

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

OLE PEDERSEN KOLLERØD · MIN HISTORIE

Ole Pedersen Kollerød

^{min}
Hustru
Gjertovis ^{den} søn

Ulykkelig skæbning som har forfulgt mig siden mit
6 aar og entil mit 38 aar som jeg nu er i mange aar
sikker at

^{at}
har udsidd

Capitain Agerholm i Kiøbenhavn
1840

Min historie om den ulykkelig skæbning
som har forfulgt mig siden mit 6. aar og entil mit 38. aar som jeg nu er i
mens jeg skriver dette.

Til Her velbaaren Capitain Agerholm i Kiøbenhavn 1840.

Ole Pedersen Kollerød
MIN HISTORIE

UDGIVET AF ELSE MARGRETHE RANSY

FORENINGEN DANMARKS FOLKEMINDER

Ole Pedersen Kollerød.
Min historie om den ulykkelige skæbning
som har forfulgt mig siden mit 6. aar
og endel mit 38. aar som jeg nu er i
mens jeg skriver dette.

Til her velbaaren capitain Agerholm
i Kiøbenhavn 1840.

[Ill. 1. Første side i Ole Kollerøds manuskript, håndskriftets titelblad. Signe-
ret:] Ole Pedersen Kollerød. [Foto: Det kgl. Bibl.]

Forord

Ole Pedersen Kollerøds erindringer er et enestående kultur- og socialhistorisk dokument, der giver et hidtil ukendt bidrag til forståelsen af den fattige underklasse i begyndelsen af det 19. århundrede.

Foreningen Danmarks Folkeminder har derfor længe ønsket at udgive dette manuskript, der opbevares i Det kgl. Bibliotek. Takket være overassistent ved Dansk Folkemindesamling *Else Margrethe Ransys* meget betydelige indsats er det nu blevet muligt. Hun har foretaget den fuldstændige udskrift af det mere end 200 sider store foliomanuskript og hun har gennemført omfattende arkivstudier for at kunne identificere de personer og steder Ole Kollerød omtaler.

Udgaven er således helt *Else Margrethe Ransys* værk, og det udkommer netop i det sidste år hun arbejder i Dansk Folkemindesamling, hvor hun siden 1941 tålmodigt har hjulpet 2 generationer af forskere og andre kulturhistorisk interesserede over hele landet. Foreningen bringer her en hyldest og en tak til *Else Margrethe Ransy* for hendes arbejde i en af kulturministeriets mindste, men særdeles brugte institutter.

En tak vil vi også rette til en række personer og institutter, der har ydet deres hjælp under udgivelsen: *Kaj Bom, Michael Larsen, Christian Lisse, Jutta Bojsen-Møller og Annette Rosenlund* samt bibliotekerne i Frederikssund, Hørsholm og Roskilde, *Centralforeningen af danske restauranter, Dansk Folkemindesamling, Dansk Sprognævn, Den kgl. Staldetat, Det kgl. Bibliotek, Frederiksborg Slotsforvalterar-*

kiv, Hærens Arkiv, Højesteret (Justitskontoret), Institutterne for dialekt- og navneforskning (Københavns universitet), Kastellet, Kriminalmuseet, Københavns Byret, Københavns Bymuseum og Stadsarkiv, Landsarkivet for Sjælland, de lokalhistoriske arkiver i Lyngby og Slagelse, Lundehus kirkes kordegnkontor, museerne i Hillerød, Holbæk og Søllerød, Nationalmuseet, Rigsarkivet, rådhus- og dommerkontorer i Frederikssund, Helsingør, Hørsholm og København, Slægtsgårdsarkivet og Sundholms arbejdsanstalt (Kvarterkontoret).

En speciel tak rettes til arkivar ved Dansk Folkemindesamling, mag. art. *Carsten Bregenhøj*, der særdeles kompetent og kyndigt har ledet hele dette store udgivelsesprojekt, som har redigeret hele bogen og dens indledning og som sammen med *John Back* ved Andersbogtrykkeriet i Odense har skabt en publikation som vi er stolte af at kunne fremlægge i 70-året for Foreningen Danmarks Folkeminders oprettelse.

Uden økonomisk hjælp var værket imidlertid aldrig blevet til. Vi takker hjerteligt *Fonden til Fædrelandets Vel, Sparekassen SDS (region Frederiksborg), Tipsmidlerne, Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, Det Grundtvig-Olrikske legat, Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, Antikvar Carl Julius Petersens Hjælpefond, Ny Carlsbergfondet, Kong Christian den Tiendes Fond og Allerød kommunes kulturelle udvalg.* Godt er det at de har villet være med til at udgive dette manuskript, som givet vil sætte en hel forskning igang.

København, den 11. september 1978.

Iørn Piø

Foreningen Danmarks Folkeminder

Indledning

AF CARSTEN BREGENHØJ

Om udgaven

Ole Pedersen Kollerøds 218 sider lange illustrerede manuskript fra 1840 udgives hermed for første gang i sin helhed. Selve levnedsskildringen, som ligger på Det kgl. Bibliotek med signaturbetegnelsen Additamenta 199 fol., udgør hovedparten af denne udgave. Men dertil kommer fra Ole Kollerøds hånd seks mindre skriftlige arbejder: et digt, to breve, en bøn, et notat fra hans salmebog og en sentens indkradset i cellevæggen. Samtidig medtages alle hans nu kendte tegninger: manuskriptets 23 illustrationer og vignetter, tre store farvelagte tegninger fra Det kgl. Biblioteks Ny kgl. Samling 1972 2°, og en lystrykkopi af en tegning i Kriminalmuseet. En benfigur i Agerholmslægtens eje er medtaget blandt illustrationerne da den ifølge familietraditionen ikke alene skal være gjort af Ole Kollerød, men også forestille Kollerød selv.

I tillæg til dette corpus af Ole Kollerøds egne værker er udgaven illustreret med samtidige billeder af hovedpersonen og hans medskyldige i mordsagen. Desuden gengives portrætter af to af hans velgørere, Stokhusets kaptajn, Abraham Agerholm, og fængselspræst Carl Holger Visby, samt af politiets repræsentant, justitsråd Philip Julius Knudsen. Også to centrale steder i historien, nemlig Nymølle og Stokhuset, vises i afbildninger.

Endelig er værket forsynet med 3 kort, noter, person- og stedregister og en litteraturliste, hvilket tilsammen udgør de hjælpemidler, som læseren kan støtte sig til, når Ole Kollerød giver anledning dertil. Bogens indledning og kommentering giver Ole Kollerød en nødtørftig kulturhistorisk ramme, men

sigter først og fremmest på at lette læsningen og fremme tydningen af hans bogstavering og udtryk. Meget er imidlertid forblevet ukommenteret. Skulle læseren gå i stå på en akavet stavning eller lignende, så er sidste mulighed for hjælp simpelthen, at man for sig selv siger det der står.

For at sikre en så systematisk og pålidelig gengivelse af teksten som mulig har Else Margrethe Ransy i afskrivningen af manuskriptet fulgt nogle retningslinjer udarbejdet af universitetslektor Christian Lisse. Disse anvisninger har følgende hovedpunkter: Ole Kollerøds manuskript gengives principielt uden indgreb i hans ortografi. Hans talrige rettelser tages ad notam, idet der kun gøres opmærksom på rettelser af indholdsmæssig eller stilistisk art, ikke simple ortografiske rettelser, ligesom der ikke tages hensyn til ikke overstregede ord, når det er tydeligt, at han selv har glemt at stryge disse. Hans ret vilkårlige brug af stort begyndelsesbogstav er normaliseret efter nugældende regler, ligesom tegnsætningen er normaliseret. Bortset fra at Ole Kollerød visse steder har anvendt punktum, er al tegnsætning indført af udgiveren, ligesom inddeling i kapitler og tekstafsnit er tilføjet, da manuskriptet næsten ikke har inddeling i afsnit. Sammenskrivning og deling af ord er ligeledes lempet efter nugældende regler.

I en udgave af denne art kan teksttilføjelser ikke undgås. For at skelne, hvad der er Ole Kollerøds tekst, og hvad der er udgiverens, er alle tilføjelser skrevet i skarp parentes og med kursiv – kapiteloverskrifterne dog kun i skarp parentes. Disse teksttilføjelser kan imidlertid have forskellig karakter, og føl-

gende former forekommer: Ordforklaringer angives yderligere med tegnet ɔ: efterfulgt af forklaringen, f.eks.: 'muskuc' [ɔ: *musicus*]. Udgiverreguleringer efter rigssproget forekommer primært, når det letter forståelsen bl.a. af afsnuppede ord, f.eks.: 'den sam konne' bliver: den sam[*me*] konne (dvs.: den samme kone); ellers korrekte (datidige eller dialektale) udtryksformer, som f.eks.: 'Gud hielpe mig for stor mand' bliver: Gud hielpe mig for [*en*] stor mand. I visse tilfælde forekommer tilføjelser med det formål at udfylde teksttab eller åbenbare forglemmelser – teksttab skyldes »tidens tand« og forekommer i papirets yderkanter. I et fåtal tilfælde har ulæselig tekst tvunget udgiveren til at angive ulæselighed med et spørgsmålstegn, og dertil kommer et ringe antal steder, hvor teksttab eller ulæselighed har været af et sådant omfang, at det er angivet med tre punkter i skarp parentes.

For ikke at afbryde den fortløbende tekst med originalmanuskriptets sidetal, er sideskift i håndskriftet angivet ved en dobbelt skråstreg // og (Ole Kollerøds) romertal i margin ud for det sted, som begynder den nye side. De af Ole Kollerøds tegninger, der har direkte forbindelse med teksten, er så vidt muligt anbragt på det tilsvarende sted i udgaven, medens

placeringen af de øvrige tegninger og illustrationer er søgt udført, hvor billederne naturligst hører hjemme.

Fem Ole Kollerød-kendere har bidraget til at kaste lys over den foreliggende tekst. De fire har i de følgende dele af indledningen sat fokus på forskellige aspekter: Med baggrund i et universitetsspeciale 1978 inden for faget dansk har Jutta Bojsen-Møller og Annette Rosenlund placeret Ole Kollerød i sin samtid, sammenfattet deres analyse af værkets hovedtemaer og Kollerøds livssyn og kommenteret hans spændende tegninger. Dialektologen Christian Lisse, der udarbejdede udskrivningsprincipperne, har samlet nogle hovedpunkter vedrørende dialektpræget i Ole Kollerøds tekst. Og lingvisten Michael Larsen, der har kollationeret der færdigskrevne trykmanuskript, har sammenfattet sine iagttagelser angående Ole Kollerøds ortografi i en nøgle til hans måde at stave på. De to sidstnævnte harmonerer i deres overvejelser ganske nøje med den femte og sidste Kollerød-forsker, nemlig sprogmanden Kaj Bom, som var den første der i vort århundrede interesserede sig for Ole Kollerød (Danske Folkemål 14, 1945, s 59–80). Kaj Boms store interesse for den gamle forbyrers sprog har han konkretiseret i en udstrakt og sikker bistand ved den sproglige kommentering.

C.B.

Om samtiden, levnedsskildringens livssyn og gennemgående temaer, og om tegningerne

Ole Kollerød hører historisk set hjemme i første halvdel af det 19. århundrede, – i en tid der i Danmark prægedes af politisk og økonomisk ustabilitet. De stadige udenrigspolitiske konflikter i århundredets første 15 år fulgtes af en langvarig afmatning af udenrigshandelen, og indadtil svækkedes landet af brydningerne mellem den vigende feudalisme og den begyndende industrialisme og kapitalisme.

For landbefolkningen havde landboreformerne i 1784 og den derpå følgende udskiftning og udflytning betydet en opløsning af det traditionelle landsbyfællesskab og det kollektive agerbrug; og selvom forholdene for de ny selvejerbønder til tider kunne være ugunstige (som f.eks. under landbrugets prisfaldskrise i 1820'erne), var de dog langt mere katastrofale for den del af landalmuen, som udskiftningen havde gjort jordløs, og som i en tid med arbejdsløshed, boligmangel og høje levnedsmiddelpriser blev kastet ud af sin tilvante livsform.

En del af disse jordløse ernærede sig – om også kummerligt – som landarbejdere; men i håb om at finde arbejde søgte mange ind til byerne, – og specielt til hovedstaden. Her herskede imidlertid mindst lige så ustabile forhold som på landet; antallet af fattige i København var stærkt stigende, – dels som følge af indvandringen fra landet, dels som følge af en naturlig befolkningstilvækst, og industrien havde endnu ikke tilstrækkelig kapacitet til at opsuge de indvandreendes arbejdskraft. Inden for håndværkene eksisterede laugsstrukturen endnu, men en svends muligheder for at få foden under eget bord var væsentligt mere usikre end tidligere.

Af alt dette fulgte, at der i Københavns underklasse fandtes en udstrakt, organiseret kriminalitet, der bl.a. gav sig udtryk i et overordentlig stort antal tyverier.

Grovere lovbrud straffedes i det tidlige enevældige retssystem med offentlige, lemlæstende straffe eller døden ved offentlig henrettelse; frihedsberøvelse fandt kun anvendelse over for mindre forbrydelser. Straffen havde primært til hensigt at uskadeliggøre eller eventuelt tilintetgøre lovbyrderen og at afskrække andre fra at følge hans eksempel. Fængsels- og fattigvæsen var svagt udbygget og fungerede stort set under eet: alle former for »afvigere« (dvs. fattige, gamle, sindssyge, forældreløse børn, småkriminelle etc.) anbragtes i tvangsarbejdsanstalter eller lignende.

Det voksende antal besiddelsesløse, der af nød blev kriminelle, tvang staten til at gennemføre forbedringer i fængsels- og fattigvæsenet. Samfundets syn på forbryderen begyndte at ændres, og straffen for lovbrud fik tillige til formål at forbedre lovbyrderen. I overensstemmelse hermed ændrede straffene karakter; offentligheden omkring afstraffelsen svandt langsomt, og på Ole Kollerøds tid var den hyppigst anvendte straf indespærring i forbedringshuse (oprettet siden 1789) og fængsler.

Der kan næppe være tvivl om, at det enevældige retssystems offentlige afstraffelser var stærkt medvirkende til at skabe store forbryderskikkelser og levere stof til myte- og sagdannelse omkring disse; med offentlighedsprincippet forsvinden blev de færre, ligesom de ny fængselssystemers disciplinerende metoder (regelmæssigt arbejde, nøje opsyn, isolation) i et vist omfang hindrede forbryderne i mere opsigtsvækkende former for oprør, flugt, erotiske eskapader i fængslerne osv.

Levnedsskildringen er blevet til på ca. 7 måneder, fra omkring 24. januar til 19. august 1840, altså i det halvår, hvor Ole Kollerød ventede på højesterets dom og den uundgåelige

henrettelse. Værket kan betragtes som et forsvarsskrift, men i høj grad også som et anklageskrift mod myndighedernes forfølgelse og magtmisbrug, mod rettens behandling af mordsagen og mod den ensidigt negative måde, hvorpå han var blevet fremstillet i offentligheden. Den er samtidig et menneskes forsøg på at finde sin identitet i et samfund i stærk forandring.

Ole Kollerøds livssyn præges af pessimisme og fatalisme; levnedbeskrivelsens overordnede tema er hans ulykkelige skæbne. Opremsende og med hyppig gentagelse af samme motiv beskriver Ole Kollerød den ene ulykkelige episode efter den anden, og han fordyber sig med en sådan detaljerig realisme i skildringen af de enkelte situationer, at de hviler i sig selv.

Et gennemgående tema er endvidere modsætningen mellem det onde og det gode. Det Ondes repræsentanter optræder som forklædte djævle, der bærer skylden for Ole Kollerøds ulykke og fortabelse. I begyndelsen af levnedbeskrivelsen omtales de blot som individuelle »følgere«, senerehen opfattes selve *retssystemet*, primært politi og dommere, som *den egentlige djævel*. Ole Kollerød giver i sit værk en detaljeret og af egne oplevelser stærkt farvet analyse af retsvæsenets virkemåde; han beskriver forbedringshusene som steder, hvor de fattige anbringes og udnyttes, og han påpeger følgerne af den manglende resocialisering af straffede personer. Det gængse ejendomsretsbegreb anerkender Ole Kollerød ikke, når overlevelsen står på spil; en væsentlig pointe i hans fremstilling af sig selv som tyv er, at han ikke stjæler for at berige sig, men for at opretholde livet, og at han ikke vil stjæle fra fattige folk. *Lov og ret* kommer til at fremstå som *de riges lov og ret*, og Ole Kollerød finder sin identitet ved at skildre sig selv som repræsentant for de fattige og mishandlede.

Hans egen ulykke og samfundets (specielt Københavns) fattiges ulykke finder dermed en samfundsmæssig forklaring.

Det gode repræsenteres først og fremmest af *kvinderne*, som – hvis Ole Kollerød havde fulgt deres råd – kunne have ledt ham på rette vej og gjort ham lykkelig; tekstens mest intenst skrevne og følelsesfulde passager omhandler *kærlighed*. Som det var sædvanen i almuen, når man skulle udtrykke voldsomme eller inderlige følelser, er disse kærlighedsskil-

dringer ofte skrevet i *et stiliseret og traditionsbundet sprog*. Særlig kan man genkende de i 1800-tallet så populære *lyriske viser*.

Der tegner sig i Ole Kollerøds levnedbeskrivelse et gennemgående mønster, hvori hovedpersonens individuelt oplevede ulykke (og især ulykkelige kærlighedsaffærer) i særdeleshed og samfundets misforhold og uretfærdighed i almindelighed stilles op mod de onde kræfters sejrende overmagt; Ole Kollerød mere end antyder, at denne konflikt delvis har sin årsag i samfundets modsætning mellem fattige og rige, omend han også er overbevist om, at hans liv er skæbnebestemt.

Den livsanskuelse, Ole Kollerød har dannet sig, er således i nogen grad modsætningsfyldt, men vidner – når man erinder sig Ole Kollerøds tilhørsforhold til et overgangssamfunds uoplyste og forarmede underklasse – om en ganske betydelig grad af erkendelse.

Ole Kollerøds tegninger er som hans tekst og hans sprog vidnesbyrd om en formidabel hukommelse og intens iagttagelsesevne. Han har f.eks. bemærket sig alle væsentlige elementer i offentlige bygninger, grundstrukturen i bygningskonstruktionen med det stærkt dominerende midterparti og enklere sidefløje, tårne med kroner, dekorationer af alle slags, kranse, vedbend, rundbuede trapper, søjler med vaser etc.

Det er karakteristisk for billedbrugen i tegningerne, at den er konkret og håndfast, f.eks. i fremstillingen af det opløste forhold til jomfru B. (s. 52), og i billedliggørelsen af det tabte håb (s. 80). Symbolerne er for det meste gammelkendte og brugt i overensstemmelse med deres vedtagne brug, ankeret som symbol for håb, kisten for død, duen for kærlighed. Registret af billeder og symboler er ikke omfattende, og det er præget af gentagelser, ligesom forskellige billedelementer som vaser og blomster- eller bladranker går igen med variationer. Ole Kollerød bruger således stiliserede, traditionsbundne symboler som han også gør i sin skriftlige stil.

Hvor der forekommer mennesker på tegningerne er de typiserede, meget ofte tegnet med ansigtet i profil og kroppen i frontal position, som på gamle ægyptiske billeder. Der er ingen individualisering udover hvad klædedragten kan antyde.

Kompositionen i Ole Kollerøds billeder minder om hans

skrivemåde, hans syntaks. Som han i teksten ofte bruger paratakse, således føjer han sideordnende det ene billedelement til det andet efter et additivt princip. Hver ting i billedet er lige vigtig og er genstand for samme omhyggelige og detaljerede behandling.

Billederne er næsten alle symmetrisk opbygget omkring en midterakse. Der er forsøg på perspektivtegning ved at billedkomponenterne tegnes oven på hinanden, men ellers er tegningerne uden perspektiv. Billedernes symmetri og mangel på perspektiv giver dem en udpræget fladekarakter uden dybde-

virkning. Dette kan tolkes som analogt til Ole Kollerøds relativt svagt udviklede evne til refleksion og abstraktion, til bagud- og fremadsyn.

De kritiske og oprørske tendenser, der i teksten ses i forhold til den juridiske øvrighed og kirken som institution, går igen i de tegninger, hvor Ole Kollerød giver kendte bygninger en alternativ udsmykning. I disse »modbilleder« placerer Ole Kollerød den gode konge og den retfærdige Gud-Jesus konkret og naivt uden på de bygninger, hvor de *burde* regere.

J.B.-M. & A.R.

Om dialektpræget

Ole Kollerød har talt hjemegnens nordsjællandske dialekt i sin barndom, derom kan der ikke herske tvivl. Men hvor stærkt dialektpræget hans talesprog har været i hans korte voksne liv er mere usikkert. Det kan meget vel tænkes, at han allerede i konfirmationsalderen i den gode tid i Jørlunde præstegård er begyndt at »lægge dialekten af«, og i de følgende år, først og fremmest i læretiden i København, har han givetvis bevidst eller ubevidst nærmet sig sine stands- og omgangsfællers sprog, vel især den tids »lavkøbenhavnsk«.

Alligevel er der, som det fremgår af forannævnte grundige undersøgelse af Kaj Bom, adskillige former og udtryksmåder i den omfattende selvbiografi, som afslører, at hans talesprog til det sidste må have haft umiskendelige sjællandske træk, og det er naturligvis den ortografiske usikkerhed der afslører dette, da Ole Kollerød ikke ville drømme om at forsøge at antyde særpræget i sit eget sprog. Det er karakteristisk for hans bestræbelser for at udtrykke sig korrekt, at der i den lange tekst er meget få rent dialektale gloser, ord som ikke godt kunne høre hjemme i det københavnske lavsprog. Der er dog adskillige sjællandske særformer af ord, som kendes i en lidt afvigende form i (datidigt) rigssprog, fx *flintensten*, *gavehals* (gabhals), *enstig* (eneste), *en læger* (læge), *optaaber* (oktober), *hurrenvind* (hvirvelvind) osv. Udtryk som *at klodse* (pryggle), *få klods* (få klø) og *stå et tag* (klare sig i slagsmål) er snarere gammelkøbenhavnske end nordsjællandske, og det samme gælder udtaleformer som *gorde*, *gort* (gjorde, gjort) og *siorde* (skjorte), som forlængst er forsvundet i københavnsk, men vides at have været der i forrige århundrede.

En del af de nu rent sjællandske bøjningsformer man møder i teksten kan ligeledes have været gængs i ældre københavnsk

lavsprog, præteritumsformer som *brag* (brak, brækkede), *brang* (bragte), *skud* (skød) og participiumsformer som *bragt* eller *brokken* (brækket), *tragt* (trukket), *sønket* (sunket) osv. Mere sikkert dialektal er vistnok den svage bøjning med -te, -t: *feilde*, *feild*, *følgde*, *følgt*, *livte*, *levt*, *svarde*, *varde* (varede), *trykde*, *tvilde* (tvivlede) og participier som *hent* (hentet), *kast*, *kyst* (kysset), *møst* (mistet), for ikke at tale om *forbryt* (forbrudt), *forbytt* (forbudt), *fortrytt* (fortrudit) osv. Det er også karakteristisk, at Ole Kollerød kun en sjælden gang slumper til at bruge sjællandske pronominalformer som *dom* (dem) og *han(d)* som afhængighedsform (»ieg byder han in snaps«); at han hyppigst bruger *dem* som reflexivpronomen i pluralis (»di bærre dem ad«) er næppe et specifikt dialektalt træk.

Så meget mere bemærkelsesværdigt er det, at Ole Kollerød åbenbart har beholdt sjællandskens skelnen mellem en hankøns- og en hunkønsform af den ubestemte artikel *en* (også som talord og ubestemt pronomen) i sit skriftsprog. Maskulinumsformen skrives næsten konsekvent *in* eller (hyppigst i begyndelsen) *ind*, en sjælden gang *ing*, medens femininumsformen skrives *en* eller *een*, sjældnere *end*. (Neutrumsformen skrives ligeledes i overensstemmelse med udtalen hyppigst *it*, sjældnere *et*). Dette kan han ikke have lært af sine forskellige dansklærere eller læst sig til, det må være sin egen udtale han gengiver. Mærkeligt nok har han ikke den samme skelnen i den bestemte artikel. Han skelner altså mellem *in(d)* og *en* ikke blot ved henholdsvis mandlige og kvindelige personbetegnelser, det hedder regelret (i hankøn) *in(d)* engel, djævel, hest, hare, hund, fisk, sten, prygl, stok, pægl, bunke, pose, mose, skov, dag, vinteraften, aftensmad, vej, sabel, »mange *ind* gang«, *indgang*, »da kand du godt tage *ind* af dem (heste-

ne) og ride paa« osv. og (i hunkøn) *en(d)* måde, lov, smerte, kur, tid, pibe, feber, hukommelse (og andre på -else), sag, alen, kilde, pøl, ulykke, snude, genstand, karakter, sorg, sky, afsked, nat, dør, pine, skjorte, vest, trøje osv. Der forekommer fejl med hensyn til denne genuskongruens, sjældent i begyndelsen, lidt hyppigere (dog næppe mere end et par procent) hen imod slutningen, hvor man kan finde »fejl« som *en* guldsmed, *en* røver, *en* dag og *ind* pige, *ind* kunne, *ind* luder. Ved visse ord er der vaklen mellem *in(d)* og *en*, f. eks. person, mil, snaps – ord hvis køn iøvrigt er usikkert i andre trekønsmaal.

Af de talrige overensstemmelser med nordsjællandsk udtale kan her kun nævnes enkelte af de mere iøjnefaldende og hyppigst forekommende, idet interesserede læsere henvises til Kaj Boms artikel.

Af stor sproghistorisk betydning er Ole Kollerøds usikkerhed med hensyn til ord der i rigssproget (nu) har »blødt d« (δ, som i gade). Specielt i forstavelserne *ad-* og *ud-* er der hyppigt bortfald af *d*: *askelige* (adskillige), *uplyndre* (udplyndre) etc. Ole Kollerøds usikkerhed over for det bløde *d* afspejler sig også deri, at han ofte skriver *d*, hvor det hverken historisk eller retskrivningsmæssigt hører hjemme: *syd* (at *sy*), *trodlos* (troløs), *udlykkelig* (ulykkelig) etc. En sjællænder fra vort århundrede ville aldrig være i tvivl om, hvor han skulle skrive eller ikke skrive *d* (bortset fra de »stumme« *d'er*), men den store vaklen hos Ole Kollerød kan kun betyde, at han ikke har haft δ-udtale i de pågældende ord. Dette bekræfter, hvad man også ad anden vej kan konstatere, at δ-udtalen i sjællandsk i stor udstrækning er et sent restitutionsfænomen.

Adverbierne *ind* og *inde* skriver Ole Kollerød næsten konsekvent, overensstemmende med almindelig sjællandsk udtale, *ing*, *inge*, også i sammensætninger som *dering*, *heringe*, derimod sjældent som første led (*ingtagen*), hvor skrivemåden *en-* (*entel* indtil) er den almindelige.

Visse ord med *-ud* i skriftsproget (hud, stud, snude, ind-

brud o.a.) gengiver Ole Kollerød hyppigt med sin sjællandske udtale: *hyd*, *styd*, *snyde*, *enbryd*, derimod aldrig adverbierne *ud*, *ude*; »omvendt skrivemåde« kan forekomme, *brudes* (brydes, tage livtag).

De tilsyneladende uforståelige stavemåder af ordene desto og desværre, som Ole Kollerød konsekvent skriver med *tel-*: *telsto*, *telstaa*, *telsværre*, skyldes at disse ord i gammelt sjællandsk (og skånsk) udtales *tes-* (gammeldansk *th-*, stavemåden *thi*), og dette *te(s)-* har Ole Kollerød identificeret med sin normale udtale af præpositionen *til*.

Karakteristisk for sjællandsk (og sydømale) er anvendelsen af *om* som sammenligningskonjunktion efter komparativ (»større, stærkere, meer om . . .«), og ligeledes den faste forbindelse »faa i vide« (få at vide), der dukker op næsten på hveranden side.

Et kapitel for sig er Ole Kollerøds gengivelse af person- og stednavne. Her har han åbenbart helt været henvist til den udtale han kendte, uden mulighed for at finde den rette stavemåde i navnefortegnelser eller på kort. Det giver interessante oplysninger om udtaleformer, som ikke længer kan skaffes.

Selvbiografien er iøvrigt stadig en rig arbejdsmark for dem der søger dialektale (og gammeldanske) fraser og ordforbindelser, og man skal være varsom med at slå noget hen som skrivefejl. Det ville man vel ikke gøre ved udtryk som »for at skal vanne dem (hestene)«, »den dag skal du aldrig leve op«, men også »en mil veis« er den rette sjællandske (og ældre danske) udtryksmåde, og når Ole Kollerød skriver »I maa bliv (ɔ: bie, vente) i en 10 aars tid«, hænger det sammen med, at han som andre gamle sjællændere og københavnere har sagt *bie*, *be(v)* for blive, blev. Man bør også være opmærksom på ældre betydninger af ordene; når han lægger den gode provst Jensen disse ord i munden: »Men ieg *twiller* paa, at naar du kommer fra mig, da er ogsaa din lykke tabt for evig her i denne verden«, så mener han *aner*, *venter*, *frygter*. C. L.

Om ortografien og sproget

Ole Kollerøds gotiske skrift i hans 218 sider lange manuskript er både ordentligere og mere letløbende, end man kunne vente af en mand, der kun har gået et år i skole. Af mindre, specielt skrivetekniske uregelmæssigheder, der kan virke hæmmende på læsningen, kan det nævnes, at Ole Kollerød ikke kender bogstavet *j*, men skriver *i* for både *i* og *j* (sporadisk optræder et stort *I* eller *J*, som gengives med *j*); at lille *b* og *k* undertiden forveksles (*kniktang* for *knibtang*); at *m* somme tider får en bue for lidt og således bliver til *n*, og *n* en bue for meget og bliver til *m*; og endelig at prikkerne over *ö* (*ö*) ofte er glemt (f.eks. *Kiobenhavn*).

Tegnsetning og afsnit kender Ole Kollerød næsten ikke, bortset fra et punktum en sjælden gang. Talrige orddelinger og -sammenskrivninger (f.eks. *skov rider familie, forlunge siden*) strider mod normal praksis.

For en nutidslæser er Ole Kollerøds skrivebrug iøjnefaldende ved sin mangel på konsekvens i betegnelsen af sprogets lyd. Det er imidlertid interessant at iagttagende, hvorledes en (naturlig) tendens til en lydret skrivemåde strides med viljen til at følge datidens officielle retskrivning; når man tager den skrivendes situation i betragtning, har man imidlertid næppe grund til at undre sig over, at konflikten endnu ved manuskriptets slutning er uløst. Ole Kollerøds præstation er så meget mere bemærkelsesværdig, som man af hans tekst får det indtryk, at han har måttet tage stilling til stavningen af en mængde ord hver eneste gang, han benyttede dem, og at han undertiden har gennemprøvet alle muligheder – ordet 'pibe' optræder f.eks. i følgende skikkelser: *pibe ~ pibbe ~ piibe ~ pipe ~ pive* (det sidste om en geværpibe).

At Ole Kollerød har kunnet gennemføre skrivningen af sit

omfangsrige værk trods sin illitterære baggrund, helt utilstrækkelige skolegang og den officielle retskrivnings talrige inkonsekvenser, er intet mindre end fantastisk. Følgende indføring i Kollerøds skrivebrug er altså ingen opremsning af fejl, men en vejledning for den retskrivningsvante læser.

Vokalkvalitet: I brugen af bogstaverne *e* og *æ* savnes konsekvens: *helle ~ hælle* = hele, *lere ~ lære ~ lærre* = lære osv., men retskrivningens sondring har mere historiske årsager end lydlig. Ole Kollerøds anvendelse af *i* følger for det meste skriftsprogets: *lile* = lille, men undertiden skriver han lydret *e* (sjældnere *æ*), hvor skriftsproget har *i*: *fende ~ feende* = finde, *sleppe* = slippe osv.; *o* og *aa* (= *å*) bruger Ole Kollerød i nogen grad i flæng: *nogen ~ naagen* = nogen, *hvor ~ vor ~ hvaar ~ vaar* = hvor etc. Hvor retskrivningens *u* står for fornemet /å/ (som i ordet 'blå'), har Ole Kollerød ret konsekvent *o* eller (sjældnere) *aa*: *drocket* = drukket, *ibaan og grund*, men følger dog hyppigt retskrivningen: *hunger, under* osv.; i et enkelt ord skriver Ole Kollerød næsten gennemgående *o*, hvor moderne rigstalesprog har udtalen /u/: *kond ~ konde* = kunne, og ikke sjældent veksler han mellem *o* (sjældnere *aa*) og *u*: *golved ~ gulvet* = gulvet. Det er måske karakteristisk for hele hans forhold til det skrevne sprog, at han efter at have skrevet *smok* i næsten halvdelen af manuskriptet pludselig på et par sider eksperimenterer med skrivemåden *smaak* – for derefter at vende tilbage til *smok*. Hvad *y* angår, følger Ole Kollerød i det store og hele retskrivningen, – kun sjældent skriver han lydret *ø* for retskrivningens *y*: *omslønger* = omslynger.

Vokallængde betegnes i dansk retskrivning traditionelt (i 2- og flerstavelsesord) ved hjælp af de(n) følgende konsonant(er): foran enkeltkonsonant er vokalen lang (f.eks. sku-

le), foran dobbeltkonsonant eller konsonantgruppe som regel kort (f.eks. skulle; skulke). Mod dette princip bryder Ole Kollerød, idet han i almindelighed dobbeltskriver alle konsonanter i stillingen mellem to vokaler: *konne* = kone, *qualler* = kvaler osv. ligesom i *mølle*, *større* etc. (Undtagelser er dog ikke sjældne: *narre* ~ *nare* = narre, *tienne* ~ *tiene* = tjene osv. Ejendommeligt nok bruger Ole Kollerød næsten altid enkelt *m*: *gamel* = gammel, *same* ~ *sam* ~ (sjældnere) *samme* = samme, ligesom spiranterne /ð/ (»blødt d«) og /v/ kun skrives enkelt.) Ole Kollerøds gennemgående anvendelse af dobbeltskrevne konsonanter forhindrer ham således i at angive vokallængde på traditionel vis, og han må ty til andre midler; langt *a* skrives undertiden *ah*: *een ahlen* = en alen; og langt *e* er hyppigt, langt *i* og *u* noget sjældnere angivet ved dobbeltskrivning af vokaltegnet: *deelle* = dele, *veed* = ved (præsens af vide); *smiil* = smil; *huus* = hus etc. På dette punkt er Ole Kollerød påvirket af samtidig retskrivning, men kender ikke dens regler for dobbeltskrivning (som kun anvendtes i udlyd (see = se) og i lukket stavelse (Deel, men pluralis Dele = del, dele)). – Skrivemåder som *loe* = lo (præteritum af le), *staae* = stå stemmer med samtidig retskrivning; ellers savnes hos Ole Kollerød konsekvens, hvad angår skriftsprogets »tryksvage e« ([ə]): *tæng* ~ *tænge* = tænke, *sagd* ~ *sagde* ~ *sagt* ~ *sagte* = sagde. Skriftsprogets enstavelserord på *-rn* (og til dels) *-lm* udtaltes på Ole Kollerøds tid som tostavelserord i sjællandsk-københavnsk, og han skriver lydret *baren*, pluralis *børen* ~ *børren* = barn, *børn*, *hallem* ~ *halm* = halm etc.

I overensstemmelse med samtidig retskrivning skriver Ole Kollerød *trøie* = trøje, *nei* = nej etc.; påfaldende er kun bortfaldet af *i* i *eer* ~ *eere* = ejer, *eendom* = ejendom og stednavnet *Næe* = Nejede. *u*-diftongerne (tvetydende [au] og [eu] som i hav, levne) synes at have voldt Ole Kollerød en del besvær; *navn*, *søvn* osv. staves altid på samme måde, men han skriver på den anden side *tau* ~ *tauf* ~ *taug* = tav (samtidig retskrivning *taug*), *kakelounen* eller *-ouvnen* = kakkelovnen, *støbler* ~ *støpler* = støvler. *Lovten* ~ *luyten* ~ *luften* = luften, *givte* ~ *gifte* (~ *gifde*) *sig* = gifte sig og lignende synes at afspejle dels Ole Kollerøds dialektgrundlag,

dels den samtidige retskrivnings vaklen i brugen af *-ft-* og *-vt-*.

Om *konsonanterne* i ordets begyndelse skal kun bemærkes, at Ole Kollerød skriver *hi-* (som i samtidig retskrivning), men veksler mellem *hv-* og *v-*: *hierte* = hjerte, *hvor* ~ *vor* (se ovenfor), *vem* ~ *hvem*, *vad* = hvad etc. I samtidig retskrivning begyndte skrivemåderne *gi* og *ki-* foran fortungevokal at vige for *gj-* og *kj-*; Ole Kollerød har regelmæssigt *ki-*: *kierre* = kære, hyppigt dog også blot *k-*: *kende* ~ *kænde*, og ombytninger (metateser) optræder ofte: *kiøbe* ~ *køibe* = købe, *bekient* ~ *bekeint* = bekendt osv. Skrivemåden *gi-* er derimod sjælden og vel kun almindelig foran *ø*: *giørre* ~ *gørre* = gøre, ellers skrives *g-*: *gerne* (samtidig retskrivning *gjerne*). Forbindelserne *sk-* og *sp-* skriver Ole Kollerød undertiden (og næsten konsekvent i bestemte ord) *sg-* og *sb-*, hvilket jo egentlig også svarer bedre til normal dansk udtale ([sg], [sb]): *sgerre* ~ *sgære* ~ (sjældnere) *skeerre* = skære, *sbørge* (i begyndelsen også *spørde*) = spørge, jfr. *skens* = skændes (samtidig retskrivning *skiendes*), *spelle* = spille osv. Bemærk den ovenfor nævnte gennemgående skrivemåde *siorde* = skjorte.

Såkaldt »blødt d« ([ð]) skrives efter såvel kort som lang vokal med enkelt *d*: *føder* = fødder, *føden* = føden; specielt i forstavelserne *ad-* og *ud-* er der hyppigt bortfald af *d*: *askelie* = adskillige, *uplyndre* = udplyndre etc. Blødt *g* ([ɣ]) var på Ole Kollerøds tid erstattet af halvvokalerne [i] og [u]: *løin* (~ *løgn*) = løgn, (*leger* og) *leier* = (ligger og leger), *syestue* = sygestue; *loue*, *louen* ~ *lougen* = låge, lågen, og det er derfor ikke mærkeligt, at Ole Kollerød ikke kunne opretholde sondringen mellem blødt *g* (retskrivningens *g*) og *v* (retskrivningens *v* eller *ug*): *magen* ~ *maven* = maven, jfr. *mage* = mage (ægtefælle); *hage* ~ *haug* ~ *have* = have (samtidig retskrivning Hauge eller Have). I tryksvag stavelse optræder hyppigt bortfald eller forkert restitution: *dumdristighed* ~ *dumdrigstighed* etc., *ypi* ~ *ybege* ~ *yppige* = yppige, *tyveri* ~ *tyverig* = tyveri, *ig* og personlige pronomina *lg* = i og I.

I betegnelsen af de korte lukkelyd [b], [d] og [g] mellem vokaler afviger Ole Kollerøds skrivebrug stærkt fra retskrivningen, som betegner [b] med *b*, *bb* og *pp* (skrabe; krabbe;

skrappe), [d] med *t*, *dt* og *tt* (skete; ledte; lette) og [g] med *gg* el. *kk* (lægge; lække). Også mere skrivekyndige folk end Ole Kollerød kan let løbe sur i denne historisk og ikke lydligt begrundede mangfoldighed, og læseren må være forberedt på en del inkonsekvens skrivemåder hos Ole Kollerød: *daabelt* = dobbelt, *knæbel* = knippel, *pibe* ~ *pibbe* osv. (se ovf.) = pibe; *lilebide* = lillebitte, *maade* ~ *maat* ~ *maatte* = måtte, *nyde* = nytte, *traade* = trådte; *leger* ~ *legger* ~ *lægger* = ligger/lægger, *treger* ~ *træger* ~ *trægger* = trækker, *stagels* ~ *stakels* ~ *stakkels* = stakkels osv. Til retskrivningens *-lt-*, *-nt-* og *-rt-* svarer hos Ole Kollerød som regel (og i og for sig logisk nok) *-ld-*, *-nd-* og *-rd-*: *sulde* = sulte, *tande* = tante, *soerde* = sorte; denne skrivemåde fører til, at disse ord ikke kan skelnes fra skriftsprogets ord med såkaldt »stumt d«: *skulde* = skulle, *hænder* = hænder (og *enden* = både 'enten' og 'inden', *hende* = både 'hente' og 'hende' osv.); der er intet frapperende i, at han af og til »glemmer« et stumt *d*: *baan* = bund, *syn* = synd osv., ej heller deri, at han stundom skriver et *d*, hvor retskrivningen intet har: *londen* = lønnen, *skende* = skinne etc. – Hans *-ng-* svarer til både *-ng-* [ŋ] og *-nk-* [ŋg] i retskrivningen: *længe* = både 'længe' og 'lænke', *Lynge* (stednavn), *klyngen* = klynken. Af og til skrives *-nk-*: *banke* = både 'bange' og 'banke', og (hvor retskrivningen har *-nk-*) *-nkk-* eller *-ngg-*: *lænkker* = lænker, *rettænggende* = ret-tænkende. Svarende til retskrivningens *-x-*, *-kt-* skriver Ole Kollerød ofte lydret *-gs-*, *-gd-*: *sags* = saks (samtidig retskrivning Sax), *ragde* = rakte osv.

Til retskrivningens forskel mellem *-b* og *-p* (til dels) *-g* og *-k* i udlyd svarer i moderne dansk ingen udtalemæssig forskel (jfr. *snob/op*; *læg/læk* osv.), og Ole Kollerøds skrivebrug er naturligt nok vaklende: *ra[a]p* = råb, *freg* = fræk, *tryk* = tryk; Retskrivningens *-t* eller *-dt* i udlyd modsvares hos Ole Kollerød gerne af *-t* eller *-tt*: *hatt* ~ *hat* = hat, *lit* = lidt (af lide) etc., sjældent af *-dt*: *blaadt* (hyppigere *blaat*) = blot osv.

Udover de ovennævnte »uregelmæssigheder« må læseren berede sig på en del overraskelser i Ole Kollerøds stavning af fremmedord.

Den usikre skrivebrug præger til en vis grad formsyste-

met. Som regel optræder efterhængt bestemt artikel i intetkøn (neutrum) (-et) ikke i den fulde form: *huusse* = huset, *telfelde* = tilfældet, dog skrives den undertiden som *-t* eller (lydret) *-d*: *blodet* = blodet, *golved* ~ *gulvet* = gulvet, *skaved* = skabet. Genitivendelsen *-s* mangler (meget naturligt) foran ord, der begynder med *s-*: *for it syn skyl* = for et syns skyld. Adjektivbøjningen opviser en iøjnefaldende manglende kongruens i neutrum og bestemt form: *it vaagen øie* = et vågent øje; *mine daarlig hænder* osv. Pronominerne 'mig' og 'dig' har Ole Kollerød sandsynligvis udtalt med [i] (hvis man skal dømme efter rimene i et af tekstens digte); stavemåderne *di* ~ *dig* står hos ham for både 2. person ental 'dig' (af 'du') og 3. person flertal 'de' (i nordsjællandsk udtalt med stød på langt *i*). Hvor det ikke af sammenhængen utvetydigt fremgår, hvilket pronomener der er tale om, står det i teksten forklaret i skarp parentes.

Fra verbalbøjningen skal det blot nævnes, at de såkaldte svage verber ofte helt savner endelse i præteritum indikativ, og at endelsen *-t* hyppigt mangler i præteritum participium hos såvel svage som stærke verber; hos de svage verber kan præteritum indikativ og præteritum participium således forveksles dels med hinanden, dels med infinitiv: *arbæde* = arbejde, arbejdede, arbejdet (præteritum indikativ dog også *arbæde* ~ *arbejdede*), *gifde* ~ *gifte* = både gifte og giftede, jfr. også *sparge* = sparkede; hos de stærke verber kan infinitiv og præteritum participium forveksles: *faae* = få, fået, *komme* ~ *kome* = komme, kommet. Præsens participium har i adverbialfunktion gerne en sprogetægte *s*-form: (at gå) *paa fastnes hierte* = på fastende hjerte, (komme) *ridenes* eller *kiørnes* = ridende, kørende osv.

I forbindelse med komparativ skriver Ole Kollerød, i pagt med sin dialekt, *i*, hvor moderne dansk har 'jo': *i fleer . . . i bedre* = jo flere . . . jo bedre, og han veksler mellem den skriftsproglige form *igennem* = igennem og den i folkesproget almindelige form *igemel*. Ole Kollerøds *naar* = når indleder næsten udelukkende betingelses- og ikke tidsbetsætninger: *Naar du vil lade ver . . .* = hvis du vil lade være . . . Fra syntaksens område skal det også omtales, at den oprindelige konstruktion *mig synnes* hos Ole Kollerød er ved at vige for

den i vore dage gængse type synes du osv. I relativsætningerne forekommer en del talesprogstypiske »uregelmæssigheder« som f.eks. *manden, der hør hesten tel* = manden, hvem hesten tilhører, ligesom det er i fuld overensstemmelse med talesproget (men stridende mod den såkaldte sprogrigtighed), at det ord, et relativt pronomen refererer sig til, ikke står umiddelbart foran det relative pronomen: . . . *at hun saaledes skuld blive røvet ud af min favn, som ieg elskede enderlig af mit hierte.*

I syntaktisk og stilmæssig henseende bør læseren hverken vente mere eller mindre af Ole Kollerøds tekst, end af dagligdags talesprog. Helsætningernes opbygning præges af de talrige på hinanden følgende og hinanden underordnede ledsætninger; større helsætninger indledes hyppigt med både tre og fire tids- eller årsagsbisætninger (indledt med *da*), uden at der i alle tilfælde følger en afsluttende, konkluderende *så*-hovedsætning; ophobninger af indbyrdes afhængige relativsætninger forekommer meget ofte, hvilket i hvert fald til dels turde hænge sammen med de attributive leds enkle og usammenhængende karakter. Indskud er hyppige, men fører kun sjældent til egentlige meningsbrud i perioder.

Typisk for talesprog er det endvidere, at Ole Kollerød i vidt omfang anvender aktualiserende (og ofte dramatiserende) historisk præsens, samt at alle samtaler refereres i direkte tale;

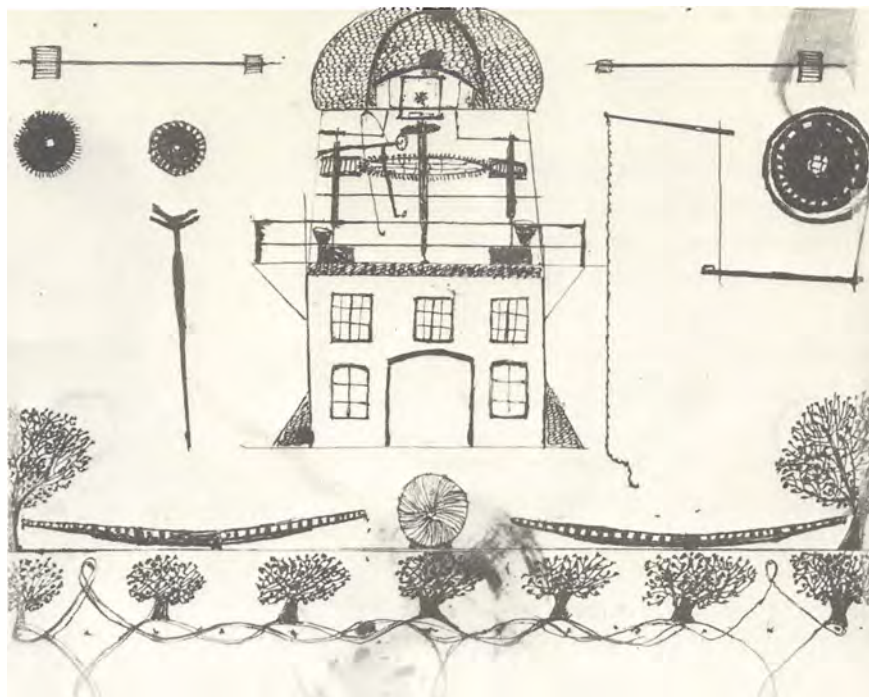
især de replikker, han lægger i munden på sine pigebekendtskaber, kan være overordentlig lange og både indholds- og stilmæssigt påfaldende stereotype, og de er – ligesom for øvrigt hans egne replikker – karakteristiske ved de talrige indskudte, emfatiske interjektioner (*ia, nei, o* etc.). – I sit billedsprog synes Ole Kollerød litterært påvirket. For de negative billeders vedkommende sandsynligvis af religiøs eller religiøst præget litteratur, for de positive billeders vedkommende (og særligt i beskrivelsen af kvinder) af samtidig folkepoesi, skillingsviser og triviallitteratur, jfr. ovenfor.

Det ville iøvrigt være forkert at forsøge at give en kritisk-stilistisk vurdering af Ole Kollerøds tekst. Enhver nutidsdanser er vel – takket være tvungen skolegang – klar over, at der eksisterer en stilmæssig forskel mellem det talte og det skrevne sprog; man må ikke forvente samme indsigt af en person med Ole Kollerøds sociale og tidsmæssige baggrund. Hvad den nutidige læser eventuelt vil opfatte som en vis sproglig ubehjælpssomhed i hans tekst, må snarere ses som vidnesbyrd om en tid, hvor det skriftlige sproglige udtryk langt fra var almuens sag. »Min historie« er et enestående dokument også om almuens talesprog og forhold til skriftsproget i begyndelsen af 1800-tallet. Kun hvis man anlægger dette synspunkt på teksten, yder man Ole Kollerød den retfærdighed, han har krav på.

M.L.

[Ill. 2. Manuskriptets side 1 (verso), visende et snit i en vejrmølle, mølleværket og dets enkelte dele. Foto: Det kgl. Bibl.]

Ole Pedersen Kollerød

Mit levnets løb

[Kapitel 1: Opvæksten og den første plads i Jørlunde. 11.9.1802 – 31.10.1817]

Jeg er født den 11. september i aaret 1802 i Kollerøds by. Min fader er født i Oppesønby af velhavne forældre og heder Peder Olsen og er skræder og musikuc [ɔ: *musikus*], og min moder er Elissebæt Andersdatter, født i Kollerøds by, af en gammel skovriderfamilie. Jeg er døbt i Lyng kirke med navnene Ole Pedersen, og ieg var hiemme hos mine forældre, entil at ieg var 12 aar gamel.

Da ieg var 6 aar, begønde alt ulykken at forfølg mig, d[a] ieg falt ned af en kiste og knak min den høire arm. Og siden efter beskylte min fader mig for, at ieg havde taget nog[en] frogt fra havn [ɔ: *haven*], som han havde lagt i it skav, for at den skuld gemmes der. Men det var ikke sant, han sagt om mig; men d[a] min moder hørde, vad han sagt om mig, saa trod hun, at det var sant, at ieg havde taget di genstanne, som

han savne. Da m[in] fader nu er gaae bort, da vil min moder have mig til, at i[eg] skal bekende, at ieg har taget frogten fra min fader; men da ieg var uskyldig, saa var det nok ikke got for it baren pa[a] 6 aar at sige ja til di deelle, den iikke havde faae noget af. Me[n] min græden og klyngen [ɔ: klynken] hjælper mig ikke, men hun tog it geferlig stort riiss og sagt til mig: »Dette skal du slide op, d[er]som du ikke bekender, at du har taget eblene fra din fader.«//

- 11 Min moder holt sit or; hun tog mig fat i og sate mit hoved imellem sinne knæer, og saa blev hun ved at pisk mig, entil at der kom en fremme kone, som kom og frelste mig, da hun sagt til min moder: »Du slar io barne til døde, – seer du ikke, vor blodet løber ned paa dinne føder af drengen, som du saaledes staar og mishanler?« Men hun viist den kone døren og sagt tel hende, at hun havde lov til at straffe sinne børen, som hun fant for got, uden at spørde nogen derom. Da sagt den fremme kone, at de var ikke paa menskeviis at straffe sinne børen paa saa skændig en maade, som »iikke ingang tyrken saaledes hanler med sinne børen, som du der har behandle den stagels dreng. Nu skal du lade ham vere fri, ellers ieg tager ham fra di [ɔ: dig], til din mand kommer hiem.«

Men nu kommer min moder til at skens med den sam[me] konne, saa ieg bliver da fri for fleer prygel. Men ieg kan vergen [ɔ: hverken] gaa eller staa; altsaa nu fortryder hun det, men for sildig; de [ɔ: det], ieg havde faae, det maat ieg beholte [ɔ: beholde]. Men nu for [ɔ: får] min moder i sinde at see en [ɔ: ind] i skaved, vor eblerne di lagt. Nu feender hun dem derende [ɔ: derinde], nu kunde hun see, at ieg var fri for den forseelse. Men saa ung ieg var, saa fatd [ɔ: fattede] ieg dog mistrøe [ɔ: mistrø] til min moder fra den gang af, at hun saaledes mishandled mig uden forseelse.

Nu kom ieg til at gaa i skole, men det vart [ɔ: varede] ikke lenge, at ieg nød den frihed, føren min fader tog mig til at syd

[Ill. 3. Ole Pedersen Kollerød, tegnet af P. Gemzøe 1837 til Veibel Neergaards bog om mordsagen.

[ɔ: sy] ved skræderprofesionnen. Nu maat ieg blived ved det i steden for at gaa i skole. En tid af 5 aar maat ieg nu blive ved at arbede tillige med min fader ved skræderarbæde, entil at der var ind mand af min faders familie, som tog imod mig, da ieg var 12 aar gamel.

Denne mand var gaarmand i Hiørlunde by paa Fredriksborre amt og ves [ɔ: *hvis*] navn var Neils Skendler og var ind præstesøn der fra byen. Det var io ind god mand imod mig, nor han blot havde faaet lov til at regere mig. Men der var alt kommed ham ind [ɔ: *en*] dievle i forkøbet, som vilde regere med mig, som hand lyste [ɔ: *lystede*]: at gøre mig gall, lige som hand silv var, da hand baade var gall og forruft [ɔ: *forrykt?*], som ieg nu nærmer skal fortelle Dem, mine kiere læser, vad det var for ind fyer, da hand var af først skoffe uden lige. Da troer ieg, at det kand ikke vere læseren ubehagelig at læred og kende ham, da hand var ind søn af bemelt mand og bestyred gaarden for sin fader og var songnefogde tellige med og var enstig [ɔ: *eneste*] baren tillige med; og da hands fader var ind mand paa 72 aar, saa var io sønnens or end lov, og da ieg var der som deres egen, saa kunde di io gøre og hanle med mig, som dig [ɔ: *de*] fant for godt, da ieg ikke torde klage for mine forældre, og da det var langt bort fra mine forældres boepeegl – og ieg desuden aldrig kom hiem, uden at David, deres søn, var med mig.

Da ieg nu skulde vere ind rigmanssøn, saa skulde ieg io ikke gaa i skole som andre semle [ɔ: *simple*] mands børen, men jeg skulde vere hiem hos David, da hand nok skulde lære mig at læse bedre en som i skolen, da ieg skuld lære mange andre ting, saa at ieg konde blive ind stoer mand med tiden. Men Gud hielp mig for [*en*] stoer mand, ieg er blevet. Det er paa en daarligh maade, saa at ieg er anseet for ind tiger og udhyre iblant mensker. Og det havde veret mig meget bedre, at ieg aldrig var bleve[*t*] født, en som at ieg er blevet skabt til ingen ting, kons tel ulykke.//

- III David var ind lært mand og elsket ogsaa jagt tilligmed. Altsaa skuld ieg io ogsaa lære at gaa paa jagt for at skyde ham ind harre imellem, naa[*r*] hand ikke selv havde lyst dertil. Men nu skuld ieg først lære at gøre hands skydegevær renne,

da hand havde 9 af den slags og ind sabel. Da var det it meget besværlig arbæde for mig at holde saa meget vaaben rent, da det skuld vere lige saa blank, som sølv det er. Og saa i steden for at ieg skuld læse i regtige bøger, saa maat ieg læse skrevne viser, som undertiden var saa sledt skreven, at jeg ikke konde forstaa det. Men det hialp mig ikke. Ieg skulde lære det, eller ieg skuld have hog, da det var om vinderen [ɔ: *vinteren*], at jeg lært saadanne at læse og tillige om afnen, saa at ieg ofte falt i søvn. Men var det telfælde, da kom ieg dyrt til at betale min uforsegtighed, da hand nu tog og lagt mig en priis tobak i mine øinne, og saa spyt hand der ovenpaa. Nor ieg havde bekomme denne salve, saa kom hand selv og kalt paa mig og sagt: »Skyn dig op, min dreng, vii skal ud at skyde harrer.« Naar ieg nu blev kalt op af min søvn, saa er det natyrligv[is], at ieg faar alt snusstobake og skrotobaksspyt i mine øinne, som han havde lagt paa dem, da ieg lagt i min søvn.

Nu faar ieg end frygtelig smeert i mine øinne. Ieg græder og klager mig, forde at det smeertes mig saadanne i mine øinne, imens at David hand staar og leer af mig. Nu sagt hands fader til ham: »David, du fordærver den dreng baade i baan [ɔ: *bund*] og grund.« Men det loe kons David af. Altsaa havde ieg ingen anden trøst, en som ieg maat lade ham hanle med mig, som hand fant for godt.

Dersom hand fant in røst [ɔ: *rust*] plet paa sinne vaaben, saa dømte hand mig uden vidre tel 12 slag af pryggel efter loven, som hand selv havde. De [ɔ: *det*] konde ikke hielp mig, at ieg bad for mig. Da det var vinderdage, naar hand gikke meest paa jagt, og ieg skuld gøre hands gevær renne ude i gaarden, og saa da ieg ikke hav[*d*]e noget paa mine hænder, – og dersom det var tilfelde, at hand kom og saae, at ieg havde noget paa, da tog hand det strags og brente det i kakelouvn, – altsaa gikke der io frost i mine hænder, da ieg var saa ung, som ogsaa var tilfelde, og det saaledes, at ieg ikke konde røre

dem. Nu vilde hand selv agerre læger [ɔ: *agere læge*] med mine daarlig hænder; nu lagt hand plaster paa dem, og siden skar hand dem. Nu havde ieg en utaalig smeerte i hænderne; men det hialp mig ikke. Forgævers bad ieg om at blive fri for slig en kuer, men hand sagt til mig, at ieg skuld venne mig tel sligt, enden ieg skuld vere soldat, da det er telfelde, at der kommer mange saadanne en kuer.

Nu sagt hands fader tel ham, som var ind gammel fornuftig mand og god telligemed: »David, David, du gør dog din [ɔ: *den*] dreng regtig gall, det er fanfar [ɔ: *fanden fare*] i mig syn, du gør ved den stagels dreng.« Nu sagt sønnen tel sin fader: »Drengen skal fanpisk mig lære, vad det er at lade sig opperere.«

Nu havde ieg ogsaa it hundre faaer at passe, foruden at ieg maatte hente 2 potter brendevien i Slangerup til ham ver dag, som hand forterte tellig[e] med sin moder, da dig [ɔ: *de*] drak stergt bæge tog [ɔ: *to*]. Naar det nu var telfelde, at hand var full, da maatte ieg ungælt med, at ieg skul[d] lære at skyde tel skiven. Nu kom hand selv koller [ɔ: *kugler*] og krut i flenten. Nu kan enver vel tænge, vorledes ind full mand kan lade it gæver, som mand skal skyde til maals med, da hand tog somtider en hell haannful af krutt og kom derig [ɔ: *deri*] tillige med kolen [ɔ: *kuglen*], // saa at flenten somtider slog mig rent fordærvede. Ia, naar det var telfelde, da loe hand af ful hals. Ramt ieg nu centrømen, da rost hand mig og sagt, at ieg kond blive ind god skytte med tiden, naar bare ieg vild lade ver at græde, forde at geværred slog mig i ansigt; da skænt hand paa mig.

Men nu fender hand paa ind vinderaften, at ieg skuld gaa til Slangerup paa mine barre føder; da der var snee tel knærne, saa var det nok ikke meget behagelig at gaa ind halv quartmiill. Men det hialp mig ikke. Ieg skuld og maatte gaa efter 2 potter brendevien tel ham med det samme. Altsaa nu kan ieg

ikke narre ham, men ieg maa alyde hands befalning og gaa, da hand selv træger af mine føder, vad ieg havde paa dem, og følgt mig selv uden for portten. Altsaa var der ikke andet for mig, en som ieg maat løbe, alt vad ieg kond. Da ieg nu begyndte at løbe rask strags, da ieg kom udenfor, saa gikk det nok an, dengang ieg løb dertel; men da ieg nu havde bekomme brendevien, og ieg kom ud for at gaa hiem, da var det meget koldre for mine barre føder, da ieg nu havde veret inge i varmen. Nu løb ieg, alt vad ieg konde, men det hialp mig ikke, – ieg fek kolfyr [ɔ: *koldfyrr*, ɔ: *koldbrand*] i mine føder, inden ieg kom hiem, da det frøs hort, da det var aared 1814.

Telligemed nu havde ieg frygtelig smeerter i føderne, iser naar hand nu begynde at opperere dem; da lod hand it par karll holde mig, imens hand quaksalve med mig.

Inden ieg nu kom mig igen, saa var det foraared igen. Nu skuld ieg kørre plojen i marken, naar det var telfelde, at tienstedrengen ikke havde hakkelse nok tel hestene. Paa den maade havde ieg den forbandet dreng paa halse af mig; og saa, da ieg skuld see efter ham, om hand arbæde eller ikke, – da ieg ikke torde lyve for David, naar hand sagt tel mig, at ieg skulde gaa og see efter, om hand bestelt noget, – altsaa naar det var telfelde, at ieg saae, at hand ikke bestelt noget, da sagt ieg det tel David. Paa den maade blev io tienstedrengen vred paa mig og tængt at hevne sig paa en anden maade; og hand holt ogsaa or [ɔ: *ord*], da tiden kom, at hand saae at konde hevne sig.

Det var anden paaskemorgen 1815, da ieg kom hiem om morgnen, da ieg havde verret med den store dreng tel ball der i byen. Da ieg nu tænger ingenting paa, saa siger den store dreng tel David: »Kan Dig [ɔ: *De*] huske, at Di sagt tel Ole i aftes, at hand maatte ikke gaa med tel ball?« Men det var ikke sant, hand sagt tel David, da David selv havde givet mig lov tel at gaa tellige med den store dreng. Men da David var beskenget om afnen og ikke konde husk, at hand havde givet

mig lov tel at gaa (da ieg ikke torde gaa nogen sted hen uden at spørg derom), saa trode ieg, at det var kons hands spøg, da hand sagt tel mig: »Du skal fanpisk mig dømmes efter loven for den forseelse.« Da ieg nu sagt: »Det kan David ikke. Din moder har hørt, at du gav mig lov tel at gaa med Pe[t]er, den store dreng.« Da sagt hand: »Det kan moter [ɔ: *mutter*] ikke sige.« Da sagt ieg tel moter: »Har dig [ɔ: *De*] ikke hørt, at David gav mig lov tel at gaa med Peter tel ball i aftes nede hos naboen?« »Io, min dreng,« sagt moter, »ieg har hørt, at David gav dig lov tel at gaa derned til balled; tie du kons stelle, min dreng, du skal ingen hog hav for de, da hand selv har givet dig lov tel at gaa; og det er løin, vad den store dreng hand siger, at du er gaa uden lov.«

Nu slap ieg vel for hok, saa leng som moter var telstede, men lenger heller ikke, da hand alt havde sent bud efter ind forruft [ɔ: *forrykt?*] skollærsøn der i byen, som var lige saa gall, som hand selv var, og var tellige med hans fader. Nu skuld hand natyrligvis vere med at dømme mig tel min straf, fordet ieg havde ver[t] tel ball uden lov, som hand sagt; men nu maat hand brug // list, ligesom andre skalkagtige dommere har gjort mod mig, naar di ikke kondet forfulgt paa en lovlig maade. Saaledes tængt hand ogsaa. Nu bliver ieg dømt til 24 slag af pryl efter loven; da ieg ellers i fortiden fek min straf af it smansk [ɔ: *spansk*]rør, da skuld ieg nu have dem af ind hasselstok. Nu kalder David paa mig ude i gaarden og træger mig ing i ind lade, forde hands moder ikke skuld høre, at ieg græder og beer for mig. Men mine bønner hielper mig ikke, men ieg faar mine teldømt slag uden naade. Men ieg glemte heller ikke at bide min tyran i hands been og det saaledes, at blodet gikke ud igemmel hands beenklæder, da hand holt mit hoved imellem sinne been. Da hand fornam, at ieg saadanne bæd ham, da sagt hand: »Du skal fanpisk blive holt, naar du skal dømmes [ɔ: *dømmes*] igen efter loven.« Det var klokken

10 om formidagen, da ieg havde veret [*til*] ball om natten; da ieg inu havde mine ballklæder pa, og mine beenklæder var af nankin, da var det io en utaarlig smeert for it baren paa 13 aar at faa saa mange pryl paa sin bag af ind stok, som moske mang ind vaagsen [ɔ: *mangen en voksen*] menske ikke ingang vilde tage imod med det gode.

Men naar ieg nu blaat havde veret fri for den dag, da konde ieg dog kalt mig lykkelig; men der trag snart en tordenskye op over mit hoved inu sam [ɔ: *endnu samme*] dag, da den store dreng ikke havde faae hevn nok ignu [ɔ: *endnu*], men som tørste efter meer hevn; altsaa den hevnlystne finder altid paa raad. Da ieg nu skuld lok portene ver aften, naar di andre folk var gaae end [ɔ: *gået ind*], altsaa der var io raad for min fiende. Da ieg nu har sat skudet for alle portne, da gaar den store dreng hen og tager af den ene port; men det veest ieg ikke naaget af. Da ieg nu kom end, da kom Davids fader hen tel mig og sagt: »Har du sat paa alle portne, min drræng?« Da ieg sagt: »Ig [ɔ: *Ja*] fader maa gerne gaa od [og] see efter,« da sagt hand: »Det er best, at ieg seer efter, inden David kommer og spørger di ad, da hand er vred paa di, forde du har bit ham i beenne.« Da nu fater er gaae ud i gaarden, da kommer David fra den anden stue og siger: »Vaar er fater gaae hen?« Da sagt den store skalkagtig dreng, at fater er gaa ud for at see, om ieg havde sat paa alle portne. Da sagt David: »I maa ikke sige tel fader, at ieg er heringe, naar hand nu kommer ing, for da faar ieg ikke sanheden i [ɔ: *at*] vide, om der var sat paa eller ikke.« Nu kom fater ing og sagt: »Er David komme ned fra den anden stue?« Da di nu sagt nei, da sagt fader tel mig: »Det var godt, min dreng, at ieg gik ud og see efter, da der ikke var sat paa toftporten, da naar David havde kom[*met*] og seet efter, da havde du faa [ɔ: *fået*] pryl igen.« Men nu siger David: »Ieg har hørt alt, vad fader har erfared ude i gaarden om den helv[e]des dreng; nu skal hand fanpiskmig dømmes efter lo-

[Ill. 4. Kaptajn Abraham Agerholm, Stokhusets kommandant, til hvem Ole Kollerød dedicerede sit manuskript. Foto: Det kgl. Bibl.]

ven igen, og det i aften. « Nu siger hand tel pigerne: »Ten lys strags, at ieg kan faa loven fat og afsagt hands dom.« Nu bliver lysse tent, og ieg bliver dømt tel 24 slag paa min bag igen af sam[me] stok, som ieg fek af om morgnen. Nu bad di andre folk for mi[g] tellige med hands fader og moder, – ia, ieg bad ogsaa og forseekred, at ieg havde sat paa. Ieg græd og iamre mig og bad, at ieg dog maat vere fri, da ieg var uskyldig, men mi[ne] bønner og græden gort konds min tyran værre og ikke bedre. // Nu lod hand dind [ɔ: den] store dreng ud i gaarden, og saa tog hand mig ud i gaarden med for der at lade mig bekomme min teldømt straf. Altsaa maat den store dreng haalt mig, mens David selv slog mig. Nu beed ieg den store dreng i beenne; men nu slog os [ɔ: ogsaa?] David saaledes, at [jeg] glemte at bide meer. Da hand nu havde teldeelt mig dem alle 24 slag, da slap di mig io, men nu havde det neer blevet galt med min tyran, da ieg falt om og var stendød. Nu [havde] hand natyrligvis taget mig ing i stuen og helt naagen draaber i mig, saa at ieg kom tel mig igen. Da ieg nu lagt og hørt, vaarledes at hands fader skeent paa ham, forde hand saaledes havde mishanle mig, da var det forst [ɔ: først], at ieg husket, vad ieg havde faae for ind aftensmad, da blodet var gaae ud igemmel mine beenklæder.

Ieg troer veest, dersom polletiken [ɔ: politiet] saaledes straffe deres daglig gæster i steden for at holt dem i arresten en lang tid, da vild di nok tage dem i varre for at kom saa snart igen, og heller ikke som der saa mange i Slaveriget [ɔ: Slaveriet] elle[r] i Rasp- og Tugthuus, som der kommer nu for tiden. Men det kond ieg os [ɔ: også] gerne tieg stelle med, da ieg skal ingen af stæde[r]ne. Vad skuld ogsaa di prevliggeert [ɔ: privilegerede] polletispionner eller retter sagt slavegraaseer [ɔ: -grosserere] og slavehandler leve af, da polletie har mange af den slags folk, som gaar og visler omkreng for at fange folk i deres næt; eller os [ɔ: også] di gaar og faar andre skekelig folk

VI

tel at købe det, som di selv har nylig stioen, for paa den maade at faa di stakels folk i ulykke, da di gaa tel assestenden [ɔ: *assistenten*] og siger det: »Ieg har seet ind gavtyv, som har værret hos den mand der i den gade.« Nu troer assestenten det. Altsaa faar io gavtyven in 2 eller 3 mark for det, hand har veret henne og stiele og siden faa andre gode folk tel at købe det, og saa at skelle dem ved deres penge og frihed telligemed, ia rent styrder dem mange ind gang i fordømmelsen deres øvrig levetid. Ia, saadanne ind skurk har polletiken [ɔ: *politiet*] raae tel at give penge i steden for, at di skuld tage saadanne skurker og give dem en 40 slag af pryl.

Nu bliver di vel arresteerre tellige med den mand, der har kobt [ɔ: *købt*] hands tyvekoster, men vat [ɔ: *hvad*] bryder hand sig derom, da hand siger, at det er løgn, og [*han*] har ikke solt naaget tel manden, ia gør saa galt nar af polletie lige i deres øinne; og da di har deres regtig hiem der ig arresten, da gør det ikke dem naagen skade med, at de siter en 8 eller 9 uger, da di kan ogsaa sælge folk der og faa betaled [ɔ: *betalt*] for det af politiedertørrer [ɔ: *politidirektøren*].

Men ieg taller os [ɔ: *også*] saa meget om di skurk. Lad dem vere det, di er. Gud vil nok betalle dem paa sin tid, saavel den lile som den store skurk. Til min historie igen.

Nu sagt David tel mig: »Naar du vil lade ver at sige det tel naage, at du har faae saa mange pryl af mig, da ieg nu har erfared, at du var uskyldig, da skal du faa lov at korre [ɔ: *køre*] bort med mig i morgen, og da skal ieg købe nye klæder tel di [ɔ: *dig*], og dig [ɔ: *de*] skal blive smokke, det kand du tro, min dreng; men saa maa du heller ikke græde meer. Og saa skal ieg købe en smok pipe tel dig med det sam[me], og Peter har sagt, at du var uskyldig, baade // i morges og nu. Derfor skal ieg heller aldrig slaa dig meer.«

Nu holt hand vel or en liden tid, men det gode fik snart ende, som ieg nok nermer skal sige Dem, mine kierre læser,

naar ieg nu først for faae dig [ɔ: *de*] nye klæder, som hand lovt mig. Nu kør ieg natyrlegvis med ham bort dagen efter, at ieg havde faa dig [ɔ: *de*] mange pryl. Nu fek ieg nye klæder og end breliant tobakspibe; men den siste blev mig ind slem fiende, som ieg nermer skal sige Dem. Da vii nu tog hiem, da sagt David: »Den store dreng skal fanpiskmig have nogle gode pryl, naar ieg kommer hiem, for det hand har sagt saa megen løgn om dig, saa at ieg slog dig saa meget.« Altsaa da vii kom ing i gaarden, da fek den store dreng dygtig pryl. Nu torde hand ikke lyve paa mig meer.

Da ieg nu fek lov tel at gøre, vad ieg fant for godt, da saa blid og god ieg før havde verret, saa on og skælmsk blev ieg nu. Da ieg tellige fek end frygtelig feber, og David selv skuld verre doktor paa mig, da tager han ind peelg brendeviin og for 2 skeleng pebber, og det maa ieg tage ing. Nu kand enver vel tænge, at det var ikke end kur tel ind dreng paa 13 aar, da ieg nu falt i søvn og vaagne ikke føren efter 32 timer; men nu er ieg baade gal og forruft [ɔ: *forrykt?*] og har siden den tid havd it anfal af sindsvaghed og har fleerre gange tængt paa at myrt mig selv, som ieg nok nermer skal sige Dem, naar ieg kommer dertel.

Nu kom ieg mig da igen. Da ieg nu havde ind liden sort ridehest, som ieg kunde ride paa, naar ieg havd løst og tellige, naar ieg skuld sige bonden tel, naar hand skuld køre i kongereisse eller mellem- og stakreisse [ɔ: *stakkelrejse*]. Da David var fogde, saa maat ieg alletider sig orden tel, og telligemed skuld ieg husk paa, vem reissen stod for; kunde ieg ikke det, da fek ieg pryl. Da ieg havde 19 gaarmæne og 40 huusmæne at sige tel, da skuld ieg passe vel paa og husk efter, ven [ɔ: *hvem*] ieg sist sagt tel. Saa deraf komme det, at ieg har saa god en hukommelse inu.

Da ieg nu kand ride, naar ieg vild, saa gort ieg di andre drenge paa gaden fortræd med at ride stærk, naar gaden var

snafsi [ɔ: *snavset*]. Nu skænt dig paa mig og sagt: »Vii skal sige det til fader, naar vii kommer hiem, det kand du tro;« men da sagt ieg: »Da ieg er David Skentler[s] søn, kand jeres fader ikke gøre mig noget, men vil Ig [ɔ: *I*] slos me[*d*] mig, da kom kons.« Nu bant ieg min hest, og da sloges ieg me[*d*] dem. Konde ieg nu ikke staa mig for dem, saa truede ieg dem, at ieg skuld skyde dem. Da blev di io bange og lod mig behold overmagten. Saaledes blev ieg nu reent fordærvet, baade i siel og legme, da ieg nu fek lov at gøre nar baade af Gud og menskene.

Da David er ind smok mand, da maa hand io osse have en smok pige til hustru. Da han ikke taalt nogen modsætning i sinne hanlenger, saa var det heller ikke at tæng paa i den pongt, da hands kierlighed falt paa en fatti pige, som var opfødt der paa gaarden; men da den anden pige var misundeful derover, saa varde dig [ɔ: *de*] lykkelig dage ikke lenge, vergen for mig eller David eller den gode pige. Ia, havde hun barre blevet Davids konne, da havde ieg aldrig blevet saa ulykkelig, som [jeg] er. Men nu sagt den anden pige Davids kerlighedsforstaaelse med hands elskende tel hands moder. Nu var satan løss, da det var en fattig pige; altsaa var det io en stor ulykke for den elskverdig moder, at hendes søn vilde tage saa fattig en pige tel konne, som hun selv havde opdraget, da det var in skamplet // paa hendes søn; men hun tængt ikke paa, at det var tel hendes søns ulykke og fordervelse, at hun jager den stakkels pige paa porten.

Nu bliver David regtig gal. Vad hand ikke havde drokket før, saa drak hand nu, da hand ikke maat faae sin elskede tel sin hustru. Nu slog hand baade mig og sin fader og moder og solgt alt, vad hand fant for godt, – ia, hand solgt min ridehest med. Altsaa maat ieg nu gaa, naar ieg skuld ud at sige tel; ja, mange in gang maat ieg gaa ud om afnen at sige hælle [ɔ: *hele*] songnens baade gaarmæne og huusmæne tel, og det

naar klokken var ti; da ieg nu havde 19 gaarmæne og 40 huusmende, da var det io en besværlig forretning om nattetider for ind dreng paa 13 aar, da ieg havde it par miille at gaa. Nu gav ieg mig tel at græde, naar ieg skuld gaa saa silde, men da tog David tel stokken. Altsaa maat ieg gaa uden vidre, – ia, hand fulgt mig selv ud af porten.

Men ind gang kom den store dreng hen til mig og sagt: »I aften skal du ud at sige alle huusmæne tel, – det har ieg hørt, at David sagt; og du skal gaa, da din hest er solgt. Men naar du vill laanne mig it af Davids gevær tel at skyde harrer med i natt, da skal ieg sige dig, vorledes du kand blive fri for at gaa. Naar du nu kommer ud paa vein, vaar der staa hested [ɔ: *heste*], da kand du godt tage ind af dem og ride paa.« Da sagt ieg: »Men dersom manden, der hør hesten tel, kommer og seer, at ieg rider paa hands hest, kand hand da ikke gøre mig ulykkelig, fordet ieg rider paa hands hest?« Da sagt den store dreng: »Nei, det kand ingen gøre di naaget for.« Altsaa var det io ind god raadgiver, at ieg havde der i ham, da ieg fulgt hands raad. Nu tog ieg folkes heste og ride paa runt om i songnen om natten, og siden lod ieg dem gaa løsse i sæden. Altsaa gort ieg io daabelt skade med mine udartigheder, og telmed saa befalde David mig alle di gavtyvstræger, som hand konde tænge op. Ia, hand lod mig ingang stoppe karlens pibe halv ful af krut og saa tobak ovenpaa. Nu kommer karlen og tager sin pibe og tender den og sider ganske alvaarlig og ryger, men plusselig springer piben i støgger, og karlen falder om af angst, og David loe af ful hals. Saa det var io paa en daarlig maade at drage børen op paa.

Men nu fek ieg ogsaa pryl igen, naar hand var ful, og det lige saa galt som det omtalte, ia nu tvang hand mig tel at ryge tobak og dreikke brendeviin lige saa galt som hand selv; men da ieg ikke konde taale det og fek ont af det, da skænt hand og slog mig, saaledes at ieg blev rent fordærvet. Nu begynt ieg at

tæng paa, vorledes ieg skulde faa hevn over min tyran, og det optænget ieg snart paa følgende maade. Nor ieg nu skulde hente brendeviin tel ham i Slingerup, og hand gav mig penge med tel at betale det med, da behaalt ieg pengene og lod brendeviinen skrive paa reining hos brendeviinsmanden. Da ieg ikke ver dag fek penge med tel at betale det med, og David heller ingen kontrabog havde, saa var det mig en let sag at narre ham paa den maade; dog gort ieg det ikke, uden ver gang hand slog mig, men da glemt ieg heller ikke at behaalde pengene, naar ieg nu skulde efter brendeviin igen. Da det kaast 4 mark potten den gang, saa var det io 8 mark, hand maat betale, ver gang hand slog mig, og disse peng kiøbt ieg vit sokker for og spiist det tellig med moter.//

- ix Seer Di nu, mine kierre læser, nu er ieg blevet utro imod min tyran, og det har havt slemme følger for mig i den seenner tid, da det, som barnet lærer i sinne børnaar, gerne følger dem, naar di bliver vaagsenne. Altsaa lader ieg nu læseren selv bedømme, vaarfra min ulykke stammer næst fra, da David nu begynder at mishandle mig igen som før, – ia, hand kiøber saa galt ind raaber, som man bruger omborde tel søess at raabe mandskabet tel veirs med. Da hand konde raabe en quartmiil med den, da var det it ubehagelig noget, naar hand satt den dievel for mine ørne og raabt mig an i mit hoved, saa at det var færdi ved at gaa i tusende støgere. Den, som kom at vilde frelse mig, da naat [ɔ: maatte?] di haalde her for deres dumdrestighed; ia, om ogsaa det var hands fader eller moder, saa fek di samme behanleng. Ia, nor hands moder begynde at skænde paa ham, da raabt hand hende ing i øirne, saaledes at hun var færdi at styrde, entel hun bad sin søn om forladelse for sin dumdristighed.

Nu var der ogsaa ind mand, som var opfødt der paa gaarden, ves navn er Morten Hendreksen, men som nu var gift og havde kiøbt naagen gammel skovjor og bygt it huus

derpaa, vaar hand nu bode med sin konne. Da denne jor aldrig havde været opdrævet, saa lod David mid [ɔ: mig] hielpa ham at pløge den op med 4 heeste. Altsaa kørt ieg, og hand haalt paa plojen. Nu arbæde vii in times tid, da saa ieg, at der lagt naagle sølv- og guldpenge i jorden; da sagt ieg: »Seer du ikke alle di smokke penge, som der læger i jorden?« Da sagt hand: »Dersom du ikke holder din mund i, da skal ieg slod [ɔ: slå] di ihiel, din hund, det kand du tro, og dersom du siger det tel nogen, og ieg faar det i [ɔ: at] vide, da skal ieg slaa di fordærvet, det kand du tro mig.« Da det var ind mand, som haalt, hvad hand lovt, saa maat ieg tie, saa lenge ieg var hos ham, men lenger heller ikke.

Nu tager hand alle pengene op og faar ind mugleposse ful den dag, men ieg fek slet ingen; men dagen efter da fek hand daabelt saa mange, da hand tog in spade med og gav sig tel at grav[e] der paa samme stæd. Da vii nu var færdi, da fulgt hand med hiem tel David og fortalt ham, hvad der var paserret ude i marken. Da nu di andre folk sburgt mig, hvad det var, at Morten talte med David om, da sagt ieg, at Morten havde fundet ind stor posse penge, da vii pløit hands jorer, men hand vild ingen give mig af dem. Og saa sagt ieg osse vad hand havde sagt tel mig, den gang ieg havde seet pengene, at hand vilde slaa mig ihiel, dersom ieg sagt det tel nogen. »Derfor maa I ikke sige det, som ieg nu har sagt ier.« Da svart di mig: »Det skal du ikke bryde di om, da hand tør ikke røre di derfor, da du skulde egenli have di halv penge.« Men ieg maat dyrt betalle min uforsegtighed, da hand snart fek det i [ɔ: at] vide, at ieg havde sagt det tel di andre folk.

Da David havde nogen jor, som var lige der op til, og der staaad nogle styde tøgred der paa samme [sted], og der var ind [ɔ: en], som tygge tøgred over, og paa den maade kom den løss og gikk saa hen i Mortens sædeagre og aad den op for ham; men det konde ieg io ikke gøre for, da det var ikke min

skyl. Men nu kommer ieg ud for at skal vanne dem og tænger ingenting paa, da Morten kommer og kalder paa mig og siger:

x »Kom herhen, da skal ieg // visse di noget, som du aldri har seet før.« Da der var ind mosse lige derved, som hand stod, da tængt ieg, at det var ind fisk, som hand havde fanget. Altsaa kom ieg hen tel ham for at see det vidunderli. Da tog hand fat paa mig og sagt: »Det var godt, at ieg fek di fat. Nu skal du faa din fortient løn, det kan du tro mig, din hund!« da hand tog mig og sat mig paa mit hoved i snavset, som der var i kanten af mossen, og tog da ind stor pryl og slog mig med. Da ieg nu bad for mig og sagt: »Gud velsigne di Morten, vorfor slor du mig saa grusomt, og hvad har ieg gjort di imod?« Da svart hand: »Din esel, du sagt, at ieg fant penge, og det er løin; ieg ha[r] aldri fundet penge, som din løinhals har sagt. Og saa har du ladet styden gaae løs i min sæe; derfor skal ieg nu blive ved at slod [ɔ: slaa] di, saa lenge der er liv i di, din hund.« Nu græder ieg og raaber om hielp, men forgæves, da det var langt fra byen, og tellige trykket hand mig ned i snavset, saa at ieg var færdi at qvæles. Da hand nu blev ved at prylle mig, saa lenge der var liv i mig, eller tel ieg var faldet i dvalle, da har hand vel formodenlig taget mig op derfra og lagt mig hen paa it andet stæd, vaar solen den skende; for dengang at ieg kom tel mig selv, da lagt ieg ude i ind skov, som der lagte strags derved, som hand slog mig. Da ieg nu skuld til at see mig om, da var solen nyli opstaae. Altsaa konde ieg ikke begribe, vaarled[es] det konde hænge samen, at ieg lagt derude saa tilli om morgnen, da klokken var 12, dengang ieg skuld ud at vande tel medag, og nu var det morgen. Da konde ieg ikke forstaa mig paa, vorledes at det konde vere, at ieg var derude paa den tid af dagen.

Men da ieg nu vilde staa op for at gaa hiem, da konde ieg vergen vride eller venne mig, saa forslaget var ieg. Nu lagde ieg mig ned og tængt paa, vem mone der saaledes havde slaget

mig, – om det var David, der saaledes havde slaget mig, saa at ieg var løbet bort for at skiule mig. Men da ieg ikke konde gaa, saa maat der io vere nogen, som havde lag[t] mig der. Altsaa konde ieg nok vid, at David ikke havde slaget mig denne gang; men da ieg konde husk, at ieg var gaae ud og skulde vande stydenne, saa huskede ieg paa, at Morten havde kalt paa mig og sagde, at hand skulde slaa mig ihiel. Altsaa tvilde ieg io ikke andet, som at denne siste havde slaget mig, saa at hand trode, at ieg [var] død; altsaa torde ieg paa ingen maade forlade skoven men krøb bedre ing i den og skiulde mig paa it andet stæd, fordet hand ikke skulde fænde mig; og da ieg skulde forbii hans stæd, naar ieg skulde gaa hiem, saa frygt ieg ogsaa at gaa hiem.

Altsaa maat ieg nu blive, vaar ieg var, i tre dag[e]. Læseren ville maaske spørge, vad ieg livte af i di 3 dage, da der ingen kom tel mig? Det skal ieg sige Dem: jeg levte af en slags bær, som kaldes bøller, som der var nok af paa den tid.

Nu kom der en af vores piger, som fant mig og tog mig med hiem, da di havde søgt efter mig i 2 dage. Da ieg nu kom hiem, da sagt David: »Vorfor har du lagt di derude i skoven, da ieg trode, at du var gaae hiem tel dinne forældre; men da ieg lod sbørge efter di der, og du ikke var der, saa maat ieg lade søge efter di, entel vii fant di.« Nu sagt ieg tel David,

[III. 5. Kort over Nordsjælland 1777, visende et flertal af de steder, som Ole Kollerød nævner. Jfr. kort over Sjælland, s. 29, og kort over København, s. 43.]

vorledes Morten havde slaget mig, dengang ieg kom ud og skulde vande stydenne. Da sagt David: »Hand skal fanpiskmig kom tel at betalle det spøg dyrt, det kan hand tro mig, saa sant ieg er songnefogde«. Men da Morten var ind rig mand, saa //
 XI var det io syn at førre den mand i forlegenhed, – ia, om ogsaa hand havde myrdet mig, da konde det io nok godtgøres, da hand havde penge nok, og der var io ogsaa drenge nok mig foruden. Ia, Gud give, hand barre havde kast mig ud i mossen i stæden for, at hand bar mig ing i skoven; da havde ieg dog verret fri for at gaa alle di qualler igemmel, som ieg har maat overstaae og inu skal gaa igemmel.

Men nu, da ieg var saa forslaget, da var der io noget for David tel at øve sin dokterkonst paa. Altsaa nu maat ieg taalle lige saa mange smerter som den gang, ieg fek prylenne. Nu var det, ligesom der var hundre dievle omkring mig bestandig, da ieg alletider tængt paa den gang, da Morten sagte, at hand skulte slaa mig ihiel. Nu tængt ieg, at det var best at tage it gevær og lade det med kulle [ɔ: *kugle*] og krut og saa gaa ned i faarrehussed og skyde mig selv for paa den maade at blive fri for di qualler, som omgav mig. Nu tager ieg geværred og gaar ned paa ovennenft stæd og lader det. Men da har den store dreng seet, at ieg er gaae dering; da er hand gaae hen og staar for at see, vad ieg vil forretage mig deringe. Da hand nu seer, at ieg lader min bøsse, da troer hand, at ieg vil skyde krager ud af it hul, som var dernede paa muren; men da hand seer, at ieg seter geværret paa bælkem og piven tel munden, og ieg vil tel at trede paa stellepeenden, da farre hand frem og tager bøssen fra mig og treger mig ing tel David og siger tel ham, at ieg vilde skyde mig selv ihiel nede i faarehuusse, og »her skal Dig [ɔ: *De*] see, geværred er ladet godt.« Da sagt David: »Det skal du fanpiskmi[g] ikke gørrre inu, det er io for tilli inu for di at skyde di selv ihief[!].« Men nu kom Davids fader og sagt: »Det maa du aldri gørrre meer, min dreng, for da tager satan

din siel«. Da blev ieg ban[g], da hand talte saadanne noget gammelt monkkesluder.

Da ieg nu var kommet mig af den sist tuer, da tængt ieg paa, at ieg vel ogsaa skulde in gang gaa tel konfirmation, da ieg nu va[r] over 14 aar. Da sagt ieg det tel David, om det ikke var tid, at ieg kom tel at gaa tel præsten, da ieg nu er saa gammel, og ieg ikke kan læsse noget andet en som skrift. Da svart David mig, at »naar du bliver saa stor, som ieg er nu, da skal du først [ɔ: *først*] gaa tel konfirmation.« Altsaa nu konde det ikke gaa an, at ieg talte derom meer.

Men nu gik det aar hen, og David blev den anden dag vær og værre; vad ieg nu maat gaa igemmel, det er udbeskrivelig, da ieg maat følge med ham, vor han stod, og vor hand var. Lagt hand, da skuld ieg læge mig med. Kiørt hand tel Slanggerup, da skuld ieg ogsaa verre med der for at passe paa hæstene, imens hand drak sig ful. Var det nu sommer, saa konde det gaa an for mig; men var det om veinderdage, da var det haart for mig at passe di gale hæste, naar di begynde at frysse. Naar hand nu kom ud og kom paa vaangen, da løb hæstene lige saa stærk, som di konde, og det, saa at ieg trode, at vii fløi i lovten. Men ingang havde det ner kommet os dyrt tel at staa, da vi skuld kiøre hiem fra Slanggerup, da hæstene blev løbsk, og vii ikke konde haalde dem. Da ieg nu faar fat i den venstre lin[e] og træger tel mig, alt vad ieg kan, da kommer hæstene tel at løbe runt, og da vælder vognen, og David styrder langt fra den; men da ieg har gort linnen fast om min haan, da maa ieg følge med hæstene og under vognen. Nu løber di runt om paa marken med mig, entel at David er kome tel sig selv igen. Nu kommer hand vel og faar hæstene fat, men mig finder hand ganske nøgen og ful af blod, da der var ikke heelt af mig for k[?], // da klæderne var rent opsplit af det, XI
 hæstene havde slæbt mig. Men da der strags var noget for David at øve sin doktorkonst i, saa loe hand af det paseert.

Da ieg nu var lægt igen, da tængt ieg atter paa, vorledes ieg dog skulde blive konfirmeerred. Da ieg in dag kom tel at talle med en gammel konne der i byen, da beklage ieg mig for hende, at David ikke vild lade mig gaa tel konfirmation; da raade sam[me] konne mig tel, at ieg skulde gaa tel præsten og talle med ham derom. Altsaa nu taller ieg med præsten og siger ham, vorledes ieg blev behandlet hos David, og at ieg ikke maat faa lov tel at blive konfirmeerred. Da sagt præsten tel mig: »Kan du skeere hakkelse tel mine hæste, da skal ieg tage imod di og skrive tel din fader derom, at hand overlader dig tel mig.«

Nu kom min fader og sagt tel David, at præsten skulde nu have mig, da ieg ikke var konfirmeerre inu, og »du ikke vil lade ham blive tel it menske men tel ind sant dievel; det har præsten sagt mig, at »det er paa den høie tid, at hand, min gode mand, tager sin søn fra det helvede, som hand gaar i.« Da sagt David, at det kom ikke præsten ved, da hand konde lære mig det, som præste ikke kan, da »præsten ikke forstaar andet en som naaget gammelt monkkesluder«. Men det hialp ikke David naaget, da min fader alt havde givet præsten sit or derpaa og det skreftelig. Da hand nu tog mig derfra, da tordne og lyne David, at præsten dyrt skuld kom tel at betalle det; men det havde ner blevet David selv, at der skulde betalle det, da ieg ikke konde læse naage andet en som skreft. Og da ieg sagt tel præsten, vorledes at Morten havde slaget mig, og at hand havde sagt, at hand skulde slaa mig ihjel, da sagt præsten: »Nu kan hand prøve at røre di, da skal ieg telforladelig lærre ham naaget andet, det kan hand tro mig, den sløngel.«

Da ieg nu har forlat min tyrans bopæl, da vil ieg ogsaa slutte hands historie tellige med hands tyrannie, som hand brugt imod mig i di 3 aar, ieg var hos ham, da ieg kom der 1814 om veinderen først paa aared. Da ieg nu havde veret der tel paask sam[me] aar, da skeet der en besynderlig teldragelse der paa gaardens mark. Det var nemlig 3. paaskdag, da det var ind stærk storm. Da klokken var ti om formidagen, da begynde det at røste i hælle gaarde, som den vilde styrde ned i afgrunden; men da det havde vart en halv quartiere, da kom der ligesom it tordenskrøl, og det, saa at det røstedet i hælle byen. Nu skulde vii io ud og see, vad det var. Da vii nu kom ud, da saa vii it støke engior paa en 4 tønder land, som lagt bag gaarden, og som var omgivet med bakker runt om, og som nu var blevet meget høiere, en som det før var, og at iorden var revned runt om i kanden af bakkerne, og paa den norde side var den sønket en 9 allen dybt og 20 favne i lengten, og ved den øster ende var der spronket en kilde op, som var saa dyb, at der var ingen baan at fænde deri, og iorden revned ing igemel hæstestalden og igemel gaarden, saa at vii trode, at det vilde styrde samden det hælle. Men det staa dog. Og David drikker sig ihjel, saa at døden entrefer 1821 i aprill maane.

Da ieg nu har sagt temlig haart or om David og Morten, saa konde Di snart tro, at det er fabel, vad ieg har sagt om dem; nei, det maa Di ikke tro, mine kiere læser, at ieg skulde sige dem noget, som ikke var sant, – ia, ieg konde gerne skrive it halv aar, naar ieg skulde sig Dem alt, vad ieg har lit hos den halvtaasse og tyran, som hand var baa[de] imod mig og mod sinne forældre og sig selv med.//

[Kapitel 2: Tre år hos præsten i Jørlunde, forførelse og kærlighed.
Dorthea. To måneder som tørvekusk i Høvæltsvang; opbrud. 1. november
1817 – 30. april 1821]

xiii 1817 kom ieg tel at tienne hos præsten der i byen den først november. Altså nu var ieg kommet fra helvde og ing i himmeriget, da ieg dog nu havde fred; men at ieg skulde vere uden modgang, – det var udmugelig, da ieg skar min den ene finger paa hakelskniven 14 dag efter, ieg var kom [ɔ: *komet*] der. Da ieg nu ikke kunde skeerre hakelse, saa gik ieg og mored præsten[s] børen, og saa lært di mig at læsse saa lenge, entel min haan kom sig, og om paasken blev ieg konfirmereed. Men den dag, ieg staa tel konfirmation, da sagt præsten tel mig: »I dag maa du ikke arbæde noget, da det er den merkverdige dag i hælle dit liv«. Da ieg nu kom hiem fra kirken, da vilde avelskarlen, at ieg skulde hielpe ham at vande hæstene; men da ieg nu sagt, at præsten havd befalle mig, at ieg ei maat røre mig tel noget i dag, da sagt karlen: »Nu befaller ieg di, at du skal vanne hæste med, eller du skal have pryl.« Men da ieg staa ude i fægaarden, vor der var en hæl pøl, da sagt ieg tel karlen: »Dersom du komer hen tel mig, da skal du see, at ieg, – saa lile ieg er, – skal sæte dit tyke sviin paa hovede i pølen der, det kan du tro.« Nu blev karlen vræe paa mig; nu kommer hand og vil tage fat paa mig, men da løber ieg ham imellem beenne, saa at hand staa lige paa sit hoved i pølen, og ieg løb ing tel præsten og sagt det, som det

var, at ieg havde lobet [ɔ: *lobet*] karlen paa hovede i møngpølen, fordet hand vilde slaa mig. Nu loe alle af ful hals. Da karlen kom ing og sagt: »Den satans dreng vilde ikke hielpe mig at vanne hæstene,« da sagt jomfruen: »Tig du barre stelle, at satan ei kommer og skænder paa di. See du, at du faar vasked alt det snavs af di, som du har faae ude i pølen!«

Men da nu paasken var forbi, da reist denne præst tel Fredriksborg og bytte kal med den præst, som ikke lenger kunde verre slotspræst formedels sin alderdom, vis navn va[r] prost Jensen, føt paa Kallebo [ɔ: *Karlebo?*] præstgaard, og da hand havde 3 kirker, 2 i sognen og saa slotskirken.

Altsaa nu kom den gode gamle prost Jensen tel Hiorlunde [ɔ: *Jørlunde*] i steden for her [ɔ: *herr*] pastor Sølleng, som inu er præst i Hillerød. Altsaa nu tienner ieg ikke Sølleng men den gamle prost Jense, da ieg blev paa præstegaarden i Hiorlunde tellige med di andre tienstefolk. Ja, vad ieg ikke havde haft det godt før hos Sølleng, saa fek ieg det nu hos Jensen, da hand ikke haalt saa mange h[æs]t som Sølleng, da hand havde 12 hæst, som ieg maat skeerre hakelse tel, men Jensen derimod kons 6 hæst. Altsaa havde ieg kons det halv at passe imod som før, og da ieg vogst tel, saa havde ieg bedre kræfter, en som da ieg kom der paa gaarden. Men vad det best var, at

ieg havde der paa gaarden hos pastor Jensen, det var, at Jensen var enkemand og havde 3 boren [ɔ: *børn*]: ind søn, som var præst paa Møn, og 2 døttre, voraf den ene var enke og blev kalt frue Fangel, og den anden datter, vis navn var Julianne Marie. Men da hun var saa lile af vægst, da hun ikke var støre in en pige paa 12 aar, derfor var hun ikke blevet gift, enskønt hun var 30 aar gamel.

Denne jomfrue var saa god imod mig, som ieg havde veret hendes broder. Men da ieg bar al agtelse for hende som min forsatte, saa var det ikke godt for mig at lære og kende, vorfor hun bar saa megen godhed for mig, og da telligemed ieg var saa ung inu, da ieg ikkon var 16 aar inu. Men langt om lenge blev ieg dog gort opmeerksom paa det, vori hendes godhed bestaad, da der var en lile pige der i pleie, som sagt mig, at
 XIII II Julianne // holt saa miget af mig. Da sagt ieg til den lille Lisse: »Vad er det, du siger om jomfruen? Lad aldrig nogen høre saadanne dum talle. Prosten kan faa det i vide; saa bliver ieg jaget paa porten.« Da sagt den lile: »Du er ind god nar. Jomfruen vil gerne have, at du skal vide, at hun godt kan lide di. Der er talt mange gang derom, som ieg har hørt. Men da siger fruen til jomfruen: »A[h], din nar, troer du, at den lile Ole forstaar sig paa, vad du siger tel ham om den ting, uden man giver ham det ing med skeer? Men befaller du ham tel at ride erende for di, det forstaar hand; men vad elskov angaar, deri er hand it fæ inu; men han komer sig nok derfor, naar hand bliver ældre.««

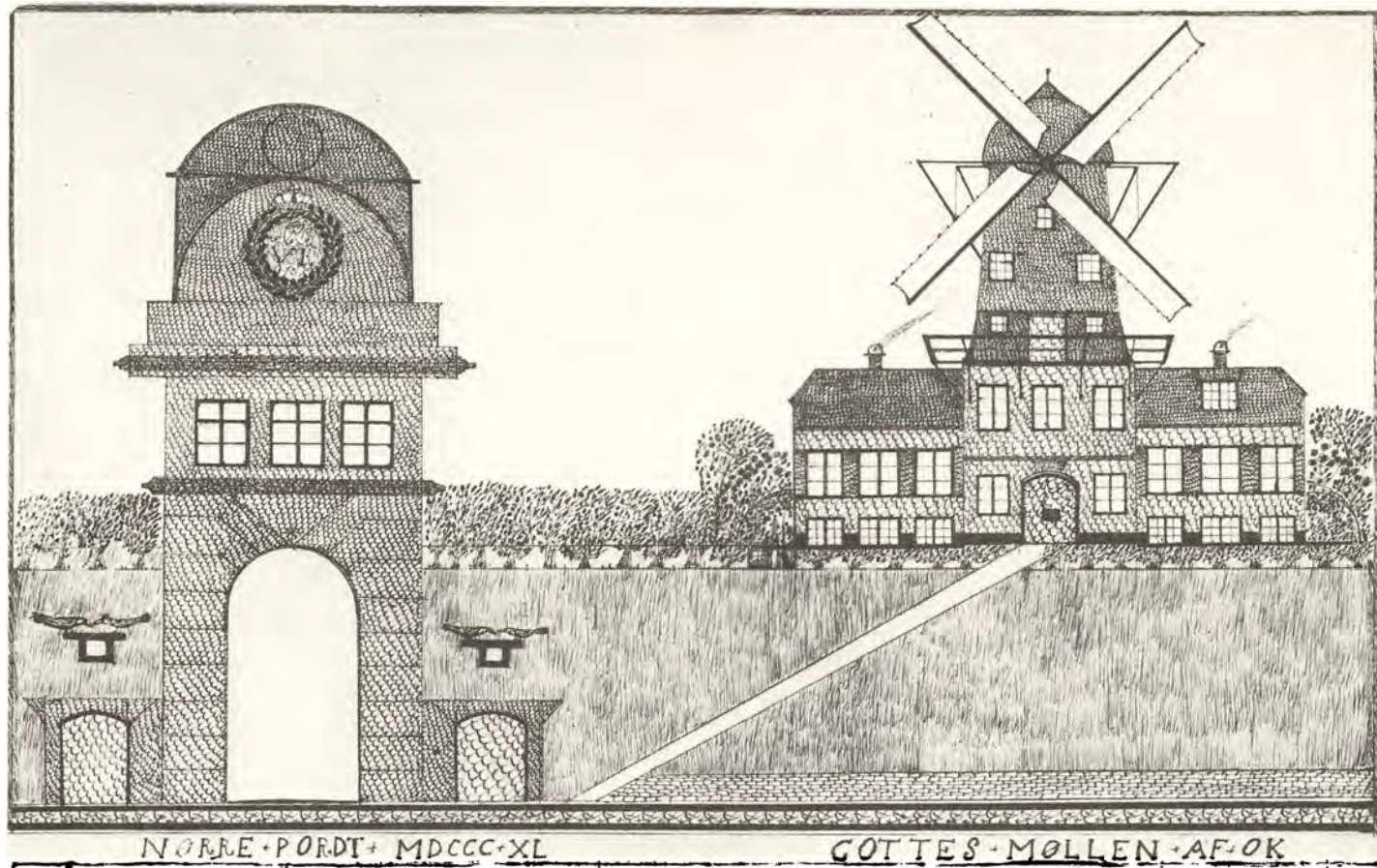
See, det sagt den lile Lisse tel mig. Men ieg trode, at det, som hun sagt, var kons spøg, som di havde sagt, at hun skulde sige til mig for at drive nar med mig. Men nu begynde pigerne at drive spøg med mig, at ieg skulde vere jomfruens mand. Men da blev ieg vræd paa dem, da hun var saa lilebide og var tellige vanfør, og ieg var it sinbel [ɔ: *simpelt*] tjenstetyende. Da trode ieg, at det var umugelig, at ieg konde faa en proste-

datter tel min konne, og ieg trode ogsaa, at ieg konde blive ulykkelig, naar det var telfelde, at ieg tængt derpaa, da ieg trode, at ieg skulde søge min lige.

Men det vart ikke lenge derefter, da ieg ingang kom hiem tel mine foreldre, da sagt ieg tel min moder, at ieg havde [*det*] saa godt hos den ny præst, at ieg aldri konde faa det bedre, i vor ieg kom. Da sagt min moder: »Ia, ieg har hørt, at du har det godt der hos den mands datter; derfor tag di i agt, at du ikke kome i forlægenhed med hende, da bliver du ulykkelig af præsten; og telmed saa er det io ikke din lige, og telmed saa er hun io meget ældr, om [ɔ: *end*] du er, og vanskabt ogsaa, – enskønt derfor konde hun vere lige saa god, som du er. Men da hun er saa overmaadi rig, saa kan du nok tæng, at det paa ingen maade kan lade sig gøre, da vii er simble folk og ingen rigdom har.« Da svart ieg min moder, at ieg aldri havde tængt paa naaget derom at vere i kierlighedsforstaaelse med præstens datter, fordet hun var saa god imod mig; derfor agted ieg hende høit, men kons som ind lydig tjenstetyende og ikke som min elskerinde; da hun var it godt menske i sig selv imod alle andre mensker, saa konde hun io ogsaa nok vere godt imod mig uden for elskov[s] skyl, at hun skulde fatte godhed for mig. Men da ieg alletider var artig og lydeli imod hende, da hendes søster, som blev kalt fru Fangel, var smok som ind ængel men on som ind dievel, saa gør man io altid mest af den, som er god, og minst af den onde.

Men da svarte min moder mig: »Nu skal ieg sige di, vad ieg har tiengt paa, at der er det best for di: at [*du*] kommer tel Kiøbenhavn, naar du er 18 aar gamel, og saa der at lære at vere møllersvenn; see, da kan du nok faa præsten[s] datter, naar du har lært det. Men da maa du give os faa 20 daller af din løn vert aar, saa lenge du tienner præsten, som vii kan gemme, tel du bliver sven.« Ia, det konde ieg io godt lide at kome tel Kiøbehavn og blive møllersvenn; men ieg tiengt ikke

Dette er den mølle, som ieg kom i lærre paa i aarre 1821 den første mai. Men det var mig tel stoer skade, at ieg kom her tel byen; ia, ieg havde aldrig blevet tel nogen forbryder, naar ieg ikke havde komme her tel byen. Men her blev ieg tural fordervet, saa at ieg nu maa suke over min stoere ulykke. Men vad kan det nu hielpe mig at tale derom, da ieg dog nu snart kan blive alle livets qualler quit, og da er eig første lykkelig, naar ieg ikke er meer tel. Ia, da kan mine fiender bruge deres givtig tunge saa meget, som di vil. Stokhuuskældern den 14. juni 1840. Dellequintten Ole Pedersen Kollerød.

[Ill. 6.] Nørreport – MDCCCXL – Gottes møllen af O.K.
[Foto: Det kgl. Bibl.]

paa, at det blev tel min ulykke, at ieg kom heren tel den ulykkelig stad. Ia, den er blevet mig meer om [ɔ: end] ulykkelig, – ia, den har styrte mig i fordømmelsen, saa at der ingen redning er meer for mig. Kons døden kan rede mig fra det at vere lenger tel spot og skænsel for mine medmenser; ia, da er ieg dog fri for at vere meer tel spot og skænsel, især for dise store historieskriver og visdigter, ogsaa satans jagthunde. Da di nu i 3 aar har havt mig at tykke paa, da frygter ieg for, at dise dievleapostler komer i en //stor beskaatning med at lade gøre ny tender, da de maa snart vere opslit, især paa den først, da hand løber om ligesom skaden og snuser i alle potter for at logt, om der er noget, som hand kan faa at smavse sig med, den snusehank. Men lad ham snuse lenge nok. Der kome vel ogsaa den tid, at hand skal gøre renskab for sinne hanlenger her i liv[e]t, – det vil sige, naar hand er død; for her i livet blivet [ɔ: bliver] hand nok fri, som vel er for ham, da hand ellers var i stand tel at kome ing, vor di leer af folk. Nok derom, – tel min historie igen.

Nu giver ieg min fader 20 daller for dette aar, som ieg nu havde tient. Da ieg ikkon var mer om [ɔ: end] 16 aar inu, altsaa var der to aar inu, tel ieg skulde tel Kiobehavn. Nu blev ieg hos præsten to aar tel, da ieg tog derfra i aaret 1820. Men i den tid, ieg var hos præsten, da var ieg tro i alle deelle, kons at ieg var temlig venskabelig imod jomfru Julianne. Men da hun var det sam[me] imod mig, vorledes konde ieg da visse hende kulde, da ieg ikke kan nægte, at ieg io godt konde lide hende, da hun var saa god imod mig. Ia, hun nedlod sig tel at bade mig ingang, ieg havde forløftet mig. Da ieg nu sagt tel jomfruen, at det kond ikke passe sig for hende og ikke heller for mig, at ieg skulde saaledes blotte mig for it fruentimer, da svart hun: »Det skal du ikke unsee di for, da ieg ikke unseer mig, og nu skal du strags lade mig bade di.« Derpaa tog hun selv sængeklæderne af mig, og nu var ieg nød tel at lade hende

bade mig. Men da det varde temlig længe, da blev ieg utaalmodig og sagt tel min velgørreinde, at det var vel snart nok med den kur. Da saa jomfruen paa mig og sagt: »Du kan ikke heller forstaa noget, uden man skal give di det ing med skeer.« Nu forstaa ieg min veninde meget godt; men da ieg var bange, at det var sant, som min moder havde sagt tel mig, at ieg konde blive ulykkelig, dersom præsten fek det i vide, at ieg var i kierlighedsforstaaelse med hands datter. Men da hun nu blev ved at talle saa ømt tel mig, da var det io umkelig for mig som it baren at modstaa hendes elskov lenger, men maat underkaste mig hendes kierlighed, da hun var saa elskverdigg imod mig.

Men nu var ogsaa min roe forbi, da ieg tængt: Dersom præsten faar det i vide, da er du ulykkelig. Men den tange konde ieg got have spart mig, da det var med hands ægen villie; men det vest ieg ikke, som ieg nok nermer skal sige Dem, naar ieg komer saa langt.

Men foruden denne kierlighedforstaaelse saa havde ieg dog en ting, som ieg elskede lidenskabelig: det var nemlig at slaas med di andre drenge paa gaden om søndagen. Da ieg var præstens Ole, som di kalt mig for, da vilde ieg ogsaa vere den stærkste dreng der i byen; ia, at ieg skulde lade mig overveinde, – det var io umkelig, at ieg konde lade det kome over mig, da det vilde krænge min elskede Julianne. Altsaa nor ieg nu kom paa gaden om søndagen, da spurkt ieg mig for, vem den stærkst dreng var. Naar ieg havde faaet underetning derom, da kom ieg selv hen tel denne og sagt tel ham, om hand konde staa it tag. Sagt denne nu ia, saa tog vi io fat for at see, vem der skulde vere den lile. Men taft ieg nu, da blev ieg vræd og vilde slaas for alvorrig. Var det nu telfelde, at det siste skede, da vant ieg io for det mest, da ieg altide slog i // snyden eller andre steder i ansigte, entel ieg saa, at di tabt modet. Men ind [ɔ: en] sagt tel mig: »Den dreng, som du vee, der

xv

xvi

tienner hos Vilhelm, – ham kan du ikke staa di for.« Men dertel svart ieg io, at ieg var ikke bank for ham, hand maa gerne kome, vorner hand vil.

Nu kom hand io ogsaa snart, da den, der talt med mid [ɔ: mig] derom, strags sende bud efter ham. Altsaa nu komer den stærk dreng, komer hen tel mig, spørger mig, om ieg kan staa it tau for ham. Da sagt ieg tel ham: »Derom behøver du ikke at tville, da ieg ikke tviller om det. Men lader os tage fat strags.« Altsaa nu tog ieg fat med denne stærk dreng. Nu begynde vii at brudes [ɔ: brydes] regtig for gevalt; men da hand ikke kan faa mig ned tel jorden, da løber hand mig telbage i en vandpøl, saa at ieg bliver saa sølled, at ieg ikke kan gaa hiem. Da ieg nu har staa let at betragt og beskue mig selv, da far ieg paa den stærk dreng, efter at ieg først havde taget in liden steen i min haan. Nu smør ieg ham ret bra, og det tel hand bad om hielp. Da nu di andre kom og skelt os ad, saa var io det forbi for denne dag; men mine klæder di var ikke blevet reene, men var lige fulde af snafs inu.

Altsaa nu komer ieg hiem, men ieg er ikke før kome i mit kamer, føren der kom bud efter mig, at ieg strags skal komme ing tel prosten. Altsaa nu var ieg nød tel at komme ing tel ham uden at klæde mig om; og da præsten var ind gamel mand, saa trode ieg, at hand konde ikke see, vorledes at ieg saa ud. Men tel min storre harm: i steden for prosten, saa er alle fruentimmerne forsamle i sahlen [ɔ: salen], og nu bliver ieg saa beleet, saa at ieg blev saa skamful, som om ieg havde gort en stor ulykke. Ieg bad tel, at det barre var søndag igen, da ieg nok skulle vide at hevne mig paa den skalk, som havde sølle mig saa skamli tel.

Da nu ieg ikke glemt, vad ieg havde lovet ved mig selv, naar søndag kom igen, – altsaa møtde ieg paa gaden næste søndag igen. Nu var ieg fleerre gang henne og bød min rivalt an, men forgæves, da hand ikke vilde have nogen dyst med mig meer.

Men da ieg havde bant paa, at hand skulde have en god dragt pryl inu engang, fordet hand reende mig i pøllen, da ieg ikke vest, paa vad maade ieg skulde faa ham terret [ɔ: tirret], da blev ieg saa forbittre, at ieg tog ind stok og sølle denne i it lokkom; og da tog ieg bemelt stok, saa snavse den var, og gaar hen og smør min fiende om munden med denne deieli stok. See, nu bliver hand natyrligvis vræd paa mig, saa at ieg kom i in hefti kamp med denne min fiende. Da hand var stærker om [ɔ: end] ieg, saa fek ieg askelig [ɔ: adskillige] gode pryl i den første hede; men da ieg var blevet temli van tel pryl hos David, saa bryder ieg mig ikke meget om, at min ligemand slaar paa mig, da ieg kan slaa igen der. Men slaar mine forresat mig, da maa ieg, om ogsaa ieg faar dem uskyldig, tage imod dem. Men her slog ieg igen det // best, ieg konde, – ia, ieg muule ham saaledes, at hand fek blaa øienne og en blodi snyde. Nu raaber hand om hielp, imens ieg bliver ved at klaasse ham. Nu kommer der ind karl og skeller os ad og slaar mig paa ørred; der vil ieg ogsaa slaa igen, men da det var ind stor, stærk kael, saa fek ieg natyrlivis prygl; men da ieg retrer [ɔ: retirerer], entel ieg kommer hen tel in bonk steen, der tager ieg steen og slaar med. Nu maa hand retrer [ɔ: retirere] for mig; men da ieg ikke havde faaet min hevnt styret inu, fordet hand kom og slog mig, da ieg sloges med den omtalt dreng, vis navn var Niels Jørgensen, og karlens nav[n] Peer, nu pønsed ieg paa, vorledes ieg skulde faa min hevnt styrede paa denne karl, som var saa dømdresti [ɔ: dumdristig] at gaa hen at læge sig imellem mig og min rival, da vii sloges.

Da i[e]g nu kom paa gaden næste søndag, da talt ieg med min rival, om ikke hand vilde vere med at bank Peer af, naar der konde gives leielihed dertel. Da hand nu sagt io, at hand nok skuld vere mig behielplig, vorner det paakrævedes. Da ieg nu in søndag kom paa gaden, og ieg kom tel at brudes [ɔ:

XVII

brydes] med ind anden dreng, og ieg fek i sinde at kast mine skoe og strømper, for at ieg telstaa [ɔ: *desto*] bedre konde staa, da tager benenvte karl dem og kaster dem ing tel ind lenkehund i sin huusbons gaar i hundehused. Altsaa nu konde ieg ikke faa mine skoe igen, uden at ieg skuld lade mig bide af den hund, som staad der. Nu gaar ieg hen tel karlen og siger tel ham: »Du maa gaa ing at tage mig mine skoe, da ieg nu skal tel at gaa hiem«. Men da sagt denne karl: »Vil du have dinne skoe, da maa du selv gaa ing at tage dem.« Nu gaar ieg tel Niels og sige[r] tel ham: »Vil du nu hielp mig, da skal du see, at du og ieg skal bank Peer, og det, ligesom det var ind dreng.« Da sagt Niels: »Naar du ikke er banke, da kan vii godt prigle ham af.«

Altsaa ieg svarde, at ieg var ikke bank derfor. Altsaa nu gaar vii hen og byder karlen an; nu bliver hand io vræd, fordet at to drenge kom og ufordred ham; men da vii blev ved at drelle ham, saa var hand io nød tel at see og faa os tel at gaa fra ham. Men da vii ikke vilde saaledes lade vores byde [ɔ: *bytte*] saaledes slepe fra os, da vii nu saa godt som havde ham i vores hænder, da var hand io nød tel at forsvare sig imod to galle drenge. Men da vii var temlig store, da var vii ham it par slem gæster.

Nu begynde altsaa kampen imellem os; vii slog med det best, vii konde, men da hand bemerker, at alle hands bestrebelser var omsonst[t], da tager hand ind store steen og vilde kløvet hovedet paa mig. Men da ieg seer det, da slog ieg ham for hiertekullen, saa at hand styrt om. Nu fek hand regti klos saa lenge, entel der var nogen, som skelt os ad. See, nu maat hand hen og tag mig mine skoe.

Men i denne tid, som slagsmallet sket, da havde den gamle prost Jensen staae og seet paa os, vorpaa hand var gaae hiem og sent karlen ned i byen efter mig, at ieg strags skulde komme hiem, da hand vilde ta[le] med mig.

Da ieg nu strags maate alyde, saa kom ieg nu ing tel prosten. Nu siger hand tel mig: »Vor har du veret henne, da du seer saa forpuste ud?« Da sagt ieg, at ieg havde veret nede paa gaden og spelle bolt med // di andre drenge paa gaden. Da sagt hand: »Ia, jeg har seet, hvad for en slags bolt, at du speller, da du sloges dernede paa gaden. Og hvad var det for ind dreng, som der hialp di at bankke den stakels karl saa grusomt? Det skal du st[r]jags sige mig, eller ieg skal lade di straffe for ham med.« Men da ieg nu sagt, at ieg kent ham ikke, da siger prosten tel mig: »Vil du have, at ieg skal lade karlen kalde op tel mig, da skal ieg nok faae det i [ɔ: *at*] vide, hvad det var for ind dreng.« Men nu sagt ieg, vorfor vii sloges med ham, da hand havde taget mine skoe og kast dem ing tel ind hund, som stod i lenkke.

Men nu kommer jomfru Iulianne og siger: »Fater maa ikke blive vred paa Ole, fordet hand forsvar sin ret.« Da sagt den gode gamle, at naar det var saadan, som ieg sagt, saa var det ikke syn, at karlen fek let for sin umage, enskønt hand fek temli meget. Da sagt ieg: »Naar man skal slaa, saa maa man slaa, saa det kan følles, da di ellers leer kons deraf.« Da sagt Julianne: »Det er min tro sant, hvad Ole hand siger der, fater.« Nu loe prosten af den helle historie med karlen, og nu gaar ieg med jomfruen ud i haven. Der fortalt ieg hende det regti, vorledes det hang samen med det helle; da loe hun af det: »Men det maa du passe paa in anden gang, at ikke fader kommer og seer, at du tager di saadanne noge for.«

See, nu gaar tiden hen for resten i fryd og glæde for mig i den øvrig tid, uden at der møtte mig noget, som er vær at omtalle; blot var ieg i den tid det lykkeligst menske, som der var under solen, da ieg ingen ting havde at sørge for untagen det, som ieg har sagt om jomfruen. Men da det var in ting, som ieg ikke havde saa megen løst tel, saa lod ieg folk sige, vad di vilde. Da det var saa fornem ind mands datter, saa trode

XVIII

ieg dog, at det var kons hendes spøg eller ogsaa have mig tel sin nar; derfor tog ieg mig ikke meget af, vad hun sagt tel mig, eller vad andre skønne ting hun talt om tel mig.

Men da ieg dog ikke kond leve, uden ieg dog maat have en genstan for min kierlighed, og den genstan kom snart, da der va[r] ind husmand, som tient tellig med mig hos prosten. Hand havde en datter, som var hiem hos ham; da hand ogsaa var enkemand og havde sit eget huus der i byen, da maat der io vere nogen tel at passe paa det, naar hand tiende. Denne pige var 15 aar gamel, og ieg var nu snart 17 aar. Da hun kom askelie gange tel sin fader der i gaarden, og ieg saa hende ofte og talt med hend, da blev ieg snart bekent med hende; og da hun var smok, ia ti gange smoker en som prostens datter, og da det var min lige, saa kunde der io ikke vere noken, som havde noget der imod, at ieg elskede denne lile uskyldige pige; og da hun var fattig, saa havde ieg ikke nødi at vere banke for, at der skulde vere nogen, som skulde mesunde mig hende, untagen det skulde vere jomfruen. Men det brø ieg mig ikke om. Da ieg bemerk, denne lile pige saae saa venlig tel mig, ia, der tindre elskovens jld i hendes deielig baa [ɔ: blaa] øiene, naar ieg talde med hende, da kunde ieg ikke vere ligegyldig imod saa venskabli en pige men maat lade hende have fortrinet for den anden genstan.

Da hun nu var alene hiem i sin faders huus, saa kond ieg io bedre gaa derhiem tel hende, en som at hun kunde gaa tel mig, da hun ikke kond komme ing i gaarden, uden di andre folk kunde see hende. Altsaa var det io flout for hende at gaa tel mig; derforre sagt ieg tel hende: »Du, min ænggel, skal ikke komme her, uden at du skal talle med din fader, da du selv veed, at folk strags faar noget at talle om, da vii er saa unge bægge to. Men ieg skal nok gaa ned tel di, min søde ven.« Og ieg holt ogsaa or. Da kom ieg tel hend saa oft, ieg kunde faa tid dertel, da ieg elskede denne pige opregtig af mit hiert og

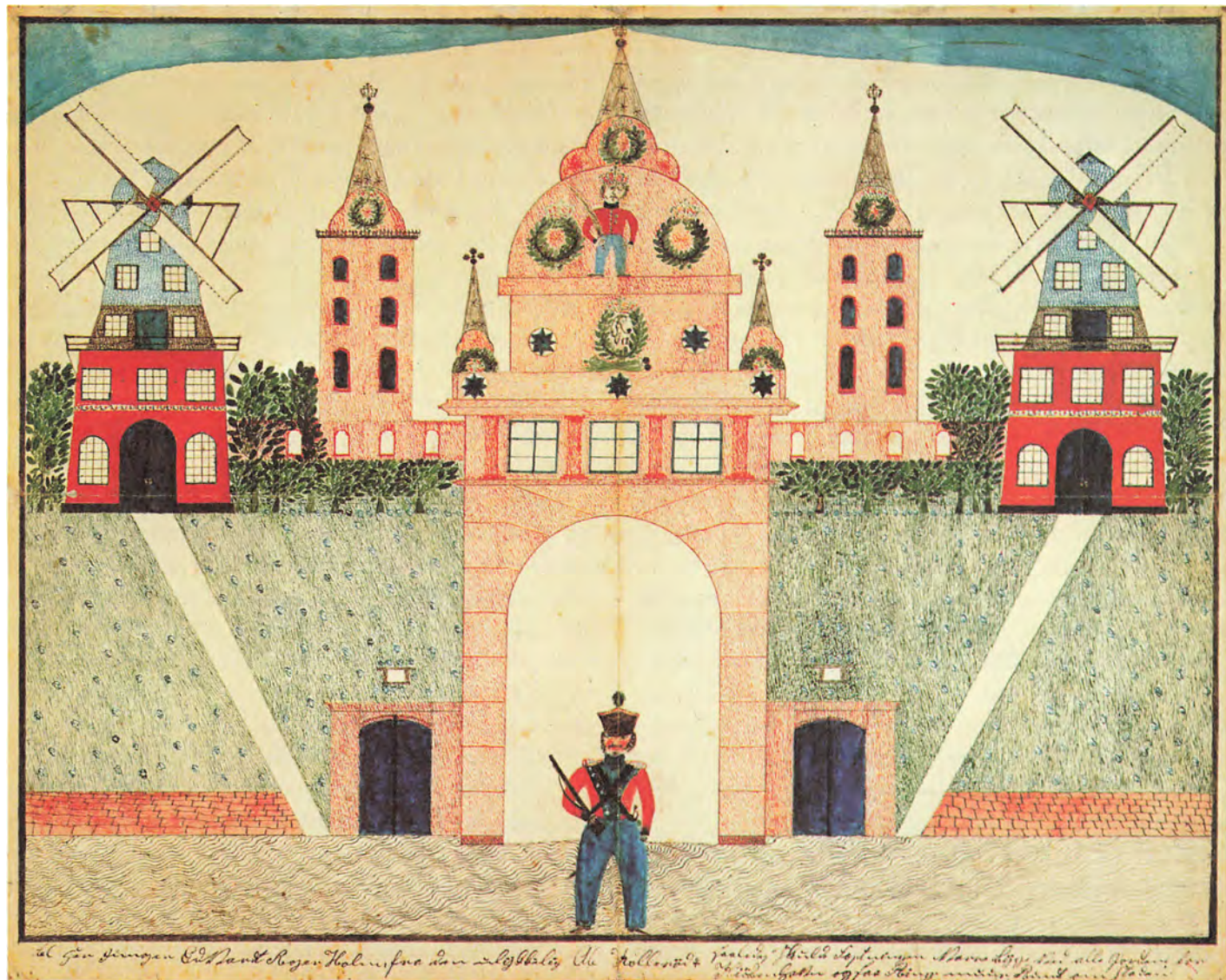
tængt, at ieg aldrig vilde forlade hende, saa lenge der var liv og blod i mine aarer. // O Gud, vor var ieg lykkelig i di dage, – ia, naar ieg omfavne min blide og elskende Dorhta – det var hendes navn – saa befant ieg mig saa lykkelig, at ieg trode, at der var ingen saa lykkelig som ieg.

Men ak, min lykke skulde ikke vare lenge, da tiden kom, at min fader sagt min tienste op hos prosten, og ieg snart skuld tel det ulykkelig Kiøbenhavn. Den selvsamme dag var det en stærk solformørkels og saa varmt, at det var skrækkelig, vorved ieg fek saa stærk næsseblod, at det var ner ved at løbe mig ihiel; ia Gud give, at det havde veret telfelde. Da hahde [ɔ: havde] ieg veret fri for at kende noget tel alle di ulykker, som der er sket ved mig, ogsaa veret fri for al fienskab med mine medmenser. Ia, da hafde ieg forladt verden lykkelig uden sorrig og qualler; men det var ikke i min lod at komme saa heldi fra verden, – nei, ieg skuld første lere at kende verdens falskhed og dens bedrageri. Ia, Di vil maaske svare mig, at det har veret min egen skyld; ia, det er vel sant, at ieg selv har haft nogen skyl, men dog ikke altsamen, da ieg dog mange gange har vildet veret frem paa ind lovli vei. Men det var io umugelig at lade mig hav[e] fred; men forfølge mig saa mege, som det var dem mulig, di blodsuger eller retter sagt di dievehunde, som er det passende navn, at ieg kan skenk dem, di skalk. Da de har veret saa gode at skenke mig it navn, nemli Ole Tyv, da er det ogsaa min skyldighed at give den forbandet norsk skalkagtig skurk en liden karreteer. Nok derom dene gang.

Da ieg var sagt op, da sagt ieg det tel min elskende Dorhta: »Nu, min ven, skal ieg snart tel Kiøbenhavn. Da kan du io følge med dering og tienne.« Men da sagt den gode pige tel mig: »Gud velsigne di, min kierre ven, lad dog ver at tage dering i den slemme by. Du veed ikke, vor let det er der at blive ulykkelig, da ieg har en søster, som tienne[r] deringe, og

[Ill. 7. Skildvagt ved en af byens porte. Udsnit af modstående illustration. Foto: Det kgl. Bibl.]

[Ill. 8.] Til her junger Edwardt Agerholm fra den ulykkelige Ole Kollerød. Saaledes skulde fæstningen være bygge ved alle portene for Kiøbenhavn, og saa ringmuur om staden. [Foto: Det kgl. Bibl.]

hun har sagt mig, vorledes der er; og ieg sværger di tel: lader du ikke det vere, da bliver du det ulykkeligst menske, som der kan tænges paa jorden, og du gør mig en stor sorri, dersom du tager dering; og mig faar du aldri, naar du kommerdering, da der er mang forførske mensker i den større by; da glemmer du snart den semble bondepige, som dog er di opregtig og tro. Ia, ieg kan ikke sige di, vor høit ieg elsker di, enskønt det skuld ieg ikke sige di, da det ikke passer sig for mig at sige di min kierlighed saa rent ud. Men da ieg seer, at du vil forspilde vorres største lykke her paa jorden, da er ieg nød tel at sige di, vor høit ieg elsker di, min kierre, gode ven; ia, ieg elsker di lige saa høit som mig selv, – ia, ieg kan gerne gaa i døden for di, naar du blot vil lyde mig ad. Men gør du det ikke, da gaar det di aldri vel, men du bliver ulykkelig, ivaar du kommer hen; derfor hør mig, og lad min[e] bønner ikke vere spilt, men vid, at det er tel dit eget gavn, hvad din hulde pige siger di, og betæng, at du her i denne by er ti gang saa lykkelig, en som naar du kommer tel Kiøbenhavn, da der er farlig for di, min gode Ole. Ak, konde du blot see ing i mit hiert, hvad der forregaar, da vilde du vest aldri forlade denne lile bondeby, untagen naar du skulde vere soldatte; og naar den tid kommer, da kan vii allerede vere gift for lenge siden. O Gud, Ole, vor kan vii io da leve lykkelig her i denne min faders lile hytte, naar du barre vil lade Kiøbenhav[n] farre. Vil du nu love mig, at du ikke vil tage dering, da skal du vest aldri kome tel at fortryde det, min kierre gode ven.«

I al den tid har hun staae og græt for mig som it baren. Altsaa nu maa ieg give efter for hendes mange kierlige bønner og lover hende, at ieg vil see tel at faa tjenste hos in bonde som karl, da ieg nu er al for stor og for game[l] tel at tienne for dreng lenger. Da ieg nu havde sagt det tel den sorrifuld pige, da blev hun saa sieleglad og trykket mig it brendende kys paa mine læber, som ieg gengelde hende med mit igen, //

som ieg aldri i mit liv glemmer, saa lenge der er varmt blod i mine aarer, – nei, ikke saa lenge ieg kan tenge eller aande. Men naar ieg ingen af di deelle kan meer, da glemmer ieg først hende og det omtalt kys, som ieg dengang blev skenket af min elskverdige pige, som dog ikke var det først og heller ikke det sidste. Men da hun dengang talt saa kierlig og sagt mig saa mange ting, som alt er gaae i opfyldese, – o Gud, vaar kan ieg da glemme den, som raader mig tel det gode, som er meget sielden.

Dog ieg glemt snart, hvad den gode pige sagt tel mig, da ieg var kommet fra prostens, og ieg kom tel at tienne en miill veis der fra byen hos ind bonde i Høvelsvaang [ɔ: Høveltsvang], vis navn var Lars Nielsen. Der skulde ieg kørrer tel Kiøbenhavn med taarre [ɔ: tørv] to gange om ugen og somtude trei gang.

Naar ieg nu kom hering tel byen med taarre [ɔ: tørv], da fek ieg ofte disse møllersvenne at see. Paa denne maade fek ieg saadanne løst tel det mølleri, at det var mig umugelig at mostaa det lenger. Da ieg nu in dag var heringe i byen, og min fader ogsaa var heringe med taarre [ɔ: tørv], da faar ieg ham tel at gaa med mig op paa Gottersmøllen [ɔ: Gothermøllen] tel madam Shmit, vor ieg strags blev fæste for møllerdreng og skuld staa i lærre 2 og it halvt aar.

Men ieg maa nu først sige Dem, hvad der gaar for sig den tid, ieg skuld reise fra præsten. 8 dage for [ɔ: før] november, som ieg skulde reise den første, da kalt præsten mig ing tel sig og sagt tel mig: »Naar du vil blive i min tjenste, da kan du nu tiene for karl hos mig, og ieg skal gørre di tel ind lykkelig mand med tiden, naar du nu vil blive her paa gaarden, da ieg veed meget vel, at din atraad er tel Kiøbenhavn, og lad det farre; det vil ieg raade di, da der er mange snarrer, som er let for di at falde over. Du kan tro, at der er mange unge mensker, som forsbilder deres lykke med det, at di reiser ing tel

xx

kloge kunne havde sagt tel mig. Da sagt min moder: »Ia, vad hun har sagt, det maa du gøre, om ogsaa du synnes, at det er latterli«. Altsaa nu gaar ieg tel sengs, da klokken var tre om eftermedagen. Da ieg havde lagt mig, saa falt ieg i søvn strags og vaagne ikke igen føren den anden dags eftermedag, da klokken var 4. Altsaa som den omtalde kunne sagt, saaledes gik det ogsaa med beenne. Da ieg skulde see, vorledes det saae ud, da var hulle lægt, og smeerterne var gaee bort, og rette det konde ieg ogsaa igen; altsaa maat ieg takke benenfte kunne, fordet hun havde kureret mit been paa saa kort en tid, som ellers ind læger moskee havde brugt it halvt aar dertel, som hun brugd kons i 25 timmer tel at kurer det.

Men nu er det io snart paa tiden, at ieg reiser her tel byen. Dog maa ieg først sige farvel tel min elskend Dorhta. Altsaa nu gaar ieg tel hend og tager en venlig og rørende afskee med hende; ia, det var mig dem [ɔ: den] daarligste afskee, som ieg i mit liv har taget. Ia, ikke ingang er denne afskee saa daarlig, som ieg nu skal tage med verden, da den frier mig fra al dens qualler. Men saaledes var det ikke den gang, da ieg dengang først kom rigtig ing i den, som min kierre pige sagt tel mig, da hun sagt: »Nu, min ven, gaar du uden al tvil lige ing i din egen fordærvelse. Ia, vii taller nok aldri saa lykkelig samen meer, som vii har talt i vores barndomssaar, og saa tel nutid, som er den sørgeligst time, som vii har levet her paa jorden, min kiere gode ven, som ieg nu moskee aldrig seer meer saa reen i alle dyder, som du nu er. Ia, vid, min ven, at æren er ikke tel at betalle mod alverdens guld; derfor beder ieg di, min elskende, kiere gode ven, at du passer vel paa din ære, og tab ikke den, for da er du forloren, da ieg veed, at du er al for æreker tel, at du konde berre det paa di, at folk taller jlde om di, min ven.«

Dertel svarde ieg hende: »Ia, er det telfelde, at min ære gaar tabt i Kiøbenhavn, da er det lige meget, vor ieg bliver af, da ieg ikke kan taale at høre naaget; og dersom saa er, da kan ieg io

heller ikke faa di, min elskend pige, tel min brud, da dinne brødre ogsaa setter stoer dyd paa æren. Derfor kan du vere ganske rolig, kiere pige, da ieg nok skal pase mig selv, og velken en skam vilde der ikke gaa // over mig, dersom ieg skulde kom i naagen slags forlegenhed; ia, da tør ieg io aldri besøge den gode gamle pastor Jensen meer og di [ɔ: dig] heller ikke meer, da dinne brødre vil fende den [ɔ: dem] fornermet, at deres søster skulde vere kierste med in person, som havde vere i forlegenhed. Ia, di vild moske pase paa mig og give mig saa mæget, som ieg har godt af min øvrig levetid; eller ogsaa di vilde vise mig it par gnistrende øine, ver gang di seer mig, og di [ɔ: dig] vilde dig [ɔ: de] skænde paa, saa oft som dig [ɔ: de] taler med di [ɔ: dig]. Ia, vad vilde det ikke vere for in stoer krænkelser for mig, at du skulde have ubehageligheder for min skyl! Nei, min ven, den dag skal du aldrig leve op, at du skal kom tel at høre naaget for min skyl, kiere uskyldige pige. Nei, før skal ieg søge mig døden vaarsomhelst.

Nu farvel med di, min ven, og ver mig in tro og hengivne elskerinde, entel ieg taler med dig igen, som du har veret i de[n] tid, vii har veret bekeint og elskede verandre som børn og søskende; ia, du kan vest aldri sige mig naaget, som ieg har sagt tel di eller foretaget mig med du [ɔ: dig], uden vad der har veret anstændig og telladelig saavil for mig som for di, og som er telladelig for børn og søskende. Ia, den dag skal du aldri leve eller naagen andre, at ieg først skuld skelde di ved din ære og saa reise min veie og usætte di for verdens spot og latter. Nei, min ven, det skal aldri skee, at ieg skal først forføre in pige og derpaa gøre nar af hende,« (som ieg ogsaa troelig har holt, som moske har vere tel min egen fordærvelse).

I al denne tid har hun staae og feldet mange taare. Nu maa ieg slide mig løs fra hende og gaa min veie, efter at ieg hav[de] tryket hende it afskeens kys paa hendes koralerode [ɔ: korall-røde] mund, som hun troli besvarde mig igen; ia, det havde ner

eller ogsaa hand skud mig; men da ieg vist, at der var stor straf for at sgære kostriis i skoven, enskønt det ikke ansees for noget ulovli imellem egnens beboer, men straffes hort af forstvæsne, altsaa gav ieg mig tel at løbe det best, ieg konde. Nu skyder hand efter mig men ramt mig ikke; ia, Gud give, hand havde ramt mig, – da havde ieg veret fri for verdens qvaller og spot.

Ia, nu begynde ulykken temli at forfølge mig, som ieg nu skal fortælle Dem. Det var fastelavnssøndag i det sam[me] aar, 1821, da ieg gik tel Høirlunde [ɔ: Jørlunde] for at besøge den gamle præst, og saa min kiere elskend Dorhta, vaar ieg blev i 3 dage hos min kierst, vaar ieg vel havde megen glæde, iseer naar hendes gode gamle fader var tel stæde, da det var min gode ven, da vii tiende samen hos præsten, og nu vest hand, at ieg var kierste med hands datter. Men var hand ikke tel stæde, da traade ofte sorgen i stæden for glæden, da ieg sagde tel hende: »Nu, min kierre pige, skal ieg sige di noget nyt.« »Og det er vel,« svard hun mig, »at du skal tel Kiøbenhavn?« »Ia, min ven,« sagde ieg; »du kan tro, at der faar ieg en fordeelagti tjenste, da det er gode folk, ieg skal tel og der lære at verre Møllersvend.« Nu omfavner hun mig og siger saaledes: »O du store Gud, saa har du utroe dog bryt dit løvt imod din tro og hengivne pige, som elsker di saa opregtig! Ia, nu faar du aldri mig tel din livets lesagerinde, som du sagd dengang, da du trag mig ing tel dig paa loun, da du trykde det først kys paa mine læber. Ia, det var i glædens dage, baade for di og mig. Men nu troer ieg ogsaa, at di er forbi, saavel for di som for mig, da du tager tel den sleme by, vaar ulykken har sit hiem; ia, ieg har og hørt af min moder og brødre, vad di har sagt om den by: vor let det er der at blive ulykkeli, iseer for dem, som er godtroende, //

XXIV

ligesom du er. Derfor siger ieg di in gang inu: Tag di i agt, naar du kommer dering, og husk paa, vad ieg har sagt di. Nu farvel med di, min ven, og lev nu vel, – og kom herud tel mig ind gang inu, enden du reiser tel Kiøbenhav[n].«

Nu gaar ieg hiem; men da ieg kom paa Ugeløse mark, da kom der en hurenvend [ɔ: hvirvelvind], som kom lige imod mig, saa ieg ikke kond gaa, da ieg fek geferlig ont i mit det høire been. Men da ieg havde sat ned lit, da maat ieg gaa, saa godt ieg konde, da ieg ikke havde uden ind halv quartmiill telbage. Da ieg nu kom hiem, da sagt ieg tel min moder, vorledes det var gaae mig paa vein hiem. Da sagt hun: »Læg di, saa kommer been[et] sig nog igen.« Men det hialp ikke, da ieg havde frygteli uroe i det. Men den anden dag da var der hul paa det, og saa var det krumt telligemed. Nu siger min moder: »Du maa gaa tel den kloge konne, hun kurer det nok for di.« Altsaa nu gaar ieg hen tel hende, og da det var nær ved mine forældres huus, at hun boede, saa gik ieg ved ind stok derhen tel hende. Nu sagt ieg tel hende, vorledes ieg var blevet syg i mit been. Da tog hun først en liden bog og læst naaget deri; men det forstod ieg ikke. Nu kommer hun ned [ɔ: med] en rygelsepotte og ryger mig. Da det var skeet, saa læst hun igen; derpaa lagt hun it sort plaster paa mit been. Derpaa sagt hun tel mig: »Gaa nu hiem, min søn, og læg di og sov tel i morgen. Naar du da vaagner, saa er dit been kom sig igen, det svar ieg for.« Da ieg nu kom udenfor, da loe ieg af det, som den kloge konne sagt, at ieg skulde komme mig i morgen.

Da ieg nu kom hiem, da sagde ieg tel min moder, vad den

[Ill. 9. Kort over Sjælland 1813, med angivelse af de vigtigste kongeveje og byer, samt de steder unden for Nordsjælland, som Ole Kollerød nævner. Ifr. kort over Nordsjælland, s. 11, og kort over København, s. 43.]

den blaa. Er dit hiert så elskverdi imod mig som dinne deili blaa øiene, da skal du blive min elskende ven og min lesagerinde her i livet.« Og dermed trykde du mig it brendende kys paa mine læber, som var den første gang, at ieg havde kyst nogen untagen mine forældre eller søskende.

Da ieg nu hørde din kierli talle, da kunde ieg vel ikke sige noget tel di igen, men telsto [ɔ: *desto*] bedre kunde ieg ømt gengelde dit kys. O Gud, hvad den time var lykkeli for os bæge to, – ia, ieg kan med sanhed sige, at det var den glædeligst dag, som vii faar her paa jorden, da den først kierlighed altid er den best her i livet. Ia, min ven, kan du husk inu, vor leng det varde, inden du vilde lade mig gaa hiem? Ia, glædens ruus havde snart kondet blevet vorres overmand, saa at der kunde kome nogen og luure os det af; da havde det dog veret galt. See nu, min kierre elskende og uforglimlige ven, nu siger ieg di farvel, og lev nu vel, min ven.«

Dermed omfavner hun mig, da hun staae og græt helle tiden, men[s] hun har talt med mig, men nu tier. Da ieg bemerker, at hun holder mig saa fast, da siger ieg tel hende: »Nu, min ven, lad det nu vere godt.« Men da tryker hun mig saaledes tel sig med sit bryst op tel mit bryst, at det knager i os bæge to; men da maat ieg tel ogsaa at kome los fra hende, da hun blev ved at knuge sig bedre fast; men da ieg var stærger om [ɔ: *end*] hun, saa kunde hun io ikke blive ved at hold fast men maat ge los tel sist. Da sagt hun: »Ia, vores bryst er stærker, en som ieg havde trode, da ieg havde betæng at tryk dem ituu paa os bæge to; men da det ikke vilde gaa an, saa reis du med Gud.«

Altsaa nu river ieg mig fra hende og gaar tel min nye huusbon, vor ieg nu skiøre [ɔ: *skal kiøre?*] her tel byen med tourv [ɔ: *tørv*] som ovenfor er sagt. Nu skal ieg sige Dem, vad det // var for ind mand, som ieg nu tienner, da hand ikke er som den ga[mle] præst men derimod in stor skurk, da hand siger tel mig: »Du maa skaffe 7 daller for vert les taarv [ɔ: *tørv*], som du

sælger for mig, for det kan ieg selv faa, ver gang i[e]g kiøre ing tel byen.« Da ieg nu trode, at det var sant, som hand sagde, da gorde ieg mig al mugeli umage for at faa saa meget for taa[r]ven [ɔ: *tørv*], som hand sagde tel mig. Men det var umugeli at faa det. Da ieg aldri kunde faa meer om [ɔ: *end*] 6 daller for læse, da lagde ieg det resterre tel af min egen lome di første gange; men da ieg ei kunde holde det ud helle tiden, saa maat ieg holde op med det. Altsaa fek hand nu ikke meer om [ɔ: *end*] det, ieg fek selv for den omtalde genstan. Altsaa nu sagt min huusbon tel sinne naboer, at ieg bedrog ham for di halve penge, ver gang ieg kiørde tel byen med taarv for ham. Da nu di andre folk sagt det tel mig, da blev ieg vræd paa min huusbon, da det ikke var sant, hand sagde om mig, og ieg sagde tel ham: »Hos saa slet ind mand, som Di er, vil ieg ikke tiene længer hos, som beskylder mig for, at ieg bedrager Dem, ver gang ieg kior [ɔ: *kører*] tel Kiøbenhavn med Deres tourv [ɔ: *tørv*], da det er ikke sant, vad Di har sagt derom tel naboerne. Ia, det er en skamli løin, som Di har lagt mig paa, da ieg fleere gange har lagt tel af mine egne penge, – ia, havde ieg vidner derpaa, vad Di har sagt om mig, da skulde ieg vise Dem noget andet; og nu er det nyaar, – da er det best, at Di betaller mig for den tid, ieg har tient Dem, da ieg alt er fest tel in anden mand i Kiøbenhavn, og der nu er kons 4 maander tel den først mai, som ieg da skal gaa i tienst deringe i byen.«

Nu sagt han vel, det var ikke sant, som folk havde sagt tel mig om det, at ieg skuld have bedraget ham; »men da du ikke vil tiene mig somren, da maa du gerne reise, og der har [du] din løn.« Dermed reist ieg hiem tel min fader og tou saa arbæde, vor ieg kond faa naaget, eller ieg gik i skoven og sgar kostriis, vaaraf ieg bant koste, og hanle dem bort her i byen tel brendeviinsmændene. Men den haantæreng havd ieg ner dyrt kom tel at betalle med mit liv, da skovfogden kom efter mig og sagt tel mig, at ieg skulde staa stelle, tel hand kom hen tel mig,

tager tel Kiøbenhavn, da skal ieg dog aligvel aldri gleme di. Ia; ieg skal elske di, saa leng der er liv og blod i mig; ia, om ogsaa ieg bliver gift med ind eller anden person, saa skal ieg dog elske di af mit enderste hiert. Ia, ieg sværger di tel, min kierre ven, ved Gud i himlen, at ieg aldri kan gleme di, ivorledes det gaar di, min ven. O Gud, kierre ven, havde vii barre aldri lært at kend verandre, da havde det moske veret godt baade for mig og di, min ven. Men du maa vide, kierre Ole, at ieg alt her i løndøm [ɔ: løndom] elsket di lenge, – ja, da min moder levede, og ieg ikkon var meer om [ɔ: end] 12 aar gamel, og du kom ridnes her forbi, da sagt ieg tel min moder: »Seer du præstens dreng, der rider paa den viede [ɔ: hvide] hest? Ham vil ieg have tel min mand, naar ieg skal giftes.« Seer det, min kierre ven, – det var kons min barnli kierlighed, der alt ytres sig hos mig tel di dengang. Nen [ɔ: Men] da ieg kom tel at gaa tel konfirmation og skulde gaa forbi der, vor du arbæde, ver dag, og ieg der konde talle med di ver gang, ieg skulde ing tel præsten og læse min lægse, da blev ieg saa ingtagen for di, at ieg konde ikke begribe, hvad det var for noget, ieg følge, ver gang ieg saa di. Ia, nu kond ieg see, at den barnli kierlighed vilde blive farli for mig, dersom ieg ikke blev elsket af di igen. Da ieg dog ikke selv konde sige det tel di, da du vilde vel sagdens leet mig ud og gort nar af mig tilligemed, da tængt ieg: Naar du taller med ham, ver gang du seer ham, saa kan det io ogsaa vere nok for det først, da ieg dog er øngre en som hand, og slod di tanger bort. Men var det nu telfelde, at ieg ikke traf di, naar du var bort, saa var der en uimostaalig magt, som trag mig tel at passe paa, naar du kom hiem, da du skulde lige forbi min faders huus. For da at talle it par barnli or med di, min ven, naar du nu kom nede paa gade[n], da sprang ieg

XXII ud som ind katt for at talle med di. Da sagde min // moder: »Du er dog en satans tøs, – løber du alt efter mandfolk, da skal ieg min tro sige det tel din fader, naar hand kommer

hiem; det kan du tro, din stask [ɔ: taske?].« Da sagt ieg: »Moder, det er io ikke andre en som præsten[s] Ole, ieg taller med; og du har selv sagt, at ieg maa faa ham tel min mand, naar ieg skal giftes.« Da loe min moder og sagt: »Tæng ikke derpaa inu, min datter, da det er temli tili baad for di og ham inu. I maa bliv i en 10 aars tid med det inu; seer du det, min ven?«

Saaledes var det med mig, da du aldri tængt derpaa. Men da ieg nu blev konfirmerred, da var det mig en stoer sori, at ieg nu ikke kond kom tel at talle med di saa ofte som før. Men da min fader nu sagt: »Nu skal ieg tienne hos præsten,« da blev ieg saa sieleglad, som ieg var løvte op tel himlen, da ieg paa den maade konde bedre kome tel at talle med di, da ieg gaar tel min fader der. Nu kom ieg vel nogle gange dertel for at talle med ham; dog konde ieg ikke godt kom tel at talle med di, uden at di andre folk fek det at see. Men kan du huske den gang, da alle folkne var tel Roeskilde marke[d], og præsten ogsaa var med for at kiøbe nye heste, og du var alenne hieme, da ieg kom for at talle med min fader, og du sagt saa alvorlig tel mig: »Min best pige, din fader er reist tel marke tellige med di andre folk, og ieg er alenne hieme i dag; derfor kan du gernne blive her hos mig i dag og hielp mig at sgerre hakkelse.« Da sagt ieg barnagtige tøss, at det vilde ieg nok, naar barre ieg konde. Da sagt du sgelem [ɔ: skælm]: »Det skal ieg nok lære di, min kiere pige,« og dermed tog du mig fat i den ene haan og trag mig ing i loun. Enskønt ieg sagt: »Det maae du ikke, Ole,« saa var det dog de, ieg gern[e] ønskede, da nu det var saa heldi for mig, at ieg dog nu paa den maad[e] konde erfarre dinne tanger, da det telkom di at sige det først, at du elskede mig; men det fek ieg snart beviser paa af di, da du først havde faae mig ing tel di i loun. Da du blev ved at hold fast paa min haan og staae og saae mig ing i mine øiene, da sagt du tel mig og tog mig i det same i din favn: »O Gud, hvad har du for it par kierlige øiene, – som himlen

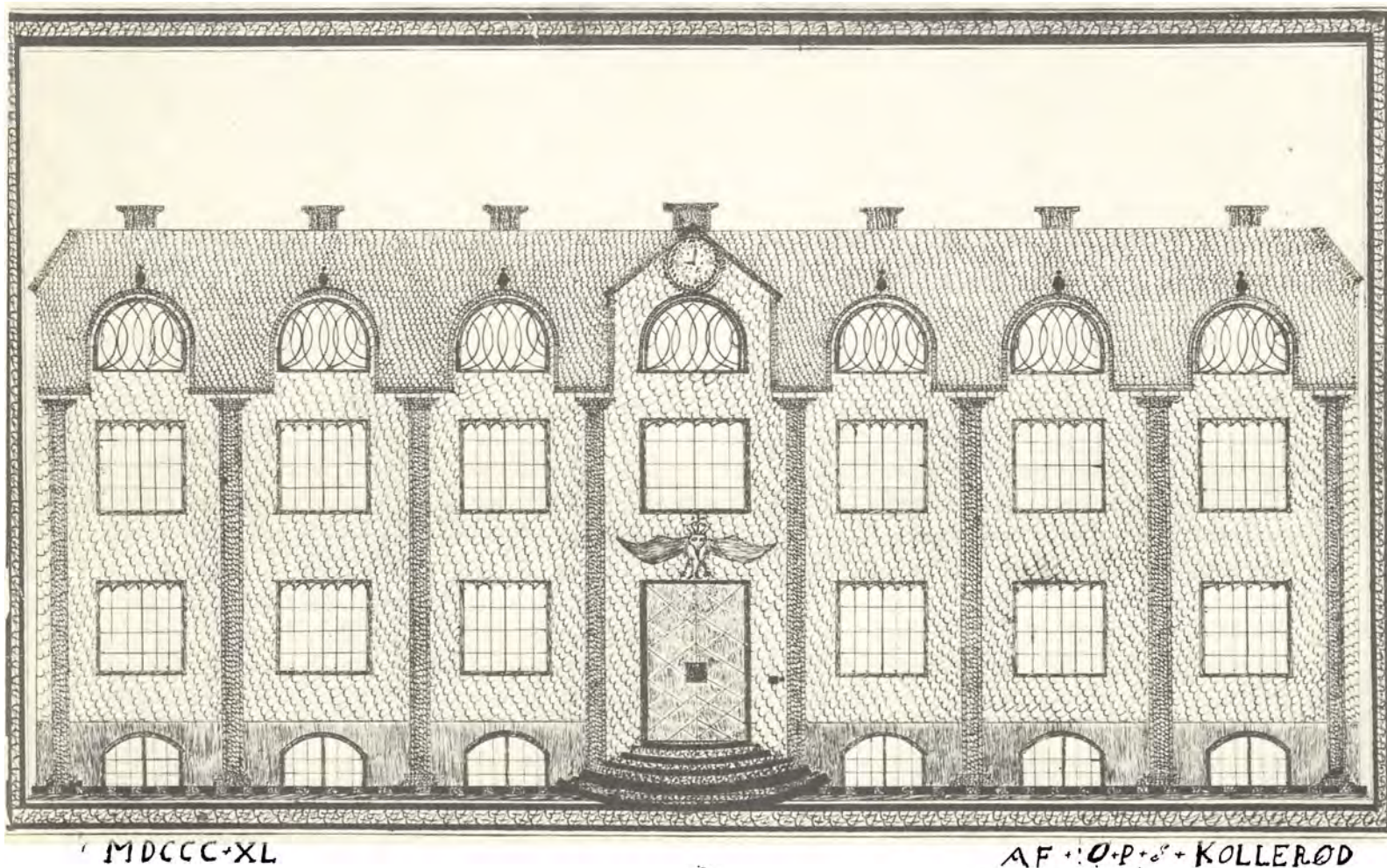
staden, – ia, ieg har kent mang en ynleng, som er blevet ulykkelig der i den by.«

Saaledes kalt han mig ing tel sig tre gange; men da ieg alt var feste tel den omtalde bonde, da konde ieg io ikke blive, men var nød tel at sige nei. Da sagt den gode gamle mand tel mig: »Ia, tigge di tel at blive, det vil ieg ikke, da der er folk nok at faa; men du kommer nok tel at fortryde det, – ia, du komme mange gange tel at tørre dinne øiene, naar du tænger paa, hvad du her forkaster. Da ieg vil din fremtids vel, men du vil ikke hørre mig, da kommer du nok tel at følle det med tiden, enskønt ieg vil ikke ønske di det, men derimod at det maa gaa di godt, ivor du kommer hen i verden. Men ieg tviller paa, at naar du kommer fra mig, da er ogsaa din lykke tabt for evig her i denne verden.« Ia, det selvsamme sagt ogsaa in gammel normand tel mig, som var min sovekamrat der i gaarden.

Men alt denne talle loe ieg af, da ieg tængt, at det var kons noget dumt sluder, som di bilt mig ing, fordet ieg skulde blive der paa gaarden. Men nu maa ieg græde derover, at ieg var saa halvstarrri og ikke vilde hørre, hvad den god gamle pastor sagt tel mig dengang. Ia, ieg fik snart mine forblindet øiene op, da den lile Lisse kom og sagt mig, at »jomfru Julian græder saadanne, fordet du ikke vil blive her hos os;« ia, hun sagt tel sin søster: »Sig du tel Ole, at naar hand vel blive her, da skal hand blive min mand.« Men det vilde søstren ikke sige tel mig, da det var for nedladen for hende, som var frue, at talle saa nedladen tel sinne tjenstetynde, og jomfruen unsaee sig for at talle derom selv tel mig inu, da ieg var saa ung. Men alt det antog ieg for gøgleri og narrestreger, intel dagen kom, at ieg skulde reisse. Da ieg nu kom ing og sagde farvel tel præsten, og ieg nu skulde sige det samme tel hands døttre, da vilde jomfruen ikke sige farvel tel mig, men gik ing i sit kamer; altsaa nu kond ieg see, hvad ieg havd // tabt ved det, at

ieg ikke vilde blive der i deres tjenste. Men ieg brøe mig ikke meget derom, da ieg smigred mig med det haab, at naar ieg blot havde den skønne Dorhtas venskab og kierlighed, saa loe ieg kons af det, at den gode jomfru ikke vilde sige farvel tel mig, da ieg nu konde telsto [ɔ: *desto*] bedre tage en venli afske med min elskende bondepige, som ieg agtede langt hørre en nogen anden genstan, da ieg fant mig ti gange lykkelige med hende en som med den omtalde damme.

Altsaa nu gaar ieg ned tel den fattige bondepige og tager en venli og rørende afske med hende, da ieg ikke kond kome tel at talle med hende saa snart igen, da der var temli langt imellem stederne, vor ieg nu skuld opholde mig nu. Da gentog den kiere pige det, at ieg maat for Guds skyl og hendes skyl lade verre at tage tel Kiøbenhavn, »da ieg i nat har bedet tel Gud i himlen for din siel; det vil sige i drømme, da ieg drømt, at dit hove skulde hogges af di; og ieg synes, at ieg var gift med it andet mandfolk, og ieg havde mange smaae børen ved ham; og hand kon [ɔ: *kom*] ing og saae, at ieg sat og græder, saa det var geferli. Da sagt hand tel mig: »Min kierre konne, hvad græder du saadanne for? Har ieg forneermet di, da sig mig det; da beder ieg di mange gange om forladelse.« Men da vogne ieg op af min drøm.« See, det drømt hun den siste nat, at ieg tiende der i byen. Nu sagt hun tel mig: »Husk nu paa, hvad din tro og hengivne pige har drømt om di, da det ahner mig, at du kommer i en stor ulykke, naar du kommer her fra din barndoms by, vor du har gaae saa meget omt [ɔ: *ondt*] igemel hos den galle David, imens du var it baren. Og nu, da du har det godt, da forlader du byen og din stagels tro og hengivne pige, som vestnok kommer tel at felde mange torre, fordet du nu reiser herfra. O Gud, min kierre ven, konde ieg barre forlade di, da var det godt for mig; men det kan ieg ikke. Min best ven, ia, det er du her paa jorden; ia, om ogsaa du forlader mig, som du vestnok gør; dersom du

[Ill. 10.] MDCCCXL – af O.P.:s. Kollerød. [Billedet gengiver antagelig en bygning i København, sammenlign Ill. 27, s. 135 og Ill. 31, s. 160. Foto: Det kgl. Bibl.]

ieg kiøbt af ham, hvad hand vild selge tel mig, saa at ieg da var fri for at faa saadanne slag meer; men da maat i[e]g ogsaa give ham mine penge, som ieg ver quarta[!] fik.

Nu maa ieg først reise ud tel min elskende Dorhta, som ogsaa er den siste gang i denne perieode. Det var paasken 1822, da ieg besøgde hende. Da ieg nu talde med hende, da forkom hun mig saa elskværdig, som ieg aldrig før havde seet hende, saa venskablig, som hun nu var. Da tængt ieg: Nu skal du see at overtale hende tel at tage hering tel byen; men det var forgæves. Da ieg sagde det tel hende: »Nu, min kiere pige, kan du io reise med tel Kiøbenhavn,« da svarde hun: »Ni[e] [ɔ: nej], min ven, det gør ieg ikke. Alt maa du forlange uden det, – ia, om du bliver der saa aldri saa længe, saa tager ieg dog ikke dering, da det er mig en stoer modbydelighed at komme dering.« Da tau ieg tel den tale og ikke talde meer derom, da ieg tængde ved mig selv: Der er io ogsaa piger nok deringe; du behøver ikke at tigge hende meer derom. Du kan io sagdens faa ind kierest deringe; saa behøver ieg ikke at løbe saa langt for at tale med kiersten.

Derpaa tager ieg afskee med hende. Da sagde hun: »Reiser du alt igen fra din kiere pige, som du kalder mig for?« Da sagde ieg: »Ia, min vænd, ieg tør ikke blive lenger, da ieg skal vere deringe tel bestemt tid.« Men det var egenli ikke aarsagen, at ieg sag[de] farvel saa snart, men det var kulde fra min side af, da hun ikke vilde tage med hering. Da ieg nu kom hering tel byen, da skrev ieg hende tel saaledes: »Dersom du ikke kommer hering tel byen og tienner, da maa du vide, at vorres venskab er forbi, da det er nødvendi, at du er heringe, for det er en stoer mode iblant møllerne, saavel for svendne som for drengne, at ver har sin kierst. Altsaa maa ieg io ogsaa have di her tel byen, eller ieg gør nyt bekentskab.«

Da ieg nu ikke fik svar derpaa, saa skrev ieg heller ikke meer tel hende, men saa mig om efter ind ny elskerinde, og

det var heller ikke saa vanskeligt, som ieg tængd, da ieg skulde bringe fløde ned tel justidsraad Rode paa hiørnet af Fillesofgangen og Ny Kongesgaden to gange om ugen. Der tiende ind stuepige her fra byen. Hendes fader var skomagermester her i byen, og hendes navn var Louise; bagnavnne har ieg glemt. Denne pige saae altid venli tel mig, ia for alt, maar [ɔ: naar] fruene ikke var telstede; da sbøgde hun med mig. Men da ieg inu ikke kend tel kierlighedens falske jntreguer, som der bruges tel at fange uskyldigheden med, saa var det io ogsaa telfelde her, da ieg dømmme [ɔ: dumme] bonde ikke forstod list[e?] og søde or, da ieg nu ie [ɔ: ej] forstod mig paa hendes øjekast, og der gik in maanes tid hen, og ieg blev ved at var [ɔ: være] in dosmer og gilding. Da hun ikke vilde gaa. glep af sit byde, saa henvende hun sig tel sin medtjenner, – det va[r] kokepigen, vis navn var Maria og vendinde med den pige, som tiende paa møllen, vaar ieg var i lære.

See, dise to koblersk di skuld uklæk denne kierlighedsjntregue, saa at den kunne blive moden tel at uførre; og da vores pige var ind af di først kierligheds // forfører og bedrager her i staden, altsaa var det io en let s[a]g for hende at bilde mig noget sluder ing, som nylig var komme fra landet. Nu siger hun tel mig: »Vad synnes Di om Rodes stuepige?« Da sagd ieg tel hende, at ieg godt kunde lide hende, og det er en meget smok pige. Da sagde min medtjenner: »Ia, hun elsker Dem meget hoit [ɔ: højt], og Di kan blive hendes kierste, naar Di barre ikke vil stelle Dem saa dum an, naar Di taller med hende, og viser Dem venskablig imod hende, ver gang Di kommer derned med fløde; og telmed saa er det in breliant borgermands datter her i byen, da hendes fader er skomagermester her i Gottersgaden og kan kiøbe en mølle tel Dem, naar Di bliver svend.«

Oltsaa [ɔ: Altså] ved denne talle blev ieg sieleglad. Da ieg nu kom derned igen, saa talde ieg io saa venskablig, som ieg

XXIX

det godt betalt og saa kjøbe nyt igen; og da mestren er død, saa kan hand io gøre ved os, vad hand finder for godt, da di andre svendne ikke tør sige noget tel ham derfor, da di har meer samem, en som enver maa vide. Derfor maa di tie, og det har alle møllersvende her i byen. Derfor raader ieg di, at du ikke svar ham saadanne meer; og kjøb det, som hand vil selg di, for ellers slaar hand di fordærved om natten, da det let kan skee, at du kan falde i søvn.«

Ia, ieg fek det snart at føle, som min kamrat sagt tel mig om den tyran, som ieg nu skal sige Dem, kiere læser. Ia, Di vil moske tro, at det ikke er sant, vad ieg nedskriver om den svend; men ieg kan bevise, vad ieg siger om den kældreng [ɔ: *kæltring*], da min lærekamrat nu er skolelærer i Taarbægs fiskeleie in miill her fra byen, og hands navn er Niels Hansen Skiollager, fodt [ɔ: *født*] i dansk Holsteen i Gram by, og hands fader er dægn der tel kirken. Da denne min lærekamrat har faae mange pryl af same svend, saa kan hand io fulkomli bevidne, vad ieg siger, da hand er ind agte mand, vaar hand nu er.

Det var en nat, at vii billee den ene qværm [ɔ: *kværm*]. Da ieg dengang kuns havde veret der i 14den dage, saa fek ieg ikke lov tel at bille med, da ieg ellers kunne lære det for snart, meent den kældreng [ɔ: *kæltring*]. Men Gudskelov, ieg lært det dog alligevel lige saa godt som hand. Nu siger hand tel mig: »Du skal pas paa og see efter vinden, naar det begynder at blæse, da det er stelle veir.« Nu gaar ieg ned paa det loft ved omgangen for at pase paa veirret. Da kommer min kamrat og siger: »For Gud skyl pas vel paa, at du ikke falder i søvn, for Ole Iakobsen sagt, at du skal have betaling i nat, fordet du ikke vilde kjøbe hands frakke, da du svarde saa stus. Da sagde ieg tel ham: »Di kan ikke staa Dem for Peder.«« (Ti saaledes blev ieg kald, da der ikke maa vere to mand paa en mølle, som har it navn.) Da svarde ieg min kamrat: »Ieg skal pase paa, det kan du tro.

Komer hand og slaar, uden at ieg har fortient det, da skal ieg stikke ham en imellem hands øine, saa hand skal styrde som ind hund; det kan hand forlade sig paa.«

Om min kamrat har sagt det tel ham igen, det veed ieg ikke; men nok er det: ræven sover aldri, naa[r] hand luurer paa sit byde, da denne skalk stial sig paa mig som ind sant morder. Da ieg staar i døren ud tel omgangen og hørt paa vægterne, imens di raaber 12, og leger min den ene haan paa døren og derpaa min kin, da komer denne tyran listnes gansk sagt og har it rettholt, som man bruger til at rette steenen af med; det slaar hand mig med over min den ene arm, saa den falt ned, og ieg konde ikke røre den af stedet meer. Da sagt den skalk: »Ieg skal lære di at holde dinne øine op, din knægt, det kan du tro mig. Du maa vide, nu er du ikke paa landet meer men i Kiøbenhavn.« Da sagt ieg tel ham: »Ieg sov io ikke, men Di stial Dem paa mig som imd [ɔ: *en*] sand morder, og min arm har Di slaget over som ind sand volsmand; ellers skulde Di see, at ieg skulde muule Dem, saa Di kunne husk det.« Da sagd hand: »Vil du tie, eller du vil have meer inu?« Da sagd ieg: »Ia, kom, din tyran, og slaee saa meget, som du lyster, din morder og tyran, som du er. Det // skal du vere for mig, saa lenge ieg lever, det kan Di tro.« Nu gaar min bødel sin veie, da hand bemeerker, at ieg bliver vræd.

XXVIII

Da ieg nu ikke kunne røre min arm, saa maat ieg gaa i byen, da der gik in maanes tid hen, enden ieg kom mig igen, og telmed sagt di andre svende tel mig, at ieg skulde ikke talle derom tel mesterinden, »da du bliver saae jaget paa porten.« Da tau ieg stelle med det, ieg havde faae.

Efter denne tid maat ieg io kjøbe alt det gamle skit, som hand bød mig tel fals, da ieg havde 12 tel 13 daller ver quartall, saa at han fek sinne penge, naar quartllen [ɔ: *kvartalet*] falt ud. See, det vest io gavtyven, at hand kunne ikke blive narret for sit tøj. Saaledes [s] gik det først aar hen med det, at

[Kapitel 3: I København på Gothers Mølle; nye oplevelser og erfaringer; kærlighed til Jomfru B. 1. maj 1821 – efteråret 1822]

Da ieg nu var kommet i lære paa Gotters Møllen [ɔ: *Gothers Mølle*], saa trode ieg, at her var min lykke afgort, da madamen var in meget god dame. Men ieg saae snart, at ieg var bedraget i mine forhaabninger, da her ogsaa var ind dievel, som skuld plage mig. Denne dievel var andensvend dér paa denne mølle, da der er 3 svende og 3 drenge paa in hollansk mølle, nemlig ind mestersvend og ind andensvend og ind trediesven. Di to siste er drengne mest under, da mestersvenden ikke arbæder paa møllen, uden det er stærk staarm, det vil sige om natten, da hand ellers skal svare tel vægten og saa haalde rejskab over det, der malles. Nu skal ieg sige Dem, vad denne andensvend var for ind lumpen person.

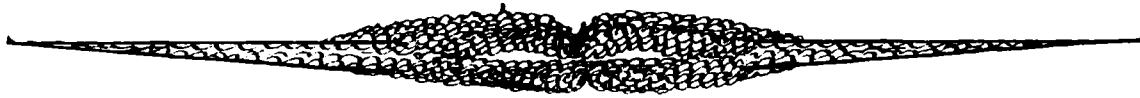
Da ieg kom fra landet, saa var io mine klæder noget bondeagtig i snite og telmed graaft klæde, saa at det var meget godt for ind læredreng at gaa i, – ia, der kunne saa mang ind rigmand gerne gaa uskame med det, da det var nyt og godt tøj; men det synnes saamen den kældreng [ɔ: *kæltring*] ikke, da hand ind dag kom og bød en frakke tel kiøbs: ». . . og vil du give mig ti daller for denne frake, saa skal du faa den. Seer du, den er efter moden og fiin tilligemed.« Men da svarde ieg ham, at ieg selv havde frake. Den var god nok for ind læredreng at gaa med, og da ieg ikke er caveleer, saa bruger ieg det ikke, og da ieg var over

atten aar gamel og var karl i min vægst, saa lagt ieg ikke mine or paa vægtskaalen, naar ieg talde med saadanne ind lumpen knægt, som hand var, og da ieg ansaa ham for, at ieg kunne pude ham i min lomme, det vil sige nogle gode snydedrag, vorner det skulde vere. Men ieg fek snart andet i [ɔ: *at*] vide, da den dreng, som var ælste dreng, hørde, vad ieg sagde tel den hasendanser [ɔ: *hasedanser*]. Da sagde denne siste siden tel mig, da vii var alenne: »Du faar satan af ande[n]svenden, Ole Iakobsen.« Det var dievlens navn. Da sagde ieg igen tel drenge: »Naar ieg skulde lade mig banke af ham, saa var ieg ikke ver, at ieg skulde have mad i 14den dage, da ieg kan maglig // give ham it livful af pryl, vorner det skal vere. Troer du, at ieg skulde la mig prylle af ham? Nei, da var ieg ind daarlig kulsviir, naar ieg sku[lle] tage hok af saadan ind; det var ind stoer skam for mig. Du kan tro, ieg har haft fat i anderledes karle, en som hand er, som har faae dem en god dragt pryl at træg a med. Du maa vide, ieg er ikke van tel at tag imod pryl, uden ieg giver gode snydedrag ud igen.« Nu svarde æls[. . .]drenge [ɔ: *ældstedrengen*] mig derpaa: »Ia, dersom du tager igen paa ind svend, da kommer du paa porten strags, og du kan tro, at denne svend er it sto[rt] skaren imod drengene, naar man ikke vil kiøbe hands gamle klæder, da hand paa den maade altid kan faa

XXV!!

imellem, vaar der kan blive plas, for di resonable digter, da ieg er den [ɔ: *dem*] uendelig meget forbundet for deres stoere opmærksomhed, som di har for min pesom [ɔ: *person*]. Ia, di har gort mig tel in merkværdig person, uden at ieg har det forlangt eller bedet dem derom; men dersom ieg havde kome tel dem, mens ieg var ude paa min frihed, og bedet dem, om di ikke

kun[*ne*] hielp mig at faa en kondision, da havde di ikke veret saa tiensteagtig, uden det havde veret paa raa[*d*]stuen. Dertel havde di veret villi nok, da ont er det mest, som di fyre kender tel, – det vil sige imod den semle [ɔ: *simple*] mand. Andre steder holder di nok næsen frae, da di ikke kan kome over gærdet, uden vaar det er lavt.

blevet mig it dyrt kys, som hun ga[v] mig igen, dog imod hendes villie. Da ieg nu havde lovt hend, at ieg skulde skrive hende tel, vorledes det gaar mig i Kiøbenhavn, da gaar ieg fra hende. Nu kunne ieg høre, vorledes hun græder og siger: »O min Gud og Fader, ieg seer ham aldri meer, nei, du troløse og grume ven, som ieg elsker lige saa høit som mit eget liv.« Nu kunne ieg ikke høre hende meer.

Altsaa da ieg nu kom hjem tel min fader, saa var det tid, at ieg skuld reis hering tel byen, som dengang var mit høist ønske, som ieg i den seenre tid har fortryt mange gange.

Ia, ieg kommer tel at betale min ufornuftighed dyrt; ia, mit liv er tabt, og det kan ogsaa vere lige meget, vor ieg nu bliver af, da ieg er blot tel skam og spot og skænsel for verden og mine paarørende. Ia, ieg har græt mange modig taare i fortiden over min ulyk; men da har ieg mange gange give mig tel at drike og slos, og paa den maade er ieg komme i slet selskab, vor ieg blev ført bag lyse, saa ieg har faae den ene arest efter den anden.

Ia, di fordømt arester, di har reent fordærvet mig, da man ikke hører der andet, en som vem der be[dst?] kan stiele og give den best forklareng; og saa seer man her mensker, som nedlader dem saa dybt for at styre deres unaturlig vellyst med dise smaa drenge, som sider hos dem i arest, som ikke ingang dyrne nedlader dem saa dybt, som slige mensker gør. Ia, di gaar dog efter det naturlig traas menskenes liderlighed. Ia, Di vil moskee tro, at det er fabel, vad ieg her siger Dem. Nei, det kan ieg forsøkre Dem for, at det er den reene sanhed, enskønt ieg vel

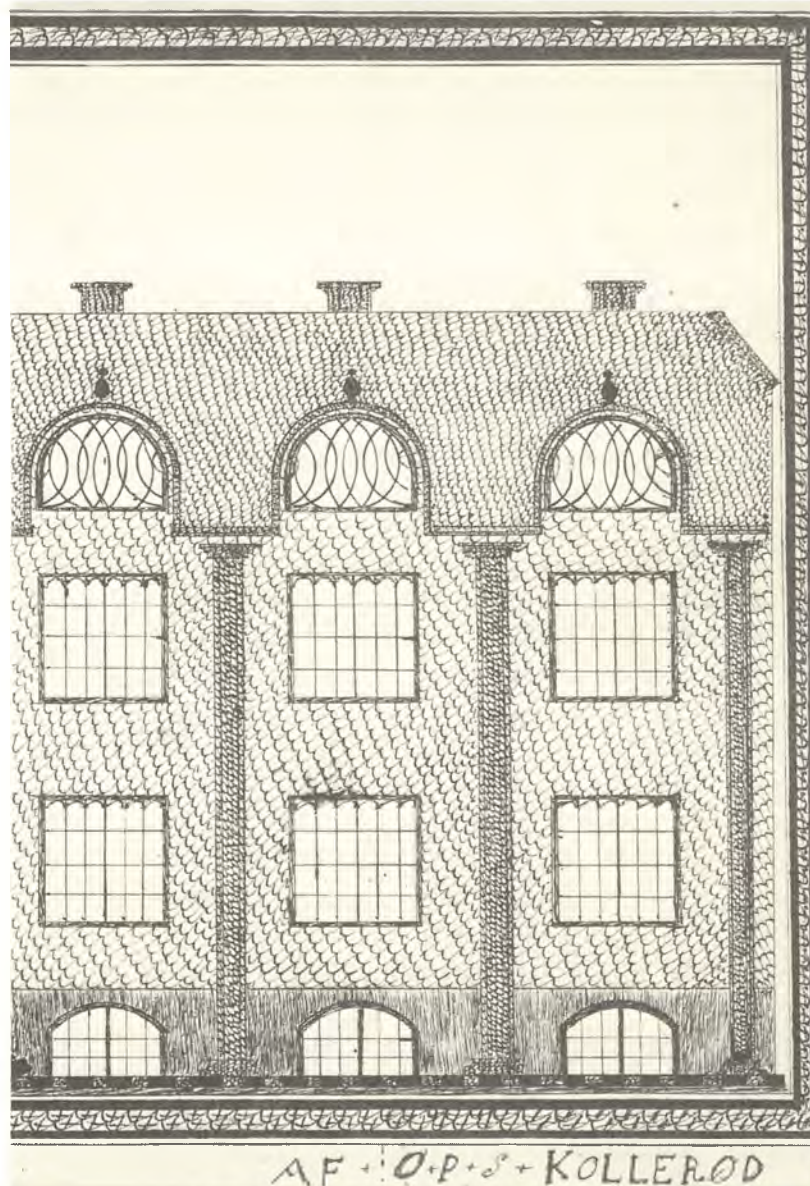
aldri selv har nedlat mig tel saa lav en hanleng, – ia, Gud hielp den, der kom og forlangt sligt af mig: han var vis paa at faa en god dragt pryl af mig for sin uforskamenhed. Og da ieg altider har elsket det smoke køn, saa var det mig en modbydelighed at see sligt. Ia, Di vil forbause[s], naar ieg siger Dem, vad der paseert i Hoffestadsaresten [c: Hof- og Stadsarresten] i aaret 1837 med Vorm, som blev retted i 39 (eller det var 38, det kan ieg ikke husk). Men nok, – ieg sat hos Vorm i arest; med ham var der var fleere arestander; ieg troer nok, at de var 8 mand i det hele. Derimelle[m] var ind geferlig stoer pryl, som hider Lars Christian Jensen og er julmagersvend og har sat her i kælderens i Stokhuuse i aared 1836. Denne omtalde var Vorms sengekamrat. Dise to di lagt i sengen baad nat og dag og brugt alt det sviinerig, som de[r] // kan tænges; ia, snart lagde den ene oven paa, og snart den anden, og lode voss alle see på deres liderlighed; og saa kysede di hinanden, ligesom det var ind mand, der lagde og elskede sin hustrue, – ia, det saa viit, at Vorm fek kramp deraf. Da sagd vii andre det tel forvaldren, vad aarsag det var tel hands sygdom, da julmagersvenden maat bestandig vere fruentimer for ham, men Vorm ikke det for den anden. Nu kom doktoren og skulde syne Vorm; da var der io syn for sagen, vad det var for sygdom, hand havde. Altsaa nu bliver di skelt ad. Julmagren kommer i en anden arest, men di skulde saamen haft 40 slag af pryl for deres sviinnerig, naar ieg havde raadet for dem, di uhydr. Vel har ieg haft mange kierster i mine dage, men aldri har ieg haft mandfolk tel mine elskerinder, da det var mig in stoer modbydlighed. Saa er ieg dog Gud ske lov og tak blevet fri for den last, saa ieg kan med sanhed sige, at ieg dog er fri for én last. Enskønt verden har beskylt mig for alle slags laste, saa er ieg dog fri derfor og undres over di store histori- og vissedigter, at di ikke har lagt mig den last paa med. Men di to gode herrer kan forlade dem paa, at ieg skal heler ikke glemme at sige dem it par smoske [c: smukke?] or

XXVI

Tel her velbaaren kapitein Agerholm. Telgiv mig, at ieg øder så meget papir. Men da ieg ikke kan paa anden maade vise Dem min taknemlighed, som ieg er Dem skyldig for Derres megen godhed, som Di har bevist imod mig ulykkelig nu i to aar og tre maander, som ellers hele verden har forlat. Ia, ikke ingang mine egne forældre eller søskende vil see tel mig, da ieg dog har ind søster, som boer her i byen i velstand. Men ingen vil kende mig meer uden Di, ædle herre. Ia, ieg kan takke Dem for, at ieg inu lever, da det ikke var betængt af mig, da ieg kom hertel, at ieg skuld leve meer en som in eller to maander.

Derfor vil ieg bede tel Gud i himlen, at hand vil lønne Dem for Derres Stoere godhede imod mig. Ia, det er nu ikke i min mag[t] at vise Dem min tak, som ieg ønsked. Nei, ieg er fortaapt for evig her i livet, da ieg nu snart skal gaa den lange veie.

1840 Ole Kollerød

[Ill. 11. Udsnit af modstående illustration. Foto: Det kgl. Bibl.]

kunde efter min forstand. Og det maa ieg sige om den kiere Louise, at hun besvarde mig paa det kierligst igen, – ia, ieg antog hende for in sant engel. Ieg blev saa forelsket i denne falske slange, saa ieg var ferdi at gaa fra min forstand, – ia, imeer [ɔ: jo mer] ieg talde med denne falske ragermær, imeer [ɔ: jo mer] halvtosse blev ieg; ia, ieg va[r] saa ingtaget af hende, at ieg næsten skammer mig ved mig selv, naar ieg tængt derpaa. Men in dag ieg talde med hende, da siger hun tel mig: »Ieg skulde dog ingang besøge di, min kiere elskende vend, oppe paa møllen, da du maa gaa saa mang[e] gange tel mig.« Da ieg nu tængde, at hun gorde lige saa mege[t] af mig, som ieg gorde af hende, saa sagde ieg gerne ia dertel, da ieg ønskede gerne at talle med hende aletider, da ieg kun[d] saa godt lide hende, og det samme kunde hun ogsaa mig. Men det vil sige: nar var det meste, hun gorde af mig. Da ieg ikke vilde opfylde mine pligter imod hendes lidenskabli vellyst, og ieg inu var ædeltængend, saa ansaae ieg det for en stoer forbrydelse at tilbyde ind anstendi pige sligt galanteri, saa lenge ieg ikke kunde forsørge hende paa en anstendi maade. Og da ieg trode, at det var her [i] byen som paa landet en stoer skam for den, som forførde ind pige og ikke kunde forsørge hende, saa tængde ieg aldri derpaa, da der var lang tid telbage, inden ieg skulde vere svend. Men saaledes tæng hun ikke men vilde have sin vellyst styret, og det var io ogsaa en let sag her i byen at faa det ønske opfyldt mig foruden (som ieg nu skal fortælle Dem), da hun skal besøge mig paa møllen, som hun loft mig.

Altsaa nu kommer hun paa møllen og forlanger mig i talle; men da ieg var oppe paa it andet loft, saa saae ieg ikke, at hun kom; og da det var stelle veir, og alle svendne var nede paa deres kammer, og vores pige var med der, da hun var kierst med den gode svend, som slog mig over min arm, – det vil sige hands luder, andet var hun ikke for ham, da hand gorde kuns nar af hende, – saa var der io strags selskab for min

kierste, entel ieg kom ned. Men da der ingen kalde paa mig, førren det var for sildig, saa kom ieg ikke heller før. Da trediesvenden var in smok fyr og in stoer forfører for fruentimer, saa var der en let fangst for ham at fange hende. Hand var ind engelsmands søn, og hands navn Peter Hansen, anseet og frygtet for sin ras[k] og forvovne karakter her i byen: ingen dandsede bedre en hand, ingen sloges bedre, ingen havde fleere kierster en som hand, da hand var saa at sige hanen i kurven. Kort: hand var en mayo [ɔ: major?] i ordets fulkommeste betydning, men ellers it meget godt menske, – iser mod os drenge, som hand aldri tald ondt tel, om ogsaa vii havde forseet os nok saa meget, men hialp tel og andre // det, som var gaae galt for os. Men vad min kierste angaar, der var hand ikke saa god, som ieg ønskede den gang. Men hand kunde io lige saa godt vere min medbeiler som in anden.

Nu kommer io andensvenden op tel mig og siger: »Gaa ned i kamred, saa skal du see naaget ganske nyt dernede paa Hansen med en pige, som skal vere hands kierste.« Nu gaar ieg uden at ahne, at det var min gode pige, at hand havde faae fat i. Men vor forbause bliver ieg, da ieg seer, at hun liger med ham hen over hands seng i hands favn og kyskes med ham. Nu staar ieg lenge og seer paa dem og ikke vil tro mine egne øine; men da kommer vores pige hen tel mig og sagde: »Seer Di Deres kierste, vad hun tager sig tel?« »Ia, det seer ieg nok. Det er ikke saa god ind pige, som Di sagde tel mig, at hun var.« »Ia,« sagde nu denne tel mig, »saaledes er det, at hun vil have det, og Di er ind nar, at Di ikke har vildet hielpe hende for sin sydom, da hun trenger dertel at få manfolkkuer.« »Ia,« sagde ieg, »er det saadanne ind rybe, saa lad hende kuns gaa, vaar hun vil.« Det hørt hun; nu reist hun sig op fra svenden og blev ganske flou, da hun saa mig. Da sagde ieg tel hende: »Du skal ikke skame di for mig.« »Nei, det gør hun heller ikke,« svarede Hansen, »da hun nu skal vere min og ikke din

xxx

meer, ikke sand, min smoke pige?» Men hun tau dertel. Men da gik svenden hen og tog hende om halsen og kyst hende lige for mine øine. Derpaa gik hand ud at spasere med hende.

Nu var det nok tel at gøre mig rasende med, – ia, havde det veret den svend, som slog mig over min arm, da havde ieg saamen slaget ham fordærvet; men denne var min overmand; det kunde ikke hielp, at ieg vilde tænge paa hevnd der. Og da hand desuden var god, naar hand var paa møllen tellige med mig, da fortængt ieg ikke ham saa meget, men mest hende, som var saa troløs. Men da hand nu kom hiem, da sagde hand tel mig: »Nu maa du gerne faa din elskverdig pige igen, da ieg nu har kureret hende for sin sygdom, som hun trengt saa haart tel, og det er en stoer skam, at du ikke vil hielp ind stagels pige, naar hun trenger tel slig kur, og ieg vil ikke vide meer af hende at sige; derfor maa du med al tage hende igen.« Men da svarde ieg: »Troer Dig, at ieg vil tage tel tak med den, som Di har havt med at bestelle? Nei, det maa Di ikke tro, at ieg er saa forlegen for kierster,« enskønt det dog ergre mig meget, at ieg havde vist mig saa ædel imod den falske rybe. Men da tængt ieg: Du skal ikke lade di narre saaledes meer, og ieg holt ogsaa or fra den tid af, at di dog ikke kom saa godt afsted med deres kierlighedsjntregue som denne siste, da di dog ikke skulde sige, at ieg lode dem savne det fornemste i kierligheds omgang. Alt, vad ieg har kunne seet paa deres skielmsk øine, som di har ønske dem, det har di io faae, naar det har taae [ɔ: stået] i min magt, saa at ieg dog troer, at ieg inu kunde blive elsket af det smoke køn, enskont [ɔ: endskønt] hele verden hader mig.

Dog tel min historie igen. Nu sagde denne svend tel mig: »Du maa venne di tel at drikke brendeviin og saa gaa paa dandsebo[d]. Da kan du morre di meget bedre en som at have ind kierst at gaa og dingle med.« Ia, det siste vilde ieg nok, men brenviin det vilde ieg [ikke] vide naaget af, da det var min

dødelig fiende, da ieg ikke kunde lide det og fik ondt deraf, naar ieg drak barre in halv qvart af det ulykkelig givt, som styrter mang in brav karl og mand i fordømmelsen. Ia, det har gort meget ondt for mig, siden ieg begynde at drikke det søde givt.

Altsaa nu gaar ieg med denne gode veileder, og saa min lærekamrat, som ieg ovenfor har omtald, runt omkrenk i byen paa alle dandsekasser, vaar di best slogsbrødre var at treffe; ia, det var io vand for min mølle, da ieg var van dertel fra baren af. Her traf ieg mange lystige brødre, som ikke var for katten at bis med, langt mindre for den lilebide hund. Nei, det var krabader, som man skulde tage sig i vare for. Ia, det kunde moskee ikke vere læseren ubehagelig at lære og kende nogle af dise tapre fyre; ia, det kan ieg med sanhed sige, da ieg selv har // seet hands bedrefter. Da hand var møllersvend, saa kom hand io til at slogs med siisebetienden [ɔ: accisebetjenten] ved Nøreport, da di sagt tel ham, at hand ikke hav[de] ladet sedlerne paaskrive regtig. Da tager di in stok og pryller ham med denne dygti. Men da mølleren synnes, det varde temli lenge, saa tager hand fat paa betienden og siger: »Nu skal du prøve, vad det er at faae stokkepryl.« Altsaa pryller hand betienten. Nu skriker denne gevalt, da hand vel ikke var van tel den slags stikpenge. Nu kommer skilvagten, men hand var snart ferdig med sinne koplemender, da hand havde faae en for bælen [ɔ: bælgem]. Altsaa raaber hand: »I gevær!« Nu konner [ɔ: kommer] io vagten ud, og underoffeseeren træger sin sabel for at slaa møllersvenden med; men det gik ikke saa let tel, som hand tængt, da mølleren kast ham ned tre gang i steenbroen, – ia, det har ieg med egne øine seet. Men nu tager hand vagten og befaler dem tel at løbe storm paa mølleren med deres baioneter. Nu løber de paa ham og saar [ɔ: sårer] ham tre steder men kan dog ikke faa ham fat, da hand forsvar sig med stokken, som hand bruger, det best hand kan; og da

XXXI

den var af jeren, saa var den io ikke saa daarli at slaa med. Men i det samme kommer den franske menister kiørnes der forbi. Da hand seer dette sbetagel, da stanser hand og siger tel vagten: »Haalt, karle, I maa ikke stike den person ihiel, det er syn, de er in taper mand; ia, hands maiestæt skulde have 40 tusinde saa tapre mand, som den karl er, da konde hand byde enver fiende tros.« Altsaa maa di hende mandskab fra den endre vagt, saa at di kan tage ham levende og arresteere ham. For det spøg fik hand tyve dage vand og brød.

Siden var hand svend paa Nybroes mølle på Vesterbro, vaar ieg ogsaa var svend telligemed; men hand kiørt tel bagerne med meelle, som vii malde. Da hand nu in dag skal kiøre ing tel byen, da siger madamen tel ham: »Vil Jens Johansen« – det var hands navn – »ikke tage mine krøller med hiem, som er inge for at blive sat op?« »Io, madam, det skal ieg nok«, sagde hand. Da sagde hun tel ham: »Men Di maa ikke pute dem i lommen, for da bliver di fordærvet.« »Nei, madam, det skal ieg ikke«, sagde hand. Men hand gorde det alligevel, da hand fik dem, og nu kommer hand hiem med dem. Da siger madamen: »Har Di mine krøller med, Jens?« »Io, madam, her er di.« Der treger hand dem op af lomen. Da begynder hun at skelde ham ud for in sviinhund. Da siger hand tel hende: »Vi du tie, din fulde mær, du er jo ful, dit bæst.« Men i meer [ɔ: jo mere] skænde hun. Da pryller hand hende dygti. Nu skriger hun gevalt; da kommer mesteren. Enskønt hand er in stærk mand, saa maat hand bide i græsse alligevel, da hand ogsaa fik pryl lige saa tet som hands konne. Da der bode in lyssestober der i gaarden, saa kom hand og vilde hielp tel at bange Jens af, da mesteren ikke kunde staa sig; men hand maat dyrt betale sin dumdristighed, da hand først faar saa mange pryl, at hand vergen kan gaa eller staa, og dertel-med gaar Jens ing i hands botig, slaar alting ned og treder det

ituu, slaar dørre og vinduer i styger. Nu gaar der bud efter vagten, da hand var ikke tel at styre; men det fik hand i ɔ: at] vide, enden den kom, saa at hand gik sin vei og skiulde sig. Da nu vagten kom, saa tog di mestren, entel de fik ophavsmanden tel det oprør, som der var skeest [ɔ: sket]. Altsaa maat min god mester selv gaa i vagten; men di fik dog snart svenden med. Da slap mestren, og Jens fik atter 20 dage vand og brød.

Det var den sist batalie her i byen. Da hand kom ud igen, da reist hand ned tel Slagelse, da der var en mølle, som var brent af, som hørde in offeseere [ɔ: officer] tel. Her skulde hand vere med at byge den op igen, da hand var møllebyger telligemed; men her fant han maallet for sinne kræfter. Da hand var frygtelig stærk, saa var hand ikke for in mand at pryll af, – ellers meget god, og fornerme aldri naagen, uden di terrer ham. Smok var hand ogsaa, – ia, der var ikke smokker karl ved garden tel hest, en som hand var. Nu kommer denne offeseere [ɔ: officer] in dag tel at skæns med denne kæmpe; men da hand ikke torde byde sig tel at slaa // Jens Johansen, møllersveden, da hand vest nok, at hand kunde ikke staa sig der uden at faa gode pryl, men han tager og skyder en kulle i livet, saa at hand styrder om paa stædet og opgiver aanden. See, det var enden med ham; og hands morder kom i tugthuuse sin øvri levetid.

Ia, ieg kom tel at skrive en stoer bog, dersom ieg skulde sige Dem alle di gange, som ieg har veret med ham, vaar hand har givet pryl ud og vundet slaget; ia, hand har veret mig tel en stoer fordærvelse, da hand trag mig med sig paa alle di kasser, som her er i byen, – det vil sige dandseboder. Ia, telmed saa lærde hand mig at drikke brendeviin, for, som hand sagt, at ieg ellers ikke havde mod tel at slaas regti, naar vii kom i klameri. Ia, da ieg hørde, at det gav mod, saa drak ieg det gerne; men da blev ieg baade gal og tosse, – ia, ieg fek somtider gode pryl for min galskab, naar hand ikke var med mig;

XXXII

men var hand med, da kunde ieg gerne fornerme nogle spradebaser uden at faa pryl.

I slig selskaber traf det sig, at ieg lærde at kende in ves hattemagersvend. Hand havde ind soster [ɔ: søster], som var hiem hos sinne forældre. Da hands fader var brenviinsmand her i byen, saa gik ieg med ham derhen tellige med Jens Johansen. Da vii kom dering hos denne omtalde brenviinsmand, da saa ieg ind meget ung jomfrue, som skenke brenviin tel gæsterne; ia, ieg havd neer tabt baade næsse og mund, da ieg kaste mine øine hen tel det engleansigt, som hun havde; ia, ieg kan inu huske hendes skønhed, den søde engel, som ieg siden kom tel at elske saa høit. Ia, di rossensrøde kinder, som var saa røde og viede som meelk og blod, og di deieli himelblaa øine og viede allebastnæse og -pande, og hendes nydeli mørkblaa haar, som gik tel hendes lænder. Nu kom Jens hen tel mig og sagde: »Ieg troer, du bliver forelsket i jomfruen, der staaer ved skenken?« »Ia, du kan tro, at ieg kan godt lide den engel,« svarde ieg ham. Men det kunde hun ikke hørre, vad vii talde. Da siger hand: »Gaa hen og forlang in peelg brendeviin; med det samme kan du tale med hende.« Da sagde ieg: »Det tør ieg ikke; hun seer saa fiin ud.« »Aa, snak,« sagde hand, »det er jo hattemagens søster, og hun er 16 aar gamel, og ieg kender hende godt, da ieg har komme her tit med hendes broder der; men da ieg er saa stoer, da kan hun ikke lide mig; men du er lile, – di kan hun nok lide, da hun synnes godt om møllerne, da hun har in broder, som er møller i Jylland.«

Paa hands or gaar ieg hen tel hende, beger brendeviin og taler nogle faa or med hende. Men Gud vee, vad ieg sagde tel hende, det vest ieg ikke. Nu gaar ieg fra hende uden at faa penge telbage paa in sedel, som ieg lagde tel hende for brendeviinen. Nu siger Jens og hendes broder tel mig: »Du maa tage

bedre mod tel di, naar du taler med hende, for hun taler gern[e] med di; det kan vii godt see paa hendes øiekast tel di.« »Og,« siger hattemagre[n], »du maa gerne vere kierst med min søster for mig, men saa maa du fangalemig ikke sige tel fader og moder, at du søger selskab med mig, for da bliver der ikke noget af det, kan ieg sige di, min vend.«

Som vii staaer og taler, da komme der en sneeviid haand bagfra og slaar hattemageren it ørefign, men hand griber ha[a]nden fat. Vad seer ieg? Det er denne skønne engel, som mit hiert alt slog for; men vor forbause bliver ieg, da hun siger tel hem: »Det skal du ikke sørge for, kiere broder, det skal ieg nok sørge for selv.« Da ieg sad ned paa en sofad, da leger hand hende i min favn med di or: »Der har du hende med arv og ee [ɔ: eje]; pas nu paa hende, imens ieg hender fader og moder.« Ia, ieg var saa forlegen, at ieg knapt torde see paa hende; men hun hialp mig snart deraf, da hun sagde: »Di skal ikke unsee Dem, for det bryder fader og moder dem ikke om, da det er kuns sbøg.« Men det sbøg fek alvorlige følger saa vel for mig som for hende. Nu kom hende[s] forældre og gorde dem lystige over os to børn, da den store, stærge møller sad og pasde paa os, at vii ikke skulde komme fra verandre, og vii ikke maad komm løs, føren vii gav verandre it kys godvilgen. Altsaa var vii nød tel at alyde; dog maad hun første give mig kyse, enden ieg torde vove mig; men da hendes søde læber berørde mine læber, da var det, som ieg blev løfte op tel himlen; ia, ieg // glemt heller ikke at besvare hendes kys, – ia, ieg havde ner glemt uskyldigheden, men dog fade [ɔ: fattede] ieg mig; da hun tog min haand og trykde den saa [k]ierlig, da kunde ieg nok ensee, at det ikke blev den siste gang, ieg talde med den engel.

Nei, det blev det ikke, som ieg nu skal sige Dem. Da vii havde opfyldt vores pligter, som di paalagde os, da gaar hun tel skenken igen, og ieg bliver paa mit sæde, vaar ieg seer hen

XXXIII

til hende. Da kalder hun mig og siger: »Di fik ikke penge telbage paa Deres sedel.« Da gaaer ieg tel hende og faar mine penge, som hun meget godt kunde behaalt. Da siger hun tel mig: »Vad for en mølle er Di paa, med forlov at spørg?« Da sagde ieg det, vaar ieg var i lære. Da sagde hun: »Saa kan Di see herved tier, da det er saa nær ved vores.« »Ia, lille jomfrue, det skal ieg nok, naar ieg har tid dertel,« svarde ieg hende igen. Derpaa sagde ieg godnatt tel den uskyldige pige, som hun snart ikke skulde vere meer, – dog efter hendes eget ønskee.

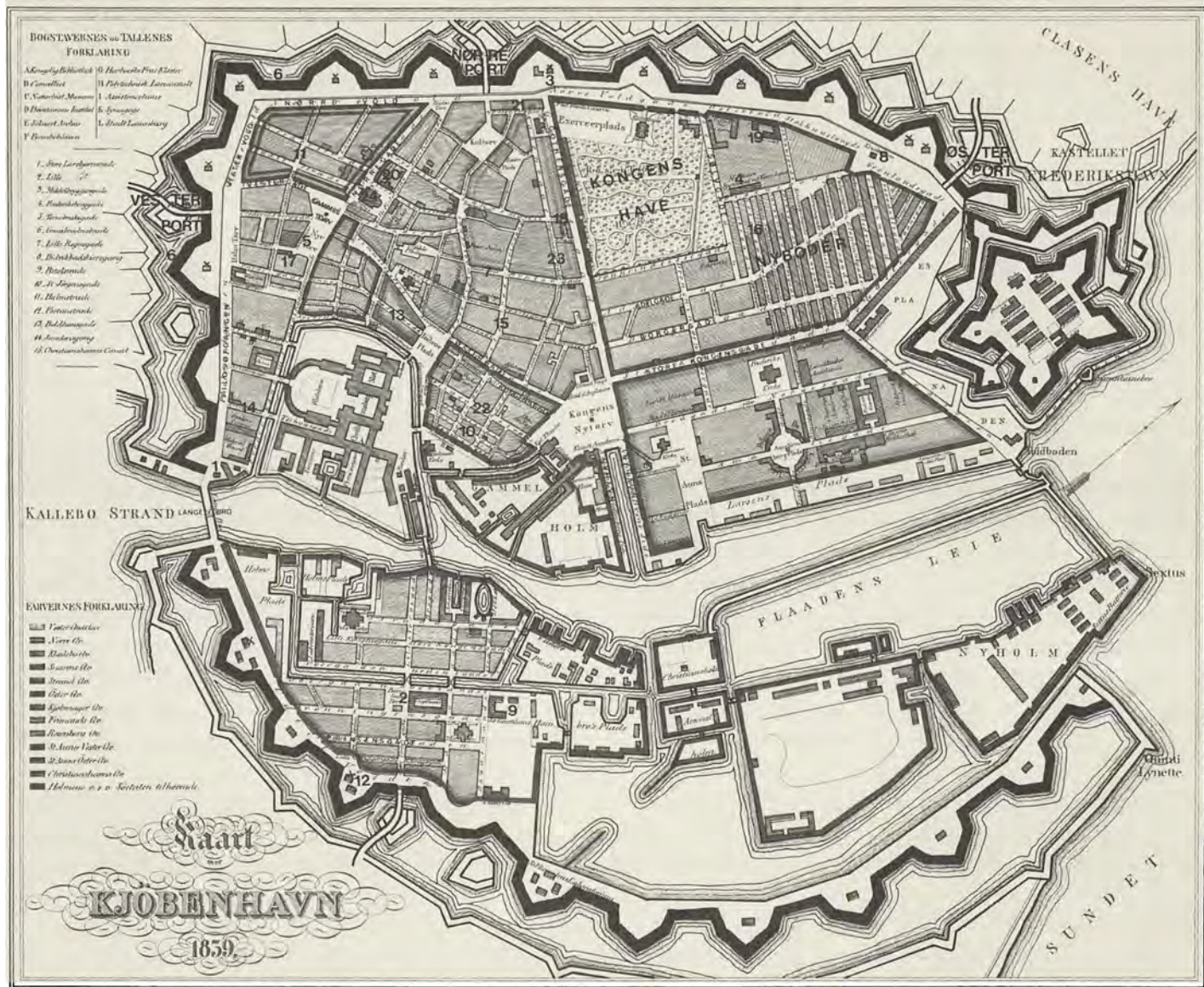
Saa snart ieg kunde, saa kom ieg igen tel hende og tald uskyldi spøg med hende. Men da begynder ieg at skrive kierlighedsvers tel hende, og hun igen tel mig. Saaledes gaar in maanes tid hen i uskyldigheds spøg, uden at vii overtraade anstendihedens grænser. Ia, det havde veret godt for os, dersom vii bare havde blevet ved det; men vor satan ikke selv kan komme at forførre uskyldighedens børen, saa bruger hand sinn[e] apostler. Ia, dertel var io hendes egen broder villig, og saa Jens Johansen, da diss to skielmer uforde [ɔ: *udførte*] planen, vorledes di best kunde faa os sammen paa it ensomt sted; men dertel fant di snart raad op paa følgende maade:

Jens faar mig tel at gaa med sig i Kisbærgangen imellem Nøre- og Vesterport, uden at ieg ahner hands gavtyvestreger. Men nu møder vii io hattemageren og hands søster med hinanden under armen. Da siger hattemageren saa: »Godaften, mine gode vendner. Det var herlig, at vii traf Den [ɔ: *Dem*] her, da vii ellers gaar saa alener.« Derpaa siger hand tel mig: »Det hør dig tel at gaa i min sted.« Da ieg ikke forstod ham, saa lader hand, som hand vilde sige mig noget hemlig; men da giver hand mig sin søster[s] arm og siger: »Nu kan I to gaa m[ed] hinanden, saa gaar ieg og Jens sammen,« og det vilde ieg gerne. Da vii gaar bagefter dem og taler, saa sagde hun tel mig, at hendes broder havde sagt tel hende, at ieg var henede

med Jens. Nu kunde ieg see, at det var med overlagde raad imellem ham og Jens; men her gaar mange folk og spaseer. Da sige[r] Jens: »Lad os gaa ned under broen og saa spaseer vi i Kisbærgangen imellem Øster- og Nøreport, dersom du har voldkortte med di, da vii ellers ikke tør gaa deringe, men da der er fredeli, da der ingen maa gaa uden møllerne, og der er mange ribs.« Ia, da hun hørde det, da sagt hun: »Ia Gud, lad os gaa dering at spii ribs.« Altsaa nu gaar vii alle fiire dering, da ieg havde kortte i min lomme, men tel min og hendes fordærvelse; see, det havde dise to skielmer utængt, at naar di først havde faa os dering, og di stial dem fra os, saa blev vii nok bedre kent med hinanden, da vii alt neerde en lidenskablig telbøielighed tel verandre. Det havde di to skielmer seet paa os, naar vii talde sammen.

Nu sauvner vii dem. Da siger ieg tel hende: »Jomfru, vaar er Jens og Deres broder blevet af?« Da siger hun: »Vii skiult gaa nede bag torene [ɔ: *tårnet?*]. Kom Di, vii skal nok finde dem.« Men di var alt ga[aet] ned i byen, og da ieg havde kortte, saa kunde ingen komme og teltale os der. Men netop det var tel vores ulykke, da vii bliver derved, tel kloken var 11 om afnen, og 7 var den, da vii kom dering. Altsaa maat vii fordriv[e] tiden med noget, da vii ikke kunde blive ved at gaa i den tid men satte os ne[d] i græse; ia det skulde vii ikke gort, men for sildig er altid spilt.

[Ill. 12. Kort over København 1839, med markering af de steder, som Ole Kollerød nævner: 1. Blå Tårn. 2. Børnehuset, Rasphuset. 3. Gothers Mølle. 4. Guldhuset. 5. Hof- og Stadsretten, Overretten, Råd- og Domhuset. 6. Kirsebærgangen. 7. Klareboderne. 8. Krudttårnet. 9. Kvæsthuset. 10. Laksegade. 11. Larsbjørnsstræde. 12. Lille Mølle. 13. Læderstræde. 14. Ny Kongensgade. 15. Pilestræde. 16. Rosengade. 17. Råd- Domhuskapellet. 18. Slippen. 19. Stokkhuset. 20. Studiegården. 21. Tornebuskegade. 22. Vingårdsstræde. 23. Vognmagergade. 24. Vor Frue Kirke.

Da ieg saaled[es] sider og taler, og hun tager it vers frem fra hendes barm, som ieg havd skrevet tel hende og givet det tel hende i fortiden, det læser hun for mig og siger: »Peder, sig mig, vad det er for ind pige, som Di ingang har havft den uforglemelig glæde at omfavne ingang og aldri meer, og som Dig [ɔ: De] elsker saa høit som Deres eget liv.« Da sagd ieg: »Nei, jomfru, det kan ieg ikke sig[e] Dem. Di kunde blive //
 XXXIV fornermet, dersom ieg sagde Dem mine dume tanger, som ieg har tel den engel, som Di taler om.« Da sagde hun: »Nei, det kan ieg ei blive paa Dem, det kan Di vere meget roeli for.« Da svarde ieg hende: »Naar Di teilader mig at omfavne hende, vaar hun er nu, da skal ieg sige Dem, vem hun er, da ieg ikke tør gøre det uden med Deres tilladelse, enskønt ieg dog elsker hend høit, – ia ieg kan ikke sige Dem, vor oprettig ieg elsker den søde siel.«

I denne tid seer hun stift tel mig med it par kierlige øine ful af elskovens jld, – ia, ieg saae noget ganske useevanli i hendes deielig øine, som ieg ellers ikke havde seet, naar ieg talde med hende. Da ieg nu tau og ikke kunne sige meer, da siger hun tel mig: »Di maa saamen gerne omfavne hende for mig, ivem hun da er, ia ved Gud maa Di saa.« Da sagde ieg tel hende: »Vil Di give mig Deres haand derpaa, at Di ikke bliver vred paa mig, naar ieg tager den elskende engel i min favn?« »Nei,« svard hun, »det bliver ieg ikke, og tel bevis paa, at det er sant, ieg siger Dem, saa giver ieg Dem min haand derpaa.« Nu tager ieg imod haanden, som hun selv overgav mig. Nu saae ieg paa hende, og hun paa mig; men vor forbause bliver ieg, da hun lidenskablig trykke min haand i sin; ia, tængde ieg, nu har du bevis nok paa, at hun elsker di lige saa ømt, som du hende. Nu betænger ieg mig ikke længer, men omfavner min dyrbare skat, og hun mig lige saa ømt igen, – ia, nu trykker ieg hende it brendende kys paa hendes rossenrøde mund, som hun lige saa ømt besvarde mig igen. Da siger hun

gansk ligefrem: »O Gud, vad ieg elsker di, min ven, fra den allerførst gang, ieg saae di derhieme med min broder; ia, ieg har vilde sagt det tel di, men naar du er komme, da har ieg unseet mig derfor, da det ikke paser sig for vores køn at sige sligt først. Men nu, da du taler saa ædelmodig tel mig, da er ieg nød tel at sige di min kierlighed, som ieg har tel di. Da min broder har sagt mig, at du elskede mig overmaadi meget, saa ønskede ieg gerne den tid, som vii har nu, at kunde ovenbare vores hierters hemligheder, og den time har vii nu; da her ingen kommer, saa kan vii io uforstøret tale her.« Dise or var nok, hun sagt der.

Da ieg altsaa kunne tale og gøre, vad ieg fant for godt, ia da maade ieg haft veret af steen, dersom ieg havde veret ligegyldi imod hendes kys og favnetav, som hun skenkt mig, og hendes kierlige or og tale. Og da ieg havde en stærk telbøielighed tel hende, og hun ligeså tel mig, saa kund vii nok snart ikke spare æren lenger; da ieg var 19 aar gamel, og hun 16, saa vaa[r] det nok vanskeli for enver i den alder at holde dem paa anstendighedens grænser, naar dig [ɔ: de] var overlat tel dem selv, som vii var. Da vii lagde ned i græs op over os, saa var der ingen, som kund see os der. Enskønt vii var bæge uskyldige inu, saa varde det dog heller ikke lenge, da vii lagde her og carreseerde saa lenge med hinanden, saa at vii glemte baade æren og uskyldigheden og anstendigheden med. Ia, nu blev hun io ved at fordaable sinne kys saaledes, at vii overgiver os tel vellystens glæder. Ia, nu gaar io æren tabt for os.

Da nu den først glædesrues er forbi, da siger hun: »Naa, min ven, faar min fader det i [ɔ: at] vide, da slaar hand mig ihiel.« Da sagde ieg: »Det kan hand aldri faa i vide, naar du ikke giver anledning dertel.« Men ieg tængd: Bliver hun nu frogtksomlig, da er du om in hals. Men det var dog ikke telfelde, vergen denne gang eller siden, da vii dog pleie omgang med hinanden saa meget, som mugli var i den seener tid, som

vii kom samen. Men vad min kierlighed ikke havde vere opflamme tel hend før, saa blev den nu; og det samme var telfelde med hende, enskønt vii maat holde det hemligt, især for hendes forældre, da di ikke vest, at vii havde talt samen den dag, som det paseert, ieg har sagt. Altsaa gaar vii over vollen ud for møllen, som ieg hørde tel, og ieg følger hende hiem, men gaar ikke ing den aften i stuen, men lige hiem paa møllen, da ieg havde sagt godnat tel hende, den søde siel.

xxxv Nu gaar der saaledes it halvt aar hen i glædens rues og elskovens kierlighed, uden der er noke som helst, der meerker // vores kierligheds jntreguer uden hendes broder og saa Jens; men di tau nok dermed, da det egenli er dem, der koble os samen, som Di nok kan see, kiere læser.

Nu skal ieg fortælle Dem, vad der ellers forgaar med os den øvri tid, ieg er kierst med hende. Da ieg altid havde siste vag[t] paa møllen om natten, saa var ieg fri kloken 8 om aftnen og tel to om natten; i den tid kunde ieg gaa i byen, tel den var 11. Altsaa gaar ieg nu ned tel den omtald genstan ver aften for at tale i[t] par venlige or med hende; ieg kan godt huske, at det var tiirsta[ga]ften efter søndagen, som vii var i Kirsbærgangen først gang, som vii overgav os tel vores ulovlig vellyst. Da sagde hun tel mig, »du sku[l]de ei betale naget brendeviin,« som ieg og hendes deieli broder drak. Da sagde hun: »Ieg skal ingen penge have af di meer; men der er en billet; vad den siger di, det skal du opfylde. Altsaa læser ieg den, at ieg i morgen aften skuld møde den person i Kongens Have, som ieg elsker, i morgen aften kloken 8.

Altsaa møder ieg hende der. Da siger hun: »Skal vii ikke gaa i Kirsbærgangen i aften, min vend, for der er bedre at gaa?« Da loe ieg ved mig selv. Det seer hun; da siger hun: »Vad leer du af, kiere vend?« »Ikke af noget,« svarede ieg, »uden af Kirsbærgangen, da ieg aldri glemer den dag, da vii sist var der.« Da seer hun kierlig tel mig, og derpaa gaar vii

derned paa det ulykkelig sted igen. Her gaar vii tel vores elskovshanlinger igen og sværger hinanden evig troskab tel, baade i liv og død. Nu sagt ieg tel hende: »Dersom dinne forældre for i [ɔ: at] vide, at du gaar her med mig, da seer det galt ud med os; men nu skal ieg sige di, vorledes vii skal forholde os, saa at di ikke skal fatde mistange tel os, da det ellers kand blive opdaget med vores kierlighedsforstaaelse. Da ieg skal slaa græs hernede ver dag tel hestne om eftermidagen, naar kloken er tree eller fiire, da kand du, min elskede vend, trefe mig her paa den tid, og da kand ingen faa det i vide, da her ingen kommer og seer os. Da kand der heller ingen faa det i vide, og naar ieg om aftnen kommer derhie[m] hos di, da maa vii ikke tale tel verandre som venner, men som vii ik[ke] har noget bekendskab tel hinanden. Seer du, min kiere elskende pige, paa den maade kand vii best narre dinne forældre, uden at di kand merke noget tel os.« »Ia, min vend,« svarde hun mig, »det er godt, at du har tængt det op; for da kand ingen komme efter os eller faa det allerminste nys derom, kier[e] vend.«

Saaledes gaar nu tiden hen for os med kierlighedens keielne [ɔ: kælnə] spøg, uden der ellers telstøder os noget, som er vert at tale om, untagen in dag, da vii er nede i Kirsbærgangen, og vii gaar ned tel graven, vor ieg slaar græs, og hun seter sig og læser i en bog, som hun havde med sig. Som ieg nu gaar og slaar græs, da kommer ieg temli langt fra hende, saa at ieg ikke kand see derhen, vor hun siter. Men i det samme giv[er] hun it frygteli skriig fra sig og raaber om hielp. Altsaa tager ieg leen med mig, som ieg slaar græsse af med, og løber hen tel hend. Vad seer ieg der? To liderlige personer, som vil tage hende med vold, ia di vild ei sparre æren eller ungdommen; men da di seer mig med det frygteli vaaben, da maa di lade deres forretagende fare. Da di ikke inu havde opnaaet deres ønske med hende, og ieg kom dem for tiili paa halsen,

saa løber hun hen til mig. Da kommer den ene efter hende og vil tage hende fat, men da møder ieg ham med den blanke leee i haanden, og sa[a] bander ieg med en tordensstemme og siger tel ham: »Dersom du gavty[v] kommer it skrit nermer, da skal ieg kløve dit hoved, din hund, og vid: for denne pige her, som I skurk vilde skænde, det er min forlovde og ikke nogen luder, som I anseer hende for. Derfor vil ieg lade Ier vide, at ieg forsvar hende tel min siste blodsdraabe; ia, om ieg skal lade mit liv for hende, saa gør ieg det gerne, og da her ingen folk kand komme os tel hielp, da skal ieg visse Ier, at in af Ier skal blive dødens offer for Iers slete hanlenger.« Nu tabde di modet og gaar deres veie, og vii gaar i Kirsbærgangen, da ie[g] frygted, at der skulde komme fleer af slige gæster.

xxxvi Da vii nu var i seerkerhed // deroppe, da kommer hun først af sin skræk; da siger hun: »Lad os side ned, saa vil ieg sige di naaget, min vend; du kan tro, at det var det skrækeligst øieblig, at ieg har opleve i mine dage, da det var min ære, som ieg har skenket tel di, min vend, at di liderlige personer vilde skænde. Ia, du kand aldri trod, vad di talde grovt til mig; ia, havde du ikke komme saa snart, da havde det veret ude med mig, [d]a di begynde at tage fat paa mig. Men da kom du tel retde tid; ia, min vend, havde di opnaat deres henseegt med mig, da havde ieg spronget i stadsgraven, det kand ieg sige di, min hiertekiere vend. Nei, aldri i livet skal ieg hørre naagen anden tel en som dig; nei, ieg vil aldri elske naaget andet mandfolk en som di, saa maa det gaa, som det vil, – saa skal der dog ingen blive mig værdig uden du allene, da du nu har frelst mig fra at blive skændet, – ia, mit liv har du frelst. Ia, vem kand ieg hørre nermer tel en som den, der har frelst min ære og liv. Ia, ieg sværger di tel: dersom ieg ikke faar di, da skal der aldri naagen blive elskede af mig eller erre [ɔ: æret] af min person.« – Og den søde siel har troeli holt sit or, da hun aldri gifter sig; det veed ieg, at hun ikke er det inu; ia, den

gode pige sørger for mig, saa lenge der er liv og blod i hende. O Gud, vad vilde det smeerte hend, dersom det var hende bekent, at det er mig, som di kalder Ole Kollerød. Ia, da vilde hun snart følge mig i graven. Men Gud ske lov og tak, det drømmer hun ikke om, at det er mig, og det skal hun heller aldri faa i vide fra min side, da ieg elsker hende, saa lenge ieg kand aande.

Ia, vii elskede verandre saa ømt, som duen elsker sin mage. Ia, lige saa omt [ɔ: ømt], som vii elskede hinanden, saa stoer sorri fik vii, da vii blev opdagede med vores elskov; ia, det var os en sørgelig opdagelse, baade for mig og hende, – ia, det var det værst lynneslag, der har ramt mig inu. Ia, ikke ingang dette slag, som ieg nu snart skal modtage, er mig saa farli, da det frier mig fra alverdens qualer og smeerter; ia, da er ieg først lykkelig, naar ieg ikke er meer til.

Til min historie igen. Nu siger hun: »Du maa endeli komme hiem tel mig i aften, da ieg har naaget tel di, min vend, som du nu er værdig tel at bere, som du ellers ikke skulde haft inu. Men da du har i dag vilde vove dit liv for mig, da skal du saamen have det, kiere vend. Men du maa ei lade fader og moder see det, for di kender det.« Derpaa trykker vii hinanden it par søde kys, og vii gaar hiem ver tel sit, saa ingen seer os, at vii taler sammen.

Altsaa da det bliver aften, da gaar ieg derved tel hende, og vem treffer ieg der? Det er io hendes venskabli broder og Jens Johansen. Da siger hends broder: »Kom, ieg skal visk di naaget.« Da siger hand tel mig: »Du, svoger, kand give brendevii[n], da ieg meget godt veed, at min søster nu er din forlovde, da hun sagde tel mig i aften, da ieg kom og begærde in snaps: »Du er en skielmsmester,« og toppe[de] mig. Da sagde ieg tel hende: »Er det taken, ieg faar af di fra den søndag, du veed nok?« Da blev hun blodrød i sit ansigt. Da kunde ieg nok vide, vad I har tage ier tel; men ieg tau dermed.

Derfor maa du fangalmig ponk op.« Ia, det var mig en leet sag, da brenviinsmanden maad betale, vad ieg forlangde. Altsaa forlanger ieg ing. Med det samme giver hun mig it lommetørklæde med di or: »Gem det godt«, som ieg ogsaa troli gorde. Da sagde broderen tel mig: »Nu kand ieg fangalmig see, at du er min svoger; ia, det var sko [ɔ: s'gu] herlig, nu kand ieg nok faa in snaps hos hende uden penge.« Da sagde ieg tel ham: »Tig du barre stelle med den tale, at ingen faar det at hørre; da seer det galt ud med mig og hende.« Dermed tau hand.

Nu siger ieg godnatt tel ham og Jens og tel hende: »Godnatt, jomfru.« Dertel gav hun mig it venlig smiil. Da ieg nu kom hiem, da tager ieg hendes genstand op, som hun gav mig. Da det var lagt sammen, saa vil ieg løsse det op; men det kand ieg ei, da det er syet sammen. Nu føller ieg paa det. Da var der naaget haart deri. Da tager ieg kniv og skeer det op, og vad finde[r] ieg deri? Det er in guldfingerring med hendes og mit navn i, og saa it tombagsuhr [ɔ: tombaksur] med glas for- og bagtel; i det sist der er hendes haar og portraitet inglagt, og saa var der in kierlighedssang med foruden dig [ɔ: de] or: »Kier vend, modtag denne rænge gave fra din tro og hengivne pige tel bevis paa min uforanderlig og uoplosselig kierlighed, som hun aldri skal kalde telbage, saa lenge der er liv i mig. Derfor beder ieg di, at du trolig passer paa de[t], som du finder i tørklædet. Ringen kender fader og moder ikke, men uhred kender dig [ɔ: de] da min fader har kiøbt det tel mig. Men ieg har sagt tel ham, at ieg vil byde det bort hos in uhrmager for it andet, som ieg nu har kiøbt. Men det er ikke, saa man // kan lege noget deri; derfor gav ieg di det, du har nu, og da det er tombag, saa seer det ud som guld, naar du tager det op, kiere ven. Og saa sender ieg di in liden sang, som ieg i uskyldighedens spøg har skreve tel di, ifal du kan lide den, min ven, og den lyder saaledes:

XXXVII

- 1 Kom min kiereste! Lad os gaae ud paa marken, og lad os blive natten over i lunden.
Der vil ieg give dig min megen kierlighed.
- 2 Ak, hvad skal ieg i de steder, vor kun list og uroe er?
Kiere ven, kom. Ieg mig glæder, at vi ud paa marken der uden sorrig og fortræd blive kan i kierlighed.
- 3 Om end større pragt kan sees i en stad end udenfor, det dog alt af mig beles, som har gjort langt bedre kor; thi dinne kys derude kan fryde mig uden al modstand.
- 4 Skulde ieg dinne kys nyde udi staden for ver mand og med dinne læber frydes, saa min uven saae det paa os, da blev vist min elskov ligned ved it hyklerie.
- 5 Kiød og blod kan ei forfare, at Herren har os saa kier, see dertel den spotter os, som i aanden drukken er, at [ɔ: al?] vellystens rige strøm ieg dog agter for en drøm.

- 6 Som en brudgom heldst sin mage
udi løndom kysse vil, paa
det at det ei skal nage
nogen, som mon see derpaa,
saa giv du i løndom din
elskende pige glædens kys.
- 7 Naar mig kierlighedens hede,
søde flamme tænder an,
naar du liv og siel vil lede
paa den søde vellystplan,
saa ubryder alt i mig
som in strøm ret vældelig.
- 8 Hiertet røres, og min ville
bryder ud af aand og mund.
Foden kan sig ikke stille,
men maa springe paa din grund;
ia, mine øine ligesaa
af glædens kierlighed græde maae.
- 9 Derfor, ven, kom, lad os drage
ud paa marken. Der i fred
ville vi os sammen mage
i den søde kierlighed.
Tusind gange vil ieg dig
kysse, og du atter mig.
- 10 Da vil vi vorre hierter
aabne og for øine see
ieg din, og du min kierlighed.
Da skal du der glæde faa,
at vi i lystighed
vil prise vor lykke og kierlighed.
- 11 Da skal du siunge: Kom min due
og mage, kom tel min barm,
der tør du dig int[e]t grue.
Du der sikker hvile skal faa.
Leg dig nu hid tel mit brøst
og nyd den søde himmellyst.
- 12 Da skal ieg af glæde spring udi
din kierligheds barm og favn.
Da skal ieg aldri glemme di,
ihvor ieg gaar og staar.
Ieg er din, du min igien,
det staaer fast, naar alt faer hen.
- 13 Hør I blomster udi enge,
hør du luftens fugleflok.
Ieg med min elskende ven gaar tel sengs,
som har kaldet længe nok.
Ieg er din, du min igien,
det staaer fast, naar alt faer hen.
- 14 Gak ud, min siel, og fryde dig
udi Herens navn og rosens dal
nu, da det er somrens tiids
yndelighed udi Herrens gaver.
See an den skionne eng,
see, hvor den er grøn og skion.
Jomfru B[...]g.
- Fra din elskende ven, trod entel døden, er du helsed mange
gange.«

Nu seer ieg paa dise genstand, som ieg her finder i det omtalde tørklæde, som hun flyde mig dernede ved skinken. Dog tager ieg ringen og sister [ɔ: *sitter*] den paa min fiinger, og uhre det gemmer ieg med sange. Da ieg kommer tel at tale med hend paa hvores gamle sted, som ieg har før sagt, da siger ieg til hende: »Du skal have saa mange tak for de, du gav mig derhiem; og nu skal ieg kiobe noget tel di igien, kiere ven.« Da sagde hun: »Nei, min ven, det skal du ei, for du har ikke dertel penge, det kan ieg nok vide, og tilmed saa har ieg kjøbt det, som du vil kiøbe.« Derpaa viser hun mig in ring, som er mage tel den, som hun gav mig; ia, der var saagar baade mit og hendes navn i den med, da hun tager den af og viser mig den med dig [ɔ: *de*] or: »Seer du, min ven, hvad der staar? Lige saa dybt, som dit navn er inggravet der i den ring, saa dybt er din kierlighed inggravet i mit hierte. Ia, lige saa umugelig som det er at tage dit navn af ringen uden at beskade den, lige saa umugelig er det [at] skelle dig ved min kierlighed, da den først kierlighed altid er den best for os mensker her i livet. Ia, du er den først og sist, // som ieg kommer tel at elske her i livet.«

xxxviii

Nu tau hun, og ieg omfavner hende, da ieg seer, hun græder. Da siger ieg: »Hvad græder du for, kiere pige?« Da siger hun: »Min kiere ven, det tør ieg ikke sige di, da det kuns var noget, som ieg tængde paa.« Da sagd ieg: »Det maa du sige mig, da ieg lige saa godt skal deelle sorgen med dig som glæden, min ven.« Da svarde hun mig: »Ia, naar du saaledes taler, da er ieg nød tel at sige, hvad det er, da ieg tængde: dersom fader og moder faar det i vide, at vi elsker hinanden, da seer det galt ud med os, da ieg ofte har hørt og seet, at fader taler med in mand, som hand kalder for svigersøn, og hand er 50 aar gamel, og igaar da var hand derhieme. Da sagde min fader tel mig: »Naar du bliver 20 aar, min datter, da skal du have denne mand tel din brudgom, da hand har mange tusin-

de daller.« Da sagd ieg: »Det er godt,« men ieg meende hands penge.«

Da svarde ieg hende: »Din lile nar, derfor skal du ikke græde. Du maa heller lee derover, da du ikke skal have ham før. Da ieg altsaa har veret svend til den tiid i to aar, da kan vi io alt have veret gift lenge og have børen med tel den tid. Da er du fri for at faa den gamle stambæs [ɔ: *stabejs*].«

Ia, nu blev hendes øine klare igen; ia, den søde pige saae ret kierlig tel mig. Derpaa ga[a]r vi hiem igen.

Saaledes gaar nu tiden hen for os med vores elskovsintreguer, uden nogen merker det uden hendes broder, men hand tau nok dermed. Nu døde hendes fader ogsaa i det halvaar. Ia, da tængd vi ret, at vi var sikker i vores sag; men vi forreinde os, da her er ind gamel konne, nemlig hendes moder, som havde it vaagen øie med sin datter og mig. Men vi pasde og vores post; men ind gamel kierling er ikke godt at narre, da hendes list overgaar satans list. Ia, hvor hand ikke selv kan komme, der bruger hand ind gamel qvinde, da qvindelist overgaar mandfolknes forstand; ia, det faar ieg snart i vide.

Da det halvaar nu er forbi, da treger der end frygteli tordenskye op over mit og hendes hove, da det er end lørdags-eftermedag, at hun kommer ned i Kirsbærgangen tel mig som sevanlig. Da ieg seer hende, da var det, ligesom der in [ɔ: *en*] sagde tel mig: »Tag jer i agt, at I ikke blive opdage med Ieres kierligheds forstaaelse.« Da sagde den gode pige tel mig: »Du er saa tang[e]ful i dag, min ven.« Da sagde ieg: »Ia, min søde siel, det er ieg, da ieg tængde: dersom nogen luure os det af, da er vi skelt ad.« »Nei, min ven,« svarde hun, »der skal ingen menskelig magt skele os ad uden døden, kiere ven.«

Dermed gaar vi hen, hvor ingen kan see os. Ia, det var den siste gang, at vi nyder den glæde at omfavne hinanden saa lykkelig, som vi er nu. Saaledes leger vi her og carreseer [i] uskyldighedens spøg med hinanden. Da sagde hun: »O Gud,

hvad er vi lykkelig, som elsker hinanden saa ømt, og i morgen maa du mød mig i Kongens Have.« Dertel svarde ieg: »Ia, kierre pige, det skal ieg nok, da det er min frituer i morgen, da du selv veed, at ieg da er fri hele den dag.«

Derpaa tager vi end venskabelig farvel med hinanden og drømmer ei om, at det er siste gang, vi taler sammen. Ia, havde vi vest det, da havd vi sprong i Stadsgraven med hinanden; det havde blevet telfelde med os den gang, da vi ikke kunde vere fra hinanden.

Da det nu er søndag, saa klæder ieg mig paa og gaar ned tel vagtparaeden. Der treffer ieg hendes broder. Da siger ieg: »Goddag, min ven. Har du noget nyt at fortælle mig i dag, da du seer saa alvorlig ud?« Da svarde han mig efter end pause: »Ia, det kan du tro, min gode frende. Men lad os gaa hen i it vershuus og sætte os der, da skal ieg sige di noget splenternyt, som du ikke har hørt inu.«

Da gaaer vi hen i Slippen i it vershuus. Efter at vi har faae in snaps, da sætter vi os ned. Da begynder hand saaledes: »Imorges, da kloken var 4, da kom der end hyrdecarred [ɔ: *hyrekaret*] kiørnes for min forældres dør. Da løber ieg ned i stuen for at see, vem der kommer. Da seer ieg to mandspersoner dernede, som ieg ei kende, og min søster var alt paaklæt, og hun græd, saa det var geferlig. Da sagde ieg tel hende: »Hvad fanden græder du for, tøs?« »O Gud, ieg skal nu kiørres langt bort, og di har igaar seet, at ieg talde med ham, du veed nok. Derfor hels ham saa mange gange fra mig, at mit hierte høre ham tel aligevel, – at ieg ikke maa faae ham tel min mage, og ieg ska[!] aldri forlade ham, ihvor ieg kommer hen i verden. Derfor hels ham fra sin tro og hengivne pige endtel døden, og sig tel ham, vor ieg græder for ham.« // Men nu kom moder og sagde tel mig: »Hvad, sladerhank, – alt [ɔ: *at?*] komme herved at tale med den satans tøs? Ia, nu kan du helse din gode ven mølleren, at hand kommer tel at gaae alene

i Kirsebærgangen herefter tel dags.« Da svarde ieg hende: »Hvad moder der taler, det kender ieg ikke noget tel.« Da sagde hun: »Ia, da kan du blive, tel hun er kiørt, den ragermær, da skal ieg sige di, vad ieg igaar har selv seet, da ieg lenge har nærret mistange tel di to folk, da di altid har seet saa vellig [ɔ: (*vel*)*villigt*] og venlig tel hinanden.««

Dise or, som hand der sagde tel mig, var ner ved at knusse mit hierte i tusinde støger. Men nu fortæller hand vidre: »Da disse to omtalde personer har lagt hendes tøie i vovnen, da maa hun følge med, og dermed kiør dig deres veie. Nu siger ieg tel moder: »Men hvad har hun da forretaget sig, siden du saaledes sender hende bort, og hvor skal hun hen?« »Ia,« sagde moder, »naar du veste det, da konde hendes galan faae det i vide. Nei, saaledes skal det ikke gaa tel, min søn. Men nu skal ieg fortælle dig, vorledes ieg har opdage dem. Da ieg in dag saa, at hun læste it brev, da saa ieg nok, at hendes ansigt forandre sig. Da tængt ieg at see efter, vor hun lagde det, saa at ieg kunde faa det fat. Da leger hun det bag angre [ɔ: *ankeret*], da hun gaar derfra. Da tager ieg det og læser det. Ia, du kan tro, at der staaed mange søde or tel hende; men da der ingen navn var paaskrevet, saa var ieg dog lige klog der. Da lagde ieg det paa sit sted igen, da hun ellers kunde tvild [ɔ: *tvivle*] om, at ieg havde it vaagen øie med hende. Men da ieg nu har lagt nøie merk til hendes useeende, da synnes mig, at hun tabt temli meget af sinne røde kinder, og hun gik temlig tiet ud, og naar hun da kom hjem, da var hun saa fornøie, som vi fruentimer gerne er, naar man har talt med den, som man elsker; og det var aarsagen tel, at ieg vilde vide, vor hun gik hen. Da gaar ieg selv og paser paa, vad veie hun gik. Da hun altid gik ud af Nørreport, saa kunde ieg aldri begribe, vem hun besøgte der af den kant. Men da ieg saa denne møllere, som saae saa velvillig herved ver aften, og da hand aldid tau, naar ieg lagde merk tel ham og hende, da tængde ieg, det maa

vere ham, som hun besøger af den veie, da hand har nøglen tel Kirsbærgangen. Altsaa igaar, da hun gik ud, da gik ieg op paa volden, hvor ieg kunde see ned tel jerenport[er].

Da ieg seer, at hand gaar dernede, saa tviler ieg ikke om, at hun io nok kommer tel ham der. Ia, min søn, som ieg nu staaer, da kommer hun tel porten, og hand aabner den strags for hende, – ia, hun er ikke før komme dering tel ham, føren di omfavner hinanden og kysses, saa at ieg ærgre mig derover at see derpaa. Men det bliver ikke derved, nei, det kan du tro, min søn, da di gaar ned ved Stadsgraven, hvor ieg ikke kunde see dem meer, – ia, den helvdes tøs trag selv i ham for at faa ham derned med sig.

Da ieg vilde see, hvor lenge di blev dernede, saa blev ieg paa min post. Men det varde over in time, enden di kom op igen. Ia, ieg vaar saa harm, at ieg ei kan sige di det, da ieg ikke kunde komme derned tel dem; ia, havde det vere telfelde, da skulde ieg nok kommed tel at see, vad di tog [ɔ: tɔ] folk forretog dem. Men nu skulde du barre seet dem, da di kom op fra deres brudeseng, som di formodenlig har dernede, da di var der saa lenge. Ia, du maa vide, at di gik og holdt hinanden saa kierlig om livet, at ieg næsten skammer mig ved at have født saa liderlig et baren tel verden, som den troløsse tøs er.

Ia, nu skulde hun io sige farvel tel sin elsker; da gik det med kys og favnnetag, saa du aldrig kan tro, hvor lidenskabelig end kierlighed og telbøielighed hun har tel ham. Men da band ieg paa, at det skal blive siste gang, at den satans tøs skal nyde elskov med ham, da min mand har lovet hende bort tel sin crittor [ɔ: kreditor] og gode ven. Derfor tau ieg, da hun kom hiem, og tald venli tel hende; men ieg gorde hemli anstalter tel hendes bortsenden, da det kunde godt vere mugli, at hun alt er besvangred. Da havde det seet næt ud, at folk skuld faa det i [ɔ: at] vide; da var det en stoer skam for mine børen og mig, og hvad vilde den mand sige dertel, ves brud hun skal

vere, som din fader har lovet hende tel? Vel er hand 50 aar, men det gør ikke noget tel sagen, da hand er rig, som du nok veed.« Dermed tau hun. Nu begynde ieg at forsvare min søster og sagde: »Det er den reene vol, som moder der har brugt imod sin egen datte[r], og vem veed, hvor viit det kan gaa med hende, dersom hun elsker ham, som moder fortælle om? Ia, da kan det // vere mugelig, at hun tager sin død derover. Derfor vil ieg raade moder tel at lade hend komme telbage igen og lade hende have sin fri villie i den ponkt da mølleren er lige saa god, som hun er, og hand kan io godt forsørge hende; og ieg vil lade moder vide, at di har sværget hinanden evig troskab til, og det et it halvt aar siden, di gorde det, og hun forlader ham aldri.« Men nu skulde du seet, min ven, vor vred min moder blev paa mig for min dumdristighed, – ia, hun slog mig it temlig godt ørefiign og befalde mig ikke at komme meer for hendes øine i dag. Altsaa maade ieg tie og alyde. Seer du nu, vad kloken er slagen, min gode ven?»

Nu tager ieg ordet og sige tel ham: »Naa, min gode ven, ieg havde ti gange heller sat mit liv tel en som opleve den tiden [ɔ: tidende], som du nu har fortalt mig; ia, ieg sværger di tel: dersom ieg havde drømt derom igaar, da skulde det blevet løin, at hun, den stagels pige, saaledes skuld blive røvet ud af min favn, som ieg elskede enderlig af mit hierte, og hun mig lige saa ømt, den kiere pige. Ia, hun skulde veret fri for at komme derhiem meer, da ieg har in god ven, som er spiisevert her i byen, vor ieg godt kunne faa hend der i seekerhed, da hands koune kende vores kierlighedsforstaaelse, da hun sagde tel mig, at ieg skuld lade min kierste komme ned tel dem og vere der; for dersom vi blev opdagde, da kunne hendes moder sende hende bort, som nu er skeet. Ia, om ieg skulde taget hende gansk nøgen, det havde vered lige meget. Derfor kan ieg sige di, nu er det lige meget, hvor ieg bliver af, da ieg ingen forhaabning kan see, vorledes ieg skal faa i [ɔ: at] vide,

XL

hvorhen hun er sent. Derfor er ieg nu ulykkelig, – ia, nu er mit fremtidsvel og lykke forspilt her i livet; ia, det gaar mig aldri godt meeer her på denne verdens jor, nei, det gør det ikke, min gode ven, – for svoger kan vi ikke kalde hinanden meer den gang, nei, det kan vi ikke. O Gud, ieg seer aldri din søster meer.«

O, hvor var ieg sieleglad, naar ieg omslyngede mine arme om den hulde engels liv, – ia, naar ieg tænger derpaa, da er det, som mit hierte skulde bræste ud af mit liv. Ia, den søde pige spøgede i min favn som uskyldighedens baren i sin moders arm. Ia, den blide pige var saa englegod, at ieg aldri kan glemme hende, saa længe der er liv og blod i mig. Ak, ieg kommer tel at felde mange sorgens taare, – ia, min grædekilde vil flyde i strømmevis for den kiere pige. Ia, det samme er telfelde med hende for mig. Ia, den stagels pige er utrøstelig og sorriful enten døden. Derfor maa ieg nu siunge grædens [o: grådens?] og sorgens sang for min elskede, som lyder saaledes:

Sangen.

- 1 O Gud, nu er min pige kier røvede ud af min favn,
som ieg elskede høre en som mit liv,
hvorfor mit hierte er ferdig at bræste af sorgens smeerte.
- 2 Kierre pige, hvor skal ieg reisse hen for at omfavne dig,
min søde ven?
Nei, du er ei meer tel at finde,
hvorfor ieg nu væder mine øine med sorgens heede taarer.
- 3 Derfor er ieg utrøstelig og for evig udlykkelig og fortabt;
ia, mit hovet hænger ned af sorgens smeerte
som duens vinger,
naar den har mæste sin mage. Kollerød.//

[Ill. 13.] Det er hende – mig og hende – det [er] mig. D 5.
Ole Pedersen Kollerød. [Foto: Det kgl. Bibl.]

[Kapitel 4: Den svenske skælm og hans yppige datter.
I forførernes garn. Som svend på Nybro og Lundforlund møller.
Onde varsler. September 1822 – oktober 1823.]

XLI See, nu komme mørkhedens dage for mig. Hidentil har ieg holdt mig paa den gode vei, iser i det siste halvaar, da ieg ikke gik ud tel dands i den tid, som ieg var forlovede med den omtalde pige. Men nu ver aften gaar det løs med komærs, da ieg havde in god veileder i hendes broder og Jens. Ia, nu slag [ɔ: slog] ieg mig tel at d[r]ikke sorgen bordt i brendeviin. Kons di offentlig[e] fruentimer holdt ieg mig frae, da ieg alletider har hørt, at ved dem kunne man mæste sin helsen; derfor holdt ieg dem tre skridt fra live, da ieg inu havde en liden trøst i hendes portrait; men det skulde heller ikke forundes mig lenge, førren den elskede genstand skuld berøves mig fra. Da det var enlagt i uhre, som før er sagt, og ieg bar det i min lomme bestandig, saa var det telfelde, at uhre blev stiolen af min lomme tellige med det kierre portrait, som ieg elskede saa enderlig. Det var nemlig den berømte lommetyv Ole Taralsen, som der stial det fra mig i det øieblik, ieg var komme tel at slaas med min overmand ude paa gaden. Da ieg fik pryl, saa kom Taralsen for at hielp mig, og da hand var brilliant paaklædt, saa trode ieg, at det var in fornem mand. Da det komærs var ent, saa kom hendes broder hen tel mig og siger: »Kende du den person, som der hialp dig? Det var den frygtelig lommetyv, som di kalder mestertyven. Derfor se, om hand ikke har bestiolen dig.«

Ia, alt for vest var det telfelde. Da ieg tager efter mit uhr, og det er borde, da siger ieg: »O Gud, mit uhr har ieg mæst. Ia, ieg vil søge de[n] skalk op, – ia, ieg skal slaa ham ihiel, for ieg vilde heller mæst alt end som det.« Men da sagde min gode ven: »Er det borde, da faar du det ikke mere, det kan ieg sige di. Derfor kan det ikke hielp, at du tænger at faa det igen.« Altsaa maade ieg tørre mig om munden med taalmodighed.

Saaledes gaar der to maander hen, efter at den elskende pige er sendt bort. Da gaar ieg in dag ned i Gotersgaden med hendes broder for at kiøbe mig it par beenklæder hos en maskendiiser. Da vi kommer hen tel hands bod, da siger hand til mig: »See goddag, svigersøn.« Da siger ieg tel min kamerat: »Jeg troer, at den mand er gall, eller ogsaa hand har it sviind paa skoven.« Men da stoder [ɔ: støder] min kamerat tel mig og siger: »Hand har sko ind rask datter, som ieg kænder godt, og dersom du kan blive kierste med hende, da staa du di bedre en som med min søster, da hun var fattig, men denne derimod rig, og da kan du fangalmig faa penge; di er bedre om [ɔ: end] kierlighed. Derfor lad os gaa ing tel manden og tale med ham, da skal du see datteren.«

Altsaa gaar vi ing, uden at ieg drømmer om, at denne var en gavtyv og skulde forre [ɔ: føre] mig paa fordærvsens slemme vei for dermed at gøre mig ganske fordærvet. Da vi

nu er komme ing tel den omtalde mand, da byder hand os at sitte ned. Derpaa tager hand flasken frem og skenker os. Da siger hand tel mig: »Der seer du min datter. Hende skal du fanpiskmig have tel din konne, da du er møllerre; for det ieg har selv verret møllerre, da skal hun ogsaa have in møllersvend tel mand. Derfor ukor [ɔ: *udkårer*] ieg di tel hende. Derfor maa du nu sige mig din meening derom.« Da tog min selskabsbroder ordet og sagde: »Ia, hand har leng seet efter Deres skønne datter, og derfor er vi egenlig gaae herved i dag for paa den maade at komme tel at tale med hende.« »Er det sandt?« sagde marskendiiseren tel mig, »søn, da skal jeg fanpiskmig købe end mølle tel di og min datter.« Derpaa treger hand den stagels pige ubarmhiertig hen tel mig og siger: »Der har du hende.« Og da sagde hand tel hende: »Nu skal du sige ia, om du vil have ham eller ei.« Men hun var ikke saa uerfarren i sligt, som ieg ansaae hende for, da hun svarde sin fader saaledes: »Ia, naar du befaller det, da er ieg nød tel at alyde; og da ieg har stemoder, saa er der ingen anden, som ieg skal alyde i den punkt uden di, fader.« Altsaa maa vii give hinanden haanden paa evig troskab i hands eget paasyn. Vad hun tængde om disse narrestræger, det veed ieg ikke; men ieg gorde det for hendes penge[s] skyl, da ieg ellers ikke kunne lide hende, og da ieg ikke kunde glemme jomfrue B., som ieg elskede uden grænsen.

XLII Men denne gode mand lader det ikke blive derved, nei, det gorde hand ikke. // Nu siger hand tel mig: »I aften maa du komme herved, da skal vii drike forlovelseskaalen med di og min datter.« Da svarde ieg: »Det er for tilig, da Di ikke kender noget tel mig.« Da sågde hand: »Troer du, at ieg er saadanne end bofingge, at ieg ikke kender di? Nei, det maa du ikke tro, da ieg alt har kent di lenge. Du maa vide, at ieg veed meget godt, at det er for din skyl, at hands søster er sendt bordt, som der staar ved siden af di, da hand har fortalt det tel mig, hvor

utolmodig du er derover, at du ikke maa faa hende, og det uhr, der er stiolen fra di, som hendes portrait var i. See, der kan du see, at ieg kender meer, en som du havde vendet. Og her har du ikke nødvendig at unsee di eller lege skiul paa din kierlighed med min datter, da du friet kan komme og tale med hend saa tiet, som du lyster, uden nogen unseelse.«

See det var io end komisk tale, som denne mand kom med tel mig, da ieg ikke kende noget tel ham. Men ieg kommer snart tel at kende fyrren, vad hand ingholder i sin person. Da ieg nu lover ham at komme i aften, da visser hand mig it stoert sølvuhr med di ord: »See det skal ieg forære di i aften, naar du kommer, som du lover.« Da sagde min kamrat: »Ia, hand skal nok komme, det lover ieg Dem.« »Ia, det kan jeg lide«, sagde den gamle skielm, »og Di maa ogsaa komme med, min gamle ven, da Di egenlig er megleren.« Nu gaar vi hiem, ver tel sit, da hattemage[*ren*] har sagt tel mig: »Der maa du passe paa, da du der kan gørere din lykke.« Ia, det blev tel min ulykke i steden for min lykke. Ia, ieg drømte ikke om, at det var lokkemaden, som ham [ɔ: *han*] satte paa krogen, da hand viste mig det fordømte uhr. Nei, det gorde ieg ikke, da ieg ellers ikke havde komme der meer, da ieg antog det hele for spøg eller ogsaa, at manden var fra forstanden; men nei, det var ikke telfelde, da det var in stoer skurk, som ieg nu snart kommer tel at erfarre med ham.

Da det nu er aften, da kommer hattemagren op paa møllen tel mig og siger: »Nu maa vi snart gaa derned, som du veed nok.« Da sagde ieg: »Ia, du har megen umage med mig, da du er den, som kobler mig samen med den ligesom med din søster; og det er nok ikke for andet, en som du kan faa nok at slaa i din hals, da ieg ikke har megen lyst tel at gaa ned tel den galle mand, da ieg anser det hele for gøgleri.« Men det loe hand kons af; og nu gaar vi derned tel der [*den*] omtald maskandiser og hans datter, som skal verre min forlovede.

Denne maskandisers navn var August Paulsen Møller og svensk af fødsel, og datterens navn var Poelline [ɔ: *Pauline*].

Da vi nu kommer, da siger den gamle svenske skielm tel os: »Det kan ieg lide, svingersøn, at du holder or, da den satans tøs har sagt, at du kom vist ikke meer, forde ieg talde saa dristig tel dig, min søn; men nu kan hun fnæsse længe nok over min dumhed, – ia, nu maa du fangalmig hen at give hende it slig [ɔ: *slik*] under næssen; seer du ikke, at hun vender paa det?« Da sagde hun: »Ia, fader taler osse saa meget dumt tøie.« – Da ieg vel var nød tel at forbarne mig over hende, – at tale venskablig med hende, om ieg ikke skulde ansees for it fæhove, imens fadren slader med min kamrat, og stædmødren retter bordet an til os.

Da det er ferdig, da gaar vi tel bors; og datteren maa tage sæde ved siden af mig. Nu gaar det løst med at spiis og drikke; ia, nu maa ieg drikke hende evig troskab tel, og hun mig ligesaa; og da fadren havde flyt mig in ring, strags ieg kom, med de or: »Denne skal du sette paa hendes finger, naar du drikker venskabs skaal med hende« – altsaa da ieg nu har drokke hende troskab tel, da setter jeg ringen paa hendes finger. Da setter hun mig in ring paa min finger igen, og da giver faderen mig det omtalte uhr med di or: »Nu, svingersøn, skal du fanpiskmig have det uhr, som ieg lovde dig.« Ia, det var it meget got uhr, da ieg havde ikke haft det saa kaasbart før, da der var dyrre singnætte og kede derved; ia, hand giver mig lov tel at usøge klæder i sin botik af hvad, ieg havde lyst tel. Saa det var io også meget godt; naar den godt mand ikke havde haft andet tel hensigt med mig, ia da kunde ieg sagt, at hand var in sandt fader imod mig. Men han havde langt andre ting bag sit svenske øre.

Da vi nu er ferdig med maaltidet, saa maa ieg naturligvis carreserre med datteren, imens hand taler med min kamrat.

XLIII Da di var fulde bæge to, saa // dig knabt see (og hands kunne var saa ful som en mæer), da kunde ieg io tage mig tel med datte-

ren, hvad ieg fant for godt, da ieg nok kunne bemerke paa den stakels pige, at hun trengde tel en ves hielp, som ieg vel nok kunne tienne hende i nu, da ieg ikke nu var saa uerfarren i sligt galanderi. Og da hun ikke var nogen kaastforagter eller af den slags, som spitter i kaallen, saa betængde ieg mig ikke lenge paa, hvorledes jeg skulde forholde mig med den elskverdig pige, men ieg faar hende tel at visse mig ing i sit kammer for at see hendes smokke skelderier. Ia, det var nogle underlige skelderier, at jeg fik fat paa der, som ieg ikke med anstendighed kan nevne Dem, kierre læser.

Men nok. Pigen var saa føielig og øm, som ieg kunde ønske mig hende, da jeg kunne raade over hendes person og lade og gøre med hende, som ieg fant for godt. Ia, ieg kan saamen sige Dem, at hun var saa keilen [ɔ: *kælen*] som it dæggelam; ia, ieg maa sige, hun kende bedre tel omgangsmaaden en som ieg, da hun more mig ret bra.

Saaledes gaar der it par timer med vores elskovskomærs, entel hendes fader kom og forstørre os. Da tængd ieg: nu skeer du nok satan af ham, at du er gaae hering med hans datter og forførre hende, da ieg sat med hende paa sofaden og med armen omkring hendes liv. Men i steden for, som ieg trode, at hand vilde skænde, saa sagde hand: »Det kan ieg fanpiskmig lide, børen, at I e[l]skeer hinanden.« Dermed hender hand to geferlig storre glals [ɔ: *glas*] ponc [ɔ: *punch*] tel os og siger: »Drik nu, børen, og fornøie ier saae ovenpaa.« Da tængd ieg: det er satan tel fader, den, – eller ogsaa datteren maa vere offenlig luder. Men det var dog ikke telfelde med hend; da ieg bedre lærde at kende hende, da det var ind meget god pige; men det med mig var efter faderens befalning. Da hand nu lokker dørren tel for os, saa overgiver vi os igen tel vellysten[s] glæder, imens di andre inge i stuen drikker paa kraft, tel kloken er 11. Da maa ieg gaa hiem, da ieg ellers ikke kan komme

ing, og hattemagren gaar ogsaa hiem med sin fulde snyde.

Da ieg lovde hende at komme derned ver aften, naar ieg havde tid dertel, saa maat ieg ponkteli holde or; da ieg fik min umage saa godt betalt, saa vild nok enver gerne gaa tel saadanne besøg vor tiet, det skuld vere. Derfor glemt ieg heller ikke at møde paa min post, saa snart som det var mig mugelig. Altsaa kommer ieg ned tel den englemand og hands datter anden aften efter denne komisk historie, ia, jeg var inu meere velkommen en som sist, da datteren lengtes meest efter mig. Ia, hende maat ieg først tale med i hendes kammer, inden ieg talde med faderen, da den stakkels pige var høit trængende til lenden eller retter sagt tel min kuer. Da den stakkels pige var i sit 21. aar, saa var det io ikke uden nødvendighed, at ieg maade opfylde mine pligter som hendes elsker. Men nu kommer hendes fader og kalder mig ud tel sig i it andet kammer og lukker dørren tel for os. Da siger hand tel mig: »Set dig ned, svigersøn, saa vil vi tale let gamelt sammen, som du vel nok kender let tel.« Da svarde ieg: »Det kommer and paa, hvad det er, svigerfader.« Da begynder hand sin tale saaledes: »Kan du sige mig, hvarledes [ɔ: hvor-] det gaar nu med Ionas?« Da sagde ieg, at det gaar nok godt med ham, da hand arbæder i Næstved. Da sagde hand tel mig: »Du er it fæhoved. Forstaaer du ikke, hvad ieg meener med di or, da det er møllerens gamle tyvesprog her i byen?« Da svarede ieg: »Dig maa unskyldte mig. Den ting kender ieg ikke noget tel, da ieg ikke stielor eller er nogen tyv, da Di ikke maa tro, forde ieg er fattig, at ieg derfor er nogen tyv.« Da sag[de] hand: »Naa, naa, svigersøn, du skal ikke blive vred, da du først maa hørre min meening. Du maa vide, at alle møllere stielor, – det vil sige af det maal, som dig maller, og du maa ikke tro, at det er nogen skam. Nei, det er det ikke, men det hør tel dagens orden, som ieg nu skal sige dig, min kierre svigersøn, og det er sanhed. // Seer du ikke nok, at ieg er en

rig mand, og det er ieg blevet af det, ieg har stiolen paa møllen, hvor jeg arbædee, imens ieg var svend. Men i den tid kunde man stiele en ti tel 12 tønnder af gangen; men nu gaar det ikke saaledes tel, da man nu ikke kan tage uden en liden pouseful af gangen. Men da naa [ɔ: maa] det vere af det fiine meel, saa kan det godt betalle umagen, da man kan have en 12 pund under sin trøie, ver gang man gaar i byen. Seer du, det kan da ogsaa blive tel nogen med tiden.«

Derpaa tager hand in fiin pouse frem med di or: »Seer du, denne kan du bænde om dit liv, da den er syet som it bæld.« Da sagde ieg: »Det tør ieg ikke.« Da sagde den gamle skielm: »Sluder og slader har vi nok af. Da dinne svende og kammerater stielor bestandig, hvorfor skulde det vere di [ɔ: dig] meer forbudt en som dem; og hvor troer du, at dig kan sette dem ned som brødbagger eller som møllermester, naar di ikke stial? Ia, ieg kan sige dig det, at der gives ikke større tyve og bedrager en som møllere og baggerne, da dig første stielor lige for folkes øine, og dig siste bruger daabelt saa mange klid tel det brød, som dig bagger, en som dig [ɔ: de] bruger meell. Ia, ieg kender dig baggermestere, som bruge 6 tønnder klid tel 4 tønnder meell tel end bagning, og det maa borgerne betalle for reent ruebrød, saavel som den fattigge mand. Derfor kan baggerne sagdens blive rige mænd og kiørre med brilliant kiørretøie og bygge stoere palleer op. See, alt det maa vi semple borgermænd tellige med den fattige mand betalle, vad dig bedrager pronger med. Kan du da synnes, at det er syn at stiele frad saadanne gavtyve og bedragerer, som bedrager folk ver dag, som dig staar paa deres been? Nei, det er ikke syn at stiele fra saadanne bedragerer. Om mand kunde saa stiele alt fra dem, da var det dog ikke syn, men derimod end stoer velgerning. Ia, det ville verre Gud i himlen end stoer velbehag, at saadanne bedragerer var ude af stan tel at nare folk meer. Og du maa ikke troe, at det er din mester, at du be-

stieler, fordte du tager in pouse meell imellem paa møllen og selger. Nei, det er det ikke, da din mester selv stieler alt det brød, som baade hand og hands folk spiiser, foruden heste og køer og end 4 eller 5 sviin og høns og ænder, som bliver født af baggernes sæd og meell, da ieg veed, at møllerne aldri kiøber noget tel deres creaturer uden hallet og høe. Da baggerne ikke lader malle noget af den slags, saa er den stagels møllermester nød tel at kiøbe di to genstande; og alt det veed du lige saa godt, som ieg kan sige dig det. Og da baggerne skal have deres vægt, saa maa I tage klid og malle dem imellem, for at hand kan faa sin vægt. Altsaa, hvad kalder du det for? Synnes du ikke, at det er det reene tyveri? Men baggerne er bedrager, hvorfor skulde da møllerne verre bedre, en som deres princepaller er? Og du maa ikke tro, at dersom di kommer efter dig og seer, at [*du*] tage[*r*] let meell tel dig selv, at dig [*o: de*] da tør gøre dig noget derfor. Nei, det tør dig [*o: de*] ikke, da man inu ikke har hørt, at den ene ravn stikker øine ud paa den anden, og du maa heller ikke tro, at det er dig rette tyve, som gaa i Slaverie og i Tugt- og Rasphuus; nei det er det ikke, da det ikke er andet en som pialdetyve og smaatyve, som løber om og snatter [*o: rapser*] alt, hvad dig seer, for at stelle deres hunger dermed, det vel sige her i byen. Seer du, den slags tyve er det, som politiken straffer, da det ikke er saa let at fange di stoere tyve, som bestieler baade kongen og land og riget og undertrækker den fattige mand saaledes, at hand vergen kan vride eller vende sig; ia, telsist maa hand styrdes paa hovedet i graven, eller ogsaa hand maa sulde ihiel. Ia, understoer hand sig at moge [*o: mukke*], da skal hand i kassen, dend hund. Ia, da skal man see for alle dig [*o: de*] haandlangere, der kommer for at stoppe // munden paa den dumdristie; ia, da skal du see for alle dig [*o: de*] snydedrag og stokkepryl, den daarlige dievl faar telligemed, og derpaa ned i arresten med ham, intel hand lærer at tie.

XLV

Men havde det derimod verret in af dig stoerre gavtyv, da skulde du barre seet end bokken og skraben med ham, barre fordte hand er rig. Ia, om du er den største skurk, som der kan gaa under solen, – det gør ikke noget tel sagen, naar du barre er rig; ia, om du har saa stiolten alt, hvad du har, – det er lige meget. Men er du derimod fattig og ærlig, da bliver du forhadet og forskudt; da er der ingen, som kender dig, uden det sku[*l*]de verre dem, der tager dig [*o: de*] fattige op for at faa dem ing i Forbedrengshuused. Derfor raader ieg dig heller at stiele, en som at verre fattig og foragt.«

Derpaa flyer hand mig den omtalde pouse med dig or: »Nu maa du fanpiskmig skaffe mig noget fiind meell tel pandekager.« Altsaa tager ieg imod den, men tau stelle, da ieg var ganske forbause over denne historie, som hand her fortalde mig. Derpaa gaa[*r*] ieg ing tel datteren, som snart satte liv i mig, da vi begynde at spøge og carreseerre med hinanden paa den gamle maade, endtel ieg gaar hiem. Da siger den gamle svenske skielm tel mig: »Du kommer ikke, uden du har det med, som ieg har sagt dig.« Da ieg nu sagde ia, at ieg nog skulde skaffe det, da sagde hand: »Det kan ieg fanpiskmig lide, svigersøn, og nu skal du have in god dramp, enden du gaar hiem?« Og ieg maa sige, at den ogsaa var god, da ieg baade blev full og gall af det, da ieg kom udenfor og gik hiem.

Altsaa nu fylder ieg min pouse af det best meell, og da ieg gaar derned nest aften, da tager ieg den med. Da ieg nu kommer, da siger hand: »Har du det omtalde med, som du lovde mig?« Da ieg nu sagde ia, da sagde hand: »Det var herlig. Nu skal du see, hvor vi skal spiise pandekager.« Dermed flyer ieg ham den fordømt pouse, og hand tømmer den og giver mig tre mark tellige med pousen med di or: »For ver gang, du kommer med saa meget, skal du faa tre mark af mig; saa maa du komme saa tiet, som du vil.« Men nætop det var den rette mading, som hand der satte paa kroegen for at fange sit bytte.

Ia, det var den rette satans list, som hand brugde dermed for at fange uskyldighedens ynleng i satans snarre og lænkker, som denne gamle skalk brugde tel at styrte mig i fordømmelsens afgrund. Ia, ieg har dyrt maat betalle hands gode lærdom, som hand gav mig, den soerte siel; ia, hand har alt brent længe i helvede; det vil sige, dersom der er noget helve tel. Men det er kuns gamel munkkesluder, da der ikke er andet helve tel en som det, man gør sig selv, – og saa, hvad andre sieleplagre gør in [ɔ: en], eller retter sagt forfølger og plagre den, som er blevet vilfarende. Ia, i steden for at lede dem paa den gode vei, saa gør dig [ɔ: de] dem al mulig umage for at styrde dem in [ɔ: end(nu)] dybre i vilfarelse; ia, dig [ɔ: de] er dertel saa gode, at dig [ɔ: de] giver in øgednavn, fordet man ret skal blive forhadet af sinne medmenser. See, det kalder saadanne soerde siele en lov i steden for, at di skulde afværge slige spottenavne, da dig [ɔ: de] er retferdighedens tienre; men i den[s] sted er dig [ɔ: de] satans tienre; det vil sige, von Hahlen i Hillerød hand er det og skal vere det, så lenge der er liv i mig, den soerde siel. Men nok derom for denne gang, entel ieg faar plas igen tel den gode mand, da ieg skylder ham mange smokke or inu.

Nu siger den gode gamle svenske marskandisser tel mig: »Du maa fanpiskmig komme med alt, vad du kan faa fat paa deroppe paa møllen, da ieg nok skal betalle di for det, og ieg kan bruge alt, hvad du kommer med.« – Ia, ieg gysde ved at hørre paa den tale, som den gamle skurk kom med. Men naar dievlen forst har saadet den onde klinde imellem den gode sæd, da lader den sig snart tel synne. Saaledes gik det ogsaa med mig, da ieg ikke tængde paa, vad følger det kunde have med tiden. Men nu gaar der saaledes en 5 maander hen med dette komærs med at stiele meell og andre smaating, som ikke kunde savnes.

Ogsaa med datteren levde ieg i den ybege [ɔ: yppige] vel-

lyst, saa at ieg var fordærvede baade paa siel og legme, da denne lastens broder saaledes havde fængsle mig tel sig og sin datter, // saaledes at ieg mange gang blev dernede, tel kloken var it om natten med, da maat ieg rive mig løs af den vellystige piges favn. Da ieg løste af paa møllen kloken to, saa var ieg nød tel at gaa der hiem til den tid, om jeg ellers vilde vere fri for at komme ud af min lærre. Men da di ikke kunde lukke mig ude, uden at ieg kom ing, saa past ieg paa at verre hiemme til den tid, som ieg skuld løse af. Da var der io ingen, som kunne sige noget tel mig derfor, naar ieg paste mit arbæde, naar min tuer fald mig tel.

Men end nat havd ieg neer komme tel at betalle min udebli-ven med mit liv. Da det var end stærk storm, og ieg ikke kom hiem førren den tid, ieg skulde løsse af, og ieg ikke havde sovet noget den nat, da ieg skal ud at beslaa seilne, og ieg er komme op i hekværkke [ɔ: hækværket] og ikke seer efter vinden. Inden ieg nu seer mig om, da gaar møllen omkring med mig, saa at ieg maate staa paa hovedet i steden for at staa paa beenne. Saaledes maade ieg dandse to gange omkring imellem himel og ior, uden at der var haab om at komme tel jorden levende meer eller død. Ia, det havde verret godt, dersom ieg havd blevet forknust den gang i smaa støkker. Da var di dog fri for at betalle bødlen for at slaa mig ihiel nu. Nei, ieg skulle først lærre at kende verden bedre, en som ieg kende den den gang.

Ia, nu træger der snart en frygtelig tordensky op over mit hove, da det nu er snart paaske, og satan hender sin mand af, som hand formodenlig hørde tel.

Da ieg blev bekendt med denne svenske skielm og hands ypi vellystning tel datter i aare 1822 i november maane og er saaledes fængsle tel dette dievlepak til 1823 anden paaskedag, da ieg var ude at spaseerre med min forlovede marskendiserdatter, tel kloken var 9 om aftenen. Da vi nu kommer hiem,

XLVI

da var fader rask og munter og spiist og drak lige saa fuldkommen som vi andre, og saaledes gaar tiden, tel klokken er 11. Da siger ieg: »Godnat, svigerfader.« Dermed følger ieg datteren ind i sit kammer, hvor ieg var in halv timme hos denne ypi pige, og da gaar ieg hjem paa møllen, uden at ieg ahner, at det var siste gang, ieg talde med denne fordærvelsens og lastens broder.

Da ieg lovde datteren at komme derind at spise frukaast om morgnen, saa maade ieg ponkli holde mit or. Da ieg nu kommer derned, da seer ieg, at datteren sitter og græder tellige med stæmoderen. Da sagde ieg: »Hvad græder I for saa tieli paa dagen?« Da sagde datteren: »Ia, kierre ven, du kommer nok ogsaa tel at græde, naar du for at hørre, hvorfor vi græder, da du har tapt lige saa meget som vi andre derved; da du maa vide, at fader døde i nat, da klokken var tolv.« Ia, det var it sandt tordenslag for mine ørene, da ieg nu havde kuns it halvt aar telbage, tel ieg skulde verre svend; og da havde hand lovt mig at kiobe end mølle tel mig og hands datter. Men nu var io det forbi, da datteren nu kunde gorre, hvad hun selv fant for godt; og da hun var ind ypi vellystning, saa var hun ikke tel at lide paa, førren hun tog sig in anden fyr, som kunde vere hos hende baade natt og dag – som ogsaa var snart telfelde, men dog hemli. Men stæmoderen kom snart efter hend med det, som hun snart fortalde mig. Men da sagde ieg: »Dersom det er telfelde med hende, at hun er mig utro, saa lad hende kuns gaa, hvorhen hende lyster.«

Da sagde stæmoderen: »Ia, naar du saa taller, da vil ieg sige di noget. Men da maa du ogsaa verre mig tro, for ellers seer det galt ud med os bæge to. Du veed io, at ieg er stæmoder tel hands børen, og ieg ingen børen har faaet veed ham. Saa tager børne io alt fra mig; men i den ponkt kan du verre mig behielpelig, naar du vil. Saa kommer du ned i morgen, naar klokken er tre, for da skal hun ud paa kirkegaarden. Saa deel-

ler du og ieg, hvad som vi kan skaffe bordt i den tid, – det vil sige guld og sølv.« Da sagde ieg: »Ia, naar ieg ikke kan komme i noge forlegenhed derfor, saa skal ieg nok hielpe Dem dermed.« Da sagde hun: »Nei, det kan du ikke, da ieg vil sige, at det er stiolen fra mig.« Men nætop det or havde nær knust halsen paa os bæge to, som hun der kom med.

Da ieg nu kom anden dag, imens datteren var ude paa kirkegaarden, da flyer stæmoderen mig alt det guld og sølv, som der var i botikken, og dermed gaar ieg min vei, uden at ieg drømmer, at // ieg skulde blive teltængt derfor. Men nu faar ieg i [ɔ: at] vide, hvad den gode pige enholder. Da der formodenlig maa verre nogen, som har sagt tel hende, at ieg har verret dernede, imens hun var borde, da hun kommer op paa møllen tel mig, som hun aldri før havde gord, og forlanger mig i talle, som ieg strags opfyldte: Da sagde hun: »Du skal strags skaffe di genstande, som mode[r] har flyt di, eller ogsaa ieg hender politie tel di, da moder og du har det tilsammen.« Disse or, som hun der sagde, di gorde mig heed i panden, saa at ieg slaa[r] hende it vældig ørefiign, saa at hendes hatt gaar i støker, og hun falder ned ved siden af mig, ned tel iorden. Da sagde ieg: »Vil din gamle luder hende politie tel mig, da maa du have noget for din umage, din liderlig taske. Men tag du di i agt, at du ikke selv kommer tel at følge med i kassen.«

Nu tau hun, da ieg kom med det sprog. Men ieg følger med hend hjem tel moderen, for at hun skal frikende mig for den ting, som ogsaa hun strags gorde. Men dermed var ieg ikke telfres, men it skreftelig bevis maade hun give mig paa, at hun aldri har flyt mig noget af sin afdøde mands eendom eller tald derom tel mig; og heller ikke har ieg verret dernede, da di bordkomne genstand er hende frakonne [ɔ: *frakonne*], da der var in fremme person, som vilde hanle med hende, og da hand var gaae, da var ogsaa di omtalde genstande borde. Da ieg fik

XLVII

det bevis, da sagde ieg tel datteren: »See, nu kan du hende politi lenge nok, men det lader du nok ver at smuske din egen pæls, og ieg veed meget godt, at du alt har faae di in ny fyr. Derfor gaa du kuns, hvor du vil. Ieg er ferdig med dig.«

Derpaa gaar ieg hiem paa møllen igen, og siden har ieg ikke seet den gode pige meer, som ieg skulde gord min lykke med paa saadanne end fordeelagtig maade. Og hvad stæmoderen angaar, saa fik hun sin anden part af det omtalde; og siden har ieg heller ikke talt med hende, da ieg ikke før var blevet af med den gamle dievl, førren der enfant sig in ny, som var lige saa lisk som den siste, som ieg nu tald sist om.

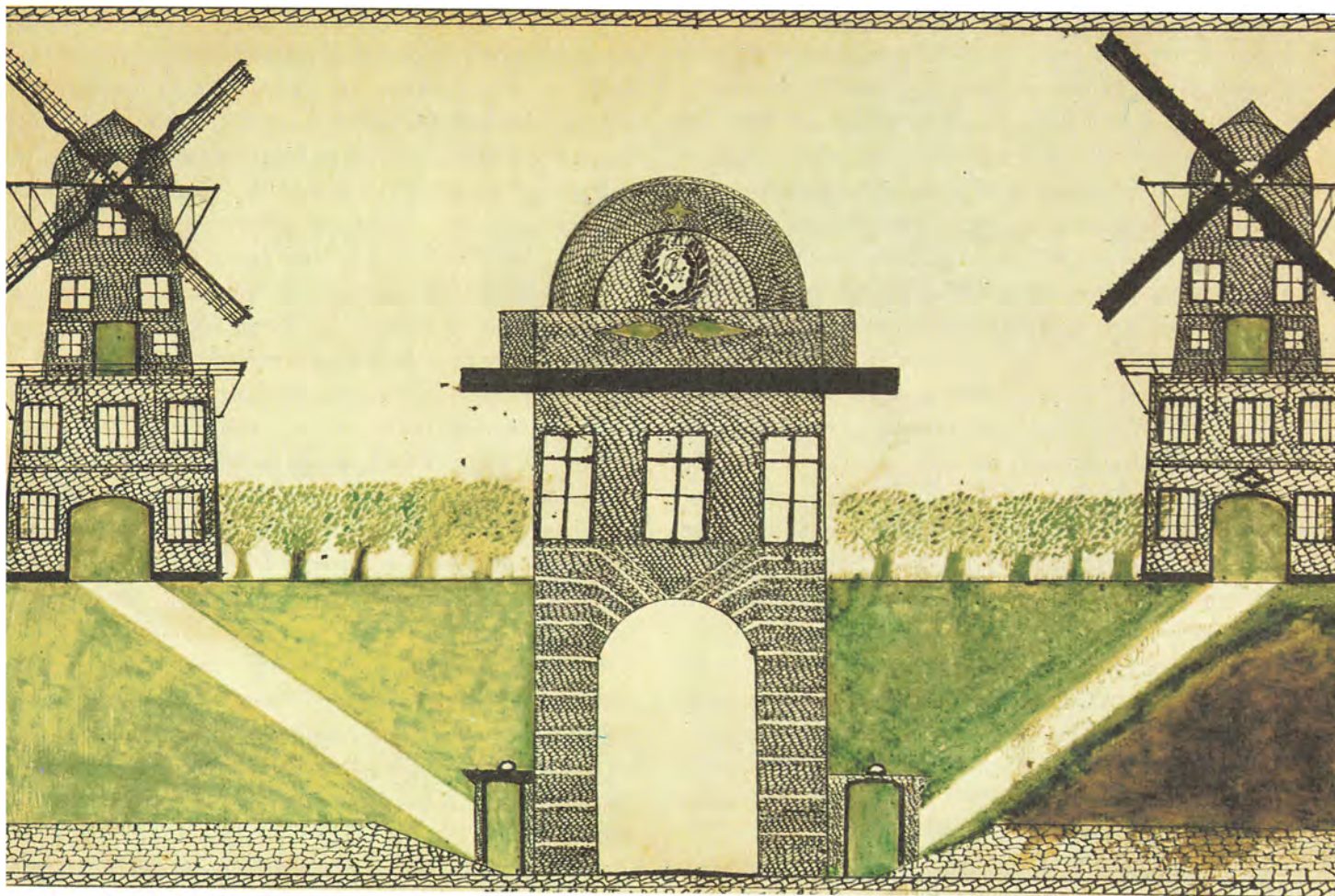
Denne ny forfærrer, som nu faar mig fat, det er den før-omtalde spiisseverts konne, som i lenger tid havde søgt paa at forfærrer mig, nemlig paa den maade, at ieg skulde verre hendes boller, da hun ikke kunde lide sin mand, – eller det var, fordet hand sielden var hiemme, da hand var stallkarl i kongens stalde nu og for [ɔ: fɔr] havde staaet ved garden tel fods og var in jylenner af fødsel; og hands navn var Struds, og hands konnes navn var Marie og ind siellendere af fødsel. Denne konne havde i lang tid gord sig al mulig umage med at fængsle min kierlighed tel sin person, – baade i den tid, ieg var kierst med jomfru B. og med den gode marskendisserdatter. Men hendes anslag var hidentil mislykkede hende.

Men nu fanger hun mig snart i sit garren. Da ieg nu kom derned, ver gang ieg gik ud, saa var det io en let fangst for hende at fange mig, da ieg alt temlig godt var fordærvet i forvein. Ia, nu var ieg der baade tieli og silde, naar ieg havde tid dertel, da ieg paste mit arbæde paa møllen, naar den tid var. Men ellers maade ieg io verre nede hos denne elskverdig konne, som var lige saa ypig i sin vellyst som den siste, ieg havde. Ia, hun var lige saa god in lærremester, som den svenske marskendisser var, da ieg ogsaa maade stiele meell tel hende; men da fik hun heller ikke andet af mig for det, ieg

drak tellig med min gode ven hattemageren. Men var manden hiemme, saa maade hun give mig penge tel at betalle med, eller ogsaa det blev skrevet paa rening. Saaledes blev ieg den mand 16 daller skyldig paa to maaneder, ia, hands konne sagde: »Det kan den lile møllere snart betalle, kierre mand,« og dermed tau manden og skrev villi op, men fik aldri penge derfor, da denne satans qvinde sagde: »Lad ham kuns skrive op,« naar jeg talde om at betalle ham. »Nei, det skal du ikke, min kierre ven. Ia, du skulde barre vide, vorledes at kuske og tiennere bærrer dem ad at narre deres herskaber, naar dig er tel selskab, kiørrer i byen om aftnen, og skal hende dem hiem fra selskaberne; ia, da skulde du barre see for alle di genstande, som der kommer ing i carreten. Ia, der kommer baade sekke og kasser ing i bured, og di, som er gode, enden herskabe kommer deri; og hvor meene[r] du ellers, at kusk og tiennere skulde faa di mange penge fra, som dig [ɔ: de] ødeleger, naar dig [ɔ: de] ikke kunde stiele let fra deres herskaber imellem? // Seer du, paa den maade skal du ogsaa bærrer di ad, ellers kan du ikke komme ud af det med di penge, som du tienner paa møllen, og det er ikke syn. Men du maa passe paa, at der ingen kommer efter di, for da er det en stoer skam. See, da kan du komme tel mig og faa raad derfor.«

Men denne lærre blev ieg qvit og dens kierlighedsintreguer. Da denne syndig omgangsmaade har vart end tre maander, da kommer manden efter os og seer, at hands konne kysser mig. Men da er satan løs. Nu siger hand: »Ieg skal hogge den møllere ned.« Derpaa tager hand sin sabel. Men da løber ieg imellem hands been, saa hand styrder tel iorden. Dermed løeb ieg min vei, og siden har ieg ikke verret hos den mand, da det kunde snart kaast mig mit liv den sist gang, enskønt det havde verret mig en stoer lykke, dersom hand dengang havde slaaet mig ihiel, i steden for hand slog sig selv ansigte imod gulvet, da ieg løb ham imellem beenne.

XLVIII

[Ill. 14.] Nørreport – MDCCCXL – O. P. K. [Foto: Det kgl. Bibl.]

Men da ieg nu var van tel at gaa omkring paa komærs, saa gik det nu løst med dands og med kierlighedsintreguer og slagsmaal. Ia, ieg fik somtider gode pryl for min uforstandighed, som ieg inu bær merk af, nemlig it bagionætstik i den hiorre [ɔ: *højre*] arm og it sabelhog i det venstre been, – foruden andre smaa ar, som ieg har faae ved sligt komers. Og-saa vad kierlighedskomærsen angaar, da hahde ieg ogsaa end anden i dag og den tredie imorgen. Saaledes gaar nu tiden hen tel august maane, og i denne tid har ieg haft in slem gæst i min fader, som kom og laande penge af mig ver gang, hand kom her tel byen.

Paa denne maad var jeg nu snart ferdig at fortville, da ieg nu ikke havde nogen, som kunde skaffe mig penge meer, og da ieg ikke saaledes vilde give mig tel at stiele som in offentlig tyv, saa tog ieg ikke meer meell, da ieg nu ikke havde nogen, som forlangde det af mig. Men da selger ieg af mine klæder tel in jøde, som var in lumsk gavtyv, og hands navn er Jakobsen, – temlig godt bekendt, da hand i den seenner tid har sat her i Stokhuuskældereren, fordet hand kiøber tyvekaaster. Denne skalk fik mig tel at selge nesten alt mit tøie til sig for det halve, som det var vært, da hand nok skuld skaffe mig bedre klæder igen for bedre kiøb. Men det var løgn, vad den skurk bilde mig ing; for da hand først havde faaet mine klæder narret fra mig, da kunne ieg ikke faa fat paa gavtyven meer. Altsaa var ieg nu i en pinlig stelleng.

Da kom min fader hering tel byen. Da sagde ieg tel ham: »Fader maa skaffe mig nogle penge nu, da ieg trenger tel dem, da ieg snart skal vere svend.« Da sagd hand, at hand ikke kunde skaffe nogen, uden ieg kunde gaa der hiem og brenge den ene koe her tel byen, – saa vilde hand sige tel moder, at den var stiolen bordt, og da vilde hand gaa hering for at lade, som hand vilde søge efter tyven, men i den sted selge koen, – som ogsaa skeede, som ieg nu nerner skal fortælle Dem.

Da det var end søndag i august maane, at min mesterinde var kiørt i skoven, og denne omtalde andensvend var reist paa landet tel sinne forældre, og ieg havd frituer denne samme dag, og ieg gaar i byen om formedagen, da klokken var ti, med noget skiden lintøie [ɔ: *linned*] under min arm, da møder ieg vorres pige i porten. Men hun talde ikke tel mig, og ieg heller ikke tel henne; men ieg gaar til min vaskerkonne, unden [ɔ: *uden*] ieg tænger paa, vad det blev anseet for, da ieg gik med det. Men ieg faar det snart i [ɔ: *at*] vide. Da ieg nu kommer hiem og spiisse til middag, da tal[te] // ieg uskyldig spøg tel denne omtalde pige, da hun satte maden paa bordet. Men da skelder hun mig ud for en labs. Da sagde ieg: »Ieg beder Dem om forladelse, lile Stinne, ves ieg har fornerme Dem.« Men da begynde denne gamle luder ret at skelde mig ud. Da sagde ieg: »Naa, du gamle luder, er du nu gal, fordet man ikke vil hoerre med di?« Nu tau hun vel; men ieg maad dyrd betalle, hvad ieg sagde tel den karnalie.

XLIX

Da ieg nu kommer op paa møllen og staar og taller med min lærrekamrat, da hør ieg, at denne falsk qvinde siger tel mestersvenden, at ieg gik i byen med en pouse mell før i dag. Da sagde min kamrat: »Naar du ikke gaar ned og slaar tænderne ing i halsen paa den gamle luder, da er du in daarlig karl.« Da sagde ieg: »Troer du, at ieg ikke skal gøre mig reen for den ting, som ieg er fri for, da maa du kalde mig for en bofing [ɔ: *bogfinke*].«

Altsaa gaar ieg ned tel den gode pige og siger tel hende: »Kan Di bevise, vad Di sagde tel mestersvenden? For ieg har vidner derpaa, vad Di sagde, og Di maa ikke tro, at Di kan sige om mig, vad Di finder for godt, fordet Di liger og lader Dem hoerre af andensvenden, at ieg er bange for Dem. Nei, det maa Di ikke tro, min gode Stinne.« Men nu er satan løs med hende, da hun sprenger mig lige i ansigte med sinne ti fingre og river mig det skamlig i stykker, saa at blodet løb ned af

mig. Men da bliver ieg vred og giver hende it livfuld af hog saaledes, at hun kunde følle, vad hun fik for sin stoerre mund, og dermed gaar ieg i byen, da ieg har . . . [?] blodet af mig.

Men dagen efter da kommer hendes galan hiem. Da er det først, at det bliver regtig gallt med mig; ia, det var mig it dødelig stød, som ieg der faar. Da hand tager in knæbbel og vil slaa mig med den, da tager ieg den fra ham, og dermed løber ieg min vei, efter at ieg har givet ham it godt drag paa panden.

See, nu gaar ieg tel min fader og afhender koen, som hand selv har sagd tel mig, og treger den hering tel in brendeviins[mand], vis navn var Chrestesen og boede ved Nørr[e]port. Men ieg modtog ingen penge for den, da ieg sagde tel denne, at min fader selv kom hering, og da kunde hand selv selge den og modtage pengene for den. Nu gaar ieg i byen, og min fader kommer hering og kan ikke finde mig, og da ieg ikke trode andet, en som hand vest, hvor ieg var at treffe, da ieg sagde det tel brendeviinsmanden, og min fader vest ogsaa, at denne mand vilde kiobe koen af ham, og at den kom dertel, naar ieg afhende den. Men i den sted gaar hand op paa møllen og siger der, at ieg havde verret hiemme hos ham og frastiole ham en koe; og nu vilde hand gaa tel politie for at faa mig paagrebe[n]. Men da bad min mesterinde for mig og sagde, at det var syn at gørrer det ved mig. Ia, ieg kunde lige saa godt den gang gaae i fordømmelse, som ieg siden er komme deri.

Men see, det var io in deili fader, som først beder mig om at hende den hering tel byen og siden siger, at ieg har stiole den fra ham. Men paa den maa[de] kunde hand ogsaa faa betalt mig, vad hand skyldte mig, naar hand først havde gordt mig tel in tyv, da ieg saae ingen rett havde meer. See, det er io paa end herlig maade at avle børen, naar mand først har be- draget og narre dem saa meget, man kan, og da, naar di forlanger let af det betal[t] telbage, og da i steden for at betalle

dem, vad di suurt har arbædet for i fleerre aar, som di betroe sinne forældre at gemme, som man ingen svig skulde finde hos, da man skulde tro sinne forældre frem for nogen andre, og man da paa en skalkagtig maade bliver narre og bedrag[et] af sin egen fader, – ia, dermed ikke nok, men vil styrde sin egen søn i fordømmelse og ulykker, som er dog hands eget kiød og blod. Men hand er af samme slags som harne, der spitter [ɔ: spytter] deres unger i øine, og dermed kan di gaa deres vei.

Saaledes har det gaae med mig. Ia, hand har kuns avle børen for at styrre sin uteerlig og ypi vellyst, men ei for at sørge for dem, som in fader bør at sørge for sinne børen. // Nei, det har hand aldri tængt paa, men narre og bedrag dem, – det har verret en lov for ham. Ia, hand har ikke ladet blevet derved men gort dem skam og taart telligemed, og saa telsist gort dem huusviil, da hand saalgt sin gode eendom og drak pengn[e] op, fordet der ingen skulde have nyde [ɔ: nytte] deraf, – det vil sige hands egne børen, som hand aldri i sit liv har unt noget godt af, vad hand selv skulde give dem. Nei, det har den grume fader ikke. Derfor gaar det ham ogsaa, som det gaar ham, at hand maa gaae omkring i landet ligesom i [ɔ: en] tigger, og har vergen huus eller hiem; og dog var hand saa ond, da hand skulde give sin forklaring om mig (da ieg var anholdt for denne sag, som ieg nu sitter for), at dengang ieg var 6 aar gamel, at ieg da skulde have stiole knabberne af hands beenklæder.

See, det er bevis nok, vad det er for in fader, maar [ɔ: naar] hand har hierte og sind tel at staa for retten og trede saadanne frygtelige løiener op under sinne føder om sinne børen fra deres 6. aar. Om det ogsaa havde veret sandt, at ieg havde taget di genstande, som hand der sagde, saa var det dog meget slet af in fader at tale for retten, vad it baren gjør, noor det er 6 aar, men inu meget sledter, naar det er løgn, som det hand

sagde om mig. Ia, Gud hielpede mig, – dersom ieg havde gjort det den gang, da havde min moder slaget mig ihjel. Ia, hand skulde barre komme hering i retten og sagt mig det i øine, da skulde hand dyrt komme tel at betalle sin løgn, enskønt hand er min fader. Men da ieg tængt, det kunde vere von Hahlen, der har faae ham tel at sige den skamli løgn om mig fra mit 6. aar, da denne skriver heller løgn om [ɔ : end] sandhed, naar det er tel arstandens skade eller skam. Men det gjør mig vergen skade eller skam. Derfor kunde di spart dem den løgn tel in anden gang, vor den havde verret meer tel nyde [ɔ : nytte]. Nok derom for denne gang.

Nu kommer ieg og vil gaa tel brendeviinsmanden for at see, om min fader er ikke komme hering inu. Da kommer hand tel mig og siger: »Du skal ikke bryde di om, vad di siger tel di [ɔ : dig] op[pe] paa møllen, for ieg har sagt, at du har taget koen uden mit viden.« Da sagde ieg: »Det er ikke meget smokt af fader sagt, da ieg nu ikke kan verre der meer.« Da sagde hand: »Det skal du heller ikke; men dit svennebevis skal du have derfra, da der ikke er saa lang[t] tel den tid, du skal verre svend.« Og da møllerne ingen lav har, saa var der heller ikke noget i veien for mig at bekomme mit svennebevis, da møllersvendene i grunden ikke er svende, men møllerkarle. Og da gaar ieg derop og faar mit tøie og mit svennebevis, og dermed gaar ieg med min fader ned tel brendeviinsmanden, og der selger hand selv sin koe og motager pengene for den.

Nu trode ieg, at ieg skulde faa nogle af di penge. Men nei; ieg maade tørre mig om munden med taalmodighed, da min fader sagde, at ieg kunde ikke faa nogen af di penge, da hand skulde betalle skatt med dem af sit huus, – dermed var ieg ferdi.

Nu kommer ieg tel at arbæde paa Nybroes Mølle som andensvend hos meste Ole Sciansky paa Vesterbroe. Men her kom snart en ny dievel, som skulde forførre mig tel lastens

banne igen. Denne forfører var mesterens konne, som ellers er temli godt bekendt, vad for ind dame hun er. Da der var fleere folk, som boede der i gaarden, saa var der ogsaa piger, som tiende der i gaar[den], enskønt mesteren ingen piger havde, da der var ingen, som kunde tienne der, fordet hand prylle dem fordærvede. Men der tiende ind pige hos in professor der i gaarden. Denne pige kunde ieg godt lide og talde // gerne med hende. Men da kom min mesterinde og skælde den stakkels pige ud for saa mange luder, som der var i hele LI
bye[n], og sagde, hun vilde forførre hendes svende; og sagde hun tel mig: »Di maa tage Dem i agt for den skøie, for det er én ligesom luderne inge i byen.« Da sagde ieg: »Di maa unskylde mig, madam. Ieg har vergen noget med luderne at gjøre eller med pigen der, som Di skænder paa.« Men nu tager pigen ordet og skælder madamen ud, og det tet. Men da gaar ieg tel mit arbæde og lode dem skænde saa meget, som di lyste.

Saaledes er ieg in maane der. I denne tid har min gode mesterinde gort sig alt den umage, som det var hende mulig, for at fange mig i sinne snarer, eller retter sagt i sinne liderlige laster, da det var hendes gamle vanne at hoerre med sinne svende. Men da hun nu var gamel og styg og drak sig ful tilligemed, saa havde ieg stoer modbydelighed for hende; langt mindre kunde ieg verre hendes elskere. Men da maade ieg ogsaa snart reise min vei, da ieg ikke vild føie hende i sinne ønsker.

Det var in aften, at mesteren var gaae tel byen tellige med en anden svend, som var mestersvend der paa møllen. Da ieg nu er alene paa møllen, da kommer min elskverdig mesterinde derop tel mig og setter sig op paa in sek saaledes, at ieg kunde see hendes knær og kønsdeelle, – ia, ieg skamme mig som in hund. Da hun saae det, da sagde hun: »Du skal ikke unsee di [ɔ : dig], min søn, men tage, vad man byder dig.« Men da blev

ieg saa ægel ved den liderlig qvinde, saa ieg ikke vilde tale meer med hende. Da gik hun ned og sagd di or: »Det skal du komm[e] tel at fortryde i morgen.«

Og hun holdt sit or, den sleme skøie. Om dage[n] efter kommer mesteren og siger tel mig: »Di maa reise, da Di har veret grov imod min konne i aftes.« Da sagde ieg, at det var ikke sandt, som hand der sagde, da ieg ikke havde talt noget uhøflig tel hende; »og vad Deres arbæde angaar, – det bryder ieg mig ikke om«. Altsaa reisser ieg fra denne gode mand.

Nu bliver ieg her i byen it par dag, men dog logerer ieg uden for byen paa Vesterbroe. Det var den siste natt, som ieg skulde reisse tel Roeskilde om morgnen for at faa arbæde der, da blev ieg temlig lenge ude, da ieg kom tel at tale med denne omtalde pige, som madam Ole Sciansky skælde ud. Da ieg nu gaar fra hende og kommer tel mit logie, da kan ieg ikke komme ing men maa blive ude. Altsaa gaar ieg ud paa marken og kryber ing i in høestak og leger mig der tel at sove. Som ieg nu leger der, da kommer der nogen og jager in sabel ing i høe hist og her. Da ieg trode, at det var nogen, som vilde myrde mig, saa blev ieg saa bange, at ieg ikke torde røre mig af det sted, ieg lagde paa, men lagde saa stelle som en muus og lode dem stikke saa meget, som di vilde, da ieg tængde: Du kan lige saa godt lade di [ɔ: dig] myrde heringe, som at du gaar ud tel dem og blive slaget ihiel. Saaledes faar ieg snart it stik i beenklæderne og saa i trøien, men mig ramte di ikke, og da di saaledes havd skræke mig it quarters tid, da gik di deres veie fra mig, di farlig gæster, og sagde: »Der er ikke nogen inge, ellers havde di nok lade dem hørre.« Men glad blev ieg, da di gik deres veie, og da krøb ieg ud af stakken og gik tel mit logi og bange paa og kom ing. Nu skulde ieg see tel mine klæder, vor mange stik at der var i. Ia, ieg takke min Gud i himlen, at ingen af di stik havde ramt mig, da det havde verret den visse død med mig, da der var nie stik i mine klæder.

Nu reiser ieg tel Roeskilde for at søge arbæde der, men kan ikke faa noget der. Altsaa reis[er] ieege af Slagels tel; men da ieg er komme en halv miil fra Roeskilde, da kommer der in mand kiørenes. Der forlanger ieg at kiørre med for betaling. Da siger denne mand ia, at ieg maade kiøre foruden betaling, naar ieg vilde kiørre med ham hiem, og saa, om hand maade see mine papiir. Da ieg nu sagde ia, saae kom ieg tel at kiørre med ham lige hiem tel hands bopeel. Men vor forbause bliver ieg, da ieg kommer derhiem med om natten og ikke kan see hands eendom, da det var mørk, og hands folk var gaae tel viele, – saa nær som in dreng, der tog imod hestene og vognen, og mig viste hand ing i stuen, vor hands konne lagde i it kammer ved siden af. Der gaar hand ing og taler med hende. Men da hørde ieg ikke, hvad di // talde, men seer mig om i stuen.

LII

Da saa det ud, som det var in kroe, at ieg var i. Da hørde ieg nok, at hands konne sagde: »Det er io in møllersvend, som du der har faae med hiem.« Da sagde hand: »Ia, tie barre stelle tel i morgen, da kan du tale med ham saa meget, som du vil.« Disse or kunde ieg aldrig vide, vad det skuld betyde; og da ieg ikke vest, vor langt ieg var komme bort fra Kiøbenhavn, saa tængde ieg, at det var de [ɔ: det], at di to unge folk morre sig der over min dumhed, at ieg ikke veste, vor langt ieg var komme bort. Men ieg feilede. Det var ikke [d]et, som di gotde dem over, især hands konne. Hun loe af ful hals.

Men nu maa ieg lege mig tel at sove paa end sofa, vor ieg sov godt ing. Da ieg nu havde reist 13 miille, saa kunde ieg nok trenge tel ville saavel som den gode mand. Men da ieg nu vaagner op om morgnen, hvor forskrække bliver ieg [da ikke], da der kommer in gamel, halt møllersvend med sin pibbe i munden hen tel mig med kaffe og siger: »God morgen, min kamrat, der har du kaffe. Drik den, men [ɔ: mens] den er varm; og saa maa du fanhakkemig komme op paa møllen saa snart,

du kan, for kullen gaar med 4 høi linner. [?]« Ia, ieg saa paa ham og trode, at hand var gal. Men nu kom manden og konnen og sagde, at ieg skulde ikke trod, vad det gamle sviin stod der og bilde mig ing, »da det er it drokken sviin, som leger og drikker sinne penge op, naar hand har fortient dem, vor hand arbæder, og da her er kroer, saa kommer hand her og øder dem, saa det kan vii nok taale; men at hand der staar og bilder Dem halsen ful af løgn, det kan vii ikke lide, da Di er fremme og ikke kender noget tel os.« See, nu troede ieg, vad disse gode folk sagde tel mig derom. Altsaa beder ieg dem om at skenke denne gamle møllersvend en snaps, fordet hand saaledes har narret mig.

Men ieg fik snart mine øine op. Da ieg kommer udenfor, da seer ieg en veirmølle strags ved det huus, som ieg var i; og da ieg seer ing af en dør, som stod aaben, der seer ieg hestemølle med. Da tvilte ieg ikke lenger om, at det io var in møllermester, som ieg havde kiørt med hertel, som nu drev narr med mig. Men da gaar ieg ing og klæder mig paa og spoger mande[n] om, hvor meget ieg er skyldig for den tid, ieg har verret der, og var [ɔ: hvor] langt der var tel Slagelse. Da sagde manden: »Tel Slagelse har Di kuns en miil. Men Di kan godt blive her it par dage inu, og det skal ikke kaast Dem noget, da Di kan io gaa med den gamle svend ud og see Dem om. Da Di nu er 13 miille bord fra Kiøbenhavn, da vil tiden vist blive Dem lang.«

Altsaa nu gaar ieg med denne gamle svend ud, og da hand gaar paa møllen, saa kunde ieg nok vide, at hand var svend der paa den mølle. Da hand sagde tel mig: »Her skal du see min værgsted,« da sagde ieg: »Er du svend her paa denne mølle?« Da sagde hand: »Ia, og det er mesteren, som du har kiørt med hertel; og hand vil nok have, at du skal blive her, da hand trænger tel in svend, og ieg kan ikke alene passe det hele, da her er to møller. Du har nok seet hestemøllen dernede i

gaarden?« Da sagde ieg ia, at ieg nok havde seet den dernede, da ieg var ude i morges. Men nu kommer mesteren op paa møllen tel os og siger tel mig: »Har Di lyst tel at tage arbæde her paa møllen, da kan Di blive her med det samme, for ieg eer [ɔ: ejer] denne mølle tellige med gaarden, som Di alt har seet.« Da ieg nu hørde, at det var hands alvorre, da sagde ieg ia, at ieg nok vilde blive der hos ham.

Altsaa bliver ieg der paa møllen og er svend der en 6 uger hos denne gode mand. Ia, det var gode folk, ieg var komme tel der. Naar ieg barre havde faae lov tel at blive der. Men da ieg nu snart skulle styrdes i ulykken, saa kunde ieg io ikke blive fri, da tiden nu var komme, da ieg skriver hiem tel min fader, at ieg nu arbæder paa in mølle ved Slagelse, en miill der forbi, og dens navn er Lomfelund [ɔ: *Lundforlund*]. Da ieg skal møde paa secceionnen, saa kommer min fader og hender // mig hiem tel den ulykkelig secceion, men paa den maade, at ieg skulde komme igen tel mit arbæde. Men det skeete aldri meer, at ieg kom tel at arbæde paa Lomfelund [ɔ: *Lundforlund*] Mølle meer den gang eller nogen tid her i livet. Nei, det gode var forbi for mig her i livet; ia, det var det telvesse. O Gud, hvor er ieg lykkelig den dag, ieg skal lege mit hovet paa blokken for der at bløde tel spott og skænsel for verden, men for mig selv tel stoer glæde, da ieg saae er dog fri for verdens had og baktelse og forfølgelse, som den nu i 16 aar har piint mig med dens qualler, – ligesaa godt, naar ieg har verret uskyldig som skyldig. Derfor kan døden aldri komme tel at skrække mig, nei, det kan den ikke, men derimod glæde[r] døden mig, som det var min bryllupsdag. Nok derom for denne gang.

Altsaa, nu følger ieg med min fader hiem tel det ovennfte. Da vi nu har reist 11 miille, da kommer vi ing i in kroer, som leger imellem Slangerup og Roeskilde, vis navn er Verrebroe. Da vi nu havde gaae saa lang, da var ieg ferdi at

LIII

blive tret af at gaa. Da der var in karl, som ieg kende, og med ham kunde vi kiørre en miill, da sagde ieg tel min fader: »Lader os kiørre med denne mand. Hand er in god ven af mig.« Men da blev min fader vred paa mig og sagde: »Vi vil blive ved at gaa hele veien, lige tel vi kommer hiem, og det er daarli, at du ikke kan holde ud at gaa lige saa lenge som ieg.« Men da sagde ieg: »Saa vil ieg kiørre, og da maa fader gerne gaa for mig.« Men da er satan løs med ham, da hand nu bryder ud i skælsor og skælder mig skamlig ud for vinbøiedeler [ɔ: *vindbøjt*] og in kældrung. Men da ieg nu har hørt let derpaa, da bliver ieg vred og tager en flaske og vil slaa min fader i skallen med den, saaledes at hand skulde glemme at skælde mig saa skamlig ud, da der var mang folk der i kroen, som kende os. Men da der var in mand, som gik imellem og slog tel flasken, saa at den ikke ramte min fader men falt med [ɔ: *ned*] paa gulved. Men da løber min fader ud og vil hende politie tel mig; men der var strags in rettænggende mand, som enhende min fader, saa hand da ikke fik hent politie tel mig, for da havde ieg io verret ferdig den gang, da der var nok, som saa, at ieg vil slaa ham med flasken deringe i kroen, da hand skælde mig ud.

Men nu telgiver hand mig det, da hand selv var den, som opteerre mig tel den frygtelig forbrydelse. Men nu drikke vi os fulle bæge to, og det, saa at vi knapt kunde see at gaa hiem, og saaledes bliver ieg ved at drikke i toe dage, baade da ieg var tel secceionnen, og da ieg skulde reisse ned tel mit arbæde. Men enden ieg reisser, da beder ieg min fader om klæde tel it par beenklæder, da ieg saa, at hand ee [ɔ: *ejede*] it stoert støgge, som var hands eget. Men nu begynder hand at skælde mig ud igen. Da sagde ieg: »Er det betaling for dipenge, som ieg har laant fader?« Men da sagde hand, at hand aldrig havde laant penge af mig, og at hand ikke skyldte mig nogen penge, og det var løgn, ieg sagde. Nu tau ieg vel, men tængde telsto [ɔ: *desto*] meer.

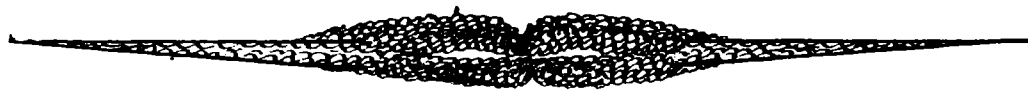
Men ligesom ieg skal tel at reisse, da kommer ind af mine søstre ing og siger tel min moder, at der er tre blomster paa it æbletræ ude i haven. Da det var sist i optober maane, saa var det noget paafalden at see blomster paa den tid af aaret, da bladene alt falder af paa den tid. Da sagde min moder: »Lader os gaa ud at see den, for det har noget at betyde, dersom det er sandt, vad barne siger.« Da gaar vi ud i hagen, og da see vi tydelig tre blomster paa træ, som min søster sagde. Da sagde min moder: »Her skeer en stoer ulykke med nogle af os, i vem det saa blive[r],« og da hun det havde sagt, da falt blomsterne af træe. Da sagde hun: »Kom og lader os gaa ing i stuen; da vil ieg see, vem det treffer af os.« – Ia, Di vil maaske tro, kierre læser, at det er fabel, vad ieg her nedskriver; men ieg forseeker Dem, at ieg aldri i mit liv har talt større sanhed en som det, ieg skriver her. Da tager hun kort og leger det op, da hun kan sige mang[e] ting i kortet, som gaar i opfyldelse. Altsaa tæller hun først op for min fader, men [der] visser sig ikke noget. Men da tæller hun det op for mig, og da siger hun: »Gud bevar os, min søn,« tel mig, »du kommer i politiets hænder, og din tjenste kommer du aldri meer i.«

Da loe ieg og sagde tel min moder: »Tro dog aldri // paa saadanne dumheder, og vorfor skulde ieg komme i politiets hænder, da ieg ei har gjort noget ondt? Og vorfor skulde ieg ikke komme i min tjenste igen, da ieg nu reisser lige derned?« LIV

Da sagde min moder: »Vid, at du har 14den miille at reisse, og der kan telstøde di mange ulykke paa saa lang in vei. Derfor beder ieg di, tag di i agt, at du ikke kommer tel at slaas med nogen, da du er temlig slem, naar du bliver vred; og ieg skal tælle kordene op to gange inu for di [ɔ: *dig*] for at see bedre tel, om di ikke vil forandre dem.« Men da hun nu var ferdig med di to gange, da lagde hun korde fra sig og gav sig tel at græde som it baren. Da sagde ieg: »Vad græder moder for?« Da sagde hun: »Ieg græder for di [ɔ: *dig*], min søn, da

du ikke ungaar polities klør; nei, det gør du ikke, og du bliver det ulykkeligst mensch, som der er fodt paa iorden, da mine kordt ikke lyve eller forfeiller deres udsang men siger den reenne sandhed.« Men da ieg aldri har trot paa fabel, saa troede ieg heller ikke paa, vad hun der sagde, men antog det for skræk, hun vilde sette i mig, for det ieg havde verret i

klamerig med min fader. Men ieg faar det snart i [ɔ: at] vide, at det var sandt, hun sagde mig. Da ieg nu reisser og siger farvel, da siger inu min moder: »Husk nu paa, hvad ieg har sagt di.« Da siger ieg: »Det skal ieg nok.« Men telsværre [ɔ: desværre], – ieg glemte det snart, da ieg kommer til Slangerup, og der drikker ieg mig ful, og dermed gaar ieg min vei.

[Kapitel 5: Indbrud i Jørlunde. Pågribelse. To år i Forbedringshuset. Efteråret 1823 – først i juni 1826.]

Da ieg nu skulde forbi Hiørlunde bye, hvor ieg var opfødt, da ieg nu husker paa, at den gamle pastor Jensen er død, da gaar ieg i mit fulskab ing i præstegaarden igemel taget ing paa laafte, og der tager ieg nooget linne og nogle reisseklæder, da kloken var 12 om natten. Men havde ieg derimod stiolen af overlagde raad, da havde ieg gaae ing i sovekamre og taget alle hands penge, da ieg meget godt vest, hvor di var; og det var ikke faa peng, som der var, men en 60.000. Da kunde ieg maaskee blevet fri for at blive taget, men med det, ieg tog, førde ieg baade mig selv og min fader og brodex i forlægenhed, da ieg gaar hen tel min broder, hvor hand var i lærre hos im [ɔ: en] linnvæver, og der siger ieg tel ham, at det var noget tøie, som ieg havde fundet paa landeveien. Og da hand beder mig om noget af det, da giver ieg ham ogsaa noget deraf, uden at ieg ahner, at det fører ham i forlegenhed; men ieg forbyder ham, at hand ikke maa bringe noget af di deelle hiem tel min fader. Men det gorte hand alligevel.

Da ieg gik her tel byen med det øvrig[e], som ieg selv beholdt, og det selger ieg i Adelgaden tel in klædehanler og sige[r] tel ham, at det var min egendom. Men derfor fik ieg andre klæder i steden for det, og saa nogle penge; men der var nogle reissekabber, – dem beholdt ieg selv; og saa var der it

lagner, som ieg gav it fruentimer, der bad mig om det, da ieg ikke havde noget at bruge det tel.

Men nu gaar ieg ned hos in dandsevert, vis datter ieg inggang havde lovt min kierlighed. Men da ieg kom efter hende, at hun løb omkring paa dandsboderne, da slog ieg hende it par gode ørefign, og dermed var hun ferdig hos mig. Men see, nu kommer ieg dyrt tel at betalle det ørefign. Da ieg nu kommer derned, og denne gode mand seer, at ieg har kiøbt nye klæder fra top tel taae, og hand vest, at ieg nyellig var blevet svend, saa kunde hand nok tænge, at ieg ikke havde fortient det paa en lovlig maade. Altsaa var der io leilighed tel hev, fordet ieg havde slaae hands datter, da hand gaar tel politie og melder mig, at ieg havde saa mange penge hos mig. Da ieg nu er ferdig og har bronget mit tøi op i »Prenszen« paa Vestergade, og ieg vil gaa it liden øieblik i byen, tel den mand er ferdig, som ieg skal kiørre med hiem tel Lomfelund [ɔ: Lundforlund] Mølle (men det skeede aldri, at ieg kom tel at kiørre tel Lomflund [ɔ: Lundforlund] Mølle), – da ieg nu kommer ud paa gaden, da kommer der to politiebetiender med det fruentimmer, som ieg havde givet det omtalde lagner, og sig[er]: »Der har Di Deres lagner igen« med di or: »Saa er ieg da fri.« Og dermed tager betienderne mig fat og treger mig paa gæst-

givergaarden, og der maa ieg tage mit tøj og følge med paa Politikamre. Det var disse to politibetiender, nemli in normand, som hider Gladh, og den anden Nielsen, og di er betiender inu paa Politiekamre; og fruentime[ret] hider Marie Bærrimand [ɔ: *Bergmann?*], og nu troer ieg, at hun har sit hjem i Paradiis hage [ɔ: *have*], nemlig ude paa Ladegaarden.

Da ieg er komme paa kamre, saa vil di have, at ieg skal bekende, hvor ieg har faae di penge fra, som ieg havde kiøbt di klæder for, som ieg der havde. Men da ieg ikke vilde sige, at ieg havde stioen det, saa tog di klæderne fra mig og gav mig noget andet gamelt paa, som ieg havde. Ia, ieg havde in ganske ny hatt, som var lovli gods, og den havde kaast mig 12 daller; men ieg saa den aldri meer, og ieg tænger, at di sam-

LV vittighedsfulde betiende har lade den // passe deres eget hovet godt, da ieg aldrig har seet den, siden den blev taget fra mig; og da di ikke tog den, førren di satte mig ned i aresten, saa er der io ingen tvil om, at di io har beholdt min hatt, da den slet ikke blev ingført med i sagen, og da den heller ikke kom med tel Hillerød, da sagen kom under Berkeretten, og ieg fik den ikke meer. Men det er io heller ikke noget at talle derom, da det io ikke var andet en som in hatt, som hørde in fattig dievel tel. Og telstaa [ɔ: *desto*] før kan trangen io nøde ham tel at stiele, naar hand kommer ud igen, naar man tager alt fra ham, saa at hand er nøgen, som ogsaa telfeldet blev med mig.

Men da ieg nu havde sat der natten over i aresten, og det blev dag, saa at ieg kunde see, vad det var for fugle, at ieg var komme ing tel, da forferdes ieg, da ieg saae, vorledes di saa ud af hunger, og di fortalde mig, hvad tragdemænde [ɔ: *traktement*] di fik her. Men ieg troede, at di bare narde mig. Men ieg fik snart troen i hænderne, da vægterne kommer med frukaast tel os; ia, saadanne frukaast havde ieg aldri seet inu, da den bestoe af skofter [ɔ: *hårdtbagt brød*], som mand kiøber tel heste og hunde. Og saa maa ieg da heller ikke glemme det

smør, som der følgde med: men det vil sige en haandful af salt tel 6 mand, som vi var i den arrest. Det var i nomer 16, at ieg var komme ing i for først gang; men det blev ikke den siste gang, at ieg kom deri. Men nu kommer da medagsmaden op i et stoert fad tel 6 mand; men det var saa varmt, at ieg ikke kunde spiiise noget deraf, da ieg ikke kan taale heed mad; men di andre [*kunne*] telsto [ɔ: *desto*] bedre taale det. Saaledes maade ieg sulde i tre dage.

Men nu kommer ieg for aseser med min sag. Det var aseser Eberlinn, som havde min sag for. Men da der ingen var, som klagede paa mig, saa blev ieg stanhaftig ved min benægtelse; og ieg vest nok, at præstens døttre ikke melde dem, om ogsaa di fik det i [ɔ: *at*] vide, at det var mig, som hav[de] bestioen dem, da det var en bagetælle, som ikke kund giørre dem nogen skade, da di havde nok af den slags deelle. Men da aseseren ikke kunde faa mig tel at give oplysning i sagen, saa sender hand in gamel slavelem ing tel mig for at faa det i [ɔ: *at*] vide, som hand ikke selv kunde faa ud af mig. Men det havde ieg aldri troet, at menske kunde sunke saa dybt, at den eene forbruder er forræder imod den anden, da det ikke ingang finder sted imellem di viilde mensker, – nei, ikke ingang iblant det umællende dyer. Langt mindre havde ieg troet, at in aseser vilde giøre sig saa nedladen tel at bruge in frigiven slave tel sin medhielper i sit æmbede. Nei, det havde ieg aldri troet; og havde ieg vest det, at det bestod deri at verre aseser, da falskhed og spionneri ikke er saa farlig at lærre; og da kan man io nu for tiden blive tel in stoer mand, naar man først bruger den dyrkdrevne gavtyv tel at styrde andre i fordømmelsen, som in gang har syndet af skrøbelighed eller af uforstandighed, og da maaskee aldri meer i sit liv havde overtraadt loven, naar hand ikke havde komme tel at sat med saadanne sieletyve, som selger sielen tel satan selv og lægme tel dievlens apostler for da at

blive lige saa soerde, som di er selv, di dievlehunde. Men naar di nu har fordærvet saa mange ynlinger, som det er dem mulig, saavel af det smokke køn som mandskøn, baade paa siel og lægme (ia, ieg skammer mig ved at nevne slige laster, som disse sielefordærver bruger med mange een ungdomsynling og -pige), og da siden selger dem i fordømmelsen. Men naar di nu ikke kan fange fleere i deres garren, da bruger politie di nyfordærvede tel at fange di gamle spiionner. See, det er lønden telsist for deres tienster. Men den løn er meget for god. Di skulde skydes, di hunde, den første gang, som di kom og vilde forraade naagen i deres sag. Ia, det vilde verre tel stoer nytte for staden, at saadanne dievelpag kom af veien, da di barre gaar og seer dem om for at faa fat paa nogen, som di kan faa tel at stiele tel dem; og naar di nu ikke lenger kan faa dem dertel, da selger di dem tel politie, ligesom bonden selger fæ tel slagteren og hesten tel prangeren. See, det er egenlig aarsagen tel, at staden har saa mange forbrydere og tyvepak, da in gavtyv alenne fordærver daabelt saa mange mensker tel lasten[s] bann[e] som ellers af egen dræft. Ia, der er mange

LVI

mensker, som aldrig kom i // ulykken, naar di spiionner ikke var tel. Ia, vor mangel erlig borgermand bliver da ikke giordt ulykkelig ved slige gavtyve, som førre in ærlig mand bag lysse med sin givtig slangetunge, naar hand kommer med sinne stiolne ting. Naar manden nu er saa uforseegtig og kiøber det af denne skal [ɔ: skalk?], da gaaer skurken hen og faar fat paa in af sinne kamratter og siger tel ham: »Gaa du tel politie og sig, at den mand dør kiøber ulovli gods. Da faar vi dog nogle penge af politie for det; men du maa ikke sige, at ieg har sagt det tel di.«

mielen. Dersom hand nu kon kan sige, vem det er, hand har købt det af, da bliver tyven arrestærre. Men da det er hands [ɔ: tyvens] rette hiem, og hand siger, at det er løien, saa maa den stakels mand meste sinne penge og lide straf tel for sin dumhed. Derforre vil ieg raade een ver borgermand tel at slaae arme og been over paa saadanne sieletyve, naar di kommer med derres stiolne gods. Og tæng paa, vor mang in ærli mand at der gaar og sukker under fangens længe [ɔ: lænke] for di sieletyves skyl. Ia, di taller om, at naar in forbryder ikke vil bekende sinne synder for retten, at hand da komer i helvde; men skal nogen komme der, da maa det først blive dem, som holder gavtyve tel at selge folk i ulykken; og siden maa io vendelig spiionnerne komme der med, da tiennerne gierne maa følge derres herre, vor hand gaar hen.

Telgiv mig, kierre læsser, i fal Di synnes, at ieg har talt temli horde or her; men da ieg ikke vil gaa forbi noget, som er væderfarre mig, saa er ieg io nød tel at sige Dem, paa vad for een skamlig maade at ieg blev styrde denne første gang. Da denne frigivne slave, Didrek Eskelsen, kom ing i arresten, da trode ieg, at det var in styr [ɔ: stor?] mand, da hand havde mange penge, som aseseeren havde givet ham, fordet hand skulde forraade mig; og da ieg nu ikke havde spiist noget i tre dage, saa var ieg temlig flou, og da man den gang kunde faa brendviin at kiøbe der i arresten, saa vilde ieg gierne have in snaps, som ogsaa denne mensketyv var villi tel at give mig for da bedre at faa mig fangen i sit garren, den forbandet niding. Ia, hand maade heller haft taget mit liv, en som giordt mig den ulykke at forraade mig, da det saa var lige meget, hvor fanden ieg blev af.

Da ieg nu havde drokket 4 snaps, saa lagde ieg mig paa sengen, og da kommer denne listige skalk og lagde sig der ved siden af mig. Da siger hand tel mig, hvad ieg sat for. Da fortæller ieg ham det hele, – hvor ieg havde solgt det, og hvor

ieg havde taget det, – da ieg ikke tængde, at det er moden, at den eene arrestant vilde forraade den anden. Men deri feille ieg. Da ieg nu kommer op tel aseseeren, da seer ieg den mand, som ieg havde solgt di stiolne genstande tel, og da aseseeren sagde mig, hvor det var stiolen, saa trode ieg, at hand var alviden, eller ogsaa hand var in guddom. Da telstaar ieg strags, iseer da hand sagde, at hand nok skulde hielpe mig, naar ieg vilde sige sanheden. Men den gode mand har meent: ing i slaverie vilde hand hielpe mig. Men dog talde ieg ikke om, at ieg havde givet min broder noget deraf. Men inu er ieg saa dum, at ieg siger det tel spiionnen med, at det kan vel ikke gorre noget tel sagen, at ieg ikke har bekendt, at ieg har givet min broder noget deraf. Da sagde gavtyven, nei, det kund ikke gorre nogen skade i sagen. Men nu gaar tyveknægten op tel aseseeren og siger det med. Da kommer ieg derop med, og da maa skalken sige mig det i øine. See, nu kunde ieg see, hvor aseseerens alvidenhed bestod i. Da sagde ieg tel denne raadene skalk: »Naar ieg kommer ned i arresten med di, [d]in hund, da skal ieg slaa di ihiel, din skurk.« Men det skulde ieg taut stelle med, da hand nu ikke kom meer ing hos mig. Ia, havde den skalk barre komme dering tel mig, da skulde hand saamen aldrig forraade nogen // meer, den skalk. Men hand har faae sin fortiende løn for længe siden, fordet hand styrde mig, den skalk.

LVII

Men da hand ikke kom dering tel mig meer, saa kom der andre gode fugle ing tel mig, som kunde lærre mig, hvorledes ieg skulde give forklaring, saa ieg kunde faa fri dom, naar ieg skulde forbryde mig tier. Da ieg nu blev jlde anseet af folk, naar ieg nu kom ud igen, »da bliver du nød tel at stiele; men naar [du] da kan giv een gyldig forklaring og gaae ud i Stokhuuse og lade di [ɔ: dig] katte, naar der er vidner imod di [ɔ: dig], da kan du blive fri aligevel.« See, det var een herlig lærredom, ieg fik der den første gang. Havde ieg derimod

komme tel at sat alene, som ieg nu sitter, da havde ieg aldrig faae den givt ing, som fordærvede mig baade paa siel og lægme. Nei, det havde ieg ikke. Da før havde ieg lagt mig ned paa jorden og sulde ihiel, førren ieg havde giordt nye forbrydelser, naar nøden havde freste mig. Ia, ieg kan med sanhed sige, at ieg aldrig har berøvet min næst sin eendom [ɔ: ejendom] fra, uden naar nøden har tvungen mig dertel. Og saa har ieg først maat drokken mig ful af brendeviin, førren ieg har kundet havt sind dertel; og da har ieg dog ikke giort mine forbrydelser saa frygtelig, som di løgnhalse har afmalle mig i vissen og historien.

Men da ieg nu har sat i 4 uger, da bliver ieg afhendet tel Hillerød, og da var ieg alt saa usulde, at ieg knapt kunde gaa paa mine been. Da ieg nu kom dertel, da seer ieg, at min fader og broder sitter der i arrest. Da blev ieg [saa] harm paa den skurk, som sagde tel aseseeren, at ieg havde givet min broder noget af di stiolne genstande, at ieg satte mig det for, saa snart at ieg kunde komme tel at unvige, at ieg da vilde gaae her ing tel byen for at faa den skurk slaget fordærvet. – Da arrestforvalderen een dag tager mig ud tel at bærre vand tel sig, da setter ieg spanden og løber af Kiøbenhavn tel. Men ieg kom dyrt tel at betalle mine narrestreger, som ieg der brugde, da det ikke var andet, da ieg strags havde blevet anholdt, naar ieg havde komme her tel byen.

Da ieg nu var komme saa meget som een quartmiill bordt, da kommer tre karle og s[saa] arrestforvalderen kiørnes efter mig, og den eene af disse karle er nu gift med ind af mine søstere og boer i Hillerød nu og er gadevægtere. Da di nu faae mig fat, da slaaer di først in ny pisk i stykker paa mig; og derefter løber arrestforvalderen sin sabel imod mit bryst, saa at ieg styrt om, og nu vilde hand genemborre mig. Men da sprenger den karl tel, som nu har min søster tel sin hustrue, og tager sablen fra ham, da hand ellers havde myrdet mig, da

hand var in tysker, og hands navn Miiland. Men nu beender hand mig hænder og been, og dermed kiørre hand med mig tel arresten igen og vælder mig af vaggnen ligesom et stække træ ned paa steennebroen, hvor ieg slog mig geferlig. Ia, naar ieg da havde verret fri med det, saa kunde ieg dog kalt mig lykkelig, men det verre langt fra. Nu fik ieg ørefign, saa blodet sprang mig ud af ørne, og saa svært jeren paa, – feltkede om dagen og spren[. . .] [ɔ: *springer*, ɔ: *fangejern*] paa om natten, – og saa pryl ver morgen af en tyermie [ɔ: *tyremige*]. Men da hand saaledes havde plaget mig tre morgner, da tængde ieg, at eenden skulde hand nu slaa mig ihiel, eller ogsaa hand skulde lade mig have fred i min arrest, da ieg ikke gjorde noget ont, og ieg trode, at denne tyske venbøidel kunde giørre ved mig, vad hand vilde.

Saa sagde ieg tel ham, da hand den 4. morgen kom med sin tyermie og skulde tel at prylle mig med: »Tag Di feltjerne og slaa mig ihiel med det; da har Di ikke nødig at have saa megen uleilighed med at prylle mig ver morgen.« Nu saa hand paa mig, og dermed gaar hand, saa at ieg da blev fri for fleere pryl med det samme.

Men nu komme ieg i forhør med præstens døttre. Ia, det var mig det pinligst forhør, som ieg i mine dage har staae for, da ieg skamme mig frygtelig at havd saa skamlig baarre mig ad, da di bad for mig at lade mig blive straffe saa milt, som det var mugelig. Men da der ingen stikpenge følgt med tel dem [ɔ: *den*] gode domre, saa dømte hand mig saa haart, som det var ham mugelig, og den dom var livstid i Slaverie og pisk paa rykken af bødelen. See, // den dom blev mig forkynd fastelavnsmandag 1824; og Lars Jørreensen, som sitter i Kruttaarne, fik sin dom samme dag fra Høiesteret. Men da min dom var hiemedommen, saa abeleerde ieg min dom; men min fader og broder tog imod sin dom. Den førstes dom var 30 dages vand og brød, og min broders var 20 dage paa sinbel fangekaast.

I den tid, min dom var i Overretten, da blev der arresteere 4 personer for it nattetyveri paa Vasingerød Mark, og di trenede var skyldig i den sag og blev dømt hering i Slaverie, og det er Lars Johansen og Niels Strøe og Chresten Brænnerød; men den 4. mand var saa uskyldig som det baren, der var født samme natt. Men da hand var aarsag tel, at di andre blev taget fat for sagen, saa lagde di ham ud og sagde, at hand havde veret med dem at stiele. Men da vilde hand bevise, hvor hand havde arbæde den nat, som forbrydelsen var udøved. Da hand var skræder af profesion, saa var det io een let sag for ham at bevise det. Naar det ikke har verret in mensketyran og blodtørstig dievl, som der var domre i den sag, saa havde den stakels karl aldrig blevet dømt to aar i Forbedringshuusse for begaae tyverie. Ia, Di vil tro, at det ikke er sandt, vad ieg her siger om den stakels karl, – eller ogsaa, hand er in af mine gode venner. Men nei, – det er ikke telfelde. Hand er derimod min fiende, da hand har gjort eed paa mig i denne sag, som ieg nu sitter for, og Di kan blaat spørg dem, som lagde ham ud, – da vil Di faa meget meer i [ɔ: *at*] vide, een som ieg kan sige Dem her. Dog nogle or kan ieg nok inu sig Dem, da ieg sat hos denne person, og hands navn er Lars Nielsen og boer nu i Vasingerød.

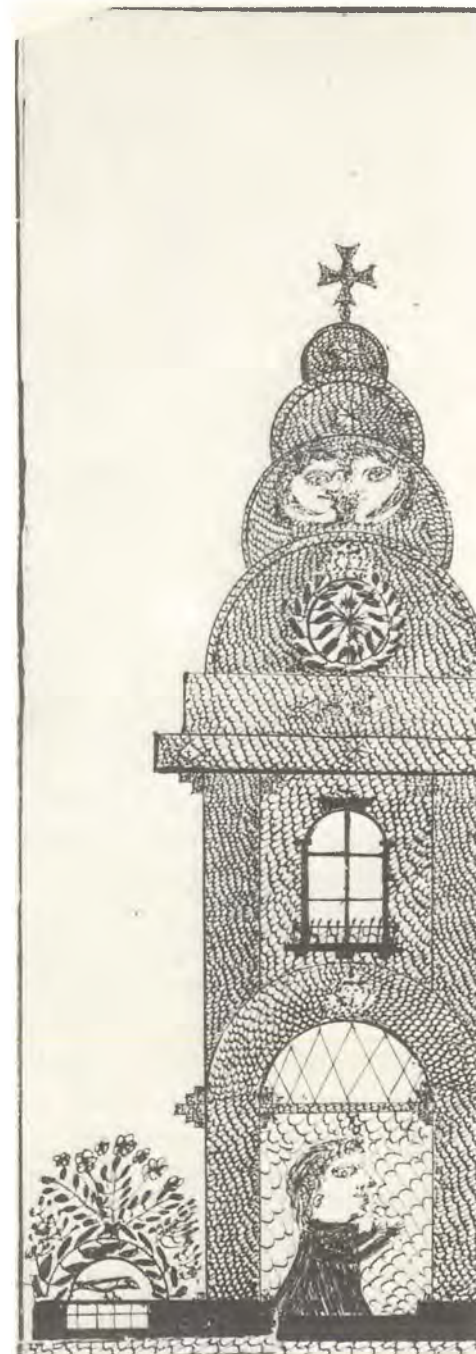
Da hand kom hiem fra forhør, da siger hand tel mig: »Du kan tro, Ole, at ieg faar mang[e] pryl nu af Miiland, da domren har sagt tel ham, at hand skal blive ved at slaa mig, tel ieg siger ia, at ieg har verret med dem at stiele, – og da ieg den nat og dag, som det er stiolen, arbædede hos Andris nede ved kalkonvnen, som du nok kender, da du og din fader før har syet der. Men da domren slet ikke vil hørre noget derom, hvorledes skal ieg da bærrer mig ad for at blive fri for di mange pryl? Da ieg ikke veed, hvorledes tyverie er gjort, saa kan ieg io heller ikke sige noget derom. Og skal ieg have saa mange pryl, som di andre fik, eenden di bekend[e], da slaar di mig

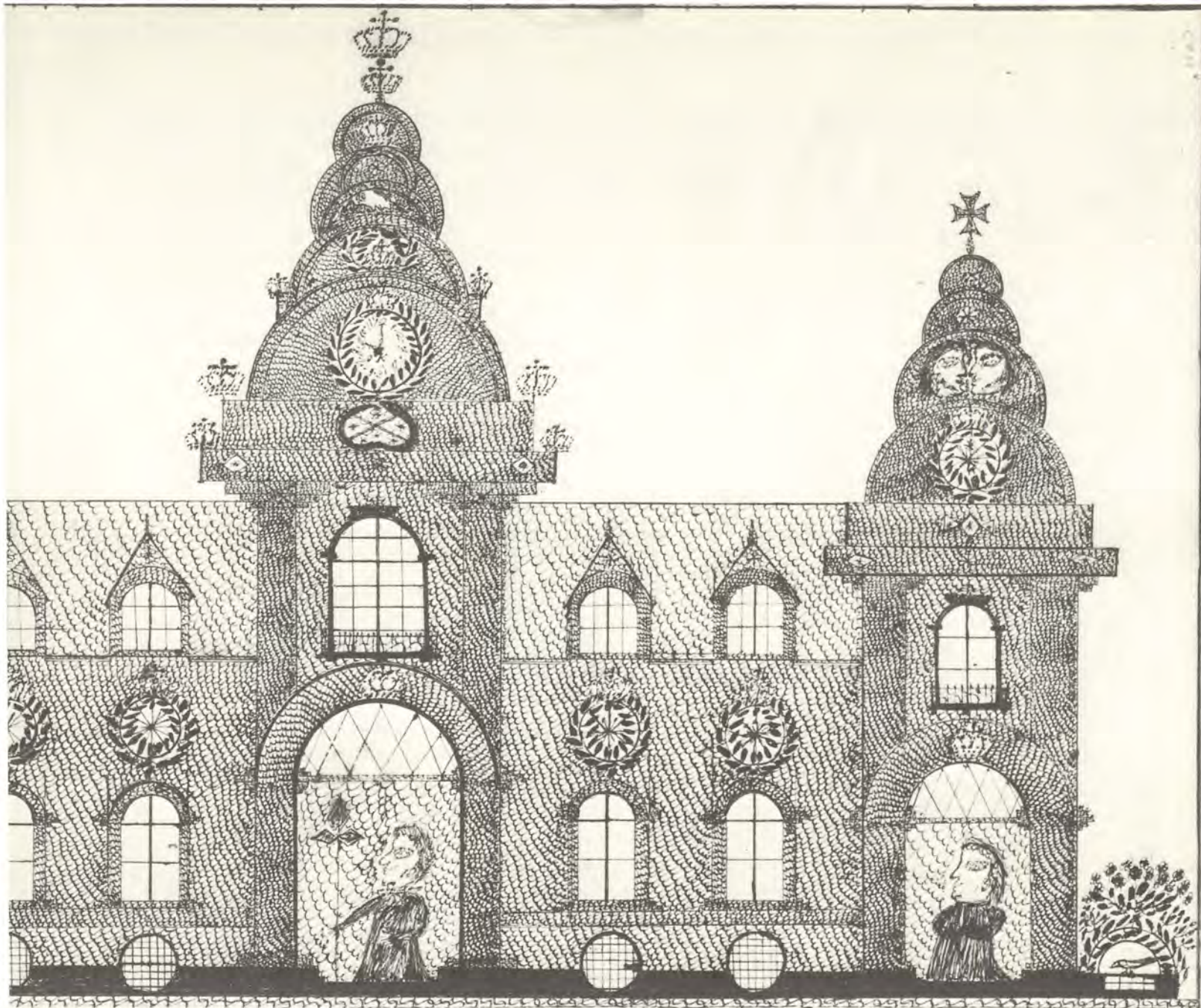
ihiel. Derforre vil ieg see tel, om ikke ieg kan faa di andre tel at sige mig, vad ieg skal sige, naar jeg kommer i forhør igen. «

Og da ieg var lige saa dum og tosse som hand, saa raade ieg ham tel det samme, da ieg havde seet, hvorledes di andre blev mishanle; ia, Chresten Brænnere fik kuns pryl in gang af tyermien [o: *tyremigen*], men det var ogsaa paa hands nøgne bag, eller retter sagt paa den barre rumbe. Men da bekende hand ogsaa strags, for det saa ieg, da hand sat hos mig den gang. Men nu kommer turen tel Niels Strøe. Ia, hand fik saa mang pryl, at der er ingen gamel vaagnmandshest her i Kiøbenhavn, som har faae saa mange slag, som Niels fik i tre dage. Da hand var spent fast i aresten med feltkeden, saa begynd Miiland at prylle om morgnen paa ham og saa hele dagen tel om aftnen. Men da han saaledes havde tyranneseert med ham i tre dage, saa vilde hand hænge sig, da hand heller ikke fik lov tel at faa andet at spiiise en som vand og brød. Men da hand vilde hænge sig, og ieg var sat dering for at passe paa, at hand ikke skulde tage livet af sig selv (men om dagen var ieg ikke der, naar hand fik di mange pryl), da raabt ieg paa denne tysk bødelknægt, at Niels vilde hænge sig. Nu kommer hand ing tel os, og da siger hand tel Niel[s]: »Vil du bekende, min søn, da skal du fantagemig faa alt, vad du ønsker di.« Ia, nu bekende hand alt, vad di forlangde ham tel. Men hand var ogsaa gansk soert af pryl paa sin ryk. Og saaledes gik det med Lars Johansen med.

Og nu kommer Miiland ud i aresten tel den stakels skræder og siger: »Vil du bekend, ellers ieg skal slaa di fordærvet, din hund.« Dermed slaar hand ham i ansigte med een stoer teen-skaal, saa hand faar it stoert hul i ansigte, og siger: »I morgen skal du faa det bedre paa din ryk.« Altsaa faar hand di andre skielmer tel at sige sig, hvorledes hand skulde sige, og da hand nu siger det tel Miiland om morgnen, saa var der jo ingenting i veien meer. Men nu kom hand i forhør med di andre, og vad

[Ill. 15.] MDCCCXL
– Rede[. . .] pel – O. P.:s. Kollerød.
[Foto: Det kgl. Bibl.]

LIX di nu sagde om ham, det sagde hand ia tel. See, det vilde domren enførre; // men at ingkalde den man, som den tossede karl havde arbæde hos, – det vilde den gode domre ikke, da hand saae ikke kunde dømme den stakels skræder i Forbedringshuuse, som hand kom i uskyldig to aar uden nogen brøde.

Da min sag nu kom telbage fra Overretten, da fik ieg nyt forhør, da di ikke kunde dømme mig efter det, som var skreven af den gode domre, da hand havde skreven, at ieg havde brogen [ɔ: brukken] ing igennem taget. Men det var ikke sandt, hvad hand der havd enførdt, da der var hul af blæsten. Men da sagen nu kom ing i Overretten igen, da fik ieg to aar i Forbedringshuuse; og dem tog ieg imod, da ieg var bange, at ieg skulde faa meer. Det var den 31. mai 1824, at ieg kom dering i Forbedringhuuse; og der saa ieg, hvad ieg aldrig før havde seet. Ia, ieg tængde mig saa langt telbage: O Gud, hvorledes skal det gaa med mig? Nu er du forhadet og forladt af enver, naar du ingang kommer ud igen. Derfor er det best, at du seer at ende dit liv her. Da er du fri for den stoerre skam at verre jlde anseet, naar du kommer ud.

Men da ieg kom tel at gaa nede i gaarden for at verre gaarskarl, saa fik ieg det meget godt det først aar, ieg var der. Men da forbedringshuusefangerne blev flyt hen paa Quisthuuse [ɔ: Kvæsthuset] den 25. april 1825, altsaa kom ieg med derhen; og da fik ieg først i [ɔ: at] vide, hvad det var at verre fangen mand, da ieg her skulde spinde paa skottrokken, som ieg var meer bange for en som for døden. Men det hialp mig ikke. Ieg maade og skulde spinde, da der ikke var andet arbæde for mig. Ia, nu maade ieg tage fat paa denne dievle-maskinne (tig [ɔ: thi] saaledes kald[te] ieg den skottrok, som ieg fik at arbæde paa). Nu maade ieg arbæde, saa at ieg var ferdig at styrde, – vel ikke saa meget af arbæde, men af sult, da man ikke faar meer en som it og it halt pont tørt brød om

dagen og saa 5 pegle varm mad om medagen, som er kogt paa hestekiød og er meget slet, og s[å] in halv pot øl, som ogsaa er meget slet. Ia, der kan ingen fange holde lenge ud at arbæde paa det tragdemend, – iseer ved skottrokken, naar hand ikke kan fortienne noget tel hielp, enskønt ieg meget godt veed, at di forneme herrer siger, at fangerne har det meget for godt derude. Ia, det vil sige, di som løber og fortæller mesteren sluder og løgn om sime [ɔ: sine] ulykkelig medfanger, og saa at lærre mesteren, vorledes hand best kan stiele af ul og andre deelle, som hand har under arbæde; da det gaar der med di stoere gavtyve, som det gaar udenfor, at di reger over di smaa tyv[e] lige saa fulkommen som bonden over sit træl. Ia, di løber efter mesteren, som in fluk kyllinger løber efter hønnen, naar den kalder paa dem. Ia, ieg har seet mange stoere, stærge karle, som har staae ved skottrokken og er styrt af sult, og dermed er di komme paa syestuen, hvor di snart er komme i den anden verden.

Men da ieg havde een stoer modbydelighed for at tage pryl for mit arbæde, – ia, ieg kan med sanhed sige, at ieg aldrig har faae vergen pryl eller noget ondt or for mit arbæde, vergen denne gang eller di andre to gange, ieg har verret ingdømt der. Og syestuen var ieg ogsaa bange for, da det er een stoer mode at forgive dem der; det vil sige af gangkonnen, naar hun see[r] sit snit, og da maa di ogsaa have nogle penge hos dem, – ellers gjør hun det ikke. Men ieg troer dog nu, at den satans qvende ikke er der meer, da ieg ellers nok skuld seet at faa mig it godt pulver, da ieg lagde derude sist, eller ogsaa ieg skul[le] seet at komme der igen. Men da hun ikke er der, saa maa ieg sparre mig den umage. Ia, ieg kunde sige meget inu; men da det er ting, som ikke angaar mig, da tier ieg dermed.

Men da ieg nu er paa sallen ver da[g] imellem di andre fanger, saa saae ieg ogsaa mang smokke ting, som ieg inu ikke havde seet iblant dem. Det var di gamle karle, som lagde med

LX paa gulvet med disse smaa drenge og lagde og kysse dem og omfavnen dem. Da kund ieg aldri vide, hvorfor at di gamle karle lagde saaledes at careseerde med di drenge, da drengene kunde sige til // dem, hvad dig vilde, og spitte dem i øine. Da sagd ieg tel in mand, som stod ved siden af mig: »Dersom det var mig, at di drenge var saa næssevisse imod, da skulde ieg lærer dem at verre høvli imod mig og skulde nok lærre dem at verre fra min plas; og deen først, der kommer saaledes tel mig, hand skal faa, saa hand skal husk det. For næssevisse drenge taaller ieg ikke.« Da sagde denne mand tel mig: »Ia, Gud hielpe di [ɔ: dig], dersom du slaar eller fornermer in af di drenge, om ogsaa di fornermer di; da er du om in hals af deres mænd, som du seer, at der leger og leier med dem. Du maa vide, at drengne er deres kierster og konner saa leng, som di er heringe; og naar drenge kommer ud, da tager di nogen ander tel deres konner.« Da sagde ieg: »Ieg troer, at du er gal.« Da sagde hand: »Nei, det er ieg ikke; men du maa vide, at disse drenge er dem lige saa kier, som den smokkeste pige er di [ɔ: dig] kier, da di spiiser samen og sover sammen ligesom mand og konne, og du kan selv, naar du vil staa op tel natten, naar ieg kommer og kalder paa di, faa det baade at see og hørre, at det er sandt, vad ieg derom siger di, da ieg ikke siger andet, en som vad der er sandt.«

Altsaa, da natten kom, iog vii var gaae tel sengs, da kommer denne mand hen tel mig og siger: »Vil du nu krybe bag efter mig, men dog saa ingen kan hørre os, da skal du see og hørre, vad ieg sagde di før i dag.« Altsaa kryber vi nu hen imellem sengne, hvor hand veste, at disse kierstefolk di lagde. Da vi nu var komme hen tel een seng, vor der lagde it par, som elskede hinanden paa den skrækkeligste maad, som ieg ikke kan skrive med anstendighed, – ia, ieg kan med sanhed sige, at [jeg] har haft mange kierster, men aldrig har ieg elskede nogen pigen saa ubly eller saa lidenskablig, som her denne bæst elskede i

[ɔ: en] dreng. Ia, han brugde sin unatyrlic vellyst saa viit, at drengen sagde: »Nu kan ieg ikke holde det længer ud,« og den samme dreng er nu her i Slaverie. Ia, her er mang af di ny heringe, som har verret glædens dammer derude i det liderlig huus. Da vii nu havde hørt paa dem, saa kryber vi vidre fort tel di andre senge, hvor di var lige saa flittige i deres liderlighed som ved det første sted, vii var, og siden gik vi hen og lagde os tel ville. Men ieg tængde: Den først af di liderlig bæster, der kommer og fornermer mig, ham skal ieg slaa paa sin pande, saa at hand skal styrde; og ieg holdt mit or, da ieg blev dem in dødelig fiende, fordet ieg sagde tel dem, vad ieg havde seet og hørt.

Ia, ieg kom sommetider i haangemeng med dem, fordet ieg skælde dem ud for deres liderlighed. Ia, det var in gang, at ieg kom for alvorre tel at slaas med in af disse hoerreknægde, da ieg slog ham ned i gulvet og sparge ham tet. Da bider hand den eene finger ituu paa mig. Da sinurde ieg ham inu bædre, saa hand raaber om hielp. Men det brød ieg mig ikke om, hvor meget hand skriger, da ieg meende, at hand skulde have sinne pryl, saa hand kund huske, tel hand bis igen. Men nu kommer mesteren og slaar mig med nøgleknæbbe, saa ieg styrt, men kom dog snart paa beenne igen. Da vilde ieg forsvarre mig med, at den anden havde først overfaldt mig. Men da fik ieg een 12 tel 14den gode ørefign; men derfor tabt ieg ikke modet men melder mig ned til canceliraaden for at faa ret over min fiende, – som ieg ogsaa fik, da canceligraaden saa, vorledes ieg var bit af den anden, da canceligraaden vel var in streng mand, men gav dem ret, som havde ret. Saa paa den anden maade fik ieg disse sviinhunde tel at holde dem fra mig.

Nu skal ieg sige Dem, vad der ellers vederfarre mig i di to aar, som ieg var der. I den tid, ieg var gaarskarl, da kiøbt ieg ingang it par nattroeærmer af en rasphuusfange, som nu er her i Slaverie, og hands navn er Kærrolf. Disse ærmer fik ieg

10 slag tamp for af cenceligraaden Lund, men blev ved min post aligevel, da ieg paste, vad ieg eller[s] skulde. Og saa var der in karl inge, som havde staae ved garden tel fods, og hands navn var Ole Olsen. Denne karls liv har ieg dog frelst to gange, som ieg nu skal sige Dem. Og har ieg aldrig gjort noget // godt i mine dage, saa kan ieg dog sige, at ieg den gang har giordt godt, enskøndt verden afmaller mig for it blodtørstig udhyrre. Men det er disse stoerre historie- og vissedigter, som afmaller mig for saa frygteli[g] in person. Men lad dem kuns sige, vad dig vil; da di er dievlens iagthunde, saa har di ogsaa lov tel at sige, vad di vil. Og man har io inu ikke hørt, at satan har giordt noget godt, men alletide ont. Hvor kan da hands hunde gjøre godt?

LXI

Denne Ole Olsen kom tel at skæns med in naadefange, som hider Nyrup. Men det kommer tel haandgemeng med dem, og da Ole var stærk, saa slaar hand den anden ned. Da tager Nyrup in stoer kniv, som lagde paa hands rok, og hever den op og vil iage den i maven paa Ole. Men da løber ieg tel og slaar ham over armen, saa kniven faldt langt bordt, og den tager ieg og gemmer, saa at den ikke skulde findes, dersom det blev mælt. Men da ieg fik Ole tel at tie med det paseerde, saa blev der ikke vidre af dermed. Nu hender det sig, at der kommer in karl ing paa it aar, fordet hand havde hogge in anden karl i hovde med in hagelskniv. Denne person kende ieg, da hand var derfra, hvor ieg havde hieme. Men hand var in meget rig mands søn og var 20 aar gammel, – men it rassende menske, naar hand blev vred. Det var nyaarsdag 1826. Da stoer ieg ved siden af denne person og spinder. Da hørre ieg, at Ole kalder paa hands navn, Anders Jensen. Da seer ieg nok, at di mundhogges tet. Men da Anders umugelig kund staa sig for Ole, saa lister hand hen og tager in kniv. Men det seer ieg, og da forlader ieg strags min plas og stelder mig bag Anders saaledes, at hand ikke kunde see mig; men Ole kunde magli

see mig. Da kommer hand tel at lee af mig, fordet ieg staa bag den anden; men hand saa ikke, vad den anden havd i haanden, da hand holdt den bag sig. Men da hand seer, at Ole leer, da bliver hand rigtig forbitte og siger tel ham: »Tag di i agt, din tyke hund, at ieg ikke gennemborre di.« Da sige[r] Ole tel ham: »Din tosse dreng, kan du gennemborre nogen?« Og da siger den anden: »Det skal ieg vise di, vad for in dreng ieg er.« Dermed hever hand kniven i det samme og vil iage den i Oles bryst. Men da slaar ieg beenne fra ham og tager kniven fra ham med. Derpaa sagde ieg tel ham: »Du er gal, menske. Veed du ikke, vad det betyder at bruge kniv imod dinne kamrader?«

Ia, da gav hand sig til at græde. Men havd ieg ikke seet, at hand tog kniven, da havde hand nok grædt inu, enskønt det ner havde blevet galt med ham, da Ole mælde det tel mesteren strags. Men da ieg fik det i [o: at] vide, og da mesteren timli godt trode mig, da ieg alletide svarde mit arbæde, saa gaar ieg tel ham og siger, at Ole selv havde narre og drelle ham; »og det er syn, mester, at mælde ham.« Og da mæsteren var in god mand, saa kalde hand Anders ing tel sig og gav ham en liden irettesetelse for sinne dume deelle. See, saaledes rede ieg dem bægge to.

Ieg troer ikke, at det kan vere Dem ubehageli at hørre nogle faa or om den mester, som var der paa Quisthuusse [o: Kvæsthuset] 1825 da forbedringshuusfanger kom derhen. Denne mesters navn var Job, men hand var in stoer tyran imod fangerne; men hidentel havde hand kuns havd fruentimerne under sin varretægt. Men da hand nu fik manfolkne med, saa trode hand, at hand kunde lige saa godt tyranneseerre med dem som med fruentimerne. Men det slog feil for ham. Da hand vilde gerne stiele baade fra fangerne og fra sinne forresatte, saa maade hand have to gamle livsfanger tel sinne medhielper. Disse to fangers navne var Johan Nik og

saa Andrias Jansen. Di var uærlig bægge to, men var nu oversat tel Forbedringshuuse. Disse to var to gamle skielmer, – ia, di kunde ret lærre mesteren at stiele, saa det kunde blive tel noget. Ia, dermed blev det ikke, da der boede in opsynsmand nede i kælderen, og Petersen var hands navn. Denne mands konne var Johan Nik kierste med. Ia, hendes mand kom selv og saa dem i deres vellystig elskov; men hand torde ikke sige noget tel fangen eller sin konne derfor, da hand havde mange høns og ænder, som skulde feedes af fangernes mad, som denne gavtyv stial og gav opsynsmanden; altsaa
 LXII vaar manden // nød tel at tie med hands konnes elskovsentreguer med denne veltig fange, da hand skrev breve i di andre fangers navne tel deres bekender i byen og forlangde penge i deres navn; og di breve gik opsynsmanden med. Da ieg havd in god bekender paa Lile Mølle ude paa Christianshavn, som var mestersvend der, og hands navn var Hans Brant, – ham skriver ieg tel og beder ham om 5 daller, og faar denne opsynsmand tel at gaa dertel med det brev, som hand ogsaa modtager, da ieg lovde ham een daller. Men hand kom og sagde, at den svend vilde ingen penge sende mig. Men da ieg stod og saa paa opsynsmanden, da hand fortalde mig det, da kunde ieg godt see, at det var løgn, som hand sagde mig. Da mælde ieg det tel mesteren, og hand mælde det tel cancelieraa[den].

Dermed blev ieg arresterre, og det gik tel forhør med mig. Da sagde opsynsmande, at det var løgn, ieg sagde. Men agtør Ebberlin lærde ham tel at sige sanheden, da møllersvenden kom og sagde ham det i øine og viste ham det brev, som ieg havd sent ham. Og da sagde den gode svend, at hand flydt opsynsmanden 5 daller tel mig; men det sagde opsynsmanden var løgn, at hand havde modtaget penge tel mig. Men hands løgn hialp ham ikke, – paa porten kom hand dog aligevel, den skurk. Ia, der var mange fanger, som styrd af suld, saa lenge

den mand bode der i kælderen, og der har heller ingen opsynsmand boet der siden. Men mesteren boer der nu.

Men nu skulde Nik io have sig ind kierst igen. Lad os see, om hand faar nogen igen. Io, baade hand og Jansen faar fat i begge jnspektørrens piger der paa Quisthuuse [ɔ: Kvæsthuset]. Den eene var een bondepige, og den anden een kiøbenhavner. Da disse to fanger havde nøglerne til bagporten, vorfrad di kund faa disse piger i talle, saa meget som di vilde, da drev di der deres vellysti elskov med disse to tossede piger en føi tid. Men [da] denne tyrannegs [ɔ: tyranniske] meste[r] ogsaa nu snart skulde styrdes, saa maade hands creatuer først styrdes; men dertel skulde man bruge sin forstan temlig godt, at ingen skulde faa det i [ɔ: at] vide, vem deres fiende og forræder var, da det ellers let kunde kaast in livet. Men naar man seer saa mange ulykkelige mensker at lide overlast og uret, saa finder man snart paa gode raad. Men da min haand er saa frygteli kenlig, saa ieg ikke selv kund skrive, – men da maade ieg see at faa fat paa in, som ieg kunde stolle paa. Men det var dog ikke saa godt at lide paa nogen i saa farlig en sag. Men denne naadefange, Nyrup, som ieg før har talt om, hand skrev en meget smok haan[d], men kunde ikke huske, vad hand skrev, naar hand var ful. Altsaa tængde ieg: ham maa du aive [ɔ: give] ful og da sige tel ham, om hand ikke vil skrive it brev for mig tel min kierst, da ieg ikke godt kan selv.

Som ieg tængde, saa gjorde ieg det. Ieg kiøber in pot brendevii[r]. Det lader ieg ham drikke saa meget af, som hand vil, og da lader ieg ham skrive, vad ieg digteer [ɔ: dikterer], som lyder saaledes, tel pigernes herre, at hand skal see i sinne pigers gemmer, »da di er kierster med to fanger; og da vil Di finde bevis paa, vad ieg her skriver Dem tel om, da pigerne har faa flerre ting af fangernes, – baade kielihedsbreve og andre deelle, som nok findes hos dem.«

Da det nu var ferdig, da krøb ieg op i it vindue ud tel

jeg til hordens søn og
 forudsige mig saa og jeg mig i det fjerde stad som ting kom til og
 da lygte jeg tøndlerent og her jeg og far forfandt bærer til det som
 var tog det var tabt da jeg nu kom til min mor og da faldt gi
 til mig nu min far og den lighed tabt for mig og det fjerde sta
 angar nu forlejt da var gadt gi mig penge til papir med et
 or til mig nu og den lighed bærer nu da jeg ikke har havet de
 forfandt at jeg nu den morer aller at de nu min far var det har jeg
 ikke og den nu den lighed bærer mig for den morer nu det har jeg lige
 de. alfar far mig at mit højt haapt angar og lighed har for mig
 for mig tabt og forlejt da min morer ikke lighed bærer mig nu
 Ole Kollerød 1840

[Ill. 16] Mit det beste angher er tabt og det andet falder snart med.
 Ole Kollerød. 1840. [Foto: Det kgl. Bibl.]

gaarden, og der past ieg paa, tel herren selv kom derud. Da kast ieg det ned tel ham, og dermed gaar ieg tel mit arbæde. Det var om medagen, da hand fik det, og om aftnen blev bægge di to fanger arrestere. Men da der ikke fandtes noget hos dem, saa fik dig ingen straf, enskønt mesteren var meget imod dem. Men det blev tel hands ulykke, da fangerne der fik had tel ham. Men di tau saa lenge, di sat i arrest, da det ikke kunde hielpe dem at talle derom, saa lenge di sat. Og hos pigerne der fant di alt det, som ieg havde sagt, tellige med meget meer, som ieg ikke tængde paa. Derfor fik di vand og brød tel straf for deres kierlighedsforstaaelse med di to fanger.

Da fangerne nu kom op paa sallen igen, da skælder di mesteren ud for in tyv og skielm. Men det var kuns Nik, der sagde det til mesteren; men Jansen tau stelle, da di ellers havde blevet arrestere bægge to igen. For da kunde di ikke haft gjort mesteren noget, da det staae dem haart nok i da for at bevisse, vad di kalde ham for, da retten gerne vilde frelse ham. Men // der var for mange bevisser paa ham, da hand havde bedraget alle fangerne ver gang, di fik overarbæde. I steden for 2 skenling tobag fik di kuns for 1 skeling, og i steden for en quart skepe kartofler fik di in 4. deel. Og saa haft hand stiole af det, som hand havde under arbæde og opsyn, saa at retten, – vor nødig dig [ɔ: *de*] vilde, – maade jage ham paa porten som in tyv og bedrager.

Nu fik vi en mester Nørregaar igen. Ia, det var in anden mand imod fangerne. Hand var saa god imod os, som in fader er imod sinne børen, – ia, hand kalde os sinne børen, enskønt hand kunde vel ikke verre dem alle telpas, da der gives meget afskum iblant fangerne, som ikke ingang fortiende at verre imellem de umællende dyr, langt mindre iblant mensker, da di ikke vil giørre godt, om som [ɔ: *så*] tamppen reiner ned paa dem. Ia, di sulder før og tager pryl, saa det knager i dem, førren di arbæder, da di anseer arbede for deres

dødelig fiende, som ieg skal sige Dem, naar ieg kommer saa langt.

Da ieg nu har verret der i mine to aar, da kommer ieg ud paa min frihed 1826 den 31. maj. Da tager ieg bud ud for Ole Olsen tel hands fader, som var gaarmand nede ved Ringsteed, at di skulde sende ham nogle klæder ing tel den 12. jului, for da skulde hand ud. Da ieg nu kom ud, da kom min fader og modtog mig. Da fortalde hand mig, at hand var skelt fra min moder, og at hand havde solgt sin egendom. Ia, det var mig en smeertelig tiden, da ieg ensaa, at ieg gansk var given tel spot og skænsel for verden, naar ieg var huusviil og nøgen, som ieg nu var. Og ieg bedrog mig heller ikke deri, da ieg nu ingen havde, som vilde hielpe mig med noget, da mine papiir ikke var tel at finde meer; enskønt retten havd modtaget dem, saa kunde di nu ikke skaffe dem, – eller di vilde ikke lade mig faa mine papiir meer, da ieg saa kunde blevet fri for at komme i nogen ulykke meer. Men see, derfor fik ieg heller ikke dem meer, da di vel [*var*] for gode tel mig. Ia, – ieg maade reisse 4 gange her ing tel byen i een uge for at faa mine papiir; men nei, ieg fik dem ikke meer. Vad skulde ieg nu forretage mig? Ingen papiirre og ingen penge og ingen hiem eller opholsted og ingen klæder havde ieg. Da fik ieg det i sindde at tage livet af mig selv. Da gaar ieg tel min moder for at sige det sist levvel. Men paa veien tel hende der finder ieg it tørklede. Da ieg havde lovt ved mig selv, at ieg aldrig vilde forbyrde mig meer, saa gik ieg ing i det første sted, som ieg kom tel, og der lyste ieg tørklædet op, vor ieg ogsaa forfant eeren [ɔ: *ejeren*] tel det, som modtog det med tak. Da ieg nu kom tel min moder, da sagde hun tel mig: »Nu, min søn, er din lykke tabt for evig, og at dit først haaps anger [ɔ: *anker*] er forliest.« Dermed gav hun mig penge tel papiir med di or: »Tel mig maa du ikke komme meer, da ieg ikke kan verre di meer bekendt, at ieg er din moder, eller at du er min søn. Nei, det kan ieg ikke,

og du iaa [ɔ: *maa*] ikke kalde mig for din moder meer, det kan ieg sige di.«

Altsaa seer ieg nu, at mit best haaps anger og lykk var for mig for evig tabt og forliet, da min moder ikke vilde kende mig meer. //

LXIV Altsaa nu kiøber ieg papiir tel skuesmaal, og dermed gaar ieg tel præsten i Hiørlunde, hvor ieg fik skrevet det, og derfra og her tel byen op paa Gotters Møllen tel madam Shmit, som paaskrev det, at ieg var blevet gjort tel møllersvend hos hende i aared 1823. See, nu havde ieg da faae di fornøden papiir; men nu var det klæder om at gøre. Hvorledes skal ieg nu faae

dem? Da gaar ieg op tel svendene og beklager min nød for dem. Da giver di mig nogle klæder med di or: »Nu kan du gaa tel di andre møllersvende og helse dem fra os, da vil di nok ogsaa hielpe di med klæder, saa at du kan tage arbeide.« Og det alyder ieg og gaar tel alle svendene, som alle gav mig noget tel hielp, saa at ieg var dem uendelig megen tag skyldig, men mest Hans Brant, som ieg skrev tel, imens ieg var i fangestanden; hand gav mig in ganske ny blaae kiøle og it par nye beenklæder, som var meget fiint klæde, som ieg kunde bruge tel stas.

[Kapitel 6: Stemplet som tyv. Ægteskabskomedie. Smertelige møder. Juni 1826 – marts 1827.]

Men nu faar ieg arbeide paa Nybroes Mølle paa Vesterbro, hvor ieg arbeide første gang som svend 1823. Men nu maa ieg ogsaa føie min mesterinde i sinne ønsker; dersom ieg vilde tænge mig tel at beholde arbeide der, da maade ieg opfylde alle in elskers pligter imod min elskverdig mesterinde, – det vil sige, naar mesteren ikke var hieme. Da hand for det meeste var borde hele dagen, saa var det io ogsaa nødvendig for den stagels kunne at have sig in trod og hengivne ven og elsker i sin svend. Da hun selv havde een lidenskablig telboielighed og er een øm elskerinde, saa var det io een stoer syn af mig at lade den stagels kunne gaa at sukke over sinne smeertes og lenssel, naar det stod i min magt at lendre dem; og da ieg altid har føelt meget for det smokke køn, vorledes kunde ieg da verre ligegyldig imod min kierlig mesterind, som hver dag gav mig nye bevisser paa sin uforanderlig kierlighed? Da var ieg io nød tel at underkaste mig hendes herredømme; dersom ieg vilde tænge mig tel at beholde arbeide der paa møllen, saa maade ieg io ogsaa passe hendes mølle, naar den trengde tel hielp, da det var nødvendig for den gode madame at blive lendre for sinne smeertes. Saa tog ieg det heller ikke vidre i betængning en som at opfylde hendes hiertes høist ønske.

Saaledes gaar nu tiden godt i een tre ma[a]nders tid. Men da bliver satan løs een dag, at mesteren kommer hiem fra byen, da hand havde verret inge hos den franske hattemager i Piillestræde, og der havde hand faae reining paa in hat tel 12 daller, som madamen havde givet mig. Men da manden nu

kom efter det, da sagde hun, at hun ikke havde givet mig nogen. Da blev ieg vred og tog derfra strags og kom tel at arbeide ude hos in bonde, som ieg havde malle for. Men enden ieg taler meer derom, da maa ieg først sige Dem, vad der ellers vederfarre mig i den tid, ieg var der paa møllen:

Denne Ole Olsen, som ieg lovde at sende bud tel hands fader om at sende klæder ing tel den 12. julig, som hand skulde ud, – det holt ieg ogsaa, men ikke paa den maade, som hand sagde tel mig, da ieg kom tel at tale med een kunne, som kænde ham. Det var in brendeviinsmands kunne, som gav mig det gode raad at skrive hiem tel Ole Olsens fader, at hand skulde komme her ing tel byen den 12., som hands søn skulde ud fra straffeanstalden, og da tage to gode karle med sig, som kunde passe paa ham, at hand ikke skulde komme fra dem her i byen; for da vilde hand snart komme i Slaverie, da hand gav sig af med alt ragerpak, naar hand var ful, og det var hand fra morgen tel aften, naar hand kunde faa det. Som denne gode kunne sagde tel mig, saa giorde ieg det og skrev tel hands fader, som ovenfor er sagd. Altsaa den 11. julig om eftermedagen kom Oles gamle fader tel mig paa møllen ude paa Vesterbro og spurgt, om det var mig, som der havde skreven tel ham angaaende hands søn. Da ieg nu sagde ia, at det var mig, da blev den gamle mand fornøie, at hand kunde faa sin forloerren og viilfarende søn med sig hiem. »Da ieg har to stærge karle med mig«, sagde den gode gamle fader, »som nok kan holde min søn, naar ieg først faar ham under min //

LXV varretægt, da vil di to knægt nok passe paa ham; da det ogsaa er mine sønner, da vil dig [ɔ: *de*] lige saa gjerne have deres tabt broder hiem med sig, som ieg vil have ham hiem med mig.« Altsaa gaa ieg med dem [ɔ: *den*] gamle mand og visser ham Politilkamre, hvor hand skal passe paa den 12., naar klokken er 1. Vil hand da have sin søn med hiem, da maa hand ogsaa passe paa at verre der paa den tid. Dermed gaar ieg min vei tel om morgnen. Vis ieg da kunde faa tid dertel, da vilde ieg gerne tale med Ole Olsen, vis det da kunde skee inge i byen. Og ieg kom tel at kiørre hering, da klokken var 2 om eftermedagen, og da kiørde ieg strags derop tel den brendeviinsmand, vis kunne havde faae mig tel at skrive saaledes for ham. Men vor forbause bliver ieg, da ieg kommer dering hos brendeviinsmanden. Vilken et herlig syn: fadren og moderen sat lige over for deres tre sønner, vor den genfundne søn sat imellem di andre to brødre, som skuld pas paa, vad hand forretog sig, at hand ikke skulde see leilighed tel at komme dem væg. Men da hand faar mig at see, da kalder hand paa mig og siger: »Vem har vel give di [ɔ: *dig*] det gode raad ing, at du saaledes skulde bærrer di ad? Vem kunde vel andre sige det tel di en som madam Solbære der?« – tig [ɔ: *thi*] det var brendeviinsmandens navn her, vor ieg talde med ham. Som sagt var det ogsaa den kunne, der sagde tel mig at skrive paa den maa[*de*], da det var det beste for ham at komme her fra byen; som ieg sagde tel ham: »Det vil du takke mig mange gange for, naar du er komme hiem. Vad for en glæde er det ikke for di [ɔ: *dig*], at du er blevet revet ud af ulykken der, vor saa mange gode mensker bliver fordærvet og styrd i fordømsen. Ver nu ves paa, at ieg nok skal komme derned til di, naar det kan treffe ved leilighed; og da haaber ieg, at du ikke er saa misfornøie med, vad ieg har sagt di.« Dermed siger ieg farvel tel hele famielen, da det var tid for mig at gaa, vor ieg skulde hen. Ia, ieg kan godt husk, at det var stærk reinveir den dag. Da ieg nu kommer hiem med hestene, da var veirre meget godt. Da vil ieg ride hestene ud paa græs. Da det var ud af Kongens Enghave tel, saa skuulde ieg ride af den vei, som nu var gansk ful af vand; men det kunde ikke gøre noget tel sagen, vis der ikke havde komme andre reissende, som ieg skulde dog deelle

[III. 17.]

vei med. Vorledes det kunde saa gaa, saa skulde di reissende frem, da det var Hans Maiestæt Kongen med Hendes Maiestæt Droningen i een karret, vor der var 6 heste for; og derefter kom derres Kongelige Høiheder Kronprinsesse Caroline og Prinsesse Vilhelmine Maria kiørnes i en karret, vor der ogsaa var 6 heste for. Da ieg nu først møde to rideknægd, da var di gode nok tel at advarre mig, da di sagde: »Naa, møllerre, du vil nok i klamri med Hans Maiestæt, som der kommer kiørnes. Men ver du barre forsægtig, naar du komme ud for vovnen; det er een smal vei.« Da sagde ieg: »Det har vel ingen nød dermed,« da ieg blev paa veien ved den rette side og holt mig saa neer grøften, som det kunde verre mig mulig. Men da der var saa meget vand overalt paa veien, saa bliver mine heste galle, lige som di kom ud for kongens vovn. Nu blev ieg bange, da mine heste satte halen lige imod kongens vovn. Nu holt Hans Maiestæt stelle med sin vovn, da det ellers havde verret ude med mig. Ia, ieg havde kommet paa mit hovet ned i groften, vor der var geferlig dybt, samt med mine heste, og den var io ful af vand; saa havde der ingen redning verret for mig, dersom Hans Maiestet var blevet ved at kiørre. Men nu sagde kongen tel mig: »Pas vel paa og ver forsegtig, at du, min søn, ingen skade kommer tel.« Men da ieg ikke var saa bange for at komme tel skade som for, at ieg nu her var komme i veien for Hans Maiestæt, da ieg trode, at ieg blev ulykkelig derfor, at ieg var saa dumdrigstig at ride kongen i møde, vor der ikke kunde mødes to vovne ved siden af hinanden. Da ieg sprang af mine heste, da maade di verre mig lydige og lod sig da lede bag efter mig, saa at det lykkes mig dog, vor meget vand der var, at faa dem forbi kongens vovn, saa at der ikke var noget meer i vein, saa at kongen kunde kiorre igen. Men da ieg var blevet saa bange, at ieg vest ikke, om ieg torde komme meer hiem eller ikke, da var ieg tvilraade, om ieg skulde lade mig see meer eller ikke, da det dog ikke var saa meget godt at komme saaledes afsted, meende ieg. Men da tog ieg mod, //

[III. 18.]

LXVI vor bange ieg var, tel mig igen og gik hiem. Men ieg hørde aldri meer derom, vor meget ieg tængde derpaa i den øvrig tid, ieg var der paa møllen. – Nu var det, at ieg kom tel denne bonde, som ieg havde mallet for, og hans navn var Anders Kælsen og boede paa Vidovre Mark. Det var in meget god mand, vor ieg nu var kom tel. Ia, ieg kunde haft gjort min lykke der hos den mand, vis datter var mig meget hengiven. Men da kom den uforskamme Ole von Siansky, – møllermesteren, som ieg havde arbeide hos, og forlangde den hat, vem hans kunne havde givet mig den. Men det kunde ikke gjørre skade, vad hatten angik, naar den efame skurk ikke havde sagt tel manden, at ieg var nylig komme ud af Forbedringhuusse. Men da min husbon ikke var naaget ont menske, saa tau hand dermed, saa at der ingen fik det i [ɔ: at] vide af ham, vad den tyske kældring havde sagt om mig; ikke in gan[g] veest hans børen det bekente. – Men nu treger der it frygtel[igt] storm- og uvejv op over mit hoved. Det var een søndag, at der skulde verre bal, vortel der kom mange folk heringe fra byen, som hand selv lode sinne vovne kiørre efter hering tel byen for at faa dem derud. Imillertid, – da disse vovne var kiørt, da gaar ieg hen tel vorres nabo, som ikke var langt derfra, vor der tiende in karl, som ogsaa havde verret i Forbedringshuusse. Da ieg var komme tel at tale med ham, da fortalde hand mig, at hans husbond var een dag komme hiem fra byen af, og da havde hand sagt tel denne, vem ieg var, og om hand ikke veest, at ieg havde verret i Forbedringshus, vorfra ieg nylig var komme ud fra, da mølleren sagde det tel alle dem, vem der lod malle hos ham, at ieg havde verret i Forbedringshuusse, da ieg var komme derfra og tel ham. See, nu tvilde ieg ikke lenger om, at det var min husbont bekent med, vor ieg havde verret. Da kunde ieg ikke tale mere, vad der forregik i mit hierte, det føilde ieg telstod [ɔ: desto] bedre. Da gaar ieg hiem ved frygtelige tanger imod mig selv og da ikke at see noget menske meer ved rolig sind. Derfor gik ieg ing i mit kamer, vor ieg satte mig tel at græde vee og taare over min ulykke. Som ieg der sitter og iamrer mig ved mig selv, da kommer den gode pige, som ovenfor er talt om, og vor forbause bliver hun, da hun seer, vorledes ieg sitter og græder. Da var det først, at ieg saa, vor høit ieg havde ingtaget den uskyldige bondepige ved min forførske tale, da hun siger tel mig: »Men Gud, Ole, vad græder du

[III. 19.]

LXVI.

Hon Lauru jag har till mig igen og gid jæn man jag fönd alle mæsser
 Hon maget jag tenor var par i dan iönrig till ing Man dan par miellan
 Har det at jag kom till samma bonifan jag har till mallat for og gärf stann
 Har minnig kalpan og boni par Nivollan man det Man in maget og man
 Har jag nu Man kom till ja jag har till fast gjort min lilla sex lögman
 Nif latten Man mig maget fangellan man ja kom dan insonhamma de
 Hon jämfölig miellanmagtaren for till galls arbeta lög og fontangin dan fast
 Man jämf bonna galls gittat mig dan man det har till icke giorra par
 Man gatten angik mæsser dan ofanna jänvid icke galls fast till mannan at ing
 Man miglig bonna in of fondeansinghögga man ja min lögbon icke
 Man maget out minnig faa tar jän in man faa at dan ingan fik det
 Min of jän Man dan till halidning galls fast om mig icke in gam
 Magt gärf lönn det sakantman min tarer dan it frigtal gtorre og
 Man of oman mit galls det Man dan jän ing at dan jänvis Man det
 Nottel dan kom många folk dan inga dan ligan jän jän jän löv jän
 Man det till gärf ing till ligan for at inman in i miellan till ja lilla
 Man Man det ja gärf jag har till Man magt for icke Man laggga
 Hon dan tenor in lög for og ja galls Man det i fondeansinghögga ja jag
 Har bonna till at tala med jän ja fontalis jän mig at gärf gärf bon
 Man dan jag bonna gärf fra ligan of og ja galls jän fast till dan
 Man jag Man og om jän icke Magt at jag galls Man det i fondeansinghögga
 Hon for jag miglig Man bonna in for ja miellanen sagit det till alla dan
 Man dan lod malla lög jän at jag galls Man det i fondeansinghögga ja jag
 Har bonna dan fra og till jän. ja min till ing icke laggan om at det
 Man gärf bon det sakant man Man jag galls Man det. ja galls jag icke tala
 Man dan forer gid i mit gärf det föllis jag till till dan ja gärf jag jän
 Man gärf gärf laggan invid mig jän ja icke for magt många man
 Man volig jän dan for gid jag ing innt Man Man det till at gärf
 Man og taans oman min icke for jag ino fetter og inman mig
 Man mig jän ja bonnan dan god till for oman for in tall om og
 Man for hant liggan in ja jän jän Man lagg at jag till og gärf dan
 Man det förf at faa Man fast jag galls ingtagat dan in liggliga bon till
 Man min förf till tal ja jän figer till mig man gid till Man gärf in

vel saadanne for?« Men da ieg ikke kunde svarre hende paa sin tale for mine vee og sorrig, da kaster hun sinne arme om min hals og trykke mig op vee sin hulde barm og trykker mig it kierlig kys paa mine læber. Men ved synnet af hende blev ieg meer sorrigful, især da hun sagde tel mig: »Vad er der dog i vein, min kier ven? Sig mig det, da ieg ikke kan taale at verre vidne tel din sorrig, uden du siger mig, vorfor du sørger og græde[r]. Vorledes troer du, at ieg kan verre ligegyldig imod dinne sorrigfulde taare? Vem skal vel frelse mig for min broders tyranie, naar ieg ikke lenger veed, at du er min ven? Og naar fader da er borde, saa slaar hand mig, vor hand faar fat paa mig. Ia, min søster slaar hand ogsaa, naar fader veed det ikk; og siden du kom her, tør hand ikke slaa mig. Men hand siger vel tel mig, naar hand er gal, at ieg er din luder, og at ieg bliver tyk ved di; men det leer ieg af og siger tel ham igen, dersom ieg bliver tyk ved di, da skal du vere min mand, saa kan det ikke gøre nogen skade.« Ved disse or, som hun der sagde, fik ieg munden op. Da sagde ieg tel hende: »Ved mig skal du, min kierre pige, nok blive fri for at blive frugtsomlig. Vem skulde vel telgive mig den syn, dersom ieg gjorde di ulykkelig? Saa var ieg io ikke vær, at ieg skulde gaa paa iorden; og det kan du, elskende pig[e], vere meget rolig for, at ieg aldri skal tænge derpaa, min kierre pige og veninde, som du har verret imod mig i den korde tid, som ieg nu haver verret her i arbæde. Men nu maa ieg reisse herfra, da ieg meget godt veed, at din fader ikke nu vil have mig lenger i sin tjenste.« Da sagde hun: »Vad er det, du der siger, da fader selv har sagt tel mig, at dersom du vil blive her i vinder, da vil hand beholde di? Og derfor beder ieg dig, kierre ven, at du ikke taler derom meer.« Men alt, vad den gode, kierlige og venskablige pige sagde tel mig, kunde ikke styre min halstarrighed; men vad ieg havde sat mig for, det skulde skee, da ieg sagde tel den kierre pige: »Vad ieg har sagt di, det skal skee. Ieg bliver her ikke længer, da det kan verre dig tel stoer skade. Og inu er der ingen, som kender noget tel vores venskab; men bliver ieg her, da kan det ikke dølges meget længer med //

[III. 20.]

Mal forandring for man da jeg ikke kunne gjøre for sin tale for min
 her og for sig da høytare sin sinne om min hals og trække mig op
 her for hvide lauer og trække mig it derlig kiff' Gaa uten loden man
 her fjernst of gamle dlad jeg man forsigful i for in ^{ikke} fagra tel mig
 her en van log ikkain min darden sig mig ut da jeg kan tale at
 herre hieus til sin for sig man sin figen mig her for sin fonger og gode
 houlach' tuen da at jeg kan Maas ligagjellig emad minn fongigfulutava
 Nam, skal Mal fuals mig for min dardn' tyranie man jeg ikke langer
 her at in om min Nam og man fader da en hovin faa glaa ja in mig
 her ja in faarfat Gaa mig in min foptan, laan ja in og faa man faan
 her ut idd og sin in kan far ton ja in ikke glaa mig man ja in figer
 Mal tel mig man ja in en gal at jeg en sin bein og at jeg bliar trid
 her ut man ut laan jeg of og figer tel ja in igen infor mig bliar trid
 her ut in skal in Maas min man faa kan ut ikke givne rogan ja in
 her ut in ja in ja in ja in fagra fik jeg min in ut in fagra in tel ja in
 her mig skal in min Maas fige not bliar faa for at bliar fongigfulig
 Nam, hvide Mal tel gitta mig in sin infor in ja in inlydhalig ja in
 her in in ikke her at jeg hvide gaa faa in in og ut kan in elshand
 her meget uelig for at jeg alint skal tanga in faa min Maas fige
 Nam in ja in har Maas in in in in in in in in in in in in in in in in
 Maas har in
 her at in fader ikke in Mal haas mig langer i sin tenyta da fagra in
 her en ut in in figer da fader fall' har fagt tel mig ut infor in in
 Mal bliar in
 her at in ikke talen in om man, man all her in god Maas fige
 Nam, hvide fige fagra tel mig Maas ikke yteje min haldtanvighad man
 her in har in fat mig for in in in in in in in in in in in in in in in in
 her in har jagt ut ut skal, her in bliar ja in ikke langer da ut kan
 her in tel, in
 her in man bliar in ja in kan ut ikke in in in in in in in in in in in in

LXVII vores kierligheds forstaaelse. Derfor vil ieg reise, imens det er tid, da du vil ellers overgaa en stoer skam.« Men nu gav den stagels pige sig tel at vede sinne øine med sorgens taare, saa at ieg ikke længe kund taale, at ieg var aarsag tel hendes bitter graad. Da sagde ieg tel hende for at trøste hende: »Vad det angaar, min kiere pige, at blive her hos din fader i vinder, da vil ieg for din skyl blive her.« See, det sagde ieg tel hende, for at hun var saa utaalmodig; men det var langt fra mine tanger, at ieg skulde verre der længer. Enskønt den gode pige øsle med sinne mange kierlige venskabskys paa mig, saa var ieg dog een steen og kaal [ɔ: *kold*] imod denne venskablig pige. Da nu di fremme var komme, saa maade hun nu verre inge for at dægge borde tel. Da tiden nu kom, at vii skulde ogsaa verre med ved bordet at spiisse, da kunde ieg heller ikke blive fri for at verre med di andre folk, som var der paa gaarden, som dog alle var mandens egne børen untagen ieg, som aleene var tjenstekarl og var imellem hans børen, som det var mine egne søskende, vor ieg havde det meget godt. Men den tange, at det nu slulde [ɔ: *skulle*] verre disse gode folk bekent, at ieg var in straffe person, det kunde ieg vergen glemme eller bærrer over mig længer, naar ieg tengde derpaa, vad det var for en skam, at di skulde vide det om mig, at ieg havde verret i Forbedringshusse. Da kunde ieg ikke see paa nogen, og heller ikke var det mig mulig at tale, som ieg ellers var van tel. Men da det nu var tel ende med maaltidet, da skulde vi tel at drikke; men da drakk ieg nu værre af brendeviinen, en som een koe drikker vand, naar den er tørstig. Ved dette drikkeri bliver ieg meer opflamme imod mig selv. Da ieg nu ved leilighed seer mit snit, da lister ieg mig ud, saa at der ikke nu var nogen, som gav agt paa mig. Da ieg nu kommer ud i gaarden, da var det første, at ieg tængde paa at sprengte i een geferlig dybt hull, som var uden for gaarden og var fult af vand; og naar ieg kuns først var komme deri, saa var ieg nød tel at blive der, da man ikke kunde der værge sig for muder. Men da ieg kommer i porten og vil derud af, – vem møder ieg der? Det er den gode pige, som ieg lovde at blive hos hende i

[III. 21.]

LXVII.

Minne' hienlighed' fortaalt' i Danfornu Mel' iag' vaiff' imang' det nu sid' Lande
 Mit allang' ottan gaa' nu ytoen yhoen. man iag' gadd' den ytoenly' sig' tal' at
 Naen' fenne' äine' med' fongar' taare' for' at' ikke' lange' hien' taale' at' iag'
 Naen' arafog' tel' gäring' diltar' gaa' iä' jagid' iag' tel' gäring' for' tigt' gäring'
 Naen' det' angaen' min' hien' fige' at' diltar' han' for' ider' farah' i' hien' iä'
 Mel' iag' for' ider' ydijl' diltar' han' for' ider' jagid' iag' tel' gäring' for' at' gäring'
 Naen' fad' itaakmodig' man' iä' Naen' lauegt' fua' min' tange' at' iag' ydijl'
 Naen' den' langa' ang' hien' iä' gäring' fige' iä' med' fenne' mange' hien' hien'
 Naen' diltar' sig' fua' mig' fua' iä' iag' iag' nu' ytoen' og' taal' i' med' iä' Naen'
 Naen' diltar' fige' iä' min' iä' fua' fua' Naen' hien' fua' Naen' gäring' min'
 Naen' iä' gäring' for' at' iag' gäring' tel' diltar' min' hien' at' hien' hien' og' fua'
 Naen' med' Naen' diltar' at' gäring' iä' hien' iä' gäring' ikke' diltar' for' for' at'
 Naen' min' iä' min' folk' fua' Naen' iä' fua' gäring' fua' iag' fua' alla'
 Naen' man' iä' Egne' hien' iä' gäring' iag' fua' Naen' Naen' hien' hien'
 Naen' iä' gäring' fua' iä' iä' gäring' fua' iä' Naen' min' fua' Egne' gäring'
 Naen' iä' gäring' iä' iä' gäring' gäring' man' iä' gäring' at' iä' min' ydijl'
 Naen' sig' gäring' folk' hien' at' iä' Naen' iä' ytoen' fua' iä' hien' iä' gäring'
 Naen' gäring' gäring' alla' hien' Naen' iä' gäring' Naen' iä' gäring' iä' gäring'
 Naen' iä' Naen' for' ytoen' at' iä' hien' hien' iä' gäring' iä' gäring' at' iä' gäring'
 Naen' iä' fua' gäring' fua' iä' hien' iä' gäring' iä' gäring' Naen' Naen' gäring'
 Naen' iä' gäring' iä' gäring' at' ta' fua' iä' gäring' Naen' Naen' iä' gäring'
 Naen' tel' iä' med' Naen' iä' gäring' hien' iä' at' diltar' man' iä' diltar' iä' gäring'
 Naen' of' hien' hien' Naen' ang' fua' fua' iä' gäring' Naen' Naen' iä' gäring'
 Naen' iä' gäring' iä' gäring' iä' gäring' Naen' iä' gäring' iä' gäring' iä' gäring'
 Naen' diltar' fua' med' gäring' iä' hien' iä' gäring' iä' gäring' iä' gäring'
 Naen' gäring' fua' gäring' fua' mig' iä' gäring' iä' gäring' iä' gäring' iä' gäring'
 Naen' iä' gäring' at' iä' gäring' fua' at' fua' gäring' iä' gäring' iä' gäring'
 Naen' iä' gäring' for' gäring' og' Naen' fua' hien' iä' gäring' iä' gäring' fua'
 Naen' hien' iä' fua' Naen' iä' gäring' iä' gäring' at' diltar' iä' gäring' iä' gäring'
 Naen' gäring' fua' gäring' man' iä' iä' gäring' iä' gäring' iä' gäring' og' Naen' iä' gäring'
 Naen' min' iä' gäring' iä' gäring' iä' gäring' fua' fua' at' diltar' fua' gäring' iä' gäring'

vinder. Da hun nu vilde tale tel mig, da svarde ieg hende ikke meer, i vad hun da sagde, men vilde ud af porten. Da tager hun fat paa mig. Dog vor krafftfulde arm hun havde, saa kaste ieg hende fra mig, og det var ved it frygtelig rasserie, og da løber ieg efter vandhulle. Men hun, som var give sig tel at raabe gevalt, fik alle folkne ud efter mig; og da der var in mand imellem di ff[r]æmmede, som kunde godt løbe, saa hende hand mig ved vandhulle, lige som ieg vilde sprænge i det. Men da kaster ieg ham væg fra mig. Men da kommer di andre folk tel og griber mig lige i vandet, og da maade ieg følge med manden ing i mit kamer, som dog var saa edelmodig imod [mig] og sagde tel mig: »Gud bevar os! Sig, min søn, vad er der i vein med dig? Der er dog vel ingen af mine børen, som der har verret uartig imod di?« Da sagde ieg: »Det verre langt fra, at nogen af Deres børen vergen har fornermet mig paa nogen maade; og ieg er al for rænge tel at verre iblant Deres børen længer, da ieg meget godt veed, at mølleren har verret saa god at fortælle Dem, at ieg har verret i Forbedringshuusse, og at ieg var komme lige derfra og tel ham. Derfor kan ieg ikke godt længre verre her i Deres tjenste længer, da ieg nu aldri kan verre glad meer, i vor længe ieg bliver hos Dem. Derfor reisser ieg nu hen tel andre, vor der ingen er, som kænder mig.« Da sagde den gode mand tel mig: »Ver du ganske rolig derfor. Det, som du der taler om, det er mig nok vel sagt; men ieg har aldri talt derom tel noget menske, og ieg skal vergen tale tel mine børen eller nogen andre, – det skal ieg love dig ved min ære.« Men alt det kunde ikke heilp [ɔ: *hjælpe*]; hvad ieg havde sagt, det var ikke tel at endre. Men da blev ogsaa den gode mand fornerme og vred paa mig, da hand sagde tel mig: »Ia, du maa ikke trod, at ieg vergen vil tigge di om at blive hos mig eller nøde di tel at blive, da ieg ver dag kan faa fleerre folk, en som ieg bruger;« og dermed fik ieg, vad ieg havde fortient hos ham i den tid, ieg havde arbeide for ham. Og vad hans datter angaar, – hende talde ieg ikke meer med; for da ieg var bange, at faderen skulde faa det i [ɔ: *at*] vide, og ieg da kund faa mig nogle //

[III. 22.]

Minde i da gjen min Nils-tale til mig i da Navne iag gjen ikke mætt
 Men gjen i da fagie man Nils i af Pontan i atagan gjen fat fra mig iog
 Der Snøftfærlig æren gjen Gæster fra Septe iag gjen fra mig og iet Nor
 Med iet spjøgtilig papæara. og i da liden iag after Nord helle man gjen fere
 Har gjen sig tel at naabe veltall flet alle folkne i i after mig og i da ien
 Har ien mand ienallan de fæmmen fæm Birna gøtt løbe fra fæm gjen mig
 Nav Nord helle lige fæm iag Nils Spændige i iet. man i da Septe iag gjen
 Alag fra mig man i da fæmmen iet æmne folk tel og gviden mig lige i
 Hæmnet og i da mætt iag følge man manim iog iet fæmmen fæm iog
 Har fra Birna iog ien og fagie tel mig. gjen fæmmen og sig mig ien fæm
 har iet i da mætt iag iag na iog hal ien og iet mætt hænne fæm ien fæm
 Harvet ientig ien iet i da fagie iag iet Navne langfæm at nogen af ien fæm
 Hængen fæm fæmmen mig fra nogen mætt og iog na alfen sangtel
 Navne i Hænt ien fæm langne i da iag magot gøtt fæm at i en liden fæm
 Harvet fra gøtt at fæmmen ien at iog fæm Navne i fæmmen iog fæm iet iag
 Har fæmmen lige ien fra og tel gjen. ien fæm fæm iag ikke gøtt langne
 Navne fra i ien fæmmen langne i da iag ien alen fæm Navne gjen mætt
 Har langne iag fæmmen fæm ien fæmmen iog iet fæm tel æmne
 Har ien ien na fæm fæmmen mig. i da fagie ien gøtt mætt tel mig
 Har ien gæmpe volig ien fæmmen fæm ien ien talen om iet na mig iet
 Har fæm ien iag fæm alen talen ien om tel magot mætt og iag fæm
 Navne talen tel mætt fæmmen alen nogen æmne iet fæm iag liden iag
 Har ien æm. man at iet fæmmen ikke fæmmen fæm iag fæm fæm iet
 Har ikke tel at æmne. man i da fæmmen og fæm ien gøtt mætt fæmmen og
 Navne fra mig i da fæmmen fæmmen tel mig ien ien mætt ikke fæmmen at iag Navne
 Nils tegge i en at fæmmen fæm mig alen ien iet tel at fæmmen ien iag
 Navne fra fæm fæmmen fæmmen fæmmen iag fæmmen. og ien ien fæm iag
 Har iag fæmmen fæmmen fæm ien ien ien iag fæmmen æmne fæmmen og
 Har fæm iatæn angæm fæmmen talen iag ikke mætt fæm ien iag
 Har fæmmen at fæmmen fæmmen fæm iet i ien iog ien ien fæm mig mætt

[III. 17–22. Facsimilegengivelse af Ole Kollerøds s. LXV–LXVII, i halve ark, visende den ensartede begyndelse af samtlige linjer (undtagen LXV, 36).
Foto: Det kgl. Bibli.]

LXVIII gode pryl derforre, liste ieg af uden at tale med hende meer.

See, alt, vad ieg har talt om der hos denne bondemand, det er bleved sagt mig ude paa Forbedringshuusse i aare 1825 af in gamel mand, vis navn var Ørsted, lige som det paseerde, – baade med min husbont i hans tale, da ieg vilde reisse, og med hans datters kierlighedsintreguer, og at ieg vilde tage livet af mig selv; det sagde den gamle Ørsted tel mig med di or: »Du kan blive lykkelig, naar du kommer ud paa din frihed – at sige naar du ikke selv forspilder det – da ieg kan sige dig, at du kommer tel at tienne hos in mand paa landett, som er enkemand og har tre sønner og to døttre, som er hieme hos ham; og den yngste kan du faa tel din konne, naar du barre vil blive der hos den mand. Men ieg tviller paa, at du bliver der ikke; for du faar noget at ærgre di over, og da vil du ikke bliv[e] der længer men vil først tage livet af di selv. Men det lykkes di ikke, da den pige, som du bliver kierst med der, kommer efter di og seer, vad du har i sinde, og dermed reisser du derfra. Men er det telfelde, at du tager derfra, da gaar det di aldrig godt meer, men ulykken bliver ved at forfølge dig lige til din død. Derfor maa du husk paa, vad ieg gamle mand siger di. Ia, du vil maaske lee af mig og sige, at ieg er in gamel tosse. Men det siger ieg di inu, at den mand, som du kommer tel der, vor der ikke er andre tienstefolk foruden dig en som hans egne børen, at hand er in mand paa 50 aar, og at hand har fleere børen, som er gift. Er det ikke telfelde med den mand, som du kommer tel, da er det løgn, alt vad ieg her sagd di. Men seer du, at det stemmer med min usang [ɔ: *udsagn*], pas da paa, vad ieg har sagt di derom.«

Ia, telsværre for mig saa blev det sandt, vad den gamle spaamand sagde, og det var saamen ikke et or løie [ɔ: *løgn*] af alt det, som hand sagde tel mig.

Da ieg reise fra disse gode folk, gik ieg her tel byen og traf min fader heringe, som fik mig med tel Kongens Lynby, var

[ɔ: *hvor*] hand skulde spille tel ball, da hand er musecus. Ved det ball blev ieg bekendt med in pige her fra byen, som var mig vel ubekent, men da ieg nu ikke var nogen kaastforagter meer, saa tog ieg tel tak med, vad der blev mig telbudt; og da ieg saa, at denne pige var meget forlægen for at faa sig in elsker, saa var det io syn at lade den stagels pige gaa saaledes at sukke over sinne smeerter og ensomhed. Og der var in slagter, som sagde tel mig: »Den pige der maa du tage tel din damme, da hun ingen cavaleer har;« ellers det var Tømmer-Leennes søn, som sagde det tel mig. Og da det var een meget smok pige, saa betængde ieg mig ikke længer, men bød hende op tel in dands, som hun strags modtog. Da var io forlovelse strags afgiort. Men da hun aldri talde høit, naar ieg talde tel hende, saa var det mig ikke mulig at opdage hendes feil, da ieg trode, at det var af unseelighed, at hun ikke talde høit, naar ieg talde tel hende. Men alt, vad hun sagde tel mig, det viske hun tel mig, da hun sagde mig, hvor hendes foræld[r]e boede, og at ieg kunde komme der og tale vidre med hende, og at hendes navn var Anne Olsen.

Dermed tager ieg farvel med hende, efter at ieg havde lovt hende at besøge hende, saa snart ieg kom her tel byen, da ieg først vilde reisse tel Fredensborg for at søge arbeide der. Og da ieg kunde komme tel at kiørre dertel med in bekender, saa tog ieg strags med ham. Da ieg nu kom tel Hersholm, vor vi skulde give hestene foder, da gaar ieg ing i kroen der for at faa noget at leve af. Men veem treffer ieg deringe? Da ieg teltaler kælderpigens, som ieg slet ikke kende noget tel – det troede ieg – og siger tel hende: »Jomfru, kan ieg faa nogen forfreskning tel mig og min kusk?« Da lød svarret saaledes fra den pige, som ieg teltalde: »Io, saamen kan du saae, Ole.« Det var et tordenslag for mine ørne, da ieg minst tængde paa, at der skulle verre nogen, som kende mig; men ieg fatde mig snart, da ieg svarde igen: »Di tager feil, jomfru; mit navn er ikke

LXIX Ole.« Da sagde hun: »Hvad, er det ikke præstens Ole fra Hiørlunde? Io, det er du saamen, om det // var saa det siste or, at ieg skulde sige.«

Nu stod ieg her og vilde ikke gerne, at nogen skulde kende mig; men da hun kalde mig for præstens Ole, saa kunde ieg nok vide, at hun kende mig. Men ieg kende ikke hende inu, og det var mig ogsaa umulig at kende hende, da det var længe siden, at ieg havde seet hende. Og da hun nu var ganske omklæde, saa var det ikke mulig at genkende hende. Da sagde hun tel mig: »Kom hering i mit kammer, da skal ieg sige di, vem ieg er.« Men hvor forbausse bliver ieg, da hun sagd tel mig: »Kender du ikke den ulykkelig Marie Brøns, skolelærrens datter fra Hiørlunde, som har verret din barne- doms lærerinde og lægesøster [o: *legesøster*], imens du var tel Skindlers og tel præstens, og er lige saa ulykkelig, som du er? Ia, ieg er forladt baade af fader og moder og søskende.« Ia, nu genkend ieg den gode pige, som har lært mig at skrive det liden, som ieg kan, da ieg maa takke hende derfor, at hun lærde mig det, ieg kan skrive; ellers havde ieg aldrig lært at skrive noget or. Men da vi nu havde fortalt hinanden ver sin ulykke, ubrod vi i bitter graad og klage over vorres sgæbning. – Saaledes var ieg der hos den fortabt pige i to timmer, imens hestene fik deres foder; og da tog ieg een venlig og rørende farvel med den sorigfulde pige, som ieg ikke kommer tel at talle med for det først meer, og dermed reisser ieg tel Fredensborg for at søge arbeide der.

Ia, saa længe ieg havde penge, saa var der nok, som vilde skaffe mig arbeide; men det vil sige med at forlange den eene halv peegl brendeviin efter den anden og fulde i disse dag- drivre, som var der i kroen, som bilde mig halsen ful af løgn. Men da ieg saa, at disse gavtyve barre drev nar med mig, for at di kund faa nok at fulde i halsen, saa vilde ieg reisse min vei, men[s] det var tid. Men da dig saa det, da skulde ieg først

have een god deel pryl at gaa med tel løn for det, ieg havde givet dem brendeviin at slaa i deres forfulde hals. Da kom der strags in stoer, lang skurk hen tel mig for at komme i klamerie med mig, og dertel behøvde hand ikke at bruge mange or, da ieg inu ikke havde tabt modet saa meget, som ieg i den seener tid har tabt det. Da hand nu kommer med sinne fornermelige or tel mig, da sagde ieg tel ham: »Holdt Di barre inge med Deres graavheder, det vil ieg raade Dem.« Men da begynde hand først at fornerme mig. Men da kom der in slagtersvend her fra byen, som var min gode ven, og hand siger tel mig: »Du maa skamme dig at lade dig saaledes uskælde af in sioerre [o: *sjoer?*].« Da sagde ieg: »Her er mange af saadanne fye- re.« Da sagde hand: »Dersom du ikke er bange for at slaa, saa di kan styrde som hunde, da skal du see, at vii to skal bang dem alle; og da ieg er kiørnes, saa kan vii io kiørre vorres vei, naar di er pryll af.«

Efter denne talle tager ieg een stoel og slaar min modstan- der paa sin pande, saa at hand styrder om som død, og stoelen gik i mange stykker; men ieg beholdt een god knæbel af den i min haand, som ieg nu maade bruge det best, ieg kunde, da di kom alle omkring mig. Men da kom slagteren mig tel hielp i rede tid, og nu slog vii, saa at di styrde in og veranden som døde hunde. Ia, vi fik ogsaa gode pryl. Da det var ferdig, saa kiørde ieg med slagteren tel Hillerød og derfra tel Kioben- havn.

Nu skulle ieg talle med den omtalde Anne Olsen, som ieg blev bekend med i Lynby. Og da Tømmer-Leenne havde sagt mig, at ieg skulle passe paa den pige, saa gik ieg strags hen tel hende, og da hun nu ikke var hiemme, da ieg kom og spurgt efter hende, saa vilde ieg strags gaa igen. Men da sagde hen- des moder, at ieg kunde blive, tel datteren kom. Men da kom denne elskverdige pige. Men hvor forbause blive ieg, da hun begynde at talle, og ieg kunde ikke forstaa et or af alt det, hun

LXX talde tel mig, da hun ikke kunde talle reent men snefle saa geferlig, at ieg maade sige ia tel alt, hvad hun sagde tel mig. Da sagde hendes fader og mode, om ieg kunde // forstaa, hvad deres datter sagde til mig. Da ieg sagde ia, at ieg forstaaed hende, da sagde hendes fader: »Det troer ieg ikke, at Di forstaa min datter. Ieg skal sige Dem, hvad det er, hun siger tel Dem, da ieg har forbudt hende, at hun ikke maa have nogen kierst, untagen det er in karl, som vil gifde sig med hende; see det er det, hun sagde tel Dem. Derfor maa Di nu sige Deres meening derom.« Da sagde ieg skalkagtig, at ieg nok vilde gifte mig med hans datter saa snart som det var mulig. Da sagde denne tosse mand tel mig, at brullup skulde hand nok betalle, hvad det kaast.

Men ieg tængde: Nu kan du blive saa længe, tel ieg tager din datter tel min konne, som ikke kan tale. Men ieg maade dog forbarmme mig over den stagels pige at gaa ud at spaserre med hende og saa tale lit med hende om kierlighed, for det vilde hun saa gierne forlyste sig dermed. Og ieg kan heller ikke sige andet om hende, at hun var een meget øm elskerinde, ia kierlighed var hendes best ven, – det vil sige vellyst. – Men ieg sagde hende snart farvel for denne gang og tængde, at ieg aldri vilde tale med hende meer; men deri bidrog ieg [mig], som Di nermer faar at see, kierre læser.

Nu reisser ieg af Slagels tel for at søge arbeide der. Med det samme besøger ieg den omtalde Ole Olsen og hans forældre. Da takke hand mig mange gange, fordet ieg havde skreven hiem tel hans fader, at hand saaledes kom og hende ham hiem fra Kiøbenhavn, hvor ulykken har sit sæde. Og derfra tog ieg tel Slagels, hvor ieg forblev i to dage paa Postgaarden, entel ieg fik arbeide paa Hyllested Mølle som mestersvend. Denne mølle legger een og een halv miill fra Slagels imellem Skel-skor og Næstved paa grev Holstenborgs gods lige ved bondebyen Hyllested. Altsaa reisser ieg nu dertel og modtager

møllen under min varretægt tellige med sæden, som der var og skulde malles. Det var een meget god mølle med een forde-elagtig fortienste. Ia, ieg [var] meget glad over, at ieg havde faae saa godt arbeide. Det var aarree 1826 sist i august maane, at ieg kom dertel. Ia, her kunde ieg inu [en] gang blive in lykkelig mand, naar blaadt ulykken ikke havde givet mig det frygtelig stød, som ieg nu 8 dage faar, efter at ieg er komme der i arbeide. Da denne mand, som hørde møllen tel, var in stoer skurk og bedrager, som ikke kunde svarre enhver sit, altsaa brugde hand det samme konstknæb, som mange andre stoerre gavtyve bruger, naar di ikke længer kan betalle, vad di skal, og saa setter jl [ɔ: ild] paa deres boelig for paa den maade at betalle sin gæl. See, saaledes bar min mester sig ogsaa ad. Det var om mandagen, da ieg havde spiist og gaar op paa møllen tellige med den anden svend, og det var stelle veir. Altsaa legger vii os tel at sove. Da vii nu har lagt saa meget som een halv time, da vovner ieg op af min søvn, fordet at der var in mand, som løb op af trappen og kalde paa mig. Da reiser ieg mig op og sige tel den mand: »Det er dog satan tel spetangel, at du gør, naar du gaar herop paa møllen.« Da sagd hand: »Seer Di ikke, at møllerens gaar den brender?« Da siger ieg: »Vad, brender gaarden?« Da seer ieg ud, og da staar hele gaarde i een lue. Da farrer ieg ned og vil ing i mit kamer for at rede mine klæder. Men lige som ieg løber dørren op ing tel kamred, da er der en stoer, stærk bondemand, som tager fat i mig og siger tel mig: »Gud bevar os, hvor vil Di hen?« Og lige som hand sagde det, da syrde hele bygningen samen i en jlmasse. Havde ieg komme ing, da havde ieg verret ves mand tel at blive deringe og brent til pulver, og det kunde havd verret lige meget, da ieg nu ikke havde meer om [ɔ: end] som det, ieg gik og stod i. Ia, – alle di klæder, som ieg fik af svendene her i byen, brende op for mig tellige med 16 dalle[r] i penge.

LXXI See, det var mig it temlig haard slag, at der ramte mig. Men ieg faar it, som blive mig haardre at bærre inu der paa møllen, // da ieg fald ned fra møllen 6 uger derefter og slog min den hørre hoft fordærvet, saa ieg ikke ku[n]de arbeide meer. Da maade ieg betalle in mand for at kiørre mig tel Ringsteed, og der kom ieg tel at kiorre med in kallekusk tel Roskilde. Men der maade ieg sitte med mine føder ud over vognen, da der var svært læs paa den. Ieg sat dog meget godt saaledes, og det gik hele vein godt, intel vii var komme tel Roeskilde, paa een halv miill nær; og da der var marke, da møde vi mange vogne, som kom derfra. Da kommer der in stoer herskabsvogn, som tørner paa den vogn, som ieg sat paa, og det saa ud, som dig [ɔ: de] heste løb løbsk. Da saa ieg ikke efter mine føder, førren det var, ligesom der var noget, der tog fat i mit been – det hørre been. Da seer ieg tel det; men vor forbause bliver ieg, da ieg seer, at støblefoden er kiørt ituu, og blodet løb af min fod, ligesom det var vand af een tønne. Nu bliver den mand bange, som ieg kiørde med, da hand seer, hvor blodet løber af min fod, og kiørter lige saa stærk, som hestene kunde løbe, tel Roeskilde; og da setter hand mig ing hos in brendeviinsmand, for at ieg kunde blive forbunden. Imens dise gode folk forbænder mig, lister kusken sig ud og kiørter sin vei, efter at hand hafte lagt det smulle klæder ing, hvor ieg sat. Men det saa ieg ikke, da ieg havde frygdelig smeerter i min fod telligemed hoften, – ia, di tre minste teer var køidet ganske flaalt af.

Da blodet nu var stelled, saa at ieg da kunde kiørre vidre fordt, da kalde ieg paa denne mand, som ieg kiørde med; men hand var ikke tel at finde. Da sagde gaarskarlen, at den mand kiørde strags sin vei, da ieg var komme dering, og mit tøie lagde hand af, som der liger, sagde karlen. See, nu var ieg da i en slem knibe, da ieg kunde ikke gaa, og ieg kænde ingen, som ieg kunde henholde mig tel. Da kiørde ieg med in mand uden for byen tel in kroe, som hider Roeskilde Viille, vor ieg

maad blive, tel der kom een vogn, som ieg kunde kiørre med her tel byen. Da lagde ieg mig ned paa een beenk, vor ieg lagde vel een par timmer. Da kommer der in person hen og kalder paa mig og siger: »Er det ikke min søn Ole?« Da skal ieg tel at see, – da er det min fader, som der staar ved siden af mig. Ia, hand kunde aldri komme mig bedre tel hielp en som den gang, da ieg verge[n] kunde gaa eller staa. Da ieg nu sagde ham, vorledes det var gaae mig, saa leie hand een vogn, som kiørde mig tel Hillerød; og da tog min fader mig tel doktoren, som skar 7 stykker af min fod og gav mig læggemidler telligemed, baade tel foden og hoften. Og da kom ieg tel at verre hos in skrædermester der i byen, ves navn var Kalbærre.

Saaledes var ieg der een tre maander, tel ieg kom mig. I den tid, ieg var der, gik ieg ved en krykke og in stok. See, da kunde ieg først see, at naar ulykken forfølger in, da foragter menskene ogsaa in. Ia, mine egne søskende vilde ikke ingang tale tel mig, naar ieg møde dem paa gaden. Og saa fik ieg nu i [ɔ: at] vide, at politie der i byen kalde mig for Ole Tyv. Ia, det var mig et frygtelig tordenslag, da ieg fik det i [ɔ: at] vide. Men da satte ieg mig det for, at naar ieg kom mig, og den først ieg hørde, at der kalde mig for Ole Tyv, ham skulde ieg slaa paa sin pande, saa at hand skulde styrde som in hund, da ieg aldri havde berøvde noget menske sin eendom fra, siden ieg hav[de] ustaae min straf. Ia, det kan ieg med samhed sige, at ieg aldri meer i mit liv havde forbryt mig, naar di barre ikke havde givet mig det øigenavn, – ia, ieg blev saa rassende, at ieg sagde tel min mester: »Den første at ieg hører, der kalder mig for Ole Tyv, ham skal ieg slaa, saa at hand aldri skal skælde mig ud meer, vem det saa er. Ia, om det er saa domren selv, saa skal hand faa det at følle.« Men di skurk tog dem godt i agt for at sige noget, naar ieg hørde det. Men telstod [ɔ: desto] meer ærgre ieg mig derover, at ieg sa[a]ledes skulde verre tel spot og skam for enver, som kende mig. Ia, nu ansaa

LXXII ieg alle mensker for mine fiender, og at dig [ɔ: *de*] talde jldede om mig, om saa ieg var nog saa ærlig; ia, det var ogsaa sandt. //

Da ieg nu tager fra Kalbærre, da kommer ieg tel at arbeide hos min fader, som boede en miill paa den anden side af Hillerød i een by, som kaldes Tulstreup; og da hand havde arbeide nok, saa blev ieg hos ham, da ieg inu fødte mig temlig svag tel at tage fat paa mølleraarbeide inu. Det var een søndag, at ieg gik med min fader tel Hillerød for at kiøbe nogle deelle tel vorres arbeide. Da kommer ieg ing i een botik med min fader for at kiøbe noget silke tel at sye med, og ieg var bedre kendre deraf en som min fader, saa overlod hand det tel mig at kiøbe det. Imens ieg staar og handler med botiksvenden, da seer ieg, at min fader staar og taler med een mand, som ieg ikke kende; men det gaar saa viit, at denne vil prylle min fader. Men det kunde ieg ikke taale at see paa, og da maatte ieg ogsaa verre in daarligh søn, naar ieg kunde see paa, at min fader fik pryl. Da ieg nu seer, at denne ubekende mand vil slaapaa min fader, da gaar ieg hen tel denne og siger tel ham: »Vil du slaas, saa tag fat i mig; for den mand, som du der vil prylle af, forstaar ikke at slaas, men ieg forstaar det. Derfor er det bedre, at du tager fat i mig; og du maa vide: naar du fornermer den mand der, da fornermer du ogsaa mig.« Da sagde denne skalk, om ieg var Peder Olsens søn Ole. Da ieg nu sagde ia dertel, da siger hand: »Naa, det er dig, som di kalder for Ole Tyv.« Da sagde ieg ganske tørt: »Vem kalder mig for det?« Da sagde hand tel mig, at saaledes kalde alle folk mig, som der kende mig; derforre sagde hand det ogsaa. Da sagde ieg tel ham igen: »Da skal ieg ogsaa visse baade di [ɔ: *dig*] og enhver, som tager sig den frihed og kalder mig for Ole Tyv, at dig [ɔ: *de*] dyrt skal komme tel at betale deres uforskammenhed, – enden vil du have pryl, eller du vil have arrest for din mund skyl.« Men da loe denne tosse herre mig ud tel og sagde, at ieg vergen kunde skaffe ham arrest eller pryl, –

derfor var hand meget roelig. Men da kunde ieg ikke styrre mig længer, men slaar denne gavehals paa sin næsse, saa at hand styrder om, og da killer ieg ham tel gavns med mine føder. Men nu kom hans kamrader ham tel hielp, saa at det kunde snart seet galt ud med mig. Men da kom kiøbmandens karle og ragde mig en hielpsom haand i rette tid, saa at di fik prylle dem tet igennem alle, som tog den mans partie, som der skielde mig ud. Efter denne dag kom ieg tiet tel Hillerød for at see, om der var nogen, som havde lyst tel at skielde mig saaledes ud meer. Men ieg kunne ikke opdage nogen mere, som tog sig den frihed at skield[e] mig ud. Men telstod [ɔ: *desto*] meer ærgre ieg mig derover.

Da min fader meerke, at ieg gik saa tiet tel Hillerød, saa søgde hand – saa meget som det var ham mulig – at holde mig derfrae. Derfor fik hand mig tel at gaee med sig een søndag tel Helssening [ɔ: *Helsing*] kirk, og vem treffer ieg der? Det er in skomager, som hider Lars Larsen og har verret i Forb[e]dringshuuset paa 8 maaneder 1826. Derfra kende ieg ham (og det er den samme, som nu er i sag med mig i denne sag, som ieg nu sitter for); og da hand saae mig der i kirken, da kender hand mig strags og passer paa, tel ieg gaar ud af kirken. Da kommer hand hen tel mig og helser paa mig, og da kende ieg ham strags. Nu siger hand tel mig, om ieg ikke havde lyst tel at givte mig. Da sagde ieg, at det vel ikke kunde verre saa galt, naar det kunde verr[e] mig tel nogen fordel. Da sagde hand, at der boede in mand ved siden af ham og var hans naboe, og at denne mand havde een datter, som hand gierne vilde have givt, naar hun blot kunne faa in, som der havde nogle penge; penge ma[a]tte hand for alt have. Da sagde ieg, at ieg ikke havde penge, og derfor kunde ieg heller ikke enlade mig dermed. Da sagde skomageren, at naar du [ɔ: *jeg*] barre vilde lade ham raade derfor, da skulde der ikke verre noget i vein. Da sagde ieg: »Kan du gørrer det ud, og ieg kan

LXXIII

lide pigen, da skal ieg nok sige ia dertel, naar hendes fader kommer og frier tel mig for sin datter.« Da sagde skomagren, at ieg skulde komme hiem hos ham og sye nogle nye klæder tel ham, og da kunde vi tale vidre derom, vorledes vi best skulde forholde os med det omtalde givdermaal med hans naboes // datter, da hand nok skulde overtenge det bedere.

Altsaa gaar ieg og min fader fra ham, da vi havde lovt at kom hen tel ham, saa snart som det var os mulig at komme, og vi holdt ogsaa or, da vi kom hen tel [ham] to dage efter, som vi havde talt med ham. Da vi nu var der at arbeide, saa tald vi nermer sammen om, vorledes vi best skulde førre bonden bag lysse, saa at ieg kunde faa hans datter og hans gaar med hende. Dertel maatte ieg skrive et bevis paa 400 daller, som ieg havde sat ud paa render. Men det var falsk og blaat tel at forblinde øine paa den tossede bondemand og saa hans datter, saaledes at ieg kunde blive eere [ɔ: ejer] baade af datter og gaar[d]. Dertel maatte vi bruge al den list, som vi kunde optenge. Dertel kom, at skomagren gaar hen tel denne mand for at laanne noget af ham. Denne dume bondemans navn var Jøren Pedersen.

Da sagd Lars tel ham: »Det er kaaldt for Ier gamle mand at gaa herude i gaarden at pase paa, at alting gaar regtig tel. I skulde have Ier in rask svigersøn; da kunde I gamle mand verre fri for at gaae saaledes ude i kulden.« »Ia,« sagde den gamle mand tel skomagren, »det var godt, du kunde sige mig, hvor ieg skulde faa fat paa in karl, som vilde have min datter Margrehte med min gaar, og saa at hand havde nogle penge.«

See, det var io di or, som skomagren ømskede. Da sagde denne siste: »Ia, det kunde verre mulig, at ieg kan sige Ier in person, som har 400 daller, som maaske nok vilde gifde sig. Men I maa selv tale tel ham derom først, – da skal ieg nok gjørre, vad der staar i min magt dertel.« Da bonden hørde det,

da blev hand saa sieleglad, som hand alt havde faae ien stoer skat, og sagde tel skomagren, at naar hand kunde gjørre det ud, at hans datter kunde faae den karl, som havde dig [ɔ: de] penge, da vilde hand gierne betale ham for sin umage. »Ia, du skal saamen faa et læs høe, saa snart ieg faar ia af den pe[r]son, som du taler om.« Nu sagde denne skomagerskielm tel bonden, at ieg var skrædersvend og møllersvend, og at ieg nu var hos ham og arbeide tellige med min fader, formedels at ieg var komme tel skade paa den siste mølle, som ieg havde arbeide paa, og derfor vilde ieg ikke verre møllersvend meer men blive ved at arbeide tellige med min fader, entel at ieg blev gift. »Derfor er det best, at I kommer ned tel mig i dag og taler selv med ham, og da skal ieg nok støde et godt or tel imellem derom, naar I taler med ham.« Nu sagde bonden, at hand nok skulde komme selv og tale med mig. Dermed gaar skomagren hiem og fortæller mig, at Jørgen Pedersen kommer snart ned tel mig for at fri tel mig for sin datter; »og da maa du verre gansk alvorlig, og du maa pusse di [ɔ: dig] let op og tage dit uhr i lommen og sette it par ringe paa dinne fingerre, at hand kan see, at du er in rig karl.« Da sagde ieg: »Troer du ogsaa, at manden er saa dum at lade sig saaledes narre, da ieg ingen penge har eller kan skaffe nogen?« Da sagde skomagren: »Det skal du ikke bryde dig om. Naar du blaat først faar hans datter, see, saa er hand io nød tel at lade dig beholde hende. Og naar du har fæsted gaarden, da er hand ikke eere [ɔ: ejer] af den meer, men du er eere af den, og da kan han ikke tage gaarden fra di, om ogsaa hand kan faa datteren fra di; og da kan du tage di een anden konne igen. See, den skade kan du nok taalle at lide. Seer du, det kan herlig lade sig gjørre.« Da sagde ieg: »Ia, saa lader os nu see, vorledes den komedie vil gaa af.«

Da der nu var gaae et par timmer, siden at skomagren var komme hiem fra bonden af, da kommer denne omtalde bon-

demand for at fri til mig for sin datter. Da sagde hand først tel skomageren, at hand gjerne vilde tale it par or med ham. Da sagde skomageren: »Ia gjerne, Jørgen Pedersen.« Derpaa gaar di op i en anden stue, vor di nu taler sammen om, vorledes di skulde sige det tel mig, da bonden ansaa mig for in fornemme person. Men da sagde skomageren, at det var best at kalde mig derop i den stue og talle med mig derom, da det dog var saa flout at sige det tel mig, naar der var fleer, som hørde det; og da kund ieg kaskee sige nei dertel, meende skomageren, da ieg

LXXIV

maaske unsaa mig for // at sige min meening derom, naar der var nogen, som hørde det. »Derfor vil ieg kalde paa ham, at hand kommer herop i stuen.« Dermed kalder hand paa mig og siger tel mig: »Ole, vil Di komme hering; ieg vilde gjerne tale et par or med Dem.« Ia, ieg vest io nok, vad det var for or, hand vilde tale med mig, men det var ikke godt for mig at lade ver at lee. Da maatte ieg tage min pipe i munden, for at ieg ikke skulde lee, naar den mand begynde at tale tel mig om hans datter.

Da ieg nu var komme ing tel dem, da sagde skomageren tel mig: »Naar du vil, da kan du gjørre et godt partie med denne mands datter.« Nu tager den gamle mand ordet og siger: »Ia, det er een rags [ɔ: rask] pige, min datter, og du faar gaarden med hende; og mit creatuer er ogsaa godt saavel som andre deelle, at der hør tel avelsbrug.« Da svarde ieg denne, at ieg vel nok havde løst tel at forander mig; »men det kommer io an paa, om ieg staar Deres datter an, og om hun staar mig an eller ikke, da ieg aldrig har seet hende, og hun lige saa lit mig. Saa det kan ieg ikke svarre ia tel, førren ieg har talt med Deres datter, da det er hende, som det meest angaar. Og saa maa ieg io tale med min fader derom og hørre, vad hand siger derom; og da skal ieg nok komme tel Dem i morgen og tale vidre derom og saa tellige hørre, vad Deres datter siger om min person, – om ieg anstaar hende eller ikke, og saa om hun

anstaar mig, da det ikke kan gaa an, at ieg tager hende tel min hustru, naar vi ikke kan lide verandre.«

Da sagde skomageren, at der var nok ikke noget i vein derfor. »Naar du først faar pigen at see, og hun di [ɔ: dig], da kan I nok lide hinanden; og kom nu og lader os gaa ing at faa een snaps.« Dermed gaar vi ing i dagligstuen, vor min fader sat og arbeide. Nu faar den gamle bonde nogle snaps brendeviin, og da bliver hand munder og siger tel min fader, at hand vel ikke havde noget imod, at ieg gifte mig med hans datter, – men paa den maade, at ieg skulde have gaarden med hende. Da sagde min fader, at det kom an paa, vor mange børen at der var foruden hende. Da sagde den gamle bondemand, at hand havde kuns een datter tel foruden den, som ieg skulde have, men den anden er en vandskabning. Da sagde min fader: »Det er best, at ieg faar hende, da ieg er ænkemand.« Da sagde den gamle bonde, at det maatte hand gjerne faa hende, da hun gjerne vilde giftes med. Nu var ieg og skomagrens konne ferdig at dø af latter over denne tossede mand, som vilde have fader og søn tel sinne svigersønner.

Men nu gaar den gamle bonde hiem med det glade haab, at hand nu snart kunde faa sinne døttre gift med fader og søn. Nu var vi ferdig at lee os ihiel, ver gang at skomagren talde derom. Ia, hand loe, saa at hun var ferdig at blive borde i det. Men nu maatte vi io tel at tænge paa, vorledes ieg best skulde komme tel at visse dem min rigdom. Dertel maatte skomagrens konne bidrage tel med alle sinne sølvsnørrekeider [ɔ: -kæder], som ieg skulde have ved mit uhr og ved min pibbe. Men dog maatte ieg laanne min faders uhr med, for at ieg ret kunde pralle og visse, at ieg havde rigdom. Dertel kom inu, at ieg havde tre geferlige stoerre uægt ringe paa mine fingre foruden to ægte ringe, som ieg bar bestandig; men di var kuns smaae. Men telstod [ɔ: desto] større var di uægt; der var stoerre glassteen i dem, saa di pralle geferlig. Foruden alt

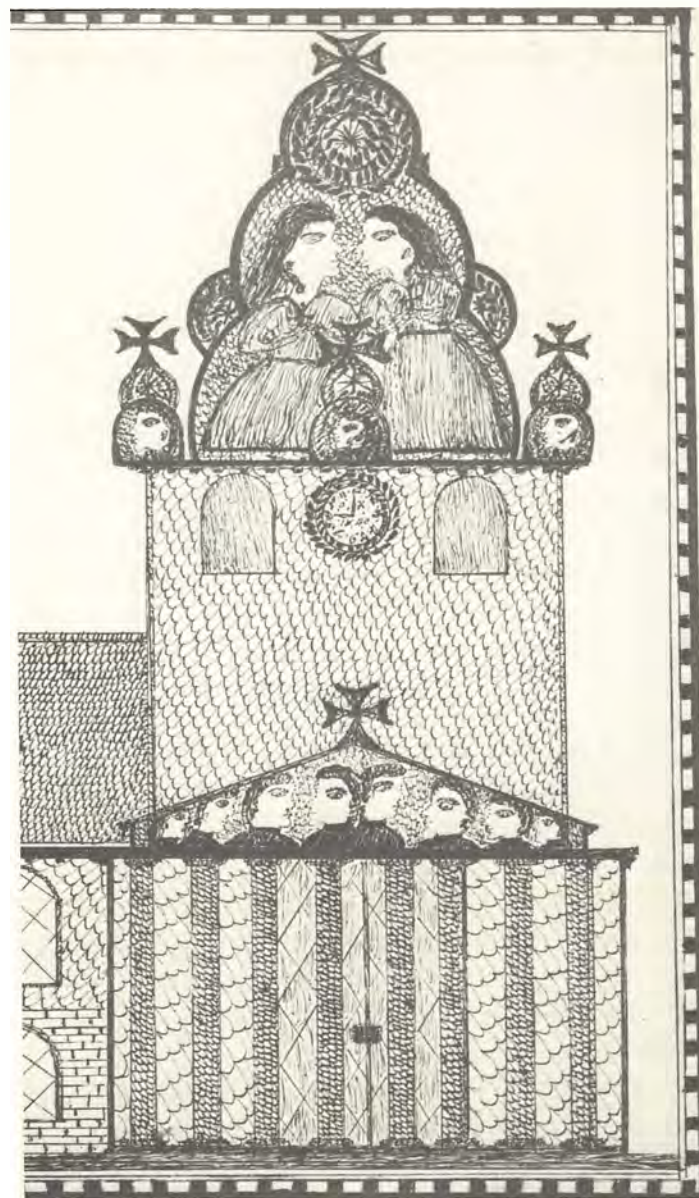
dette, som ieg nu har sagt, saa havd ieg ogs et par ægte ørenringe i mine ørne. Alt dette guldstasse og sølv maatte io puses op paa det allerbest, saa det ret kunde skinde bonden og hans datter i øine.

Da tiden nu kom, som at ieg havde lovt at komme tel bonden og tale med ham og hans datter, da maatte ieg io klædes paa med det best, som ieg havde, og dertel kom nu skomagrens konne med sinne sølvkeider, som blev gjort fast ved uhrne og saa op om min hals, saa at ieg nu saa ud som in regtig nar. Ia, nu ma[a]tte ieg ogsaa have een stok i haanden med, for ellers saa det dog ikke regtig ud. Saaledes gaar ieg nu hen tel bonden og hans datter, som ieg nu skulde gjøre min lykke hos. Ia, det havde ieg gjort, naar den gode politibetient i Hillerød ikke havde komme der og gjort sig vegtig i den deel, som ikke kom ham ved. Men ræven sover aldri, naar hand luurer paa sit byde. Saaledes var det ogsaa telfelde her.

LXXV Da ieg nu kommer ing tel bonden, da kende hand mig ikke strags; men da ieg nu sagde tel ham, // at det var mig, som hand talde med igaar nede hos skomageren Lars Larsen, – da ieg sagde det, da kende hand mig. Da byder hand at sitte ned. Derpaa kalder hand sin konne op i den anden stue, vor hand taler in hel deel med hende, formodenlig om mig: at det var mig, som skulle verre deres svigersøn. Men nu kommer di ing igen, da ieg satt aleene inge hos bægge hans døttre. Den eene sat og sov inu paa in stoel, og mig synnes, at det var temlig tilig at sove, da kloken var 10 om formedagen; og den anden datter havde in frygtelig stoer poggel paa ryggen og saae gefterlig hæslig ud. Da tengde ieg: er det hend, at ieg skal have, da bliver der ikke noget af; om hun saa har tie gaarde, saa vil ieg vergen ee [ɔ: eje] eller have hende. Men som ieg nu sat, da kom manden og konne ing og sat mig hend tel bordet, som alt var dægge tel i forvein. Da ieg nu sat der ved bordet, da begynde konnen at talle der om sin datter, og om det var mit

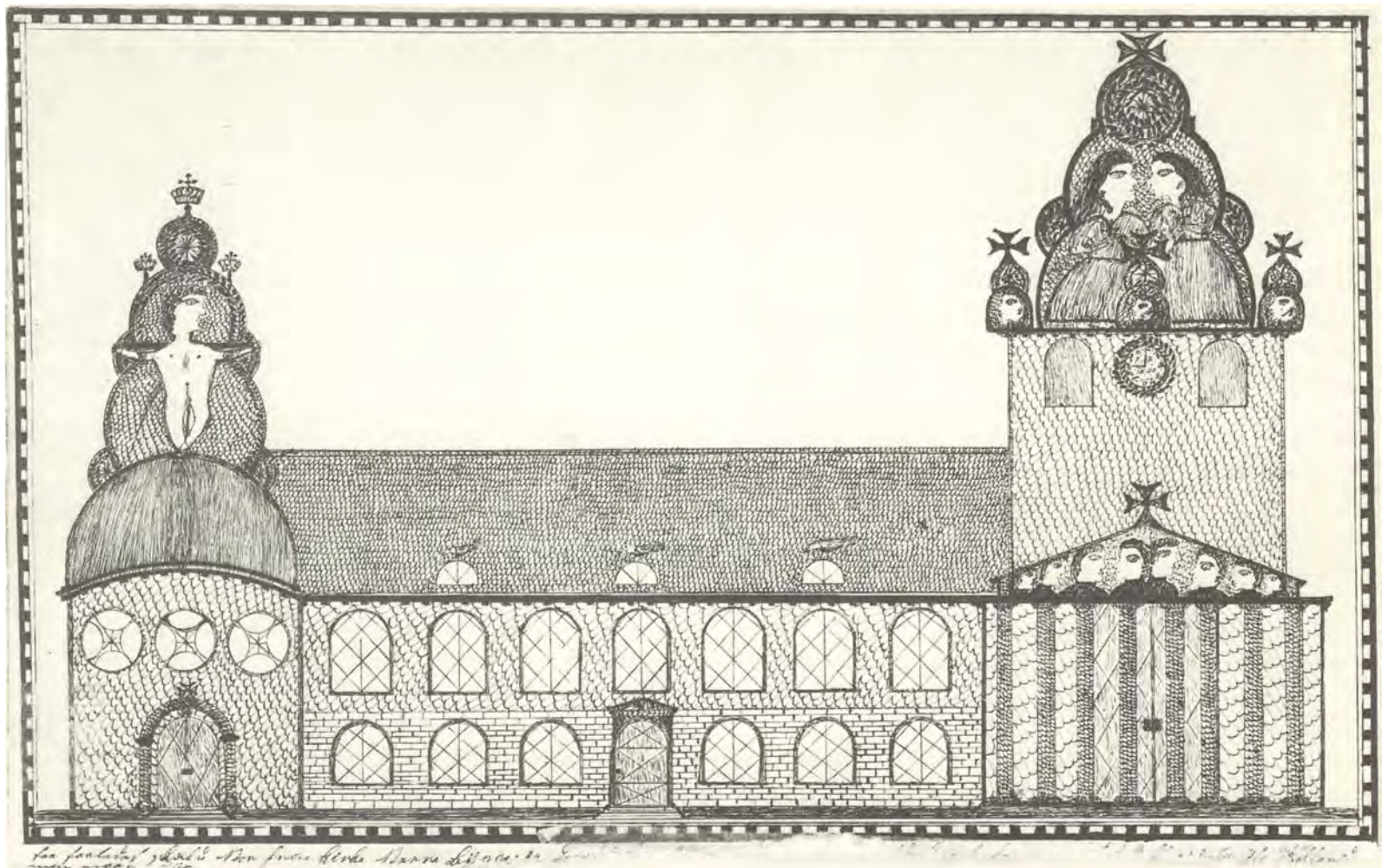
alvorre, at ieg vilde have deres datter. Da sagde ieg: »Det kommer io an paa, om min person anstaar Deres datter.« Nu ma[a]tte datteren kome frem, men dog ikke den hæslig men hende, der sat og sov. Da sagde moderen tel hende, at hun skulle sette sig hen ved siden af mig og tale med mig. Da sagde ieg tel pigen: »Kom du kuns hen tel mig og tal med mig; da haaber ieg, at vi nok skal blive bedre bekendt med hinanden.« Nu loe den enfoldig pige og satte sig hen ved siden af mig, og nu talde ieg med hende om kierlighed; men [hun] loe af alt, vad ieg sagde tel hende. Men da ieg sagde tel hende, om hun vilde verre min konne, da sagde hun: »Eia, det vil ieg gierne.« Da tager ieg denne uskyldige pige om halsen og iger [ɔ: giver] hende it kys, som hun besvarde mig saa kierlig, som hun havd verret min forlovede ven længe. Derpaa treger ieg in af di uægte ringe af min finger og giver hende tel forlovelsesring tellige med een stoer sølvmedalie, som ieg havde. Ia, saadanne ting havde hun aldri seet før, som hun der fik see.

Nu var hendes gamle fader saa fornøie, som hand havde vundet in stoer skatt, og skomageren fik det læs høe samme dag, som ieg var der og talde med dem. Det var een fredag, som ieg var der i besøg for først gang; og nu [måtte] ieg love at komme igen paa søndag og tage min fader med for at drikke forlovelseskaal, som ieg ogsaa pongtelig holdt, og kiøbt selv, vad der skulde tel. Og da søndag kom, gik ieg med min fader derhen tel denne, som ieg nu maa kalde for min svigerfader, og ieg havde klædt mig ligesom sist. Da ieg nu kom med min fader, da sagde ieg tel min svigermoder: »Nu maa Di lave ponc tel, da vi har med, vad der skal tel. Foruden har ieg ogsaa brendeviin med, saa meget som vi behøver i dag.« Nu setter min fader sig hen tel bordet tellige med den gamle mand, som skal verre min svigerfader, og di drikke nu tet af brendeviinen, imens konnen laver ponccen tel, og ieg sitter mig henne i een krog med min elsker og carreceer med hende, det best ieg

[Ill. 23. Udsnit af billedet på modstående side, visende tårnet. Foto: Det kgl. Bibl.]

[Ill. 24.] See saaledes skulde Vor Frue Kirke verre bygge; ia, de [. . . D[ee]-ll[equ]jinten Ole Kollerød. [På bagsiden] Men naar pengene ikke var blevet brugt tel baller og [. . .] at berige bygmesteren med, da havde der blevet een kirke, som havde veret smokker en som denne modæl, ieg her har sat op efter min skønsomhed. [Foto: Det kgl. Bibl.]

kan. Da tiden nu kom, at konnen var ferdig, da maatte ieg gaa hen tel bordet med min elskende pige, som nu var næsten halvt i evigheden, da ieg ikke glemte at tale med hende om kierlighed med hende. Men nu skulde vi tel at drikke forlovelseskaal. Da maatte ieg drikke pigen tel og sværge hende evig troskab tel, og hun mig ligesaa.

Da sagde ieg tel min fader, om hand ikke vilde læse det papir op, som ieg flyer ham med di or: »Det er bevise paa di penge, som du veed, at ieg har laant ud.« Altsaa nu læser hand det falsk bevis paa di 400 daller, som ieg selv havde skreven for at førre bonden bag lyse. Da min fader nu var ferdig med at læse, da sagde bonden, at ieg gierne maatte modtage gaarden strags; og nu gik det med at drikke skaaler saa længe, entel baade min fader og manden og konen var fulde, saa at dig [ɔ: *de*] vergen kunde hørre eller see. Ia, det var det, som ieg ønskede, da ieg saa bedre kunde morre mig med datteren, som ieg kunde see paa hende, at hun ikke var saa uerfarren i kierligheds aferre, som hun forestelde sig tel. Da gik ieg uden vidre med hende i seng, vor ieg forblev med hende den hele nat og sov meget elskverdige med hende. Ia, ieg maa telstaa, at pigen var ind meget øm elskerinde at sove hos; naar ieg barr[e] // havde beholdt hende. Men det krunde

LXXVI

mine fiender ikke taalle, at ieg paa en lovlige maade vilde rive mig ud af ulykken; men at forstørre min lykke det var deres høist ønske. Men ieg vil tie dermed tel in anden gang. Da ieg nu havde sovet den gansk nat med pigen, og det var dag igen, da ma[a]tte ieg io forlade det søde vielested og nu tager een venlig farvel med den kierre pige og med hendes forældre men love, at ieg snart skulde komme igen entel vidre, da vi ikke kunde faa det omtalde brullup sat i værg strags; men tel paask skulde det først skee. Nu gaar ieg og min fader hiem tel skomageren igen; men da var der en saadanne latter, saa det var gefeelig, om dette giftermaal, som ieg der skulle

giørre, som var io meget godt for mig, naar det kunde gaa an, og at der ikke skulde verre nogen, som fordærvet det for mig. Men da ieg nu saaledes har besøgt pigen i 14 dage, og der skal skrives dig [ɔ: *de*] gamle forældre tel, vad dig [ɔ: *de*] skal have i undertægt, da reiser min svigerfader tel Hillerød for at kiøbe papir dertel. Men da han der kommer tel at tale med in politiebient og fortæller ham, at ieg skulde have hans datter og gaar [ɔ: *gård*], da siger denne skalk tel ham, vilken af hans døttre ieg da skulde have. Da bonden nu sagde, at ieg skulde have Magrehte, da sagde betienden, at det skulde hand ikke lade mig faa hende men lade mig tage den vanskabt, da ieg havde verret i Forbedringshuusse paa aar, og at ieg vel nok kunde bestyrre gaarden og nok skaffe di penge, som ieg havde forregivet at have. Men da ieg var straffe, saa var hans Magrehte for god tel mig tellige med gaarden; »og hende,« sagde denne skalk, »kan I altid faa gift; men den vanskabt er der ikke nogen, som tager. Derfor raader ieg tel at lade ham tage hend, da hun er god nok tel ham.«

Da ieg nu kom hen tel min svigerfader igen, og det skulde afgjørres, vor meget at di gamle skulde have i undertægt, da sige den gamle mand tel mig, at ieg nok maatte faa hans gaar, men da skulde ieg tage hans den anden datter tel hustru, da hun ellers ikke kund blive gift, naar hun ikke skulde have gaarden, og den anden pige kunde altid blive gift. Da ieg hørde det, da blev ieg vred og sagde: »Naar ieg ikke maa faa den pige, som Di ingang har lovt mig, da kan Di beholde Deres gaar og vanskabt datter for mig længe nok, da ieg ikke vil have hende, om saa ieg kunde faa ti gaarde med hende.« Dermed var ieg ferdig. Nu faar ieg min ring og medalie, som ieg havde forære datteren, og dermed gaar ieg hiem tel skomageren og fortæller ham det heldige ufald med mit giftermaal med bondens datter. Da sagde hand: »Det skal den gamle skielm dyrt komme tel at betalle.« Det tængde ieg ikke

vidre paa, vad di or skulde betyde, som hand der sagde. Men ieg faar det snart i [ɔ: at] vide.

Da hand in dag siger tel mig, om ieg ikke vilde gaa med ham ud at stiele i nat, da sagde ieg: »Nei, det vil ieg ikke have med at bestelle, da ieg har lovt ved mig selv, at ieg aldrig meer skal berøve min næste sin eendom fra.« Da sagde denne: »Du er in stoer nar, naar du holder det, da politie i Hillerød siger, at du stieler bestandig; og di kalder di [ɔ: dig] for Ole Tyv i alle folkes paahør.« Da ieg hørde det, da blev ieg rassende; og da hand saa, at ieg tog mig det neer, da sagde hand, at det var polities skyl, at der ikke blev noget af med det omtalde giftermaal, da di havde sagt, at det var best at lade mig tage den vanskabt datter med deres gaar; da ieg havde verret i Forb[e]dringshuusse i to aar, da var hun io god nok tel mig. Ia, vad ieg ikke før var gal, saa blev ieg det nu, da ieg hørde, vor skændig at di der havde forstørre min lykke, som ieg aldrig kunde gaee glip af, naar di satans jagthunde ikke havde komme med deres givtige slangetunge og spyt givt fra dem, som fordærvede det hele for mig, som vergen kunde gjørre dem skade paa den eene maade eller paa den anden.

LXXVII Men nu kan ieg nok ensee, vorforre di har gjort dem saa megen umage med at forfølge mig: di har veret bange for, at ieg ikke skulde forbryde mig meer, saa at di derved skulde faa mindre af gavtyve derforre, // naar ieg kom i in vei, vor ieg var fri for at gribe tel nogen forbrydelse meer. See, det havde di gode politie gjort deres bereining paa, og man seer io aldrig, at en politieperson er meer fornøie, en som naar hand kan faa it menske i ulykke; ia, det er, som han havde gjort en frygtelig stoer heldegierning, naar di barre kan faa fat paa in stagels tigger, som har tigger sig it styge brød for at lendre sin hunger dermed. Men Gud i himlen vil nok tel sin tid straffe saadanne blodtørstige tyranner for deres umenskelig hanlenger, som di bruger for at faa deres ulykkelige medmenser i fordømmelsen.

Da ieg nu hørde, vorledes di bagtalde mig, da lader ieg mig overtale tel at gaa med skomageren ud at steile [ɔ: stjæle]; det [var] noget træ, som vi tog fra in mand der i byen, som hand boede. Denne byes navn var Omterup [ɔ: Ammendrup?]. See, det var den første gang, at ieg tog noget fra min næste, siden ieg var komme ud af mit fængsel. Men da ieg nu først havde begynt at gaa med ham ud at stiele, saa skeete det io ofter. Den anden gang, ieg gik ud med ham, da stial vi nogen kaael fra in gaarmand i Høbierre by, og den tredie gang stial vi nogle kartofler fra Peder Nielsen i Helsning by; og den fierde gang bestial vi den, som ieg skulde verret gift med hans datter, som skomageren nu var fiensk paa, fordet hans anslag slog feil med mit giftermaal. Derforre gik vi ing om natten i hans spissekamer og tog en hel deel levnesmidler, nemlig brød og meel tellige med andre genstande. Men da ieg nu var bange, at ieg skulde blive mistængt derfor, da gik ieg hiem tel min fader, vor mit opholsted var. Da ieg nu havde verret hiemme it par timmers tid, da kom den mand med to mænd, som vi havde bestiolen om natten, og vilde ransage hos mig. Men da ieg ikke havde faae noget af di stiolne genstande, saa fant di heller ikke noget hos mig, da skomageren beholt alt for sin egen person, vad vi stial telsammnen. Det hele, vad ieg fik for min umage, det var en gamel blaa trøie, og saa et sølvbeslagen pibbetøie, som var hans eget. Men efter den tid vilde ieg ikke komme hen tel skomageren meer for at gaa med ham ud at stiele, da ieg var bange for at blive arresteerre. Men nu past ieg mit arbeide og gav mig ikke meer tel at stiele for det første.

Nu skal ieg sige Dem, vad der ellers vederfarrer mig i den øvrig tid, som ieg er hiemme hos min fader. Da min fader og ieg blev beet tel et brullup i Oppesonby, som var af hans familie, saa gaar vi dertel og er med tel brullup. Da vi gaar derfra og vil gaa hiem, da kommer vi igennem in by, som

hider Sønbylile. Der gaar ieg med min fader ing tel in gaarmand, som hand kende. Da vi var komme dering, da seer ieg, at der sitter to piger ved siden af konnen og spinder. Da synnes mig, at ieg kend den eene af di to piger; men da ieg ikke kunde huske, vem hun var, saa tau ieg stelle dermed. Men nu begynder konnen, der sat ved siden af pigerne, at tale med min fader, og ieg var hans søn. Da hand nu sagde ia, at ieg var hans ælste søn, og at mit navn var Ole, – nu saa ieg nok, at den pige, som ieg antog for, at ieg kende hende, saae vest paa mig. Men da konnen nu siger tel min fader, om det da ikke var mig, som var opfødt hos præsten i Hiørlunde. I den tid, som hun talde saaledes med min fader, da saa ieg nok, at den omtalde pige snart var bleg og snart rød i sit ansigt. Men da min fader sagde, at det var mig, som var opfødt i Hiørlunde, da styrder pigen baglængs om paa golved. Da siger konne[n]: »Men Gud bevar os! Vad feiller di [ɔ: dig], Dort-ha?« – »O Gud, ieg fik saa ont, at ieg ikke kan sige det.« Da fik hun noget kaalt vand, saa hun da kom sig igen. Men da ieg havde seet bedre paa hende, da genkende ieg hende paa it ar, som hun havde over det høirre øie fra sin føsel af; see, da // saa ieg, vem det var. Ia, tel min større sorri var det den fattige bondepige, som ieg elskede, men[s] ieg tiende hos den gamle pastor Jensen, og som sagde tel mig, at ieg ikke maatte tage tel Kiøbenhavn, for da fik vi aldri hinanden, og da blev ieg ulykkelig for evig. Ia, alt for vest var hendes or alt gaae for sig, som hun sagde tel mig fleere gange, inden ieg reist lige i min egen ulykke. Ia, inu den siste gang ieg talde med hende, da sagde hun tel mig: »Naar du først kommer dering, da glemmer du snart din trod og hengivne pige, som elsker dig høit af hiertet. Ia, den senble bondepige glemmer du snart, naar du er komme bordt fra hende.« Ia, ieg troløsse, ieg glemte al for snart, vad den kierre pige sagde tel mig, som nu var 6 aar siden; og 5 aar var det, siden ieg talde med hende siste gang.

LXXVIII

Nu stod ieg der som forsteenne for hende og kunde ikke tale it or meer, da ieg saa, hvor lykkelig ieg havde verret, naar ieg havde bleved fra den ulykkelig Kiøbenhavn og verret eere [ɔ: ejer] af saa dyrbar ind pige, som hun var, og som ieg havde elsket i min barndom lidenskabelig, og hun mig ligeledes, den kierre engel. O Gud give, at det alletider maa gaa hende godt, og at der aldri maa telstøde hende noget uhel, i vad som der nevnes kan, og at hun maa leve lykkelig med den mand, som er saa lykkelig at verre hendes trod mage og lesager her i livet. Det ønsker ieg af mit ganske hierte og sind, og fred verre med den gode pige og hendes ægtmage og hendes kierre smaa bore[m] [ɔ: børn]. Det beder ieg Gud i himlen om, at der aldrig skal telstøde nogen af hendes saadanne ulykke, som der har ramt mig. Ia, det ønsker ieg af mit sorrigfulde hierte.

Men da min fader seer, at ieg staa[r] saa tangeful, da siger hand: »Det er vel best, at vi snart kommer vidre fort.« Da sagde ieg, at ieg først vilde tende min pibbe. Men da gik genstanden for min gamle kierlighed ud i køkene, vor ieg ogsaa skulde ud at have jl [ɔ: ild] paa pibben. Men da ieg kom hen for at tende pibben og siger tel hende: »Mig forlov at tende min pibbe hos Dem, min gød [ɔ: gode] pige,« da ieg nu trode, at hun ikke kende mig. Men ieg fik det at føle, at hun kende mig, da hun i steden for at svare mig tager mig fat om min hals med sinne kraftige arme, som ieg ikke kunde rive mig af igen, enskønt ieg giord forsøg derpaa it par gange, men forgæves, og da hun sagde: »Ieg kender dig godt, du troløsse. Derfor vil ieg dog give dit [ɔ: dig] it [kys] inu ingang, og ieg slepper dig ikke, førren du kysser mig.«

Da ieg nu ikke tængde paa nogen list, saa omfavner ieg hende nok saa kierlig, og hun mig ligesaa; men mig synnes, at hun tog temlig haart. Men da hun var en stærk pige, saa trode ieg, at hun ikke veste af det, at hun tog saa haardt. Da hun nu kysser mig, da kyste kun nok lidenskabligh; men inden ieg

tænger vidre derover, da trykker hun mig fast tel sig og bider mig i min mund, og det saa blodet loper [ɔ: løber] ned af os bægge to. Men hun bliver ved at holde fast med sinne tænder, vor hun hafde fat, og ieg stod i en ustaalig smeert. Men da kom den anden pige ud i køkne med. Da slap hun mig med di or: »Nu kan du huske, tel du taler med mig igen. Og paa søndag skal du møde mig hiemme hos min gamle fader; og det maa du love mig bestemt, at du kommer, da ieg inu in gang vil tale med dig, og saa aldrig meer.« Da sagde ieg, at ieg nok skulde komme. Da ieg det havde lovt hende, da tager hun noget vand og vasker det blod af mig, som der lob [ɔ: løb] af det saar, som hun telføie mig med sit kys. »Ia,« sagde hun, »det gjør mig ont, at ieg har kyst dig saa haardt; men ieg var bange, at du ellers ikke kunde huske, at du havde talt med mig, og du tængde nok minst paa, at du skulde treffe mig her. Men ieg saa strags paa di [ɔ: dig], at du kændte mig; men du trode nok, at ieg ikke kende dig. Io, ieg kende di [ɔ: dig] strags, da du kom; men saa længe, at dit navn ikke blev nenft, saa kund ieg nok holde mig; men da din fader sagde dit navn, da kunde // ieg ikke holde mig længer, som du nok selv saa, at ieg fik ont, da din fader sagde, at det var di [ɔ: dig], som der havde tient i Hiørlunde. Men nu siger ieg dig farvel tel paa søndag. Da skal ieg nok tale vidre med dig.«

LXXIX

Dermed gaar ieg ing tel min fader, og da gaar vi vorr[e]s vei. Det var om torsdagen, og om søndagen maa ieg io møde hende, som ieg havde lovet hende, hiemme hos hendes gamle fader. Da ieg nu kom derhiem hos ham, da kændte hand mig ikke. Men da ieg sagde ham, at det var mig, som tiende tellige med ham hos pastor Jensen, da kende den gode gamle mig, og da sagde hand tel mig, om ikke ieg havde talt med hans datter, »da hun sorger [ɔ: sørger] saa meget for di [ɔ: dig].« Da sagde ieg nei, at ieg ikke havde seet hende nu i 5 aar. Men da sagd hand mig, at hun nok kom hiem i dag, og ieg maatte ikke

gaae, førren hun kom. Ia, det vild ieg gjerne, og da ieg havde taget en flaske brendeviin med mig tel den gode, gamle mand for at fornøie ham, da hand saa gie[r]ne vilde have sig in snaps; men da hand var fattig og gamel, saa var det ikke saa let for ham at bekomme noget af den slags. Men da ieg setter flasken hen tel ham og siger tel ham: »Skenk os nu, du gode gamle. Nu er det længe siden, at vi drak sammen,« nu blev den gamle mand saa fornøie og saa leet, som hand var 30 aar gamle. Nu drak den gode mand brendeviin, som det var sød mælk, og da blev hand munder.

Og nu kommer hans elskende datter. Da ieg saa, hun kom, da skiulde ieg mig, saa at hun ikke kund see mig. Da hun nu kommer ing tel sin fader, da siger hun, om der ikke havde verret in fremme person og talt om hende i dag. Da sagde faderen nei, men der var komme in smok, stoer fugl ing tel ham i dag, som hand ikke kende. »Men det kan verret mulig, at du kender ham. Ieg har sat ham ing i kamre i in krog. Du kan gaa dering og see, om du ikke kender ham.« Altsaa nu kommer hun dering, vor ieg havde skiult mig. Nu gaar hun og leder; da ieg sat ned i in mørk krog med mine føder lige ud, saa kan hun ikke see mig, men kommer hen, vor ieg sitter, og falder over mine føder saaledes, at hun falder lige over paa mig. Da omfavne ieg hende og holdt hende fast. Men da sagde hun tel mig: »Du har ikke nødig at holde saa fast, for ieg kan nok vide, vad du er for in fugl, som min fader sagde, at ieg skulde gaa ing at see.« Nu tager hun mig i ansigt, der vor hun havde bit mig. Da sagde hun: »Lykkelig er den, som mærker sinne,« og dermed omslønger hun mig med sinne kraftfulde arme, og det saaledes, at ieg ikke kunde komme fra hende, førren hun selv vilde lade mig løs. Men nu siger hun: »Min kier[e], sig mig, vorledes kunde du saaledes glemme din trod pige, som du havde lovet, at du aldrig vilde forlade eller slaa hende af dit sind eller tanger? Og vorledes kunde du glemme,

vad ieg sagde tel di [ɔ: dig], at du ikke skulde tage tel Kiøbenhavn, og vorledes kunde du faa det i sinde at giørre di [ɔ: dig] saa lav og gaa ing paa præstegaarden og tage det tøie, som du kom i forlegenhed for? Ia, den gang ieg fik det i [ɔ: at] vide, da græd ieg baade dag og nat for det, at du skulde gaa den skam over, og at ieg aldrig meer torde tale med dig, naar der var nogen som saa det.« Nu bryder hun ud i at græde, saa det er geferlig. Ia, hun faar mig tel at græd med, vor nødig ieg vilde, da ieg ikke godt kan komme tel at græde; men hun kunde faa mig tel det. Ia, ieg blev saadanne, at ieg ikke veste meer af mig selv at sige, – ia, ieg havde med glæde givet mit liv bort den gang. Ia Gud give, at hendes fader ikke havde verret tel stede den gang. Da havde ieg alt lagt i en sød vile med den elskende pige i graven i 13 aar, og saa havde vi dog blevet sammen, on [ɔ: om] ikke i livet, saa dog i døden.

LXXX Men som vi skulde tel at genembore hinanden, da kom hendes fader og seer, at vi vil stikke hinanden ihiel, og da farrer hand hen imellem os og siger: »Dersom I ikke giver mig iers vaaben, kierre børnen, da maa ieg raabe gevalt;« og da hans søn bode ved siden af ham, saa var vi nød tel at alyde. Da tog hand bægge knivene, som hørde // hende tel. Dermed maa vi gaa med den gamle mand ing i stuen og saa love ham, at vi ikke vil giørre hinanden noget meer, »da det vilde blive mig en stoer sorrig, dersom I gaar hen og tager livet af hinanden. Og nu kan I io godt faa hinanden, dersom ieres kierlighed er den samme, som den har verret før.« Men da sagde ieg: »Det bevarre mig Gud fra, at du og din kierre datter skulde slaa ierres næsse ned for min skyl. Nei, det skal aldrig skee. Saa maa det gaa mig, som det vil, saa skal hun aldrig komme tel at gaa nogen skam over for mig. Og det er mig lige meget, vor ieg bliver af, for mit gode her i livet er fortabt og forlounen, da ieg er foragt af enver, som kender mig. Ia, ieg kan io ikke forbyde mine fiender at bagvask mig, naar ieg ikke hører det.

Derfor er ieg for evig ulykkelig, og ieg faar aldrig fred meer her i livet.«

Dermed var min tale ent, og nu tau ieg, da ieg saa, at hans datter ikke kunde taale at hørre derpaa. Men da gav vi os tel at græde. Saaledes var ieg der it par timmer hos den elskende pige som ieg aldrig meer skulde tale med, og som ieg da sagde det siste levvel, og hendes gamle fader sagde ieg ogsaa det siste levvel; og nu gaar ieg med it sorrigfult hierte der fra den elskende genstan, som ieg nu aldrig meer kunne tale med, uden ieg forstørde hendes lykke og fred. Ia, det varde mange dage, enden ieg glemte det besøg, som ieg der gjorde. Men dog fik min fader det ikke i [ɔ: at] vide, vad der var paseert med mig, da det ellers kunne blevet galt med mig; tig dertel havde den gode politiemester verret villi. Men havde det derimod verret noget, som kunde verret mig tel gavn, da havde hand ia [ɔ: jo] gjort al mulig for at afværge det; for ellers kunne hand io ikke godt faa mig i sinne kløer, naar ieg kom i in vei, vor ieg havde mid daglig ukomme.

Ia, det er io deres stør[s]t fornøielse her paa jorden, naar dig barre kan faa den fattige mand i fordømmelsen. Ia, vil hand ikke stiele for at lindre sin hunger, eller ogsaa mand maa see at pinne ham tel at tigge, og da tage ham derfor og dømme ham ing i Børnehuuse. See, da skal man see, vor disse men-skeplager vor di glæder dem, naar di kan komme tel at dømme saadanne in fattig dievl i ulykken, – ia, de glæder dem, som di havde vundet een hel stad.

Men da ieg nu var hos min fader, saa traf det sig, at der ofte kom in karl der i huuse, som var forlove med den mands datter, som ieg og min fader boede hos. Men datteren tiende i Øllerød [ɔ: Ullerød] hos in gaarmand. Men naar hun kom hiem tel sinne forældere, saa tog ieg mig den frihed at spøge med hende, uden at ieg tiengde noget ondt dermed. Men ieg kom dyrt tel at betalle min dumdrigstighed, da hendes kierst

trode, at ieg vilde gaa ham i forkiøbet, og at hand ikke kunne prylle mig af. Men dertel fant hand paa følgende raad: Da der var bal i den by, som hands forlovede tiende i, saa faar hand mig tel at gaa med dertel, uden at ieg anhr, vad list at hand havd derunder; og naar man ikke har gjort noget, saa tænger man heller ikke derpaa, at der skal telstøde in noget ont. Men saaledes gik det ikke mig den gang, som ieg er saa uforsigtig at gaa hen i min egen snare.

Da vi nu komme dertel, vor balle var, da sagde denne karl tel mig, at ieg kunne gaa dering først. »Men du skal ikke sige tel min kierste, at ieg er med,« sagde hand tel mig; og da ieg trode at giørre ham in tienste dermed, saa lovde ieg ham at opfylde hans ønske. Da ieg nu kommer i gangen, da møder ieg hans forlovde der, og hun spørger strags efter sin kierste. Da ieg nu sagde, at hand ikke var med, da sagde hun tel mig, at ieg da skulde verre hendes cavaleer i nat i steden for den trodløsse, da hand havde lovet hende at komme der tel hende. »Men,« sagde hun, »hand er vel gaae hen tel sinne ludre andre steder. Saa tager ieg mig ogsaa den samme frihed,« og dermed tager hun mig om halsen og kysser mig. Men det staa hand udenfor og seer. Men da ieg antog det hele for uskyldig spøg, saa tængde ieg ikke vidre // derover. Men nu kommer hand frem af sit skiul, og da gaar kiersten hen tel ham og vil give ham it kys. Men da skyder hand hende fra sig med dig [ɔ: de] or tel mig: »Du maa gierne beholde hende for mig.« Da sagde ieg tel ham: »Du maa ikke trod, at ieg vil tage di kierste fra dig; og naar du ikke kan taale spøg, saa skulde du lade ver at begynde dermed, da det er din egen skylt alt det passeerte.« Da sagde pigen, at det var ikke vert at giørre saa meget af saa lit. Dermed gik hun ing i stuen, og da hand ikke vilde dandse med hende, saa tog ieg hende tel min damme. Saaledes er ieg der, tel kloken er 4 om morgnen. Da gaar ieg udenfor; men som ieg der staa, da kommer der nogle karle

hen tel mig tellige med den omtald, og da slaar di mig i hovdet, saa at min hat gaar ned over mit ansigt. Men ieg tager fat i in af disse karle og holder fast ig ham. Men nu slaar di mig med knæbler, saa di var ferdig at slaa arme og been ituu paa mig. »Men,« sagde ieg tel dem, »I skal dyrt komme tel at betalle ieres overfal, som I her giør imod mig uden aarsag.« Og da raaber ieg gevalt, saa at der kommer fleerre folk ud, og da er der in karl, som kende mig, og hand komer hen og siger tel dem, om det er mig. Da ieg nu sagde ia, og at hand skulde tage fat i mine volsmen. »Og den mand, som ieg har fat i, hand skal nok blive [hos] mig saa længe, at ieg har mine hænder ved magt. Det skal ikke gaa saadanne af at slaa folk fordærvet, som ikke har fornermet nogen. Men di skal i arest for deres skændig overfal, det skal ieg vise dem.«

Men nu kom pigerne og bad mig, at ieg dog for Guds skylt ikke maatte melde det, da di blev ulykkelig, naar det kom for retten. Da sagde ieg: »Naar di betaller mig mine klæder, som di har fordærvet for mig, saa forlanger ieg ikke vidre for dig [ɔ: de] mange pryl, som ieg har faae. Dem er ieg io nød tel at beholde, da di ikke kan tages bort, naar di først er læse paa. Men ieg vilde dog gierne vide, vorfor I har saa skændig overfalt mig, da ieg ikke har fornerme nogen af dig [ɔ: de] gode folk, som her er telstede.« Men da vil dig [ɔ: de] trege den frem, som har faa dem tel at slaa mig; men di kan ikke finde ham. Men da siger di mig, at hand, som var komme tellige med mig, havde sagt, at ieg var gaae med dertel for at tage hans kierste fra ham, og at ieg skulde have sagt, at ieg kunne prylle alle dig [ɔ: de] karle, som der var forsamle, – det vil sige mand for mand, – og at det var ikke andet en som drenge, som der var tel karle. See, det var io fornermelig or, naar ieg havde sagt det. Men det var den største løgn, som den efame karl havde digte op for at faa mig prylle af, da hand ikke selv kunne prylle mig af. See, derforre vilde hand have mig med

LXXXI

derned og saa løbe sin vei, naar hand først havde faae di andre folk tel at bange mig af. Da di nu havde sagt mig det, da gik ieg min vei for at see, og ieg ikke kunne faae fat i denne gavtyv. Men nei, – hand var ikke tel at finde, og da ieg veste, vor hand boede, saa gik ieg dertel; men nei, hand var heller ikke der at treffe. Da ma[a]tte ieg lade mig nøie med det, ieg havde faae for min dumhed. Denne skalkes navn var Ole Skools.

Nu kommer ieg in dag tel Hillerød, vor min moder boer, og da ieg gaar ing tel hende for at besøge hende, da siger hun tel mig, om det var sandt, at min fader sagde om mig. Da sagde ieg: »Det kommer an paa, vad det er, hand siger om mig.« Da sagde hun, at hand havde sagt tel hende, at ieg havde stiole 50 daller fra ham. Da hun sagde mig det, var ieg ferdig at breste af galhed, da ieg var uskyldig for saadanne en skændig forbryldelse, som hand paa saadanne en løgnagtig maade lagde mig paa. Men det var tel et paaskud for, at der ingen skulde trod, at hand havde drokket sinne penge op. Derforre bilde hand folk ing, at ieg stial dem fra ham, da hand ikke godt kunne verre det bekendt at drikke 200 daller op i et halvt aar, som var telfelde med ham. Derforre var det ikke mig, som stial hans pinge, men det var hans egen halse, der stial dem. Og sommetider, naar hand kom hiem og havde verret borde i 3 eller 4 dage at sviere, og ieg sagde tel ham: »Vor mange penge har fader ødelagt i disse dage?« da sagde hand: »3 mark.« Men naar ieg kom derhen, vor hand havde sviere, og spurgt dem, vor meget min fader ødelagte der, sist hand var

der, da sagde di, at hand ødelagt over 5 daller. Ia, sommetider var det gaae tel di 10 daller. // Da sagde ieg tel min fader, naar ieg havde faae saadan noget i [ɔ: at] vide, at hand skulde kiøbe sig it huus, enden hand ødelagt alle pengene. Men da blev hand vred paa mig, fordet ieg raade ham tel det best. Men da hand var bange, at hans børen paa den maade kunne med tiden komme tel at faa nytte deraf, saa var det et tordenslag for hans ørne at hørre tales om, at hand skulde kiøbe sig en egendom for sinne penge. Og da hand ikke unde sinne børen noget deraf, saa var det io nødvendig for ham at faa slaae dem i sin hals saa snart, som det var ham mulig, da hand meende, at hand ellers kunne døe, enden hand havde drokket pengene op.

See, det var aa[r]sagen, vorfor hand sagde tel min moder, at ieg havde tage hans penge, enskønt det havde engen syn verret, dersom ieg havde taget dem allesammen fra ham, da ieg saa dog havd brugt dem tel nytte. Men Gud hielpe mig, – havde ieg taget nogen fra ham, da havde ieg verret ves paa at komme i arest derfor. Men dog fik ieg skyl derfor aligevel, og telstod [ɔ: desto] bedre kunne folk io ogsaa faa aarsag tel at uraabe mig, naar dig hørde sligt om mig. Altsaa, da min moder havde sagt denne beskyltning, da gik ieg hiem tel ham og sagde ham, vad min moder havd sagt mig. Men da sagde hand, at det var løgn, og det havde hand aldrig vergen tængt eller sagt. See, vad skuld ieg nu trod, da een af dem maatte sige usandhed.

Men nu beslude ieg at reise her tel byen og tage mig en tjenste.

LXXXII

[Kapitel 7: Ømme elskerinder og gavtyve.
Andet fængselsophold. Løsladt, mistænkt igen; frikendt og forelsket.
Marts 1827 – midt i juli 1829]

Det var 1827 i mars maane, da ieg kom her tel byen, og med det [samme] besøgte ieg Tømer-Leenne i Kongens Lynby. Da lagde der et brev tel mig heringe fra byen fra den pige, som ieg blev bekendt med der i Lynby, da ieg var der med min fader tel bal, som ieg før har talt om, at ieg blev saa forbause, da ieg kom ing tel hendes forældre, og hun begynde at tale, og at ieg ikke kunne forstaa et or af, vad hun sagde tel mig, men hendes fader ma[a]tte sige mig, vad det var, som hun sagde tel mig: at hun ikke maatte have nogen kierste, uden det var in person, som vilde gifde sig med hende. Altsaa, i dette brev finder ieg og di samme or, som hun dengang sagde tel mig, og at ieg maatte endelig komme ing, saa snart ieg havde bekomme det brev. Og da ieg nu var uden arbeide, saa gaar ieg dering tel hende strags, og da var ieg io meget velkommen hos hende. Men nu siger hun tel mig, at nu skulde vii have brullup; men ieg meende, at det ikke kunne gaa an, da ieg inu ingen arbeide havde, men maatte først see at faa noget arbeide, enden ieg tængde paa at gifte mig. Ia, det synnes hun da ogsaa, at det var det best. Men hendes fader havde sagt, at saa snart ieg kom hering, da skulde vi have brullup. »Men det er io ogsaa god tid med det inu,« sagde hun, »min kierre ven, naar du barre ikke forlader mig.« »Ia, det skal du ikke verre bange for. Nu skal ieg tage mig tjenste her i byen som karl, da

ieg har møst alle mine klæder i jldbran paa den siste mølle, som ieg arbeide paa.« Altsaa maa ieg nu tage tel takke med at tienne for karl.

Da ieg saaledes havde verret der hos hend i to dage, da fik ieg io tjenste hos vognmansenken madan Jonsen paa Bleidamsvein som karl. Men det var en meget slet tjenste der, da der var mange tjenstefolk der og mange sviin imellem dem, og tyve og skielmer mangle der heller ikke paa; det fik ieg snart i [o: at] vide, da di stial en ny trøie og et par beenklæder fra mig, og det var dig [o: de] beste klæder, som ieg havde. Men vem havde taget det? Da der ikke fantes noget hos dem, som ieg havde mistængt derforre, maatte ieg tørre mig om munden med taalmodighed og tie stelle med skaden, som ieg der havde lit. Men da ieg een dag kom ud paa Christianshavn tel hoervertinden Halversens kunne, som er min cosinne, og ieg siger tel hend, at ieg var bleven bestiolen, da sagde hun tel mig: »Saa maa du stiele igen for at oprete dit tab, og kan du skaffe mig et godt nyt lagner, da skal du faa een ny, blaa trøie af mig derfor.« Ia, da tængde ieg, at det ikke kunde verre syn, om ieg tog et af dig lagner, som der // lagde paa min seng, da madam Jonsen var ind rig dame og havde nok af di genstande. Og da di havde bestiolen mig, som var saa fattig, saa meende ieg, at det eene lagner ikke kunne giorre hende nogen skade.

LXXXIII

Efter det overlæg, som ieg der gjorde mig, tager ieg det eene lagner af min seng og gaar tel Halvers konne med det, vor ieg da faa[r] den omtalde trøje for det. Men da der nu var gaae nogle dage, da kommer madamen selv ud og seer i min seng, og da seer hun, at der mangler et af lagnerne paa min seng, og da kalder hun paa mig og spørger mig, vor mit eene lagner var blevet af. Men da sagde ieg, at det veste ieg ikke, da ieg ei kunne passe paa mine egne klæder, langt mindre svarre tel lagnerne paa min seng. Men da sagde hun, at ieg skulde betale det af min løn. Men da blev ieg vred, og dermed var ieg ferdig med min tjenste der. Ieg var der nok i 6 uger, og derfor fik ieg ikke andet en som lagnerne.

Altsaa tager ieg hiem tel min kierste, Anne Olsen, som ieg da nu skulde have brullup med. Da der nu var gaae nogle dage, da det var in søndag, at ieg gik lit ud i byen, og da møder ieg 4 personer, som var mistængelig af politie alle. Det var Christian Sørensen og Gærner, som nu sitter i Kruttaarne, og Peter Andrias Olsen og tyske Fugt [ɔ: Voigt]. Disse 4 personer gaar ieg med ud af porten, da ieg havde verret i fangestanden tellige med di to siste og den første. Da vi nu var komme ud imellem Nørre- og Usterport, da lægger vi os ned. Det var godt veir, og ieg falder i søvn. Men da ieg vaagner op, da er min tægnebog stiolen ud af min lomme, vor mine papir var i tellige med 5 daller, som var alle mine penge. Da sagde ieg tel dem, at mine papirre og penge var stiolen fra mig, imens ieg havde sovet. Da sagde disse skielmer, at di ogsaa havde sovet og ikke seet, vem der havde verret; men nu leder di omkring i græsse, og da finder di tægnebogen der, vor di selv havde lagt den, di gavty[ve]. Men pengene var taget bort; men mine papir var der dog, som vel var; ellers havd det verret regtig galt med mig. Da ieg nu beklage mig, at det saa galt ud for mig, at ieg ingen penge meer havde, da sagde dise skielmer, dersom ieg kunne sige dem it godt tyverig, da vilde di gaa med mig i nat

ud at verre mig behielpelig at forøve det. Da ieg meget godt kunde see paa dem, at di havde tage mine penge fra mig, saa tængde ieg strags derpaa at narre dem et par miill ud i landet og saa gaa fra dem der. Saa fik ieg dog hevnt min harm paa dem paa den maade, da ieg ikke kunne gjørre dem anden skade. Men da maatte ieg først gaa med dem hering i byen og hielpe dem at ødelæge di 5 daller, som di havde stiolen fra mig, da ieg synnes, det var syn, at di skulde have nogen nytte af dem; og dertel var di villi nok. Da ieg sagde, at ieg vest in bonde, som boede to miille ud paa landet herfra, og hand havde mange penge, og ieg havde tient hos ham, og derfor vest ieg, vor hand havde sinne penge, – ia, da di hørde det, saa gik vi hering i byen, og da gik det af det eene vershuus og i det andet, entel at alle penge var forterret.

Og da gik vi ud af Vesterport, da kloken var 10 om aftnen, og af Roskilde tel. Men ieg gik ikke af landevein med dem men over markerne men [ɔ: og] over pløiet jor og vandgrøfter og mosser, entel ieg havde faae dem langt ud tel een bonde-gaar; og da var di saa forasse, at di var ferdig at styrde af mathed, da di ikke var van tel at // gaa saadanne turre paa landet, iser om natten. Da vi nu var ved stedet, da skulde ieg gaa hen og see, om folkene di sov trykt. Men i steden for at see derefter saa gik ieg hen tel porten, vor ieg veste, at hunden var, og tog fat i porten, saa at hunden hørde det, og da gav den sig tel at gøe geferlig; og da løb ieg min vei, da det var syn at bestiele den gode mand, som der boede. Da ieg havde tient hos ham, saa kende ieg ham godt og vest, at det var in god mand. Havde det derimod verret in slem mand, da havde det ikke gaae saa tel. Men da ieg nu var gaae min vei, da maatte gavtyvne ogsaa gaa med uforrette sag.

Enden ieg kom ing paa Vesterbroe, da var det dag, og da gik ieg ing i et vershuus for at faae noget at leve at [ɔ: af] og tellige at see min glæde paa dise personer, naar di kom telbage

LXXXIV

med uforrette sag. Ia, som ieg nu sat deringe, da kom dise skielmer der forbi, men var saa forasse, at di knabt kunde gaa; men mig saa di ikke, ellers havde di slaae mig fordærve[f]. Da di nu ikke kunde see mig meer, da gik ieg ing tel byen tel min kierst, vor ieg forblev den dag og nat, og dagen efter reiser ieg tel Hillerød, da der skulde verre marke. Da ieg nu kommer ud paa Nørrebroe, da seer ieg, at politie treger af med di tre personer af dise omtalde skielmer; men Sør[en]sen havde di ikke faae inu, da hand var unløben; og da hørde ieg, at di havde gjort et nattetyverig paa Nørrebroe hos Jakop Iensen. Da ieg hørde det, da priste ieg mig lykkelig, at ieg forlod deres selskab, og dermed gaar ieg min vei af Hillerød tel.

Da ieg kommer ud tel Tre Flasker, da kommer der ind bondepige, som skulde samme vei som ieg, og da bliver hun min reisekamrat, og vi gaaer saa smaat og taler om mange smukke ting, iser om kierlighed; og saaledes gaar dagen hen for os med uskyldig tale, saa at vi ikke kommer tel Hillerød, førren kloken er 12 om natten. Da sagde den stagels pige: »O Gud, vor skal ieg nu hen, da kloken er saa mange, og ieg har over to miille hiem tel mine forældre inu? Og her i denne by kender ieg ingen, vor ieg kan verre, tel det bliver dag, at ieg kan gaa vidre.« Da gjorde det mig ondt for den stagels pige, da ieg alletider har haft et følsomt hierte for det smukke køn. Da sagde ieg tel den forlægne pige: »Dersom Di vil gaa med mig, da kan Di blive hos mig i nat, vor ieg lægger mig ing, og det skal ikke kaast Dem noget, da vi har verret reisekamratter den hele dag.« Da takke hun mig for min godhed imod hende, og da gaar hun med mig hen paa Postgaarden, vor ieg var godt bekendt med manden der, og da forlangde ieg varm aftensmad tel os og saa et sovekammer for os to alene; det vil sige for mig og pigen, som der var med mig.

Da vi nu havde spist, da kommer der ind pige med lys, som skal vise os tel sovekamre, og da sagde ieg tel min reisekam-

rat: »Nu kan Di gaa med tel Deres sovekammer;« og dermed gaar hun bag efter lyse, og ieg bag efter hende. Saaledes gaar vi lige ing i kamre, vor pigen med lyse setter det paa bordet og gaar sin vei og siger godnat tel mig og min reis[e]kamrat, som saae paa mig med et par øine fulde af kierligheds jld. Men da sagde hun tel mig, om ieg skulde sove der med, da der var kuns een seng. Da sagde ieg ia, at vi godt kunde lægge der bægge to. Da sagde hun, at det ikke kunde gaa an, at hun lagde der, naar ieg skulde lægge der med. Men da ieg lovde, at ieg ikke skulde fornærme hendes ære, – »det kan Di verre meget rolig for. Derfor læg Di Dem kuns ved min side«, – ia, da ieg saaledes havde talt for hende, da klæde hun sig // af og lagde sig i sengen ved siden af mig. Men da ieg havde lovet hende, at ieg ikke skulde overtrede anstendighedens vei med hende, saa vilde ieg ogsaa staae ved mit or. Men da den stagels pige frøsse om sinne føder, saa vilde hun gierne varme dem hos mig, og det var io ogsaa syn at forbyde hende det. Men hun fik kulde i hele sin kraap; ia, hun krob [ɔ: krøb] mig saa tel livs, at ieg var nød tel at varme hen[de] for den farlig kulde, som hun var belagt med, om ieg ellers vilde verre fri for at ansees for at have et ufølsomt hierte imod det smukke køn. Ia, ieg maa sige om den gode pige, at hun var ind meget øm elskerinde. Altsaa var ieg tvungen tel at vise hende det samme igen fra min side, og saaledes gik den nat meget godt for os. Men nu kom dagen; da meende ieg, at hun vild gaa hiem tel sinne forældre. Men da hun saa, at der var marke, da sagde hun, at hun ikke vilde gaa hiem førren i morgen, og at hun vel kunde lægge der ee[n] nat inu. Ia, ieg havde gierne sagt nei dertel; men ieg vilde dog ikke sige tel hende, at hendes selskab kede mig, enskønt hun var mig in dyr gæst. Men da den anden nat ogsaa var tel eende med os, da sagd ieg farvel tel hende, efter at hun havde sagt mig, hvor ieg skulde treffe hende her i byen, da hun barre skulde hiem at besøge

LXXXV

sinne forældre og da reise hering igen. Men ieg har aldrig seet hende, siden ieg skildes fra hende i Hillerød.

Da ieg nu kom hering tel byen igen, da møder ieg in svensk smed, som havde verret i fangestanden i den tid, som ieg var der, og derfra kende ieg ham. Da sagde denne tel mig, om ieg ikke vilde verre ham behjelpelig at bestiele in herre, som boede i Viingaarstræde, og der var een 30.000 daller at faae, naar kloken den var 11 om formedagen, »for da gaar herren ud og kommer ikke hiem førren kloken 3.« Da sagde ieg, at det kunde vel ikke godt gaa an; »og hvorledes skal man komme ing?« Da sagde hand: »Der er een nøgle, som kan lukke dørren op, og da er der ikke meerre i veien en som at tage pengene tel sig. Men ieg tør ikke gaa derop, da politie kender mig, og da faaer ieg een slem arrest derfor; men di [o: dig] kender di ikke. Men du maa have en frakke paa, ellers kan du ikke gaa derop i huusse.« Da gaar ieg hen og faar min kierst tel at laanne mig sin broders frakke, og den tager ieg nu paa, og da skal ieg nu gaa med ham derhen tel det omtalde sted. Men hand bliver nede paa gaden, imens ieg gaar derop i huusse. Men da ieg er komme op tel dørren og vil tel at lukke den op, da komer der ind pige oppe fra huusse af og spørger mig, vem ieg skulde tale med. Da sagde ieg, at ieg skulde tale med ind pige, som tiende der. Da sagd hun, at der tiende ingen pige, »da det maa verre ved siden af.« Altsaa var ieg nød tel at gaa min vei med uforrette sag ned tel min tro veiler, som stod dernede og vende paa, at ieg skulde komme med alle di tusen. Men det var en feile for ham, at ieg ikke havde faae nogen. Da sagde hand, at vi nok skulde faae penge in anden sted.

Nu gaar ieg med ham hiem, vor hand boede, og da faar gavtyven mig tel at sette den laante frakke ud, da hand lovde mig at skaffe penge i morgen at løsse den for igen. Men den morgen kom aldrig, og nu torde ieg ikke komme hiem tel min

kierst meer, førren ieg fik frakken løst igen. Saaledes gik der flerre dage hen. Men da faar den svenske skielm mig tel at gaa ud hos madam Jonsem om natten, ing i stalden, hvor ieg bordttager nogle hestedægner tellige med nogle andre smaa-ting, og det tager ieg hiem tel Holmgreen (det er den omtaldes svensk smed, som gav mig saadanne gode raad). Da ieg nu kom derhiem med di stiolne genstande, da vilde ieg, at hans konne skulde gaa ud at selge det. // Men det sagde konnen kunde ikke gaa an. Men da di ingen penge havde tel at faae noget at leve af, saa faar di mig tel at trege min siorde af, og da den var ny, saa fik hun een daller for den, da hun solgde den; og da blev di penge ødelagt tel frukaast; og da skulde ieg lægge mig at sove, imens hans konne gik ud at selge di stiolne genstande. Men i steden for at selge det, saa hende di politie tel mig, og da di kom og kalde paa mig, da lagde di stiolne genstande under mit hove. Da ieg nu vaagne, da saa ieg, vad for en list at den svensk gavty[v] havde brugd for at fange mig i sin snarre. Da betienderne spørgt mig, vad det var for noget tøjie, som ieg der havde, da sagde ieg, at det var noget, som ieg havde fundet ude i Nørre Aleee, og at ieg vilde lysse det op. Men min sluder hialp mig ikke noget med den historie, men ieg ma[a]tte følge med tel Kamre, vor ieg sat i 10 uger. Men ieg blev stanhaftig ved min benægtelse og sagde, at ieg havde fundet det ude paa det omtalde sted. Men nu blev ieg sye, og da kom ieg ud paa syestuen, hvor ieg lagde i 3 uger, og i den tid var ieg meget sye. Ia, ieg kunde ikke tale i 3 dage; men dog saa kom ieg mig igen, og da kom ieg i Stokhuuskældereren at sitte, og her blev ieg ved min først usang: at ieg havde funde det. Og da madam Jonsen kom her i retten og beviste, at det var hendes eendom, og at det var komme bordt uden hendes villie og vidende, og da blev det hende uloveirre [o: udleveret], og da kom ieg tel at sitte i Hoffistadsaresterne, vor ieg fik min første dom, som var 3 aar i Rasphuuse. Men

LXXXVI

den appeleerde ieg tel Høisteret, og da fik ieg it aar telbag i Forbedringshuusse den 10. optaaber 1827, og da havde ieg sat i arest 5 maander. Altsaa maa ieg nu gaa det aar med i det ulykkelig huus.

Ia, denne gang saa ieg megen mer elendighed en som den først gang, at ieg var ingdømt der; ia der var mange in rask karl, som blev ingdømt der i det aar, og naar hand havde staae ved rokken i 3 eller 4 uger, saa styrde hand af sult; og dermed blev hand bragt paa syestuen, hvor hand snart forlod denne verden. Og telligemed saa ieg inu megen meer af derres unaturlig vellyst med di smaa drenge, som ieg før har talt om. Ia, der var mange af dem, som maatte dyrt betale deres liderlighed, – det vil sige drenge, – med deres liv, som gik i føieten. Men ieg kan ikke sige, at ieg havde det ont i det aar, som ieg nu var ingdømt der, da ieg alletider past mit arbeide saaledes, at ieg svarre mesteren det, som hand skulde have. Og saa arbeide ieg saa meget tel overarbeide, at ieg kunde faae for 2 eller tre mark smør og ost og tobak ver uge, – see da kund ieg ikke lide nogen nød.

Saaledes gik det aar meget godt for mig. Ia, ieg kan ned [o: med] sandhed sige, at ieg aldrig fik noget slag eller noget ont or i det aar, som ieg nu var der. Men da ieg nu havde verret der tel den 10. optaaber 1828, da kom ieg ud igen; og da ieg kom tel Politiekamre, da var min fader der og modtog mig, saa at ieg var fri for at blive sendt hjem tel Hillerød, da ieg nu var for det meste ganske nøgen. Og min fader modtog mig kuns, fordet hand veste, at ieg fik nogle penge, naar ieg skulde ud fra min straffetid; og da vilde hand verre mig behjelpelig at øde dem, som ogsaa telfelde var. Ia, hand lovd politie at skaffe mig arbeide, – men Gud hielpe ham for at skaffe mig arbeide, da hand ikke havde noget selv. Og dog saa skrev hand sit navn i protecollen, at hand skulde verre ansvarlig for mig.

Da ieg nu kom med ham hen tel min søster, som boer her i

byen, – den gang boed hun i Sølvgaden 409 paa første sal til gaden, – da sagde hand tel mig: »Nu kan du gaa, min søn, hvor // du vil. Men du maa først give noget brendviin; og da maa du gaa hen tel din kierste, som du blev bekend med i Lynby, da du var med mig derude tel bal.« Da sagde ieg, at ieg ikke vilde vide noget af hende, da hun ikke kunde tale reent. Men det var mest for hendes broders frakke (enskont hand fik sin frakke paa politiekamre, da ieg sat der for den sag, som ieg blev ingdømt paa det aar, som ieg nu var komme u fra). Men da kom min søster med it brev, som var fra min kierst, som ieg ikke vilde gaa tel. Men da ieg læst det, da var ieg io nød tel at gaa tel hende, da der var mange kierlige or tel mig fra hende, og tellige sagde hun mig, at hendes broder var reist tel Færøerne; saa havde ieg ikke nødig at unsee mig for at komme tel hende. Da hun havde mange ting at fortælle mig, da det var længe siden, hun havde talt med mig, – ia, da var det io en skam af mig, naar ieg ikke vilde komme, da ieg fik saa mange gode or af hend. Altsaa gaar ieg tel hende, og da var det først, at ieg saa, vor meget den stagels pige sørgede for mig, da hun havde kiøbt klæder tel mig for 30 daller. Men vad kund det hielpe den stagels pige, da ieg ikke kunde lide hende. Men da ieg nu var nøgen, saa var ieg nød tel at lide hende, da ieg ellers knapt kunde skiule min egen skam. Ia, den gode pige var saa kierlig imod mig, som det var in engel, og hos hende kunde ieg verre, entel ieg fik arbeide.

Saaledes var ieg hos hende i 8 dage, entel ieg fik arbeide. Men nu maatte ieg først skaffe mig nye papir, da politie havde tage di fra mig, som ieg maatte skaffe mig an 1826, da ieg kom ud fra min straffetid. See, der var den anden gang, at retten havde forlagt mine papir og ikke vilde skaffe mig nogen igen. Men ieg ma[a]tte selv see at giørre uveie igen, dersom ieg vilde have noget arbeide. Altsaa maa ieg kiøbe papir og da reisse tel præsten i Hiørlunde for at faa det paaskreven der

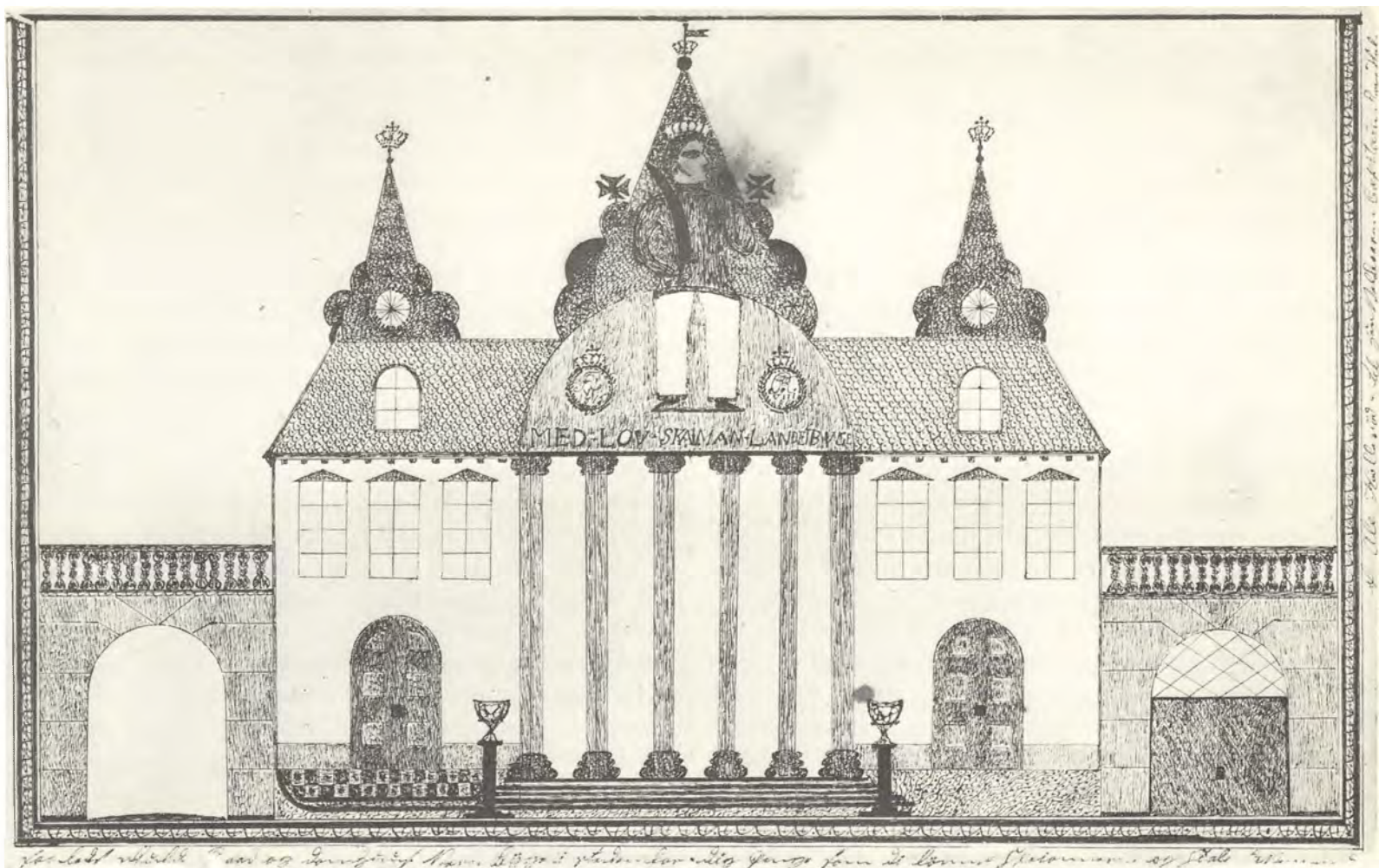
LXXXVII

først, og siden reisse tel di andre, som ieg havde tient hos. Ia, det var mig noget besværlig at reisse saadanne omkring, da ieg ikke havde andet at leve af, en som vad ieg bekom af min kierst; og dersom ieg nu ikke havde haft hende, som gav mig klæder og penge tel papir og kaast og huusly, vad skulde der da bleven af med mig? Da skulde ieg enden omkomme af hunger, eller ogsaa ieg var tvungen tel at forbryde mig paany igen. Naar ieg ikke ingang havde papir for min person, da kunde ieg io ingen steder verre, uden at ieg maatte blive anholdt det først sted, som ieg kom tel. Og mig synnes, at naar den opmerksom politik [ɔ: *politi*] modtager in arstants papir, at di ogsaa skulde svarre tel dem. Men i den ponkt tager di dem det meget leet. Men da di har lov at giørre og lade med in fattig dievl, som di finder for godt, saa kan det ikke hielpe, at man siger tel dem, at di har modtage ins papir. Naar di nu enden har tent deres tobakspibbe med dem, eller di har brent dem i kakelounen, saa at di ikke kan finde dem, da siger di, at det er løgn, at di har modtaget dem. Vil man nu ikke gaa sin vei, da kan man faa nogle gode stokkepryl tel, fordet man paataler sin ret; og er man nu ikke fornøie dermed, da kan man io komme ned i kassen, tel man lærer at holde sin mund i; om ikke, saa kan der io altid gives raad for at huske paa den stoersnydet krabat. Ia, see dertel er di ret godhierte at give folk huus over hovdet saa længe, entel at di har afskaarren enver god vei for den, som ingang har giort et feiltrin. See, naar di nu har faa ham saa viet, at hand ikke seer anden uveie for at opholde det smulle liv, som Gud i himlen har give os, lige saa vel som det, di // sieleplageer og mensketyraner har faa af Gud i himlen, men da er hand dog nød tel at faa sin hunger stelle med at forbryde sig imod sin næste. Og det samme giør io det umællende dyr; naar man ikke giver den sit foder, da tager den, vor den kan faa noget. Saaledes gaar det ogsaa med menskene; naar den bliver drevet tel det yderst, da bliver den

LXXXVIII

meget meer farlig en som det umællende dyr. Men see, det er io ogsaa det, at mangel politie ønsker. Ia, man kan see paa dem, vor di glæder dem, naar der er nogen, som kan fortælle dem, at den eller den har stioen der eller der. Ia, da siger di nok, at det er dog geferlig med di gavtyve, som saaledes berøver folk derres eendom fra; men det er langt fra derres meening. Men derimod ønsker di, at det var tyve og skielmer den halve folkemængde, for telstod [ɔ: *desto*] meer fik de saa at fortienne. Men naar ieg skal sige min rette meening om vese politimestere, saa har di anlangt den samme hykkelsk mask, som di gamle munkk brugde i den tid, som di vilde forbyde folk at lærre og læse. See, det er den samme pland, som der nu bruges for at faa saa mange ulykkelig, som det er dem mulig. – Men nu vil ieg tie dermed, da ieg ellers er bange, at min pen løbe løbsk.

Da ieg nu havde mine papir ferdig, da kom ieg tel at arbeide paa Nybros Mølle paa Vesterbro, vor ieg før har arbeide i aare 1823 og 1826, og nu 1828 kommer ieg tel den gode mester Ole Siansky igen. Ia, nu er ieg mestersvend hos ham, og mada-men og ieg var nu venner igen som forrig gang, ieg var der. Men det var dog ikke saa meget godt for hende, da min kierst kom der tel mig; men da ieg sagt, hvor god hun havde verret imod mig, og at ieg ikke kunde verre det bekent at forbyde hende at komme tel mig, – ia, da hun hørde, at den gode pige havde verret saa god imod mig, da sagde min mesterinde, at ieg skulde lade min kierst komme tel hende ver gang, at hun kom tel mig, da hun kunde godt lide hende, fordet hun var mig trod og hengiven. Ia, havde hun barre blevet ved at vere det, da havde det verret gavn baade for mig og hende. Men det var ikke telfelde med hende, at hun kunde lade sig nøie med mig; men hun vilde have fleer en som mig tel sin elsker, som ieg nu snart kommer tel at erfarre med hende, enskønt hun elskede mig meget meer, en som ieg elskede hende. Men da

[Ill. 25.] Saaledes skulde Raad- og Domhuuse verre bygge i steden, for dig [o: de] penge, som di lønner speionnerne og sieletyvne med. Af Ole Kollerød, tel her velbaaren capitain Agerholm. [På bygningen står:] Med lov skal man landet bygge. [Foto: Det kgl. Bibl.]

hun hialp mig i min nød, saa lovde ieg ved mig selv at aldrig skulde forlade hende, naar hun var mig trod; og da hun nu kom derned tel min mesterinde, ver gang hun kom der paa møllen tel mig, saa blev hun madamens veninde, og madamen lovde hende at giørre brullup med os, da hendes fader nu ikke vilde vide noget deraf, siden hand fik det i [o: at] vide, at ieg havde verret i fængsel.

Saaledes gaar nu tiden meget godt for mig i to maander. Men da skulde det ogsaa verre forbi med det gode for den gang. Da min mester siger tel mig, om ikke ieg kunde skaffe ham ind karl, som ieg kende noget tel, da sagde ieg, at det var ikke vanskelig paa den tid af aaret, da der [er] nok inge i byen, som ikke har arbeide. Og da gaar ieg ing paa Nørregade i »Di tre Ruller«, og der faar ieg fat paa in rask karl, som var derhiemfra, vor ieg var fra; og da ieg sagde ham, at hand kund komme tel at tienne hos den mand, som ieg var møllersvend hos, naar hand vilde gaa derud at tale med manden selv, og da blev denne karl fornøie og lovt, at hand nok skulde komme i morgen. Og dermed gaar ieg hiem tel min mester og siger ham: »I morgen kommer der in rask karl herud tel Dem, som ieg kender, og hand vil gierne tienne hos Dem, da hand ikke har noget arbeid.« Og da morgnen kommer, og ieg er paa // møllen, da kommer mesteren op tel mig med in person, som ieg havde seet ude i Rasphuuse, og siger tel mig: »Der har Di in, som skal vere mølledreng her i tre aar.« Men det blev i tre uger. Da sagde ieg tel mesteren, at det ikke var den karl, som ieg havde talt med; »og vad skal ieg bruge denne tel? Hand seer io ikke ud tel, at hand kan bærre in sæk ingang.« Men da sagde mølleren, at denne kunde godt bærre. Altsaa maatte ieg lade mig nøie dermed og tage imod denne tel dreng paa møllen. Men det var in dvask og doven knægt og mig tel en stoer ulykke. Dennes navn var Jens Fredriksen Ramløsse, som nu er her i Slaverie.

LXXXIX

Da hand nu havde verret der i nogle dage, da beklage hand sig for mig, at hand var nøgen. Men vad skulde ieg giørre derved, da ieg ikke selv hav[de] andet, en som vad min kierst havde givet mig? Men da siger hand tel mig, at der lagde noget gamelt ieren nede i haven, som hand godt kunde selge inge i byen, naar hand maatte tage det for mig. »Men,« sagde ieg, »det skal du ikke sige tel mig, da ieg ikke vil vide noget af, vad du forretager di. Men giør, vad du vil, for mig. Altsaa maa du selv svarre derfor.« Nu tald hand ikke meer derom. Men da der er gaae nogle dage, da siger hand tel mig in aften: »O Gud velsigne Dem. Di maa enlig hielpe mig ud af in stoer ulykke imorgen, naar Di kommer ing til byen, da ieg har taget det ieren, som der lagde nede i haven, og baaren det ing tel in kældermand i byen, som der kender mig. Men hand vil ikke kiøbe det af mig; men ierne beholdt hand, entel at Di kom dering at modtage penge derfor, eller ogsaa hand vilde mælde det tel politie.« Ia, da gjorde det mig ont for ham, at hand skulde blive livsslave for det, naar ieg kunde frelse ham derfra. Men det kunde snart blevet mig selv, at der havde komme hering for min gode villie. Men min ryk maatte ogsaa troe derpaa, som ieg nærmer skal sige Dem.

Da tiden nu kommer, at ieg skal kiørre til byen, da beder hand mig igen om at gaa derned. Da sagde ieg: »Er du ogsaa in person, som ieg kan lide paa, da det er en farlig ting for mig, dersom der kommer noget paa med det?« Da sagde hand, at hand ingen baren var. Ia, da ieg hørde det or, saa trode ieg, at hand var trod nok, og da gaar ieg ned tel kældermanden og siger tel ham, at det ieren, som Jens havde bronge derned, hørde mig tel, og dersom hand vilde kiøbe det, da maatte hande sige det, – »ellers ieg tager mit ieren med hiem igen.« Men da vilde hand nok kiøbe det. Nu faar ieg penge for det; men ieg kan ikke huske, vor mange det var. Da ieg nu kom hiem, da gav ieg ham di halve penge, men nu var ieg lige saa

god som hand i det tyveri. Men det var ting, som ikke blev savnet; saa var der ikke noget i vein.

Men nu treffer det sig en nat, at det bliver en frygtelig storm, og da ieg malle for fulde seil, saa skuld Jens verre mig behielpelig. Men it fæ er ikke skabt tel at arbeide paa en veirmølle, men tel at pase kørerne i stalden. Saaledes var det med denne knægt, som vilde lære at verre møllersvend, som ikke kund[e] bestelle noget, uden tampen var paa rykken af ham, da hand ikke gad rørt sig, naar ieg kald paa ham. Men nu kaster vinden sig, saa at ieg staar i bagvind, og det er farlig, naar en støpmølle kommer i bagvind med fulde seil, da den saa kan styrde om. Da ieg seer, at ieg var ude af vind, da løber ieg ned og tager min dreng med mig. Da reine det og var geferlig mørgt telligemed. Da sagde ieg tel ham: »Gesvent! Løb øm [ɔ: om] med spellet, at // ieg kan faae møllen i vind!«
 xC Men det kende hand ikke tel at løbe. Men da sagde ieg det med en tordenstemme: »Dersom ikke du løber rask omkring med spellet, da skal ieg slaa di en over din skrodt, saa du skal styrde. Vil du verre møller, da maa du verre rap paa hænder og been.« Men det hialp ikke, vad ieg sagde. Da tager ieg een haandsparre og slaar ham med den, saa at hand styrder, og da maa ieg selv løbe øm [ɔ: om] med spellet, saa ieg faar møllen i vind igen, og sagde ieg tel ham: »Gaa du kuns tel sengs, for du er meer tel skade om [ɔ: end] tel gavn her paa møllen, da du ikke kan bestelle nogen, uden man skal slaa paa di som paa in gamel hest.« Ia, da lagde hand sig. Men da det nu bliver dag, da løber hand sin vei, og det kunde ogsaa verre lige meget, hvor hand blev af, da hand i grunden ikke var tel at arbeide paa nogen mølle.

Men da der nu er gaae nogle dage, og ieg skal bruge noget tømmerværgtøie, og ieg kommer ned i værgstæden, da er alt tømmerværgtøie borde. Da gaar ieg ned tel mesteren og spørger ham, om hand ikke har laant det ud tel nogen. Men da

sagde hand: »Nei, det har ieg den bænner ikke. Naar Di ikke veed, hvor det er eller har brugt det, da har den gabtyv stiolne det, som er løben sin vei. Derfor maa vi see efter, om der ikke er tagen meer bordt en som det, der er vek.« Da vi skal see efter, da der er to seil borde med foruden nogle andre genstande. Da sagde min mester tel mig, at ieg skulde gaa ing tel byen og see, om ieg ikke kunne faae fat paa tyven og faa di stiolne genstande telbage, eller ogsaa det skulde meldes tel politie.

Da gaar ieg ing i »Di tre Ruller« paa Nørregade, og der treffer ieg tyven. Men da sagde ieg tel ham, at hand blaat skulde sige mig, hvor hand havde solgt det; da skulde ieg nok faa det telbage. Men da sagde hand, at det var løgn; han havde ikke taget noget. Da sagde ieg tel ham: »Naar du vil verre fri for at blive anholdt, da maa du gaa ud af byen, for ieg vil ikke lade di anholde. Men naar ieg nu kommer hiem tel mølleren og siger, at ieg kan ikke finde di, da mælder hand di tel politie, og da bliver du anholdt, saa snart som di seer di. Men kan du derimod sige mig, hvor at det stiolne tøie er at faa fat paa, da bliver du ikke mælt.« Nu siger hand mig, hvor det er solgt, og da er det tel den samme mand, som kiøbt det omtalde ieren af mig. See, det var ikke saa meget godt for mig. Men ieg vilde gjerne, at min mester skulde have sin egendom telbage, naar det var mig mulig at skaffe det. Da gaar ieg hen tel kældermanden; men hand har alt solgt det saa ner som en haand-øgse. Da tager ieg den med mig hiem. Men da maa ieg gaa med den tellige med en klage paa personen tel Politiekamre og der give min forklaring, hvorledes ieg havde faae den øgse telbage, og vem ieg trode, der var tyven. Men da sagde ieg, at det vest ieg ikke, vem tyven var, og ieg talde heller ikke om, at ieg havde talt med tyven heringe i byen. Da ieg var ferdig dermed, da kunde ieg gaa hiem igen; men den omtalde øgse blev paa Politiekamre.

Da der nu var gaa 8 dage, da kommer ieg kiørnes over Gamet [ɔ: *Gammel*] Taarv. Da seer ieg denne, som politie nu søgde efter, at gaa henne imellem vognene. Da kalder ieg paa ham og siger: »Dersom du ikke gaar ud af byen, da bliver du anholdt, enden du veed af det.« Men det loe hand kuns af og sagd, at der var ikke nogen, som vilde ham noget her, da // der ikke havde verret noge, som havde teltalt ham inu, siden hand var gaae fra mølleren. Da kiørde ieg min vei igen. Men da saae ieg, at der kom to betiender, som anholt ham paa Gamel Taarv, og da maatte hand følge med tel Kamre, og 8 dage derefter ma[a]tte ieg møde paa Kamre med ham. Da ieg nu komer ing tel aseseren, da staar denne skurk deringe i forhør og siger mig lige i øine, at ieg har givet ham dig [ɔ: *de*] stiolne genstande tellige med det omtalde ieren. Men da sagde ieg, at det var løng, – at ieg ikke havde haft nogen deel i hans forbrydelse, og alt, vad hand sagde om mig, var løgn. Men nu kommer der to mand, som vil giørre deres ed paa, at ieg har solgt det omtalde ieren tel den omtalde kældermand og modtaget penge derfor. Men det sagde ieg ogsaa var løgn, da ieg heller vilde lade mig katte ihiel en som tage mig ting paa, som ieg kunde blive dømt for, da ieg stod livstid for.

Altsaa, – da ieg har sat paa Politikamre i 4 uger, da bliver ieg sat her ud i Stokhuuskælder, og her blev ieg ved min benægtelse, da ieg var ves paa, at der var kuns in mand, som havde seet, at ieg solgt iernet. Men i den tid, ieg sat her, da fik ieg to sager paa mig tel foruden den med Jens, da mølleren mælde det om den hat, som hans kunne havde givet mig. Men det sagde ieg ogsaa var løgn. Men da ieg in dag kommer i forhør, da siger aseseren tel mig, om ieg ikke hav[*de*] et par seildugsbeenklælder paa. Da sagde ieg ia, at ieg vel nok havde saadanne et par paa, men det var ikke mine. Da sagd aseseren, vem di da telhørde? Da sagde ieg, det vest ieg ikke; men ieg havde fundet dem under møllen, og da ieg skulde lappe mine

underbeenklæeder, saa tog ieg disse paa saa længe, entel ieg hav[*de*] di andre istand. »Men da vilde ieg lægge disse, som ieg nu har paa, der paa samme sted, som ieg tog dem.« See, den forklaring meende ieg, at ieg nok blev fri paa, om ogsaa der kom eermand [ɔ: *ejermand*] tel dem; og det var io let at faa den, som telhørde dem, da hans navn stod paa dem, og ieg havde syet dem af in sæg, da ieg malle for den mand, og hand er bagermester her i byen og boer i Klarreboderne, og hans navn er Pipper. Men den edle mand vilde ikke giørre eed paa, at det var hans egendom, da hand ikke tørste efter at styrde mensker i ulykken for saadanne bagtæle. – Men saaledes tængde disse to ikke, som der sagde, at di havde seet, at ieg solgt ierne tel kældermanden. Ia, den eene havde seet det, men den anden havde aldri seet det, som hand sagde, den neerdregtig skurk og meeneder, da hand freg nok stod og sværge falsk vidnesbyr paa det, den forbandet siel. Men Gud i himlen vel nok lønne ham for sin umage med tiden. – Men see, nu faar ieg bange min ryg tæt for min gode villie. Men ieg kan da ikke sige, at aseseren var slem ved mig, da ieg ikke fik meer om [ɔ: *end*] som 14 slag katt. Men det var ogsaa den best mand, som der er ved justidsen i hele Danmark, nemlig her velbaaren justidsraad Spandet. Ia, det er den edlest dommer, som ieg har kent og verret under forhør hos, da hand dog skriver, vad in arestant forklarer. Men det er ikke telfelde med mange andre dommere, som ieg har maa[*ttet*] verret under, da di heller vil skrive in tel skade en som tel gavn. //

Da ieg nu har sat herude en 5 eller 6 uger, da kommer ieg tel at sitte i Hoffestadsaresten, vor ieg fik det meget godt, da ieg kom tel at gaa nede hos forvalderen som hans tjenstekarl. Saaledes gaar ieg der hos ham fra fastelavn og tel den 10. april og arbeider alt, vad som hand forlangde af mig. Men i den tid, som ieg sat i Stokhuuse, da kom min kierst tre gange om ugen tel mig med spiisse, og da ieg nu kom tel at sitte i

XC I

XC II

Hoffestadsaresten, da kom hun ogsaa der med mad tel mig. Men det var tel hendes egen skade, at hun sende mad der tel mig, da der sat in lærredreng i den arest, som ieg lagde i om natten; men om dagen var [jeg] io nede at arbeide for forvalderen. Men da ieg tog madkrokken med i aresten om aftnen, som min kierst havde sendt mig, da siger denne lærredreng tel mig: »Den krokke, som Di der har, kender ieg. Den hør min svends kierst tel.« Da sagde ieg til ham: »Kender du den pige, og kan du sige mig hendes navn, og hvorledes hun taler?« Da sagde hand: »Hendes navn er Anne Olsen, og hun kan ikke tale reent, og hun har længe verret kierst med min svend.« See, da kunde ieg see, vad det var for en luder, som ieg der havde. Men da lovde ieg ogsaa, at ieg skulde giørre nar af hende, saa godt som ieg kunde, og ieg holdt ogsaa or, – men ikke førren ieg kom ud; da fik hun det først at føle. Da hun nu kommer med mad tel mig igen, da seer forvalderens pige hende. Da sagde denne tel mig: »Hvor kan Di lide hende, da hun ikke kan tale reent?« Da sagde ieg, at det kunde verre det samme, naar hun ellers var mig trod. »Men det er hun ikke. Derfor skal hun ogsaa have sit pass, naar ieg kommer ud herfra. Det kan hun forlade sig paa, den liderlig qvinde.« Men da sagde denne pige tel mig, vem der saa skulde verre genstanden for min kierlighed? Da sagde ieg: »Det skal Dig [ɔ: De] verre, dersom ieg tør tage mig den frihed at sige Dem min meening reent ud.« Men det var kuns mit spøg, vad ieg sagde tel hende; men det blev tel alvorre med os siden efter, da det var ind meget smok pige og tellige ind anstendig pige, og ieg kunde meget godt lide hende. Ia, ieg maa sige, at ieg fatte kierlighed tel hende den første gang, ieg saae hende; men da ieg var arrestant, saa meende ieg, at det ikke kunde gaa an for mig at tænge derpaa, da det vilde verre naragtig af mig at enlade mig i kierlighedsforstaaelse med nogen, saa længe ieg sat. Men da hun selv gav mig it ving derom, saa maatte

ieg verre en daarre, naar ieg ikke kunde forstaae hende.

Da hun sagde: »Det kommer an paa, om Di bliver fri for Derres sag, som Di sitter for;« da sagde ieg: »Vad min sag angaar, er ieg fri nok for, da ieg har taget imod mine katt, som ieg var dømt tel. Derfor kan di ikke dømme mig tel vidre straf. Og var det telfelde, at di kunde dømme mig, da fik ieg livstid paa, og da skulde ieg nok verre fri for at komme dertel, da ieg ti gange heller vil lade mit liv en som gaa livstid i fængsel.« Altsaa daa [ɔ: da] ieg havde sagt det disse or tel hende, da lovde vi verandre evig troskab og evig kierlighed. Men dog maatte vi holde vorres kierlighed hemlig, saa længe ieg sat der, da ieg ellers ikke havde komme tel at gaa ude at arbeide meer for forvalderen meer, naar hand havde faae det i [ɔ: at] vide, at ieg var kierst med hans pige. Derfor ma[a]tte vi verre meget forseegtig med vorres kierlighed; enskønt vi ikke overtraade anstendighedens grænser, saa maatte vi dog tage os i varre, vad vi // talde med hinanden, at der ikke skulde komme nogen at hørre vorres tale, naar vi talde om vorres kierlighedsjntreguer. Men det var dog aldri tilfelde, at di kom efter os, saa længe ieg var der, da ieg tog mig temlig nøie i agt.

Saaledes gaar nu tiden meget godt for mig, entel ieg faar min fri dom. Da sagde ieg hende det: »Nu, min kierre elskende pige, har ieg faae min dom, som er fri dom, og ieg tænger, at ieg kommer snart ud nu. Da skal ieg nok skaffe di bopeel, saa at du kan blive min hustru, som du onsker [ɔ: onsker], i [ɔ: jo] før io heller, da ieg vest aldrig skal forlade di, naar du bliver mig trod. Da skal ieg sørge for di, saa længe ieg lever. Det kan du, min kierre elskende ven, lide paa, at saa længe ieg lever, skal ieg blive di [ɔ: dig] in trod og hengiven elsker, entel døden skilder os ad.« Da sagde hun: »Ia, min kierre, gode ven. Nu skal ieg først sige di, vor enderlig at ieg elsker di af mit ganske hierte. Men ieg har altid holdt det henlig [ɔ:

XCIII

hemmeligt], da ieg var bange, at du skulde blive dømt for din sag. Men nu, da du er fri, da vil ieg aabne mit trod og hengivne hierte for di, min elskende ven. Ia, ieg sværger di tel, kierre ven, at ingen menskelig magt skal os adskile her paa iorden uden Gud i himlen. Ia, da skal vi dog samles igen i evighedens blide egne tel evig fryd og glæde og evig kierlighed oppe hos vor himelsk Gud og fader, vor der er evig fred og glæde i himerigets rige foruden sorrig og smeerte. Ia, ieg kan sige di, gode ven, at ieg mange gange har græt for di [ɔ: *dig*], naar du om aftnen bliver lukt ing i din arrest, da ieg saa tiet har tængt, dersom du skulde blive dømt, da kunde ieg aldrig glemme dig. Ia, naar ieg saaledes har tængt, da er ieg bleven meget sorrigful i mit blødende hierte. Ia, du kan trod, min kierre ven, at mid hierte alt har blødt mange gange for di [ɔ: *dig*], naar du har verret sorrigful. Men nu glæder mit hierte sig, saa ieg ikke kan sige di det, men du maa selv tænge di det tel, vor stoer glæde at det er for ind uskyldig pige at faa den fri fra fængsles baan, som hun elsker lige saa høit som sit eget liv. « Dermed omfavner ieg hende og trykker hende et par kierlig kys paa hendes rossensrøde mund, som den søde engel besvarde mig lige saa kierlig igen. Ia, da saa ieg noget i hendes deilig himmelblaa øine – ieg veed ikke, vad det var, ieg der saa; men det var noget, som ieg inu ikke havde seet, naar ieg talde med hende. Ia, det var kierligheds jld, som skindet saa klar som den skønne morgensol, naar den er i sin deiligst glans. Ia, da var det først, at ieg saa, at den uskyldig pige elskede mig opregtig. Men nu kom der mig en sørgelig tange i hu, da ieg tængde paa, vor mange fiender ieg havde paa min hals, som gjorde dem al den umage, som det var dem mulig at forstørre min fred og lykke, naar di vist, at ieg var paa fri fod. Men dog tængde ieg, at ieg nok skulde tage mig i agt for derres snarre. Men ræven sover aldrig, naar den lurar paa sit bytte. Saaledes vil mine gode tanger snart blive forstørre,

naar ieg nu komme ud igen fra denne arrest, som ieg har havt blaat for min medlidenhed skyl.

Da der er gaae 4 dage, efter ieg har faae min dom, da bliver ieg sent hiem tel Hillerød. Det var den 10. aprii. Men Gud veed, vad det skuld verre godt for; men ieg kan vel tænge, at det var, for at ieg kunde faae mine skoe opsplit for at gaa den lange vei. Ia, ieg maatte telsist gaa paa mine barre føder, da skoene ikke kund længer holde. Da ieg havt gaae 4 miil med dem, da kunde ieg ikke længer holde dem paa mine føder, men maatte nu gaa en miil med barre føder i snee og frost, som det var de aar, da det var aare 1829, og man maatte kast m[?]den paa landeveien for at komme frem. Men ieg var dermed ikke fri for at gaa paa di barre føder, da ieg kom tel Hillerød, men maatte sitte i arrest fra om aftnen tel den anden dag, tel kloken var 12. Ia, ieg frøs om mine føder, saa at ieg var ferdig at krapeere af kulde, da di ikke har noget derude at give arrestanderne // paa, førren di først faar kiøbt noget tel dem. Og da ieg ikke skulde sitte der længer, en som tel der blev sagt in mand tel, som der skulde følge mig tel Kollerød, saa var det io lige meget, enden ieg fik kaalfyr [ɔ: *koldbrand*] i mine føder eller ikke. Men da den mand nu kom, som skulde følge mig tel Kollerød, da maatte ieg atter gaa en miil paa mine barre føder. Ia, det var mig en smeertelig piinne at gaa i sneen saaledes med barre been. - Da ieg nu kom tel fogden, saa sagde hand tel mig, at ieg nu kunde gaa, hvor ieg vilde; og da maatte ieg saaledes gaa en miil inu, enden ieg fik noget paa mine forfrøsne og stagels føder, som nu var ganske døde paa mig. Da ieg kom ing tel min broder, som arbeidede i een bondeby, ves navn er Farrem, see da gav hand mig sinne støbler, som ieg strags tog paa. Ia, det gjorde saa godt paa mine føder, som ieg var løfte op tel himlen. Men see, det var ogsaa nødvendig, at ieg skulde gaa den lange vei for at slide mine skoe op, for da meend den opmerksom politik, at ieg var

XCIV

nød tel at stiele, saa snart som ieg var uden skoe tel mine føder. Men deri havde di dog gjort dem en feil reining, da min broder var saa god og gav mig sinne støbler, som ieg er ham megen tak skyldig for inu, da ieg maaske ellers havde komme tel at forbryt mig paany igen; eller ogsaa ieg maatte ladet gaee kaalfyr i mine føder, inde[n] ieg havde komme hering tel byen, da mit tøie var her i Stokhuusretten, som ieg nu bekom, da ieg kom her igen tel byen, og det skeede io den samme dag, som ieg gik fra Kollerød.

Og da kom ieg tel at arbeid hos min gamle mester Ole Siansky igen. Men i den tid, som ieg sat, havde hand solgt sin mølle. Altsaa maatte ieg nu verre hans tjenstekarl i steden for at verre hans møllersvend. Men det kunde verre mig lige meget, vad ieg var, naar ieg blaaf havde arbeid. Men da ieg kende denne mand tenlig nøie, at hand var ustadig i sinne hanlinger, saa vilde ieg ikke verre hos ham længer en som tel først mai. Derfor feste ieg mig bordt tel in mand paa Amage for avelskarl. Denne mans navn var Arreensbærrig og boede i Søndbyuster.

Men nu skulde ieg nog fortælle Dem, vorledes det gaar mig med mine kierster, da ieg nu har to: Anne Olsen og forvalderens pige, som ieg elskede; men den anden kunde ieg ikke lide, og især da ieg fik det i [ɔ: at] vide, at ieg havde medbeiler, – see, saa tog ieg af hende, vad ieg kunde faa, men for resten gjorde ieg nar af hende. Men derimod elskede ieg Kristianne Magrethe Krøistbærrig lidenskablig, – det er den piges navn, som ieg blev kierst med hos forvalderen i Hoffestadsarresten, som ovenfor er sagt. Altsaa da ieg nu er her i byen, saa besøger ieg min den elskende pige, som tienner hos forvalderen i Hoffestadsarresten. Ia, nu var hun sieleglad, at ieg kunde komme og tale med hende uden at verre bange for, at der var nogen, som kunde gjørre os noget derfor. Da ieg nu saa, at det var hendes alvorre at vilde verre min trod og hen-

givne ven, da leiede ieg huus tel hende i Borgegaden i 104, som hun skulde beboe tel først mai, som der nu ikke var meer om [ɔ: end] 14 dage tel. Saaledes har ieg nu sørge baade for hende og mig selv, saa at ieg nu trode mig fuldt og fast, at mine fiender nok skulde lade mig have fred og roe. Men det slog mig feil, som ieg snart for at føle.

Men ieg maa nu først i min nye tjenste, og saa følge min dyrbarre pige i sin bopeel. Da det nu er første mai, da reisser ieg fra mølleren, og da gaar ieg ing i Hoffestadsarresten tel den kierre pige, som nu skulde vere min livslesagerinde. Da ieg kommer ned i køkene, da er forvalderens datter dernede. Da sagde hun til pigen: »Ieg troer, at du er kierst med mølleren, som har // sat her.« Da sagde pigen ia dertil, at det var hun ogsaa, da det var tid for hende at blive gift nu. Derfor havde hun uvalgt mig tel sin mand. Da sagde forvalderens datter tel hende: »Lykkelig er du i den punkt, at du kan gjørre, vad du vil,« og dermed gik jomfruen sin vei, saa at ieg nu uforstørre kunde tale med min kierst, entel at hun var ferdig, og da ma[a]tte hun først ing tel forvalderen at modtage sin lønd. Da sagde hand tel hende: »Ieg seer, at du er blevet forlovet med den møller, som der har arbeide for mig, imens hand sat her. Men tag du di i agt, at hand ikke stiel din penge fra di, som du nu faar af mig.« Men da sagde den gode pige til ham: »Det frygter ieg ikke for, at hand tager noget fra mig.« Og dermed gik hun med mig ud i Borgegaden, hvor ieg havde leit huus tel hende. Men det var ikke for hendes penge men for mine egne, som ieg selv maatte arbeide for, enskønt hendes herre sagde tel hende, at ieg nok stial hendes penge fra hende. Men ligesom hand selv var, saa trode hand ogsaa, at ieg var. Enskønt hand var in meget god mand imod mig, saa maatte hand dog selv tage livet af sig for undersleb. Men det er io ting, som ikke angaar mig; derfor taler ieg ikke vidre derom. Men da ieg nu havde forsørget min kierst med

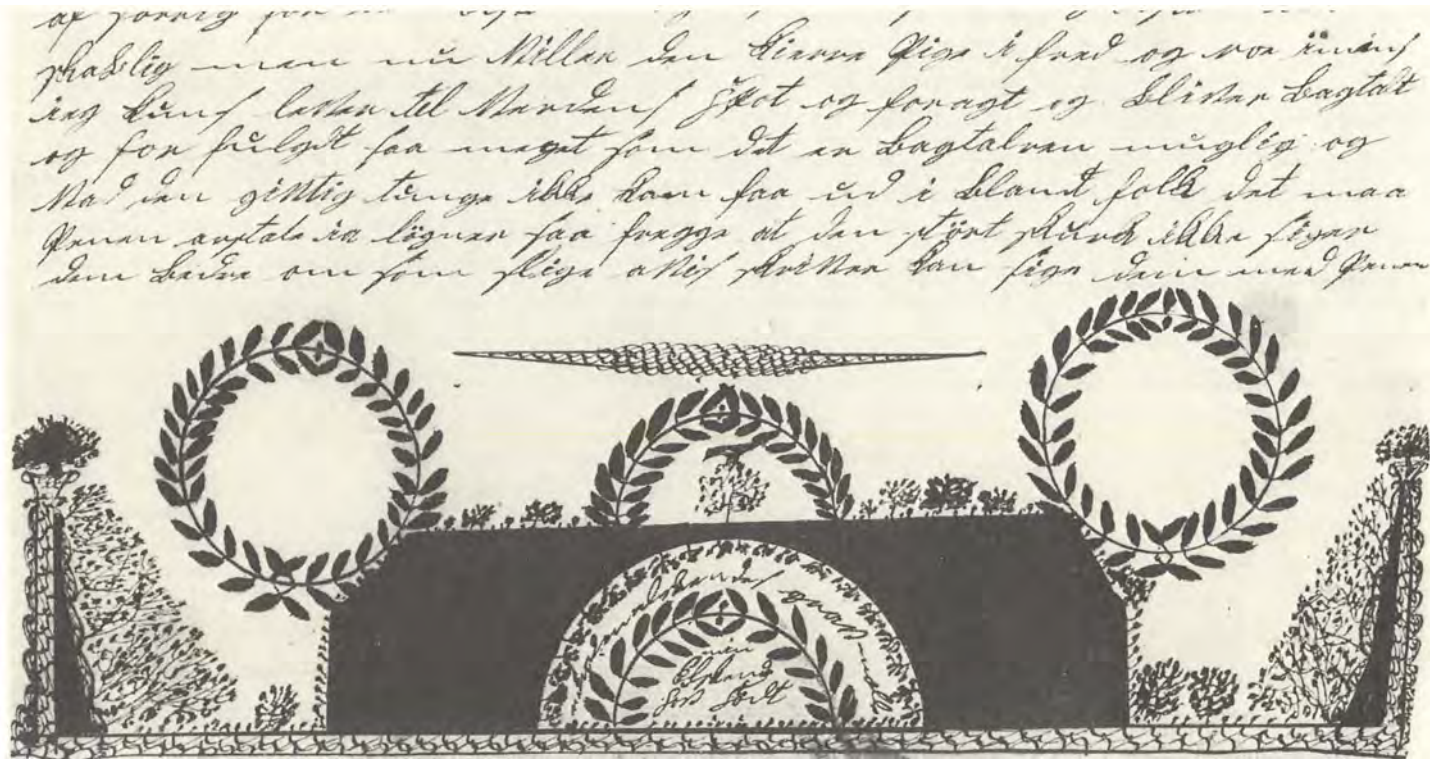
XCV

alt, vad som hun skulde bruge tel livets ophold, da maatte ieg gaa i min ny tjenste paa Amage, som ieg før har talt om, uden at ieg fratog min kierst saa meget som in skenling. Ia, ieg kan med sandhed sige, at ieg aldrig saa hendes penge; men derimod kjøbt ieg alt tel hende, vad som hun skulde leve af, og skaffe hende arbeide, saa meget som hun kunde bestelle.

Saaledes gaar nu tiden meget godt for mig, da det var in god mand, som ieg nu tiende hos, og min kierst havde meget

[Ill. 26.] Min den elskendes gravmælle – min elskende, sov sødt. [Foto: Det kgl. Bibl.]

arbeide hos den mand osse. Men nu ramer der mig et frygtelig tordenslag, da min elskende pige bliver sy og lægger tel sengs i 8 dage, og dermed døde hun. Ia, det var mig et frygtelig tab. Ia, ieg var ferdig at gaa fra min forstand af sorrig for den elskende genstand, som ieg elskede lidenskablig. Men nu vil-ler den kierre pige i fred og roe, imens ieg kuns lever tel verdens spot og foragt og bliver bagtalt og forfulgt saa meget, som det er bagtalren mulig; og vad den givtig tunge ikke kan faa ud iblant folk, det maa penen erstate. Ia, løgner saa fregge, at den stør[s]t skurk ikke siger den bedre, om [o: end] som slige avisskriver kan sige dem med penen.//

[Kapitel 8: Men ræven sover aldrig . . . Tredie fængselsophold.
Med Lars Larsen, politispionen Ludvig Gersing
og andre på tyvestreger. 1. august 1829 – 21. maj 1833]

xcvi Da der nu var gaae 14 dage, efter at min kierst døde, da kom der et brev tel min herre uden navn. Da hand havde læst det, da flyde hand mig det. Men hvor forbause blev ieg, da ieg læst, at denne mand, som ieg tiende hos, blev advarre for min person, og at ieg nok bestial ham, enden hand tængde derpaa, og at ieg havde verret i Forbedringshuuse to gange, og at ieg havde gaae Stokhuusretten igennem, altsammen for [at have] begaae di største tyverier, som der kunde tænges. Ia, ieg blev saadanne tel mode, at ieg var ferdig at styrde, da ieg nu tydelig saa for minne øine, at mine fiender ikke holdt op med at forfølge; om ieg gjorde mig nok saa megen umage for at sky lastens vei, saa var det mig dog ikke mulig at faa lov tel at verre i fred eller roe. Nei, det kunde dig [ɔ: de] satans iagthunde ikke tellade mig at tienne lovlig for mit brød, som ieg saa gierne ønskede. Men styrdes skulde ieg io, saa var det lige meget paa vad maade, det skeede, naar det blaat kunde skee. Derfor var det nødvendig, at man forstørre min fred saa meget, som det kunde lade sig giørre; det vil sige saa hemlig, som det var mulig for di nerdrægtige skalke at uførre derres skalkagtige planner imod mig. Ia, da ieg ret saa paa det brev, som ieg der læst, da genkende ieg, at det var den gode domres fulmægtigs haand i Hillerød, som var saa opmærksom at lade min herre vide mine feil. Men satan har ogsaa taget den nerdrægtig sorde siel for længe siden, – den forbandet skurk, som selv var den største tyv og skielm og bedrager, som der har verret under solen. Derfor var skurken nød tel at forlade

verden i største hast, for ellers havde maaske baade hand og hans herre komme ing, hvor di leer af folk; og det er io ogsaa en stoer mode iblandt disse stoerre stadstyre og bedragerre at enden skyde dem eller tage givt ing eller sgerre halsen af dem eller hænge dem selv op i en strige [ɔ: strikke], naar dig [ɔ: de] først har bedraget kongen og land og riget saa meget, som det er dem mulig. Men naar di nu merker, at det vil blive galt med dem for derres gavtyvestreger, som di har brug[t], og at di skal møde før [ɔ: for] retten, da er disse uslinger feige nok tel at undrage dem verdens skam og overgive dem i dievlens vold i steden for at svarre tel derres efame hanlinger, som di har brugt saavel imod deres konge som imod den fattige mand. Og saa vil dog saadanne sorde siele tale om moralske fordærvet persone[r] og om guddommen. Naar di faar fat paa in forbryder, som ikke vil telstaa sin forbrydelse for dem, da siger saadanne feigge siele tel den, som di ikke kan faa tel at bekende sin forseelse: »Naar du vil telstaa din forseelse for retten, da skal dinne synder bliv di telgive.« Ia, naar telgivlsen bestod deri, da er det io let at faa telgivels; naar den eene skurk kan give den anden telgivelse for sinne synder, da behøves der io ikke at verre nogen præst; og det troer ieg ogsaa er telfelde, at præsten er blaat for it syn skyl, da ieg inu ikke har faae lov tel at gaa tel Herrens boer, da det nu er aar siden, ieg // bad derom; men inu er det ikke blevet mig telladt. Men hovedet gaar nok osse af mig alligevel, saa det behøves io heller ikke, at ieg kommer tel Herrens boer meer den gang.

xcvii

Naar blaadt lived kommer af mig, saa meener den opmerksom justids, at det er lige meget, enden dievlen tager min siel, eller Gud i himlen tager den. Men det er ikke efter derres stoerre løfter, som di gav mig, demgang ieg tog mig mordet paa fra Ny Mølle. Men det vil ogsaa komme an paa, om ikke det er en falsk beskyldning, som ieg der har taget mig paa. Det vil nu nermer visse sig om en føe tid. Men da ieg saa, at ieg paa den maade kunde blive mine sieleplager og forfølger qvit, saa har ieg taget mig det paa; men i steden for ieg tængde, at det skulde faa ende, saa seer ieg ingen ende derpaa inu. Men nok derom. Tel min historie igen.

Da ieg nu var ferdig med at læsse det omtalde brev, da blev ieg saadanne telmode, at ieg var ferdig at styrde af qvaller, da ieg nu saa tydelig for mine øine, at ieg ikke kunde faa lov tel at verre med fred for mine fiender. Men nu var ieg nød tel at forlade denne gode mand, som ieg nu tiende hos, da ieg ikke vilde tienne ham, naar hand vest, at ieg havde verret st[r]affe for tyverig, enskønt den gode mand ikke brøed sig nokget om, vad der stod i det skalkagtig brev. Men telsto [ɔ: *desto*] meer tog ieg mig af det, og da maatte min herre give mig min løn for den tid, ieg havde tient ham, som var tre maander fra den først mai og tel den først august i aare 1829. See, nu er ieg io uden arbeide, og vem kan ieg nu takke det for? Det kan ieg takke den efame skurk for, som skrev min herre tel om mig; og alt, vad som der nu treffer mig, kan ieg takke ham for, den forbandet, skalkagtig kældring, da ieg var i fred og roe for alverdens laster, saa længe ieg var hos den gode mand. Men nu gaar ieg i 8 dage, inden ieg faar arbeide igen. I dise 8 dage kommer ieg i slæng med to dørkdrævne gavtyve, nemlig den klomfodet Peter Smidt og Mass Gudmundsen, som faar mig paa den glade [ɔ: *glatte*] banne igen. Først faar dig [ɔ: *de*] mig tel at gaa med dem ud paa Den borgelig Skydebanne, vor vi bregger det sted op, som kuglerne falder ing i, naar di skyder

efter skiven, og tog alle de kugler, som der var inge. Ieg troer nok, at det var 8 lispond, som vi fik der. Men da gavtyvne havde solgt dem, da beholdt di selv alle pengene. Men det tog ieg ikke heller jlde op, da di ikke havde noget at leve af, uden hvad di stial; men ieg havde inu nogle penge, som ieg godt kunde leve af, tel ieg skulde i min ny tjenste. Men nu kommer disse to skurk tel mig og beklager dem, at di var nøgne, og at ieg nok kunde hielpe dem tel nogle klæder, naar ieg vilde. Da sagde ieg, at det vilde ieg gierne, naar ieg kunde, og at der ikke var noget at frygte derved. Da sagde di tel mig, naar ieg vilde gaa ned tel skrædermester Hiort i Pillestræde og leie sorde klæder, saa skulde di sige mig it sted, hvor ieg skulde modtage // det tøie, som ieg skuld leie tel dem. Dertel viste di mig hen tel i[n] mand i Prinsensgade paa Christianshavn, vor ieg skulde tage logis og sige til den mand, at ieg var styrmand. Som di nu sagde tel mig, saa gjorde ieg. Men ieg kommer dyrt tel at betale det, da ieg er døm [ɔ: *dum*] nok tel at føie di to skurk i derres forlangende. Altsaa gaar ieg nu tel den omtalde skrædermester og leier di nev[n]te klæder, og at di skal loverres [ɔ: *leveres*] paa det omtalde sted. Som sagt, saa skeede det; og ieg modtager der klæderne og gaar hen tel dise to sk[æ]lmer og flyer dem klæderne, som ieg havde leie tel dem, og ieg saa dem aldrig meer. Ia, ieg havde ikke ingang saa meget som in snaps derfor. Men ieg møste et par beenklæder og en veist, som ieg havde laant dem, og fik det aldrig meer. See, de [ɔ: *det*] var den fordeel, som ieg havde af det bedrage-lig forhold.

Men da di 8 dage nu er tel ende, da kommer ieg i tjenste hos in vognmand paa Amagebroe, som hider Andrias Bærrensen. Det var ogsaa in meget god mand at tienne hos, og ieg kunde tienne mine 6 eller 7 daller om ugen, saa ieg nu havde det meget godt; og dertel kom nu, at ieg blev forlovet med ind amagepige, som havde sit eget sted, som var 500 daller veert.

XCVIII

See, da trode ieg, at ieg nu nok skulde gjørre min lykke med denne pige, enskønt hun vel ikke var smaak. Men da ieg meende, at hun var smaak nok tel saadanne in ulykkelig dievel som mig, saa var det mig lige meget, om hun saa saae ud som in abekat, naar ieg blaate kunde komme i fred og roe; og da var der io heller ingen, som vilde misunde mig hende, naar hun saa let hæsleg ud. Da ieg nu levde i det glade haab, at ieg paa den maade kund blive fri for at komme tel at forbryde mig meer imod min næste, naar ieg gifte mig med denne pige, som ogsaa gierne vilde, at vi skulde have brullup, saa snart det var mulig. Ia, det vilde ieg ogsaa; men da hun tiende, saa maatte vi opsette det tel den først november, og da var det bestemt, at vi skulle have brullup med hinanden. Men skæbningen vilde det langt anderledes med mig. Da der in dag kom nogle mænd ing tel min huusbond, som vilde prylle ham i sin egen stue, da kalde hand mig ing tellige med in anden karl, som tiende ham, og da maatte vi kaste dise næssevisse herrer paa døren. Men da di var ude paa gaden, da skælde di os ud saa længe, tel vi maatte forbarme os over dem og gaa ud tel dem og give dem nogle gode pryl. Men det blev tel min ulykke, da politie paa den maade fik i [ɔ: at] vide, at ieg tiende der, og da di to omtalde gavtyve var blevet arrsteerre, som ieg havde leiet di omtald klæder tel, saa sagde di det tel politie, at ieg havde leiet klæder hos den skrædermester og modtaget dem paa det ovennev[n]te sted. Altsaa bliver ieg arresteerre saavel for dem, som ieg havde verret med at prylle af, som for bedragelig forhold. Men da der ikke fandtes noget af di genstande, saa benægte ieg det, saa vel som det di sagde, at ieg havd verret med at prylle dem af efter min huusbonds orde[r]. Men det sagde ieg ogsaa var løgn, men di derimod havde plaget os inge i stuen; da var ieg vel nød tel at slaa fra mig, saa længe ieg kunde, naar ieg blev overfaldt af dem. Men alt, vad ieg sagde, hialp mig ikke; ieg blev dømt it aar i Forbedrings-

huusse. See, det va[r] // i steden for at blive gift. Men det var io min egen skyl; naar ieg ikke havd givet mig af med di to gavtyve, da havd ieg heller ikke komme tel at gjort det bedragerig, som ieg nu blev dømt for. Men havde det smaakke brev ikke komme tel min forrie herre, da havde ieg heller ikke komme tel at verret uden arbeide, og da havde ieg heller ikke komme i bekentskab med di to skielmer, som fik mig tel at gaa med dem ud at stiele og siden fik mig tel at gjørre det bedragerig, som ieg nu har fortalt Dem. Men see, saadanne skurke lønner politie, fordet di faa dem tel at stiele, som di selv har faa ud af den gode vei, som man undertiden har havt ont for at komme ig; men det er io ogsaa paa den maade, at di best kan formeerre gavtyvne. Men nok derom.

Da ieg fik min dom, – det var den 30. december 1829, som ieg kom i Forbedringshuusse paa et aar, – men da lovde ieg, at det skuld blive den siste gang, at ieg skulde blive dømt i det helvde. Men ieg kan dog ikke sige, at ieg havde det ondt der i det aar, som ieg nu var der, enskønt det var den tredie gang, at ieg nu var inddømt der paa Huusse. Men da ieg lige saa fulkomlig past mit arbeide der denne gang som di andre gange, ieg havde verret inddømt der, saa kunde ieg ikke lide nogen nød der, da ieg altid havde for to eller tre mark i overarbeide foruden det, ieg skulde svarre mesteren. Men i den tid, ieg nu var der, saae ieg inu meer elendighed, en som ieg havde seet der di andre gange, ieg var der, saavel med denne unaturlig vellyst, som af suldt. Men nu er det, at der rammer fangerne et frygtelig tordenslag, da der er ind pige, som er inddømt paa 6 aar tel Forbedringshuusse, og denne pige bliver frugtsomlig ved den gode mester, som ikke kunde modstaae hendes yndigheder, da det var in smok pige. Men hand saavel som fangerne maatte dyrdt ungelde det, da di meste den gode mand og fik ind tyran igen. Men han lod sig ogsaa bedaarre af elskov af et fangen fruentimer, saa at han

XCIX

kom paa porten lige saa godt som den gode mester Nerrega[ard]. Men det kunde verre mig det samme, da ieg ikke havde saa lang tid telbage, da den gode mester kom derfra. Det veerste for mig var, at ieg havde giordt bekentskab ned ind pige, som var der paa livstid, og hende vilde ieg gjerne underette, vorledes hun skulde forholde sig med at faa sin frihed, da det var ind præstedatter hiemme fra, hvor ieg var fra. Men hun havde alt verret der i 10 aar; men det lykkes mig dog at faaa underette hende, saa at hun fik sin frihed et aar derefter og er inu paa sin frihed.

Da ieg har ende paa det aar, da kommer ieg ud den 30. december 1830. Men da ieg havd alle mine klæder med mig deringe denne gang, som var tre set foruden en deel vester og tørklæder, saa var der stølen to nye vester og to nye tørklæder af mit tøj. Men da di spurgt mig, om alt mit tøj var der, da sagde ieg ia, da ieg heller vilde meste det halve af mine klæder, en som ieg vilde blive der in dag over min tid. Altsaa komme ieg tel Politiekamre, hvor ieg bliver sat ned tel den anden dag, og da bliver ieg sendt hiem tel Hillerød som sevanlig og derfra og tel Kollerød. Men da kunde ieg gaa igen, //

c hvor ieg vilde, som seevanlig, naar ieg kom dertel; og da reiste ieg her tel byen igen og tog skræderarbeide fra Guldhuusse, og mit logi var i Solen i Borgegaden hos Søborre.

Saaledes var ieg in maaned der. Men da fik ieg uslet, saa at ieg var nød tel at reisse hiem tel Hillerød. Men dertel maatte ieg bruge min forstand saa meget, som det var mig mulig, da ieg ikke kom paa syestuen, uden ieg var arrestand. Altsaa maatte ieg see tel at lade mig anholde, vor det kunde lade sig giørre. Altsaa tager ieg mine papir og lægger dem ing hos min søster her i byen med di or, at ieg var bange, at ieg skulde tabe dem, og da reiste ieg tel Slangstrup for at blive anholdt, da det er folk der, som er villig tel at anholdte en person, som ingen papir har. Enskønt di kendte mig der, saa var ieg dog ves paa

at blive arresteerre der, naar ieg forholdt mig derefter. Dertel maatte ieg see at opfinde en plan, som ikke kunde skade mig noget, og det fandt ieg snart paa. Da ieg kom ing tel in kiøbmand der i byen, ves navn er Jensen, og da der var mange fattige mænd i hans botig, som ieg kende, saa forlangde ieg ing spiisse og drikke tel alle dise, som vel ikke havde faae noget den hele dag, – ia det saa længe, at di vergen kunde gaa eller staa.

Da ieg nu saa, at di havde faae saa meget, som di trængde tel, da skulde ieg io tel at betale. Men det værst var, at ieg ikke havde nogen penge at betale det med, som ieg havde forlangt; og da det var in rig mand, saa meende ieg, at det ikke var synd at narre ham lit, da hand vel narre saa mange, naar hand kunde komme tel det. Da sagde ieg tel ham, at ieg ikke havde noget at betale med, og at ieg var in person, som var unvige fra politie. Men nu vil ieg selv mælde mig, og da var der io heller ikke noget i veien, men der blev strags sagt in vogn tel, som maatte kiørre mig tel Hillerød. Men da ieg kom der, da vilde domren ikke godt tage imod mig, da ieg ikke havde stiolet. Men da ieg sagde, at ieg blaadt forlangte at komme paa syestuen, da ieg ikke kunde tage noget arbeide, saa længe ieg havde det uslet, da kom lægen tel mig, og da kom ieg paa syestuen, hvor ieg forblev i tre maander. Og i den tid havde ieg det meget godt, da ieg havde arbeide nog hos syevardenen [ɔ: sygevarteren] og fra byen, det vil sige skræderarbeide, da ieg kunde sye for bedre kiøb en som mesteren der i byen. Og dertel kom nu, at ieg blev forlovet med en kiøkmanspige [ɔ: købmands-] der i byen, og hendes moder er pensionist paa Fredrigsborg Slot, nemlig madam Olsen. Denne pige var mig ind meget øm elskerinde og tellige ind anstendig pige. Men da politie fik det i [ɔ: at] vide, saa vilde dig [ɔ: de] io ogsaa sette ulykker der for mig. Men det best var, at ieg selv havde sagt tel den gode pige mine feiler, og at ieg lige saa godt selv kunde

sige hende det, som andre skulde sige det tel hende. Da sagde hun: »Det kan verre det samme, vad folk dig [ɔ: *de*] siger om di [ɔ: *dig*]. Naar ieg kan elskee di [ɔ: *dig*], saa kommer det io ingen ved, og di maa gierne sige, vad di vil, saa forlader ieg di [ɔ: *dig*] ikke, uden du selv forlader mig.« Men da sagde ieg tel den gode pige: »Naar du er mig trod, da skal ieg vest aldrig forlade dig. Men er du // mig utrod, da forlader ieg dig saa snart, som ieg erfarrer det af di [ɔ: *dig*]. Men du kan trod, at di vil sige det tel din moder saa snart, som det bliver bekendt, at du er min kierst. Men da maa du sige tel hende, at du veed det altsammen, vad som ieg har sagt dig. Men du kan nok trod, at mine fiender lægger nogen løgn tel, da di ellers ikke kan afmalle mig tel saa frygtelig in person, som dig [ɔ: *de*] ønsker, naar dig [ɔ: *de*] skal følge sandheden.«

Saaledes gaar der nu en maanes tid hen, uden at det var mine fiender mulig at komme tel at sige det tel hendes moder. Men det er in søndag, at ieg var ude at spaseerre med denne pige, og da gaar vi hiem tel hendes moder. Men der boede in politiebetient der paa slotte, som vi skulde gaa lige forbig, naar vi skulde ing tel hendes moder; og da kunde denne dievlens jagthund see, at det var mig, som gik med madam Olsens datte[r] ing tel madam Olsen, og da vi var komme dering, da kom politibetiendens datter og bad madam Olsen, om hun ikke vilde komme et øieblik over tel hendes moder og fader, da di ønskede gierne at tale et par or med hende. Og da den gode kunne ikke tængt, at det var om mig og hendes datter, at di vilde tale med hende om, – men ieg tængde strags, at det var mig, som der skulde afmalles for den gamle kunne.

Da hun nu var gaae derover tel denne skalk, da sagde ieg tel min elskerinde: »Du kan trod, min ven, at det er mig, som Milans« – thi det var min fiendes navn – »skal malle af for din moder; og di vil vest ikke glemme at dyppe penslen dybt i

farven, saa at di kan stryge tykt paa. Og nu vil ieg gaa min vei, inden din moder kommer igen.« Men da omfavne den kierre pige mig og bad, at ieg da ikke maatte gaae, førren moder kom igen. Da sagde ieg: »Ia, for din skyl, min elskende ven, skal ieg blive og hørre, hvor sordt ieg er malle af [ɔ: *afmalet*] af den efame tysk skurk. Men ieg faar ham nok in gang imellem mine hænder. Da skal ieg saamen osse give ham sit bannesaar, saa at han skal aldrig glemme mig, den nederdrægtig skalk.«

Men nu kommer madam Olsen telbage. Da kunde ieg alt see paa hende, hvor forskræke hun var. Men lige saa snart hun var komme ing, kalder hun sin datter ud og siger tel hende: »Min kierre datter, vad er det for in person, som du der er blevet gode venner med? Og du har faa mig tel at gaa med dinne kierlighedsbreve tel ham, – og du maa vide, at hand er den størst lommetyv, som her er i Dannemark, og har fleerre gange gaae Stokhuusretten igennem. Og lad ham aldrig komme her tel mig meer, for ellers gjør hand baad mig og di ulykkelig. Og ieg vil raade di, min kierre datter, at du lader ham paseerre; og vilken en sorrig vilde det verre for mig gamle kunne at see, at min elskend datter skulde sitte i tyvehullerne med sin kierst.« Men nu sward den bestyrde datter sin moder saaledes: »Kierre moder, trod aldrig, vad det forbandet ragerpak har sagt tel di om ham. Hand har selv fortalt mig alt. Men at hand er in lommetyv, det er løgn, og at hand har fleerre gange gaae Stokhuusretten igennem, det er ogsaa løgn. Men hand har in gang faae 14 slag kat der for uskyldigh[ed], // det veed ieg er sandt, og det har hand ogsaa selv sagt mig. Og du kan verre ganske rolig for, at hand vergen fører mig eller dig i ulykkelig; og ieg vil lade dig vide, kierre moder, at ieg ikke kan forlade ham, da ieg elsker ham lige saa høit som mig selv; og lader os nu gaa ing tel ham, da hand meget godt veed, at det er ham, vi taler om.«

Da di nu kom ing, da vilde ieg gaee min vei, da ieg nok kunde see paa datter og moder, at det var mig, som dig [ɔ: *de*] havde talt om. Men da kom baade moder og datter og omfavne mig, at ieg skulde blive, da di vilde tale med mig. Nu fortalde di mig alt det, som ieg nu har sagt: vorledes at di afmalle mig, og at ieg var saadanne in farlig person. »Men da min datter har sagt mig det regtig,« sagde den gamle konne tel mig, »og at hun elsker Dem, saa har ieg ikke noget derimod. Men Di maa love mig, at Di aldrig fører min datter i ulykken med Dem selv. Da vil det verre mig en stoer sorrig at see mit ensti baren at komme i ulykken tellige med Dem. Og alt, vad som Di seer, at ieg har, det hører min datter tel efter min død, da ieg ikke har fleerre børen en som hende, og da er hun io min enstig arving tel min egendom efter min død. Naar Di da vil verre min datter trod, da kan Di bliv in lykkelig mand inu, vor meget folk bagtaler Dem efter derres meening og tængemaade. Men det kan verre lige meget, naar Di barre passer paa, at Di ikke kommer meer i forlegenhed.«

Da sagde ieg, at det skulde ieg nok pase paa, da ieg nu vilde tage mig en tjenste, saa snart ieg kom ud af syestuen, og da pase mit arbeide saa godt, som det var mig mulig, naar ieg barre kunde faa lov dertel, da ieg havde mange farlig fiender, som glæder dem retterlig og hiertelig, naar di kan forstørre min roe og lykke, som di fleerre gange har gjort imod mig; »derforre vil de vel ogsaa giørre det inu med Derres datter, at forstørre min lykke med hende, dersom det er mulig at giørre mig forhad af Dem og Derres datter, saa at baade Derres moderlig kierlighed tel Derres datter og hendes kierlighed tel mig bliver omvendt tel et dødelig fienskab i steden for kierlighed.« Men dasvarde moder og datter mig, at detskulde ieg ikke frygte for; naar di saa, at ieg ikke gav mig af med nogen forbrydelse eller havde omgang med slige personer, da var det lige meget, vad di opmerksomme politibetiender sagde om mig.

Men da madam Olsen var ind agte dame der i byen, saa fik hun undertiden mange sleme or at hørre: om hun vilde tellade, at hendes datter fik saadanne in person som mig tel mand, da dett vilde verre en stoer skam for hende at blive svigermoder tel saadanne in gyvtyv [ɔ: *gavtyv*], som ikke forretager sig andet en som at stiele. See, da forandre den gode moder io snart sinne tanger angaaende min person. Men saa længe ieg var der i byen, kunde hun ikke saa let bortfjerne genstanden for min kierlighed. Men da ieg blev uskreven fra syestuen og kom tel at tienne to miille der fra byen, da var det io en let sag for hende at bortfjerne hendes datter, saa at ieg ikke saa meget let skulde komme tel at talle med hende, da hun sende [*hende*] to miille bort paa den mosatte kandt, saa at ieg nu havde 4 miille at // reise, naar ieg vilde tale med den elskende genstand. Altsaa kunde ieg ikke komme saa tiet, som hun ønskede det; og da der var nok, som bagtalde mig for hendes moder, saa varde det io heller ikke længe, enden ieg fik kurven fra den kierre pige, som ieg elskede høit af mit ganske hierte og sind.

Men da ieg nu saae, at der ogsaa var sat forbud paa min lykke, og ieg tiende ærlig og troet for mit brød, saa var det dog umugelig at lade mig have fred, men forfølge mig tel det yderst og faa mig ud af min tjenst, som ogsaa lykkes dem. Da ieg havde tient hos denne mand i tre maander, da fik hand ogsaa i [ɔ: *at*] vide, at ieg havde veret i Forbedringshuuse tre gange; og da hand spurgt mig, om det var sandt, da sagde ieg ia dertel, og da sagde ieg tel ham, vem der havde sagt ham det om mig. Da sagde hand, at [*det*] havde hand faae i [ɔ: *at*] vide af in politibetient i Hillerød, som kende mig. Da sagde ieg: »Siden Di veed mine feiler, saa vil ieg nu ikke længer tienne Dem, da Di har fleerre folk om [ɔ: *end*] som mig, som let kan faa det i sinde at bestiele Dem paa min reining. See, da troer Di io mig tel det. Derfor er det best, at Di lader mig gaa min vei; da det er somer dage, saa kan ieg nok faa arbeide andre

CIII

steder, hvor der ingen kender mig.« Altsaa faar ieg min lønd for den tid, ieg havde tient denne mand, og hans navn var Niels Jensen og boede i Sønbylile ved Fredriksundt.

Da ieg nu reist derfra, kom ieg tel at tienne i Lægersborg Dyrhave hos in skovfogde, hvor ieg havde det meget godt. Men heller ikke her kunde ieg have fred for mine fiend, uden at di ogsaa her skulde forstørre mig min fred. Altsaa, da ieg havde tiendt hos denne mand i tre maander, saa [måtte] ieg tage derfra, da ieg meget godt vest, at min herre havde faa brev angaaende om min straf, som ieg havde verret domt tel. Men hand talde ikke derom tel mig; men da ieg var in god ven af hans søn, saa sagde hand mig det, at hans fader vest, at ieg havde fleerre gange verret arresteerre og straffe for tyverig. »Men,« sagde hand, »det bryder min fader sig ikke om; da du er in trod karl i dit arbeide, saa vil fader ikke af med di [ɔ: dig].« Men da ieg hørde, at di vest det, saa vil ieg ikke verre der meer, og da fik ieg min løn, og dermed reist ieg min vei her tel byen og herfra og ned tel Gissenfelt, vor ieg fik arbeide paa en vandmølle. Men da ieg havde arbeide der i 4 uger, da faldt møllen ned, da det var en gamel raaden kasse. See, nu var ieg uden arbeide og maa verre hos in slagter i Søeturup [ɔ: Sø-Torup] en tid. Denne slagters navn var Chresten Nielsen og in stoer gavtyv; ia, hand vilde fleere gange havt mig med sig ud at stiele. Men da ieg her var fri for at verre jlde anseet af folk, saa vilde ieg ikke have noget med ham at giørre. Men dog fik hand mig in gang med sig her tel byen, og da maatte ieg leie sorde klæder tel ham i Vognmagergaden hos skrædermester Nielsen, som ieg bedrog ham for, da slagteren fik de mest af di klæder. Men da ieg nu kom hiem med ham igen, da vilde ieg ikke verre hos ham meer, da hand nu saa godt som vilde nøde mig tel at gaa med sig ud at stiele. Altsaa reiser ieg fra ham lige til jul og reiser tel Skelskør, hvor ieg faar arbeide paa en mølle som svend. Denne mand, som ieg nu arbeider

for, hider Harbo og var in meget god mand. Men her faar ieg heller ikke længe fred, førren her ogsaa komer in dievl og // forstørre min roe.

Denne min fredsforstørre var denne mistængelig person, Hans Monk, som der møder mig paa gaden og helser paa mig og følger med mig hen tel in mand der i byen, ves datter ieg var blevet kierst med. Og da hand vilde gaa med mig derhen, da vilde ieg ikke forbyde ham det, da ieg syndes, at det var en skam at sige det tel ham, da ieg havde verret i fangestanden tellige med ham. Men ieg kommer dyrt tel at staae for min eftergivenesshed i den ponkt, da hand dagen efter kommer tel mig i en botik og selger tel mig nogle genstande, som hand havde stiolen; men det vest ieg ikke af, at det var stiolen. Men da ieg saa, at der var mange folk telstede, som saa paa vorres handel, da teltalde ieg ham paa tysk, – om det var lovlig gods, som hand solgt mig, eller ikke. Men da sagde hand, at det var hans egendom, som ieg kiøbt af ham. Altsaa tængde ieg ikke vidre derpaa. Men da der var gaae to dage efter den tid, som ieg kiøbt dig [ɔ: de] omtalde genstande af ham, da bliver ieg telsagt og skal møde hos politimesteren der i byen; og da ieg ikke havde forretaget mig moget ulovligt, saa mødte ieg strags. Men vor forbause blev ieg, da domren sagde tel mig, hvor di genstande var, som ieg havde kiøbt af Hans Monk. Da sagde ieg, at ieg solde det samme dag tel in ubekent mand, og da det var sølv, saa kiøbt ieg det for at tienne noget paa det; »og ieg har vidner nok derpaa, at ieg kiøbt det for lovlig gods.« Da sagde domren tel mig, at det var nok stiolen gods, som ieg havde kiøbt af Hans Monk, og om ieg vest, vad det var for in person, som ieg der havde hanle med, og om ieg kende ham. Da sagde ieg, at ieg vel nok kende ham paa en lovlig maade, men ikke paa nogen ulovlig maade. Da sagde domren tel mig, at det var in stoer skielm, som ieg havde hanle med, »og nu er hand arresteerre i Slagelse for begaae tyverig.« Da ieg hørde

det, saa kunde ieg nok vide, hvad der vilde blive af mig, naar min herre fik det i [ɔ: at] vide, at ieg kende slig in person, som ogsaa heller ikke varde længe, førren det blev fortalt tel min herre; og da hand selv var in stoer gavtyv, saa var hand bange, at ieg skulle opdage hans gavtyvestreger, som hand brugde imod sin konge. Ia, ieg kan med sanhed sige, at hand narre kongen for 36 daller ver gang, hand betalte ham 5 daller i sicce [ɔ: accise], og det gik tel paa følgende maade: naar ieg havde mallet det, som der var paa møllen, saa bad min herre siccebetienden ing tel frukaast, og da blev der kiørt fræsk sæd paa møllen, og da kom det paa vognen igen, som var ferdig. See, paa den maade narre hand kongen ver dag, som hand stoed paa sinne been. Derfor var det io nødvendig at iage mig paa portten i [ɔ: jo] før io heller, naar ieg maaskee var bekend med retten, da ieg saa kunde røve [ɔ: røbe?] ham med hans forhold og bedragerig.

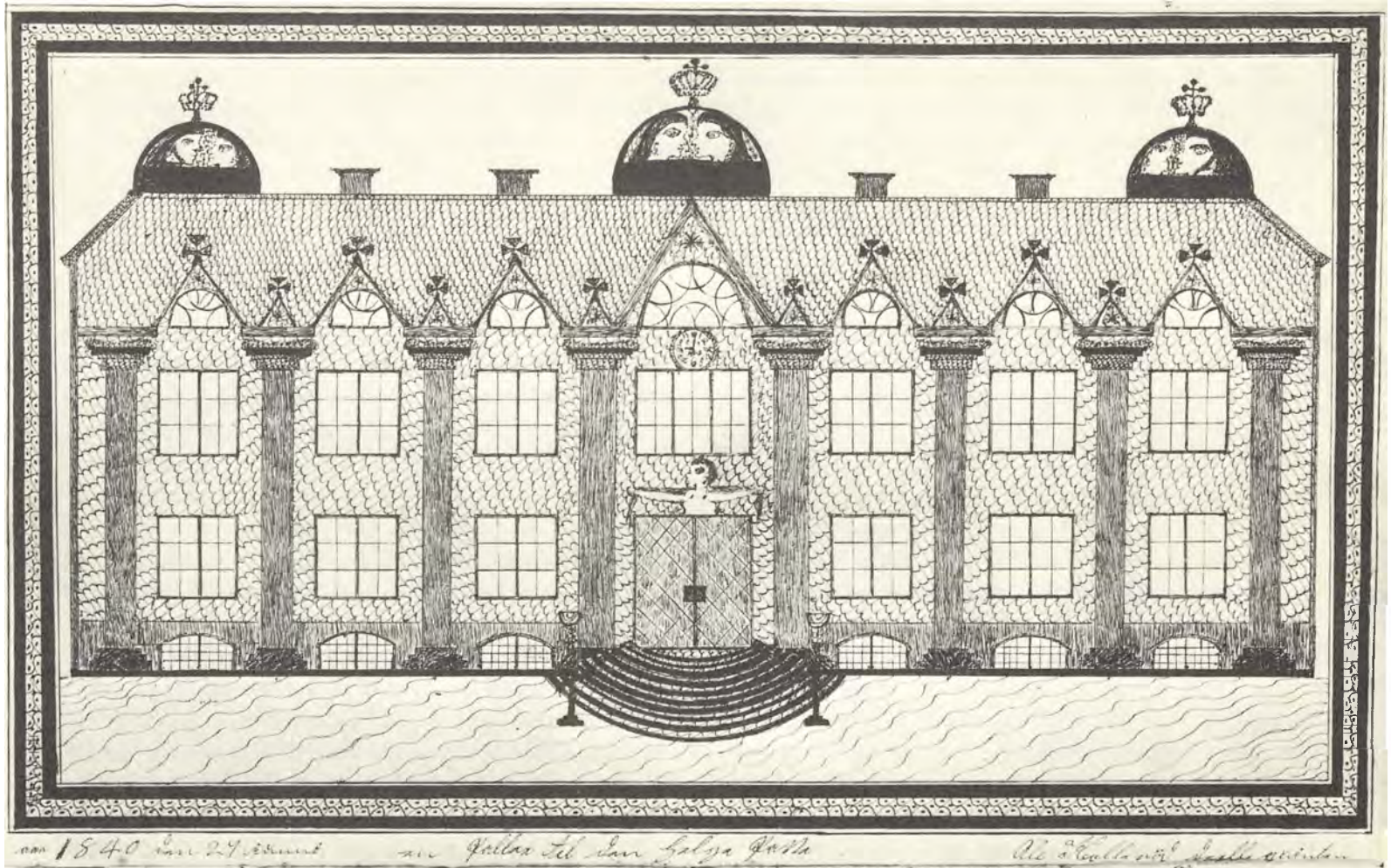
Alts[å] faar ieg, hvad ieg havde fortiende, og da kunde ieg gaa min vei. Men det var io en skændig hanling imod mig, da ieg ikke havde forseet mig paa nogen maade, at iage mig af mit arbeide om vinderdage; og da ieg var forlovet med den omtalde pige, saa kunde ieg meget godt gjort min lykke inu in gang. Og da det var langt borde frad mine fiender, saa var der ingen af dem, som kunde giørre mig nogen skade med derres givtig slangetunge, som di saa mange gange har spyet derres givt ud paa mig. Men tel denne bye var der temlig langt, at di skulde spye derres givt, saa at kraften var gaae bordt, emden

cv [ɔ: inden] det // kom tel mig. Men den tid komer snart for dem, at di kan faae derres givt tel at komme kraftig der ned tel den egn med. Men det er min egen skyl, da denne piges fader faar mig overtalt tel at gaae med ing tel in møllersvend der i byen, som hider Niels Hansen, for at bestiele ham. Dertel sagde min forførre, at denne møllersvend havde sagt tel min herre, at hand skulde lade mig reise min vei, da ieg nok var in

langt anden person, en som ieg gav mig ud for. Men det var ikke sandt, hvad hand der sagde om denne møllersvend, da det var et meget godt menske. Men det sagde hand for at giørre mig vræd paa ham; og da ieg var overmaadig beskænkt, saa troede ieg, hvad denne skurk sagde tel mig.

Altsaa lader ieg mig overtale tel at gaa med sig hen at bestiele denn omtalde møllersvend. Da vi nu kom ing i hans kammer, da lagde baade hand og in dreng og sov i sengen; da kloken var 12 om natten, og dørren tel kamred ikke var laasse, saa var det io let at komme ing uden at giørre alarm, og da tog vi blaat nogle klæder og saa hans tobakspippe, og dermed gik vi vorres vei, enskønt at denne skurk, som var med mig, vilde, at vi skulde taget alle møllersvendens penge og uhr med. Men det vilde ieg ikke have noget med at bestelle, da ieg syndes, at det var syn at tage alt fra ham. Men det var klæder, som denne min kamrat ikke kund bruge uden at blive røbet. Saa skulde ieg tage dem med mig tel Kiøbenhavn og selge dem, og so komme derned med di halve penge tel ham og so blive dernede med det samme, og da gifte mig med hans datter, som var 16 aar gamel og in meget smok pige. Men hendes fader var in meget smok skurk saa vel imod mig som imod sin egen datter, da hand paa den maade forstørre min lykke og hendes lykke med, da hun nu er luder der i byen for den herre, som ieg tiende hos.

Men da ieg nu skulde gaa her tel byen med dig [ɔ: de] stiolne genstande for at selge dem, da gaar ieg tre miille; og da kommer ieg tel Haalløsse [ɔ: Holløse] Mølle, hvor der er kroo telligmed, og der gaar ieg ing for at faa noget at leve af. Da ieg nu var ferdig dermed, da selger ieg en stiolen hatt tel in ubekent møllersvend der i kroen, og ieg fik en daller for den hat, og da gaar ieg min vei. Men da ieg nu kommer udenfor, vem moder ieg der? Det er Niels Hansen, som ieg om natten har bestiolen. Men da ieg saa ham, da gik ieg lige hem tel ham

[Ill. 27.] Aar 1840, den 27. iuni. En palæ til den helge [o: hellige] pave. Ole Kollerød, deellequinten. [Foto: Det kgl. Bibl.]

og tog hans hest i tøierne og siger tel ham: »Herre Gud, Niels Hansen, gør mig ikke ulykkelig, da ieg staa livstid for; og naar du faar, hvad som der er dig frataget, saa kan det io ikke hielpe di noget, at du faar gjort mig for evig ulykkelig. Og ieg vil give di mit uhr for din umage, som du har havt med at opride mig; og du maa ikke trod, at det er min skyl, at du saaledes er blevet bestiolen, – nei, det er det ikke. Men det er nu lige meget; mig har du faae fat paa og kan gjørre mig ulykkelig, om du vil. Men det troer ieg ikke, at du har i sind eller hierte dertel at styrde et menske i ulykken, naar det staa tel di at rede den fra fordømmelsen.« Da sagde hand tel mig: »Naar du vil give mig dit uhr og saa alt, vad du har taget fra mig, da maa du gjerne gaae for mig.« Ia, det or lod ieg mig

CVI

ikke sige to gange, // men overleverde ham strags, hvad hand forlangde af mig, og mit uhr, som ieg ikke ellers havde ikke vilde skilt mig ved. Men for min fridhed gav ieg gjerne givet alt, ia om det var saa mit liv, saa havde ieg gerne givet det bordt med den gang. Men den gode svend var godt fornøie, da hand fik mit uhr, og det gav ieg gjerne bordt for at blive [fri] for at blive anholdt den gang; og dermed gik ieg min veie af Kiøbenhavn tel, som ieg nu var nød tel at søge tel. //

CVII

Men da ieg kom tel Roeskilde, da var det aften. Altsaa lægge[r] ieg ing i Roeskilde om natten. Men her bliver ieg bestiolen lige saavel som den først natt, ieg lagde i Skelskør; da stial di 24 daller fra mig, men det har ieg glemst at sige ovenfor. Og nu her i Roeskilde stial de 16 daller fra mig, og det var alle di penge, som ieg havde. Ia, ieg havde en 3 mad [ɔ: mark] inu; men da ieg skulde betale min seng og aftensmad og frukost, saa var tre mark snart forbi, – ia, det var knabt, at ieg kunde hielpe mig tel Kiøbenhavn. Men da ieg aldrig har dandse paa roesser, saa er ieg van tel at lade mig nøie med lit, – ia, ieg har mange gange gaae en 4 tel 5 miille og ikke faae andet en som kaaldt vand, som ieg har maat drokke af land-

veiesgrøften. Altsaa kunde ieg nok komme her tel byen, enden ieg havde penge eller ikke. Men da ieg nu var her i byen, da kunde ieg dog ikke blive her længe; da ieg var i sag med Hans Monk, som sat i Slagelse, saa kunde ieg vende paa at blive anholdt, dersom det blev mælt med Niels Hansen. Da maatte ieg snart forlade Kiøbenhavn, da ieg ellers ikke kunde verre frie for polities efterstræbelse; og da ieg havde mine beste klæder hieme hos min fader, som dengang boede i Slagslunde, saa reiste ieg derhiem tel ham. Men da hand ikke var hieme, saa bad ieg hands pige om at udloverre [ɔ: udleverre] mig mine klæder, som hun ogsaa var villig tel. Men det kunde snart blevet mig et dyrt spøg, dersom hans pige havde verret saa ful af løgn, som min fader var onskabsfuld og løgnagtig, som Di nermer faar at see, naar ieg bliver anholdt.

Da ieg nu gaar fra min faders bopeel og tel Slingerup, og der gaar ieg ing i en botik, hvor der var meget ragerpak telstede, og da ieg nu havde alt mit tøie med mig, saa var der io noget for dem at rapse tel dem. Ia, ieg havde dog faae mig en 14 daller, som ieg havde gemt i dig klæder, som der havde lagt hiemme hos min fader, da man maa nu for tiden verre lige saa bange for politie som for den alerstørste røver, da di ikke lar den [ɔ: dem] nøie med at bemægt dem ins person men klæder in nøgen af, naar dig [ɔ: de] ikke kan domfelde in. Saa tager di alt fra in, saa vel klæder som andre deelle, ia ins papir med, saa man ret er ude af stand tel at ernerre sig paa en lovlig maade, men er nød tel at stiele, saa snart man kommer uden for arrestportten, da den uhøflig mave, som Gud i himlen har givet menskene, ikke vil lade sig nøie med, at øine kan see dem mætte paa luvten, men maven vil have spiise, hvor det saa skal komme fra. Saa bryder den sig ikke om unskyldning, og dem [ɔ: den] bryder sig ikke om, paa vad maade at dens eere faar det, naar den barre faar noget, naar den er hungerig. See, den bereining tænger ieg, at mangel politimester gjør sig

CVIII

for paa den maad at faa in ud af stand tel at ernerre sig paa en lovlig maade; for da er man io nød tel at forbryde sig imod sin næste, saa snart man er blevet fri for den siste sag, man sat for, og da skal man see, hvor politi er villig til at anholde in, – ia, dertel behøves ikke mange or. Men tales der om, at saadanne in person skulde der sørges for, at hand // kunde komme i in lovlig vei, da siger den samvitighedsfulde domre, at det skal verre ing i Rasphuuse, og siger »det er io en farlig person, som man ikke kan faa tel at gjørre godt meer«. See, det er derres or. Ia, kommer der in eller anden mand, som vil tage imod saadanne in viilfarende person, saa afmaller di in for saadanne et uhyer, saa at dens lige ikke er tel paa hele jorklo-den. See, da maa io denne gode mand blive bange og kalder domren for in meget god mand og takker ham tel for hans stoerre opmærksomhed. Men ieg meener, at saadanne in domre er in sandt dievl, som tørster efter menskeblod og menskekiød. Men nok derom.

Da ieg nu har faae mig noget at leve af, da skal ieg tel at betale det. Men da er min tængnebog frastiolen mig; og da der sat in person ved siden af mig, som ikke havde verret fra mig, siden ieg kom dering, saa var ieg overbevist, at der ikke var andre en som denne, der havde bestiolen mig. Da sagde ieg det tel kiøbmanden, at ieg vilde have den person undersøgt, da ieg var blevet bestiolen af ham i den tid, ieg havde verret der. Da kalde kiøbmanden paa denne skielm; men han har ikke talt tre or tel denne skurk, førren skielmen vender sig om tel mig og slaar mig i ansigte. Men da slaar ieg ham igen, saa at hand styrder. Men da kom der strags to drabander tel, som skulde prylle mig af. Ia, ieg slog nok fra mig, det best ieg kunde; men det kunde ikke hielpe mig, for naar ieg slog in ned, saa havde ieg to igen at kæmpe med. Men da kom der in geferlig stoer drabant, som havde et par jerenbeslage træskoer paa, og da tager denne røver fat i mit haar, og saa slog

hand mig i ansigt med sinne træskoer, saa at hand slog baade næsse og mund ituu paa mig, og et par blaa øine fik ieg, som ikke svandt, førren der var gaae 6 uger. Men nu vilde denne barbar kast mig ud paa gaden; men det kunde hand ikke, enskønt mine øine hang mig ned tel min mund nesten. Men da hand nu vilde kaste mig ud, da kommer hand tel at slog dørren ituu med mig. Men da kom denne skalkagtig kiøbmand og forlangde, at ieg skulde betale dørren; men da mine penge var frastiolen mig, saa var det nok ikke godt for mig at betale, naar ieg ikke havde noget at betale. Men da denne kiøbmand var in stoer skurk og sognefogde telligemed, saa lader hand mig arresteerre. Men da blev ieg rassende, da ieg saae, at ieg skulde arresteerres med, da ieg først var bestiolen og siden slaget fordærvet og telsist arresteerres bagefter. See, det var io in herlig sognefogde. Men det kunde ikke hielpe mig, vad ieg sagde, saa skulde ieg nu kiørres tel Hillerød. Men da skælde ieg ogsaa denne efame sognefogde ud for saa mange soerde skurke og dievler, saa at der ikke er fleerre dievler i selve helvede. Men satan har ogsaa taget den efame soerde skalk for længe siden; enskønt hand ikke var saa gamel, som ieg er, saa er hand dog komme ud af verden, enden ieg kommer ud af den, da det er alt 4 aar siden, satan hende ham hiem tel sig; og ieg gad nok // seet paa satan, hvor hand har smosse sig med saa fee [ɔ: *fed*] en mundfuld, som hand der fik fat paa, da hand hende den tykke, foræde sognefogde. Ia, der har dievlen ret smosse sig med saa fee en stæg.

CIX

Men nu kom der in vogn tel mig, hvor ieg blev kast paa, ligesom man kaster it sviin i in vogn; og dermed kiørde di mig tel Hillerød, hvor ieg strags fik frit huus, – det vil sige i arresten, da di trode, at det tõe, som ieg havde, var stiolen. Ia, nu skulde man see, hvor domren gotte sig. Da ieg vedkende mig alt, vad som ieg var taget i besidelse af, da trode hand ret, at hand der gjorde en god fangst, naar hand nu kunde faa sag

med mig. Men havde ieg derimod komme tel ham og bedet ham om at sende mig bordt tel et andet lanskab for at komme ud fra al viilfarrelse . . . ! Men det var io umugelig, for da kunde io arresterne snart blive tomme; og hvad skulde saa alle dig dagdriver leve af, som politie holder tel menskenes tyranner og bødelknægte, som man nu for tiden kan finde nok af? Hvor man kommer hen, saa seer man nok af den slags dagdriver paa gaden med stok i ha[a]nden for at bange folk af med; og ieg maa telstaae, at det er guddomlig at faa sin føde for at spaseerre paa gaden med stok i haanden og saa prylle af, vem man finder for godt.

Men nu gaar det tel forhør med mig om det slagsmaal fra Slangerup. Men alt, vad ieg sagde, var løgn, men alt, vad den tykke sognefogde sagde, det var sandt. Ia, den tykke skurk var fræg nok tel at giørre falsk meened paa, at der ikke var nogen, som havde fornermet mig, men ieg havde selv saaledes slaget mig, da ieg havde verret beskenkt, som var den frægst løgn, som den efame usling kunde træde op under sinne føder. Men ieg var io heller ikke den enstig, som ikke kunde faa ret i Hillerød, men der er saamen mange, som har havt samme skæbning der, som ieg havde. Men Gud vil nog lønne saadanne meeneder med tiden.

Men da ieg nu havde sat der i 4 uger, da kom der in politibetient fra Skilskør, som skulde afhende mig dertel. Det var i aarre 1832 paaskedag, som hand kom tel Hillerød for at hende mig af, og hans navn er Felттаassen. Altsaa bliver ieg kiørt derned; men ieg vest inu ikke vad ieg skulde dernede; men ieg faar det snart i [ɔ: at] vide, da ieg nu er komme derned. Men Gud hielpe mig! Dersom ieg havde havt den sag paa mig i Hillerød, som ieg fik paa mig i Skilskør, da havde ieg for længe siden verret i graven. Men det skal ieg sige tel ære for cancelleraad Fos, som den gang var domre i Skilskør, at hand skrev, vad ieg sagde; og heller ikke sagde hand tel dem, der skulle

vidne paa mig, at di maatte gierne giørre meened paa mig for at styrde mig, som det ellers nu for tiden er en stoer mode. Nei, det gjorde den gode Fos ikke, men lod mig vederfares min ret, enskønt min sag var meget tvetydig. Men da den gode domre ikke tørste efter menskekiød, saa lod hand retten have sin gang. Da kunde ieg nok klare mig, enskønt det var den sag med Niels Hansen, som ieg havde bestiolen, den gang [jeg] reist derfra, og som opred mig ved Holløse Mølle, og ieg der gav ham mit uhr, fordet hand ikke skulde mælde det tel retten. Men da hand var komme hiem, saa glemte hand det snart igen, vad hand lovt mig. Men nu træder hand frem for retten og siger mig det lige i øine, at hand havde kiøbt mit uhr af mig den gang, som hand opred mig. Ia, [jeg] vild ogsaa selv sagt, at hand havde kiøbt det af mig; men at hand havde // taget noget fra mig den gang, som hand kom tel mig, – det sagde ieg nei tel; og at ieg havde bestiolen ham, det sagd ieg ogsaa nei tel. Men der kom mange vidner imod mig, saavel i den sag som i den sag med Hans Monk. Men ieg benægte det altsammen, enskønt ieg blev sendt tel Næstved, hvor ieg sat i 14 dage. Men der benægte ieg ogsaa alt, enskønt her ogsaa var meget imod mig.

Men da blev ieg kiørt derfra og tel in hersfogde i Fyrsløv, hvor der ogsaa blev taget forhør af mig; men ieg blev ved min benægtelse dermed; da ieg saa, at di vidner ikke var overstemlig i, vad di sagde om mig, da vest ieg nok, at det ikke kunde giørre mig noget med derres udsang. Og derfra kom ieg tel Skilskør igen. Men da var der komme en ny sag paa mig her fra Kiøbenhavn med it par støbler fra »Forgyldt Nøgle« paa Nørregade; men det benægte ieg ogsaa, enskønt di støbler var telstede, som der havd hørt mig tel. Men da ieg ikke kende mig ved dem, saa var der ikke noget ved den sag at giørre, da der ikke var nogen, som kunde bevise, at det var mine støbler, og di [ɔ: dem], som ieg havde taget igen der, havde ieg

CX

solgt tel Chresten Slagter i Soetorup [ɔ: *Sø-Torup*] ved Gisenfelt. Men da mit forhør nu var tel ende, og min sag gik tel doms, da fik ieg det meget godt, da ieg kom tel at arbeide for domren og for hans skriver og for hans betiender, – det vil sige skræderarbeide, som ieg fulkomlig forstaar at danne it styk tøjie, som det skal verre efter moden. Ia, da ieg det kunde, see saa fik ieg det meget godt, da ieg havde arbeide nok bestandi i dene tid som ieg sat der, da ieg sat der i 6 maander.

Men da fik ieg min dom, som var fri dom, og dertel blev ieg telbudt, at ieg gierne maatte blive dernede i den egn, naar ieg vilde; men da von Hahlen havde verret saa god at skrive derned, at ieg blev kaldt for Ole Tyv, saa vilde ieg ikke verre dernede, da ieg saa ikke kunde lade mig see for noget menske, uden at di strags skulde sige: »Der gaar Ole Tyv.« Men satan vil nok med tiden knække halsen paa den min dødelig fiende, som er den mest aarsag tel min ulykke, som ieg er komme i, – ia, havde hand ikke skrevet det derned, da havde ieg der blevet in lykkelig mand, da ieg inu kunde giort min lykke der med ind pige, som tiende hos cancelieraad Fos, som var mig meget hengiven. Og da ieg kom der ver gang, ieg skulde tage maal tel di klæder, som ieg syede tel domren og hans børren, saa var der leilighed nok for mig tel at tale med hans pige, som var ind meget anstendig pige. Men da ieg ikke kunde blive der, saa maatte ieg slag hende af mine tanger, som ieg maaske kunde levet lykkelig med. Men da ieg blaat er skabt tel ulykken, saa var det io ogsaa syn at tabe mig af sigte der, men blive ved at sigte efter mig med den givtig piil, entel den har ramt mig, saa at ieg ikke kan trægge den ud af det saar, som den har telføiet mig, uden at ieg maa styrde død tel jorden. Og det er io ogsaa lykkedes min frygtelig jæger at ramme mig med sinne givtige piille, – ia, den sitte saa fast, at ieg ikke kan trægge den ud, uden at ieg styrder død tel jorden. Men det er ogsaa lige meget, for da er ieg dog fri for at blive saarret meer

af saadanne blodtørstige sieleplager og mensketyranner, som den norske skurk er og har verret imod mig. Og Gud veed, vem der nu skal verre genstanden for hans tyrannig. //

Dag [ɔ: *da*] ieg nu kom hiem tel Hillerød, da forlangde ieg at blive sendt bordt tel et andet land, da alt mit tøjie nu var taget fra mig tel den siste arest, og ieg nu ikke havde andet, en som hvad ieg gik og stod ig, og heller ikke havde ieg arbeide. Men da svarde domren mig, at ieg ikke kunde blive sendt bordt, men arbeide skulde hand nok skaffe mig, naar ieg kunde hogge steen tel landeveien. Da ieg sagde ia dertel, at det kunde ieg, og da ieg troede, at det var regtig steenhoggerarbeide, saa troede ieg, at det var godt arbeide. Men ieg faar det snart at see, var det er for arbeide, at den gode domre skaffer mig, da hand giver mig et brev, som ieg skulde gaae tel Nyerup med tel gestrigskomsarren. Og Gud veed, vad ieg skulde leve af, da ieg ikke havde penge eller noget andet, som ieg kunde gjørre i penge, og der var dog to miille tel Nyrup at gaa. Saa var det nok ikke meget godt at gaae saa lang in vei paa et fastens hierte. Men formodenlig har den gode domre trodt, at naar blaat hand sat ved et fee boer og kunde prope sin mave med dig best retter, saa kunde ieg godt leve af luften. Og det har ogsaa veret telfelde med mig fleerre gange, naar ieg er komme ud af aresten, og politie har reendt uplyndre mig, saa at ieg har veret ude af stand tel at tage arbeid, – og iser naar ieg ikke havde nogen papir for min person, som telfelde var denne gang, da di frastial mig dem, da ieg blev anholdt i Slangstrup. See, da var det mange gange, at ieg maatte gaa et par dage, enden ieg fik noget at spisse. Og ieg gad nok vest, vorledes at den gode von Hahlen vilde befinde sig, naar hand blaat skuld bie in dag for mad; men det tænger den norske herre ikke, da hand meener, naar blaadt [*han*] har maven ful, saa er det lige meget, at di sulder ihiel, som hand har sat ud af stand tel at ernerre sig paa en lovlig maade. Men hand vender

CXI

kuns paa, at der skulde komme in eller anden med den gode tidende, at ieg havde bestiolen ham. See, det vende hand paa ligesom ræven paa sit bytte, naar den lurder paa hønsene.

Men da ieg nu kom ned tel Nyrup, som lægger nede ved Helsingør, og ieg bragde det brev tel den mand, som min domren havde sendt mig tel, hvor ieg skulde have det gode steenhoggerarbeide – da denne mand nu havd læst det brev, som ieg medbragde fra von Hahlen, da sagd den omtalde mand tel mig, at ieg vel nok kunde faa arbeide hos ham, men det var at slaae sten i styger paa landeveien; »og,« sagde hand tel mig, »ieg giver ikke meer om 14 skinling for tønden; og da maa du anskaffe di in hammer, som kaaster 2 daller, ellers kan du ikke faa arbeide.« Da svarde ieg denne, at ieg vergen havde penge tel hamme[r] eller noget andet, da ieg nylig var komme ud af aresten, og at politie havde taget alt fra mig, saa at ieg nu ikke havde andet en som denne gamle møllerpæls, »som ieg her har paa, og disse gamle beenklæder. Det er alt, vad ieg har telbages. Derfor seer ieg nu ikke anden uveie, en som det bliver det best for mig, at ieg tager livet af mig selv da ieg nu i to dage ikke har faae andet at leve af en som vand, da ieg ikke kan tigge; og stiele maa man io ikke heller, naar man vil tæng sig tel at vere paa sin frihed. Men hvad nytter den mig, naar ieg er ude af stan tel at tage arbeid, da ieg ikke ingang har dig

CXII

[ɔ:de] fornødene // papir tel at fremvisse, hvor ieg kommer hen?« Da sagde denne mand tel mig, at ieg kunde gaa ing i hans borgestue, da skulde ieg faa noget at spise, som ieg høilig trængde tel. Da ieg nu havde spist mig mæt, da takke ieg den gode mand for hans gavmilhed, da hand var den først, som læskede min hunger, siden ieg var komme ud af polities klør.

Da ieg nu gik fra denne mand, da vandre ieg omkring ligesom et vilt dyr, der vergen har nærring eller huus, men maa gaa omkring, entel den kan komme tel at røve sig noget tel, hvorpaa den kan stelle sin smertelig hunger, som nøder den

tel at røve fra sin lige, naar hungeren den trykke det stakels dyr alt for haart, da hunger er in slem fiende, som bryder alle love saavel for os menskeer som for det umællende dyr. Ia, man kan see: naar et hungrig bæst seer foder, saa bryder den sig ikke om, vem det telhører, men lader det smage sig godt, entel dens tyraniske herre kommer og slaar det derfra med piskens slag, da der gives lige saa gode tyranner imod det stakels umællende dyr, som der er mensketyranner tel, som plager in paa det allergrusomste. Men det gaar ikke saaledes med os mennesker, som det gaar med det umællende dyr; det siste maa tage alt for gode vare, i vorledes man behandler det, da det ikke har forstand paa at hevne sig paa sinne fiender. Men saaledes gaar det ikke med menskene, naar man forfølger det paa alle mulig maader og afsger det enhver god veie, som der mange gange har veret aaben for mig. Men det var io umuglig at lade mig have fred, men at telføie mig al den last og skam, der staaed i mine fienders magt at tilføie mig. Men naar det nu er telfelde, at saadanne mensketyranner for in dreven tel det yderste, da bliver man lige saa onskabsfulde og niske og nædregtig, som ins fiender selv er, – ia, da uøver man al skam og last lige saa godt som ins fiender – kuns med den forskel, at man ikke kan gjørre det saa ustraffe, som ins fiender kan gjørre det, da man sielden seer, at den eene ranv [ɔ: ravn] hogger øine ud paa den anden. Men nok derom.

Da ieg nu saaledes maa gaa uden papir og uden opholsted, da husker ieg paa min gamle kamrat, nemlig Lars Larsen, skomakeren, som ieg før har talt om, som der vilde have mig gift med den omtalde bondes dader, som før er sagt. Altsaa gaar ieg hen tel ham, hvor ieg blev vel imodtaget, saavel af ham som af hans konne, da hun vel ikke var ligegyldi for min person. Men nu var ieg io tvongen tel at gaa med ham ud at stiele, naar hand forlangde mig dertel, da ieg ikke kunde faa noget andet opholsted, saa lenge ieg ikke havd papir for min

person. See nu, alle di forbrydelser, som der skeer ved min person og min kamrat, det overlader ieg tel læseren at bedømme, enden det er min egen skyl, eller det er min domres skyl, da hand gjorde saa freg nar af mig og sende mig to miille bordt, hvor ieg skulde have fordeelagtig arbeide, som dog var saa sledt arbeide, som hand kunde skaffe mig. Men naar ieg da havde haft den omtalde hammer, da kunde ieg dog tient saa meget derved, at ieg da kunde telfredsstelle min hunger; men da ieg ikke havde den genstand, saa var ieg nød til at søge næring, hvor ieg kunde faa den, saa maatte det vere lige meget, paa hvad for en maad at ieg bekom det paa, naar ieg blaat kunde opholde det smule besværlig liv, som ieg var belæsse med. Da den allerminste orm strider for livet, saa længe den kan, saa var det // io ogsaa min pligt at stride for livet, saa længe ieg kunde.

CXIII

Men da ieg nu havde veret der i tre uger, da tængde ieg, at det ikke kunde gaa an at blive ved at gaa saaledes at stiele, da vi dog telsist blev paagreben i vorres tyvestreger. Da fik ieg Lars tel at kiøbe papir tel mig, som kaaster tre mark; og da gik ieg tel Hiørlunde præst, hvor ieg fik det paaskreven, og derfra og tel Kiøbenhavn for at søge mig en tjenste, som ieg ogsaa snart fik ude paa Amage i Søndbyvester hos in gaarmand, som hider Jakob Jensen. Men her faar ieg ikke længe lov tel at verre med fred, da ieg faar at hørre, at politie lyser efter mig i stikbrevne. Da vest ieg aldrig, vorledes ieg skulde komme fra denne mand, som ieg nu tiende hos; da ieg var feste paa et heelt aar hos ham, og manden var fornøie med mig, og ieg heller ikke havde noget at klage paa ham, saa var det ikke saa let for mig at komme derfra. Men da ieg maatte frygte ver dag for, at politie der skulde komme og anholde mig, da ieg ikke vest, vorfor dig lyste efter mig, altsaa maatte ieg bruge list for at komme fra den gode tjenste, som ieg der havde faae mig. Og den list brugde ieg paa følgende maade:

Da manden var meget skinsyg paa sin konne, saa gik hand ofte uden for vinduerne om aftenen og past paa, vad hun talde tel mig, da ieg sat ved siden af hende og syede om aftnen for manden, da hun saa ofte vilde spøge med mig, naar manden ikke var telstede; og det benytte ieg mig af, da ieg var overbevist om, at manden gik udenfor og saa ing efter mig og hans konne, vad vi forretog os. Da hun bestandig blev ved med sinne narrestreger, saa tager ieg hende fat om halsen og t[r]ykker hende mange kys paa hendes mund, som hun igen besvarde mig meer lidenskabelig, en som ieg havde vendet af hende. Men nu faar ieg ogsaa mit ønske opfult, da manden raaber udenfor tel sin konne: »Vil du lade ver at kysse min tienstekarl, din ragermær! Ia, du kan trod, at ieg skal lærre baade dig og din galan.« Da sagde ieg tel konnen: »Nu er satan løs med os bægge to. Men sig tel ham, vad det er for løgn og sluder, at hand staar udenfor og raaber ing af vinduerne tel os; da skal ieg nok sige det samme tel ham, naar hand kommer ing.« Da hand nu kom ing, da sagde hand tel sin konne: »Du er en smok dame, som siter og kysser karlen; og vad forretager du di ikke med ham, naar der gives leilighed dertel?« Men da tog ieg ordet og sagde: »Det er løgn, vad Di siger om mig og Derres konne. Derfor vil ieg nu ikke verre længer hos Dem. Men ieg vil have, vad ieg har fortient, og da reiser ieg med glæde min vei, da Di vil lægge mig saen skamlig løgn paa tellige med Deres konne.«

Altsaa faar ieg nu lov tel at reise min veie, som ieg ønskede mig. Enskønt det var vinderdage, saa vilde ieg ikke saaledes lade mig slebe i kassen uden at vide, vorfor ieg skulde ig arest. Men da ieg nu blev her i byen for det først, saa traf det sig, at ieg kom tel at trefe paa in af polities best sbeionner, som hider Luvig Gersing og kaldes i almindelighed Svovlstikkerdrengen, og er telligemed in mistængelig person. Denne sagde tel mig, om [jeg] ikke vilde gaa med ham ud i landet at stiele, hvor der

CXIV var mange penge at faa fat paa, da det var hans egen søster, som vi skulde bestiele. Men da ieg kende denne gaftyv alt for godt og // veest, at hand stod i etasraaes Brestrup soel [ɔ: sold] som in af hans meest henvgerig spiiionner, da hand alt den gang havde solgt mange mensker ing i helvde, da tengde ieg: mig skal du ikke saaledes fange i dinne garren. Men sagde skurken tel mig, at ieg maatte laanne ham mine møllerklæder paa, da vilde hand gaae op paa en mølle tel in møllersvend, som hand kændte fra aresten af, og faa 5 daller af ham tel reissepenge. Da ieg ikke tog vidre i betængsomhed, vad det skulde betyde med det ombytnne klæder, saa gaar ieg med ham ned i in kælder paa hiørne af Nørrevol og Tohrnebuskegaden, hvor vi byter klæderne om, og dermed gaar hand sin vei.

Da ieg nu ogsaa vil gaa min vei, da anholder manden mig der i kælderen, entel at Lovig kom telbage. Men da var der ikke noget i veien, saa kunde ieg gaa, hvor ieg vilde. See, da kunde ieg nok see, vorfor at manden anholdt mig, at ieg ikke skulde komme ud at see efter Lovig, hvor hand gik hen, da hand gik ned tel etasraaden og fik 5 daller, som hand først skulde give mig ful derfor, og saa paa den maade faa mig tel at gaa med sig ud at stiele. See, deri bestaar polities største magt og politik at bruge saadanne lave siele til at faa dem tel at stiele, som [de] mærker, at der begynde at undrage sig fra sligt et forretagen. Men naar politie kiøber saadanne skurke tel at pust tel den jld, som alt er begynt at uslokes, saa brender den op paany igen. Derfor er der mange, som aldrig kom tel at blive skurke, naar politie ikke lønne di gaftyve, som di ikke kan faa bugt med, tel at forraade andre. Ia, undertiden faar di andre tel at gaa med dem ud at stiele, som vel aldrig havde tængt paa sligt, dersom politie ikke selv gav sieletyven lov tel at giørre sligt udstraffe, naar hand mælder det, paa vad tid det skal gaa for sig. Saa er det lige meget, enden spiiionen selv har givet anvisning eller ikke, naar blaat hand passer paa

at fange den person, som hand har angiven for politie.

See, den fremgangsmaade kalde nu for tiden politie for retfærdig. Ia, naar det er retfærdigt, saa er det io ogsaa retferdighed, da Judas forraade Jesum for at kysse ham og sagde: »Hil være dig, Rabbe,« og kyste ham. Men Jesus sagde tel ham: »Ven, hvorfor er du kommen? Judas, forraader du menskens søn ved et kys?« Da traadde de frem og lagde hænderne paa Jesum og grebe ham. Thi paa samme maade er der mange in ynling, som maae dandse i Slaverige og Rasphuuse, som deres Judas forraader, maar [ɔ: når] hand kommer med sinne søde og liisge og dievlske or, som denne omtald Lovig nu kom til mig med og sagde tel mig: »Nu, min kamrat, skal vi tage os in god snaps, inden vi gaar vidre frem.« Men ieg tængd: Drik du kuns saa meget, som dig lyster; mig skal du ikke drikke forstanden fra. Men det troede dog hand. Men det blev ham selv, der blev ful og ikke mig, enskønt hand ikke sparde paa di 5 daller, som hand havde faae i blodpenge af sin buntsforvande. Men der var ingen lykke ved blodpenge, som den gavmilde etasraad gav sit creature den gang, enskønt ieg maa sige om spiiionen, at hand gjorde sig al mulig umage for at kaste mig nette over hovedet. Men det forfeile sit maal, ver gang hand kast det, saa at det ikke kunde ramme mig, i hvor megen umage at den dievlske tienner gjorde sig, som ieg nu nermer skal sige Dem paa det efterfølgende ark, da her ikke er meer plas for denne gang. //

CXV Altsaa gaar ieg nu med Luvig Gersing ud til Smørmaaurre [ɔ: Smørumovre] for at bestiele hans søster, – saa sagde hand tel mig. Men det var egenlig hans hensigt at selge mig tel livsfange tel etasraad Bræstrup, thi derfor havde den siste givet Luvig 5 daller i haandpenge for min person, ligesom hestprangerne pleir at give haandpenge, naar hand kiøber sig in god hest; men da gaar hand dog ikke glip af sinne haandpenge, som den ovennenfte gik glip af min person, som

ieg nu skal sige Dem, vor henvgierrig at politiken er for at styrde et menske i fordømmelsen, som di ingang har faae nag tel, fordte dig [ɔ:de] ikke har kunne domfelde ham ver gang, hand har verret i derres klør. Og da von Hahlen i Hillerød lyste efter mig, saa troer ieg, at det havde verret meer lovlig politik at anholt spiionenn og saa lade betienderne gaae hen og taget mig fat med, da politie roeser dem af, at di er den forurettes beskyter. Og dog gav di penge tel gaftyven, som var den, der havde forreslaget tyverie, i steden for at tage ham fat tellige med mig. Men da ieg ikke vilde forretage mig noget ulovlig, saa var der io ikke noge[t] at dømme mig for; men naar spiionen kunde faa mig solgt paa den maade, saa var det io nog umagen vert, naar ieg ikke selv vilde stiele. Saa laande politiken giernne derres bleessebælg ud tel at puste tel den jld, som var ubrent, at den kunde komme tel at blusse op i flamme igen; og dog klager politiken over, at der er saa mange tyve, som di selv er behielpelig at anskaffe dem. Ia, dig [ɔ: de] giver saagar stoerre belønger ud tel di gamle gaftyve for at faae andre gode folk i ulykken, eller ogsaa dem, som ingang har gjort et feiltrin, at faa dem solgt tel livsfanger. See, det er den best politiker nu for tiden, som bruger saadanne soerde og dievlske handlinger, som ikke ingang tyrken eller den største barbar bruger imod derres simple folkeklasse. Og dog saa taler di om syn og straf efter dette liv, som man skal gjøre reinskab for hos den almægtig Gud i himlen.

Ia, er det telfelde, at menskene skal der motage derres straffedomme for derres ulovlig handlinger her i livet, da priisser ieg mig ti gange lykkeligere en som hine, der kalder sig for Guds og retferdighedens domre. Ia, det er dig [ɔ: de] vel for den rige mand, hvor di ikke saa godt tør træd Guds lov under føderne, da dig [ɔ: de] frygter for, at den rige mand kan have telhenger, som tager sig af hans person, og da kunde di snart komme i en slem labeet med denne. Men derimod den fattige

kan di gjerne træde paa halsbeenne, uden at der er nogen, som tør vove at knye en mug derom, da di kan faa det samme huus, som derres venner har faae. Ia, har dievlen magt tel at tage menskenes siele, saa maa det verre saadanne soerde sieleforkoffer, der selger menskene, ligesom bonden selger fæe tel slagteren, – kuns med den forskiel, at menskene bliver styrde ing i qualer, men det umællende dyr derimod bliver befried for livets qualler, naar slagteren giver den døsen stød. Men saaledes gaar det ikke med di ulykkelige menskeer, som politiken kiøber at derres spiione[r]. Derfor har ieg stelle min sag saaledes, at ieg kan bekomme det samme gode, som det umællende dyr bekommer, naar det kommer tel slagterbængen, da ieg saa, at der ikke var nogen redning, som ieg nermer skal sige Dem, naar ieg kommer saa langt hen. //

Nu gaar hand med mig omkring her i byen for at see, om det ikke var ham mulig at faae mig tel at stiele her. Men da ieg ikke vilde bide paa krogen, saa gik hand selv omkring for at stiele, og saa meende hand, at ieg skulde beerre det for ham, saa at hand paa den maade kunde fange mig. Men det vilde ieg heller ikke have noget med at bestelle. Da hand nu saa, at ieg var saa hornage, saa faar hand mig med sig op tel et offentlig fruentimmer, hvor hand faar hende tel at hende brendeviin, imens hand bestial hende; men da ieg ikke vilde tage deel i det med, saa maatte hand lade det forsøg farre. Men dog tog hand et rullegardin fra den omtalde pige, som hun selv maatte betale sin vert, da ieg talde med hende siden efter og sagde hende, at Luvig tog det. Men da ieg ikke vilde ansees for spiion, saa vilde ieg ikke have noget dermed at gjøre.

Men dermed var vi ferdig med at gaa heringe i byen. Men nu skulde vi ud af landet tel for at drive tiden hen tel den bestemte tid, som hand hav[de] sagt tel politie, at brenge mig ud tel hans søster for da at fange mig der. Men da var det io nødvendig at gjøre mig ret tryk. Dermed begynde hand paa

CXVI

Vesterbroe at gaa ing med mig og gav mig alle dig penge, som hand havde, og saa forlangde hand ing, vad vi skulde drikke, og da skulde ieg betalle det. See, paa den maade meend hand, at det best kunde lade sig giørre at drikke mig ful. Men da ieg dengang ikke var hengiven tel drik, saa var det ikke saa let for ham at drikke mig ful, da ieg dengang ikke kunde drikke brendeviin, uden at ieg spiist tel det. Men Luvig vild ikke saaledes gaa glip af sit offer, som hand meende, at det alt var ham en let fangst at fange mig; men derig tog hand meget feil, da ieg alt var taget ved næssen mange gange i fortiden, iser dig [o: *de*] to siste gange, som ieg var inge paa Huusse, da det skeede med det reene bedragerie og foræderie, som ieg alt i fortiden har sagt Dem. Men nu træger hand mig saaledes omkring fra den eene kroe tel den anden i to dage, for at ieg dog telsist maatte blive ful. Men det vilde dog ikke lykkes for ham, da det ikke var mig mulig at drikke meer, en som hvad ieg kund taale, naar ieg spiiste. Men da fant hand paa, at vi skulde drikke rom; men det kan ieg ikke lide, da ieg faar ont for mit bryst deraf. Altsaa var det ham ikke mulig at faa min forstand fra mig; og saa længe ieg havde den, saa var det vergen ham eller nogen anden mulig at fange mig i derres dievlske snarre og garren. //

CXVII Da ieg nu var komme ud tel det sted, hvor tyverie skulde gaa for sig, da sagde Luvig tel mig, at ieg skulde gaa først ing. Men da svarde ieg ham: »Er du selv anviser, saa maa du ogsaa først gaa ing; og mig skal du ikke selge ing i Rasphuuse, det kan du verre meget rolig for.« Men da ieg ikke vilde gaa ig felden, som alt var sat op for mig, saa hørde ieg det rap [o: *råb*]: »Der er tyve!« og da kloken ikke var meer en som 8 om aftenen, saa kunde der ikke nogen sige det, uden at det var sagt dem i fortiden. Og da ieg saa, at der kom mange mand efter os saavel tel hest som tel fods, saa var det tydelig at see, at politie var derude med for at modtage derres slagtoffer, som di alt havde givet haandpenge for. Men tel lykke for mig den

gang, at ieg ikke drak min forstand bort i brendeviin, som dig [o: *de*] havde giort derres reining paa, for da havde ieg verret fortabt den gang, da ieg gierne saa giør alt, vad der forlanges af mig; men da det var meget mørk, saa kunde politie ikke faa os fat men maatte lade os gaa vor vei.

Men da Luvig nu saa, at ieg havde ham mistængt, da sagde hand, at det maatte ieg ikke trod; »men nu skal ieg vise dig, at ieg ikke er spiion,« sagde hand tel mig, fordet hand vel troede, at hand nok inu skulde fange mig, da hand sagde: »Nu skal du see, at ieg skal skaffe penge tel os.« See, det sagde skurken, forde at ieg ikke skulde gaa fra ham, for da kunde hand io ikke holde sit or, som hand havde lovt etasraaden; derfor sagde hand det.

Men nu gaar vi tel Balrup, og da kloken var 9 om formedagen, saa trode ieg aldrig, at hand torde vove at gaa ing i in bondeby ved høilys dag at giørre forbrydelse. Da det telligemed var in søndag og paa den [*tid*], som folk gaar i kirke, da kunde ieg ikke trod, at der var saa dumdrigstie tyve tel, som torde saaledes løbe paa, som denne nu giør. Ligesom hand gaar ved siden af mig, giver hand sig tel at løbe hen tel et huus, hvor der ikke var nogen folk hiemme. Da tager ieg fat i ham og siger: »Bliver du gal?« Men hand slider sig løs fra mig og løber i dørrn og løber den op, og der gaar hand ing i stuen. Da ieg saa det, da gik ieg min vei, men dog saa, at ieg kunde see, vorledes at det gik ham, – om ikke hand blev anholdt, naar hand kom ud der fra stedet, da ieg ikke kund trod, at det kunde gaa ham godt. Men satan forlader sielden sinne saa let. Men som ieg nu staar og seer efter, om hand ikke snart vilde komme ud der fra stedet, da kom hand ud med saa mange klæder, som hand kund beerre, og der kom to børen lige imod ham. Saa løb hand paa dem, saa at di styrde tel jorden begge to, og dermed tog satan ham ud af marken tel, saa at hand snart enhende mig. Da sagde ieg tel ham: »Du er io gal, og du skaffer os snart i Rasphuuse begge to, naar du saaledes ber di

[ɔ: *dig*] ad fleerre gange.« Da sagde hand: »Det skal du ikke trod, at der er nogen, som kan tage os saaledes fat.« Men da sagde ieg: »Hvad vil du forretage di [ɔ: *dig*] med alle di klæder, som du der har taget, da det er fruentimmerklæder dig [ɔ: *de*] fleest, som du der har?« Da sagde hand: »Dem selger ieg i den først by, som vi kommer tel.« Da sagde ieg: »Troer du ogsaa, at det kan gaa an, da du kan paa den maade let blive anholdt?« Men da sagde hand: »Det har ingen nød dermed, da ieg nok skal gaa paa dig [ɔ: *de*] steder, hvor di ikke skal fatte mistange tel os, da ieg er godt bekendt her.« // Da vi nu kom tel den først bondeby, som ieg nok troer var i Hestuvester paa Kiøbenhavns Amt, da gaar vi ing i et huus der, hvor hand forregiver, at hans søster var død, og at hand havde verret hiemme at følge hende tel jorden; og da havde hand faae dise klæder, som hand der havde, i arv efter hende; »og,« sagde hand tel dise folk, »dersom Di vil kiøbe mig det af, da skal Di faa det for godt kiøb; og da er ieg dog fri for at beerre det tel Kiøbenhavn, og da selger ieg det aligevel. Saa kan Di lige saa godt faa det, derson Dig [ɔ: *De*] har brug for det.« Da hand nu havde fortalt dem denne løgn, da kiøbt dise folk alt det stiølnne genstande af ham, saa at hand fik over ti daller derfor af di omtalde folk.

CXVIII

Da vi nu gaar derfra, da siger hand tel mig: »Nu tør ieg ikke gaa ing tel byen, da ieg alt har verret borde derfra i den tid, som ieg skulde mælde mig paa Politikamre; og da dig [ɔ: *de*] lyser efter dig, saa lad os nu blive herude paa landet saa længe, som vi kan, da vi tisonok kan komme tel at sitte i kassen.« Ja, det var io meget sandt, hvad hand der sagde. Altsaa siger hand: »Der har du alle pengene, og saa maae du holde huus med dem, som du best kan; for du seer nok, at naar ieg er ful, saa veed ieg ikke, hvad ieg forretager mig.« Ia, tængde ieg, du taler meget godt, naar du barre meener med, hvad du siger. Men da der søgdes efter mig, saa var ieg for det meest

nød tel at blive hos ham saa længe, det kunde lade sig giørre.

Altsaa gaar vi nu tel Kiøge, hvor vi forblev i to dage. Men da torde vi ikke blive der længer, da ieg frygte for, at politi skulde komme og anholde mig og ham med. Da gaar vi derfra og af Næstved tel; men paa denne vei begynder Luvig paa sinne gamle handlinger igen, da vi gaar ing tel in bonde for at faa noget at spiiise, da der ikke var nogen kroee i nerheden. Som vi nu siter inge i denne stue og spiiiser, da seer Luvig, at der hænger et lomuhr inge i den stue, som vi sat og spiiist. Men saa længe at mandens konne og piger var inge hos os, saa kunde hand ikke stiele det; men lige saa snart som dig [ɔ: *de*] var gaae ud, saa sprenger hand hen og naper uhre. Da sagde ieg tel ham: »Nu vil du nok, at vi skal anholdes her, og du kan nok tænge, at konen savner uhre, naar hun kommer ing?« Men det kunde ikke hielpe, hvad ieg sagde, saa vilde hand beholde, vad hand havde taget. Men det kunde io ogsaa verre mig lige meget, hyad dig [ɔ: *de*] fant hos ham, da det ikke var mig, der var tyven, men det var ham, der var tyven, derson det blev savne, men[s] vi var der. Men det var dog ikke telfelde, for da konen kom ing, da betalde ieg hende det, som vi havde spiiist, og dermed gaar vi vorres vei.

Men da vi er komme et godt støge vei fra gaarden, da seer ieg, at der komme 4 karle tel hest efter os henne fra gaarden af. Da sagde ieg tel Luvig: »Kast uhre fra dig, da der komme[r] 4 mand tel hest efter os.« Men i steden for at kaste det, saa siger hand tel mig: »Følg mig, saa skal dig [ɔ: *de*] nok lade os gaa,« og dermed løber hand lige af in stoer skov tel, som der lagde i nerheden. Altsaa maatte ieg løbe med, om ieg vilde verre fri for at blive anholdt. Men da der var temlig langt tel skoven, saa trode ieg dog ikke, at vi kunde unгаа for dem, der var efter os. Men som vi best løb, da kom vi tel en frygtelig stoer vandkarnal, og der sprang hand i, og ieg bag efter ham, da di næsten havde enghent os. Men nu, //

CXIX da vi var komme over paa den anden side af kanalen, saa kunde dig [ɔ: de] ikke forfølge os længer; og da vi nu var i skoven, saa kunde dig [ɔ: de] ikke see, vad for en vei vi tog, men maatte lade os gaa nu, da dig [ɔ: de] ikke længer kunde see os. Altsaa gaar vi nu af Gisenfelt tel, da der ikke var anden vei at tage af tel Næstved. Men nu, da vi kom tel Gisenfelt, da kom vi forbi et huus, hvor folkene da ogsaa var ikke hiemme, og der sprenger Luvig ing af det først vindue, som hand kom tel, og da siger hand tel mig: »Du skal ogsaa komme med hering.« Men da ieg kende dig [ɔ: de] folk, da vild ieg ikke, at dig [ɔ: de] skulde bestieles fra mig af, og dig [ɔ: de] var fattig. Da sagde ieg tel ham: »Du maa ikke tag noget fra dig [ɔ: de] folk, som er dog meget fattige, uden at vi skulde gjørre dem meer fattige. Og da det er folk, som ieg kender, saa maa du ikke tage noget fra dem af. Det kan ieg sige dig.« Og da kom hand ud igen, uden at ieg saae, at der var taget noget fra dem. Men da vi var gaae en miilveis, da vist hand mig et sølvbeslagen piibe, som hand havde taget deringe, da ieg genkende den, at den hørde den mand tel, som der boede. Men da vi var saa langt derfra, saa det var det ikke den stagels mand mulig at faa sin piibe igen. Saaledes gaar der en vei derfra og tel Næstved, som vi nu bliver ved at følge dertel. Men da vi kom der, da havde vi ner blevet anholdt, da vi var komme ing i et vershuus. Men da ieg ikke enlod mig der i nogen samtale med nogen, saa lagde ieg blaat merk tel, vad der blev sagt om os to personer, da ieg var klæt som bondkarl, men derimod Luvig var klæt som in søemand, og hand talde med in der, som hand aldrig havde seet før; men der blev bestand talt tysk

[III. 28.]

CXIX.

Na Ni Man komme eller fra sin anden side af Sælden fra Siden
 sig ikke forlode og lang og ja Ni nu Nær i Nær fra Siden
 sig ikke for Nær for sin Nær Ni tog man maatte have af gaa nu
 ja sig ikke lang og Siden fra af altyde gaa Ni nu af gjenfald til
 ja sin ikke Nær anden Nær at tage af til Nærhed man nu
 ja Ni for til gjenfald ja Siden Ni for de at gjenfald for folkens
 ja og ja Nær ikke gjenfald og ja Nær Nær Læg Læg ing af
 det først Nær Nær for gjenfald Siden til og ja Siden gjenfald mig
 ja gjenfald og ja Siden man med gjenfald man ja sig Siden sig folk
 ja Ni sig ikke at sig gjenfald Siden fra mig af og sig Nær fattig
 ja Siden sig til gjenfald ja man ikke tag noget fra sig folk for nu
 sig noget fattige man at Ni gjenfald gjenfald man man fattige og ja
 at en folk gjenfald sig Siden fra man ja sig ikke noget fra man af
 det Siden sig sig og ja Siden gjenfald ja man at sig sig at
 ja Nær taget noget fra man man ja Ni Nær gjenfald Siden
 ja Nær gjenfald mig at gjenfald gjenfald gjenfald gjenfald taget
 ja sig ja sig gjenfald ja man at ja gjenfald ja man til gjenfald
 ja Siden man ja Ni Nær fra langt ja fra fra det Nær sig ikke
 ja gjenfald man Siden sig at ja gjenfald gjenfald gjenfald gjenfald
 ja man Nær ja fra og til gjenfald gjenfald gjenfald gjenfald at gjenfald
 ja til man ja Ni Siden ja ja gjenfald Ni man gjenfald gjenfald
 ja Nær gjenfald ing ja at Nær gjenfald man ja sig ikke Siden mig
 ja ja man gjenfald man noget fra gjenfald gjenfald gjenfald gjenfald
 ja Siden sig om af to gjenfald ja sig Nær Siden gjenfald gjenfald
 ja man gjenfald Nær Siden gjenfald ja man og gjenfald talig man ja
 ja gjenfald gjenfald gjenfald gjenfald gjenfald gjenfald gjenfald gjenfald

der imellem di andre, som talde om os, saa troed di vel ikke, at ieg . . . at der var nogen, som forstod, vad dig [ɔ: *de*] talde. Men det var en feile, da ieg temlig godt forstaar det tysk, saa at di ikke kunde tale, uden at ieg dog forstod, vad dig [ɔ: *de*] sagde. Og da ieg saaledes havde hørt, vad di sagde der om os, da tald ieg tel Luvig i et sprog, som di ikke kende tel, da dig [ɔ: *de*] nu var gaae hen for at hende politi tel mig og Luvig, som di antog for to fanger her fra Kiøbenhavn (men det var dog det, der frelst os for at blive taget fat), og gaa vi strags ud af byen og da af Korsøer tel, hvor vi forblev i to dage, – ieg hos in skovfogde, og derimod Luvig inge i byen, da hand ugav sig for at verre soemad [ɔ: *sømand*] der fra; men ieg derimod gav mig ud for in tjenstkarl fra det omtalde Skelskor, og da sagd manden, at ieg kunde faa tjenste der hos ham, da [*han*] ingen karl havde. Men hvad kunde det hielpe mig, da politi lyst efter os, og da kunde ieg io ikke verre nogen sted, uden at ieg da maatte vende at blive anholdt. Da ieg nu havde verret der i dig [ɔ: *de*] to dage, da kom Luvig om natten efter aftale og kalde mig ud der fra mit kammer; og da ieg havde solgt mit sølvbeslagen piibe der tel den mand, som ieg skulde tienne (men hand havde la-det mig beholt det at ryge paa), altsaa tog ieg det med mig igem [ɔ: *igen*] da det var in mand, som nok kunde taale det tab. Men da ieg der kom ud tel Lovig, da saa ieg, at hand havde en ridesale og der et bisel. Da sagde ieg: »Vad vil du med det?« Da sagde hand tel mig: »Det er godt, naar vi trefer heste paa marken; da vi kan tag in der, og da kan vi io ride paa den, da vi har in lang vei at gaa.« Men nu, da det var saa mørk, saa var det ikke meget godt at faa fat paa heste, da vi ikke kunde see, og det reinne, saa det var geferlig. Men nu, da det ikke var os mulig at blive ved at gaa længer, saa maatte vi //

[III. 29.]

CXX lægge os ing i et huus i nogen halm, hvor vi krøb ned i for at sove. Men da Luvig blev ved at boere sig langt ned i halmen for at varm sig, saa styrde hand ned i stalden, saa at det var ner ved, at hand der havde knæke sin hals. Men ved den alarm, som det fal foraarsage, kom mande ud for at see, vad der [*var*] paa ferde. Altsaa maatte vi i den største hast forlade vorres skiul for ikke at blive anholdt.

Da vi nu var komme ud paa marken, da traf vi nogle heste, vor vi tog in at ride paa; men det var ikke uden en halv miil. Da lod vi den gaa telbage igen. Nu kom vi tel Slagelse, hvor vi gik ing til in verhusmand for at tage os nogen forfreskning, og der lagde vi den omtalde sadle og bisel, da vi forregav, at vi havde verret tel marke at selge heste, og nu vilde vi ikke gaa med den genstand længer. Nu gaa vi tel Ringsted, hvor vi opholt os in dag, og derfra af Roeskilde tel. Men da vi kom tel in kroer, som hider Orrups [*Overdrevs*] Kroen, da gaar vi dering; og da ieg var bekendt med den kælderpige, som der var, saa blev vi der den hele nat. Imillertid forærte den pige mig en munhamuniekka med 24 tonner i; men denne genstand var imillertid min frelser for at blive ved at verre i selskab med Luvig.

Da vi nu gaar der fra kroen, da gaar vi tel Roeskilde og derfra og tel Hillerød, og da vi der gik ing i et vershuus, hvor Luvig kom tel at tale med nogle bonder, som hand aldrig havde seet, og bliver ved at forlange brendeviin ing og fulder i disse folk og dertel spiise med, som var dyert. Og da ieg skulde betale, da ieg altid havde alle vorres penge, saa sagde ieg tel ham: »Du maa ikke-ødelæge saa mange penge tel ingen nytte.« Men tel [*des*] meer ødelagde hand. Da ieg saae det, da beslude ieg ikke at følges med længer, naar vi kom uden for byen. Saa snart, som vi var komme ud af byen og ing i skoven, som er strags udenfor, da sagde ieg tel ham: »Lader os sitte ned her,« og da tog ieg di penge frem, som vi inu

havde, og deelde dem i to lige deelle, og da sagde ieg: »Der seer du nu alle dig [*de*] penge, som vi har. Og nu tager ieg den eene deel, og du den anden; og saa i eftertiden betaler enver sit, vad hand forlanger ing, da du er in stoer tosse tel at øde penge tel ingen nytte.« Da sagd hand, at hand vilde have det halve af den munhamoniekka, som ieg havde. Men da sagd ieg: »Det skulde verre nogle gode snydedrag, at du skulde have.« Men da kom vi tel at slaas; men da tængde ieg: nu skal du ogsaa faa betalning, fordet du vilde selge mig tel politie; og da prylle ieg ham regtig af, saa at hand fik en blodig snyde og et par herlig blaa øine, og dermed kunde hand gaa hering tel Kiøbenhavn og vise sin gode herre, vorledes at hans foræderig var slaget ham feil, og vad løn hand havde bekomme af det slagteroffer, som hand skulde skaffe sin gode herre. Ia, hand kunde moskee vende sig en god arest tel, fordet hand ikke kunde fange mig, som ogsaa var telfelde. Men det vil sige for det tyverig, som hand begik i Balrup, da der var nogen, som havde seet ham, da hand kom ud fra det sted, som tyverie blev forøvet. Men da der ikke var telstræglig bevis paa ham, saa maatte dig [*de*] lade ham gaa igen.

Men da hand nu er løbet sin vei med dig [*de*] pryl, ieg gav ham, da tængde ieg: hvor skal du nu gaa hen, saa at ieg ikke skal blive anhol[*dt*]?

CXXI Da gik ieg hen tel min gamle kamrat, nemlig Lars Larsen i Amtrup [ɔ: *Ammendrup*], og da ieg kom dertel, da var ieg io velkommen, som før er sagt, og nu maatte ieg io gaa med ham ud at stiele; og det første sted var paa Amage // i Sønbyvester hos Jakob Jensen, som ieg havde tient hos. Og da ieg saa, at det var mig ei mulig at faa lov tel at tienne lovlig for mit brød, da [så] ieg ingen anden udvei for at opholde livet og saa at unгаа polities klør, en som at ieg var nød tel at stiele. Men dog stial ieg ikke, uden naar nøden tvang mig dertel, og da var det ikke fra den fattige mand, at ieg bestial, og heller ikke tog ieg saa meget, at det kunde giørre dem stoer skade. Men ieg tog kuns det nødvendig, som ieg trængde tel, enskønt det var io ikke rett. Men saaledes gaar det, naar politiken setter et menske ud af stand tel at ernærre sig paa en lovlig maade. Da kan det best menske blive tel in sandt diævel; og er den det ikke, da gives der dagdriver nok, som baade siger og skriver det, ligesom det var en stoer herlighed at have stoerre forbydre. Og det troer ieg ogsaa er telfelde, da den simle mand ikke er agte saa meget som in hund, men dersom hand in gang forseer sig, da bliver der talt viit og breet derom. Ia, da er det strags in frygtelig person, som der maa passes paa, at man kan fange ham; om ogsaa at hand ikke har taget meer om [ɔ: *end*] 4 skilling, saa er det nok, enskønt hand tog dem tel at læske sin hunger for, og ikke tel at berige sig dermed, eller at holde kusk og tienner derfor, eller kiøbe sig stoerre palleer derfor som mange af dig [ɔ: *de*] stoerre gavtyve, som bedrager kongen og landet for fleerre tusen. Men det siger ikke noget; saadanne ærlige mænd maa der sees igemel fingerne med, og kan man ikke det, da maa der dog sørges for, at saadanne stoerre gavtyve har det lige saa godt, som nær [ɔ: *når*] di er paa derres frihed. Men saaledes gaar det ikke tel med di smaa tyve. Ia, ieg har saa galt kent in stagel, som er blevet dømt 8 aar i Forbedringshuusse, fordet hand havde tiggte 2 skilling paa

gaden. Men see nu, hvad kommer det osse mig ved at tale derom, da det ikke er deelle, som angaar mig? Men nu skal ieg da sige, vad der angaar mig.

Da ieg nu kom med min kamrat Lars Larsen ud paa Amage i Sønbyvester, da gik vi ing hos Jakob Jensen, da kloken var 8 om aftnen, ing af it vindue, og da tog ieg blaaf mandens klæder, og dermed gik vi vorres vei igen. Men da vi nu var komme hiem med alt dette, og det nu snart var jul, da fant Lars paa, at ieg skulde ride tel Espinrup og der giørre et bedrageri hos in kræmer, som solgt alle slags spiserier; og dertel maatte ieg udgive mig for in eller anden fornem mand. Nu fik ieg hest, og spoerre paa mine støpler og stierne paa mit bryst, som kunde komme mig dyrt tel at staae, dersom ieg havde blevet anholt med det paa. Men vilken bondemand torde tel-tale mig, da ieg forrestelle saadanne in høi person? Men da ieg nu var heldig med at fulførre bedragerie, som beløb sig tel en 5 daller, da kom ieg hiem tel min kamrat med det, og det var juleaften. Da sagde hand, at vi skulde gaa ud at stiele i nat fra in mand, som hand var vred paa. Da sagd ieg, at det vel ikke var vert at gaa ud i nat. Men det kunde ikke hielp, vad ieg sagde, saa vilde hand ud. Altsaa maatte ieg følge med ham dertel, som hand sagde, og da gik vi ing i spiissekamre, hvor vi tog to kaffekædeler og noget smør; det var nog en 17 pondt, som vi tog der. Og da vi nu kom hiem, da skulde ieg gaa hering tel byen at selge di to første genstande. Men da ieg solgte den eene i Blostre [ɔ: *Blovstrød*], saa havde ieg kuns in telbage, som ieg gik hering tel byen med. Men da ieg kom paa Nørrebroe, da gaar ieg ing i in kælder, hvor der boede noget ragerpak; men da ieg havde verret i fangestanden tellige med manden, saa tængde ieg ikke, at hand vilde verre spiion paa mig. Men det var hand aligevel, da hans konne gik hen tel assestenden og mæld, at ieg // var deringe hos dem.

Altsaa, som ieg nu sitter og vender paa kaffen, som ieg alt

CXXII

havde bestelt af hende, da kommer der to betiender ing, som spurgt efter Kollerød. Men da sagde ieg, at det ikke var mit navn; men det hialp mig ikke, men ieg skuld følge med dem tel assestenden, da hand vilde tale med mig. Og – sagde dig [ɔ: de] tel mig – om ieg ikke havde noget tõi med mig derved? Men dertel svarde ieg nei. Men nu kom den fordømt kærling og sagde, at den pakke, som der staar, hørde mig tel; men det benægte ieg stanhavtig, at det ikke hørde mig tel. Nu sagde betienderne, at ieg skulde tage det med tel assestenden. »Men,« sagde ieg, »vil Di have det med, da maa Dig [ɔ: De] selv tage det med, for ieg tager det ikke. Det kan ieg lade Dem vide, at ieg ikke tager noget med mig.« Da vilde di slaa mig, men da sagde ieg tel dem: »Det først slag, som Di slaar mig, maa Di vide, at ieg slaar igen.« Da holdt di inge med derres pryl, og nu maatte di selv tage pakken med dem tellige med mig op tel assestenden.

Da ieg nu kom derop, da vilde assestenden, at ieg skulde kende mig ved den omtalde genstand. Men det vilde ieg ikke vide af, da ieg frygte for, at der kunde komme een mand tel den omtald kaffekedle. Altsaa bliver ieg sat i arest paa Politikamre i N° 17, hvor ieg forblev i 7 uger. Men i den tid fik ieg en anden sag paa mig fra Hillerød, som ieg var ganske uskyldig beskylt for, og det var netop den sag, som von Hahlen lyst efter mig for; og havde hand ikke beskylt mig for den forbrydelse, da havde ieg blevet i min gode tjenste paa Amage, og da havde alle disse forbrydelser ikke blevet begaae, som ieg nu har fortalt Dem, siden ieg maatte forlade min tjenste og gaae omkring ligesom et vilt dyer, der er spronget ud af skoven, fordet at jægeren forfølger det. Saaledes gik det ogsaa mig, da ieg ikke var seeker nogen sted for mine forfølger; og livet skulde ieg dog have nerring til, og ieg kan med sandhed sige, at ieg ikke stial, uden naar nøden tvang mig dertel.

Men see nu, kierre læser, nu lader ieg Dem bedømme, om

det er min egen skyl, at ieg er komme i saa stoer en ulykke, eller det er mine forfølgers skyl. Ia, den, som er aarsag tel min ulykke, vil Gud i himlen nok tel sin tid straffe, – saadanne sieleforkoffer. Ia, ieg skal ønskee forbandelser og hævn over dem, som er aarsag tel min ulykke, tel mit siste aandedrætt, om det saa skulde verre mig selv, at der var mest skyl dertel. Men det er ieg ikke, da ieg mange gange har gjort mig den størst umage for at komme frem i verden paa en lovlig maade. Men det var io umuglig, at ieg kunde faa lov tel at verre i fred for dise diævleapostler og hans jagthunde, som bestandig har lurre paa mig ligesom ræven, naar den lurrer paa et stagels lam, naar den vil bide det. Ia, er der nogen satan og helvde tel, saa vil ieg bede min Gud i himlen, at dise mine fiender dog maa komme tel at føle helvedes qualler lige saa længe, som di har foraarsage mig qualler her i livet, – det vil sige tel den tid, som ieg kom tel at sitte under her velbaaren capitain Agerholms varretægt; for siden har ieg verret fri for mine qualler, som ieg i mange aar er blevet paalagt af mine frygtelige fiender. Men siden ieg kom hertel, da er det den best tid, som ieg har havt, siden ieg kom i di ulykkeliges tal. Ia, ieg kan med sanhed sige, at ieg ikke kunde have det bedre, om ieg sat under min best vens varetægt, en som ieg haver det her under denne gode herre, som er min beste velgiørrer, som ieg har haft her // i livet. Derfor er ieg ogsaa den ædle herre meer tag skyldig, en som ieg er i stand til at kan bevise, – ia, ieg opoffre gierne mit liv for saa ædle in herre, som her velbaarren capitain Agerholm har verret imod mig ulykkelig, som hele verden ellers har forladt. Men kan ieg ikke vise min dyrbarre velgiørre anden tag for alt det gode, som Di gjør imod mig, saa kan ieg dog i løndom bede tel Gud i himlen, at Di alletider maa vandre paa in tryk og seeker vei, og at Di maa verre frie for al slags fienskab tellige med Derres elskede familie, for falske mensker og vem som helst. – Men derimod enstævnner

CXXIII

ieg mine fiender og forfølger for Guds dømstol, naar som ieg faar ent dette liv. Da forlanger ieg mine fiender tel at møde mig hos den almægtig domre, hvor der ikke giøres uret, eller hvor retten ikke bliver forfalsket eller omdreie for at frelse den rige mand, om ogsaa hand er skyldig for dommen, eller for at styrde den fattige, om hand er uskyldig, eller hand har tigg sig in shilling [ɔ: *skilling*] tel at lendre sin hunger med. Nei, der gaar det sandelig ikke saaledes tel. Men den, som har giort sig umage for at styrde den vilfarrende og skrøbelige i fordømmelsen, slig in domr vil vesslig kom tel at brende i helvedes qualler tel dommedag. Dersom der er noget helve tel, saa maa saadanne stoerre skurke da endelig komme i den største kædle, som der er hos dievlen selv, og da maa di smaa skurke fyrrer under kædlerne. Ia, skulde det blive i min laad at fyrrer (som Gud bevarre mig fra), da skulde ieg vest ikke glemme det; men ieg skulde huske paa alle di gange, som di har forfulgt mig her i livet.

Men da dig 7 uger nu er tel ende, da blev ieg sent hiem tel Hillerød som sevanlig, da der ikke vilde komme noget, som di kunde dømme mig for. Da ieg nu kom tel Hillerød, da sagde von Hahlen tel mig, at ieg skulde gaae tel Kollerød. Ia, dertel sagde ieg ia. Men Gud veed, vad ieg skulde gaa den miil for, da ieg ikke kunde blive der. Altsaa i steden for, at ieg skulde gaa tel Kollerød, saa gik ieg tel Amtrup [ɔ: *Ammendrup*] tel Lars Lars[er], som var min kamrat, og da det var aften, dengang ieg kom dertel, og ieg fortalde ham, vorledes det var gaae af med kaffekædlerne, og at ieg havde sat i 7 uger paa Politikamre i Kiøbenhavn, da beklage baade hand og hans kone mig. Men om morgnen da gik det om i en anden tonne med os, da hand sagde tel mig, at ieg ikke kunde verre hos ham længer. Da sagd ieg: »Nei, det troer ieg nok; nu da ieg har verret dig behielpelig at stiele saa meget, du trængde tel, see, saa kan ieg ikke verre hos di [ɔ: *dig*] længer. Men det er ogsaa

lige meget, naar ieg faar mit tøj, som er her hos dig. Saa maa ieg see, vorledes ieg kommer ud af det.« Men da sagde denne skurk tel mig, at det var løgn, at ieg havde sat aresteere, og at det ogsaa var løgn, at ieg havde noget i vad som helst hos ham, da ieg dog havde klæder hos ham over for 40 daller foruden mit skrederværgtøj. Men ieg fik ikke noget af det, da hand sagde, at der ikke fandtes noget hos ham.

Vad skuld ieg nu giøre ved saadanne in skurk, som vilde bedrage den, som havde verret behielpelig med at stiele, saa længe hand trængde tel det? Og da hand var meget stærger en som ieg, saa kunde ieg ikke pryle ham af. Men da lofte ieg ham, at dersom ieg ingang skulde verre saa ulykkelig, at ieg skulde falde for in sag, »da kan du lide paa, at du skal faa di en god arest med!« som ieg ogsaa har holdt, da hand i denne // sag, som ieg nu sitter for, har havt sig en lang arest, som hand ellers havde blevet fri for, da ieg ikke har lagt nogen ud uden dem, som har verret mig fiensk. Altsaa maa ieg nu gaae min vei, uden at ieg faar noget af mine klæder, som der var hos ham. Da gaar ieg tel Kiøbenhavn, og da ieg kom i Nørre Allee, da kom ieg tel at slaas med in person, som ieg ikke kende. Men da hand havde faae nogle gode snydedrag af mig, da unløb hand og tog min hat i steden for sin egen. Altsaa ma[a]tte ieg tage tel takke med hans hat, enskønt det var farlig for mig, da hans hat kunde verre udlovlig.

Men da ieg nu kom hering tel byen, da var det sildig om aftnen. Da gaar ieg ned paa Vestergade i in kælder, hvor ieg kommer tel at legge hos in møllersven, som ieg kende, da hand var i lærre paa samme tid, som ieg var i lærre. Men da ieg staar op om morgnen, da tager ieg it ulden halsnet, som horde denne tel. Men det var mig uviden, da ieg selv havde lige saadanne it; men det havde ieg i min lomme, men det vest ieg ikke af. Men imillertid havde det snart kunne blevet mig en dyer feiltagelse, da det ikke kunde hielpe, at ieg vilde sige,

CXXIV

at ieg havde taget feil, thi derpaa havde ieg verret ves mand paa at blive dømt. Som ieg nu gaar paa gaden, da møder ieg den person, som det var taget fra, og ieg gik med ham ned i en kælder og drak brendeviin, og vergen ieg eller hand vest af det, at det var hans net, som ieg havde om halsen. Men da vi nu gaae fra verandre, da kom der in gaftyv, som hid Jørgen Lund, og ham faar ieg tel at gaae med et brev tel aseseer fon Osten angaaende noget tøi, som ieg ikke fik med mig, da ieg blev sendt hiem. Men i steden for at komme med det, saa kom hand med in betient, som anholt mig og tog mig med tel Politikamre, og da ieg nu blev fesænteert [o: *visiteret*], da var det forst, at ieg saa det omtalde net; men ieg kunde ikke begribe, hvor ieg havde faae det net fra. Men da der ikke var nogen, som talde tel mig derom, saa tau ieg ogsaa. Men da ieg skal ned i arresten, da møder [jeg] den kældermand i dørren, da ieg gaar ud af forsamlingskahlen; men ieg kunde ikke ahn, at det var om det halsnet, at der skulde tales om.

Men da ieg nu har sat i arresten den først nat, da kommer ieg op i retten den anden dag; og da bliver det omtalde net taget fra mig, og nu seer ieg baade møllersvenden og hans

vert. Da tvilde ieg io ikke om, at ieg io havde taget feil om morgnen, da ieg klæde mig paa. Men det kunde io ikke gaa an at give den forklaring, da ieg var gansk sikker paa at blive dømt derpaa, naar ieg sagde det, som var sandhed. Altsaa maatte ieg tage min telflogt tel løgn for at verre sikker paa, at retten ikke skuld dømme mig uskyldig, da di ikke gjør dem nogen [o: *nogen*] samvitighed af at dømme saadanne in fattig dievl uskyldig, naar der blaat gives di beviser, som di vil have. Men i steden for at ieg skulde sagt, at ieg havde taget feil, saa sagde ieg, at ieg havde kjøbt det ude ved Ruderstals Kroe af in bondemand, som ieg ikke kende, og den forklaring blev ieg stanhaftig ved. Altsaa gik sagen her tel kommisionen, og da fik ieg kat, for at ieg skulde bekende, at ieg havd stiolen det. Men da det ikke var telfelde, saa maatte ieg natyrligvis tage imod // di kat, som ieg blev dømt tel, uden at ieg kunde sige det, som retten vilde have mig tel at sige.

CXXV

Men da ieg nu havde sat i det hele i ti uger for den sag, da blev ieg sent hiem tel Hillerød igen. Men da ieg var sye, saa kom ieg paa Amtens syehuus, og det var den først mai 1833, og der blev ieg i 3 uger, og da blev ieg uskreven derfra.

[Kapitel 9: Sidse Marie. Hjemlig lykke på Karlebo Overdrev.
Forfølgelse, fortvivelse, forbrydelse, Blåtårn.
21. maj 1833 – september 1835]

Men nu skulde ieg io have mig en tjenste, som ieg nu søger mig op. Men det skulde verre paa en kant, som mine fiender ikke saa meget let skulde faa opspurgt mig. Altsaa gaar ieg tel Kongens Lynby tel Tømmer-Leenne, som vist mig hen tel Frydenlund tel etasraadinde Siomager [ɔ: *Schumacher*], hvor ieg fik tjenste som karl. Men det blev mig ikke tel meget gavn, som ieg snart erfarrer.

Her paa det sted tiend to piger. Den eene var kokkepige, og den anden stuepige. Denne siste var en kiøbenhavnner af føsel, og hund var mig meget hengiven; men ieg kunde ikke lide hende. Men derimod kokkepigen, som var en bondepige fra Birkrød, – hende kund ieg bedre lide en som den anden, da hun var meget smokker. Altsaa henholt ieg mig tel bondepigen, som er den samme, der sitter i Blaa Taarren, nemlig Sise Maria. Men da ieg var ubekent for hende, og hun ligesaa for mig, saa var der io ingen af os, som der kende noget tel hinandens afer [ɔ: *affærer*]. Altsaa forlove ieg mig med Sise Maria, uden at ieg ahner, at hun har verret gift ingang, og da ieg troede, at der ikke kunde verre nogen, som kunde forbyde mig at ægte hende, vorneer [ɔ: *hvornår*] det skulde verre, saa tog ieg ingen betængning derover. Og da vi elskede verandre af eet opregtig hierte, saa var det ikke saa godt for os at holde os, som anstendigheden byder det, da vi havde vorres sove-

kammer ved siden af hinanden. Ia, det var baade min og hendes ulykke, da vi somtider var alene der paa stedet hele 8 dage af gangen, naar etasraadinden lagde heringe i byen. Altsaa var der io leilighed nok for os tel at komme sammen tel at overgive os tel vellystens glæder; og dertel kom det nu sa[a] vit, at min kierst blev frugtsomlig ved mig, og da sagte hun mig først, at hun havde verret gift men var blevet skælt ved sin mand for to aar siden, fordet at hand vilde slaae hende ihiel. »Og nu,« sagde hun, »seer det galt ud med mig, at ieg er blevet frugtsomlig ved dig, enden der er gaae di tre aar, som man skal holde sig tugtig. Og nu kan ieg ikke blive gift med dig. Men du maa dog aligevel ikke forlade mig derfor, da ieg saa er regtig ulykkelig.«

Da sagde ieg tel hende: »Nei, min kierre ven, det skal ieg ikke giørre, i vordan det saa gaar med os. Men ieg har sagt dig, vad for in person at ieg er anseet for, og vem der er mine farlige fiender. Derfor kan ieg ikke love dig, at ieg kan verre fri for at komme i arrest uden brøde; og er det telfelde, da seer det galt ud med mig, da ieg har lovt ved mig selv, siden ieg blev forlovet med dig, at ieg ikke meer skal forretage mig noget ulovlig meer den gang, da ieg ikke kan forlade di [ɔ: *dig*], min elskende ven. Men arresteer di mig in gang uden brøde, da vil det have slemme følger baade for mig og dig.

CXXVI

Men saa lenge ieg kan faa lov tel at verre med fred, da skal ieg sørge baade for dig og dit baren, saa at ieg kan forsvarre det baade for Gud og menneskene, dersom du og barne lever. Og dersom døden tager di bort fra mig, naar du skal føde det tel verden, da skal ieg vise di den samme ære, som du // var min ægtkonne; og der har du in ring, som ieg elsker lige saa høit som mig selv, og nu haaber ieg, at du er mig trod saavel i sorgens stun som i glædens tid, da ieg meener det af hierte med di. Men dersom det er telfelde, at du bliver mig utrod, da vil det blive di eet dyrt spøg, det kan ieg forsikker dig.« Da lovt hun mig, at hun nok skulde verre mig trod, som hun dog snart glemmer, naar ulykken den treder for dørrn, som ieg skal sige Dem, naar ieg kommer dertel.

Da der nu var gaae en 4 maander hen efter, at hun var blevet frugtsomlig, og vi var begge to feste tel at tienne etasraadinden eet halvt aar tel. Men da hun nu seer, at Sisse er frugtsomlig, da kalder hun hende tel sig og sagde tel hende, vem hun var blevet frugtsomlig ved. Da Sise nu sagde, at det var med mig, da sagde etasraadinden tel Sise: »Den karl skal ved Gud ikke verre længer i min tjenste, fordte at hand har forført di, min pige.« Men da ieg var feste, saa gik det ikke saa tel at faa mig tel at reise, da der ikke var noget at klage paa mig i vad som helst. Men det var telfelde, at ieg sku[l]de mælde mig tel amtmanden i Fredriksborg. Saa fik von Hahlen det ogsaa i [ɔ: at] vid, hvor ieg opholdt mig, og da varde det io heller ikke længe, føren mit herskab fik mine omstendigheder i [ɔ: at] vide; og da sagde etasraadinden det tel min kierst, at ieg havde verret fleerre gange straffe, og at ieg havde gaae Stokhuusretten igennem to gange. »Og nu,« sagde etasraadinden, »kan ieg ved Gud ikke længer have ham i min tjenste. Derfor maa du sige det tel ham: naar hand vil reise med det gode, saa vil ieg betale ham eet quart aars løn.« Da min kierst nu kom og sagde mig denne gode tiden, da blev ieg

som lynslagen, da ieg nu tydelig saa, at det ikke kunde hielpe mig, om ieg var nok saa trod, og om ieg gjorde mig nok saa megen umage, saa skulde dog min fred forstørres af den norske dievleapostel, som der saaledes afmalle mig for mit herskab.

Men da ieg hørde, at det var sagt alle mine feiller, saa var det io ikke at tænge paa, at ieg kund blive i min tjenste længer; men, sagde ieg tel min kierste, at ieg vilde betænge mig eet par dage derpaa. Tel denne tid havde ieg verret trod i alle deelle i min tjenste; men nu, da ieg saa, at min troskab ikke kunde hielpe mig noget, saa tog ieg askelie deelle og gav in fattig huusmand, som boede i Nerm [ɔ: Nærum?], uden at ieg tog noget derfor. Og da sagde ieg tel min kierst, om hun vilde følge med mig, inaar ieg tog derfra. Da sagde hun: »Ia, min ven, naar du reiser, saa reisser ieg med dig; hvor du tager hen, der maa ieg ogsaa verre med, da ieg ikke kan leve uden di, min kierre, gode ven.« Da sagde ieg: »Nu maa du ikke tale noget derom, men lad mig kuns sørge derfor. Naar ieg først har bekomme det quart aars løn, da skal ieg nok faa di derfra med. Men nu kan du sige tel etasraadinden, at ieg er villig tel at reise, naar hun betaler mig ti daller gratis og saa skriver paa mine papir.«

Som ieg sagde, saa bekom ieg baade di ti daller og mine papir paaskreven, og dermed gik ieg min vei tel om aftenen; og da kom ieg igen og lagde mig hos min kierst om natten. Og da det var dag, da gik ieg hen tel in mand og leie hans vogn, som ieg skulde bruge tel at kiørre min kierstes kiste bort med, for naar ieg først havde den, da kunde ieg altid faa den elskende genstand med uden at tabe noget derved; men saa længe hendes tøie var der, saa var det ikke raadelig at tale noget derom, da det // var etasraadindens gamle mode at beholde sinne pigers eendom telbage, naar di ikke vilde tienne hos hende længer, – det vil sige, naar dig [ɔ: de] tog derfra i utide.

CXXVII

Men da etasraadinden lovte baade mig og Sise, at vi skulde blive i hendes tjenst bestandi, – »og naar din forlovde skal gjøre barsel, da kan du, min søn, faa huus af mig, da ieg har huuse, som der ingen folk er i.« Men da den gode dame ikke vilde staae ved sit or, saa kunde ieg io heller ikke staa ved mit or eller lade min kierst blive der, naar ieg ikke kunde blive der.

Da ieg nu kom med vognen, da sagde ieg tel Sise: »Dersom du nu vil selge mig din kiste, da vil ieg nu tage den med mig, og da maa du tage vidner, som der kan verre vidne tel det, at du selger mig den omtalde genstan.« Altsaa selger hun mig kisten i jomfruens og stuepigens paahør. Men det var kuns forrestelning, fordet at di ikke skulde opdage vorres hensigt. Da di nu har hørt paa vorres handel, da tog ieg kisten paa vognen og kiørde den hiem tel Hillerød tel min søster, som bode der, og da reiste ieg telbage tel Frydenlun samme dag, saa at ieg kom dertel om aftnen tel klokken var ti, og da gik ieg ing tel min kierst og sagde tel hende: »I morgen skal du pakke dit tøie sammen og da sige tel etasraadinden, at du ikke kan blive i hendes tjenste længer; og da du ikke er feste hos hende, saa kan hun ikke tvænge di tel at blive længer, en som du selv vil. Og naar du har sagt disse or tel hend, da skal du sige: »Nu vil ieg lad Dem vide, at ieg gaar min vei;« og dermed gaar du. Og dersom etasraadinde[n] skulde kalde paa sinne karle og sige tel dem, at di skal anholde dig, da skal ieg nok verre i nerheden, saa ieg kan komme di [ɔ:dig] tel hielp; og da skal ieg vise dem, at di nok skal lade dig gaae, hvor du vil. Men for alting: tag ikke noget med di, uden vad der telhør di, da du veed nok, at ieg ikke vil have med noget ulovlig at gøre, for da har vi tabt vorres ret. Men naar vi har in reen fod at staa paa, da har vi ikke nødig at frygte for nogen, i vem som helst det er. Du kan vel nok huske tæskemanden, vorledes det gik ham, da hand vilde have mig tel at verre sig behielpelig at

[Ill. 30. Sidse Marie Christiansdatter, Ole Kollerøds kæreste, tegnet af P. Gemzøe 1837 til Veibel Neergaards bog.]

stiele af frugten, som ieg selv skulde passe paa? Men da ieg sagde tel ham: »Tæng du ikke derpaa, at ieg skulde gjøre mig saa lav at tellade dig at stiele af di deelle, som ieg er sat tel at passe paa for mit herskab; nei, det tellader ieg paa ingen maade; og ieg vil lade di [ɔ: dig] vide, at den først som ieg seer at der vover at tage af frugten, den lader ieg strags anholde. See, nu har ieg sagt di det, og tal du ikke tel mig derom meer, for da mælder ieg di tel herskabet.« Men vad gjorde den dume mand siden efter, som du selv veed, da hand gik ing i spisekamre og stial ost og smør fra di [ɔ: dig], og ieg maatte kiøbe noget igen

for vorres egne penge, da det var folknes ransovn [ɔ: *ration*]. Og siden efter stial hand to skæpper æbler fra mig, som ieg skulde svarre til. Men da ieg tau stelle dermed, saa trode hand vel, at ieg ikke savne det; men deri tog hand stoerlig feil. Men hand lader det ikke blive derved, men nu steiler hand een skæppe rue, og alle disse deelle pakker hand sammen i in sæk og gemmer det tel om lørdag aften, da hand saa skulde gaa hiem tel sin konne, som boede i Holde by. Men da tager ieg avelskarlen med mig, og da gaar vi hen og skiuler os paa den vei, som den omtalde tyv skulde paseerre. Og da hand nu kom med denne stoere dragt, da tog vi ham fat. Men det var ikke for at styrde ham i ulykken, men det var kuns for, at ieg kunde faa det igen, som ieg skulde svarre tel; og dermed var det hele forbi, da der ikke var nogen, som fik det mins[te] // i [ɔ: *at*] vide om det paseerde med ham. Men saaledes vilde det nok ikke gaa af med os, dersom vi blev taget i besidelse af noget ulovlig. Derfor maa du passe paa, at der ingen genstande kommer imellem dit tøie, som ikke hør di tel.«

CXXVIII

Og dermed gaar ieg ud i haven og opholder mig der, entel ieg hørde, at etasraadinden raabde paa sinne karle og sagde tel dem, at di skulde tage fat paa Sise. »Og,« sagde den fornerme dame, »hun skal ved Gud blive i min tjenste.« Men da kom ieg frem af mit skiul og sagde tel den gode dame: »Nei, Deres Naade. Nu skal Sise tienne mig herefter tel dags; da Di ikke vilde hav[e] mig i Deres tjenste, saa kan Di heller ikke beholde min kierste i Deres tjenste længer. Og vil Di ikke lade hende gaa med det gode, da skal retten skille Dem ad; og nu skal Sise følge med mig tel assestenden, og da kan Deres avelskarl følg med for at hørre, vad der bliver sagt. See, saa kan io retten bedømme, om Sise skal blive længer hos Dem eller ikke. Og,« sagde ieg, »nu gaar vi tel assestenden.« Og dermed tog ieg min kierst med, og avelskarlen fulgt ogsaa med.

Da vi nu kom tel assestenden, da sagde ieg den hele fortæl-

ning, som ieg ovenfor har sagt: at etasraadinden selv havde lovet os, da hun saa, at min kierst var frugtsomlig, at vi skulde blive i hendes tjenste begge to bestandig; »men da ieg ikke kan blive der, saa kan min kierst heller ikke blive der længer, og da hun ikke er feste, saa kan etasraadinden ikke forholde hende, naar hun ikke vil blive længer.« Da asestenden hørde, at hun ikke var feste, da sagde hand: »Naar det hænge saadanne sammen, da kan etasraadinden ikke forbyde hende at følge med sin kierste. Det giver ieg hende friet lov tel, naar det er sandt, vad Di forklarrer her. Men det er io det best, dersom Di kan faa Deres kierst derfra med det gode,« sagde assestenden tel mig, »da Di vel nok veed, naar det skal gaa tel rettergang, da kaaster det meget meer, en som umagen er det veert.« Og dermed gik vi hiem tel etasraadinden, og da lovt ieg hende, at ieg vilde skaffe hende ind pige igen, naar hun godvillig vilde lade Sise reise sin vei; »men vis ikke, da vil ieg søge retten med derom.« Da hun hørde det, da var der ikke noget i veien meer, men da fik Sise lov tel at følge med mig; og da tog ieg hende med mig hiem tel Hillerød, hvor ieg tog min bopegel hos min søster. Men da di gode politier bestandig løb der og snuse, uden at di selv vest, vad dig [ɔ: *de*] snuse efter, – da ieg saa, at ieg ikke kunde faa lov tel at verre med fred der, da tog ieg og leie mig it huus paa Kalebo Overdræv. Da det var paa Hersholms Amt, saa kunde politi fra Fredriksborg ikke løbe der at snuse, uden naar det var vigtig. Og da ieg nu var kome dertel at boe med min kierst, da tog ieg strags skræderarbeide, og siden længer hen af vinderen tog ieg skovearbeide i kongens skov, som lægger lige derved, som ieg boede. Og da det arbeide slap op, saa tog ieg tørrearbeide [ɔ: *tørve-*], og ieg befant mig i det lykkeligst liv, som ieg har opleve her i live. Ia, dengang var ieg virkelig lykkelig, da ieg var huuslig lykkelig med min kierste, og vi elskede verandre som børnen. Ia, der var mange, som misunde mig den lykksal-

lighed, som ieg dengang kund nyde. Men derfor maatte mine fiender io snart see, vorledes di kund komme tel at forstørre min fred, og det gjør di io snart, da ieg ellers kunde blive for tryk i min stelling, saa at di ikke saa godt kund trede mig over teerne.

CXXIX Det var i den tid, at ieg arbeide i kongens skov. Da ieg nu kommer hiem om aftnen, da kund ieg see, at der // havde verret nogen kiørnes ved mit huus. Da ieg nu kommer ing tel min kierst, da seer ieg nok, at hun er gansk bestyrde; og da hun var høit frugtsomlig, da kunde det have slemme følger for hende, som ogsaa telfelde var, som ieg nermer kommer tel at sige Dem. Da ieg nu seer, at hun seer saa forskræke ud, da sagde ieg tel hende: »Vad er der i veien med di, min kierre ven? Og sig mig, vem det er, som har verret her at fornerme di.« Da gav hun sig tel at græde og sagde, at »politi fra Hille-rød har verret her og eenevent alt, vad vi har; og saa spurgte di mig om, vad tid du kommer hiem om aftnen, og da ieg sagde, at du kom hiem ver aften, naar kloken er 6, da tau di stelle og kiørde derres vei igen. »Men,« sagde hun tel mig, »min kierre ven, vi kommer vist dyrt tel at betale vorres elskov, da ieg nok enseer, at du ikke kan faa lov tel at verre med fred, om ogsaa du er nok saa ærlig, da ieg veed, at du ikke har forr[e]tage di noget ulovligt i den tid, ieg har kent di [ɔ: dig]. Men di skal dog beskyldte dig aligevel.« Da sagde ieg: »Ia, det har di efame skurke giort i saa mange aar, og det bliver di ogsaa veed, saa længe der er liv i mig. Men den tid kan vel komme, at ieg kan komme tel at opoffer mit liv paa skafutte. See, da bliver ieg først fri for di satans dievleapostler og deres jagthunde, som di har tel at forfølge mig med. Men i morgen skal ieg nok faa det i [ɔ: at] vide, vorfor di har verret her at gjørre mig skam og taart for mine naboer.«

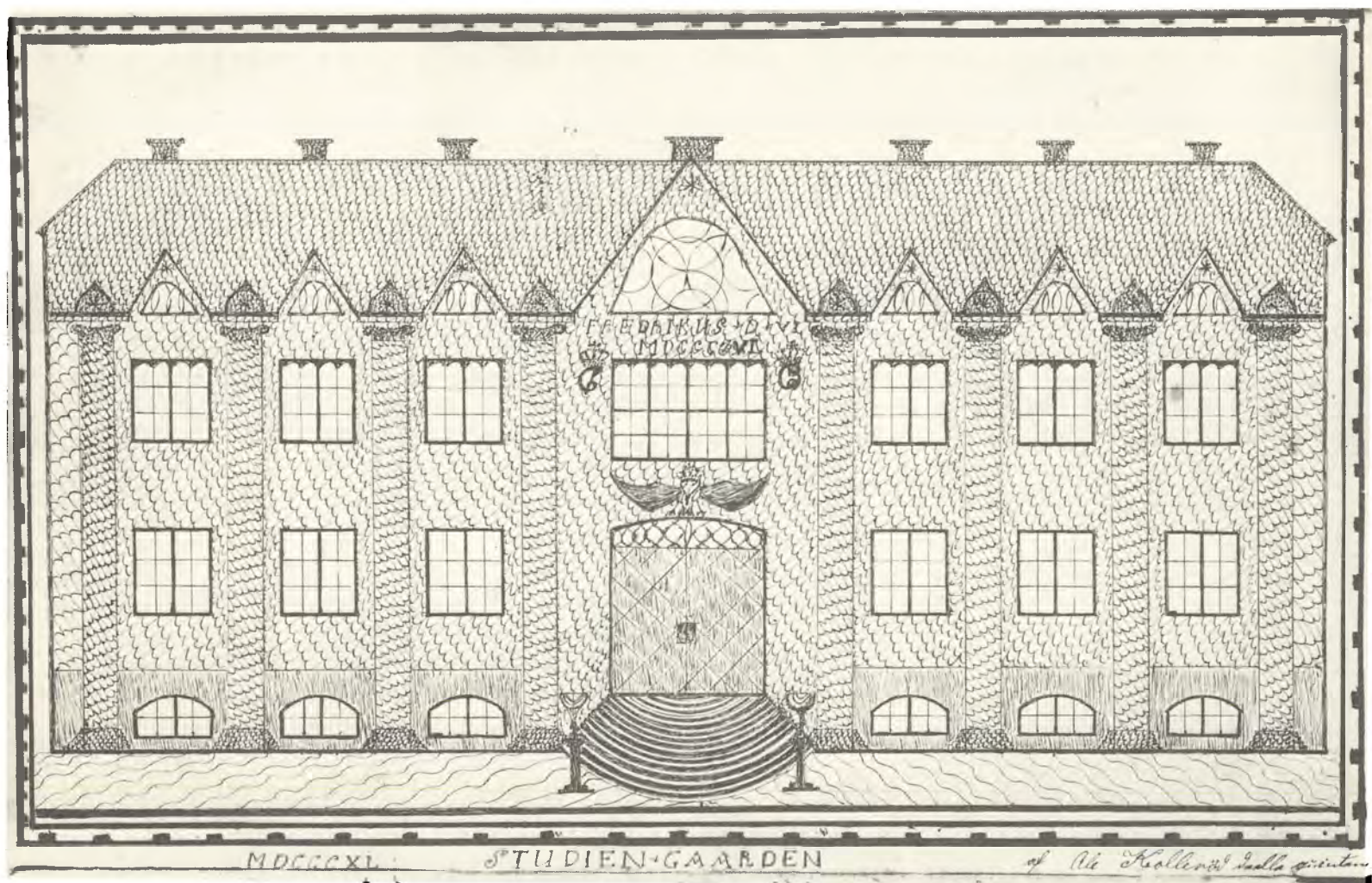
Men da ieg om morgenen kom tel min søster, da sagde hun tel mig: »Du har dog vel ikke haft min mand med di nede tel

kammerherrens at stiele, da I arbeider sammen i skoven?« Da sagde ieg tel min søster: »Bliver du mig lige saa fiensk, som den norsk blodhund er imod mig, eller du bliver gal? Har du nogen tider hørt eller seet, at ieg har talt om sligt, vergen tel din mand eller nogen som helst? Nei, det maa du ikke trod, at ieg skulde verre saa slet in broder, at ieg skulde forførre din mand tel sligt. Det er nok, at ieg er usat for polities haan og spot og er ulykkelig, da ieg ikke kan faa lov tel at verre i fred og roe for den norske tyveknægt, i hvor ieg saa er, nei, ikke førren graven skiuler mig. See, da kan den soerde hund ikke længer plage mig. Nei, det kan hand ikke, den dievlesiel. Ia, da er ieg første lykkelig.«

Men nu fortalde min søster mig, at politi ogsaa havde verre der og fesenteerre, og i hele byen havde di søgt, men di kunde ikke opdage tyven; »da var det, at di kiørde ned tel di [ɔ: dig] for at see, om du ikke havde verret der paa spil.« »Ia,« sagd ieg, »det var slem, at ieg ikke var hieme; da skulde ieg vist dem vinderveien, for di havde ikke noget der at bestelle og sette skræk i min kierste, da hun er høit frugtsomlig. Ia, hun var ferdig at styrd af angste, da ieg kom hiem, og det kan have slemme følger for hende, naar hun skal nedkomme. Men vad bryder saadanne soerde bødelknægt sig derom, at et stagels fruntime[r] for saadanne skræk i sig for deres skyl, saa at hun kraper, naa[r] hun skal føde sit foster tel verden. Det leer saadanne bødelhund kuns af, da di anseer ikke et fattig menneske for saa meget som in hund. Nei, det gjør di sandelig ikke, da der ikke ingang er saa megen følse i dem, som der er i in slagterhund. Det, vad di tænger paa, det er at gjørre deres medmenser ulykkelig; og kan di ikke faa dem i ulykke paa anden // maade, saa holder di spiioner tel at faa dem i for-domelsen. Ia, dertel er di meget villig.«

Men da ieg nu hørde, at di havde verret fleerre steder ensom hos mig, da tængde ieg, at det kunde ikke gjørre mig

CXXX

[Ill. 31.] MDCCCXL – Studiengården – af Ole Kollerød, deellequinten. [På bygningen:] Fredrikus d. VI. MDCCCVI [Foto: Det kgl. Bibl.]

nogen skade, enskønt di slet ikke havde der at bestelle, da det ikke var paa deres gestrigt, men paa Hersholms, [at] politi skulde tyvte mig, og ikke dem fra Hillerød. Ia, havde ieg verret hieme, da skulde ieg give dem andet at bestelle. In god knæpel havde ieg taget og prylle di fordrokne dagdriver ud af nit [ɔ: mit] huus, og der kunde di gaa hiem tel den norske tiger og helse ham fra mig af. Dersom hans ryg trængte tel saadanne et lægeplaster, da kunde hand bekomme et, som skulde blive nok saa godt – uden betaling. Men da ieg ikke var hiemme, saa slap di io godt derfra, som vel var for di dagdriver.

Men da der nu var gaae nogle dage, da fik di tyven fat, og vem var det? Det var io in rasphuusfange, som var bragt [ɔ: brækket] ud derfra og unvige derfra og gaae derud og forøve det tyverig, som di beskyldte mig for. Altsaa kunde di nu see, at ieg var fri for den forseelse, som var mig tel stoer skade.

Da tiden kom, at min kierste skulde føde og maatte lægge i barensnød i tre netter og dage, og saa var ieg dog nød tel at tage doktor tel hende, som maatte forløsse hende med et vel-skabt pigebaren, som lævede i et og et halvt aar; men da var hendes dage forbi her i verden, som ieg nok skal sige Dem nermer, naar ieg kommer saa langt.

Da ieg nu havde et baren og dens moder at sørge for, da maatte ieg io tage arbeid, hvor ieg kunde faae noget. Altsaa tog ieg tørvearbeid for in jøde i Hillerød. Men da dette stoerre bal skuld gaa for sig hos doktor Æversen, og di skulde giørre fyrværkerig tel fornøielse, men det blev tel stoer sorrig i steden for glæde, iser for mig, da ieg miste mit arbeide og to skæpper ruemeel, som der lagde hos min moder og skulde bages tel brød. Men da der kom jld i byen, saa brende det for mine forældre med, og det saaledes, at di maatte gaa nøgene derfra. Ia, von Hahlen var selv tel stede at see paa dette deillig fyrværgrie. See, det var nok ikke rette af in domre at give

telladelse tel at giørre fyrværgerie, naar det var saadanne in stær storm, saa den første raket stak jld paa strags, og dog kast di to raketter tel, enden di holdt op med deres fyrværgrie. Da var der alt jld i tre steder. Nu tog jlden vidre magt omkring, saa at der brende over 40 steder og 4 mensker. See, det blev der ikke talt vidre om; og ieg var giort brødløs, da ieg nu ikke kunde faa meer arbeide hos den mand, da det ogsaa brende for ham. Altsaa, vad skulde ieg forretage mig nu? Og da var ieg nød tel at flytte tel in anden by, vor ieg kunde faa arbeide[de], og da ieg kunde faae frit huus hos ind ænke, som var min cocinne, og det var i in bondeby paa Fredriksborg Amt, som kaldes for Mærløsse, og da ieg der kunde faa godt arbeide, saa betængde ieg mig ikke længe derpaa. Men først maatte ieg have mit baren i kirke, og da det var fuldbyrde, da sagd ieg tel min vert, at ieg nu ikke vilde blive i hans huus længer. Da saa ieg nok, at hand blev fornerme; men det tog ieg mig ikke noget af men reiste tel Mærløs med alt, vad ieg havde, og da gav ieg min vert nøglen tel hans huus, og dermed kiørde ieg mind vei med mit baren og dens moder til Mærløsse tel min cocinne, hvor ieg havde meget bedre leilighed en som paa Kallebo Overdrev. Og da ieg her fik godt arbeide, saa fødte ieg mig ret lykkelig her. //

Men den lykke skulde ieg ikke nyde længe, da min vert gik tel von Hahlen og beklage mig, fordte ieg var flytte fra ham. Men see, der var io gode raad tel gavn for min vært; men dem kunde io von Hahlen nok give den dumme bondemand – den forbandet norske blodtørstig tiger, som ikke kunde lade mig verre med fred, men skulde forfølge mig, ihvor ieg var. Da ieg nu har boet i tre uger i Mærløsse, og ieg er ude paa mit arbeid, uden at ieg tængde paa noget ont, da kommer der to mand og læser en skrivelse op for mig, at di skulde bringe mig tel Fredriksborg arest. Da ieg hørde det, da blev ieg som lynslagen, da ieg ikke havde forretaget mig noget ulovlig, og dog

CXXXI

skulde ieg arsteerres uden brøde. Men da ieg ikke kunde tel-reinne di mænd noget ont, som der skulde anholde mig, saa tau ieg stelle, tel ieg kom tel domren. Men da glemt ieg heller ikke at sige ham, vad hand var for in norsk morbrender og skalkagtig domre. Men da fik ieg en frygtelig deel pryl. Men vad bryder man sig om pryl, naar man paa en volsom maade bliver kast i arest uden brøde og bliver skelt fra det kierste, som man har her i livet. Da giver man gierne livet bort med, da det saa ikke er in tel noget gavn men kuns tel qualler. Men see, naar man siger saadanne domre dem, vad di er for gaf-tyve, da er deres hele telflugt at pryllle in fordærvet i steden for at forsvarre dem. Men det kan saadanne soerde uslinger ikke, da di er meget større forbrydre en som dem, di selv dømmmer. Ia, ieg kan sandelig sige, dersom von Hahlen skulde straffes for sinne forbrydelser, da kom hand livstid i Rasp-huusse. Men saadanne skurke bliver nok fri nu for tiden for sligt, da den eene ravn sielden hogger øine ud paa den anden.

Men da ieg nu havde sat i Hillerøds arest i 4 uger, da kom ieg tel Hersholm arest, hvor ieg sat i 8 dage, og saa var ieg fri, da ieg ikke havde forseen mig paa med noget i vad som helst. Men det var ikke andet en som løgn, at den klage eneholdt, som der var skreven for at faa mig i arest. Men da ieg nu kom hiem igen tel min kierste og mit baren, da tængde ieg, at ieg vel nok kunde komme tel den mand igen og arbeide, som ieg var hos den gang, ieg blev arsteerre. Men det blev der ikke noget af med, da hand nu var bange for at have mig i sit arbeide meer, og da der ikke var nogen anden mand, som vilde give mig i [ɔ: et?] arbeide, saa var ieg io nød tel at lade baade mit baren og dens moder og mig selv at sulde ihiel, naar ieg ikke vilde forbryde mig meer. Men da ieg havde stoer modbydelighed for at stiele meer, men da ieg blev bekend med Johan Didrik Jensen, og ieg fortalde ham mine omstendigheder, da sagde hand tel mig, at naar ieg vilde hielpe ham at bytte falske

riksbanksedler, da kunde ieg nok tienne min dagløn, naar ieg fik det halve af, vad di gik for. Ia, da ieg saa, at sedlerne var godt giort, saa tængde ieg, at det ikke kunde verre farlig at give dem ud.

Saaledes gaar der nu to maander hen med at gaa her tel byen og i Dyrhaven at byde falske penge. Men da man ikke kan vove det, uden man er to mand, som ikke er bange, da den, som skal bytte, ikke maa have meer en som den sedel, der skal gives ud, for dersom hand skulde blive anhol[dt], saa er det ikke saa let at klarre sig for sagen. Men naar man ikke har meer om den sedel, der skal byttes, da kan man gjørre det tel løgn, dersom sedelen er i den mans værge, som lader in anholde. Derfor er det tel ingen nytte at lade saadanne in person anholde, uden der er vidner, som // har seet paa det, at den er givet ud. Da kan man io kiørre det tel løgn, og da er den hele sag ikke tel anden nytte, en som at arestanden faar bedre tid tel at overtænge, vorledes hand skal forholde sig in anden gang med slige genstande, og saa at der kan verre mange arrestander at underholde. Men det er ingen sag at sgærre en bred rem af in anden mans ryk. Men da ieg nu in dag gik tel Fredriksuns marke for at bytte falske sedeler, da havde ieg ner blevet anholdt med in falsk tidallersedel. Men da der ikke var nogen, som kende mig, da slap ieg lykkelig derfra for den gang, og da vilde ieg ikke have noget med di deelle at gjørre, da ieg fik saadann[e] skræk i mig, at ieg ikke kunde gleme det igen.

Men da fant ieg paa, at det var best at sette barnet i pleie og lade dens moder tage her tel byen at verre amme, og saa ieg tage mig een tjenste med, saa kunde vi da bedre forsørge vorres baren. Men den forsørgelse blev tel dens død, det lile, uskyldig noe[r], som vel er, at Gud i himlen har taget den lile stagel hiem tel sig igen, og nu skal hendes fader snart samles med hende i evighedens blide egne, vor man er fri for sorrig

CXXXII

og qualler og for falskhed, som ieg har verret omgivet af nu i mange aar, ia, det tel fult maal. Men da ieg nu sagd det tel min kierst, da gav hun sig tel at græde, da hun hiorde, at hun skulde forlade sit elskende barren. Ia, det gjorde ogsaa mig ont, men vad skulde ieg gjøre, da ieg ikke kunde drebe det lile, uskyldig noer? Og da ieg var dens fader, saa var det io ogsaa min pligt at sørge for dens ophol. Men det blev mig ikke længe forunt at have den glæde at sørge for min elskende datter. Nei, det kunde den norske bødelhund ikke tellad[e] mig, da hand saa, at ieg bortfjerne mig fra hans egne. Nei, in dievel lader aldri ver at gjøre ont, vor den kan kome tel. Men nu sette ieg barnet i pleie i den samme bye, som ieg nu boede i, og da tog ieg dens moder med her tel byen, og da kom hun til at tienne for amme i Nyhavn hos urdekræmmer Nessen, og ieg kom tel at tienne ude paa Fredriksbærg hos urdekræmmer Graver, som ellers boer heringe i byen i Læderstræde. Og da det blev vinder, da blev ieg derud paa stedet aleenne for at have opsyn med det.

Det var i aare 1834 i Sebtember maane, at vi kom her tel byen begge to, og da der nu var gaee et halvt aar, da vilde ieg riesse hiem for at see, vorledes mit baren havde det. Men da ieg gaar ing tel min søster, da fortæller hun mig, at ieg var beskylt for, at ieg havde sat jld paa mine forældres huus, og domren lyst efter mig, og at ieg skul[d] tage mig i agt, at di ikke fik mig at see, for da blev ieg strags arresteerre. Ia, da ieg hørde, at der var lagt mig saa skamlig en løgn paa, da blev ieg ligesom rassende, da ieg saa, vilken en ulykke ieg nu var usat for, da ieg kende domren, hvor glad hand var, naar hand barre kunde faa mig i kassen. Altsaa gaar ieg tel min datter, og da tager ieg in uhrnøgel fra mit uhr og hænger om hendes hals, og dermed maatte ieg forlad det kierre baren, som ieg aldrig meer skulde see her i livet. Ia, det var den siste gang, at ieg skulde nyde den glæde at omfavne det lile, uskyldig lam her i

livet, som ieg elskede af mit hierte. Ia, aldrig meer saa ieg mit eget afkom. O Gud, nu sover den lile siel sødt og viler trykt i roe og fred i graven. //

Da ieg nu kom her tel byen, da gik ieg ned tel min kierste og fortalde hende, vad ulykke di nu beskyldte mig for; »og,« sagde ieg, »nu er ieg nød tel at forlade min gode tjenste, da ieg io kan ellers blive anholdt ver dag, som ieg staar paa mine been; og da vil ieg leie mig et huus in anden sted, saa at du kan komme tel mig med barnet tel den først mai, da du saa har utient, og vi skal selv tage imod vorres baren, og da skal di ikke faa mit [o: mig] fat saa megt let; det skal ieg love dem for.« Altsaa gaar ieg hiem tel min boepeelg og tager det mest af mit tøie og bringer det ing tel min kierst, og det øverig selger ieg. Derimellem var ind comodie, som ieg havde kiøbt af ind pige, som hider Christiane Fløistrup, og den solgt ieg tel Carl Kønning. Og dermed bringer ieg nøglen ing tel herskabet, og nu gaar ieg om ligesom et vilt dyer. I min galhed gaar ieg hen og selger en frakke, som ieg hav[de] i arbeide, og den hørde in møllersven tel; men nu tængde ieg værgen paa møllersven eller nogen anden, men blaat, vorledes ieg best skulde forholde mig, saa at politi ikke skulde faa mig. Altsaa klæde ieg mig i slagterklæder, og da tængde ieg, at ieg nok kunde gaa sikkert i dem. Ia, det havde ieg ogsaa kundet, naar der ikke havde verret spiioner tel.

Men nu maa ieg først sige Dem, vad der forre gaar, inden politi faar mig i derres klør. Da ieg nu saaledes gik uden opholssted, da fik snart mine penge enden, og da maatte ieg gribe tel at stiele. Men vem er den rette aarsag dertel? Det overlader ieg tel Dem, kierre læser, at bedømme, om det er min egen skyl, eller det er derres skyl, som der lyser efter mig for jldebrand. Altsaa gaar [jeg] ing i cancelieraads Bannbærres hestestal ud paa Fredriksberrig om natten og tager nogle klæder og et par støpler og to daller i penge, som alt hørde hans

CXXXIII

kusk tel, og da gik ieg ud tel Kongens Lynby til Tømmer-Leenne, som ieg var sikker hos. Nu skulde hun selge disse genstande for mig. Men da hun bedrog mig for det først stykke, saa kom hun ikke tel at selge meer af disse genstande, da ieg tog det overblevne og gik tel Birkkerød med det tel min kierstes broder, som kiøbt mig det af saa ner som en frakke, som ieg gik ud tel Didrik Jensen med og gav ham den foruden betaling.

Og da gik ieg tel Hersholm, hvor ieg kom tel at tale med Jens Hendriksen, som ieg kende fra den tid, at ieg var ind dømt tel Forbedringshuusse; og da sagde denne tel mig, om ieg ikke havde lyst tel at verre med at gøre et godt tyverig. Da sagde ieg: »Io, det har ieg nok lyst tel, da ieg seer nu, at di beskylder mig for forbydelser, som ieg aldrig i mit liv har tæng paa, og som er meget verre en som at stiele, og nu seer ieg ikke anden udveie en som at stiele, vor ieg kan faa noget, – det vil sige, naar det ikke er fra in fattig mand, for ham er det syn at telføie noget ont. Men er det derimod fra in rig mand, da kan du barre sige, vorner [ɔ: hvornår] ieg skal komme. Da skal ieg nok verre her paa rette tid.« Da sagde hand mig, at det var paa et contoer der i byen; men det var egenlig paa Ossers Værk [ɔ: *Usserøds Værk*], at det skulde skee. Altsaa lover ieg at komme om 8 dage, som ieg ogs kom. Men det var nat, da ieg kom, og da gik vi derhen tel det omtalde sted og ing af et vindue, som vi slog ing, og siden igennem en dør, som vi brag op, og da op af en trappe og igennem en muer // og saa igennem nok en dør, som var ing tel cantoered, og da tog vi 20 daller i koberpenge og saa noget guldtøie og en flask rom og nogle kamme og in passer med nogle andre genstande, som ieg nu har glemt, og gaar vorres vei igen og hiem tel Jens Hendriksen, vor vi deelt vorres bytte.

Og da gik ieg her tel byen, og da ieg kom hering, da hørde ieg, at di lyst stærk efter mig. Altsaa maatte ieg tage mig i agt,

vorledes ieg gik. Da tængde ieg, at det var det best, at ieg tog ud paa landet og leie mig et huus. Og da ieg gaar paa Nørrebroe ing i et vershuus, da er der in mand, som siger tel mig, at ieg kunde faa et huus i Otersløv at leie hos en ænke, og da gaar ieg derud og leier det omtalde huus og have. See, da havde ieg dog et sikker opholsted. Men nu skulde ieg ogsaa bruge noget værgtøie. Da ieg nu ikke havde raad tel at kiøbe det, so gaar ieg ud paa Fredriksberg i minister Møstings hage en nat og tager alt det hagereskab, som der var, og bar det tel Otersløv. Men da der var meget meer, en som ieg brugde, saa brang ieg det øvrig tel Kongens Lynby tel Tømmer-Leenne, som skulde selge det for mig. Men ieg fik aldrig noget for det af hende. Men med det samme faar hun mig tel at gaa med sig ud at stiele busbom i folkes hager om natten og so hielpe hende at bærre det hering tel byen.

Og saaledes gaar nu tiden hen med alle slags saadanne smaa forbrydelser tel den 13. aprill. Det var in onsdag; da var ieg ude paa det sted, som ieg havde leie, og besgærre træerne i hagen. Da ieg nu næsten er ferdig, og ieg sat op i det sist træd, da falder ieg ned og slog mig, saa at ieg var ner ved at knægge min hals. Ia, det havde verret godt for mig, dersom ieg den gang havde knægge halsen, saa havde dog bødelen ikke nødig at have den fornøielse at hogge den over med sin raggerhaand. Men det gode var mig ikke forunt den gang. Nei, ieg skulde bedre piinteers inu. Da ieg gaar hering tel byen dagen efter, ud tel Halvers konne paa Cristianshavn, som er mi[r] cosinne, – det var den 14. aprill 1835, ia, det var den dag, som ieg fik det regtig dødelig stød, som nu snart legger mig i graven, – da ieg havde taget en hagesags med mig, som var stiolen fra Møstings, og denne gav ieg min cosinne, da ieg ikke havde noget at bruge den tel. Og da gaar ieg i byen med noget gamelt jeren, som ieg solgde i Adelgaden. Men da ieg komme ing i denne mans stue, da saae ieg ingen folk deringe; men ieg

seer, at der legger in stoer bonke penge henne i vindue og tellige med it dyrt lomuhr, som der hang ved siden af penge-
ne. Da tængde ieg: der kan du faa noget, som du kan have
gavn af. Men da ieg vil gaa hen at tage pengene og uhre, da
seer ieg med det samme hen i den mans sæng, og ieg seer, at
der ligger 4 smaa børen i derres søde søvn. Da tæng ieg:
maaskee at det er alt mandens egendom, som der ligger i
vindue, og som hand skal forsørge di smaa siele med, som der
nu ligger og sover saa sødt og rolig og tænger ikke paa, at ieg
staar her og kan berøve dem det fra, som di smaa stagler skal
have at leve af.

Men da ieg saaledes stod og saa paa børne, da tængde ieg:
nei, du slal [ɔ: skal] ikke tage noget fra denne, da der vil
komme tel at vile forbandelse over mig for ver in gang, at di
smaa børen kommer tel at græde af hunger for min skyl. Og,
tængde ieg, nu skal du ikke gaa, føren manden eller konen
kommer ing, da der ellers kan komme in tyv, som ikke be-
tænger sig paa at tage pengene og uhre, som er saa maglig at
gaa tel. Altsaa sat ieg mig med paa in stoel, tel at manden kom
ing, og der sat ieg et godt quarteer, inden hand kom. // Da
manden nu kom ing, og hand seer, at ieg sitter der, da var
hand ferdig at styrde af skræk, og sagde hand tel mig: »Min
Gud, er Dig [ɔ: De] her alene? Di kunde saamen gjort mig tel in
ulykelig mand, dersom Di havde verret et slet menske, da der
ligger 500 daller der i vindue, som ieg skal betale tel mine
creditorie, og det er alt, vad ieg har at forsørge mine børen og
derres moder med, da ieg bestandig kan faa forskod hos den
mand, som skal have di penge, som der ligger aftalt; naar ieg
barre kan betalle det, som ieg skylder ham, tel den tid, som ieg
skal betale, see da kan ieg faa betroet igen, naar ieg trænger.
Men udebliver ieg tel den bestemt tid, da faar ieg ikke noget
mer.«

Da den forbause mand nu havde sagt mig alt dette, da kiøbt

hand di genstande, som ieg havde at selge ham, og da gaar ieg
tel min cosinne igen, som boed ude paa Christianshavn. Da ieg
havde verret der saa meget som in halv timme, da kom der to
betiender, som anholder mig der og tellige med plyndre mig
ud med det samme – det forstaar sig selv, saavel uhr som
penge tog di fra mig. Ia, ikke ingang mine ørneringe fik ieg
lov tel at beholde. Nei, det var nogle ubarmhertige røvre,
som der den gang fik mig i derres klør. Ia, da di seer, at ieg
havde in temlig god ring paa min den eene finger, saa var det
io dem umugelig at modstaa den frestelse at lade mig beholde
den liden clænoedie. Men da ieg ikke selv kunde faa den af,
saa var det ikke saa meget godt at faa den af fingeren; men
tyranterne har alletider gode raadgiver, som kan sige dem,
vorledes di skal berre dem ad. Altsaa tager di sæve og smør
min finger med, da ieg var komme tel Politikamre, og da haler
di i min finger, som det var et skib, di skulde hale i land, saa at
baade køid og hyd fulgde med af mine finger. Men da fik di
ogsaa ringen af mig, da di havde arbeide derpaa i in halv time,
og glad blev ieg, at ieg slab den pinne at lade mig levende flaa.
Men nu kom ieg i aresten i N° 16, hvor ieg skulde side alene,
og da ensaa ieg tel fulde, at nu havde di gode dage ende for
mig her i livet, enskønt ieg vist, at di ikke kund giørre mig
noget for, vad di beskyldte mig for. Men da ieg skuld have mit
baren tel mig og dens moder tel den første mai, saa var det
mig en frygtelig ulyge, som ramte mig. Ia, den var meget
værre en som den, der nu vender mig. Ia, den kaaste mit
barens liv, som ieg nermer komer tel at sige Dem. Ia, mit liv
gik tap[t] med ved den ulygelig arest, som ieg den gang fik
mig paa halsen. Ia, det var den sande afgrun, som der blev
aaben for mig.

Men nu kom ieg i forhør. Da var den storre haugesags [ɔ:
havesaks] der i retten, som ieg hav[de] givet min cocinne, og
da kom den møllersvend, som ieg havde faae den frakke af,

CXXXV

som skulde giørres i stand; men da ieg havd solgt frakken, saa benægte ieg alt, vad ieg blev telspurgt om, og det paa det bestemt[*este*]. Saaledes gaar der 12 uger hen, uden at der var noget i veien med det, som ieg var teltalt for, enskønt der blev sat mange gaftyve ing tel mig for at udforsk mig, hvor min kierst var, for at di kunde faa hend fat med; men da ieg ensaa fulkommen derres hensigt, saa at der ikke var noget for dem at sunse [ɔ: *snuse*]. Men da ieg nu har sat i den omtalde tid, da kommer ieg in dag op i retten, og siger aseser von Osten tel mig: »Du er ikke alene in tyv, men du er ogsaa in morbrender, gode broder. Her er et forhør fra von Hahlen i Hillerød, som der siges, at du har sat jld paa din moders huus, og der er vidner nok paa di [ɔ: *dig*], at du er manden for det.« Da blev ieg som lynslagen, da ieg aldrig i mit liv havde tængt paa saa skændig en forbrydelse. Men dog fatte ieg mig igen og sagde tel aseser, at det ikke var den første gang, at von Hahlen havde lagt løgn paa mig; »altsaa er det io ikke fremme for mig at hørre saa skændi en løgn inu in gang. Og lad ham // kuns sige, vad hand vil, da hand lige saa godt har lov tel at sige, vad hand vil, som in anden gaftyv, da det ikke er andet en som en overlagt løgn, som Di der har lagt mig paa for at styrde mig i fordømmelsen. Men ieg skal snart blive det hele quit.«

CXXXVI

Altsaa kom ieg ned i min arest igen, og da der sat 8 mand hos mig, saa fortalde ieg dem denne nye sag, som ieg der havde faae paa mig, og da sagde di, at det var en slem sag, »og du faar en lang arest.« Da tængde ieg, at det var det best, at ieg tog livet af mig nu, da ieg ikke saa ande en som ulykker for mig bestandig. Og da ieg nu moskee var for bestandig skelt fra det kierre baren og dens moder, som var mig kierrer e[n] som livet, da meent ieg, at ieg alt havde levet længe nok her i denne iamerdal. Men da der sat saa mange hos mig, saa kunde ieg ikke saa godt fu[l]d]førre min hensigt; men da ieg tængde mig om, vorledes ieg best kunde komme tel at tage livet af

mig, saa meende ieg, at det var det best, maar vii skulde i gaarden, og ieg da blev telbage i aresten aleene, see saa kunde ieg opnaae min hensigt, imens di andre var nede i gaarden. Altsaa, da tiden kom, at vi skulde i gaarden, da blev ieg aleene oppe i aresten og da di andre arrestande nu var nede, da tager ieg mine sæler, som alt var giort i stand i fortiden tel en god strikke, og gesvint springer ieg op i jerenstængern[e] og binder mig op med strigen om min hals, og da giver ieg mig los af stængerne.

Siden den tid veed ieg ikke, vad der forregik, entel ieg var komme i in vogn, som di kiørde mig paa syestuen i. See, da var det først, at ieg saa, at mit anslag var slaget mig feil. Men, tængde ieg, du kommer nok i arest igen; da kan ieg giørre det om igen. Men da ieg nu har lagt paa syestuen i tre uger, da blev ieg udskriven derfra. Men da ieg nu blev afhende, da kom ieg tel Blaa Taar[n] at sitte. Da tængde ieg: nu er det best, at ieg disseteerrer i steden for at tage livet af mig der, da det kunde verre god tid, naar ieg først havde talt med min kierst og seet mit elskende barren. Ia, den først fik ieg at see, men den lile kierre siel fik ieg ikke den glæde at see. Men da ieg nu havde tængt saaledes, da var det kuns telbage, vorledes ieg skulde faa noget værgtøie at brægge arsten ituu med. Men i den punkt blev ieg snart hiulpen, da ieg skulde barbeerres, og ieg blev spurgt, om ieg selv kunde barbeerre mig, og da ieg dertel svarde ia, da fik ieg barbeerrekniven op i aresten. Og da ieg nu var ferdig med at barbeerre mig, da beholdt ieg kniven hos mig, og da det var nat, da sgar ieg een jerenstang ud af vindue, og da gik ieg ned i sængetæbnerne paa lukkomstaget, og derfra sprang ieg ned paa gaden. Men da ieg havde solgt alle mine klæder, imens ieg sat paa Politikamre, saa var ieg næsten nøgen. Altsaa kunde ieg ikke gaa ud af byen strags men maatte blive heringe paa gaden, tel det blev dag, da min broder Anders dengang boede i Nyboder. Men da ieg ikke

veest nomre, saa kund ieg ikke komme der tel ham førren dag; og da min frakke var hos ham tellige med een væst og in hat, saa var ieg nød tel at blive, tel det var dag, og da fant ieg snart hans bopeel, og da sagde hand tel mig: »Hvor kommer du fra?« Da sagde ieg: »Det kan verre di [ɔ: *dig*] lige meget, hvor ieg kommer fra. Men sig mig, hvor min kierst er og mit barren, og lad mig faae mine klæder, som ieg har hos dig, for ieg vil strags søge Marie op.«

Altsaa faar ieg mine klæder. Og min kierst tiende i Roeskilde Kroe, sagde min broder tel mig, »og din datter er i pleie henne i Rossengade her i byen.« Altsaa maatte ieg holde mig fra det siste sted; men tel Marie gaar ieg nu strags, da ieg havde sagt farvel tel min broder og hans konne. Og da gaar ieg ud af Østerpordt og saa vidre ud af landet tel, entel ieg kom tel det omtalde sted. // Men lige som ieg nu kommer dertel, da seer ieg von Hahlens fulmægtig fra Hillerød at gaa lige hen imode mig. Da tængde ieg: det var dog slemt, at du skulde møde den person. Men løber du, da er det først, at hand fatte mistange tel di. Men, tængde ieg, du maa gaa lige hen imode ham. Vil hand da anholde dig, saa kan ieg lige saa godt lade mig tage af ham, som at bonderne skal opride mig. Da ieg nu kommer hen tel ham, da siger hand tel mig: »Hvor kommer du fra, Ole?« Da sagd ieg, at ieg kom fra Kiøbenhavn, og at ieg skulde herud at tale med min kierst, som tiener her i kroen. Da sagde denne herre tel mig: »Naar ieg gjorde di [ɔ: *dig*] din ret, da skulde ieg sige in vogn tel, som kunde kiørre di [ɔ: *dig*] ing tel byen.« Da sagde ieg: »Ia, dersom Di vil det, da gjør Di mig en stoer tjenste dermed, da ieg nu er træt af at gaae. Men ieg maa ellers lade Dem vide, at her har Di ingen magt tel at sige nogen tel tel at kiørre mig tel byen. Og desuden er ieg for to dage siden blevet fri for den sag, som Di veed, at ieg sat i Blaa Taaren for. Og det var en skændi løgn, som Derres herre lagt mig paa, at ieg skulde have sat jld paa

min moders huus. Og nu er ieg bleven politisbion for etasraad Bræstrup.«

Ia, da ieg sagde det, da vilde hand ikke have noget med mig at giørre. »Men,« sagde hand tel mig, »gaa du, Ole, for mig, hvor du vil,« og da gik ieg hen tel kroen. Men ieg loe ikke daarli veed mig selv, at ieg saa herlig kunde førre denne min svoerne fiende bag lysset, og slap lykkelig af hans klør. Og da kom ieg tel at tale med min kierst, da ieg kom hen i kroen. Men vor forbause blev hun, da ieg kom hen tel hende, da ieg saa temlig daarlig ud af den lange arest og saa af sorrig. Men da ieg ikke torde opholde mig der længe, saa fik ieg hende tel at gaa med mig ud, og da sagde ieg hende, vad di beskyldte mig for. »Men du kan verre meget rolig for, at dig [ɔ: *de*] ikke kan giørre mig noget. Men dersom di skulde finde di [ɔ: *dig*], da maa du paa ingen maade sige, at du har noget, som du har faae af mig, for da er du i stand tel at blive aresteerre med, enskønt alt, vad du har faae af mig, er lovlige. Men du veed ikke, vor retten er hævngærig efter at faa folk i ulykke; naar di barre kan faa dem i aresten, saa sporges der ikke efter, enden di er skyldig eller ikke. Men naar dig [ɔ: *de*] først har sat in gang, see, saa er di alt jld anseet, og da kan nøden io tvinge dem tel at forbryde sig. See, da har domren opnaa[et] sit øimed. Ia, da skal du see, vor venlig di er, naar di kan komm[e] tel at dømme it menske. Ia, det er dem den største glæde, som di har her paa jorden, og du veed io nok, at saten io altid leer, naar det gaar jld tel. Saaledes er det her i verden, min ven. Derfor beder ieg di [ɔ: *dig*], at du ikke lader di bedaarre af di ønskalke, og tro ikke derres søde oer, som di bruger for at fange menskene med i derres dievlske garren. For naa[r] du først siger, at du har bekomme noget af mig, da er du vis mand paa at komme i arest. Men naar du ikke siger ia dertel, da kan di ikke sette di [ɔ: *dig*] fast, da du ikke har noget udlovlig i vad som helst. Husk nu paa, min ven, vad ieg har

sagt di [ɔ: dig]. Og det skulde giørre mig ont, dersom du skulde komme i arest med; ia, da faar ieg it slag, som ieg aldrig forvinder meer. Ia, da bliver ieg vist rasende, dersom det skulde skee. Derfor beder ieg di [ɔ: dig], at du kommer mine oer i hu, dersom du skal frestes af di satans jagthunde, da di ikke tager hensyn paa uskyldigheden eller den skyldige; naar di barre kan faa derres arester fulde af mensker, saa er det dem lige meget, enden di er skyldig eller ikke, naar di kuns kan faa aarsag tel at sette dem. Men nu, kierre ven, vil ieg sige di farvel.«

CXXXVIII »Og,« sagde hun, // »vorner [ɔ: hvornår] seer ieg dig nu igen, min ven?« Da sagde ieg: »Det veed ieg ikke, kierre ven. Men saa snart ieg kan, skal ieg nok komme tel di igen,« og dermed gaar ieg min vei hen tel Johand Didrik Je[n]sen, vor ieg forblev i to dage; men ieg sagde ham ikke, at ieg var disteerre fra Blaa Taarren denne gang. Da ieg nu gaar derfra, da gaar ieg tel Fredriksun og derfra og tel Slagslunde. Men da ieg kom dertel, da var det tilig om morgnen, og da ieg nu ikke havde nogen penge meer, saa vist ieg ikke, vorledes ieg nu skulde forholde mig. Men da ieg kommer hen ved præstens hauge, der seer ieg noget blægetøie. Da tængde ieg: Det kan ikke giørre den rige mand nogen skade, om du tager det lintøie, som der legg[e]r inge i haugen. Da ieg nu saaledes havde tængt, da gaar ieg ing og tager det, som der lagde. Det var nogle forklæder og haandklæder og tre alen lærred, og dermed gaar ieg min vei, entel ieg var komme en halv miil bordt. Da gaar ieg ing i et huus, vor ieg selger det omtalde lærre og saa et forklæde, som ieg fik moget at spiise for, da ieg nu ikke havde spiist i 24 timmer; altså trængde ieg høilig dertel. Og da gik ieg vid[re] fort af den kant tel, som min kierst tiende. Men dertel var in lang vei, saa at ieg ikke kunde komme der, førren det var aften.

Men da ieg nu kom dertel, da torde ieg ikke saaledes denne

[Ill. 32. Helene Amalie Biegler, kaldet Tømmer-Lene, tegnet af P. Gemzøe 1837 til Veibel Neergaards bog. Foto: Det kgl. Bibl.]

gang gaa lige ing at forlange hende i tale men maatte blive udenfor, entel at der kom nogen, som ieg kunde faa tel at hende hende ud tel mig, og da kom der en gamel konne, som ieg betalde for at gaa ing tel hende og sige tel hende, at ieg var der for at tale med hende. Altsaa kom hun ud tel mig, og da gav ieg hende to af di forklæder, som ieg havde taget i præstens hauge i Slagslunde. Og dermed gaar ieg tel Lynby strags tel Tømmer Leene, da min kierst havde fortalt mig, at politie

havde verret derude »den samme dag, som du var her første gang. Ia, di var komme strags efter, at vi var gaae ud. Men da der ikke var nogen, som havde seet, vilken vei vi var gaae, saa var det ikke saa maglig for dem at enhende os, da vi alt var borde den gang. Og du er io disenteert ud af aresten.« Da sagde ieg: »Det skal du ikke troe; men husk nu paa, vad ieg har sagt di. Og nu farvel med di, min kierre ven. Det er moskee den siste gang, at ieg taler med di her i livet,« og der rev ieg mig los fra hende og gik tel Lynby, hvor ieg gav Tømmer Leenne det øvrig af di stiolne genstande saa [nær] som to af forklæderne; dem syde ieg mig et par beenklæder af, og da di var ferdig, da gaar ieg hering tel byen for at tale med min broder, og da var det 12 dage, siden ieg var gaae ud fra Blaa Taarren.

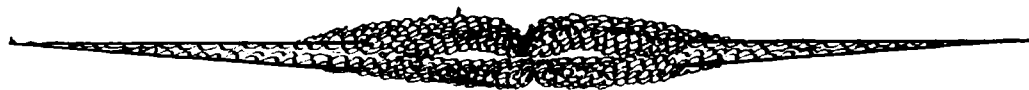
Men da ieg kom i dørren ing tel min broder, da kom der en ubekent konne mig i møde og sagde tel mig: »For Guds skyl gaa Derres vei igen, for ellers kommer vagten og tager Dem fat.« Altsaa gaar ieg min vei; og, tængde ieg, saa veed politie altsaa, vad klæder ieg har paa. Men det skal ieg snart narre dem med. Altsaa gaar ieg hen i Adelgaden tel in maskendisser og bytter min frake bort for en trøie, og da gaar ieg hen tel min broder igen. Men hand torde ikke tale tel mig. Altsaa maatte ieg gaa min vei. Men da ieg kommer og vil gaa hen i Adelgaden, da kom der to mand fra Nyboers vagt, som tog mig fat, og dermed maatte ieg følge med dem i vagten, og da kom der in betient fra Kamre for at bringe mig dertel. Men da

ieg kom der, da spurgt di mig, hvor min frakke var blevet af, og da sagd ieg, vem der havde faae den. Da blev den hende tel mig, og da maatte ieg give trøin telbage igen, og da kom ieg tel Blaa Taarrn igen. //

Da ieg nu kom dertel, da skulde ieg give forklarring fra mig, hvorledes ieg var komme ud af aresten, og vad ieg havde levt af i den tid, ieg havde verret borde. Men da ieg ikke vilde førre nogen i ulykke, saa sagde ieg, at ieg havde in kniv gemt i mine skoe, saaledes at det var umugelig at finde den, og den havde ieg brugt tel at sgærre mig ud af aresten med, og min levemaade havde verret bær og grønne ærder og vand, og mit ophol havde verret i Bagsværre Skov. Ia, det vilde domren ikke tro, men hand sagde, at det var løgn, alt vad ieg der havde sagt ham. Da sagt ieg, at ieg ikke kunde sige ham andet for denne gang, og at det var sandt, vad ieg havde sagt. Altsaa maatte hand tage min usang for gode varre. Nu sat ieg i Blaa Taarren i 14 dage igen. Denne tid saae ieg di deelle, som ieg aldrig før havde seet i nogen arest. Ia, mandfolkne gik ude paa gangene og tog fruentimmernes arestens dørre op og lagde saa der og hoere dem, saa at di var ferdig at hoere baade dem selv og pigerne tel døde. Ia, den pige, som ikke vilde lade sig bruge, den tog di med magt uden vidre snak. Ia, der sat ind mallermæsterkonne, som blev brugt saaledes, at ieg kunde legge i min sæng at hørre hende, vorledes at hun gav sig for den, som brugd hend. Ia, det var vel med hendes egen villie, da det var den stoerre hestetyv Brunn, som der brugde hende.

Men nok derom.

CXXXIX

[Kapitel 10: Datterens død. På flugt. Hils og sig, du har talt
med Ole Kollerød! 17 måneder i Politiarresten.
September 1835–31. maj 1837]

Nu kommer min kierst der in søndag morgen, da ieg er i gaarden, og da siger hun tel mig, at vorres barren var dødt, og at hun havde verret heringe at faa det begravet. Da sagde ieg tel forvalderen, om ieg ikke maatte tale med hende, da hun ikke saaledes kunde komme hering tel byen ver dag. Men det sagde hand nei tel, at det kunde hand ikke tellade mig, at hun saaledes talde med mig, og dermed kiorde hand hende paa dørren. Da sagde ieg: »Det skulde Di ikke giordt, her forvalder. Di maa ikke troe, fordet at hun ikke kan give Dem in 5-dallersedel, at det derfor er ind gadgetøs. Men havde hun kundet givet Dem 5 daller for Derres umage, da havde der io ikke verret noget i veien, – ia, da kunde hun talt saa meget med mig, som hun vilde. Og Di maa ikke troe, at ieg er noget baren; ieg har alt lært at kænde Blaa Taarren i den kordt tid, som ieg har sat her; og nu skal Di see, at ieg skal komme tel at tale med hende, naar Di minst tænger derpaa, ia, som Di moskee kommer tel at fortryde.«

Altsaa, da der er gaae to dage, da bræger ieg tellige med trend andre arrestander ud paa gangen og derfra og ing tel fruentimmerne, vor vi forblev den nat. Men da forvalderen kom i aresterne om morgnen, da var vi alle i vorres sænge, og vorres dørre var lukke i laas, og aresten var heller ikke be-

skaet. Men gangdørren var bræge op og beskaet tellige med. Men vem havde giordt det? See, det var io en slem knude at løsse. Men da hand fik pigerne tel at sige, at det var mig, som der kunde lukke alle laasene op, og ieg havde lukke op for dem med, og der havd di maatte føie os i alle deelle, i vad vi forlangde af dem, da di ikke torde nægt os noget. Men det var løgn, vad di der sagde om os. Vel havd ieg lukke op for dem, men det var efter derres eget ønske, da di selv havde beet os om at komme tel dem. Da vilde di verre saa søde og gode, som vi vilde ønskee os; «ia,» sagde di tel os, »der skal ingen ting blive Dem nægt, naar Di barre kan komme ned tel os. Og den, der kan lukke op for os, hand skal faa lov tel at sove hos den smokkeste pige den hele nat, som der findes iblant os.« Ia, den lykkelig blev ieg io altsaa. Ia, di stagels piger betalde os tellige med di penge, som di havde, for vorres arbeid og trateerde os med, som omstendighederne tellod det i aresten.

Men det var egenlig ikke derfor, at ieg brag gangdørren op. Men det var forde, at ieg vilde i en anden arest, som ieg kunde dissenteerre fra, da ieg ikke kunde gaae fra denne, som ieg der sat i. Altsaa fik ieg mit øiemed opnaet, da forvalderen nu setter mig op i aresten N° 7 ovenpaa, som netop var den arest, som ieg ønskede mig, da skælromme imellem N° 7 og aresten

CXL N° 6 var bragt op, saa at man // kunde gaa der igennem fra den eene arest og tel den anden. Da ieg nu har betragte dette, da sagd ieg tel di andre: »Her kan man snart gaae fra; og da ieg ikke kommer i forhør, og min domre ikke vil gørere ende paa min sag, saa vil ieg heller ikke blive her længer, da ieg nu har sat i 6 maander, og ieg er ikke vidre i sagen nu, en som ieg var den dag, som ieg fik den paa mig. Og da di ikke kan gørere mig noget i den, saa vee ieg ikke, vad domren hand tænger paa at opholde saadan en kierlingsag saadan en tid. Men in tyran kan io heller ikke gørere andet en som tyranske handlinger.« Altsaa maatte ieg unskyldte den gode domre, da hand ikke kender nogen anden lov en som den at tyranneseerre og plage di ulykkelig, som der falder i hans klør. »Derfor vil ieg nu ogsaa gørere, vad ueg kan, da ieg vil og ieg skal ud at have det i [ɔ: at] vide, vorledes det er gaae tel med min datters død; saa maa det kost mig, vad det kost vil, – ia, om det saa er mit liv, saa er det lige meget. Naar ieg skal forurettes, saa lad dem heller tage livet, en som at ieg skal plages i aresten hele aar af gangen, da di ikke har noget at dømme mig paa. Ia, havde di det, saa var det en langt anden sag; men det kan di ikke. Derfor gaar ieg i aften, naar forvalderen lukker i gaarden, da hand tager os ned først, og saa N° 6. Imens hand da er nede med dem, gaar ieg igennem skælromme og lukker vorres dør op, og naar hand da gaar ing paa den anden gang, da gaar ieg ned af trappen og lukker dørren for ham. Og da gaar ieg igennem hans stue uden vidre snak, da karlen er gaae i byen med den arestant, som hand hende her fra aresten, og da er der io ikke andet en som fruentimmer i stuen, og di tør ikke tage mig fat.«

Da di andre arestander hørde min plane, saa vilde di ogsaa følge med. Det var Jens Hansen Næe [ɔ: Nejede] eller den saakaldet Omgangs-Jens, og saa in bagersven, Kiær, og saa Lars Mulbierre. Disse tre vil ud med, o[g] det kunde io verre

mig lige meget, om di saa gik alle di arestander, som der var i B[!]aa Taarren. Da ieg ikke havde noget paa mine føder eller paa mit hovet, saa sagt di andre tel mig, vad ieg vilde gørere derved. Da sagde ieg, at ieg vilde tage min hat og støbler, som stod nede hos forvaldere[n].

Da nu tiden kom, da gik alting godt. Vi gaar 4 mand ud af aresten og ned af trappen, som ieg ovenfor har sagt, og lukker gangdørren for forvalderen, imens hand var gaae ing paa den anden gang for at lukke di arestanderne ned. Men nu kunde hand see, vad det var at lade skælromme staa oben imellem to arester. Men da vi nu kom i stuen, da sat der forvalderens konne og datteren med sin forlovede kierst, og tienstepigen var der med. Altsaa var det ikke tel at tænge paa at faa mine støbler og hat med mig, men [jeg] maatte søge dørren saa snart som mulig. Altsaa maatte ieg gaa med di barre føder og det barre hove. Det var den 21. sebtember in søndag aften, da klokken var 6, og det reine, saa det var frygtelig.

Da vi løb, da kunde vi hørre, vor pigen raabt paa skælvagten, at hand skuld stoppe os. Men da var vi alt langt bordt, saa at skælvagten vergen kunde see eller hørre os. Da vi nu kom hen i Lagsgaden, da gik ieg og Jens vorres vei fra di andre to, da di vilde blive her i byen. Men det vilde ieg og Jens ikke men gaar strags ud af Østerport og saa vidre fort af Fredriksborg tel, saa at vi kom dertel, tel det var dag. Men nu var vi ogsaa saa vaade, saa at der var ikke tørt paa os, og mine føder havde ieg fleerre huller faae sgorren i dem paa steenne, som legge paa landeveien, da det var nat, og man ikke kunde see at tage sig i varre. Men da vi nu var komme tel Hingsterhuuse, som legger lige ved Hillerød, saa gaar vi dering, da det er min familie, og der havde ieg in hat og stod. Denne forlangde ieg og fik den ogsaa, og da Jens heller ikke havde nogen hat, saa tauf vi stelle og tog in hat tel, som hang lige ved dørren, da vi nu ikke kunde gaa barhovde længer, formedels at det var dag.

CXLI Da vi nu gaar derfra, da gaar vi tel Mærløse [ɔ: *Meløse*], hvor Jens forblev hos nogle bekendere, som hand der havde. Men da sagde hand tel mig: »Naar du vil komme herhen tel mig i aften, da skal du faa nog[*le*] penge af mig, da ieg har en 60 daller henne hos min kierst, som e[*r*] // denne mans søster, og det er basseslagterens datte[*r*]. Hende kender du io nok. Men ieg tor ikke selv gaae derhen, men denne mans konne skal gaa derhen for mig, for at ieg kan faa hend i tale.« Altsaa gaar ieg hen tel Stoer Lynby tel Johan Didrik Jensen. Men da ieg nu kom, da veeste hand, at ieg var unvige fra aresten. »Men,« sagde hand, »hol di [ɔ: *dig*] saa længe, du kan, og her kan du kom saa tiet, som du vil, og det med vad det saa er. Men du maa selv passe paa, at politie ikke kommer og tager di fat her, da du selv veed, at ieg kan vende polities besøg ver dag og nat. Men da ieg har ing god hund, som alletider er var, naar der er nogen, som nermer dem huuse, saa vel nat som dag, saa kam [ɔ: *kan*] di aldrig saaledes komme bag paa os.«

Da det nu er aften, da gaar ieg hen tel det huus, som ieg forlod Jens ved; men da ieg spørger efter ham, og ieg sagde dem, vem ieg var, da sagde di mig, at hand var gaae hen tel Næe [ɔ: *Nejede*] tel hans kierstes den anden broder, som ieg meget godt kende. Men da mine føder var i støger, saa var det ikke at tænge paa, at ieg kunde gaa dertel, da det var temlig langt derfra. Altsaa gaar ieg hen for at see, om ieg ikke kunde faa fat paa in hest, og da ieg først gaar ing i in stahl for at tage et dægen og bisel tel at legge paa den, da falder ieg over in stoer kobberkædle. Da husker ieg paa, Johan Jensen havde beet mig om at skaffe ham saadanne in. Altsaa tager ieg den med mig, og da gaar ieg hen paa marken, hvor ieg faar fat paa in hest, som ieg rider paa hen tel Næe [ɔ: *Nejede*], hvor Jense Hansen var. Da ieg nu kom der om natten og banker paa, da troer Jens, at det er politie, som der kommer for at tage ham fat. Da manden nu kommer ud, og ieg har talt med

ham, da viser hand mig hen tel en dør, som gik ing tel den stue, som Jens opholdt sig ig. Men da ieg kom der, da var hand alt løbet sin vei, og nu kom manden ogsaa dering med. Da kunde hand ikke begribe, hvor Jens var blevet af. Men da tængd ieg, at hand nok ikke var saa langt bordt men maatte have antaget mig for politie. Altsaa gav ieg mig tel at søge efter ham uden for gaarden, hvor ieg snart fant ham. Men vor hand var bange. Det var noget gefertilg, vad hand røstede, da ieg kom tel ham.

Nu sagde hand tel mig, at hand vilde gaae hering tel Blaa Taarren igen og mælde sig selv, da hand ikke torde gaa nogen sted hen. Da sagde ieg, at ieg ikke vilde gaa ing at mælde mig, førren ieg havde talt med min kierst, da ieg vilde vide, vorledes det var gaae tel med min datters død. Da sagde hand: »Der har du en daller, og saa kan du gaa med mig ing tel min svoger at drikke een snaps med mig, inden vi siger farvel tel hinanden;« og da gaar ieg med ham ing og fik noget at leve af. Og da rider ieg hiem tel Didrik Jensen med den omtald kobberkædle, og da blev ieg der et par dage for at kome mig i føderne. Men dog saa maatt ieg gaae ud den eene nat for at see, om ieg ikke kunde faa noget at stiele tel min vert, da hand synes, at den genstand ikke var nok for di par dage, som ieg var der.

Altsaa gaar ieg ud den anden nat. Men da ieg ikke saaledes vilde gaa paa som in sant røver, saa gik ieg omkring og saa efter i haugerne, om der ikke var noget, som ieg kunde faa tel min forsulne vert. Da kommer ieg hen tel det samme sted, som ieg havde bordtstiole ko[. . . ; *kobberkedlen?*]. Der lagde noget linne paa blæg, og det tog ieg med mig hiem tel min vert, som benytte sig af min forlægenhed. Ia, hand kunde godt bruge alt det, som ieg kunde skaffe tel huus. Men da ieg nu skal tel at gaa vidre fort, da siger hand tel mig: »Du behøver ikke at gaa; da det er nat, saa kan du godt tage in hest at ride paa, da der stor heste nok henne paa Skævning [ɔ:

CXLI

Skævinge] Mark. Der kan du tage di in hest.« og dermed gaar ieg tel det sted, som disse heste stod. Men der gjør ieg en skændig syn, da ieg gaar hen og tager en fylhoppe, men dog imod min villie. Men da fylle ikke fulgt med, saa vist ieg ikke, at det var telfelde, og fik det heller ikke i [ɔ: at] vide, førren ieg kom hen tel min gode raadgiver igen; og hoppen rider ieg tel // Nærom paa, vor ieg slap den og lod den gaa, hvor den vilde, saa at manden vel fik sin hoppe igen; men det varde nogle dage. See, i alle di dage maatte det stakkels fyl gaa at græde for sin moder, og det var ieg grume skylder i.

Da ieg nu havde lade det gode dyr gaa sin vei, da gik ieg tel Tømmer-Lene i Kongens Lynby og derfra tel min kierst, som tiende i Roeskilde Kroe. Men da ieg kom dertel, da var det alt aften. Da kryber ieg ing af it vindue, som var ing tel det bryks, som min kierst pleie at vask meelkkar op i. Men denne aften vilde hun ikke komme derud, thi saaledes troede ieg. Men det var egenlig ikke aarsagen, som ieg nermer kommer tel at sige Dem. Enskønt ieg blev deringe den hele nat, saa kom der dog ingen Marie, men ieg maatte gaae med forurette sag. Nu gaar ieg ud paa marken for at pase paa, om hun ikke skulde komme der for at gaa ud at malke kørne; men der gik ieg, tel klokken var 2 om eftermedagen, men der kom ingen Marie. Ia, ieg var ferdig at fortville, da ieg ikke havde noget [at] spiis, enskønt ieg dog havde penge. Men da ieg ikke torde gaa nogen sted ing, saa var ieg nød tel at sulde, saa længe ieg var paa di grænsen. Og da det reine den hele dag, saa var ieg igennembløet lige tel det barre skin, saa at ieg var ferdig at krapeerre baade af sult og kulde, da ieg gik paa mine barre føder, og di var saarre fleerre steder, saa at ieg gik i en frygtelig piine.

Men da ieg nu saa, at der ikke kom nogen Sidse Marie, saa gaar ieg hen tel in gaarmand, vis datter var min kierstes veninde. Denne mans navn er Kristen Pedersen. Da ieg nu

kommer der, da fortæller di mig, at politie alt havde verret derude at fessenteert [ɔ: *visiteret*] hendes kiste, og der havde di fundet in guldfingerring telligemed nogle andre genstande, som di gav hendes herre i varretægt, ogsaa hendes person skulde hand svarre tel entel vidre og see efter, at hun ikke kom tel at tale med mig. Da ieg nu hørde denne gode tidende, da vest ieg, vorteldags det var, og at ieg nu maatte tage mig i varre, at di ikke fik mig fat, da ieg inu gik med den stiolne hatt paa mit hoved.

Det var in lørdag aften, som ieg nu gaar her fra denne mand og saa hering af byen tel. Men da ieg ikke tord følge landeveien, og ieg kunde kuns daarlig gaa, saa kom ieg sildig tel Fredriksbærg om nate[n]. Da var ieg trædt og søvne, altsaa gaar ieg hen paa Lanpeveien [ɔ: *Lampevejen*], hvor ieg finder in høestak, og der kryber ieg op og legger mig tel at sove – men sover, tel klokken den er 9 om morgnen. Da kan ieg ingen steder komme, da alle mensker kende mig der. Altsaa bliver ieg der, men falder i søvn igen. Da kommer der in karl, som vaagner mig og siger, at ieg skal komme ned tel hans herre, som stod nede ved foden af stakken. Da ieg nu kom derved, da stod der tre karle tel. Det var io altsaa 5 mand, som der havde faae mig fat, og det saa ikke ud tel, at ieg kunde slaae mig løs fra dem igen. Men nu spurgte herren mig om, vem ieg var. Da sagde ieg, at ieg tiende i Bagsværg, og at ieg havde verret her i byen igaar med nogle feede styde tel in slagter. Men da ieg havde faae mig in snaps i hovde, saa lagde ieg mig der at sove, »og nu seer ieg, at ieg har sove over mig.« Men da sagde denne herre tel mig, at det nok ikke var sandt, vad ieg fortalde ham der, og at ieg nok ikke var nogen bondekarl, som ieg gav mig ud for; »men det er best, at du følger med ned tel poli-tiemesteren. Er det da sandt, vad du siger, saa kan du gaa, vor du skal.«

Altsaa befaller hand di 4 karle, at di skal følge mig hen tel

CXLIII justisraad Fredriksen, som boede paa Vesterbroe, og at di skulde pase godt paa mig. »Ja, det skal vi nok,« sagde di. // Altsaa maa ieg følge med disse 4 karle. Da tæng ieg; enden det gaar nu saa eller saa, da skal ieg slod mig løs fra dem, saa snart ieg seer, at der er leilighed dertel. Da vi nu kom hen i Runddeellen, som gaar ing tel Fredriksbærig Hauge, da slaar ieg mig laas fra dem og løber ing i Kongens Hauge. Der kommer in karl, som vil tage mig fat, men ham slaar ieg, saa at hand styrder, og dermed løb ieg længer ing imellem træerne, saa at di ikke kunde see mig, men derimod kunde ieg see dem. Da ieg nu seer, at der ingen farre er meer, da gaar ieg ud af haugen og derfra og tel Otersløv. Men paa den vei sgar ieg min den eene fod paa in steen, saa at blodet var ferdig at løbe mig ihiel. Men da ieg kom tel Otersløv, da blev det forbondet, saa at ieg kunde gaa vidre fort.

Da gaar ieg af Lynby tel. Men da ieg kom ned tel Gentofte Mark, da kunde ieg ikke gaa længer for smeertes i mine føder men maatte legge mig ned paa jorden. Som ieg der ligger, da kommer der in bondemand hen tel mig og siger: »Vem er du?« Da sagde ieg, at ieg var gartnersven, da ieg havde saadanne værgtøie hos mig. Da sagde hand, at ieg nok var in unvige arestant fra Blaa Taarren, og at ieg skulde følge med ham strags. Men da fornåm ieg ingen smeertes meer tel i mine føder, men sprænger op tel denne og siger tel ham: »Vil du anholde mig, da maa ieg lade di vide, at dertel er du meget for lile, enskønt du er meget større, en som ieg er. Men ieg beder di med det gode, at du ikke vover di tel at tage fat paa min person. Og det første trin, som du gjør for at tage mig fat, da slaar ieg di, saa at du skal styrde. Men gaa du din vei; og naar du da kommer tel dinne forresatte, da kan du helse dem fra mig af og sige, at du har talt med Ole Kollerød, men at du var for lile tel at tage ham, enskønt hand dog før i dag havde slaget sig løs fra 4 mand, og det var i Fredriksbærrig

bye; »altsaa var det io umugelig for mig at tage ham fat.« See, det kan du sige; og gaa du nu, – ellers skal ieg snart faa di tel at pelle af.«

Nu løb bonden det best, som hand kunde, og da gik ieg ogsaa min vei det best, som ieg kunde, af Kongens Lynby tel. Men da det var mørk, saa var det mig ikke mulig at gaa igennem byen op tel Tømmer-Lene, da ieg ikke havde noget paa føderne. Altsaa kunde ieg ikke forlade landeveien men maatte blive derpaa. Da ieg nu kom tel Sorgenfryd, da gaar ieg op tel prindsessen[s] lysthuus for at legge mig der at sove. Men da ieg kom op tel det, da fant ieg it vindue, som stod aaben. Da ieg saa det, da gaar ieg ing af det aaben vindue og lukker det ig efter mig, og da gaar ieg og leder omkring, entel at ieg kom ing ig et liden verlese, og der fant ieg en deili sofae, hvor ieg lagde mig tel at sove paa, som ieg trængt høilig tel; og der sov ieg tel den lyse dag.

Da ieg nu vaagner, da seer ieg, at der lagde nogle gamle rullegardinner, og da ieg havde maatte tage mit halstørklæde tel at forbinde mit been med, saa tængt ieg: der kan du faa noget tel din hals igen, og da det er kaseert, saa kan det io ikke verre syn at tage det. Altsaa tager ieg to rullegardinner. Det eene bant ieg om min hals, og det andet gav ieg Tømmer-Lene, og med det samme blev ieg der hos hend i tre dage for at komme mig i mine føder, og da lod ieg hende kiøbe mig et par skoe her i by[en], som ieg kunde gaa med, og da gaar ieg derfra og tel Hersholm tel den føromtalde Jens Hendriksem. Da fortalde hand mig, at hand blev aresteerre for det tyverig, som vi forøve paa det kontor; »men da der ikke fantes noget hos mig, saa slap ieg igen, da der var gaae 2 dage.« Da sagde ieg, at ieg ikke havde hørt noget dertel; »men nu er ieg unvige fra Blaa Taarren; derfor maa ieg gaa vidre;« og da drak vi en snaps tilsammen, og dermed gaar ieg min vei hen tel Didrik Jensen.

CXLIV

Der blev ieg kuns in dag; da ieg ikke vilde stiele tel ham, saa maatte ieg gaae min vei igen og see, om der var noget at faae // fat paa. Saaledes gaar ieg nu omkring i to dage og var ferdig at gaa og sulde tel døde, da ieg ikke havde fleer penge, og ieg torde ikke stiele noget. Men som ieg saaledes gaar, da kommer ieg hen tel et huus paa Steenløse Mark, hvor der ikke var nogen folk hiemme; og da det var et nyt huus, saa kunde ieg nok see, at det ikke var fattige folk, som der boede. Altsaa gaar ieg dering af it vindue, som ieg tog af, og da ieg var komme ing i stuen, da satte ieg vindue ig igen, og da tog ieg mig noget at spiise, og siden tog ieg mandens sølvbeslagen tobakspibe og in follekniv og lukke ieg konnens dragekiiste op, hvor ieg fant nogle sølvpenge. Der var nok 5 daller. Og saa tog ieg nogle halstørklæder og et fløielslivbaan med sølvhefter i og saa 6 ahlen værgarren og et par støbler og et par beenklæder, som var graae, og en rød huue og et par strønper. Ia, ieg kunde taget meget meer, men ieg syndes, at det var syn at tage meer, en som vad ieg trængde tel.

Altsaa gaa ieg med det, som ieg der havde faae, hen tel Kristen Pedersen, som boer derved, som min kierst tiende. Da ieg nu kom der, da fortalde di mig, at Sidse var blevet aresteerre for 4 dage siden. Nu blev ieg rassende og svoer paa, at ieg nu ikke skulde gaa ing at mælde mig, naar di vilde lade hende fast. Og nu blev ieg der i to dage, og i den tid gav ieg datteren det sorde livbaan med sølvhefterne i og to tørklæder, og den røde huue fik manden, tellige [*med*] een ahlen værgarren, og nu gaar ieg derfra og tel Didrik Jensen.

Ia, nu var ieg velkommen, da ieg baade havde penge og varrer. Der gav ieg hans konne to tørklæder og to ahlen værgarren og det rullegardin, som ieg havde om halsen. Men som ieg nu sitter der, da kommer Kristohfer Fredriksen og John Hansen fra Karlebo Overdræv, og da det var mine gamle bekender, saa gik ieg ikke i skiul for dem men blev der og helst

paa dem. Der selger ieg di beenklæder og støblerne tel Fredriksen, og da siger hand tel mig, om ieg ikke havde lyst tel at verre med at stiele Mas Hansens peng[e] paa Fresløv [ɔ: *Freerslev*] Mark, da hand nyelig havde faae ubetalt 1500 daller, som nu lagde derhieme hos ham. »Ia,« sagde ieg, »vem fleer skal der verre med?« Da sagde hand, at John nok vilde verre med; men da vi sagde det tel ham, da sagde hand nei, det torde hand ikke for sin konne. »Men,« sagde hand, »ieg skal tale med Niels Biørren derom. Hand gaar nok med, og ham kan man stoele paa, at hand ikke er utroe.«

Altsaa bliver tiden bestenbt, og da skulde ieg komme hen tel Fredriksen, og saa skulde Niels Biørren nok verre der. Men nu skulde ieg følge med hen tel Fredriksen, da hand nu ikke boede der, som hand boede, da ieg boede herude; men nu boede hand hos skollelærren paa Fræsløv [ɔ: *Freerslev*] Overdræv. Da ieg nu kom der, og John var gaae sin vei, da talde vi vidre om, vorledes vi skulde forholde os tel den bestenbt tid, og da sagde hand, at ieg skulde gaa hen tel Didrik Jensen og laanne hans sabel og saa een lygte og da komme tel den omtalde tid. Da skulde hand nok sørge for, at alt var i sin regtighed. Da gaar ieg tel Didrik Jensen og bliver der tel den tid, som ieg skulde møde hos Fredriksen, og da fik ieg sablen og lygten med mig. Det var dagen før Roskilde marke, som vi skulde gjørre denne forbrydelse, og da ieg nu kom tel Fredriksen, da var Niels Biørren der. Da sagde hand tel mig, om ogsaa ieg havde mod dertel, – »ellers har ieg een flaske brendeviin med, og tag di [ɔ: *dig*] nu et par gode snapse.« Da ieg aldrig har kundet giort noget ont, førren ieg har verret ful først; men da har ieg ogsaa blevet frygtelig at komme tel, – iseer naar det har galt om min friheds tab, da ieg saa heller gav mit liv tel priis, en som ieg lod mig tage tel fange. See, det vist Niels Biørren, derfor havd hand taget det ulykkelig // og forbandet brendeviin med, fordet at ieg ikke skulde betænge

CXLVIX

mig paa at følge med, da di ikke torde gaa alene, uden ieg var med dem.

Men eenden ieg nu gaar vidre med denne fortælning, saa maa ieg sige Dem noget, som ieg glemte den gang, som ieg gik med Fredriksen og John fra Didrik Jensen og hen tel Fredriksen. Da tog ieg og Fredriksen ver in hest at ride paa henne paa Sgævning [ɔ: *Skævninge*] Mark. Men John vilde ikke have nogen, og da vi kom tel Fredriksens huus, da lod vi hestene gaa derres vei telbage igen, da vi ikke havde dem længer en som en quartmiil at ride paa dem.

Da vi nu gaar hen tel Mars Hansen, da tager ieg og Fredriksen ver en knepel i haanden, og Niels Biørren tager den omtalde sabel i haanden, og saaledes gaar vi derhen tel hans huus. Da vi nu kom dertel, da vilde vi gaa ing af et vindue; men da vi begynde at at bræge, da raaber konnen tel os, vem det var, som der var ved vindue. Da svarde ieg uden vidre betæ[*nk*]ning, at det var politie fra Hillerød, som der kom for at eftersee derres penge, da det var mælt, at di havde falsk penge; »og derfor maa Di lukke os op, at vi ikke skal bruge magt for at komme ing.« Men det vild den bange kunne ikke. Altsaa løb vi røvre dørren op uden vidre snak. Da gik ieg og Niels Biørren ing, men Fredriksen blev udenfor, da konnen kænde ham, og tellige med for at passe paa, at der ikke skulde nogen løbe ud at hende folk tel hielp. Da vi nu var inge, da tænde konnen lys og bad for sit liv og sit diende barens liv. Da sagde ieg tel hende: »Ver Di ganske rolig. Der skal ikke skee Dem noget ont. Men Di seer nok, at vi er tyve og røvre imod min villie. Men da retten nu har drævet sit spel med mig saa længe, entel at ieg er blevet in fiende og skræk for dem, som kænder mig, derfor maa Di sige os, hvor Di har Derres penge, for ellers maa vi bruge magt for at faa Dem tel at sige sandheden.« Men det sagde ieg kons, fordet hun skulde sige os, hvor pengene var, da hendes mand ikke var hiemme. Da sagd den

stagels kone, at pengene var ikke hieme, men di var sat ud i gaar paa rende. Men det vilde ieg dog ikke trod. Men da lukker ieg alle di gemmer op, som der var i huuse, men fant kuns tre daller og saa een sølvbeslagen tobagspibe og sa[*a*] tre trøier af mande[*n*]s med sølvknabb[e]r i og 6 vester med sølvknabber i og een uden knabber og et par blaa beenklæder og et skørt og een guldhuue og en nye siorde [ɔ: *skjorte*] og 5 ahlen blaat klæde og 30 ahlen lærre og 4 lagner og et blaat dreils sængeomhænge og en silgehuue med baan af samme slags.

See, alt det tog vi med med os. Da det var frygtelig mørk, og ieg ikke kænde markkerne saa godt som di andre to skeilmer, saa løber ieg ig en frygtelig stoer tørvegrav med en stoer bult tøie, og det, saa at vandet staad op over mit hovet. Men ieg kom snart op igen samt med bulden, da di andre loe høit af mig. Men da vi nu kom hiem tel Fredriksens huus, da skulde vi deelle vorres bytte. Da tog Fredriksen d[*e*] 5 ahlen klæde og een daller af pengne, og Niels Biørren fik een daller tel sin part. Meer vilde hand ikke have, da hand var bange, at der skuld komme nogen hiem hos ham at fissenteerre [ɔ: *visitere*] der. Altsaa skulde ieg tage alt det andet med mig og selge det, og dermed gaar ieg min vei hen tel Didrik Jensen. Men da der var saa meget tøie at bærre, og tellige med var ieg vaae fra top og tel taae, saa blev ieg saa træt, at ieg maatte legge mig ned i een grøft. Som ieg der legger, da kommer den mand ridnes med to andre, ver paa sin hest, lige saa stær, som hestne kunde løbe. Det var ham, som vi havde bestiolen. Men di kunde ikke see mig, da ieg // lagt ned. Men haft ieg derimod ikke lagt mig, da havde di saamen taget mig tellige mig [ɔ: *med*] alt mit tyvebytte.

Da di nu var borde, da gaa[*r*] ieg hen og gemme di 30 ahlen lærre i een sangrav tellige med in deel af det andet, og da gaar ieg tel Didrik Jensen med det øvrige. Men da var Didrik og hans kunne kiørt tel markke. Da giver ieg hans datter den

CXLVI

guldhuue, og hans svigermøder giver ieg een væst og to lagne[r], og sa[a] tager ieg di stiolne beenklæder paa tellige med trøie og væst og siorden fra samme sted, og saa tager ieg een troie og væst og den sølvbeslagen tobagspipe med mig, og da gaar ieg tel Fredriksund, hvor ieg kom tel, da det var aften; og da gaar ieg ing tel en brendeviinsmand, hvor ieg skulde blive om natten. Men der sat to pinge [ɔ: piger] i den stue, som ieg opholdt mig i, og arbeide. Den eene af disse talde meget venlig tel mig saavel med munden som med øine, saa at ieg ikke længer kunde modstaad hendes skønne ansigt og søde ord. Da ieg nok saa, at den stagels pige trængde tel noget (vad det saa var), saa vilde ieg gerne tienne hende deri, dersom det staaed i min magt. Altsaa begynde ieg at tale venlig med hende og karreseerre let med hende og tale om kjerlighed med hende. Og da ieg skulde blive der om natten, saa sagde ieg tel hende, at hun skulde passe paa at komme tel at vise mig mit sove-kammer, da kunde vi maaskee lærre at kæmde hinanden bedre.

Men som ieg der sitter og taler med hende, da siger hun: »Tag di i agt for den karl, som der sitter henne ved bordet, og lad ham ikke see, at du taler saa meget med mig, da hand løbe efter mig nu i[t] halvt aars tid; men ieg kan ikke lide ham.« Da sagde ieg, at »den karl bryder ieg mig ikke om, og hand vil ikke mig meget; og skulde hand lade sig ingfinde, da skal ieg nok tage imod ham, vorner [ɔ: hvornår] det skal verre; det kan du, min søde pige, verre meget[t] rolig for.« Altsaa bliver vi meer fortrolig i vorres tale; og den anden pige gaar ud, og ieg trode, at der ikke var nogen, som gav agt paa os. Da tager ieg den skønne pige om hendes hals og trykker hend et brennende kys paa hendes rosenmund, som hun besvarde mig lige saa kjerlig igen. Men da vi holt temlig længe fast paa hinanden, saa seer den omtalde karl det, og hand kommer strags hen tel mig og spørger mig om, vad ieg havde med den

pige at bestelle, »da det er min kjerst,« sagde hand tel mig. Da sagde ieg tel pigen: »Er det sandt, vad hand der siger, saa sig det nu, mens ieg hørre derpaa, da ieg ikke vil tage di, naar du er hans elskede.« Da sagde hun ham det lige i øine, at det ikke var sandt; »men hand har løbet efter mig lige som in gal hund.« Da sagde ieg: »Der hørre du, at ieg ikke vil tage din kjerst fra di. Men da hun nu selv siger di det i øine, saa taler ieg med hende saa længe, som ieg finder for godt, uden at spørge di derom; og du maa vide, at hun alt har lovet mig sin kjerlighed, vorner [ɔ: hvornår] ieg forlanger den.«

Nu bliver denne karl vred, og det eene ord tager det andet, saa at hand byder mig pryl. Men da sprenger ieg strags hen tel ham og slaar ham en skalle, saa at hand styrder, og da giver ieg ham nogle gode ridbeensstød, saa at hand styrde og raaber gevalt. Nu kommer manden eller hans herre og kaster mig paa dørrren samt med mit tøj. Da ieg nu ikke saaledes vilde lade mig kaste ud, saa sagde ieg til manden, om ogsaa hand trode at banke mig af. Men da sagde denne mand: »Det forlanger ieg ikke. Men gaae du din vei; ieg kender di [ɔ: dig] nok, men ieg vil ikke kende dig og heller ikke giørre di [ɔ: dig] ulykkelig. Men gaae du barre din vei.« Da fatte ieg mig og takke manden for hans godhed imod mig og bad ham om forladelse, og at hand ikke maatte verre vred paa mig. Da sagde hand: »Nei, det er ieg ikke. Men ieg sydens [ɔ: syntes], at det var synd, at du skulle komme i forlægenhed for den knægt skyl, da hand er in nar og vil tvinge sig paa den stagels pige, da hun ikke kan lide ham.« // Da sagde ieg god nat tel manden, og dermed gaar ieg.

CXLVII

Men da ieg kommer ud paa gaden, da kommer der ind pige, som kalder af mig og tager fat i mig og siger: »Min kjerre ven, du maa dog ikke saaledes forlade din stagels trod og hengivne pige, førren hun har talt med dig, og du maa sige mig, vorner [ɔ: hvornår] du kommer igen; og du skal ikke gaa nogen

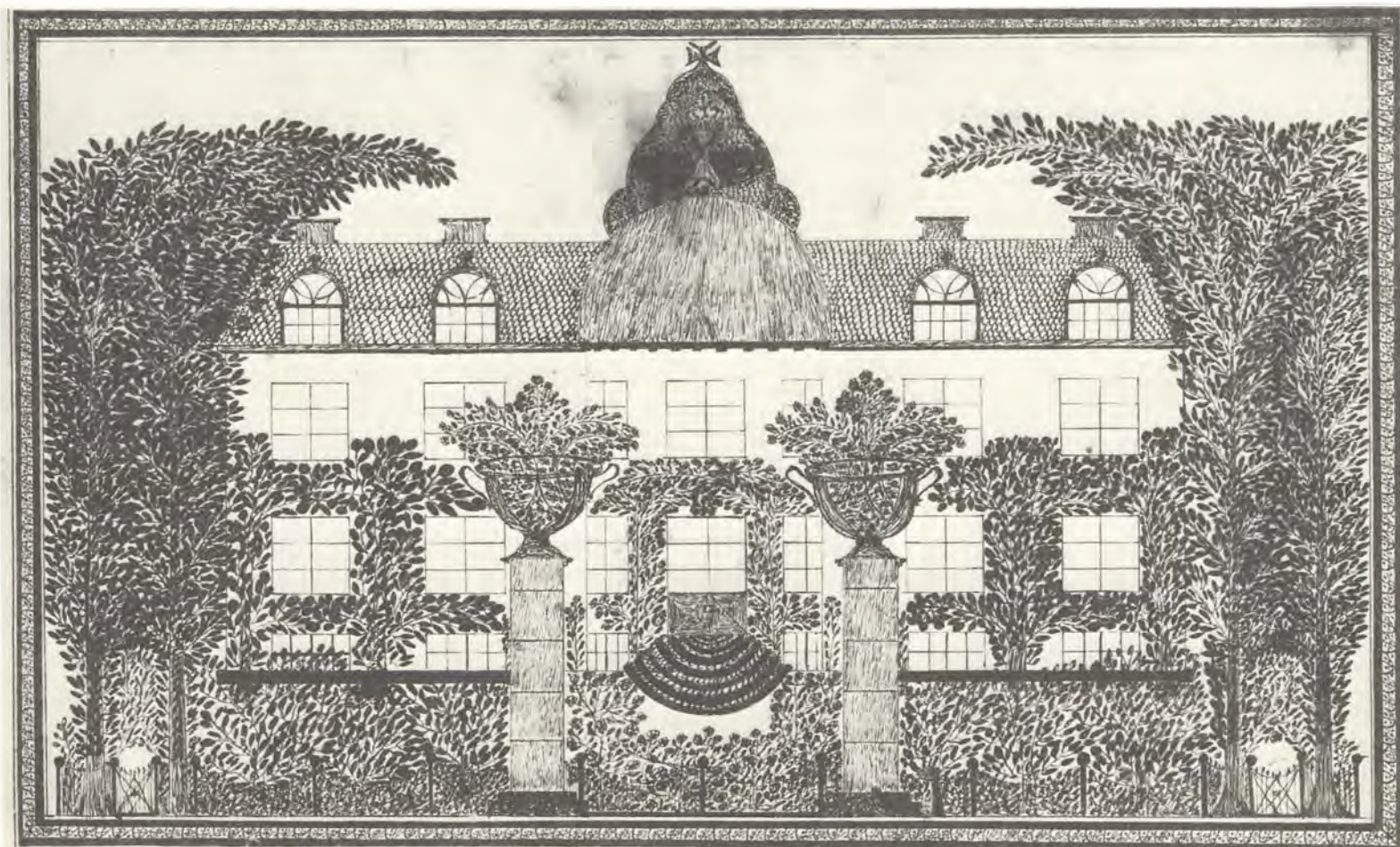
anden sted hen i nat, men følg med mig ing i vorres gaar, da skal ieg sette di paa det sted, hvor der ingen kommer; og da kloken er slagen 9, saa er det snart paa den tid, at folkene gaar tel sængs. Og du maa vide, at ieg kænder di [ɔ: *dig*] bedre, en som du troer. Derfor følg mig, da skal du bedre lærre at kende mig.« Altsaa følger ieg med hende ing i gaar[*den*] og ing i et liden kammer, hvor der staa en sæng, som hun lede mig hen tel, da der ikke var lys. Og da sagde hun: »Der kan du lege di. Det er min sæng, og her kommer ingen uden ieg,« og dermed gaar hun sin vei. Men hvor forbause bliver ieg, da hun lukker dørrn i laas. Da tængde ieg: er hun falsk, da har hun herlig fange di [ɔ: *dig*] her i sin snarre, da ieg ikke saa nogen udflugt. Men, tængde ieg, du maa klæde di reent af og saa læge di tel at sove, som ieg trængde haart tel, og dersom da nogen komme, da kan di dog see, at ieg ikke er komme her for at stiele. Altsaa gaar ieg tel sængs og falder strags i søvn.

Men da ieg nu har lagt nogen tid, da vaagner ieg ved det, at der er noget, som trykker mig [ɔ: *sig*] saa fast tel mit bryst, saa at det gjør ont i det; og hvor forskræke bliver ieg, da ieg ikke kan røre mig af det sted, som ieg lagde paa, men er omslønget af et par kraftfulde arme, og røre mig torde ieg ikke. Men nu faar ieg den eene haand los. Da faar ieg fat paa et par deielig store fruentimmerbryster. See, da var det først, ieg saa, vem ieg var omfatte af, og da faar ieg hende om livet igen. Nu begynder hun at tale tel mig og siger: »Du troer nok, at ieg er gal. Men du kan trod, at ieg kænde di lige saa snart, som ieg saa di, og det er ikke den første gang, at vi legger i seng med hinanden, – nei, det er det ikke, du trodløse.« Nu gav hun sig tel at græde og omfatte mig lige saa fast som før. Men ieg kunde ikke begribe, vem hun var. Nu fortryder ieg, at ieg er gaae med hende dering; men ieg tængde ogsaa, det kunde verre forstelning, – at det var ind liderlig pige, som gjorde det for at faa sinne daarlig lyster styrre hos

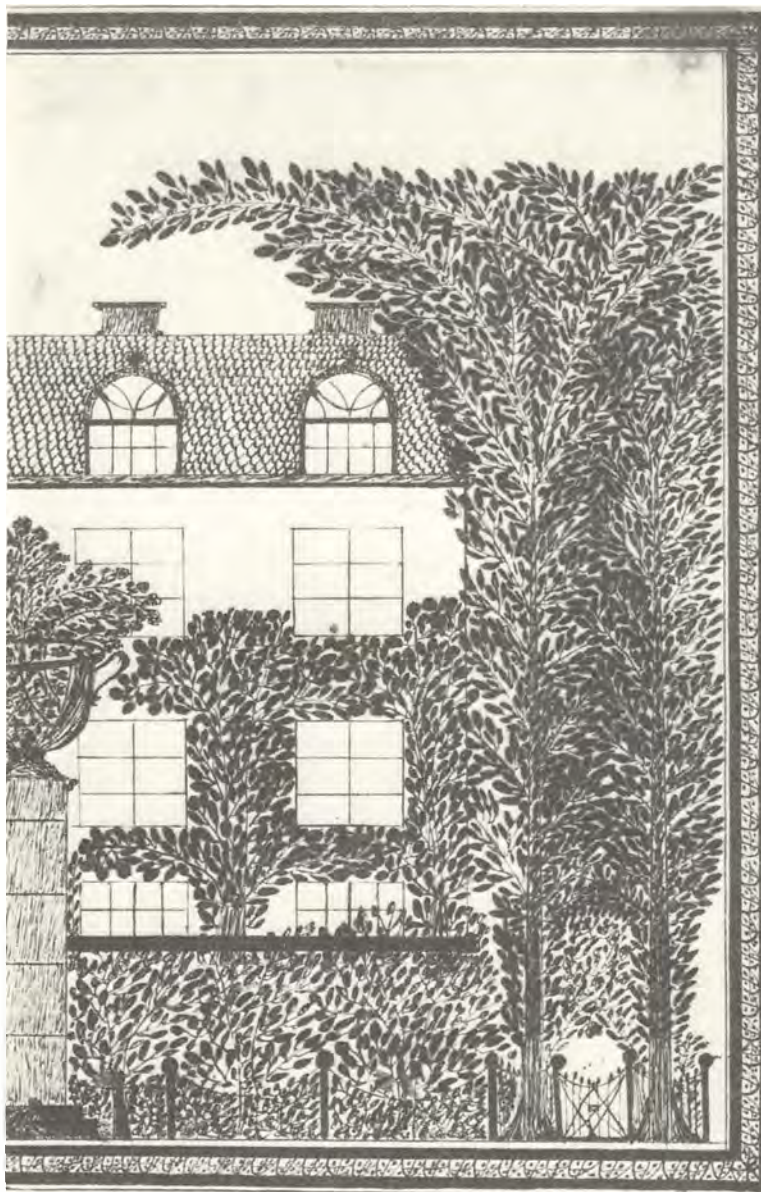
mig. Altsaa begynde ieg io at lade mine hænder gaa paa aske- lig steder hos hende. Men det bryder hun sig ikke om men siger: »Gjør du kuns, vad du finder for godt.« Da tæng ieg: det skal du ikke bede mig om meer en som in gang. Men jeg tog io, vad ieg blev telbyt. Men da vi nu har fornøie os saa meget, som vi synes, da sagd hun tel mig: »See nu, min ven, – nu tænger ieg nok, at ieg har fange [*dig*] i din ægen snarre, da du nok er blevet fader hos mig i denne nat; og nu skal det ikke gaa, som det gik den gang, som du kom tel mig og berøvde mig min ære fra og fulgdes med mig fra Kiøbenhavn og tel Hillerød, hvor vi kom tel om natten, da kloke[*n*] var 12, og du lovt mig, at du nok skulde skaffe mig logi, som du troelig holt. Men du tog feil og lagde di der i samme sæng med, hvor du snart fik forført min uskyldighed. Saaledes var vi der i to dage, da der var marke. Men den anden dag da blev du borde, saa at ieg aldrig vergen hørde eller saa di meer, og ieg var bange, at ieg var blevet frugtsomlig ved di; men det var dog ikke telfelde den gang. Men nu tænger ieg nok, at det er skeet. Da svor ieg paa det den gang, du var gaae fra mig, at der aldrig noget manfolk skulde narre mig meer, og ieg aldrig skulde enlade mig med nogen, førren ieg fant di [ɔ: *dig*] igen, og det var i apriiil maane 1827, som du talde [*til*] mig og kom tel mig ved »Tre Flasker« inge ved Kiøbenhavn og fulgdes med mig tel Hillerød. Kan du nu kænd mig?«

Ia, da kænde ieg hend, men vad // kund det hielpe mig, da ieg nesten var saa ulykkelig, som ieg kunde blive. Da sagde ieg tel hende: »Det gjør mig ont, at ieg var saa uforstandig at gaa med di hering. Havde ieg tængt det, da skulde du vist ikke faae mig med dig hering; og dersom du nu er blevet frugtsomlig ved mig, vad skal der da blive af med dig? Og vid, at ieg er ulykkelig, da ieg aldrig veed mig nogen dag siker for politie, som søger efter mig.« Nu siger hun tel mig: »Det kan verre lige meget, eenden ieg er blevet frugtsomlig eller ei, da

CXLVIII

[Ill. 33.] D[e]l tel et jagtslot – den 11. august 1840 – af Ole Kollerød. [Foto: Det kgl. Bibl.].

[Ill. 34. Udsnit af billedet på modstående side, visende det detailrige løv-værk. Foto: Det kgl. Bibl.].

det ikke er din skyl, men det er min ægen skyl; og du kan godt blive her i mit kammer nogle dage.« Da sagde ieg: »Nei, min kierre pige, det bevarre mig [Gud] fra at blive her, at der kunde komme nogen at faa mig at see. Da var du io ulykkelig med. Nei, min gode pige, det gjør ieg ikke. Før vil ieg lade mig tage fat af den først, der kommer tel mig.«

Nu gav hun sig tel at græde, da ieg ikke vilde blive. Men da tængde ieg: du maa love hende at komme her igem, og da ieg sagde det, da berolig hun sig. Og nu, da det var hen imod dag, da siger ieg en venlig levvel tel hende, og da maatte ieg rive mig los fra hende, om ieg ikke vilde førre hende i ulykken med mig.

Og da gaar ieg tel Roskilde marke, hvor ieg treffer Didrik Jensen og hans konne og Fredriksen. Der selger ieg mine guldørenringe tel D. Jensen tellige med tre dusin af di sølvknabber fra Fræsløv [ɔ: *Frærslev*]; og den sølvbeslagen pipe bliver stiolen fra mig. Og da gaar ieg tel Kristen Pedersen for at spørge tel min kierst, og da ieg kom der, da fortalde di mig, at Sidse var blevet fri igen, men at hun skulde lede mig op og saa bringe mig ing tel Blaa Tarren. »Men,« sagde ieg, »det skal blive løgn, at hun skal anholde mig.« Og nu solgte ieg to vester tel denne mand og det skiørt fra Fræsløv, og da gaar ieg her tel byen og selger to triøer [ɔ: *trøjer*], den eene tel en konne i Larsbiørenstræde, og den anden tel in maskendisser, Aage Blom, tellige med et lagner, og di øvrig sølvknabber solgte ieg tel en guldsmed i Lile Kongesgaden. Og da bestelde ieg mig et par ørenringe igen, og nu gaar ieg tel Fredriksun igen for at tale in gang inu med den omtalde pige. Men da maatte ieg først skrive hende et brev tel, at hun kunde passe paa, naar ieg kom, da ieg ikke torde gaa ing i stuen meer.

Da ieg nu kom der tel byen om aftnen, da past ieg den bestemte tid og kom uden for den mans poridt, som hun tien-de. Og da ieg havde vendet it kvarter, da kom den gode pige

og taag mig ing i sit kammer ligsom før, og da maatte ieg blive der den nat ligeson første gang, ieg var der med hende. Og da det var hen imod dag, da siger ieg hende det siste levvel, og siden har ieg ikke seet hende.

Nu gaar ieg derfra og tel D. Jensen. Paa denne vei bliver ieg tørstig. Da gaar ieg ing i et huus for at kiøbe mig noget at drikke. Da ieg kommer dering, da er der ind smok ung konne med et diende baren, og saa var der en liden pige paa 10 aar; men denne var hun stemoder tel. Denne konne sat og græder, saa at taarne løber hende ned af di skøne rosenskinder. Da gjorde det mig ont for den stagels konne, og da ieg seer det lile baren, da trode ieg, at dens fader var død. Da sagde ieg tel den gode konne: »Berolig Dem, lile motter. Moskee Derres mand er død for Dem. Men det kan io dog ikke hielpe, at Di tager Dem det saa ner derfor, da det, som ingang er tabt, er ikke tel at faa telbage, om man saa græder baade nat og dag. Og Di er io en smok konne. Di kan io snart blive gift igen, og ieg vilde kalde mig lykkelig, naar ieg havde mig saa smok ind lesagerinde, som Di er.«

Da ieg sagde det tel hende, da begynde hendes øine at flame op i in frygteli jld, og da begynde hun at bande og torden, saa at ieg var ferdig at blive bange for hende. Men da hun siger: »Nei, det var ikke saa vel, at satan vilde tage min tyran bordt fra mig, eller ahnd ma[a]tte knæke sin hals, naar hand gaar hiem fra Fredriksun om natten med sin snyde saa fuld, at han bliver borde i hele uger. Men naar hand da kommer hiem, saa mishanler hand baade mig og sinne børen som in sandt bødel. Og maatte hand barre styrde ned i den storre bro, som hand skal gaa over, naar hand gaar hiem. Ia, ieg maa selv sørge for jldebran, om ieg ikke vil fryse ihiel tellige med børne. Ia, ieg maa selv sørge for alt, vad ieg skal have, og den først konne slog hand da saa godt som ihiel, og da kom den skurk over paa

den anden side af stranden for at søge sig ind konne igen, da der ikke var nogen, som kende ham, der vilde have ham tel mand. Men da hand kom til min fader og fride tel mig, og da min fader saa, at hand havde saa godt et huus, da trode hand, at ieg kunde blive lykkelig. Men ieg er meer ulykkelig en som den største forbryder; det kan Di trod, at det er sandt, vad ieg siger Dem, og det er ikke af onskab, men det er min hiertens meening.«

Ia, da ieg hørde det, da beklage ieg hende meget. Ia, det gjorde mig ont, at saadanne in tyran skulde have saa smok ind konne; og da ieg havde tid nok, saa blev ieg der tel hen imod aften, inden ieg gik vidre fort; og da ieg ikke godt tord gaa om dagen, saa kunde ieg lige saa godt blive der, som ieg skulde legge mig ude i grøfterne. Da ieg saaledes blev meer og meer fortrolig med hende i vorres samtale, og da hun spurgt mig, om ieg var gift, og hvor ieg var fra, da sagde ieg, at ieg var fra Fredriksværg, og at ieg var ungarl, og at ieg heller ikke havde nogen kierst inu. Da saa hun temlig væst paa mig; »og,« sagde hun, »er Di et menskee, som der kan tie, og har Di melidenhed med mig ulykkelig?« Da sagde ieg ia, at »det kan Di stoele paa, min gode.« Nu sige hun sin meening saaledes: »Den som [o: *dersom*] ieg kan faa den gode tidende, at min mand er død – lige meget vorledes hand er blevet af med livet – da er Di min mand og elskende. Sørg nu De derfor, saa snart som tid og leilighed gives dertel.« Ia, ieg gyst ved dise ord, som hun der sagde tel mig. Men da det var et godt sted at opholde mig paa imellem, naar ieg var usat for at blive taget fat, saa lovt ieg, at hendes ønskee nok skulde blive opfyldt. Men der skulde tid tel, og saa maatte ieg ogsaa lærre at kende hendes mand. »Og imillertid skal ieg nok komme tel Dem saa ofte, som ieg kan faa tid dertel. Er der noget, som ieg kan tienne Dem i, da skal ieg opfyldte Derres ønske, i vad det saa er da.« Ia, da blev vi ennu meer fortrolig med verandre med

vorres samtale, – ia, ieg blev der den nat hos hende, da hun sagde, at ieg endelig maatte blive der hos hende tel i morgen, »da min mand ikke kommer hiem førren i morgen aften.« Og da ieg der kunde legge i sikkerhed, see saa blev ieg io gerne hos denne smoke konne.

See, det er den samme smoke konne, som ieg havde talt om i Blaa Taarren tel den arestandt, som der sat hos mig den gang, ieg disenteerte derfra siste gang. Men da ieg ikke havde sagt ham, hvor denne konne boede, saa kunde hand ikke fortælle retten det, og ieg sagde dengang, som di fik mig fat igen, at ieg ikke kende nogen smok konne, og at det var løgn, som hand der havde sagt. Men da ieg ikke vilde giørre den stagels konne ulykkelig, saa benægte ieg det, da ieg havde meer med hende at bestelle, en som noget dødlig menske maatte faa i [ɔ: at] vide, og at hun kunde verre tosse nok tel at sige alt, naar hun hørde, vad for in pe[r]son hun havde lagt sig efter, og vem hun havde betrodt saa frygtelig hemligheder. Ia, naar hun nu havde hørt mine forbrydelser, og at ieg havde telstaae alt, da kunde hun io trodt, at ieg ogsaa havde sagt om hende, vad vi havde haft telsammen. Men det bevarre mig Gud fra at sige saa farlige hemligheder, da der er ulykkelige nok aligevel.

Men da ieg nu har lagt der hos hende den nat, da gaar ieg hen tel D. Jensen for at hende det sængeomhænge og saa at hørre, om hand ikke havde hørt noget nyt, og derfra og til den omtalde Fredriksen og derfra og tel Kristen Pedersen, og der lagde ieg omhænge, mens ieg gaar hering tel byen for at see, om ieg ikke kunde faa fat paa Sidse. Da ieg nu kon hering om aftnen, // da gaar ieg ned tel min svogers post i Storre Kongesgaden, da hand var gadevægter. Der faar ieg en ubekent person tel at gaa hen at spørge ham om Sidse. Da sagde hand, at politie lyste baad efter hende og mig, og dersom hand kunde faa i [ɔ: at] vide, hvor vi var, da skulde hand anholde os bege to. See, det staar ieg ikke langt fra og hørre, og da den

person, som ieg havde sent derhen, sagt ham, hvorledes ieg saa ud, da vilde hand hen at tage mig fat. Men da løb ieg min vei, det best som ieg kunde, da ieg saa, at min svoger var saa god imod mig. Nu tængd ieg paa en anden maade at faa hende fat, da ieg tager logi paa et gæstgiversted om natten tel om morgnen.

Da gaar ieg ned i Larsbiørenstræde i den kælder tel den konne, som ieg solgt den eene trøie tel, og der skriver ieg et brev tel min søster her i bye[n], og da faar ieg in ubekent soldat tel at gaa med det tel hende, og saa bringe mig svar telbage igen. Da hand nu kommer med det svar, da siger min søster: »Naar kloken er 5 i eftermeddag, da skal du møde mig i Lile Kongesgade. Da skal ieg nok skaffe di [ɔ: dig] fat paa hend, som du forlanger, da hun er her i byen.« Altsaa, da ieg har læst det, da beholder ieg denne karl hos mig, fordet at ieg kunde bruge ham tel at bærre hendes tøie herved for det første. Da tiden nu kom, da tager ieg karlen med, og da møder ieg min søster paa det omtalde sted, og da siger hun: »Gaa du derned i den kælder, da skal ieg snart vere her med Sidse.« Og da gaar ieg med karlen ned i den kælder, som hun sagde, og tager vi os en snaps; og da der er gaae i[t] quarteer, da kommer min søster og kalder mig ud, og da er Sidse med hende; og da sagd hun tel mig: »Der er din kierste, og nu farvel med dig.« Da tager ieg Sidse med i kælderen og gav hende noget at spiise, da hun snart var ferdig at styrde af hunger, da hun ikke havde noget at læve [af], da justisraad Fredriksen havde taget fra hend, vad hun havde, ligsom en anden røver plyndre folk ud.

Da hun nu havde spiist, da gaar ieg og karlen med hende derhen, hvor hun havt sit tøie, og det lader ieg karlen bærre i Larsbiørenstræde, og da følger vi med dertel. Da ieg nu kom der, spurgede ieg konnen, om den kuffert kunde staa der, tel ieg kom hering tel byen igen. Da sagde hun ia dertel, og da gaar ieg med Sidse ud tel Kongens Lynby tel Tømmer-Lene, hvor vi forblev i tre dage, og da gaar ieg derfra og hen tel

Fredriksen, vor vi forblev i to dage. I den tid sgar ieg et par beenklæde af det klæde fra Fræsløv [ɔ: *Fræerslev*] tel Fredriksen, og da fortalde hand mig, at hans vert vilde have ham tel at brende det huus af, som hand der bode i, da det var gamelt og assereere høit. »Men,« sagde hand, »ieg tør ikke sette jld paa det, da ieg maa tage min konne og børen hen tel mine forældre, og da reiser ieg tel Kiøbenhavn, imens det skal skee. Men da kan du godt verre her telstede og giørre mig den tienste.« Da sagde ieg: »Nei, min gode ven. Det giør ieg ikke, for da kunde ieg faa en farlig sag paa mig der. Men det kan io Niels Biøren bedre giørre en som ieg. Det er en god ting for mig at pase paa, at ieg ingen sag faar paa mig, saa længe ieg er dissenteert. Og det skal ieg nok pase paa nu, da ieg ikke vil forretage mig noget ulovlig meer. Men ieg vil see, om ieg ikke kan faae falske papir for mig og Sidse. Men det maa hun ikke vide noget af.« Da sagde hand: »Du kan faa nogle saadanne af mig, son [ɔ: *som*] du godt kan hielpe di [ɔ: *dig*] ned [ɔ: *med*], tel du faar nogen andre. Det er skøiderne paa mit huus, som ieg har solgt.« Ia, di er io meget gode for det første, og da faar ieg dem med mig. Og nu gaar ieg hen tel D. Jensen og tager Sidse med mig derhen, hvor hun forbliver i 8 dag.

Imens gaar ieg hen og tager alt det tøie, som ieg gemte i den
 CLI // omtalde sangrav, nemlig di 30 ahlen lærre med meerre, og det tager ieg hen tel D. Jensen. Di 30 ahlen lærre giver ieg ham. Og nu gaar ieg tel min broder, som dengang boede i Bahlrup, og taler med [*hans*] konne, men ikke med ham. Og da kiøber ieg derres papir af hende. Men det har hun giort falsk eed paa og siger derimod, at ieg har tvongen hende med in kniv tel at ulover [ɔ: *udlevere*] mig dem. Men det er ikke andet en som sluder og løgn. Men Gud hielpe hende, dersom ieg havd sagt det regtige, vorledes ieg havde faae di papir; men det barre [ɔ: *bevare*?] mig Gud fra at sige det.

Da ieg nu havde di papir, da reiser ieg ned tel Holbæg i

Skomagerkroen for at leie mig et huus. Men da ieg sitter deringe, da kommer der in hestepanger fra Fredriksbærre, som kaldes for den lile Johan; og hand kende mig, men seer mig ikke, førren ieg alt er ude af dørren, og da ieg løb fra min frake, saa kunde di ikke enhende mig, enden ieg naaed skoven; og da ieg først kom der, saa maatte di lade mig gaa; men fraken fik di fra mig, og ieg har heller ikke seet den siden.

Da ieg nu var lykkelige komme dem af syne, da gaar ieg af Fredriksun tel og derfra og tel den omtalde konne, vor ieg forblev den nat, og da gaar ieg tel D. Jensen, hvor ieg nu ikke var saa velkommen, da ieg ikke havde stiolen noget tel ham. Da konde ieg nok see, at vi ikke kunde verre der længer, og da min kierste fortalde mig, at hun maatte sulde i di dage, som ieg havde verret borde, da sagde ieg, at ieg havde givet den skurk saa meget, at hand godt kunde føde baad mig og hende i[t] halvt aar uden tab. »Men nu skal vi ogsaa gaae i morgen vorres vei, og da skal vi ikke komme her meer, det skal ieg love og holde.« Ia, ieg fik det selv at see, da vi blev i sængen, tel kloken var tie om morgnen, men der kom ingen kaffe tel os den morgen. See, da kunde ieg see, at det var sant, va Sidse sagd om dem, at det var noget falsk ragerpak, som barre vilde have, men ikke give noget igen. Alts[å] klæder vi os paa, og da gaar vi vorres vei, efter at ieg havde sagt ham, vad hand var for in skurk imod mig. Og da gaa vi tel Fredriksun, og da vi kom der tel aften, saa gaar vi ing tel in mand, som hider Mækeilsen, hvor ieg tager logi for den nat.

Som vi nu sitter, da kommer der in karl hen tel mig og siger god aften tel mig. »Ole, er du her med din konne?« Da blev ieg som forsteene, da ieg saa, at hand kende mig; men dog fatte ieg mig strags og helste god aften paa ham igen og sagde ia og byder han [ɔ: *ham*] in snaps, som hand ogsaa drak hos mig. Men da seer ieg, at hand siger noget tel verten om mig; men det kunde ieg ikke hørre. Men manden sagde, saa ar ieg

kunde hørre det, at det kunde verre ham det samme, vem ieg var. Altsaa tængde ieg, at det var om mig og om min disention, som hand fortalde tel min vert. Men da forlangde ieg at komme tel sængs, som ogsaa skeede, og da lagde ieg in sort kiol tellige med et silgetørklæde hos manden; men det fik ieg heller aldrik meer.

Mem da det nu er dag igen, og ieg er ude i gaarden for at vaske mig, da seer ieg ing i stuen. Da sitter der to betiender, som skulde tage mig fat tellige med Sidse. Men da gaar ieg ing i kamre for at faa Sidse paaklæt i en hast, og da gaar vi ud af porden tel gaden og ned af den modsatte vei. See, nu kunde betienderne vende længe nok, tel at vi kom ing i stuen. Altsaa gaar vi nu af Kiøbenhavn[n] tel. Da vi kom tel Maaløv, da kom der in karl tel os, som skulde her tel byen med en stoer pakke, som hand bar paa sin ryk. Ham kende ieg fra Forbedringshuuse, da ieg havde seet ham der. Hans navn er Kristen Nielsen, og nu er hand ingdømt her i Slaverige. Denne karl solgte ieg en af di væster tel, som ieg tog i Fræsløv [ɔ: *Freerslev*], for to mark. Da gaar vi hen tel Kristen Pedersen

CLII

for at hende det omtalde sængeomhænge og // bringe det hen tel Tømmer-Lene for at selge det. Da gaar vi begge to derhen tel hende, og hun selger genstanden for 5 daller, og den eene daller gav ieg hende for sin umage, og der blev vi i tre dage.

I denne tid gaar ieg hering tel byen in aften. Da ieg kom tel Viintappergaarden, da kom ieg tel in kobersmedsven, som skulde her tel byen og hende 10020 daller. Denne spørger mig, hvor ieg var fra, og vad ieg var. Da sagde ieg, at ieg var her fra Lynby og var tømmerensven. Da sagde hand, at hand var fra Bræde og var kobersmed. »Men,« sagde hand tel mig, »skal Di hiem i aften?« Da sagde ieg ia. »Saa følges vi ad,« sagd hand, »da ieg ikke ellers tør gaa alene hiem saa sildig med saa mange penge paa mig, og ieg har mang smaa børen, som skal forsørges. Derfor maa ieg pase paa, at der ikke kom-

mer nogen og tager pengene fra mig. Og da denne veie er vanskelig om natte at gaae paa, saa maa Di endelig sige mig, hvor ieg skal treffe Dem.« Da sagd ieg: »Mig kan Di treffe i Larsbiørrenstred, naar kloken er 9, og da kan Di verre meget rolig for, at den, som der kommer for at bestiele Dem, hand skal vergen komme for tilig eller for sildig men lige telpas, saa at hand vist aldrik meer skal forlange at fornerme nogen meer paa landeveien om nattetider, saa længe ieg er hos Dem.«

Da vi nu kom her tel byen, da gaar hand sit ærende, og ieg met[ɔ: *mit*]. Ieg kiøbt mig et par skoe, og saa var ieg henne at hende di ørenringe, som ieg hav[de] bestelt i Lile Kongesgaden; og da gaar ieg paa det omtald sted, som hand skulde møde mig, og da kom hand ogsaa snart, saa vi kunde følges ad hiem efter aftale. Men enden vi gaar ud af byen, da drikker hand sig saa ful, at hand næsten ikke kunde gaa. Da tager ieg det tøie fra ham, som hand havde kiøbt, og da tager ieg ham under armen, og nu gaar vi af Lynby tel. Men da vi kom tel Lundhuuse, da kunde hand ikke gaae længer men maa legge sig ned i grøften, og ieg ved siden af ham. Som vi nu legge der, da kommer der to mand tel os. Da siger den eene: »Di sover godt begge to;« men deri feile di, da ieg ikke sov. Men den eene siger: »Lad os see, om di har noggen penge hos dem.« Men da springer ieg op med in stoer knæbel i haanden og slaar den eene paa sin pande, saa at hand styrder om, og den anden løb sin vei. Men ieg blev bange, at ieg havde slaget ham ihiel. Men som ieg saaledes stoer, da springer hand, som ieg havde slaget, op med og løb sin vei, og da kalder ieg paa min følgesven og siger tel ham: »Lader os gaa vorres vei, da her har verret to, som vild plyndre os ud. Men ieg havde ner slaget den eene af dem ihiel. Og da den anden saa det, da løb hand i steden for at hielpe sin kamrat. Men den, der falt, kom sig dog igen; og nu maa vi god [ɔ: *gå*], det best som vi kan, da di ellers kan komme igen med fleerre.«

Ia, nu springer min forbause følger op og omfavner mig og takker mig saa mange gange, for at ieg past bedre paa en som hand; »og ieg kan alene takke Dem for, at ieg har mine penge i godt behol.« Nu gaa vi af Lynby tel, og da vi kom tel Hollans Kroen, da sagde ieg god nat tel ham, og hand gikk i kroen. Men der torde ieg ikke komme, men gaar hen tel Tømmer-Lene, hvor Sidse var; og da blev ieg der tel den anden dag, og da gaar ieg med Sidse tel Fredriksen, og derfra og her tel byen, hvor vi nu bliver i tre dage. Og da tager ieg hendes kuffert og setter den op i Tæglstræde hos in kældermand, som ieg kende, og da gaar ieg med hende ned i Lile Kongesgade i det samme sted, som Sidse kom tel mig. Og da vi kom dering, da var min søsterdatter der for at kiøbe noget. Da sagde ieg tel hende: »Du maa ikke sige tel din fader, at ieg er her, for da lader hand mig taget fat.« Men det har hun sagt tel ham aligevel; for da vi havde spiist der, og ieg vilde læse aviserne, enden vi gik, og ieg // tænger ikke paa noget ont; men lige som ieg der sitter og vil tende min pipe og har lagt avisen fra mig, da kommer der to betiender og tager mig fat. Det var de[n] høie Matissen og den unge Larsen, som der to mig. Da Sidse seer det, da gaar hun ud, men kom ing st[r]ags igen og gaar hen tel mig og spørger, om ieg skulde aresteres, imens betienderne fisenteer [ɔ: *visiterer*] mig. Men di falsk papir fik di ikke, enskønt de var i min trøielomme. Men da di nu seer hende og spørger, vade det er for een konne, da siger manden der i kælderen, at det er min konne; da tag di hende med tel politiekamre. Da sagde ieg tel hende: »Hvorfor blev du ikke ude, men[s] du var ude? Nu kan du faae di en god arest tellige med mig.« »Ia,« sagde hun, »det kan verre det samme; ieg vil verre, vor du er. Og da ieg ikke har gjort noget, saa frygter ieg ikke for noget.«

CLIII

Ia, det var io sandt nok. Men justisraad Fredriksen var al for hævngerrig in diavl og for givtig en slange tel, at hand io vilde

hævne sig paa os begge, men ikke som in retferdig domre, men som in sandt tyran og dievlsk despot, som hand nokson bevist imod os, da hand lod min sag legge stelle i halvlandet aar, enden den blev afgjort, fordet at ieg ikke vilde lade mig legge løgn paa af hans her broders luder. Men ieg skælde hende ud paa det verst og lagde tyvesag an imod hende, saa at hun fik ti dage vand og brød for begaae tyverig. Ia, det var io et fandens spel, at det anslog [ɔ: *anslag*] slog feil for ham, at den karnalie ikke blive det reskab, som hand havde vendet, tel at styrd mig i ulykke den gang. Men derfor maatte ieg ogsaa sitte i 15 maander og ikke kom i forhør, og det i Politiearesten, hvor maan næsten er ferdig at sulde ihjel. Ia, der satte ieg i 17 maander. Men da ieg nu havde sat der i 10 uger, og ieg ikke kom i forhør meer, da sørge ieg, saa det var geferlig, og min kierst var komme tel Blaa Taarren, og det siste gang, som ieg var dernede i forhør, da vilde justistraaden gerne fange mig i sin snarre, da hand sagde, at ieg maatte verre heler med Nekoline Fløistrup, thi det var hendes navn, som ovenfor er talt om, som der legger sag an imod mig for noget, som ieg havde kiøbt af hende. Det var en komodie og en guldfingerring med plade, som ieg bar paa min finger, og saa et siah, som ieg gav min kierst. Men komodien solgt ieg tel Karl Kønning, hestepangeren, som boer paa Fredriksberg. Det sagt den omtald luder, at ieg havde bedreget hende fra; men det var den reene løgn, som hun der dengang kom med. Men da hun var domrens broders luder, saa kunde hand io nok sige tel hende, vorledes hun skulde sige for retten for at foe sit toie telbage, som hun ingang havde solgt tel mig. Men del [ɔ: *det*] gik ikke saa tel at fange mig, som di tængd. Men derfor maatte ieg ogsaa sitte.

Men da ieg nu ikke kom i forhør, da bl[ev] ieg sye, og da kom ieg paa syestuen. Men der blev ieg ikke meer en som tre dage. Da ieg den 4de dag ikke tænger paa noget, og som ieg

legger i sængen, da kommer systuemanden og siger, at ieg er uskreven. Da sagde ieg: »Saa skul[de] satan tage doktoren. Har hand uskreven mig, da ieg er meer sy en som den gang, ieg kom her. Altsaa er hand ikke doktor for at kurere folk, men for at giørre dem meer syge – eller ogsaa for at tage livet af dem. Ia, det er hand in dulig mand tel, – at forgive sinne patienter. See, det er den best lægekunst, som hand har lært.«

Men nu bliver ieg kiort tel aresten igen. Men der lagde ieg i 4 dage og vergen spiist eller drak. Ia, ieg kunde vel nok havd spiist, naar ieg havde vilt; men da ieg saa, at ieg saaledes skulde skee uret, saa menede ieg, at det var lige saa godt at sulde ihiel først som siden, da ieg ikke kom i forhør, og ieg ikke maatte blive kureret, naar ieg var sy. Altsaa blev ieg mit forsæt troe entel den 5de dag. Men da var det ogsaa paa den høie tid, at //

CLIV – her maa ieg bemærke noget, som [jeg] glemte paa den anden side, nemlig di falske papir. Dem kast ieg i brendekassen i forsamlingsstuen paa Politiekamre den gang, som ieg blev taget og sat hen ved brendekassen. Og da kom der in vis betient hen tel mig og tald tel mig. Da sagde ieg, at det var godt, at ieg nu var død, da der ikke var andet en som ulykke for mig bestandig. Da sagde denne: »Saa kan du io gaa hen at giørre et moer. See, da kan du io faa dit ønske opfyldt.« Da tauv ieg. Men vad hand dengang sagde, er gaee for sig. Der-som den beemælde skulde komme tel at læse, vad ieg her skriver, da beder ieg, at hand ikke giver saadanne raa[d] ud meer, for di har havt sleme følger for mig og flerre. –

lade mig bringe paa syestuen igen. Altsaa blev ieg kiørt derud paa Tugthuussyestuen igen, hvor ieg fik den yperlige forpleie-ning for 5 dage siden, saa at ieg var meer sy, da ieg kom derfra, en som den gang, ieg kom dertel, som er før talt om ovenfor.

Nu blev ieg der i 7 uger. Da kom ieg tilbage tel Kamre igen; men i den tid, ieg lagde der, da kom der ind pige derud fra Blaa Taaren som ingquisit [ɔ: *inkvisit*], som hider Hanne Raben. Denne pige fik ieg tel at tage et brev med tel Sidse. Men det var alt forraat, da hun kom tel Blaa Taaren, saa at det blev funden hos hende. Men det var slemmt, at dets enhol ikke talde noget om sagen men om lutter kierlighed og om trod-skab. Men Gud hielpe mig for troskab, som min kierre pig vist mig, som ieg elskede af et reent hierte, som ieg noksom har faae at føle. Nu maatte ieg atter sitte paa Politiek[ammeret] i 14den dage, men da blev ieg sy igen og kom paa syestuen, hvor ieg nu forblev i 9 uger. I denne tid kom min kierst derud som syg. Da sende ieg bud tel hende, at ieg vild gerne tale med hende; men hun vilde ikke tale med mig, enskønt hun meget godt kunde komme tel det. Ia, ieg skrev hende tel; men hun svarede mig ikke derpaa ingang. Da var ieg ferdig at fortville; men ieg tængd dog, at hun torde ikke svarre mig, da ieg nok vest, at dise bødelknægte tager imod saadanne men-sker, som ikke har vert der før, saa at man skulde trod, at det er selver dievlen og helvede, at man kom tel, naar di tager imod in, da di baade slaar og støder og skælder og smelder uden nogen aarsag. Og saa maa dog saadanne dagdrivre takke Gud for, at der er fanger tel, da ellers saadanne uslinger kom tel at sulde ihiel, eller ogsaa di kom tel at gaa og trælle, – det vil sige, dersom di havde kræfter dertel og var sunde paa derres lemmer. Men det er for det meste nogle drokkenbolde, som ikke kam bestelle andet en som bande og skælde og slaae paa deres ulykkelyge medmenser, saa at di styrde. See, det er deres største glæde. Men det bekommer dem ogsaa jlde undertiden, naar di kommer tel skade at stiele noget, eller di faar et kaalt jeren i livet, eller ogsaa at di maa selv sgerre halsen over paa dem selv. See, det er enden paa ders tyrannig.

Ia, kiere læser, Di vil maaskee sige, at ieg taler temlig

haarde ord. Men det er noksom bekænt, at det er sandt, vad ieg her siger. Men det kunde ieg ogsaa gerne taut stelle med, da det io ikke kommer mig ved. »Men vad der ingang er skreven, er skreven,« sagd Pilatus.

Da Sidse Marie nu blev uskreven, da lod ieg mig ogsaa uskrive. Men ieg kom tel Polttikamre igen at sitte, og da ieg nu mærke, at ieg ikke kom i forhør, da tængde ieg, at det blev mok det best, at ieg tog livet af mig selv. Men enden ieg taler meer derom, da maa ieg først fortælle Dem en besynderlig teldragelse, som ieg vederfarres een nat, som ieg lægger og fortæller di andre arestander en historie. Det var den historie om den svensk baron August Valhgreenn, som der var blevet fanget af tyrken i et slag tel søes, da hand var kaberoffeseer, men rømt siden derfra med soltannens datter og bleve i stormen kast op paa en ubekænt øe i Det aslatinsk Hav, og skibet sprank i luvten, efter at di var komme i land paa den ubekænde øe, hvor di maatte forblive i 11 aar og 9 maander og nogle dage. – Mens ieg fortæller dette, da kommer der noget hen tel

CLV

CLV mig, // som tager mig om halsen med et par kaalde hænder, saa at ieg ikke kan røre mig af det sted, som ieg lagde paa, – ia, ikke ingang ieg kunde tale. Men nu kalde di andre paa mig. Ia, hørre det kunde ieg, men svarre dem stod ikke i min magt. Men nu begynde di at rysk i mig og kalde fleerre gange. Da slap det mig, og enskønt vi var 12 mand i aresten N° 5, saa var der dog ikke meer een som to mand, der kunde see det, og dise to var Karl Lenbærre og Peter Lunvadt. Den første er her i Slaverie, og den siste er i Rasphuuse nu.

Det var i aare 1836 i mars maane. Men di vilde ikke sige mig, vad di havde seet, førem det blev dag. Men da fotalde di mig saaledes: »Dengang, som du kom dertel i historien, da skibet sprang i luvten, da kom der in gefe[r]lig stoer mand ing af dørren med ganske vide klæder paa, og hand gik lige hen tel din sæng og tog fat paa di. Og det er saa sandt, som der er in

Gud i himlen, som styrrer og regierrer alting. »Ia,« sagde di, »om det saa var det siste ord, som vi skulde sige, saa er det sandt, vad vi har sagdt og seet.« Men nu blev ieg saa sye, saa at ieg ikke veste af mig selv at sige. Men da ieg ingang havd bet lægen, her Røst, om at blive fri for at komme meer ud paa den slemme systue, saa fik ieg lov tel at blive i aresten. Ia, ieg maa sige om her Røst, doktoren, at hand har alletider verret in god mand imod mig, naar ieg har feilt noget i Politiaresten. Derfor er ieg ogsaa den ædle mand megen tak skyldig.

I denne tid solgde ieg di blaa beenklæder tel Ole Tarelsen, som ieg havde bortstiolen i Fræsløv [ɔ: *Freerslev*] hos Mars Hansen. See, dersom justisraad Fredriksen havde veret saa duelig in mand tel at undersøge mig, da ieg blev paagreben, da kunde hand den gang dømt mig uden vidre, da ieg havde di stiolne beenklæder paa, hvor der staaet navn i, som ieg slet ikke havde seet, førren ieg var komme i aresten. Og da det sat envendig, saa var det ikke godt at see. Men da ieg en dag i aresten saa, at der var navn, da var det io det først, som ieg forretog mig, at sgerre det af og selge genstanden saa snart, som det var mig mulig at blive af med dem, da man maa verre lige saa forsigtig i aresten med sligt deelle, som naar man er for domren. Og telligemed var ieg besider af een væst fra samme sted og saa een blaataerne siorde, som ogsaa var stiolen fra den mand paa Steenløse Mark, som ieg før har talt om. Men da glemt ieg at benenvne to forklæde[r], som ieg der tog tellige med di andre genstande. Det eene var rødtaerne, og det andet blaataerne. Det først gav ieg Kristen Pedersens datter Mætte, og det siste syede ieg mig een siorde af, som er den ovenomtalde.

Dersom domren havde taget di deelle fra mig strags, da havde ieg io verret ferdig uden vidre. Men det gik med den opmerksomme domre den gang, som det gaar med den dovne daglønner, som heller vil sove og suld en som at arbeide og

vere mæt. Saaledes gik det med justidsraad Fridriksen, der heller vilde legge i sin sofae og ryge paa sin pibe en som at undersøge sagen, og saa lade mig sitte i aresten i 2 aar og in maane og 15den dage for at seiepiin mig, og saa ganske gjørre mig tel in sandt dievel i steden for it menske, og saa fordærve min kierst tel ind luder og troløs karnalie, da hand lod di aresta[n]der, som der sat oven over hende, tage lovtet op, saa at di ku[n]de gaa tel hende, og hun tel den [ɔ: dem], og saa at lade bonden betale saadan en langvarrig arest, som ikke fører nogen nytte med sig men meget ulykke med sig, da saadanne domre er meget for dumme tel at fange in mistænglig person.

Men det gaar nu for tiden med mange af domrene, som det har gaae i gamle dage med munkene. Naar di barre kunde faae deres klosterfængsler fulde, saa var det lige meget, enden det var tel nytte eller ikke. Og saaledes gaar det sandelig nu tel dags med mange af politidomrene, som ikke bryder dem om at holde in arestandt et aar eller to, enden det er tel nytte eller ikke, naar blaat di bestandi kan have aresterne fulde, og di kan tienne penge og ansees for større mend, og bekomme større kareteer og ordner. Ia, om ogsaa borger og bønderne // skal CLVI udpandes og gjørres tel kældringe og bedragre og tyve og skeilmer for at betale forpleining tel alle di arestander, som saaledes sitter og ikke har noget at betale sin arest med. Men det mener domren, at det er vand for deres mølle, at di kan faa saa mange mensker ud af stand tel at ernere sig lovlig, som det er dem mulig; i [ɔ: jo] kierrer har di det, og i [ɔ: jo] flere tyve og skeilmer faar di io, og i [ɔ: jo] meer nødvendig bliver di for landet. Saa det er di overbevist om, at den semle mand ikke kan ensee derres hensig[t], men bifalder alle derres handlinger, – ia, di er saa tossede, at di selv er slige domre behielpelig at styrde deres medmensker i fordømmelsen, entel at turen kommer tel den selv; see, da er det først, at di seer deres vilfarrelse. Men da er det for sildig; da kan det ikke hielpe dem, at

di errendre domren om, at di har verret ham behielpelig at styrde andre, men derimod leer den listige domre ham halsen ful og tænger: ia, havde du et tusen daller at give mig, da var det en anden sag. Men da du ikke har det, da maa du heren. See, det er londen, som saadanne haanlanger faar tel sist.

Da ieg nu var komme mig tel min forrige helsen, da tængde ieg igen, at det dog var best at tage livet af mig. Altsaa bliver ieg telbage i aresten, imens di [andre] arestander gaar i gaarden. Saa snart som di nu er ude, da binder ieg mig op i jerenstængerne med en strikke om min halse, og da giver ieg mig los med hænder og føder. Men da kom der in af vægterne, som sgar mig ned strags, og nu blev di andre arestander befale, at di skulde pase paa mig. Men nu past ieg ogsaa paa. Naar ieg var paa lokkomme, da gav ieg mig god tid, entel at ieg var alene; da binder ieg mig op i mit halstørklæde; men det vilde ikke træge snart nok ad, enden di savner mig, saa at di kommer og river mig ned igen. Men ieg blev ved mit forset, og in dag faar ieg fat i et stærk sægebaand. Ia, det var for mig in kaasbar skat. Nu tvilde ieg ikke længer om, at ieg nok skulde narre dem, som ogsaa ieg gjør, da ieg blev med at gaa paa lokomme tel sist. Saa snart ieg nu kom dering, saa bant ieg mig op, og nu træger ieg strikken ad i størst hast, saa at den sger mig dybt ing i halsen, og vek var ieg nu. Men di er dog komme for snart efter mig. Da ieg kom tel mig selv igen, da lagde ieg ned paa gulvet, hvor vagtmester Olsen og alle vægterne stod omkring mig, og doktoren lagde paa knæe ved siden af mig, og di andre arestander var ogsaa telstede. Nu formane di mig, at ieg ikke maatte gjørre det meer. Men ieg tængde, at det nok skulde gaa bedre in anden gang. Men ieg havde denne gang faae saa mange smerter, saa at ieg blev bange for at prøve derpaa meer, da ieg blev meget sye deraf. Men da ieg blev ved at verre tungsindig, saa bad lægen, her Røst, for mig hos politidirektøren, saa at ieg kom tel

at gaa ude i gaarden om dagen. See, det hialp paa mig.

Da ieg nu kom mig, saa at ieg kunde arbeide, da kom ieg tel at vask traper og gangene i hele aresthuse og lokkomne, og saa at holde gaarden reen. Det fik ieg 24 skinling for om ugen af politiderikterren. Og saa arbeide ieg for vagtmester Olsen, som ieg ogsaa fik b[e]taling for, og saa hogge ieg brende og bar vand for marktenderen saa længe, at ieg blev kierst med hans pige, saa at det snart kunde kome baade mig og hende dyrt tel at staa. Men der var in vægter, som var min gode ven, og denne advarde mig, at ieg skulde tage mig i varre for marktenderen, da hand havde mistange tel mig, at ieg var gode venner med hans pige; men hand ville ikke talle derom, førren hand kunde tage os i vorres elskovsadferre. Men da skulde hand ogsaa strags mælde mig og hende. Men da ieg fik det i [ɔ: at] vide, da sagde ieg det tel pigen igen, »og,« sagde ieg tel hende, »min kierre ven, lader os barre tage os i agt, at Rasmusen« – thi det var marktenderen[s] navn – »ikke kommer efter os, da det er en stoer skam for di [ɔ: dig], og ieg faar ikke lov tel at gaae ude meer, dersom hand skulde træffe os sammen, som er utelladelig.«

Da sagde hun, at hand havd sagt tel hende, at hand »kunde godt lide di, og at ieg vest var bleven kiers med di, »men det bryder ieg mig ikke om,« sagde hand tel mig. Men ieg tau og blev blodrød i mit ansigt. Da saa hand vest paa mig og sagde: »Ia, du elsker bestemt Ole høit. Men husk paa, at hans kierst sitter i Blaa Taaren.« // Da sagde ieg tel hende: »Naar hand saaledes taler di [ɔ: dig] tel igen, da skal du sige tel ham: »Di maa unskyldte mig for den ting, og Di maa troe, at ieg nok kan faa mig in kierst udenfor, som ikke er under polities opsigte og varretægt.« Da skal du see, at hand nok træger næsen tel sig; for det, hand har sagt tel di, er kuns for at uførsk di og see, om hand ikke kunde faa di tel at sige ham, at du elskede mig, og ieg di [ɔ: dig], da hand veed, at Sidse Marie, som sitter nede i

Blaa Taarren, er blevet mig utrod, og at ieg ikke vil vide meer af hende at sige.«

Ia, det havde veret godt for mig, havde ieg aldrig meer talt tel hende. Da havde ieg ikke sat her nu; nei, det havde ieg ikke. Da Rasmusen saa, at hand ikke kunde komme efter os, da kaster hand sinne loder i svinnetønden og siger, at ieg havd stiolten dem. Men pigen, som havde lure ham det pus af, gik ud i gaarden, hvor svinnetønden stod, og kalde mig og den vægter, som var vores gode ven, hen tel sig og bad os om at hielpe hende at tømme svindetønden. Men da fant hun loderne deri. See, da sagde hun tel mig, at ieg ikke skulde komme i køikene, naar Rasmusen var der, uden naar hand bad mig at komme der. Altsaa kom ieg der ikke, uden naar hand kalde paa mig. Men naar hand ellers var gaae hiem, da forstaar det sig, at ieg da var i køikne hos den kierre, søde pige. Ia, da var det io mig udmugelig at blive derfrae, da pigen var lige saa hengiven tel mig, som ieg tel hende.

Saaledes gaar der 7 maander. Det var hele somren 1836 og saa noget af vinderen, som ieg saaledes gik. Men da var der in arestant, som sat i aresten N° 15den, som ieg kende, og som hider Neils Fredriksen, men er nu i Slaverie. Denne bad mig flerre gange om at skaffe ham solgt sinne guldørenringe. Men ieg torde ikke befatte mig dermed. Men ver gang, ieg kom der paa gangene og skulde vask, da beklage hand sig for mig, at hand var ferdig at sulde ihiel. Da gjorde det mig ont telsist for ham, og ieg tager imod ringene og beder pigen, som ieg var gode venner med, om at selge dem. Men da kiøber hun dem, og ieg gaa[r] op og giver ham di penge, som hand havde forlangt for dem. Det var tre mark, som hand forlangde, da man altid maa selge i aresten for 4de-deellen, var det kaaster, naar man kiøber det udenfor. Og saa giver ieg ham ida [ɔ: endda] 4 skinling af min egen lomme, da ieg ikke fik meer en som di tre mark af pigen, som hand havde forlangt af mig for

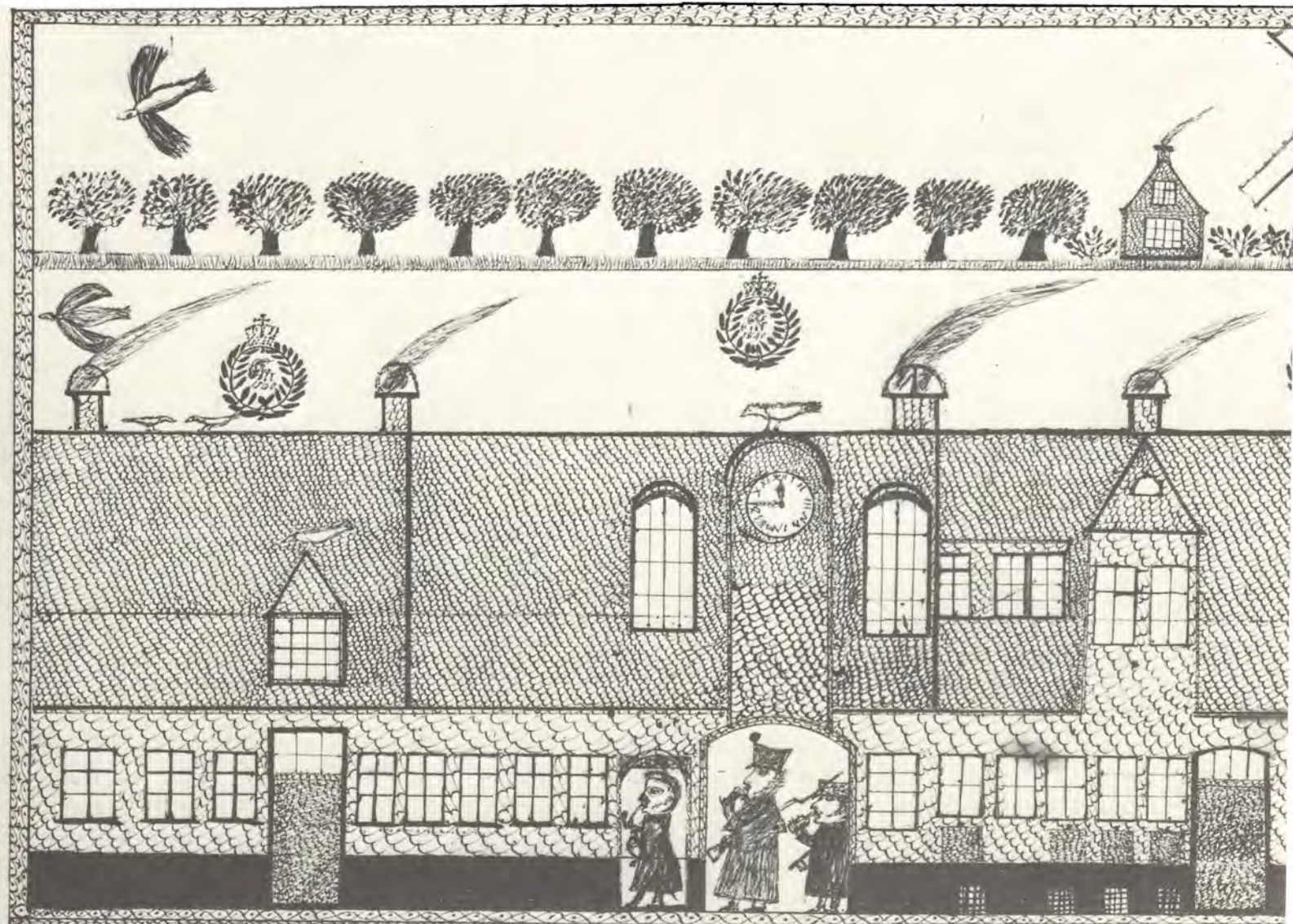
dem. Men da der nu er gaae nogen tid, da siger hand tel mig, om ieg vilde laanne ham ringene, men[s] hand gik i retten med dem for at vise aseseren dem. Men da ieg ikke havde dem, saa kunde ieg heller ikke lade ham faa dem, enskønt ieg meget godt saa, at det var en opspundet løgn, som hand der kom med. Men da sagde ieg tel ham: »Du er nok in stoer skurk, eftersom ieg kan hørre paa di. Men det er nu løgn. Ieg har aldrig koibt nogen ringe af di, og dermed er du ferdig hos mig.« Og da gik ieg fra dørren.

Men da der nu atter er gaae ind tid, da sitter ieg een aften nede i køikene og karreseer paa det allerkiærligst med pigen saa længe, at vi glemte, hvor vi var henne, og vad ieg var imod hende, da hun blev ved at give mig det eene kys efter det andet og trykke mig op tel sig, saa at hun var ferdig at trykke mit bryst ing i mig. Ia, ieg saa in elskovsjld i hendes deilig blaa øine, som ieg inu ikke havde seet, naar ieg talde fortrolig med hende. Ia, ieg maatte io have havt et steenhierte, naar ieg skulde verret ligegyldig imod saa megen kierlighed. Ia, det var io ogsaa syn at nægte den stagels pige noget, naar det stod i min magt at lendre hendes smerter, da ieg aletider har føelt meget for det smokke køn. Men som ieg der sitter, da tager hun og setter mig di omtalde ørenringe i mine ørne. Men ieg sagde: »Det skal du ikke giørre.« Men da blev hun vred og trode, at ieg forsmaade hendes gave. Da ieg nu saa det, da sagde ieg, at det kuns var mit spøg. Da tog hun mig om halsen og sagde: »Ia, da skal du love mig, at du aldrig vil tage dem af dig, men bærre // dem i alle dinne dage tel en errendring efter mig og min kierlighed tel di, min kierre ven, da ieg er bange for, at du glemmer mig, naar du kommer ud med din gamle kierst; og det fortænger ieg di heller ikke i, naar du barre kan telgive hende det, at hun har verret du [ɔ: dig] utrod i Blaa Taarren, dersom det er sandt, vad folk di siger om hendes forhol. Men det kan io ogsaa verre løgn, vad di siger om

hende. Men er det derimod sandt, og du ikke forlader hende, da vil det have slemme følger for di [ɔ: dig], det kan ieg fortælle di, da du vest nok er meget hisig, naar du bliver vred. Ia, det var ikke godt for di [ɔ: dig], at mine oer skulde vere sande. Men er det telfelde, da er ieg bang for, at dit liv gaar fortapt med, saa meget har ieg lært at kende tel di i den tid, som ieg har kent di. Derforre, husk paa, vad den stagels pige sagde tel di i Politikamrees køiken i 1836, som der elskede di meer opregtig, en som hun kunde sige dig det. « – Ia, det var sande oer, som den gode pige sagde mig den gang. Ia, ieg maa sukke og græde derfor mange gange, som ieg kunde verret fri for, naar ieg havde hørt hende. Men for sildig er forspilt.

Da ieg nu har gaae et par dage med ringene i mine ørne, da møder ieg Neils Fredrisen i gaarden in dag. See, der saa hand, at ieg havde ringene i mine ørne. Men skurken glemte heller ikke at mælde sig op i retten for at sige dem, at ieg gik med hans ringe. Ia, det var mig en stoer ulykke, at hun satte mig di forbandet ringe i mine ørne, da di skelde os ad, enden vi tængde derpaa. Ia, ieg havde aldrig forlat hende, havde hun ikke satt mig de ulykkelige ringe i mine ørne. Men nu kunde ieg ikke komme tel at tale med hend meer og har heller aldrig seet hende siden.

Som ieg nu gaar nede i gaarden, da kommer vagtmester Olsen og den tykke Johnsen hen tel mig og forlanger ringene, og dermed blev ieg endelukke i aresten af vagtmesteren uden vidre snak; og da kom ieg op fra aresten og i retten for at give forklaring om di ringe, hvor ieg havde dem fra; og da hørde ieg nok, at skurken havde verret der paa spel. Men, tængde ieg, det skal ieg vise di, at du skal komme tel at staa her som in løgnner, da ieg havde lige saadanne ringe i mine ørne den gang, som ieg blev anholt, og at ieg havde mage tel dem i retten i Blaa Taaren. Da sagde ieg, at ieg havde kiøbt dem paa Østergade i den tid, ieg var unvige fra Blaa Taaren, og at ieg

FOR BYGNINGEN AF STOKHOLMS OG VOLDEN BAG VED MDCCCXL.

kunde paavise det sted, som ieg havde kiøbt dem paa. Men da sagde den, som tog forklareng af mig, at det var løgn. »Men,« sagde hand, »du har faae dem af Neils Fredriksen for at gemme dem for han, at der ikke nogen skulde stiele dem fra ham. Men da hand for 4 uger siden forlangde dem af di, da sagde du tel ham, at di var komme i byen, og at du ikke kunde skaffe ham dem igen; men da hand i dag møtte di i gaarden, da saa hand, at du bar dem i dinne ørne. Derfor har hand mælt det for retten for at faae sinne ringe ieg.«

Da sagde ieg, at det var løgn, – »alt, vad den skurk har sagt om mig og ringene, da ieg ikke kender den løgnhals og aldrig har talt tel ham, langt mindre motaget nogen ringe af ham.« Nu maatte ieg ud at paavise det sted, som ieg forregav, at ieg havde kiøbt dem paa. Men da vi kom dertel, da boede der in parenblymager. Da begynde betienderne at lee mig halsen ful; »og,« sagde di, »nu kan du see, vad din løgn kan hielp di.« Men ieg lod ikke modet falde derfor men paastod, at der havde boet in guldsmed den gang, som ieg var unvige. Da maatte dise to herrer, – ia, di er ferdig at bilde dem ing, at di er meer en som kongen, naar di faar politiskælt paa bryst og saa in stok i haanden at prylle folk af med. Nu gaa vi ing og spørger, om der ikke havde boett in guldsmed for et aar siden. »Io,« sagd den mand, »hand boer nu i Stoer Kongesgaden.« Altsaa maa vi gaa derhen, og det var dog et satans arbeide for di blodtørstige iagthund – eller om forladelse: det var io de ærlige betiender, der var med mig; derfor ber ieg at unskyld, at ieg sagde det sande ord, da ieg nok veed, at // sanheden ikke maa hørres. Men lad det nu staa, siden den sleme pen skrev det uden min befalning.

CLIX

Da vi nu kom ing tel den mand, da sagd hand ia, at det nok kund verre sandt, at hand havde solgt di ringe tel mig, som ieg sagde. Altsaa maa vi gaae tel Politikamre med den forklaring, og nu var der io ikke meer ved det at giørre.

[Ill. 35.] *Forbygningen af Stokhuusse og volden bagved. MDCCCXL. O. P:s K. [Sammenlign fotografiet af samme motiv s. 250, jfr. s. 253. Foto: Det kgl. Bibl.]*

Nu sat ieg i tre uger paa Kamre tel, og i denne tid sørge ieg gefertilig. Men da maa ieg sige om her politieukodant [ɔ: *politieukodant?*] Leerbæk, at hand var in meget galant herre imod mig, da hand hialp mig i aresten med forpleining. Men da ieg saa, at ieg blev ved at sitte der, da tængde ieg, at der var best, naar ieg skulde barbers, at tage barberekniven fra barberen og da sgerre halsen over paa mig selv. Men det var ieg saa dum og sagde tel in anden af di andre arestander, som hider Bidof Møller og er velbekent. Denne mælder sig op i retten og fortæller det omtalde. Da ieg nu in dag kom, som arestanderne pleir at blive barbere, og di dem ned, som sat hos, da vilde ieg ogsaa ned at barberes; men det maatte ieg ikke. Vægterne forbød mig det og sagde, at det var befalning fra aseser von Osten. Altsaa kunde ieg see, at det alt var forraadt.

Men da der nu er gaee in timme derefter, da kommer vægterne og siger tel mig, at ieg skulde giørre mig ferdig, »for du skal bordt strags.« Dermed lukker di dørren, og nu klæder ieg mig paa. Men der sat den gang in arestant, som nu sitter her i kælderen, og hans navn er Elias Bøie. Denne tager min væst fra mig, fordet at ieg havde syet den der i aresten af et par gamle beenklæder, som ieg havde køibt der af in anden arestant. Ia [*da*] blev ieg vred og sagde, at ieg skulde mælde ham. Men det gjorde ieg dog ikke aligevel. Da ieg nu kom ned tel vagtmesteren, da var der in betient fra Blaa Taaren, som modtog mig og brang mig tel Blaa Taaren. Nu kom ieg tel at sitte i aresten N° 14 i Blaa Taaren, og vem treffer ieg der? Det er den omtald Neils Fredriksen, som ieg fik di ulykkelige ørenringe af. Da sagde ieg tel ham: »Du er in rigtig skurk, som først selger dinne varre og sinden [ɔ: *siden*] siger du, at man har bedraget di dem fra. Men nu skal du ogsaa have di en god dragt pryl for dinne skurkstreger. Det skal ieg love di for, din nederdrægtig skalk.« Men nu gav hand gode oer, saa at ieg ikke kunde giørre ham noget.

Men nu skulde ieg tel at fortælle Dem, hvorledes det nu gaar mig. Det var den 12. ianuvvari aare 1837, som ieg kom dertel fra Kamre af. Naar ieg nu gik i gaarden om morgnen, da kunde ieg tale med Sidse, da hun sat paa mellemgangen, og ieg paa den øverst gang, saa at ieg skuld forbi hendes arest, naar ieg gik ned og op. Da fortalde hun mig, at der sat i[n] arestant oven over hende i aresten N° 9, som havde narre hende ørenringe fra, og hand vilde ikke skaffe hende dem igen; »og hans navn er Jakob Pedersen,« sagde hun. Da sagde ieg, ieg nok skulde lærre ham tel at skaffe dem, »eller ogsaa ieg lader det gaa tel forhør.« »Ia, min ven,« sagde hun, »lad mig see, at du faar ham tel at skaffe dem telbage.« Da ieg nu kom derop i min arest, da kalde ieg paa ham og sagde tel ham: »Du maa skaff min kierst sinne ørenringe igen, for ellers mælder ieg det for retten og legger sag an imod di.« Da sagde hand, at hand skulde skrive mig tel derom; da skulde hand nok sige mig, hvorledes det hang sammen med di ringe.

Nu faar ieg brev fra ham. Men vor forbause bliver ieg, da ieg læser det brev, da hand skriver saaledes: »Ieg har ikke bedraget hende for ringene; men ieg har faae dem af hende, fordet ieg har hoerre hende. Og dersom du ikke troer mig, da kan ieg sige di et mærke, som er som et dueæk, og det har hun imellem navlen og kønsdeellene.« Ia, vad skulde ieg nu tro, naar hand kunde sige mig saadanne hemligheder, som knapt ieg kende saa nøie som hand? // Da tængde ieg dog, at hand kunde have faae det i [ɔ: *at*] vide af den pige, som der sat hos hende; og det samme sagd di arestander, som der sat hos mig, at det ikke var andet en som løgn, vad den laps sagde om hende. Men det sagde di kuns, fordet at di ikke vilde sige mig det, som det var telgaae med hende i den tid, som hun havde sat der. Og da ieg sagde det tel hende, da sagde hun, at det var løgn; »og naar du vil tro paa saadanne sluder, da kan du faa nok af saadanne historier at hørre, da det ikke er andet en som

CLX

løgn.« Ia, Gud give, at det havde verret løgn. Men dog tau ieg stelle og treode ogsaa, at det var løgn. Men det omtalde brev gemt ieg entel vidre. Da meende ieg, at det altid kund verre brugelig.

Nu finder Neils Fredriksen paa, at ieg skuld bytte beenklæder med ham, da hans var temlil smaa tel ham, og mine temlig store tel mig; og da hans var fiinner en som mine, saa vilde ieg gerne byttes med med ham. Og da det er skeet, da bræger vi op paa forvalderens lovt og stielér to store oste; og da det nu er aften, og vi skal i gaarden, da sprenger Neils Fredriksen over lokkomme, og vek var hand. See, det paseert, imens forvalderen fesenteert efter sinne oste. Men da vi havde hængt dem uden for vindue, saa var det ikke godt for ham at finde dem; men han maatte gaa med uforrette sag derfra. Da hand nu kom ned, da sagde vi tel ham, at Neils var løbe sin vei. »Ia, det er slemt for mig,« sagde hand. Nu sag[de] ieg tel ham, om hand ikke vilde lade mig komme ing i den arest over min kierst for at see, om ikke der var hul ned tel hende, for det havde ieg hørt, at der var hul. Men det sagde hand var løgn, og dering kom ieg ikke. Da sagde ieg: »Ia, saa maa Di heller ikke fortryde, at ieg mælder det for retten.« Men det loe hans [o: han] kuns af.

Men da vi nu skulde i forhør med sagen, som vi sat for, og ieg ikke tængt paa noget ont, da seer ieg di to arestander at staae i retten tellige med Sidse, som der sat over hende. Og da læste domren saaledes op for mig, at ieg havde sagt tel Sidse, at hun ikke maatte sige det tyverig for retten, som ieg havde giort paa Frydenlund; og dersom hun sagde det, da skulde ieg stikke hende ihiel med in kniv, naar ieg kom ud. »Og det har di to mand sagt, at di har hørt, at du har sagt tel Sidse.« Da sagde ieg: »Vad saadanne to tyveknægte siger tellige med deres luder, det bryder ieg mig ikke om. Og kan Di, her justidsraad, ikke faae nogle andre falske vidner paa mig, saa er

det slemt nok for Dem; og vad di løgnhalse der siger tellige med den troeløse karnalie, det er en overlagt plan, som di har opspundet for at styrde mig, da di kan gaae tel hend, og hun tel dem igenem lovtet, saa meget som di vil. Ia, her er nu for tiden offenlig hoerhuus i Blaa Taaren i steden for aresthuus. Og vor meget di kan legge planner over for at styrde mig, saa er di uslinger meget for ringe og dumme tel at kaste nete over mig. Ia, Di maa gern trege alle di tyve og skeilmer hering, som Di har, for at legge mig løgn paa, – saa leer ieg kuns deraf, vad saadanne rakkerpak siger om mig, da det er løgn.«

Ia, da ieg nu havde sagt det, da loe domren af mig, og dermed kunde vi gaa i aresten igen. Ia, ikke ingang hand saa efter lovtet i Sidses arest. Ia, det var io ogsaa for megen umage for den tykke og forædt justidsraad Fredriksen at see efter saadanne ting, som ikke kunde forskaffe ham noget offer enden i Rasphuuse eller i Slaverie eller ogsaa en 4- eller 500 daller tel hans tykke vom. Ia, saa var det io heller ikke umagen ver; men hand tængt: lad dem kuns hoerre, saa det kunde røste i hele Blaa Taaren. Maaskee der da kunde blive nogen børen derefter. Saa er der dog strags noget at skrive og fortienne for mig og mine. //

Det var in fredag, som det forhør blev holt; og [da] det nu snart var søndag, og ieg skulde i kirke, da vilde ieg see efter mit halstørklæde og krave, som ieg havde gemt i min frakelomme. Men da ieg skal see efter det, da er det borde tellige med tre ægte knapper, som der sat i kraven, og det var der ingen andre, der havde taget det fra mig en som dem, der sat hos mig. Men ieg fik ingen ret derfor, enskønt tørklæde var et nyt sort silketørklæde, som havde kaaste 2 daller. Men naar ieg ikke kunde faa ret for min gode frake, som forvalderen gik med ver dag i di 8 uger, som ieg var unvige, og havde smurt den over med snustobak baade ved taskerne og paa ærmene, og da den var foere helt ned igennem med silkefoer, saa var

CLXI

det ogsaa ødelagt tellige med knapperne. Altsaa maatte ieg tage tel takke med, at ieg fik den, som den var. Og det var ægte klæde, – saa kunde ieg vaske den; og saa kunde ieg gudskelov ogsaa selv gjøre den i stand. Men ieg maatte selv køibe materialler dertel, som kaaste mig to daller, for ellers havde ieg maatte gaae nøgen derfra. Og vor skulde ieg da søge ret? Naar rettens betiender selv foruretter mig, maa man da ikke telsiste blive tel in dievel og menskehader lige saa godt, som di er det, der ellers skulde gjøre ret og skel? Men Gud hielpe dem for ret og skel, som di mange gange gjør. Og naar di ingang skal gjøre reinskab for den alviden domre, som seer alt hernede paa denne syndige jord, om der da ikke svarres dem: »Ieg har befale jer, at I skulde verre Guds domre og ikke sparre nogen persons anselse, ende hand er rig eller fattig; ia, den fattige har I forfølgd tel det yderst i steden for at lede ham paa den rette vei den gang, som hand gjorde et feiltrin. Ia, I har forstørre hans fred og roe her i livet, saa hand mange gange fortvilede, naar hand saa ingen anden redning for at opholde det liv, som ieg gav ham saa vel som di [ɔ: dig], og I var begge mine børnen, og ieg jeres himmelske Fader. Men da din fattige broder saaledes blev ved at synde imod mit hellege bud og fortørne mig, den levende og sande Gud, da kende ieg ham ikke, og mindre den gang, som hand berøve sin næste sit liv fra. Men det var di [ɔ: dig], som gjorde det dertel, at det onde fik magt med ham, da hand enden skulde myrde sig selv eller ogsaa andre. Derfor er hand ikke morderen, men kuns dit reskab. Men da hand bad for sinne synder og fortrød dem og bekennde dem for retten og modtog sin straf, som retferdighede dømte ham tel, da har ieg taget ham [tel] naade. Men du vilde io ikke bekende dinne synder men ansees for in retferdig domre. Ia, det vil sige: naar der kom in rig mand, som havde noget at klage, hand fik ret; der var ikke noget i veien. Men kom den fattige tel di [ɔ: dig] med klage, at den rige

mand havde forurette ham, da støde du ham ud af dørrn og sagde: »Det er io løgn, vad du sviinhund siger om den ærlige, brave man, og du skal bevise, vad du siger om den herre. Det skal ieg lærre di tel. I aresten skal du ned, hvor du vergen kan see soel eller maane.« Og nu kom den rige, som var anklage af den fattige, og gav di [ɔ: dig] et par hundre daller, fordet at den fattige ingen ret skuld faa over ham. Har ieg ikke sagt dig, at du ikke maa forvende retten og forfalske den eller modtage gaver af den rige for at forurette den fattige? Derfor er du ikke Guds domre men dievelens domre; og vig bort, du forbandet og satans domre, ned i det nederste helve, og lad dievlen der piinteerre din forbandet og forsvorne siel tel ævig tid.«

Og nu er der nogen, som mælder det for retten, att ieg har bytte beenklæder med Nei[l]s Fredriksen, og da blev di taget fra mig uden vidre; og da di var nye, saa var det mig et stoert tabt for mig, at saaledes klæderne blev frataget mig, og ieg fek dem aldrig meer, – vergen di eller di andre, enskønt ieg forlangt dem. Men di var io ogsaa meget for gode tel mig. Der kund io in anden stoer gavtyv blive hiulpen med dem. // Men nu blev ieg saa forbittere, at ieg giver justidsraad Knudsen det brev, som ieg havde faae af den omtalde Jakop. Da hand nu havde læst det, da spurgt hand mig, paa vad tid at det var, at hund gik derop, og vem det var, som der sat oven over hende. Da sagde ieg, at det var in, som hider Jens Larsen Sgerris, og saa in fra Ladegaarden, som hider Peter Neilsen. »Men det er nok ægenlig den første, som hun lader sig bruge af, og naar kloken er elve, da er det paa den best tid, for da er hun deroppe, og det er skændig, at justidsraad Fredriksen og forvalderen ikke vil eftersee aresten, da ieg dog har mælt det til dem bægg. Men det leer di af.«

Da nu kloken var elve, da kom der to fulmægtiger, og den eene gik med forvalderen paa den øverste gang, og den anden paa den mellemste gang med karlen. Men forvalderen, som

CLXII

meget godt veest, at hun var deroppe hos sin galan, gik tel en anden arest og lokke op der, saa at hun fik tid tel at komme op af sængen, enden hand fik dørren op. Men derimod var karlen gaae tel den rettige dør med den fulmægtig, som var med ham. Da di nu kom ing i aresten, da var Sidse der ikke. Men som di nu staar og spørger den gamle konne ud, som der sat hos hende, hvor Sidse var blevet af, da blev der taget et bræt op i lovte, og da kom der et par nøgne føder med det samme ned igennem og telsiste den nøgne krop lige efter hendes bryster, da særken tog fat i kanten af bræderne, og nu gaar fulmægten og karle[n] hen og holder lygten lige tel hendes kønsdeelle og blussel, som var blaate for alt sliul [ɔ: skjul], og sagde tel hende: »Du er en deilig dame og krybe saaledes nøgen op tel to mandfolk og saa kommer blaate herved tel os, saa at man kan see di [ɔ: dig] baade for og bag ganske nøgen, som du er komme af din moders liv. Du maa skamme di for enver, som der kender di. Og vad meener du, din kierst Ole vil sige, naar hand faar det at hørre? Ia, hand skal nok faa det i [ɔ: at] vide, det kan du troe, din slemme karnalie. Ia, hand slaar di ihiel, naar hand kommer ud med di [ɔ: dig], da hand elsker di meget og kan ikke forlad di, din liderlige taske. Og du styrder ham nok i en stoer ulykke, naar du komer ud med ham, naar hand ikke forlader di, din sleme fisk.«

Men man skuld troet, at hun havde skamme sig; men nei, det gjorde hun ikke, men svarde dem, at di vel nok havde seet et nøgen fruentimmer før, og vorledes at det er skabt; »og det er løgn,« sagde hun, »at Di siger, at ieg er min kierst udtroe;« og at »ieg er ikke gaae op tel di andre mandfolk; det er ogsaa løgn. Ieg har blaate verret oppe at faae noget vand at drikke.« »Ia,« sagde karlen, »det har verret noget underlig vand, som du har faae deroppe. Men ieg skal nok sige det tel Ole i morgon; det kan du tro mig, saa sandt ieg hider Peder.«

Da ieg nu kom i gaarden om morgnen, da fortalde Peder

mig den hele historie, som ieg ovenfor nu har sagt Dem. Ia, da blev ieg rasende, og havde ieg faae fat paa hendes forførrer, da havde ieg myrde ham strags. Ia, nu blev ieg frygtelig at verre hos, da ieg barre tængde paa hævn, lige meget vem det traf. Ia, nu bragde [ɔ: brækkede] ieg ares[ten] i støger barre tel tidsfordriv. Men da den arest skulde giorres i stand, som hun og hendes gahlan sat i, saa at di ikke kunde gaae igennem det omtalde lovt, saa maatte hand gaa ude paa gangen saa længe, imens tømmerne gjorde ved aresten. Da tængde ieg: du maa nu see, om du ikke kan faa ham hen tel din dør og saa give ham et godt stik i maven, eller hvor ieg kan trefe ham. Og da der var et hul i dørren saa stoert, at ieg kunde stike in finger derigennem, saa tager ieg en lang ferrepeen og spiser [ɔ: spidser] den ganske spis som in syel, og da kalder ieg ham hen tel mig; og lige som hand komme hen tel dørren, da vil ieg iage den omtald peen i magen paa ham. Men i det samme bukker hand hovedet ned, og da iager ieg ham den i det eene øie, saa at hand sty[r]der om med det samme, og peenden bliver sitteenes i øie; og nu kalder hand paa Peder, karlen, og hand komme hen og trege den ud af skurken, // saa at han dog slap med et liden saar i øie.

CLXIII

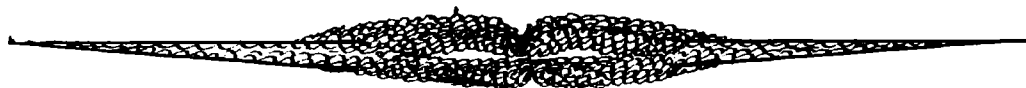
Men nu blive ieg og dem, ieg sat hos, flytte ned under hans areste, saa at ieg nu sat ved siden af Sidse. Og da sagde di mig, at det ikke var sandt, at hun havde verret deroppe den gang, som fulmægterne havde verret der om natten. Ia, di faar mig saa troskyldig, at ieg lader hendes galan faa min snusdaasse med Fredrik den VI potræt paa, hvor der var 6 sølvknapper i, for at see paa den, da den var meget smok og siælden. Men da hand først havde faae den, saa fik ieg den ikke meer, enskønt ieg bange paa dørren, saa at forvalderen kom op tel mig. Men hand vilde ikke gaae op i aresten at fesenteerre [ɔ: visitere], da hand var lige saa god in skurk imod mig som di andre. Da sagde ieg, at hand skulde mælde det tel justidsraad Knudsen.

Ia, det giord hand vel, men ikke førren skurken var blevet sendt tel Falster, hvor hand var fra. Da kunde det godt hielpe at mælde det, naar hand først var der.

Nu saa ieg tydelig, at baade arestander og andre kunde gjørre ved mig ustraffe, vad di fant for godt, ønskønt ieg maa sige, at stadens politi ikke saaledes lader den eene arestant gjørre ved dem anden, vad hand finder for godt, da ieg maatte møde paa Kamre fra Blaa Taarren om den væst, som Ælies Bøie tog fra mig, som før er sagt. Men da ieg var bange, at hand skuld blive dømt tel Huuse, fordet hand tog den fra mig, da

sagde ieg, at ieg ikke vilde have noget med det at bestelle,» og væsten vil ieg ikke have;« og dermed var det forbi, ønskønt hand og di, som havd verret med at tage den fra mig, fik ver ti slag tamp. Men det var ikke min skyl, men det var Bidoff Møllers skyl, da hand havde mælt det, efter at ieg var komme derfra.

Da hendes galan nu ikke meer var der i Blaa Taarren, saa blev det godt med mig og hende igen; men ieg havde hende dog alletider mistængt.

[Kapitel 11: Som duer forjaget af høgen . . . Hos Kristian Knudsen i Holte.
Ole Hansen véd et godt tyveri. Mordet på Nymølle.
Til marked i Slingerup. 31. maj – 15. juni 1837]

Men da vi nu kom hen i mai maane i aare 1837, da faar vi bæge to fri dom, og da den havde verret hos amtmanden, da blev vi sendt hiem ver tel sit den 31de mai. Men justidsraad Fredriksen beholdt alt vorres tøie og vorres papir med, fordet at vi ikke skulde kunde tage os nogen tjenste men verre nød tel at forbryde os paa ny. Og ieg veest slet ikke, af [o: at] mine papir var hos justidsraaden, da ieg troede, at ieg havde tabt dem, og hand talde heller ikke om, at hand havde dem. See, vad skulde ieg da giørre? Da vi nu skal afsted, da bliver ieg lige som rasende, da ieg havde drømt om natten, at ieg havde lagt hen over en sæng med in kniv i haanden og stokke et menske ihiel, saa at blodet løb ned paa gulvet. Og da ieg nu vaagner op, da var ieg i en frygtelig angst; og da ieg sagde det tel di andre arestander, da sagde di, at det var godt, og »du kommer snart ud«; og som vi der taler om denne drøm, da kom Peder, karlen, og siger: »Du skal strags giørre di ferdig og skal ud tellige med Sidse. Og hun er alt rede.« Ia, da tængde ieg: barre du ikke nu treffer [hendes] galan, da bliver det veest nok galt med mig. Men da ieg nu kom ned i stuen, og hun var der alt, saa tængde ieg ikke vidre derpaa, da ieg alletider var fornøie, naar ieg saa hende; og naar hun da saa venlig tel mig, da var det mig umugelig at see vredt tel hende; ihvad di saa

sagde om hende, saa var det mig dog umugelig at forlade hende.

Da vi nu kom tel justidsraad Fredriksen, da kom vi derfra og tel justidsraad Knusen, som boede ved Nørre Vold, og nu gaar veien af Kongens Lynby tel, og derfra og tel Søllerød; og da ieg ingen penge havde, saa var ieg nu snart ferdig at styrde af mathed, da ieg ikke havde faae noget at leve af den helle // dag. Men nu kommer vi ned tel Øverød, og der kommer vi ing tel aaldermanden, og der seer ieg in mand, som sat og drak caffe. Denne kende Sidse og sagde tel hende, om hun ikke kunde huske den man, som der sat oven over hende paa vand og brød forgangen aar. »Og ieg hider Christian Knudsen; saa kender du mig nok. Og hvor er din kierst bleven af?« Da sagde hun, at det var mig, som der var med hende. Da hand hørde det, da sagde hand: »Er *det* Ole Kollerød? Det er vel ikke sandt!« Men da sagde ieg, at det var sandt. Nu kom denn[e] listige skurk hen tel mig og sagde: »God aften, min best ven;« men ieg var ferdig at skamme mig, da hand saa ud som in bandit og ikke som et fredelig menske.

Men nu kom der ind konne, som skulde følge os tel Holde, og den samme vei skulde denne gaftyv, saa at hand følger med os, og nu gaar Sidse med konnen foran os, og vi bagefter. Da

CLXIV

spørger ieg ham, om hand ikke vilde købe en god væst af mig. Da sagde hand ia, at det vilde hand nok, men hand havde ikke mange penge at give mig. »Men du skal faae dem, ieg har, og saa har ieg en peepl brendeviin, som vi kan drikke tel ligkøib. Og der er 2 mark. Det er di penge, som ieg har; men vi skal io nok lærre at kende hinanden bedre med tiden, og ieg har hørt saa meget om di [o: dig] at tale, og at du ikke er bange, hvor det gælder noget, og at du ogsaa kan godt forsvare di i retten. Derfor vilde ieg gerne have, at du skulde tage hen tel mig at boe, da der er plas nok. Og ieg veed ogsaa gode steder, hvor der er penge at faae uden nogen farre. Men ieg har ingen kamerat, som ieg kan stoele paa.« Da sagde ieg: »Ia, naar det er in rig mand, da er det ikke syn at tage hans penge, da hand bruger dem mest tel at træge den fattige mand op med. Men derimod kan ieg ikke godt lide at bestiele den fattige; og er det telfelde, at ieg gjør det, naar ieg er ful, eller det er mig ube-kent, da er ieg om at komme tel at give ham noget igen. Men enden vi giver os af med sligt, maa vi bedre lærre at kende hinanden; men ieg skal nok komme ned tel di, naar du siger mig, hvor du boer.« Da sagde hand mig, at hand boede nede paa Holdes Enghauge. Ia, det veest ieg nok, hvor det var, og da lovt ieg at komme paa søndag. Men det skulde ieg havt glemt; da havde det verret godt for mig og fleerre. Men telsværre, – nøden tvang mig tel at holde oer.

Men da vi nu kom tel Holde, da gik hand hiem tel sit, og ieg og Sidse blev i Holde den nat tel om morgnen. Da blev vi fulgt tel Hersholm, og der skeldes ieg fra Sidse, efter at vi havde sat hinanden i stenvne hos Kristen Pedersen ved Roskilde Kroe; og da gaar hun tel Beirkrød, og ieg tel Hillerød. Da ieg nu kom ing tel von Hahlen, som er politimesteren der, dag [o: da] sagde hand, at ieg skulde gaae tel Kollerød og blive der. Men Gud veed, om ieg skulde legge mig paa gaden at suld ihiel, eller ieg skulde grave mig levndes ned i jorden. Men da ieg

gerne vilde blive færdig med denne min dødelig fiende, og da ieg meget godt hørde, at der var in af hans beste jagthunde, som sagde det tel ham, om det var Ole Tyv; men det troede hand, at ieg ikke kunde hørre. Men da ieg har en frygtelig stærk hørrelse, som der ikke mange har den bedre en som ieg, saa var det io ham umugelig at sige det oer, saa at ieg ikke skulde hørre det. Men ieg tæng: kan ieg barre faa din laps fat i aften paa gaden, da skal ieg give di et mundplaster, saa at du skal ikke skælde mig ud for Ole Tyv meer, naar ieg hørre det in anden gang. // Nu sagd ieg tel domren, om ikke hand vild give mig et bevis, at ieg var frikent for den sag, som ieg nu havde sat for i to aar og in maane og 15den dage, »da ellers enver kan anholde mig, som der kender mig.« Men da svarde den beskeden domre, at »det behøver Di fanhage mig ikke. Di er ikke saa dum, at Di lader Dem saaledes anholde, det svarer ieg for.«

Altsaa maa ieg nu gaa min vei. Da gaar ieg tel min søster, som boer der i byen og er gift med in gadevægter, og hans navn er Peder Johansen, og derfra og tel min moder, som ogsaa boer der i byen. Og der legger ieg mit tøie, og da gaar ieg hen i byen tel in skrædermester, som var min gode ven (men hans navn ubenenvt), for at helse paa ham. Og da fortalde ieg ham, at ieg vilde see, om ieg ikke kunde faae fat paa politimesterens den stoere, langsnyde jagthund for at slaa næsen over paa den skurk, fordet at hand kalde mig for Ole Tyv. Da sagde min ven: »Hørde du, at han sagde det?« »Ia, ieg hørde det, – imod hans villie. Men naar di skriver mig for det navn, saa kan di io ogsaa sige det, da du nok veed, at saadanne politiknægte og gaftyve kan ustraffe gjørre, vad di vil. Og du veed io nok, hvorledes den tyveknægt bar sig ad med di penge, som der var given tel di branlidne, og hvorledes at det gik med det tøie, som kongen skeinke tel di branlidne, da hand holt offentlig auction paa det oppe paa Rarddomhuus,

CLXV

– det vil sige for di branlidne, – og der lod skurken di rige købe først saa meget, som di vilde have, og alt det best. Og da kom raden tel di fattige; men di maatte ikke købe meer en som for di penge, der var give tel den [ɔ: *dem*] fra andre steder. See, det skulde di fattige lade dem nøie med; og det, di fik, var det, som di rige ikke vilde have, da det var mest noget gamelt skramel, som ikke var brugbar tel andet en som tel brende. Seer du: det skulde den fattige borger lade sig nøie med. Er da den mand bedre for det, at hand har penge, en som den, der ingen penge har? Og troer du, at kongen har skiinke [ɔ: *skænket*] alt det best tel di rige og alt det daarlige tel di fattige? Og troer du, at hand har givet dem det paa den maade, at di skuld betale det? Og er den fattige borger ham ikke lige saa troe som den rige borger? Ia, tro du mig, at den fattige er ham meer troe en som den rige. Ia, stoer den rige mand farre for at møste sinne peng, naar hand er sin konge troe, da kan du verre ves paa, at hand reder før sinne penge en som at verre landets fader troe. Ia, hand setter før livet tel, førren hand forlader sinne penge, for da kan hand io ikke bruge aager meer imod sin fattige broder og piinteerre ham tel den siste blodsdraabe. Seer du det? Saaledes har den norske tyveknæk tel politimester stiolen di penge fra di brantlidne, som andre medlidne mensker havde givet dem, og saa har hand tyvstiolen den ære fra den gode konge, som hand telkom af di brantelidne for sin gavmilhed. Ia Gud give, at ieg barre var i den stand, saa at ieg kunde blive paa min fridhed; da skulde du see, at satan snart skulde tage jer politimester ing i Slaverie. Og var hand ikke den, som gav telladelse at gjøre fyrværgerie den gang, som byen brende af? Ia, hand var selv med, den skurk, og der var alt jld i tre steder, enden di holt op. Og saadanne in storm, som det var den nat, det var io skrækkelig, – ia, in tosse kunde io seet, vad følgerne vilde blive; men det gjorde io ikke noget tel sagen, naar blaat

saadanne dagdrivre, som stielser dagene fra Gud i himlen og føden fra derres medmenske, naar di barre kan fornøie dem paa di enfoldige borges [ɔ: *borgeres*] bekaastning og liv, som du nok veed: at der blev 4 mensker brent foruden dem, der fik skade og døde siden efter. Ia, min yngste søster, Trinne, havde ner sat livet tel ved den ulykke. Ia, ieg fik stoer skade med, da der brend 2 skepp meel for mig, som skuld bages tel brød, da ieg samme aften bragte det tel min moder. Ia, ieg møste ogsaa mit arbeide, som du nok husker, da ieg arbeide for jøden Volv, og det brende io for ham med alt, vad hand havde, saa at hand knapt kunde skiulle sig // selv, langt mindre give mig arbeide meer. Derfor maatte ieg forlade det sted, som ieg boede paa, og tage tel Mærløsse, som du nok husker. Men da maatte ieg osse uskyldig i kasen i 5 uger. Og kan du huske, hvor ieg den gang skielde den norske skurk ud? Ia, ieg troede, at det havde blevet galt med mig den gang. Men hand følte veed sig selv, at det var sandt, vad ieg sagde; derfor tog hand det for gode varre. Men nu kan du ogsaa troe, at ieg er sat i en herlig stand tel at forsørge baad mig og min kierst, da di har taget alt fra os, – ia, ikke ingang vi har vorres papir, saa vi ikke heller kan tage tjenste. Og nu har hand sagt, at ieg skal gaa tel fogden i Kollerød; men Gud veed, vad ieg skal der, da ieg alletider maa gaa min vei igen, naar ieg kommer der. Men ieg er dog nød tel at mælde mig der, da hand ellers kan straffe mig som løsgænger. Og nu veed ieg ikke, vad det skal blive tel med mig, da ieg ingen penge har og ingen arbeide eller opholdssted. Derfor bliver det nok ikke andet for mig en som at begynde paa at forbryde mig, eller ogsaa ieg maa tage livet baade af mig selv og hende, da hun nu er lig saa ulykkelig som ieg. Og mit hove er allerede ganske fordærvet. Derfor, min gode ven, spørger du vest snart en frygtelig ulykke om mig, da ieg havde in farlig drøm den sist nat, som ieg var i arest, og mine dromme er slemme tel at gaa for sig; og er det telfelde,

CLXVI

at det sker, da er ieg om in hals, og du seer vest aldrig mig meer.« Men da sagde hand: »Du skal ikke troe paa drømme. Det har ikke noget at betyde; og lad os nu gaa omkring i byen og i Kongens Hauge og see, om vi kan faa fat paa den lang-snyde, som du talde om, og da give ham et par blaae øine, saa hand ikke kan see at skrive folk ing i helvede di første 14den dage.«

Nu gaar vi i byen. Men da hand gaar ing tel køibmændene og giver mig mange slags drikke, som ieg nu ikke godt kunde taale, da bliver ieg saa ful, da ieg kom ud i Kongens Hauge, saa ieg ikke kan gaa af det sted, som ieg var paa; men hand maa tage mig paa sin ryg og bærre mig hen i en krog, hvor der ikke kom nogen, og der lagde hand mig der, hvor ieg snart ikke veste af mig selv at sige men lagde der tel om morgenen, tel klokken var 4, og da sprang ieg op og gik tel Kollerød. Men nu var ieg saa flouv, saa det var geferlig. Men vad skulde ieg gjørre, da ieg ingen penge havde? Og da maatte ieg tage tel takke med, at ieg kunde faa saa meget vand, som ieg kunde drikke, saa at ieg da kom tel Kollerød. Da tængde ieg, at ieg vel nok fik noget at spise hos fogden; men det blev der ikke noget af med, da hand var ude i gaarden, da ieg kom, og havde noget at bestelle, enskønt hand har forklare, at ieg fik noget at spiise hos ham. Men deri maa den gode mand huske feil, da det er in mand, som ikke far med løgn. Da ieg nu sagde tel ham, at politimesteren havde sagt, at ieg skulde gaae hertel og blive her, da sagde fogden tel mig: »Her kan du ikke blive, da ieg ikke har noget at bruge di tel.« Da sagde ieg: »Ia, saa maa ieg gaae igen; og nu husker Di, at ieg har mælt mig tel Dem;« og dermed gik ieg af Lyngte tel, da der var in skræder, som ieg kende, og som ieg troede havde arbeide nok.

Men da ieg nu har gaae den halve vei, da kan ieg ikke gaae længer for mathed og hunger. Altsaa maa ieg legge mig ned paa jorden et par timmer. Da fik ieg nogle blade at see, som

[Ill. 36. Peter Kristian Knudsen, produkthandler og tyv, deltog i planlægningen og udførelsen af det skæbnesvangre indbrud.]

kaldes for sviinnekaal. Dem spiiste ieg, og nu kunde ieg gaae igen, saa at ieg da kom tel den omtalde skræder. Men hand havde ikke noget arbeide selv, [end] sige noget tel mig. Men hand gav mig in snaps, som var mig en stoer vederqvægelse, og nu gaar ieg tel min broder, som boer i Brænnerød. Men da der er en miill fra Lyngte og dertel, saa var det mig in farlig vei at gaae, da ieg ma[a]tte legge mig vert øieblik. Ia, havde ieg kunne tigge, da havde det ingen sag verret for mig; men in person med fiin frakke paa, og det øvrig klædemon [ɔ: på-klædning] var ligesaa, da kund oi [ɔ: jo] folk // troe, at ieg gjorde nar af dem. Ia, havde den forsulden justidsraad Fredriksen barre ladet mig klæt nøgen af, da havd det verret beder for mig, en som det var, for da havde folk havt medledenhed

CLXVII

med mig. Men naar ieg var brilliant paaklæt, saa kunde io folk ikke see den forhungre mave.

Men da ieg nu kom tel min broder, da fik ieg noget at spiiise og noget med mig i lommen, enskønt hand var selv fattig.

Nu gaar ieg derfra og tel den omtalde Kresten Pedersen, hvor ieg skulde møde Sidse; ogsaa havde ieg nogle penge tel gode hos denne, men ieg fik kuns en mark, og den skulde ieg ikke komme langt med. Men da Sidse ikke var komme inu, saa blev ieg der den nat og noget af den anden dag. Men da hun inu ikke kom, da gaar ieg hering af byen tel, og da møder ieg hende ved Røde Mølle, og nu gaar vi hen tel det sted, som ieg kom fra, da Sidse vilde tale med datteren, som var bleve gift i den tid, som vi havde sat i arest. Og da gaar vi derfra, enskønt vi begge to kunde faae tjenste strags paa in gaar, som lagde ved siden af Kresten Pedersens gaar; men da vi ikke havde vorres papiir, saa var der io ikke nogen mand, som torde tage os i tjenste. Altsaa maatte vi gaae ligesom et par duer, der er blevet foriage af høgen fra deres dueslag og er ingen sted meer sikker for dens klør, men maa frygt for deres blodtørstig fiende, hvor di setter dem ned.

Nu gaar vi tel Kongens Lynby tel Tømmer-Lene. Men da der var langt at gaae, saa maatte vi bruge natten tel hielp, og da vi skulde igennem Balhrup, og der er kroer, og ieg var saa tørstig, at ieg kunde ikke gaae, saa gaa vi dering for at faae noget at drikke. Men da kældersvenden sov, og ieg ikke kunde faae ham vaagen, saa tager ieg et ølglas, som stod paa bordet i kælderstuen, for at bruge det tel at tage vand med og drikke for min tørst. See, det var min først forbrydelse, efter at ieg var komme ud. Ia, ieg tængde ogsaa, at det skuld blive den siste, og det var heller ikke for at berige mig, men det var for at slokke min tørst. Og da ieg kom hen tel Lene, da gav ieg hende det, enskønt mine bagtalere har ulagt det tel det verst, saavel som alle di andre forbrydelser, ieg har begaae.

[Ill. 37. Ole Hansen, tidligere vægter på Nymølle, havde et horn i siden på papirkusk Lars Pedersen, og derfor skulle han bestjæles.]

Ia, di har gjort mig tel in frygtelig kæmpe. Ia, havde di sørge saa godt for, at ieg havde komme i lovli arbeide, da havde den stagels karl, Lars Pedersen, ikke komme tel at døe for min ha[a]nd, og da havde ieg heller aldrig bleve tel in mordre, og da havde bonden ogsaa verret fri for at betale denne lange arest, som ieg nu snart har sat i 3 1/2 aar. Men det er netop det, som dise legger vin paa, – nemlig dise politiherrer tænger io ikke paa andet en som at sette saa mange mennesker ud af stand, som det er dem mulig, tel at di ikke kan lovlig ernere dem. Og naar nøden da tvenger dem tel at forbryde dem, da skal man hørre en lovtale, som dise politi og mensekefølger og tyranner og blodtørstige iagthunde og mensekleplager . . . ia, kierre læsser, Di vil maaske sige, at det

er noget utidet sluder, som ieg der har sagt. Nei, Di kan tro mig, at ieg ikke siger det af noget fienskab eller had tel dem, fordet at ieg sitter og vender paa døden. Nei, det er ikke aarsagen, da ieg derimod anseer mig for det lykkeligst [*men-neske*] nu for tiden, som ieg har verret i alle mine dage, da ieg nu snart skal forlade dette quallefulde liv, som ieg nu har frestet i 17de aar, og da verre fri for al sorig og piine. Men mange af politierne er di største skurke og dievle, som der er under solen. Ia, at hielpe et menske paa den rette vei igen, det er et tordenslag for derres ørne. Men dog maa ieg sige, at der ogsaa er mange ædeltængde mænd iblant politiken, men di kan ikke faa lov tel at gjøre det gode, om ogsaa di vil. Og er det telfelde, at di gjør det godt imod nogle ulykkelige, da bliver den ædle velgiørrer anseet for in hygler. Ia, narr [ɔ: *når*] kongen skænker in livsfange friheden, da viller dise forbandet tyranner // eller retter sagt mensketyve [*ikke*], førren di faar ham ing igen, hvor kand kom fra. Men nok derom, da det io heller ikke angaar mig at talle derom, da di nu snart ikke kan forfølge mig meer, uden di vil drikke mit blod og spiis mit køid og brende mine been tel kønryg tel at pusse deres støpler blanke med, og den tjenste vil ieg nok troe, at di vilde gjøre mig, naar det kunde lade sig gjøre, uden at nogen fik det i [ɔ: *at*] vide.

CLXVIII

Da vi nu kom tel Lynby, da blev Sidse der hos Lene, imens ieg gik hen tel Krestian Kunsen for at besee den gode leilighed, som hand sagde at ieg konde faa hos ham. Men Gud hielpe mig for bopeel, ieg fik der. Da ieg nu kom hen tel huuse, da kom hand mig i møde med in anden mand, som ieg ikke kende noget tel, men [*han*] helst lige saa venskablig paa mig som den anden. Men nu sagde Knusen, om ieg vilde trede endenfor; »men du finder ikke andet en som fattigdom hos mig, og saa huuse fult af nøgne børnen og deres moder, min gode ven. Det kan ieg sige di.« Da sagde ieg, at det er io den

best lykke for in fader at have mange børnen, naar hand kan forsørge dem. Da sagde hand: »Io, gudskelov, det kan ieg dog.« Da vi nu kom ing, da saae ieg den største armod, som der kan tænges; kuns 6 nøgne børnen og saa deres moder var det mest bohav, som denne havde. Da sagde ieg tel ham: »Hvor er den stue, som du vil overlade mig?« Da sagde hand, at den var bagtel ved den anden side. Altsaa ga[*a*]r ieg derud med ham, og da er det et kammer uden vinduer og dørre. Da sagde ieg: »Her kan man io ikke boe.« Da sagde hand: »Tie du barre stelle. Ieg skal paa to dage faa baade vinduer og dørre tel det, enden du kommer her med din kierst.« Da sagde ieg tel ham: »Vad er det for in person, den anden mand?« Da sagde hand: »Det er in mand fra Holde, som har før verret vægter paa Ny Mølle, og hand skal nu lærre af mig og hanle med been og gamelt metal og klude, og det er en god fortienste, og,« sagde hand, »lad os gaa ned tel Væbægs kroe og faa os in snaps;« og dermed gaar vi alle tre derhen.

Da vi gik paa veien, da siger Knusen: »Du kan troe, at hand der, min kamrat, veed it godt tyverig.« Da sagde ieg: »Det kan nok verre; men ieg anseer ikke ham for, at hand tør stiele, og gjør hand det, da er hand ves mand tel Rasphuuse; og vad er hans navn?« Da sagde Knusen: »Det er Ole Hansen.« Da sagde ieg: »Saa er hand io min navning.« Nu begynde hand at talle om sit gode tyverig, og at det var nede paa Ny Mølle, »og det er kuskens penge, som ieg vil have fat, da hand er skyl i, at ieg kom derfra. Og det er in gamel karl, som man maglig kan holde, imens in anden tager pengene. Og har du lyst tel at verre med, da kand du io faa din anpart med. Og du maa vide, at ieg lige saa godt kender tel retten som du.« Da sagde ieg: »Troer du, at ieg saaledes kan enlade mig med di og Knusen, da ieg ikke kender noget tel jer og heller ikke tel stedet, da der kan verre meget at frygte? Og du kan nok tænge, at du bliver mistængt derfor, naar karlen bliver bestiolen, og iser naar du

ikke har verre hieme den nat.« Men det gjorde ikke noget, sagde hand. »Ja, lige meget,« sagde ieg, »det enlader ieg mig ikke i, uden ieg er sikker paa, at der ikke skal skee nogen anden ulykke derved. Og vid, der boer io mange folk paa stedet; og det minste alarm der bliver, saa er der io folk strags. Og ieg lader mig ikke tage i saadan aferre, da det er pisk paa ryggen og livstid i Rasphuuse. Nei, før lader ieg mig slaa ihiel, – eller den, der kommer og vil tage mig fat, hand er døsens. Derfor skal du ikke enlade di med mig, for det kan have slemme følger saavel for ier som for mig.«

Nu var vi komme tel kroen, og da gaar vi dering og drikker nogle snapse, og dermed gaar vi igen af Holde til. Men da vi kom op i Trørøds Skov, da satte vi os ned, og da fortæller di til mig, at di havde taget to heste ude ved Brenbyøster og slaae dem ihiel i Bagsværre Skov og flaaet dem og solgt hyden af dem. Og da di sagde mig, vorledes hestne var af kaalør, da havde ieg selv læst blakaten i Røde Værmølle Kroe, saa ieg vest, at det var sandt. Da sagde ieg: »Nu tør ieg nok verre med at stiele papiirskuskens penge. Men ieg vil først see, om ikke ieg kan unгаа at forbryde mig; derfor lad det nu verre entel vidre, da ieg først vil see, om ikke ieg kan faa noget paa en lovlig maade. Men kan ieg ikke det, da er ieg nød tel at verre med ier at tage di penge, som I taller om;« og dermed gaar vi.

CLXIX Ole Hansen gaar hiem tel sit, og ieg med Knusen hiem tel ham. // Da ieg nu kom hiem med ham, da siger hand: »Har du ikke lyst tel at gaae med hen tel Høsterkøf at stiele et styge lærre, som legger der paa blæg?« »O io«, sagde ieg, »det vil ieg nok.« Altsaa gaar vi derhen; men der var ikke noget. Nu gaar vi af hiemme tel igen, og paa veien stielar hand in sæk tørv, som hand sagde: tel at brende, »da ieg stielar al min jldebrand.« Da vi nu kom hiem fra denne nattetuer, da var det dag, og det var den først mandag, siden ieg kom ud, og det var om søndagen, ieg var med dem i kroen. Nu siger hand: »Lad

os nu gaae hen tel Breinrød; der veed ieg, at vi ikke gaar feil, da der legger fleerre deelle, og du maa vide, at vergen ieg eller min konne og børen har noget linne paa kroppen. Derfor er ieg nød tel at see mig om efter noget.« Altsaa gaar vi igennem Fredrikstal Skov. Da sagde Knusen: »Her kan vi moske faa fat paa in bonde, som der har penge hos sig, da tager vi dem med det samme;« og i det samme kom in dreng køirnes her fra byen af, som var fra Lyngge. Da sagde Knusen: »Lad os tage ham fat og tage pengene fra ham.« Men da sagd ieg: »Du skal have saa mange tak. Det skal ieg ikke have noget med at bestelle, og lad det farre, det vil ieg raade di; at overfalde folk paa veiene lader sig ikke godt giørre.«

Nu gaar vi, tel vi kom tel Fiskbægs Skov, og da lagde vi os ned, da det var for tillig at komme tel Breinrød, da det ikke var aften inu. Da sagde Knusen igen: »Dersom der nu kommer in vogn, da skal hand plyndres ud.« »Ja, for mig gerne,« sagde ieg; og dermed lagde ieg mig tel at sove, tel det var tid at gaae tel det omtalde sted. Da gaar vi først i kroemandens haug; men der var ikke noget at stiele. Da gaar vi ud paa marken tel in gaar, hvor der lagde flerre deelle i haugen. Det var 9 styger blaargarren og et styge blaastribet lærre med meer, som ieg nu ikke kan huske; men det var kuns nogle smaa styger. Nu gaar vi med det, tel vi kom tel Rødergaar [ɔ: Rudegård?]. Da tog ieg noget af garne med mig og saa det lærre tel mig, og da gik ieg til Lynbyg, og Knusen hiem tel sit med det ovrig.

Da ieg nu kom tel Lynby, da gik ieg til Lene med det omtalde, og det gik hun ud at selge, saa ieg fik en 9 mark for det, og nu tager ieg Sidse med mig hen til Knusen. Men hvor forbause blev Sidse, da ieg kom dertel med hende; men ieg trøst hende godt og sagde, at det nok skulde blive bedre, naar der blev gaae nogle dage, – »du veed, at ieg har penge gemt, som ieg har vundet i lotterie. Men i morgen maa du gaa ing tel den gode justidsraad at hende dinne papir, og da gaar ieg

hen tel D. Jensen for at faa noget af di penge, som hand skylder mig.« Da sagde hun: »Troer du, at du faar noget af den kældrang? Ia, havde du noget at give ham, da tog hand det nok af di. Du saa io, vorledes hand behandle os sist, da vi var der.« Men ieg svarde: »Det har ingen nød.«

Da vi nu havde sovet den først nat paa dette ulykkelige sted, da gjør vi os ferdig om morgnen tel at gaae, – hun tel justidsraad Fredriksen, og ieg tel D. Jensen; og Knusen og Ole Hansen følger med mig tel Kongen[s] Lynby. Og da kjøber Knusen noget gamelt jeren af Lene, og da gaar ieg min vei, – først tel Hillerød, hvor ieg afhender det tøjie, som ieg lagde hos min moder, og da gaar ieg tel D. Jensen. Men da ieg kom der, da havde hand heller ikke nogen penge at lade mig faae. Men ieg blev der den nat, og da maatte ieg om morgnen gaa uden at faa nogen forfreskning.

Nu gaar ieg tel Slingerup tel Torpen; men der gik det mig legesaa. Nu kunde ieg see, naar ieg ikke vilde stiele tel dem, saa vilde di heller ikke kende noget tel mig. Altsaa gaar ieg derfra og tel min broder; men det var mig en frygdelig vei, da ieg ikke havde faae noget at leve af den hele dag andet en som vand. Men da ieg kom tel min broder, da gav hand mig saa meget, som // ieg trængde tel at spiise; og saa gav hand mig nogle gode snapse, saa at ieg fik mig en dunner, og da giord det mig ondt, at min fattige broder skulde give mig spiise og drikke uden at faae noget derfor. Da tængde ieg: det er best, at du lader din frakke blive her hos ham, da ieg nu ikke seer nogen anden udveie en som at gribe tel at stiele igen, saa nødig som ieg vil. Da sagde ieg tel min broder: »Har du ikke en trøie at laanne mig? Da kan min frakke blive her, entel du faar trøien igen, og brug den saa meget, som du vil; og faar du ikke trøien igen, da beholder du frakken for din egendom, da du veed, at den er lovlig gods.« Dermed siger ieg god nat tel min broder, efter at hand fikken [ɔ: fik] fraken, og ieg troi [ɔ:

trøjen], og da ieg nu kom ud, da tængde ieg: nu maa du see, om du kan faa fat i noget, ivad som helst det er, da ieg dog ikke kan sulde ihiel.

Da ieg nu kom tel Lusserød, da saa ieg mig om i folkes hauger, om der ikke var noget blægetøie, som lagde ude. Da ieg nu er komme tel di siste huuse af byn, da tager ieg først it liden forklæde i den tange, at det var et ttrøklæde. Men da seer ieg, at der legger meget tøjie i in anden hauge lige overfor. Altsaa gaa ieg dering og tager alt det, som jeg synnes, der konde vere mig nyti. Det var nogle styger lærre, 3 i talle, og saa nogle lin, som fruentimmer bruger at gaae med paa hoved, og saa nogle andre smaa delle. Derfra gaar ieg med det tel Sanbierre. Der kommer ieg tel et huus, som lagde ude paa marken, og der lagde ogsaa mange smaa deelle paa blæg i haugen; men det mest var lin. Det tager ieg ogsaa med mig, og nu gaar ieg hiem tel Knudsen, og da er Sidse komme fra justidsraaden; men papir har hun ikke faa. Ia, skulde satan ikke knæke halsen paa saadanne in skurk tel domre, at hand ikke vilde lade hende faa sinne papiir, saa at hun da kunde taget sig en tjenst? Men synnes gaftyven, at det var syn at gaa glip af hende, og tængde skurken: naar ieg nu giver hende sinne papiir, da kam hun moske faa tjenste hos in eller anden mand, som kendér tel retten; og da fortæller hun tel sin herre, hvor tyranske ieg har handle med hende, og det er io en stoer skam for mig. Men naar hun ingen papir faar, da er hun nød tel at blive hos Ole Kollerød. Og hand har heller ingen papiir, og da maa hand io stiele for at forsørge sig og sin kierst; og da bliver di bæge to aresterre igen, og da kan io den hørre rette see, at ieg har hanle retferdig imod hende. – See, det kan ieg tænge, at hand har tængt.

Det var lørdagen, som ieg kom derhiem med dette; men Sidse ser det ikke. Men Knudsens konne fik noget af det, og ieg sagde ogsaa tel hende, hvor ieg havde taget det, da hendes

[Ill. 38. Udsigt fra nord over Nymølle 1823 med hovedbygningen »Høyersdal« midt i billedet. Mordstedet var en af bygningerne til venstre i billedet, eventuelt i »Kuskehuset« som skimtes bag træet yderst til venstre. Efter tegning af H. G. F. Holm. Foto: Det kgl. Bibl.]

mand ikke var hjemme, men her tel byen var hand. Men da det var blevet noget op af dagen, da kom Ole Hansen derned; men ieg talde ikke noget tel ham, da hand lagde mesten uden for huuse den hele dag i det krat, som der er; og ieg og Sidse sat ogsaa derude, da vi havde noget at bestelle. Men da det var aften, da kom Knudsen hjem. Nu tald vi sammen alle tre om Ny Mølle, – om vorner [ɔ: *hvornår*] det omtalde tyverie skulde gaae for sig. Da sagde Ole Hansen, at det var best i morgen nat, da det saa kunde verre mulig, at hand, som vi skulde bestiele, ikke var hjemme. Da sagde ieg: »Ia, da er det best, naar hand er borde; og i morgen skal ieg tel Lynby, og naar ieg da kommer hjem, da kan vi tale nermer derom.« Og dermed gaar Ole Hansen hjem tel sit, og ieg og Sidse lagde os tel at sove; for det var nat, inde vi blev ferdig med vorres samtale.

Da det nu var dag igen, da pakker ieg di stiolne genstande sammen, og da følges ieg med Knudsen hen tel Dyerhaugen. Paa denne vei blev der talt om Lars Pedersen, – hvorledes vi skulde forholde os med ham, dersom hand var hjemme, naar vi kom dering hos ham. Da sagde Knudsen, at »du og ieg kan godt holde ham, imens Ole Hansen tager pengene. Og skulde hand verre os for stær, da kan vi io hænge ham op paa kakelovnen uden vidre snak, og det gjør ikke noget.« // Da sagde ieg: »Vad er det for snak? Du har io sagt, at det er in gamel mand, som ikke kan gjørre nogen modstand, og at du alene kan holde ham, saa at hand ikke kan røre sig af det sted, som hand legger paa. Og troer du, at ieg vil verre med at berøve ham sit liv fra? Nei, det maa du ikke troe, og det behøves heller ikke. Da vi er tre mand, saa skulde det verre daarlig, skulde vi ikke kunde holde im gamel mand. Og da hand ikke har noget at bruge sinne penge tel, som du og Ole Hansen siger, andet en som at hans herre nar ham dem fra, eller ogsaa der er andre, som stiel dem fra ham, saa kan vi

lige saa godt tage dem som noge[n] andre.« Nu siger Knusen: »Der er ingen ting i veien, min gode ven, for at tage pengene fra den gamle stabeis, og ieg skal alene holde ham, saa at hand ikke skal qvæge en muk. Det kan du stoele paa. Naa[r] barre I to først vil gaa ing, da skal du see, at alt gaar godt af.« Og dermed gaar ieg min vei, og hand sin vei, og nu tængde ieg: Kan ieg barre faa solgt dette tøie i dag, da skal ieg ikke vere med at bestiele Lars Pedersen.

Da ieg nu kom tel Lynby tel Lene, da sagd ieg tel hende: »Di maa endelig see, at Di kan selge mig dette, som ieg her har, for ieg trænger nu saa haart, saa det er geferlig. Derfor selg det kuns for, vad Di kan faa for det.« Da sagde hun: »Nu skal ieg nok see at gjørre mit best.« Og nu gaar hun ud med det og er borde i 6 timmer. Men da kom hun hjem, – men ak! med uforrette sag. Altsaa saae ieg nu ingen redning, men maatte gjørre partie med Knudsen og Ole Hansen. Ia, da sagde ieg tel Lene: »Nu tænger ieg, at mine qualler og nød snart skal faa en ende, enden paa den eene maade eller den anden. Saa maa det gaae, som det vil. Ia, ende[n] død eller brød tel i morgen, enden solen staa op;« og dermed gaar ieg hjem tel Knudsen. Men paa hjemveien var ieg lige som in steen. Ieg vergen tængde paa det eene eller det andet, men gik ligesom i et taage, entel ieg kom hjem.

Men da ieg nu kom tel at talle med Knudsen, da kom mit blod i en frygtlig andrision [ɔ: *alteration*, ɔ: *sindsbevægelse*], og nu gaar vi alle tre ud bag huuse, hvor vi taller sammen om, vorledes vi skulde komme ing. Da sagde Ole Hansen: »Ieg gaar ing af et vindue, som er ing tel køikene, og derfra gaar ieg ing i stuen, hvor hand legger. Og dersom hand nu er i sæng, naar ieg kommer dering, da loker ieg dørren op for di [ɔ: *dig*],« sagde hand tel mig; »og dersom hand vaagner, da sprenger ieg strags hen og kaster dynnen over hovde paa ham, at hand ikke skal komme tel at raabe om hielp; og da maa du

CLXXI

og Knudsen strags komme mig tel hielp, enden hand faar tid tel at give anskrie.« Da sagde ieg: »Altsaa maa karlen ikke verre saa meget svag, som I ellers gjør ham.« Da sagde Knudsen tel mig: »Ieg kan forsikre di, at ieg skal alene holde ham, naa[r] ieg først kommer ing, saa at hand ikke skal røre sig; og er hand for slem, da kan vi io sende ham ing i den anden verden. Og du maa vide, at ieg for fleerre aar siden har verre med at skaffe ligesaadanne in gamel gaftiv ing i den anden verden, som du vest nok har kent, og det er aldrig komme for dagen.«

Da sagd ieg: »Altsaa er du io in morder.« Da sagde Knudsen: »Ia, noget saa ner er ieg det, som du der sagde. Men det gjør ikke noget, og derfor er ieg lige god mand.« Da sagde ieg: »Men for alting skal vi dog ikke slaa karlen ihiel. Men at ieg vil verre mig siker for, at ieg ikke skal blive taget der paa stedet, det kan ieg sige ier.« Og da sagde ieg tel Ole Hansen: »Du maa lade mig faae din lommekniv, da der er hul i den, saa at mand kan binde den fast tel sig, og naar ieg har den, da skal ingen kunde tage mig fat; ia, førren ieg lader mig tage, før lader ieg mig slaae ihiel. Og den første, som der kommer tel mig for at tage mig, er døsens. // Og den første af ier, som ieg seer der bliver utro, dersom der kommer noget i veien, den støder ieg kniven i livet paa strags uden vidre. Derfor vil ieg raade ier, at I ikke enlader ier i saa farlig ting, uden I er ier overbevist om, at der ikke skal enløbe noget farligt ved dette forretagende.«

Nu træger Ole Hansen en kniktang op af lommen og siger: »Her er nøglen tel hans penge.« Og da sagde Knudsen: »Kom nu med ing i køikene, saa skal ieg vise ier gode vaaben, som ieg har der;« og da gaar vi dering, og der træger hand to større slagterknive frem op fra lovtte og siger tel mig: »Vad synnes du om dise to knægte? Troer du ikke, at man kan forsvarre sig med dem for vad, der kommer imod os? Og tag du in af dem

tel di.« Da sagde ieg: »Nei, dem vil ieg ikke have nogen af. Denne, som ieg fik af Ole Hansen, er bedre,« og dermed stryger ieg den paa dørtæskelen, og Ole Hansen og Knudsen tager ver sin af di to store knive tel dem.

I alt denne tid, som vi saaledes talde, var Sidse regtig nok nerverende. Men da hun ikke godt kan hørre, saa er det io umugelig, at hun har hørt noget af vorres samtalde, enskønt at di to skurk har sagt i forhørre, at hun hørde vorres samtalle ude bag huuse. Men det er løgn, vad di der har sagt om hende. Men da retten gerne antager løgn for sandhed, naar barre det gaar ud paa det verst, saa er det lige meget, enden det er løgn eller sandt.

Da kloken nu er elve, da siger Knudsen tel sin konne, at vi skulde i skoven for at hende brenne; men det blev sagt, fordet at Sidse ikke skulde vide andet, da ieg vest, at hund var slem tel at medeelle andre, vad hun hørde, ogsaa da hun er ligesom fiande mange tider, og det har hun faae den gang, som hende[s] mand vilde dronne hende. Men in viid pudelhund frelst hende den gang for at komme af med live. Men det var kuns, fordet at hun skulde ud i Forbedringshuuse at sulde ihiel eller ogsaa at blive forgivet af den dulig læge, som der er; men det vil sige for dem, der ikke er syge; for di [ɔ: dem], der er syge, veed hand ingen anden raad for en som at sulde dem ihiel eller ogsaa at forgive dem. See, det er hans best kuer. Men derimod vest Knudsens konne, hvor vi skulde hen, da det var sagt hende fleerre gange, at vi skulde bestiele papirskusken, saa at det ikke var hende fremme, at hendes mand sagde: »Nu gaar vi i skoven.« Og dermed loker hun dørrren efter os, da Sidse havde lagt sig for længe siden.

Og nu gaar vi hen over marken af Nærøm tel, og da vi gaar langs med Nærømgaars haug, da kommer vi forbi nogle piger og karle, som sat uden for haugen paa in bænk, som stod der ved stien, som gaar fra Nærrøm og tel Holde. Dem helste

vi god aften paa, og dermed gaar vi af Ny Mølle tel, som vi snart kom tel, da vi gik af stien, som løber ing igennem Søllerøds Krat og ned tel Ny Mølle.

Da vi nu kom derned, da kryber vi over haugegeirdet og gaar hen tel en liden loue, som gik ing tel en smøge, som der gaar imellem papiirsmagernessvendens bopeel og saa Lars Pedersens bopeel. Men da vi kom tel louen, da er der nogen, som staar udenfor og taller inu. Da sagd Ole Hansen: »Det er for tilig inu, og lad os gaa hen af veien, tel det bliver sildiger;« og dermed gaar vi hen i skoven ved et stoert træe, som staar oppe paa in bake let fra huuse, saa at vi kunde see derned tel. Da sagde Ole Hansen: »See, her kan man best see og hørre, vorner [ɔ: hvornår] der er stelle«. Da sagde ieg: »Det er best, at vi gaar vorres vei igen, da ieg er bange, at det ikke gaar godt med dette forretagende.« Men da sagde Knudsen: »Seken snak! Der kan ikke verre noget at frygte.« Da sagde ieg: »Ja, naar du ikke er bange, da er ieg langt mindre, da ieg ikke har andet en som livet at sette tel, og det setter ieg ingen pris paa, som mig kuns er tel stoer besvær og andre med. Det skal I

CLXXIII

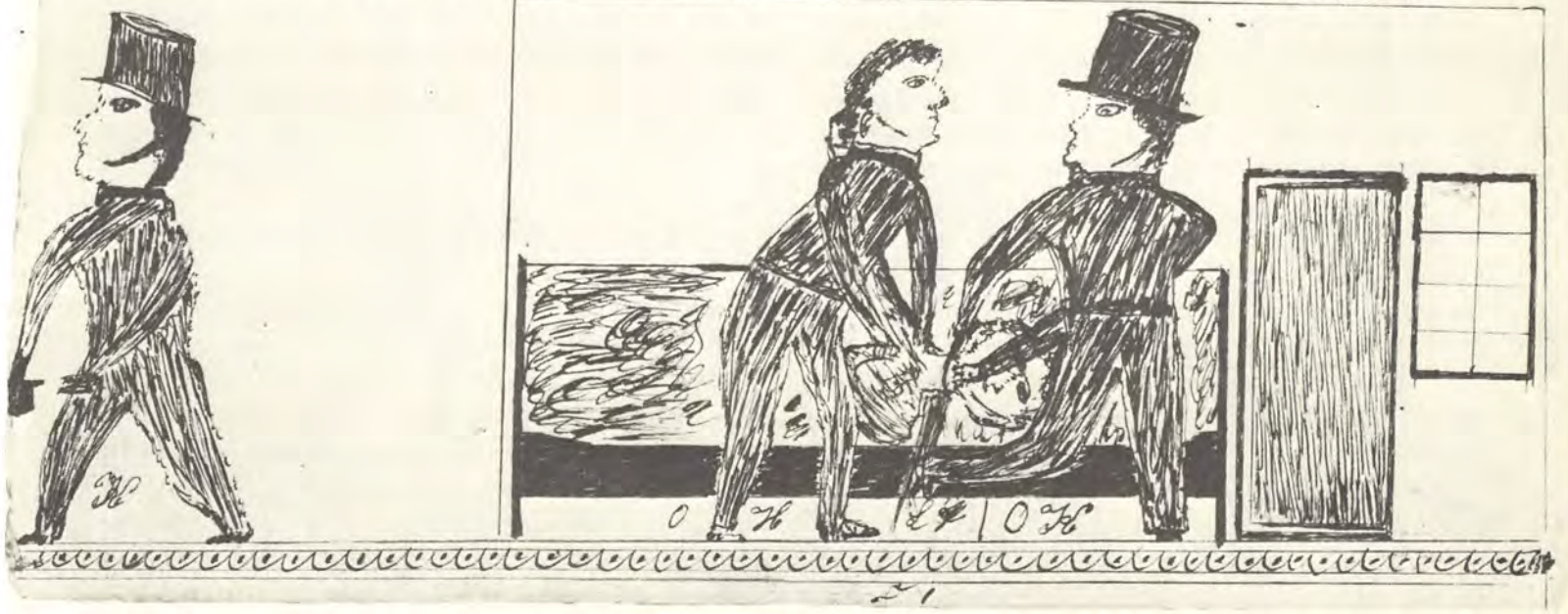
ikke troe, at ieg er bang. Nei, det er ieg ikke for nogen.« //
Og nu legger ieg mig tel at sove. I denne tid, som ieg sov, da drømt ieg om en ny siorde, og da di nu kalde paa mig, at det nu var tid at gaa, da sagde ieg tel dem min drøm; »og ieg tviller paa, at der er in, som der kommer tel at lade sit liv, vem det saa bliver.« Men da svarde di mig, at det har ingen nød, og dermed gaar vi derned igen igennem haugen som før og hen tel lougen. Den loker Ole Hansen op, og nu træger ieg min kniv op og lader den hænge ved siden af mig; og da gaar vi tel vindue, og der tager Ole Hansen det af med sin kniktang og setter det ned og træger sinne skoe af, at di ikke skulde giørre alarm, og hatten setter hand ogsaa fra sig. Og nu kryber hand ing i køikene, som hand vest godt beskeden i; og nu setter ieg vindue ig igen, og da gaar ieg hen tel dørrn. Og som ieg nu

staar der, da bliver dørrn aabne, og i det samme reiser Lars Pedersen sig op i sængen og siger: »Vad er det?«, og da løb Ole Hansen hen og vilde kaste dynnen over hovedet paa ham. Men Lars kom ham i forkiobet og kaste dynnen fra sig og faar Ole H. fat bag i naken og træger ham ned tel sig. Men nu kommer ieg Hansen tel hielp og tængt: det har ingen nød nu, naar vi først er saa vit; og da tager ieg Larsens hænder fat. Men nu slepper hand Ole H. og slaar efter mig og faar mig fat i den eene haand. Men da er det først, at ieg merker, vad karl det var, som vi var saa udbesindig [at] gaa ing tel; og ieg saa, at Knudsen ikke kom. Da blev ieg som lynslagen. Og da ieg huskede paa, at Ole H. havde fortalt mig, at fulmægten havde sit kammer ved siden af Lars Pedersen, og Knudsen kund verre in skurk, som vild forraade os, da tængde ieg: nu maa vi see at komme løs fra ham, og det i største hast. Men det var ikke tel at tænge paa, da ieg ikke kunde faa ham tel at sleppe Ole Hansen. Da blev ieg som fortvellige og rasende. Da griber ieg kniven, som der hængde opløkt ved min venstre side, og springer op paa kantten af sængen og griber Lars fat om hagen med min venstre haand, og da bruger ieg den forbandet høire ha[a]nd med kniven og sgær ham tværs over struben, saa at blodet fløie ud paa gulvet og i sængen. See, da saa ieg først, vad ieg nu havde giort, og vilken in grov synder ieg var blevet saavel for Gud i Himlen som for menske[ne].

See her, kierre læser, kand Di see den skændig hanling, som der blev forøvede af to nederdrægtige umensker, som saa skændig myrder et uskyldig menskee, som aldrig havde fornerme mig saa meget som med et oer in gang. Nei, det havde hand aldrig giort ved mig; og dog skulde ieg saa uforskamme berøve ham sit liv fra, som di andre tog [ɔ: to] skurk saa lomsk fik mig besnærre tel. Men Gud telgiv mig min stoere syn og di andre to med, – det beder ieg af mit hiert.

Ole Kollerød.

gaa og se
 Jøse gaa til at se på det delat flis i de nye og nye og
 i fangeren for i de sig først Mand sig i de Gade gjort og Milben her
 og de sig i sig i de delat for Mand for sig i de Gader som for mange
 for for de nye lase Land de for i de Gader for sig i de delat for Mand
 af de nye lase Land de for i de Gader for sig i de delat for Mand
 mange for alene Gade for mange mig for meget som med at
 og sig mig med det Gade Gade alene gjort Mand mig og sig sig sig
 for i fangeren Land de for sig i de Gader for sig i de delat for Mand
 Land de for sig i de Gader for sig i de delat for Mand
 og de Land de for sig i de Gader for sig i de delat for Mand
 Alle Hollerød

[Ill. 39.] C[hristian] K[nudsen], O[le] H[ansen], L[ars] P[edersen], O[le] K[ollerød]. [Foto: Det kgl. Bibl.]

CLXXIV // Da ieg havde givet ham det snit, da var hand døde strags, og nu sagde ieg tel Ole H.: »Det var paa en skændig maade, at I fik mig i ulykken. Nu er hand døde, og nu behøver du ikke at holde meer paa ham, og Knudsen er løbet sin vei. Men det skal hand dyrt komme tel at betale, det kan hand lide paa. Men lad os nu see, at vi bliver ferdig, for dette gaar aldrig godt.« Nu tager ieg karlens uhr, som hang ved hans sæng, og saa et par støbler, som ogsaa hang der; og Ole H. tager nøglerne i et skap, som der hang over karlens kiste, og nu luker hand denne op og tage in pung og en tægnebog frem af kisten og giver mig; og da tag hand to blaa fraker og to par beenklæder af samme kolør, og en væst og in hatt og to tørklæder og in fødekniv og en daller. Disse to siste deelle lagd paa bordet. Og da tager hand en flaske brendeviin og noget smør og brød og køid og flellere [ɔ: flere] flasker øl og to sølvbeslagne mærskomstobakspiber, som ogsaa lagde paa bordet (men ølle hend hand i kiøkene). Og nu træger hand di omtalder støbler paa sinne føder, og den eene frake tager hand ogsaa paa, og den anden tager ieg paa, og karlens hatt tager Ole Hansen paa; og dermed gaar vi om af stien tel, som løber igennem skoven af Nerrøm tel. Da siger ieg tel Ole H.: »Nu er ieg in morder, og Gud veed, vorledes det vil gaa mig. Og nu er det lige meget, hvor ieg bliver af. Men Knudsen skal ieg stikke ihjel, den hund, fordet at hand var os utro og løb sin vei. Og nu er karlen myrdet, og det er Knudsens skyl; naar hand ikke havde løbet, da havde karlen heller ikke sat livet tel for mine mordisk hænder.«

Som vi saaledes gaar og taler, da kommer Knudsen os i møde og siger: »Naa, mine gode venner, kommer I dog igen? Ieg var bange, at I skulde bleven taget fat deringe. Derfor løb ieg min vei.« Da sagde ieg: »Ia, du er in herlig skurk at løbe din vei og bilder mig ing, at det var in gamel mand; og saa var det in bomstærk karl, som kund forsvare sig imod os bege to,

dersom hand havde verre oppe af sængen. Og nu legger hand og flyder i sit eget blod og er døde, og det er din skyl, din skurk. Men nu skal du ogsaa døde, din kældring, for min ha[a]nd;« og dermed hever ieg min haand og tager kniven, som inu hang ved min side. Men nu kaster uslingen sig for mine føder og beder mig at skonne hans liv, – ikke for hans skyl, men for hans konne og mange smaa børnen skyl. Da slog sindet sig i mig, og nu kunde ieg ikke gjøre ham noget ont.

Og nu gaar vi, tel vi kom bedre op i skoven. Da setter vi os ned for at deell di frygtelige blodpenge. Ia, ieg skalv over hele mit lægme. Men da sagde ieg tel Ole H.: »Du har io brendeviin. Lad os faa noget at spiise og drikke først.« Og nu drikker ieg mig et par gode snapse, og da tæller ieg først sedlerne op, og da faar Ole H. og Knudsen ver 7 10-dallersedler, og ieg 6. Men da der var in hundredallersedel, saa sagde ieg: »Denne tager ieg tel min part.« Da sagt Knudsen, at det var ikke ret hanle af mig. Da springer ieg op som et lyn og griber kniven, som inu hang ved siden af mig, og sigr: »Det var heller ikke ret hanle af di, at du løb din vei, saa at den stakels karl blev myrdet, som aldrig har fornerme mig. Og nu er din siste timme kommen;« og der sprenger ieg tel og skal støde kniven i livet. Men da kaster Ole H. sig imellem os og bad for ham, og hand lagde alt for mine føder og bad for sin konne og børnen. Da blev ieg igen medliden med ham, saa at ieg luker kniven ig og lagde den i min lomme; og da satte ieg mig tel at deelle sølvpengene saaledes, at vi fik ver ti daller af dem, og den engelt sedel fik Knudsen tellige med nogle koberpeng, som der var, tel at kiøbe brød for tel sinne børnen, og den større sedel beholt ieg for min part. – Og nu spiiser vi igen; men at vi spiist med den blodige kniv, det er noget overdreven sluder og løgn, som di to tosse knægt har sagt for retten, enden ieg bekende, da ieg strags tørde den af i karlens lagner. Og den gang, ieg satte mig ned for at dele pengene sist gang,

CLXXV da lagde ieg den i min lomme, og deraf kom den ikke // meer, førren vi kom hen i den liden skov ved Ruderstal, som ieg ikke husker navne paa.

Da pengene nu er deelt, da gaar vi hiem tel Knudsen; og ieg havde sagt tel Sidse, at vi ikke skulde blive hos Knudsen længer, en som tel ieg kom hiem igen. »Og da maa du verre ferdig, naar ieg kommer, enden det er tillig eller sildig.« Derfor var hun alt oppe den gang, vi kom kom hiem. Men da seer hun, at der er blod paa mit det venstre knæ, og siger tel mig: »Hvor har du verre henne og faae blod paa dinne beenklæder?« Da sagde ieg: »Det veed satan, hvor ieg har faae det.« Men da kom det frygtelig moer igen mig i tanger, og da vil ieg myrde dem begge to, baade Ole H. og Knudsen; men da ieg ikke trag kniven op først, saa for di tid tel at gribe mig fat begge to. Men nu bliver ieg først rasende og kaster dem tel jorden begge to. Og nu søger ieg efter kniven for at boere dem igennem bege to; men da kommer min kierst og kaster sig i min favn og holder sig fast og siger: »Min kierre ven, gaa dog ikke saaledes hen at styrde dig og alle os andre i ulykken. Og du har drokken for meget brendeviin; og du kan io tage et paar andre beenklæder paa, og da er det io ikke noget at tage sig saa ner over det blod, da du vel har verre med dem henne at slagte in gamel hest, eller ogsaa du har slaase m[e]d dem paa veien, siden du inu er vred paa dem. Men lad det nu vere forbi, hørre du det, min ven. Og ieg sleper di [ɔ: dig] ikke, føren du lover mig, at du ikke er meer vred paa dem.«

Da sagde ieg: »Nu skal ieg ikke fornerme di to skurke meer. Men dise beenklæder maa ieg have af mig.« Og nu kom Knudsen hen tel mig og sagde: »Min gode ven, kom og lad mig hielpe di dem af; og du kand io faa dem paa, som du gav mig, og da kand min konne vaske blodet af di andre; og da di er saa viit lige gode, saa er det io lige meget, vilken af parne ieg beholder.« Og nu træger Knudsen dem af mig, og

Sidse hialp nok ogsaa tel, og da fik ieg di andre beenklæder paa; og imillertid havde Ole H. og Knudsen gemt deres penge og alle di stiolne klæder og det eene pibetøie. Men den anden tobakspibe og uhre beholt ieg hos mig, og karlens støbler beholt Ole H. paa ogsaa; og da gaar vii af Birkkerød tel med Ole H., og Knudsen blev der hiemme. Men da vi nu kom op i den lile skov, og da setter vi os ned der. Men enden vi kom dertel, da gav ieg min kierst alle pengene, og da sagde hun: »Vad er det for penge, og hvor har du den [ɔ: dem] fra?« Da sagde ieg: »Det skal du ikke bryde dig om, hvor ieg har dem fra. Pengene er gode nok og lovlig, det svarer ieg for. Og du kand io nok vide, at det er dem, som ieg har vundet og hent dem i mat [ɔ: nat], og du kand frit tage imod dem uden nogen frygt.« Altsaa tager hun imod pengene, som blev tel hendes ulykke. Men da vi nu havde lagt os i skoven, da sagd ieg tel Ole H.: »Det er best, at du gaar ned i Rygels Kroe og hender os noget at leve af og saa moget brendeviin. Saa bliver ieg og Sidse her saa længe, entel du kommer igen.« Og dermed gaar hand, og nu leger ieg mig tel at sove, tel hand kommer igen. Men Sidse sov ikke.

Da Ole H. nu kom telbage, da var Knudsen med ham, og nu spiiser vi og drikker, saa at ieg bliver ful. Men da sagde Knudsen tel mig: »Laan os din kniv tel at sgærre maden med,« som hand ogsaa fik; men da var den vergen blodig, ei heller drypped den af det blod, som di siger, at rovsygen udgyde for at røve gods og penge. Nei, det var ikke derfor, at den uskyldige karl blev myrdet af min mordisk haand; men det var af frygt for at blive taget der paa stedet. Men som vi nu sitter, da seer ieg, at Ole H. har det eene af di tørklæder, som hørd den myrdet tel. Da tager ieg det fra ham og river det ituu og lader ham gaa hen at grave det ned. Og da vi nu er ferdig, da gaar Knudsen hiem tel sit, hvor hand strags blev paagreben; men vi andre gaar tel Birkkerød tel Sidse[s] tande.

CLXXVI Paa veien dertel kom der en gammel mand tel os, som ieg kiøbt in stok af, // som ieg gav 4 skilling for, enskønt hand forlangde kuns 2. Da vi kom tel Birkrød, da gaar ieg alene hen i kroen, og Ole H. og Sidse gaar tel hendes tande, hvor ieg ogsaa skulde komme tel dem, da ieg barre skuld kiøbe mig noget tobak. Men ieg traf der in fattig stakel; ham gav ieg noget at spiise og drike, og da gik ieg tel Sidses tande, vor ieg traf dem bege to; og nu gaar Ole H. hen i kroen for at kiøbe nogle kaffebønner og brendeviin, som vi nu skulde fortære der. Og da hand blev temlig længe borde, saa tænger ieg, at hand er vest b[l]evet anholt med den tidallersedel, som ieg gav ham med. Da tager ieg pengene fra Sidse og graver dem ned i haugen, fordet at der ikke skulde fendes noget hos os, i fal hand var taget fat for mordet. Men nu kom hand, og da gaar ieg ud og tager pengene op igen; og da tager ieg in tidallersedel tel mig af dem, og di andre giver ieg Sidse med di oer: »Der har du pengene igen, og pas nu vel paa dem, og der er over hundre daller.« Og da giver ieg hendes tand to daller. Og ieg var ogsaa nede i byen at besøge Sidse[s] søster.

Og da gaar ieg og Ole H. af Breinnerød tel. Men da vi vil gaa over marken, da kommer der in mand, som siger, at vi ikke maatte gaa der. Men ieg kende denne mand, da ieg in gang havde sat i arest med ham i Fredriksborg, og hans navn er Peder Sværie; og da gaar ieg med ham ing i hans stue, og vem seer ieg der? Det er Sidses fraskilde mand, som der sat inge. Ieg tængde: lad ham verre, vem hand er. Det kommer ikke mig ved. Og dersom hand ellers vil noget, da kand hand io faa sig nogle pryl. Men som vi nu sitter og taler, da kommer Sidse dering og kalder mig ud og siger tel mig: »Vad tænger du paa og setter di dering at drikke med den halte gaftiv?« (thi det var hendes mand, som hun kalde saaledes). Da sagde ieg: »Ja, nu skal ieg heller ikke gaa dering meer. Men lad mig nu see, at du paser paa pengene. Og dersom ieg

skulde blive aresteere, saa lad retten ikke faa fat i pengene, for da tager di dem fra di [ɔ: dig] tel min arest, det kand ieg sige di [ɔ: dig];« og dermed gaar ieg og Ole H. hen tel min broder, som boer i Breinnerød, for at hente min frake og præssejeren. Da vi nu kom dertel, da bytter ieg beenklæder med Ole H. og ieg kiøber min broders guldørenringe og faar min frake og præssejeren. Men nu gaar Ole H. ud i haugen og legger sig tel at sove. I denne tid kom min den yngste broder, Peder Pedersen, som tienner hos kroemanden der i byen, ing tel min broder og mig. Da sat vi der og talde, tel det blev sildig; og da vilde ieg bytte uhr med min broder Peder, men det vilde hand ikke, enskønt ieg vilde give ham penge tel bytte. Men da sagde hand, at ieg ikke havde nogen penge at give ham tel bytte. Da vist ieg ham in pung og sagde, at der var gode gamle avisser i, som ikke var saa meget darrlig [ɔ: dårlige].

Men nu gik Peder hjem, og da kalde ieg paa Ole H. og faar ham op igen, og nu siger ieg tel Anders, min broder, at vi skulde tel Slingerups marke tel i morgen; og da siger ieg god nat tel min broder for siste gang, og da gaar ieg og Ole H. vorres vei. Men da vi kom ned i skoven, da lagde vi os tel at sove tel om morgenen. Men i den tid, ieg sov, da drømt ieg, at der var in stoer soert hest, som der slog mig tel jorden og blev ved at slaae efter mig, entel at ieg vaagne, og da tængde ieg ved mig selv: mig gaar det ikke længe godt, og di er moskee alt i heelene paa os. Da sagde ieg tel Ole H.: »Lad os faa in snaps, og da maa vi tel at gaae vidre.« Og nu drikke ieg, saa at ieg var ferdig at styrde. Da siger Ole H.: »Du drikker io alt for galt.« Da sagde ieg: »Det gjør ikke noget tel sagen, og drik nu du lige saa meget, da er flasken tom,« og nu gjorde hand, som ieg sagde. Og da gaar vi, entil vi kom tel et skovløberhuus, som legger i Ravnsolde Skov, og da gaar ieg // ing for at tenne min tobagspipe, og der sagde ieg tel konnen, at Ole Hansen var min huusbont, og at vi skulde tel Slangrups marke for at

CLXXVII

søge efter et par heste, som var bleven bortstiolen fra min huusbond der. »Ia, der bliver mange tyve i denne tid, og det er søefartens skyl, da den er stanse, som skulde skaffe den fattige klase arbeide og nering. Men det er io ogsaa lige meget, enden den fattige har noget at leve af eller ikke, for i [ɔ: jo] fleer kand der io komme i Slaverie og i Tugthuse tel at arbeide for den rige mand. Og da kand hand io faae det gort for den tredie deel, som hand ellers maa give for det, og i [ɔ: jo] bedre plas bliver der io i landet tel at byge stoere lyststeder og legge stoere hauger au [ɔ: an] paa. See, derfor gør det megen gavn for stoere herrer, at der kommer saa mang mennesker i ulykke, som det er mulig.«

Og dermed gaar vi vores vei igen, tel vi kom tel Vasingerød. Der gaar vi ing tel in mand, ves søn ieg havde verret i Forbedringshuuse tellige med og kende ham derfra, og der forlanger ieg kaffe for betalning, som vi ogsaa fik, og ieg gav den gamle konne in mark derfor; og her sagd ieg ogsaa, at Ole H. var min huusbond, og at vi skulde tel marke at søge hestene, som var stiolne fra ham. Og da hand forrekom mig megen nedslagen, da sagde ieg: »Nu skal du ikke sørge meer for bæstene, men i dag faar vi dem nok fat. Da kand du io kiorre i Dyrhaugen igen;« og dermed gaar vi videre fort.

Da vi nu kom ud paa veien, da fortalde Ole Hansen mig, at hand om fredagen havde talt med Lars Pedersen og da faae i [ɔ: at] vide, vor mange penge hand havde hiemme. »Derfor var det godt, at vi kom saa snart, som vi kom, for hand havde i sinde at kiøbe sig et sted og da gifte sig; og da havde vi io ikke faae hans penge fat.« Og alt dette sagde hand meget rolig, som det ikke var noget ont derved. Da tængde ieg ved mig selv: Gud, vilken in skurk er hand ikke, som du der har givet di af med. Ia, saadanne en sort hanling gaar vislig aldrig godt. Men som ieg saaledes gik og tængd, da kom in mand ridenes, som er min fætter og boer i Kongens Lyngby, og hans navn er

Ole Lynge. Da blev ieg bange, at det var in sbeider, som der kom. Da tager ieg det stiolne uhr og pipe og flyer Ole H. det med di oer: »Tag du det tel di, entel vi kommer tel marke, da kan du selge det tel mig der, og da er der io ingen farre for at selge det for lovlig gods.« Altsaa tager hand imod bege deelle, og da min fætter naaede os, da kende ieg ham, og vi talde sammen, og ieg spurgt ham, om hand ikke havde hørt noget nyt. Og dermed gav hand sin hest af spoerne og sagde: »Vi taller vel sammen paa marke;« og dermed red hand videre.

Og nu gaar vi efter ham. Men da kom der in mand kiørnes, som ieg kende, og da kom vi tel at kiorre med ham tel Slangrup. Da vi nu var der, da gaar vi hen paa Hestetorve, og der kommer vi hen tel Toorpen Pedersen, som havde tælt der og solgte saavel drikke- som spiisevarre; og der drak ieg nogle egesnapse [ɔ: æggesnapse], saa at ieg snart tabt min forstand, og siden traf ieg min fætter, og nu drak vi nogle snapse tel sammen. Og da gaar ieg fra ham og hen tel in kiøbmand, hvor ieg kiøbt mig en tobakspibe tel 5 mark, og der kommer Ole Hansen ogsaa ing, men vi kende ikke hinanden, – saa forrestelde vi os. Men nu gaa vi ned tel den omtalde tælt, og da kiøber ieg den stiolne pipe af Ole H. for 10 mark i vidner[s] paasyn, og selger den igen tel Toorpen for 13 mark. Ia, da blev ieg baad gahl og tosse af det mange drikke, som der skulde drikkes. //

Nu kom der mange gamle bekender fra Hiørlunde, som kende mig fra baren af, og nu gav ieg dem alle noget at drikke af det best, som Toorpen havde i sin tælt. Og disse spurgt mig, hvor ieg nu for tiden opholdt mig. Da sagd ieg paa Vesterbroe, og ieg skulde kiøbe sviind; »men di er forbandet dyrre. Derfor maa ieg lade det farre for denne gang.« Men da ieg nu skal tel at betalle det, som ieg har forlangt ing, da maa ieg bytte in tidallersedel. Men da Toorpen ikke kan bytte den, saa er der in ubekent mand, som bytter den for mig i 5 smaae

CLXXVIII

sedler og in 5-dallersedel. Men da der er gaae saa meget som in halv time, da kommer denne tel mig der igen og siger tel mig, at den tidallersedel var falsk, som hand havde bekomme af mig, og at ieg strags skulde motage min falske sedel, eller ogsaa ieg skulde aresteeres. Da blev ieg bang og motager strags den falske sedel med di oer, at den ikke var falsk, og at ieg havde haft den over et aar. Og dermed giver ieg ham sinne penge telbage, og ieg tosse tager imod den galne sedel uden vidre snak. Men det var bevis nok paa, hvor ieg den gang havde min forstand henne, da hand kund io paa den tid bytte hundre sedler om og faa falsk telbage, og da sige, at hand havde bekomme dem af mig. Ia, da skulde ieg sagt: »Vad kommer det mig ved? Du har ingen falsk penge faae af mig; det er løgn, vad du siger, din skurk.« Da havde der ikke nogen kunde sagt noget tel mig derfor.

Men nu er der in gamel slavegaflyv, som der vilde vise sin ærlighed, som dog ikke kommer tel noget marke andet en som for at stiele. Denne faar sedlen fat, og nu løber skurken op tel fogden med den for at spørge, om den var falsk. Men da kom der to politibetiender, som tager mig fat og træger mig hen tel fogden, hvor von Hahlens fuldmægtig var. Ia, da saa ieg først, at ieg var forloren. Da ieg kom ing tel ham og saae, at mit præssejeren stod der, som ieg havde flyet Ole H., da kunde ieg nok vide, at hand alt var taget fat; og saa maatte io sedelen ikke verre den rette aarsag dertel, at di havde anholt mig. Da fatte ieg mig strags, da hand sagde tel mig, vem ieg havde faae den sedel af. Da sagde ieg af in ubekent mand, men ieg kent ham, naar ieg saae ham, og at hand var paa marke inu. »Og dersom Di vil lade mig gaa hen paa Hestetorve, da skal ieg nok skaffe ham.« Og nu faar ieg lov at gaa. Men der er to mand, som gaar bag efter mig for at passe paa mig, at ieg ikke skulde løbe min veie. Ia, havde ieg ikke verre saa ful, da skulde ieg nok gaae fra dem; men mit hove var mig alt for tungt tel, at

ieg kunde løbe fra dem. Da ieg nu havde gaae omkring imellem tælderne, saa vil ieg gaae ud af byen. Men da kom di to mand og tager mig fat, og da maae ieg følge med dem tel fulmægten igen; og nu spørger hand mig, vem ieg er, og da sagde ieg, at ieg var in skrædersvend fra Fredriksborg, og mit Navn er Pedersen. Men nu kommer ieg tel at skæns med ham; men da kom der en vogn, som ieg kom paa tel Hillerød.

Da ieg nu var komme ing i aresten, da kom den omtalde fulmægtig og kalde mig ud paa gangen og sagde tel mig: »Hør nu, Ole, du kunde godt skaffe os Diderik Jensen, naar du vilde. Det veed ieg, at du er hans fortrolig vend.« Da tængde ieg strags: moskee der inu kunde verre redning, at ieg kunde komme fra dem. Da sagde ieg tel ham: »Det kommer an paa, vad for en maade det skal skee paa. Skaffe ham kand ieg, det [er] en meget let sag.« Da sagde fulmægten: »Naar du kand faa ham tel at giørre en falsk sedel, saa at man kand see paa det, da skal du strags faa frit pas tel Sværri og 60 daller i reissepenge, og da kand du strags reisse derover uden vidre.« Ia, tængde ieg, du er in god gaflyv; naar du først havde Diderik Jensen, saa bringer du mig tel Kiøbenhavn. Men vil du lade mig komme derud, da // kand ieg moskee inu narre dem. Da sagde ieg: »Ia, Di kand nok tænge, at hand ikke er saa tosse at giørre falske sedler, naar hand veed, at Di er der. Men Di maa ikke lade Dem vergen see eller hørre, det kand ieg sige Dem; for da bliver der ikke noget af, det kand ieg sige Dem forud. Men da det er natt, saa kand Di ophold Dem udenfor, mens ieg gaar dering, og Di kand io see ing af vindue, vad hand forretager sig.« Ia, nu sprang denne blodtørstig dievel af glæde, ligesom hand alt havde sit offer imellem sinne satans klør. Og nu kom der in vogn, som det var tel it herskab, og tre mand tel foruden kusken og saa fulmægten, – det forstoer sig, at hand skulde med for at giørre den rige fangst; ia, hand tog ogsaa en flaske brendeviin med tel mig. Ia, det

CLXXIX

var hans lykke, at hand tog den med, for ellers havde ieg nok komme fra dem, da rusen var gaae meget af mit hove. Men da ieg nu drak fleerre gange af flasken, imens vi kiørde derud tel Stoere Lyngby Mark, hvor Diderik Jensen boer, og der er en halvlanden miill dertel, saa blev ieg snart beskænkt igen, saa at ieg ikke kunde gaae, da vi kom derud tel D. Jensen.

Men da vi nu var derude, da vilde ieg, at di skulde lade mig gaae dering alene. Men i den sted løber di dørren op, ligesom det var tyve og røvre, der kom, og ikke som det var politie. Men da vi nu kom ing, da var Diderik Jensen ikke hiemme, og nu søger di om i hele huuse, men finder ikke noget andet en som pennen, som var telsingaaren. Men nu siger fulmægten tel den stagels konne, som var ganske bestyrde over vort komme, at ieg havde faae in falsk tidallersedel af hendes mand. Men da sagde ieg: »Det er løgn, vad Di der siger. Ieg har aldrig faae nogen falsk sedel af hendes mand,« enskønt ieg vel havde sagt det tel ham, men under 4 oine. Men det var, fordet at ieg konde faa ham tel at kiørre mig derud. Da ieg fik det at hørre, at Ol[e] H. ogsaa sat der i aresten, saa tvilde ieg io ikke om andet, en som det var for mordet, at ieg var anholt. Da ieg nu saa, at det ikke var mig mulig at komme fra dem, ia dem [ɔ: da] maatte ieg tænge to gange. Da sagde ieg tel ham: »Nu har Di io fordærve det hele, naar Di saaledes løber paa; og nu kand Di nok tænge, at hand tager sig i agt for at lad sig fange i Deres snarre.«

Men nu saa hand nok, at ieg barre gjorde nar af ham. Da maatte ieg paa vognen igen, og nu gik [det] tel Hillerød saa stærk, som hestene kund løbe. Og da vi nu kom tel Raadhuu-

se, da var min gode ven eller retter sagt min dødelig fiende, nemlig politiemesteren von Hahlen [der]. Da sagde fulmægten tel ham, at ieg havde barre holt dem for nar med denne reise. Da sagde von Hahlen: »Ia, det tængde ieg fanhagemig nok,« sagde hand tel mig; »ia, ieg kender Dem nok, vad Di endeholder, og at Di er in stoer skurk, – det kand ieg sige Dem.« Da sagde ieg: »Ia, din norsk skurk kender ieg ogsaa, og du gaftyv er skyl i min ulykke.« Men nu fik ieg frygtelig pryl. Men i [ɔ: jo] meer skælde ieg ud, – ia, ieg blev rassende. Men nu legger di jeren paa mig fra haand og tel fod, saa at ieg ikke kand røre mig af det sted, som ieg lagde paa. See, det er ogsaa det hele, at saadanne uslinger kand gjørre ved derres ulykkelige medmenser, som di selv har styrde i fordømmelsen, i steden for at sørge for, at di kom paa in lovlig vei frem. Men der taller ieg ogsaa noget dumt og urimlig tøie. Hvor kand ieg forlange af in hedning og skurk andet en som hedning- og skurkehanlinger, da hand vergen troer paa Gud eller dievlen, men lader sig dog regierre af den siste? Men Gud i himlen vil tel sin tid nok hiemsøge saadanne tyranner, der aldrig tænger paa andet en som ont og saa paa derres pengepung, og saa paa at styrde folk i fortvilese, saa at di mang gange griber tel den største ulykke, som der kand tænges. Men da leer dise dievlske tyranner ved dem selv, da satan ikke leer, uden naar det gaar jlde tel, men ærgrer sig, naar det gaar godt med in eller anden ynling, som ieg mange gange har seet paa dise mensketyranner og sieleplager, naar ieg har verre i en eller anden god forfatning. Ia, da har di seet tel mig med et par dievlske øine, som har gnistre af helvedes jld. //

[Ill. 40. Fængselspræst Carl Holger Visby, den ene af Ole Kollerøds velgørere under hans ophold i Stokhuset. Foto: Det kgl. Bibl.]

[Ill. 41. Justitsråd Philip Julius Knudsen, retfærdighedens repræsentant i mordsagen mod Ole Kollerød. Foto: Det kgl. Bibl.]

[Kapitel 12: Påvisning på Nymølle.
Styrkeprøve med justitsråd Knudsen. Begivenheder i en fanges tilværelse.
15. juni 1837 – 20. februar 1838]

CLXXX Nu bliver ieg kast paa in vogn, og da gaar det af Ny Mølle tel. Men vad der paseert paa veien dertel, det veed ieg ikke. Kuns veed ieg, at der var in bodel paa vognen, som skulde passe paa mig, og denne skurk knib mig i halsen inellem, saa at den sat i det blodie køid, da ieg kom tel Ny Mølle, og der hørde ieg in karl, som sagde tel mig, at ieg havd et smoskt [ɔ: smukt] hove tel at sitte paa in stage. Men den bespotter er komme hering i Slaverie paa livstid, fordet at hand brag ing om natten i Hersholms kirke for at stiele, imens ieg har sat her. Derfor kand hans hove med tiden gerne komme tel at beklæde in stage lige saa godt som mit.

Da ieg nu kom af vognen, da blev ieg kast ing i et skuer paa den barre joer, og hænder og føder blev sbænt tet sammen, og saa fik ieg to mand tel vagt hos mig. Men disse gik og sparg tel mig bestandig. Men da blev ieg telsist vred og spurgt dem, om di var befalle tel at gaae og sparge mig, eller di skulde holde vagt over mig. Og den eene af dise to var den ovenfor omtalde, som nu er livsslave. Men da ieg sagd det tel dem, da talde di tel mig og sagde: »Du kunde sige os, hvor du har gemt dinne penge. For dinne to kamrader har bekent, og derres penge har di faae; men vi kand nok vide, at du ikke er saa tosse.« Da sagde ieg: »Nei, før skal di faa lov tel at knæge min ryg, førren ieg tager mig noget paa, ivad som helst di beskyl-

der mig for; og vad er der i veien, siden ieg er komme hertel?« Da sagde di mig, at papi[r]skusken var myrdet i sin sæng i søndags nat, og at Ole H. havde sagd, at ieg havde gjort det. Da sagde ieg, at det var løgn. »Men kand I skaffe mig noget brendeviin, da skal ieg sige jer, hvor mine penge er; men da maa I ogsaa sende mig noget af dem, da ieg paa den maade faar en lang arest.« »Ia, naar du barre kand tie, da skal du nok faae saa meget, som du vil have.« Da sagde ieg: »Tvil ikke derpaa.« Nu sender di bud efter det, og imens tager ieg mine guldørenringe af mine ørne og gemmer dem i mine støbler, saa at di ikke kunde findes. Og nu faar ieg lov tel at drikke saa meget, som ieg vilde; og nu siger ieg tel dem, at ieg havde to hundre daller gemt henne ved Rygels Bom lige bag det hul, som bommen gaar ned i, naar den lukes op. Men det var løgn, som ieg der sagde tel dem, da Di kand nok tænge, at ieg ikke vilde vere saa dum at sige det tel nogen, hvor mine penge er.

Nu kom ieg ing i forhør for justitsraad Knudsen. Da holt hand der en lang talle tel mig, og at ieg nu havde naaet den høist karteer, som in tyv kand naae, »og lad mig nu see, at du ikke er bange for at telstaae din forbrydelse.« Men alt denne talle loe ieg kuns af, da ieg vest, at der ikke var nogen, som kunde sige noget ont om mig, uden vad forbryderne sagde. Da

blev ieg klædt nøgen af; men der fandtes ikke noget hos mig, og da maa ieg klæde mig paa igen. Og nu maa ieg med dem ing i den stue, som Lars Pedersen var myrdet i; og da ieg nu var deringe, da gaar der in af dem, som der var med, hen og tager lagne af den myrdet karl. Ia, nu saa ieg først, vilken en frygtelig ulykke ieg havde gjort; men dog fatte ieg mig strags, da domren sagde tel mig: »Seer du, hvor den stagels karl er mishanle?« »Ia, det seer ieg nok; og den, der har gjort det, har fortient at døe.« Da sagde domren tel mig: »Det har du gjort, Ole.« Da sagde ieg: »Nei, det er ikke sandt. Det er der ikke nogen, som kand sige med sanhed.« Da sagde domren: »Tør du da legge din haand paa ham?« Da sagde ieg: »Ia, vorfor skulde ieg ikke kunde det?« Og da lagde ieg min haand paa den dødes bryst, som der inu sat blod paa. Da sagde domren tel mig: »See nu paa din haand.« Ia, nu saae ieg paa den. Da sagde domren: »Vad seer du nu paa din haand?« Da sagde ieg: »Blod seer ieg paa den.« »Ia, seer du, det er bevis nok paa, at du er den skyldige,« sagde hand tel mig. Men da sagde ieg: »Der var io blod der, som ieg lagde haanden; altså maa der io ogsaa komme blod paa min haand; men lad mig legge den, hvor der ikke er noget // blod, – da skal Di see, at der ikke kommer blod paa min haand.« Da sagde hand: »Ia, leg den da paa et sted, som er frit for blod.« Det gjorde ieg to gange; min [ɔ: *men*] da kom der ikke blod paa haanden meer. Da sagde domren: »Saa du troer, at der ikke er nogen, som kand sige di det, at du er manden for det?« Da sagde ieg: »Nei, der er ikke nogen, som kand sige det, uden det er in skurk.«

CLXXXI

Nu kommer Ole H. og siger mig det lige [*i*] øine og viser mig, hvorledes hand har holt paa ham, imens ieg myrde ham, med di oer: »Du har stokke ham med min kniv, som du bytte bort paa marke, imens ieg holt paa ham.« Da sagde ieg: »Din skurk! Ieg har aldrig verre med di heringe før ferm [ɔ: *før om*] nu, og det er løgn, vad du der siger, din gaftyv.« Nu stod ieg

paa springe og skulde slage ham en imellem øine; men det maa domren have seet, for da blev hand trogt ud i en hast, og dermed var det hele forbi med os; og nu kom vi paa in vogn her tel byen tel Blaa Taaren.

Her blev ieg sat i aresten N° 6 den 16. iunni i aare 1837 med jeren paa. Men da ieg temlig godt kan luke laasse op, saa tog ieg det af mig om natten. Men nu gik det med forhørne; men ieg blev ved min benægtelse. Og nu spurgt domren mig, hvor ieg da var den søndag nat. Da sagde ieg, at Ole H. bad mig om at følge med ham og saa Knudsen hiem tel hans konne og hielpe ham at tage hans tøiepenge [ɔ: *tøj og penge*] fra hende, da hand ikke maatte faae noget af det, og heller ikke maatte hand faae noget at leve af, naar hand var hieme hos hende, og hand kund ikke forlis med hende. Derfor vilde hand tage sit tøie og gaae fra hende. Men hand kunde ikke faae det fra hende, naar hand var alene. »Derfor maa du og Knudsen gaae med mig hiem; da giver ieg en flaske brendeviind, naar I vil gaa med mig i aften.« See, det sagde hand tel mig, den gang ieg kom hiem fra Tømmer-Lene. Og da sagde ieg ia, at ieg nok vilde gaae med ham derhiem. Altsaa gaar vi af Holde tel, da kloken var elve. Men da vi kom i Holdes Skov, da sat vi os ned og drak det brendeviin, som hand havde med sig, og da sagde ieg, at ieg ikke vilde følge med tel Holde, da der kunde enløbe galle omstendigheder, som kunde have slemme følger med sig; og dermed lagde ieg mig tel at sove, og nu gaar di andre to derres vei igen af Holde tel. Da ieg nu har lagt der og sove min rues ud, da kommer di og kalder paa mig; og nu seer ieg, at Ole H. havde in hel deel klæder og uhr og to sølvbeslagen tobakspiber med sig. Og saa vist hand mig in hel deel penge, som hand havde. Da sagde ieg tel ham, om hand ikke vilde laanne mig en fem eller 6 daller. Da sagde hand: »Io, det kand du gierne faae, og dersom du kand selge mig det uhr og den ene pibe bort, saa kand du ogsaa faa det.« Og da sagde ieg

ia, at det kunde ieg nok, og dermed fik ieg saavel uhr som pibe og penge.

Men da sagde domren, at det var løgn, som ieg der havde sagt. Men det bryder ieg mig ikke noget om, da ieg meende, at den forklaring var god nok, som ieg der havde givet fra mig. Men nu siger domren, at ieg havde ogsaa solgt et uhr paa marke; men det kunde ieg ikke huske, og ieg troer ogsaa inu, at det er løgn, vad di der har sagt for sandhed; da det skulde verre besynderlig, at ieg ikke kand huske det, da ieg dog kand husk alt, vad der er paserre, og det alene skulde ieg ikke kunde huske, da ieg alletider har kundet huske, vad der er paseerre mig, lige godt naar ieg har verre ædru, som naar ieg har verre beskænkt, da min hukommelse aldri taber sig vergen i fulskab eller galskab. Derfor troer ieg inu, at ieg ikke har solgt det uhr paa marke; men det maa verre en opdigte løgn, som von Hahlen og hans fuldmægtig der har faae ham, der havd kiøbt det, tel at sige for at faae mig i den troe, at ieg ikke kunde klare mig, og da paa den maade at faae mig tel at bekende. See, saaledes vil ieg troe, at det henger sammen med det omtalde uhr, da det ikke er saa nyt for von Hahlen at forvende retten. //

CLXXXII

Da ieg nu ikke vilde bekende, da skulde di andre arestander vere speione over mig; naar ieg sagde noget tel Sidse, see da vest justidsraaden det samme dag. Men in søndag tager domren Sidse hiem tel sig i enerom og siger tel hende, vad hun skal sige; »og naar du nu ikke vil sige det, da skal ieg lade di prylle, tel du siger ia tel det, som ieg nu har sagt di. See, nu kand du giørre, vad du vil, da giør ieg ogsaa, vad ieg vil. At ieg kand prylle di saa meget, som ieg finder for godt, entel du siger ia tel det, som ieg forlanger af di, derom behøver du ikke at tville. Derfor raader ieg di, at du siger ia tel det, som ieg har sagt di.« See, saaledes bar justidsraad Knudsen sig ad med min kierst for at styrde hende i fordømmelsen. Men vad kand det nu hielpe, at ieg taller derom, da in domre har frit lov tel

at giørre lige saa meget uret, som hand vil, naar hand barre kand skaffe Slaverie og Tugt- [og] Rasphuus fult af mennesker; saa er det lige meget, enden di er skyldig eller ikke. Ia, det kand ieg sige to gange, da di, som først har verre i di steder, har tap sin ret; om ogsaa di har lit uskyldi, saa kand det ikke hielpe dem, at di vil tænge dem tel at klage. Ia, om di drister dem dertel, da er di sikker paa at blive sat fast igen, tel di lærer at tie med derres klagemaall. Ia, Di maa ikke troe, at ieg siger det for at giørre mig selv reen, – nei, det verre langt fra, da ieg har verre skyldig ver gang, ieg har verre ingdømt, enskønt det dog ikke altid har verre min egen skyl, men det har verre disse sieletyves skyl, som politiken holder tel at førre folk i ulykken. See, det er den meste nytte, som di er tel.

Da min kierste nu kom fra det forhør tel aresten igen, da sagde hun mig: »Nu har ieg sagt ia tel alt det, som di forlanger af mig. Og di penge, som du gav mig, dem har di faae af min tande.« Da sagde ieg: »Vad kommer det mig ved? Mig har du ingen penge faae af, det kand ieg sige di. Har du nogen penge, da maa du selv svarre derfor. Men det er vel dinne egne penge, som du har gemt fra den tid, du tiende paa Frydenlund; og du har vel faae nogle af dem af Hans Kongelige Høihed Prinds Christian, ver gang hand kom der at spiisse, naar hand var paa jagt. See, saaledes henger det vel egenlig sammen med di penge. Men ieg kand vel tænge, at du for min skyl ikke vil sige, som det er, at du moske troer, at du paa den maad kand styrde mig, ligesom du i den forrie sag bar di ad imod mig tellige med din hoerekængt for at blive af med mig. See, det er nok din hensigt igen. Men det bryder ieg mig ikke om. Adiøe med di!«

Nu kommer der in dag in, som hider Jensen og er mistænelig og politics speion. Denne kom uden for mit vindue og sagde tel mig: »Ieg kænder hele din sag, og der er io ikke noget i veien med di. Og er der noget bud, som du vil have i

byen, da skal ieg nok besørge det for di; det veed du nok, at ieg ikke narrer di.« Da sagde ieg: »Kand du skaffe mig blik og pen og papir, da kand du komme med det i morgen nat, naar kloken er 12.« Det sagde hand ia tel, og dermed gaar hand sin veie. Tel den omtalde tid da kom hand med di lovt genstande, og da sagde ieg: »Du maa komme paa samme tid i morgen nat.« »Ia, det skal ieg nok,« sagde hand, og da løb hand igen og tængde vel, at hand alt havde mig i sin snarre; men deri tog hand feil, da ieg ikke skriv tel hand [ɔ: ham] om andet en som in god kniv og saa en uhrfier tel at sgærre jerenstængerne over med, da ieg vilde ud igen. Nu kom hand igen paa den bestemt tid, og da kaster ieg det brev ned tel ham, og nu løb hand med det, og kom med svar derpaa natten efter igen. Men med det, ieg forlangde, kom hand ikke, men skrev hand: »Du kand io godt sige mig, hvor du har gemt dinne penge. Da skal ieg nok hende dem tel di.« Da tængde ieg: naae, det er saaledes, du vil have det; men det skal du ikke troe, at ieg er saa dum. Men nu gav ieg ham in god deel løgn tel svar den næstkomne nat for at see, vorledes hand vild berre si ad med det, da ieg nok kunde vide, at hand ikk[e] // meende det ærlig med mig, da hand kom med dise lisk oer.

CLXXXIII

Men da hamd kom tel den bestemte tid, da kast ieg det løgnnebrev ned tel ham, som hand nu løb med som in stoer skat, og dermed klæder ieg mig af ganske nøgen, og jerne legger ieg under mit hove, og da falder ieg i søvn. Men som ieg nu legger, da bliver der kalt paa mig, og vem seer ieg for mig? Det er fulmægten fra justidsraad Knudsen, og saa fulmægtig Leerbeik fra stadens Politikammer, og di siger, at ieg maatte staa op. Da sagd ieg, at ieg var ganske nøgen, og da loe ieg ved mig selv og tængde: nu kand ieg see, vad hensigt skurken havde med mig, som der fik min skreft. Nu sagde di, at ieg ikke skulde unsee mig for dem, og da sprang ieg nøgen op. Nu siger di: »Vad, du har io ingen jeren paa! Og hvor er

det henne?« Da sagde ieg: »Det legger under hovepuden, og Di maa ikke troe, at ieg legger med det, maar [ɔ: når] ieg kand faa det af mig.« Da sagde Leerbæk: »Det er ogsaa dumt at legge jeren paa ham. Da maatte hand verre i daarlig gaftyv, naar hand ikke skulde kune tage den laas op med in peen.« Da sagde ieg: »Nei, med in peen kand ieg ikke luke den op.« Da sagde hand: »Hvor har du faa det fra, som du har skreven det brev med, som ieg har her?« Og da viste hand det siste brev, som ieg kaste ud. »Og,« sagde hand, »ieg traf Jensen, din gode ven, nede i Fillesufgangen; og da ieg fessenteerte [ɔ: visiterede] ham, da fant ieg dette hos ham; og nu sitter hand i Politiaresten.« Ia, tængde ieg, du kand ganske godt lyve, da dette ikke er farlig at bekomme di deelle, som hand selv har givet di med sin egen villie. Da sagde ieg, at ieg havde faa det af Jensen; og det, som ieg havde taget laassen op med, havde ieg ogsaa faae af ham, »og vad der staar i breve, er ikke andet en som løgn.« »Ia, det vil ieg nok troe. Men der kand du see, at ieg kender din skreft, da vi har meget af den paa Politikamre. Og laassen kand du ogsaa luke op med in pen, og ieg giver di en mark, naar du kand luke den op.« Ia, da sagde ieg: »Nu skal ieg seee, vad ieg kand;« og da tager ieg in peen og begynder paa at luke den op. Men det slog feil den første gang, men den anden gang fik ieg den op med peennen, som hand sagde, og da fik ieg ogsaa marken af ham; men ieg fik ogsaa 16 slag tamp for det samme dag, som ieg nermer skal talle om. Og nu fesenteer di alle mine klæder og sængen med. Da finder di et halvt ark papi[r] og blik og pen; men der var et helt ark papir i min frake; det fant di ikke. Og nu gaar di derres vei, efter at di satte in anden arestant ing tel mig, som skulde verre speion hos mig. Dennes navn er Pedër Beiker og har verre livstid i Slaverie, men har faae sin fridhed 1836.

Da kloken nu er ti, da kom der in herre ing tel mig, som ieg ansaa for in forvalder fra in herregaar ude fra landet; og nu

maa den arestant gaa ud, som der var hos mig, og dørrer bliver luke i for os, og nu er ieg alene med denne. Da tængde ieg: det maa verre in speion, som hand og[aa] var. Nu siger hand tel mig: »Kænder du mig ikke, Kollerød?« Da sagde ieg: »Nei, ieg har ikke den ære at kende Dem.« Da sagde hand, at hand godt kende mig- »og kender du ikke birkedomren fra Fredriksværk? Det er mig, og ieg er komme tel di i den anledning tel di, om du ikke vilde sige nogen oplysning om D. Jensen i Stoer Lyngby, da ieg veed, at du kender godt tel hans adferre.« Da sagde ieg: »Vad Di der taller om, kender ieg ikke noget tel.« Men da sagde hand tel mig: »Ieg er overbevist om, at du kand sige mig det om ham, saa at man kand aresteere ham strags. Og du skal ikke giørre det for ende [ɔ: *intet*]; ieg skal nok betalle di for det, og du skal faa en daller for din umage, og vad vi taller sammen er der io ingen, som hører, da vi er alene to.« Da tængde ieg: det er dog gefertilg, hvor den satan hand frester mig. Men, tængde ieg, du skal faae en god deel løgn at løbe med, som ieg ogsaa gav ham, men dog saaledes, at hand ikke kunde giørre Diderik Jensen noget og heller ikke tage mig i løgn. Nu fik ieg dalleren af ham, og dermed gaar hand sin vei og siger, at hand nok skulde komme hering tel mig tier. //

CLXXXIV

Da hand nu er gaee, da kom den arestant ing tel mig igen, og nu faar ieg mig in pot brendeviin op i aresten tel mig, og da drak vi begge to saa længe, der var noget i flasken af det. Men da vi nu er ferdig med det, da blev ieg kalt ned i retten, og der var den fulmægtig, som var hos mig om natten, og læser op for mig, at ieg var dømt tel 16 slag tamp, fordert ieg havde taget jerne af mig, og fordert ieg havde skreven det brev, som der var kast ud tel Jensen; »men dersom du vil sige sandheden om Ny Mølle, da skal du verre fri for tamp.« Da sagde ieg: »Vad Ny Mølle angaar, har ieg sagt sandheden, og andet faar Di ikke af mig, om ieg saa skal have hundre slag tamp.« Da

sagde hand, at ieg skulde kaste fraken, da ieg skulde have dem paa bar siorde. Og da ieg den gang lagde under lægens kuer for brystsyge, og dog skulde have tamp paa den barre siorde, da er der beviser nok paa, vor mange ulovlige handlinger at politi forretager dem med derres arrestander, da in slave ikke ingang faar pryl, naar hand legger under lægens kuer. Nei, det faar hand sandelig ikke, for saa længe har ieg sat her i kælderer, saa ieg veed det.

Nu faar ieg mine tamp, saa at der gaar tre huller i min ryg. See, det var io temlig god kuer for mit bryst. Og nu faar ieg in anden laas paa, men den var inu bedre at luke op, enskønt den var gefertilg stoer. See, det havde io verre in temlig god dag for mig. Ieg hav[de] faae 7 mark i penge og 16 slag pryl og in stoer laas tel mit jeren, og vad kunde ieg forlange meer?

Saaledes gaar nu tiden hen i 8 dage. Da blev den arestant kalt i forhør, som der sat hos mig, og da hand nu kom telbage, da fortalte hand mig, at ieg godt kunde tage jerne af mig, da justidsraaden og hans fulmægtig skulde ud i landet i dag. »Og,« sagde hand, »der kommer ingen af dem her i dag, det svar ieg for.« Altsaa tager ieg jerne af mig; men ieg har ikke før faae det af, førren min dør aabnes, og vem seer ieg? Det er fulmægten Brunn, som springer lige hen tel mig og siger: »Nu kand du lave din ryg tel igen, Ole.« »Ja, det vil ieg nok troe, at dertel er Dig villi at skaffe mig pryl. Og det er ogsaa det helle, vad Di kand, og det leer ieg af. Di kand dog ikke legge nogen laas paa mig, som ieg ikke kand luke op; om Di giør Dem nok saa gahl, saa kand ieg dog tage jerne af mig.« Og dermed fnyds hand af harm og foer afsted igen, efter at den skurk blev flytte fra mig.

Da ieg nu saa, at di gjorde mig alle di ulykker, som di kunde optænge, da beslutte ieg at tage livet af mig selv paa den maade at drikke mig ihiel i brendeviin. Da tager ieg mine guldørenringe og giver dem for in podt brendeviin. Men ieg

fik det ikke, førren det var aften, da der ellers kunde komme nogen ing tel mig, naar ieg havde drokke denne gode drik, for da havde der io strags blevet en hel sag af. Men da ieg nu fik det omtalde, da drak ieg det ver draabe, og foruden drak ieg en peegl, da ieg var i gaarden. Da ieg nu er ferdig med det, da tager ieg en strike og binder om min hals. Men da ieg vil binde mig op, da falder ieg om paa gulve og kand ikke reise mig meer men maa bliv liggende der. Nu veed ieg ikke af mig selv at sige fra den aften af, og [ɔ: *da*] kloken var 7, og saa tel den anden dag, at kloken vor 10 om formedagen. Men da kom ieg tel mig selv og lagde i sængen. Men hvor[*dan*] ieg var komme der, der vist ieg ikke. Men vilken en piine ieg nu lagde ig! Og da ieg ikke havde taget feltkiden af mig, saa var den snørre omkring mit been fra foden af og tel mit paa laare, det vil sige paa det nøgne skin; og da havd ieg faae saadanne gigt i det, saa at ieg vergen kunde støde eller staae paa det, og heller ikke kund ieg rette det; og mit bryst havde ieg smeerter i, saa at ieg var ferdi at krapeerre.

Nu kom karlen op tel mig og spurgte mig, vad ieg feild. Da sagde ieg ham, at lægen maatte der sendes bud efter saa snart, som det var mulig, »da ieg har frygtelig piinne«. Nu fortallde hand mig, at hand kom ing tel mig, da hand var ferdig med at luke i gaarden; »og da ieg kom her tel di i aftes, da lagde du der paa gulve, og den vide fraade stod di ud af halsen, og du // CLXXXV var ganske sort i dit ansigt. Men da tog ieg di og lagde di op i sængen og tog flasken med mig ned. Men vor forbause blev ieg, den gang ieg saae, at du havde drokke det alsammen af. Da tængde ieg, at du aldrig kom tel di selv meer. Men gudsklov ieg seer dog, at du inu lever, og nu skal ieg hende lægen tel di saa snart, som det er mig mulig«. Og dermed hender hand lægen tel mig, som strags sende mig ud paa Tugthuussygstuen. Men det var mig en frytelig piinne at kiørre. Da ieg nu kom derud, saa maatte di bærre mig af vognen.

Da raabt denne blodtørstige tyran, som er inspegtør, tel mig, at ieg nok kunde gaae, men det var ikke andet en som opdigte sygdom, som ieg havde. Da sagde ieg: »Ia, havde Di den smeerde, som ieg har, da fik Di andet at bestelle en som at staa der at give ont fra Dem.« Ia, nu kom hans assestent, Larsen, ned tel mig og skulde prylle mig af, fordet ieg saaledes svarde den dievelske engel. Men da sagde ieg: »Slaa Di kuns saa meget, som Di vil. Det er io ogsaa den best kuer, som Di har at give folk, og saa suldekuer. See, det er Derres meccinner [ɔ: *medicin*].« Nu fnyds han af galhed, men det hialp ham ikke noget, da ieg ikke kirde mig om, enden hand slog mig eller ikke. Men ieg blev dog fri for pryl. Nu kom ieg op paa stuerne, paa første stue. Men mine smeerter blev ikke lindre der, men [jeg] maatte ligge der og piinnes tel den anden dag kloken 2, enden lægen kom. Men nu blev ieg aarrelat. Tre kopper blod blev der taget af mig, og saaledes bleve hand ved i 4 dage at tage tre kopperful ver dag. Men mit been gjorde hand ikke noget ved, vor meget ieg klage mig; og sove det var mig ganske umuglig.

Saaledes lage ieg der i tre uger; men i denne tid kom der in gamel graaehaare herre, som ieg ikke kende; men ieg kunde godt see, at han var speion, da hand loe som in dievl, naar hand talde tel mig. Men ieg kommer snart tel at lærre at kende ham, naar ieg nu kommer telbage tel aresten, som skeer, uden ieg veed noget deraf. Og som ieg in dag er gaae op paa gulve ved hielp af in stok, da kom sygstuemanden med mine klæder og sagde, at ieg skulde klæde mig paa; »og du er uskreven,« sagde hand tel mig. »Naa det er ieg! og ieg kand ikke gaae inu. Det er io paa in ganske ny mode at blive uskreven paa, da ieg ikke kand gaae, og heller ikke har ieg roe i det [ɔ: *benet*], men lige saa megen piinne som den gang, ieg kom hertel. Men det er bevis nok, vad doktorne er for bedragre; ia, det kand ieg med sanhed sige, at di ikke er andet.«

Men nu blev ieg ba[a]rren ned tel betienden, som var der med in vogn, som ieg skulde kiørres tel Blaae Taaren ig. Da ieg nu kom dertel, da fik ieg mit jeren paa igen; men nu var der komme in ny laas, som der ikke var tel at luke op, uden man har nøglen tel den. »Og det er in engelsk laas,« sagde forvalderen og hans karl. »Derfor kand det ikke hielpe, at du tænger paa at luke den op.« Da sagde ieg: »Ia, naar den er saa siker, da maae ieg beholde jerne paa. Men ieg vil see, vad der kand verre ved den at giørre.« Nu loe di af mig og gik derres vei. Da ieg nu ikke kunde sove vergen nat eller dag for smeerter, saa maatte ieg io have noget at fordrive tiden med. Altsaa det først, ieg forretog mig, det var min laas, som ieg maatte undersøge, om den ogsaa var saa slem at faae op. Ia, da den var smok og ny, saa var det io ikke at spørge om; og da den telmed var engelsk, saa var det io ikke at tænge paa, at saa dumt et fæe som ieg kunde luke saa kunstig en laas op. Men da ieg nu har betragte den regtig, da enseer ieg, at denne er den allerbest laas at luke op, – ia, ieg fik den saa god, at ieg barre behøvde at slaae tel den, naar ieg vilde have den op, og lige-saa, naar den skulde lukes i. Og dog var det knapt noke, at di kunde luke den op med nøglen; ia, ieg kund knapt barre mig for at lee, naar di stod der og kludere med den. Men in gang sagde ieg tel karlen: »Vad giver du mig, naar ieg røster laassen af mig, efter at du først har prøve den med nøglen, at den er i?« Da sagd hand: »Ieg giver di en peegl brendviin, naar du kand faae den af paa den maade, som du der siger.« // »Ia,« sagde ieg, »vad ieg har sagt, det skal ieg nok staae ved; det behøver du ikke at tville paa.« Altsaa hender hand det lovte brendeviin op tel mig, og da røster ieg laassen af mig uden vidre. Da sagde hand: »Du har luke den op, mens ieg var nede.« Da sagde ieg: »Nu kand du io luke den i igen.« Ia, det gjorde hand; da sagde ieg: »Er den nu ig, – er du siker paa, at den ogsaa er regtig ig?« »Ia, det er den,« sagde hand. Da sagde

CLXXXVI

ieg: »See nu efter da; da skal du see, at ieg meget snarrer kand faa den op en som du;« og dermed røster ieg med haanden, saa at laassen falder paa gulve. Da sagde hand: »Nu har ieg famædemig aldrig seet saa galt før; og der har du det brendeviin, som ieg lovte di.« Men da sagde ieg: »Du maae ikke talle derom tel nogen.« Da sagde hand: »Nei, det skal ieg ikke,« og dermed gaar hand sin vei.

Da der nu er gaae nogle dage, da kom ieg i forhør, og vem seer ieg der? Det er den gamle herre, som der kom tel mig ud paa sygehuuse, som loe som in sant dievl, naar hand talde tel mig. Og da ieg kom i aresten, da spurgte ieg karlen om denne herre, vem hand var. Da sagde karlen: »Kender du ikke ham? Det er denne her kriskomisar Nærgaar.« Da sagde ieg: »Hvor kand den gaftyv faae lov tel at sitte i retten at hørre paa forhørne, da hand er io in stoer skurk selv? Det veed ieg, og ieg kand godt husk inu den gang, som hand kast sin konne ud ved Langebroe for at dronne hende; men gaftysten sprang selv ud at redde hende, da hand tængde, at det ikke vild gaae saa godt af som den gang, hand stak ild paa sin gaar, eller som den gang, da hand løb af med di mange tusen daller for kronprindsen og forregav, at di var stiole fra ham paa landeveien; men det var ikke andet en som løgn, hand der bilde prindsen ing, da hand selv var tyven og slog kassen i stygger og gemte pengene og slog sig i ansigt, saa at hand var blodig, og forregav, at det havde tyven gjort ved hand. Ia, det var io sandt nok, vad hand der sagde; men hand glemte at sige bagefter: »Ieg er selv tyven, og ieg har selv slaget mig saaledes, fordet at min usang kand blive antaget for sanhed.« Seer du, det kender ieg, og det veed ieg er sanhed.« Da sagde karlen: »Tie du barre stelle med det, ellers kand du blive ulykkelig.« Da sagde ieg: »Ia, det vil ieg nok troe, at sanheden ikke maa hørres,« og dermed gik hand.

Men nu maa ieg tel at talle om professor Hoppe, – hvorle-

[Ill. 42. Udsnit af modstående illustration, antagelig visende familien Agerholm. Fr.v.: sønnen Edvard, Abraham Agerholm i galla, fru Christiane Agerholm og datteren Adelaide. Smlg. ill. s. 256–57 og 265. Foto: Det kgl. Bibl.]

[Ill. 43. Modstående side.]. Een hellig festning tel frue Agerholm. Men naadige frue maae unskylde mig, at det ikke er saa got, som det skulde være. Ole Kollerød. [Foto: Det kgl. Bibl.]

des at mit been bliver kurert. Ia, Gud hielpe mig for kuer, ieg fik tel det. Det meste var skælsor, som ieg fik, – ia, di sagde reent ud, at det var løgn, ieg bilde dem ing.

Men nu kom den førortalde birkedommer Hiort fra Fredriksværg ing tel mig igen og sagde tel mig, at det, ieg sist sagde ham, kunde ingen oplysning give ham om Diderik Jensen. »Men,« sagde denne listige dievl, »naar du nu siger mig, hvor hand gemer sinne falske sedeler, da skal du faae en daller af mig igen.« Da tængde ieg: nu frester den satans engel mig igen. Men, tængde ieg: nu skal du faae en god løgn at løbe med igen. Da sagde ieg tel ham: »Diderik Jensen havde et skab, som der var hemlige gemmer ig, og der har hand sinne falske penge ig.« Men det var løgn, ieg der sagde om ham. Men det var kuns, fordet at ieg kunde faae dalleren, som ieg ogsaa fik; og dermed reiste hand sin vei.

Nu sat ieg i 4 dage efter den tid. Da kom ieg in aften i forhør, og da sagde domren tel mig, at ieg talde tel Sidse ud af vindue og sagde tel hend, vad hun skulde sige, naar hun kom i forhør. Da sagde ieg, at det var løgn, vem der [end] sagde det. Da sagde domren, at det kunde hand skaffe alle di arestande tel vidner imod mig, som der sat der i Blaae Taaren; »og,« sagde hand, »Sidse siger det ogsaa, at du taller tel hende ud af vidue ver dag.« // Da sagde ieg tel domren: »Om Di saa kiøber alle di tyve og slielmer [ɔ: *skielmer*], som der er i Kiøbenhavn, tel at legge løgn paa mig, saa kand De dog ikke giørre mig noget med di speionner, – nei, det kand Di sandelig ikke. Derfor kand ieg lade Dem vide, at De maa see Dem efter andre speionner, som der kand aflegge Dem en falsk eed i retten paa mig. See, da kand Di styrde mig saa dybt, som Di lyster; for disse speionner, som Di har i aresten, dem leer ieg kuns af.« Nu gnistre hans øine af galhed. Da tog hand in knordestok frem og sagde, dersom ieg nu ikke vilde bekende, da skulde hand lade mig pryll, saa lenge der var helt af den. Da tængde

ieg: nu er det nok paa tiden, at du tager mod tel di; for ellers bliver det nok gahlt med di. Da sagde ieg tel domren: »Ia, har Di rettighed dertel, saa versegod, – sloe Di, saa meget Di lyster. Men det troer ieg knapt, Di har lov tel at slaae in arestant tel at bekende end forbrydelse, som er livet om at giørre: Og ieg lader Dem vide: det først slag, som Di slaar mig, da skriger ieg, saa det skal røste i hele aresthuuse.« Nu saae hand længe stift paa mig. Men da sagde hand tel mig, at »nu skal du faae et andet logi, hvor du nok skal blive fri for at talle tel Sidse meer; det skal ieg love di for.«

Nu bliver ieg sat i in vogn og kiørt tel Hofestadsaresten, hvor ieg kom tel at sitte i aresten B, og der sat ieg i 5 uger. Og der sat ieg med denne Vorm, som nu er rette; denne sagde tel mig, om ieg ikke have lyst tel at disenteerre tellige med ham. Da sagde ieg io, det havde ieg nok lyst tel; »men det kand ikke lade sig giørre her.« Da sagde hand, at det got kunde gaae an, naar man tog nøglen fra vægteren og gik ned af alletannen tel kongens fogdes contoer. Men dertil svarde ieg, at det ikke kunde lade sig giørre. Men det varde ikke længe efter, føren det blev sagt tel forvalderen, at ieg havde in kniv hos mig, som ieg vilde stikke in af vægterne ihiel med, og saa tage nøglen fra ham, og paa den maade gaae min vei. Ia, det blev sagt for sanhed, at ieg havde gjort det anslag; men det var den største løgn, som der kund tænges op. Vel var der in kniv i aresten, som ieg for det mest gemt hos mig; men den hørde ellers Vorm tel, som hand ogsaa selv sagde den gang, som ieg blev fessenteert [ɔ: *visiteret*], og den fantes hos mig.

Men da di 5 uger er forbie, da blev ieg sat ned i Politiaresten i N° 7. Det var in lørdag, som ieg var tægne tel Herrens boer om søndagen. Men det gik mig den gang, som det gaar mig inu med den pleie, som ieg skulde have tel min siels frelse, at den bliver mig frataget saa meget, at ieg mange gange er ferdig at fortville for, at min siel ikke kand faae den himmelsk

og gudelig pleie saa tiet, som den er lovet det. Men ieg kan vel tænge, at di, som ikke tellader mig at hørre pastor Visby ver gang, hand præker, som er mig lovt af domren selv, – men di troer moske, at ieg ikke har sans for andet en som for den legelig pleie, det vil sige spiise og drikke. Men deri feiller den gode herre meget, ivem hand saa er, da ieg med stoer tak og glæde gierne vilde bie baade for spiise og drikk, ver gang ieg fik lov tel at hørre pastor Visby at præke, – ia, om det var saa i to dage; da ieg har ont af det over i 8de dage, naar der slaar mig feil, at ieg ikke kommer i kirken den søndag, som ieg vender det. Og mig synnes, at relleionnen paa den maade er meget ringeagte, naar in synder, som der sitter og vender paa at lade sit liv for bodelens haand, ikke faa lov tel at hørre sin præst saa tiet, som det er ham lovt af domren. Saa var det io aldrig vert at lade mig sitte her længer, men træge mig ud lige saa godt først som sist og hugge det hove af mig; og da ieg har in meget tøn hals, saa er det io snart bestelt, da ieg er overbevist om, at bodelen ikke har nødig at sauge min hals over, da den er saa lille. //

CLXXXVIII Da ieg nu var komme ing tel vagtmester Olsen, som skulde modtage mig, da blev mine egne klæder mig fratage; men ieg maa sige, at di klæder, ieg fik paa igen, var meget gode. Men som ieg der staar, da kommer der 4 bodelknægt med in mand oppe fra retten af, som var slaee, saa blodet løb af hans ansigt. See, det havde dise 4 bodelhunde giort – eller om forladelse: det var 4 af di ærlige politibetiender, ber ieg, at Di unskylder min pen, at den skrev der oer: bodel; men det er en saare besynderlig pen, som ikke vil lade sig regierre af min haand, da den altid vil sige sanhed, – ia, den vil ikke in gang sparre mig, men siger alt, vad som er sant. Derfor kand ieg ikke giørre noget ved det sleme oer, som den skrev. Men i sanhed, – di behanle ogsaa den mand, som det var bodeler, fordet hand vilde talle med presidenten. Ia, moske hand vilde sagde tel den

herre, vorledes at politimesteren von Osten holder gaftyve tel at førre andre gode folk i ulykke, enden paa den eene maade eller den anden; ia, kand di ikke faae nogen paa anden maade, saa stielers di selv og bringer det i den mands huus, som di vil have fat paa; og da gaar di tel politi og mælder denne, at nu er der ulovlige koster i hans huus, som skurken selv har bragt der, – ia, speionne faar betalt sin umage tel. See, det har vel verre den mands ærende.

Men nu kom ieg ned i aresten N° 7. Her sat ieg nu i 4 dage og ikke vergen spiist eller drak, som der er pastor Visby og fulmægtig Leerbæg og vagtmester Olsen og 4 vægter mig tel vidner paa. Men da ieg kom tel at talle med pastor Visby, da sagde hand tel mig, at det blev mig in for langvarrig døe at sulde mig ihiel. Da tænge ieg: det er io heller ikke vert at verre saa bange, da ieg kand io meget magler [ɔ: *miageligere*] komme af med det forhade liv, dersom ieg ikke kand klarre mig. Men saa længe, ieg det kand, da maa ieg fatte mod. Altsaa i 7 uger sat ieg her; men i den tid fik ieg tel min forpleining et pont brød, som er ligesom mask, og saa fik ieg in pot varm mad tel medag. Men Gud hielpe mig og alle dem, som der skal spiise den, for mad det er! Ia, det er vand; ia, den er ikke halv saa god, som den mad er, at slaverne faar for tre skinling, – ia, dén er, saa inver mand kand spiise den uden aarsag tel at beklage sig. Men derimod den mad paa Politikamre kaaster di 8 skinling, som arestanderne ellers skulde have, – saa hider det. Men marketenderen faar ikke meer en som 5¹/₂ skinling for ver mand; altsaa bedrager politimesteren ver arestand for 2¹/₂ skinling om dagen tel at lønne alle sinne speionner med, som gaar og selger folk, ligesom prangeren selger fæe. Men der kommer nok den tid, at Gud straffer slige tyranner. Ia, det eene been er io for nylig knægge over paa spiiseverten, for at hand piinner hierteblodet ud af di ulykkelige, som der sitter paa det Politikammer.

Ia, det er io efter von Ostens ønske, for telstod [ɔ: *desto*] bedre kand hand faa dem tel at verre speionner; ia, naar di mistængelige personer er komme paa Ladegaarden, da kand di ikke komme derfra, uden di vil førre folke i ulykke. Ia, om ogsaa at der kommer in mand, som vil modtage dem derfra, saa hielper det ikke; men vil di verre speionner, da kand di uden vidre komme derfra. See, det er io den rette satans list tel at førre mange gode mensker i ulykken paa, og dog saa skriver di mig for det blodtørstige uhyr, som di selv har giort mig tel. Ia, det er vel sant, at ieg er in mo[r]der, men derfor faar ieg ogsaa min straf. Men det menske, som døde under min haand, fik in let døde. Men derimod di, som von Osten og fleerre andre myrder med derres die[v]lske list, ligesom æderkoppen suer fluen, naar den faar den fat i sin væv, – ia det er saamen saa sant, som der er in Gud tel, at di suer hierdeblodet af di ulykkelige, lige tel di styrder med den givtige slangebraat [ɔ: *-brod*] i livet. Da maa den forbandet klabrslange søge sig et fresk offer, vor den kand stikke sin blodige braat [ɔ: *brod*] i for at læske sin blodtørst. //

CLXXXIX

Men i denne tid, som ieg sat her, da var ieg meget syg. Men det maa ieg sig om her Røst, som er læge over politiaresterne, at hand var in meget god mand imod mig. Men i di siste dage, som ieg sat der, havde det snart kunde blevet galt med mig, da ieg in dag talde ud af dørrn tel di andre arestander og fortalde dem, hvorledes at spiiseverten bar sig ad: naar hand har maden ferdig, da tager hand køidet op og skummer alt feet af, og da fylder hand kældelen med vand igen, og giver den et opkaag igen; for det har ieg selv seet, da ieg har gaae der hos ham i 7 maander. Men denne min sluder havde ner bekomme mig dyrt tel at staae, da vagtmesteren stod uden for dørrn og hørde alt, vad ieg sagde, og det skrev hand op og gav det op tel politimesteren. Men den samme dag kom ieg i forhør i Blaae Taaren, og da dommer[en] læst nogle forhør op for mig fra

Fredriksborg om det begaae tyverige paa Fresløv [ɔ: *Freerslev*] Mark hos Mas Hansen, da kunde ieg see, at birkdommer Hiort havt holt, vad hand lovt mig den gang, som hand talt med mig sist, imens ieg sat i Hofestadsaresten. Der kom hand og talde med mig og sagde, at ieg havde giort nar af ham di to gange, som hand havde talt med mig i Blaae Taaren, »og det er ikke andet en som løgn, vad du den gang sagde tel mig om Diderik Jensen. Og di to daller, som ieg den gang gav di, er ikke nytte mig for to skinling; og dersom du nu ikke vil sige mig noget om Diderik Jensen, som er sanhed, da skal det komme tel at svige til di; det kand ieg sige di.« Da svarde ieg ham igen: »Vad ieg har sagt Dem, er sant, og andet kand ieg ikke sige Dem og siger heller ikke andet; og Di er nok den mand, som der gjør mig saa meget ont, som Di kand, om ogsaa ieg kunde fortælle Dem alverdendens forbrydelser. Derfor siger ieg Dem ikke noget meer, og ieg har io ikke noget med Dem at bestelle, uden at Di skal verre forædere imod mig; og det skulde glæde mig, dersom Di har taget Dem den lave bestelning paa at verre speion over mig; da er det io bar falskhed, som Di har brugt, naar Di har talt tel mig. Og vis ieg bliver forraat i min sag af Dem, da er Di io lige saa falsk som Judas, der forraade Jesus – kuns med den forskel, af ieg er in synder, men Jusus var syndefri. Men ver Di nu min foræder.« Og dermed gik hand.

Men see, nu kunde ieg see, at hand havde holt oer. Men ieg tængde: det har vel ingen nød, enskønt domren sagde tel mig, at ieg ikke kunde klare mig for den sag; »og,« sagde hand, »ieg har et stygge tøie, som alene kand dømme di.« Men det tængde ieg var noget, hand sagde for at giørre mig bange derfor; og da blev ieg ved min benægtelse og sagde, at det var løgn, vem det saa var, der sagde det om mig.

Altså blev ieg fulgt tel Politikamre igen. Det var aften, den gang ieg kom telbage igen tel min arest, og nu lagde ieg mig

strags og tængde over, vad det kunde vel verre, som domren havde af mit tøie, som var der fra det omtalde sted; og da husker ieg paa, at der var en væst i mit tøie, som ieg havde derfra. Altsaa saae ieg nu, at ieg var ferdig tel livsfange. Da tængde ieg: det skal blive løgn. Enden skal ieg nu lade mit liv, eller ogsaa ieg skal verre fri mand. In af deelne skal det verre. Altsaa tængde ieg, at det nu var best at mælde mig tel etasraad Bræstrup. Men den umage blev ieg fri for, da ieg blev kalt op i retten og skulde dommes tel pryl, fordet ieg havde klaget paa maden. Men da tængde ieg: da skal satan tage pryl nu, da du har i sind at telstaae.

CLXL Og da mælde ieg mig ing tel etasraaden og sagde, at ieg vilde talle med justidsraad Knudsen. Ia, da skal man see denne guele dievle, vor hand løb op og ned af gulve og spurgde mig, om ieg vilde nu bekende mine synder. Da sagde ieg: »For Dem ikke, men for min egen domre vel ieg moske bekende, // men for Dem ikke.« Da sagde hand, nu skal der blive sent bud efter min egen domre, og da hand kom, blev ieg luke ing med ham alene i von Ostens contoer. Da sagde ieg tel ham: »Ieg seer nok, at ieg er ferdig for den sag fra Fresløv [ɔ: *Freerslev*]. Derfor har ieg nu betængt at telstaae alt, vad di forlanger af mig – men paa den maade, at Di setter mig i Blaae Taaren igen, ellers er der ikke noget for Dem at vende hos mig.« Da sagde hand tel mig: »Ia, da gaar du vel fra mig?« Da sagde ieg: »Derfor har Di arester og opsyn tel at passe paa mig, at ieg ikke skal komme tel at unvige. Og det er heller ikke min agt,« sagde ieg (men det var dog egenlig min hensigt aligevel). Nu sagde hand, om ieg trængde tel noget at spiise. Da sagde ieg ia, at det kunde ieg nok trænge tel, da ieg ikke faar meer en som for 5½ skinling om dagen at spiise; det ovrig beholder politimesteren. »Men Di maa ikke troe, at det er derfor, at ieg vil telstaae. Ia, om Di saa tog det alt fra mig, saa skulde Di dog ikke faae mig tel at bekende noget, naar det var mig mulig at

klare mig. Men det seer ieg nu, at ieg ikke kand. Altsaa lader ieg Dem ti gange heller tage livet, som er mig ikke tel andet ensom qualler og ulykke, en som ieg skulde verre livsfange. Det, maa Di troe, er ti gange værre en som at miste livet. Vel maa det verre haart, saalænge det staar paa; men det faar dog snart ende.«

Nu sagde domren til mig: »I morgen skal du blive afhende; see saa kand vi io talle nermer der om sagen.« Og nu kalde hand fulmægten Leerbæg ing tel sig og sagd tel ham, at ieg skulde have in peegl gamel viien og saa noget at spiise, »da hand er saa sye, at hand ikke kand gaae.« Ia, det var ieg ogsaa, og der var nok ikke saa meget telbage med mig, da ieg selv hialp tel saa meget, som det stod i min magt, at ieg kunde blive saa svag, som det var mulig. Ia, havde ieg tængt, at det skulde vart saa længe, da skulle ieg ikke bekendt noget for menskene, men for Gud i himlen. Og da di slet ikke vil telgive mig min forbrydelse men bagtalle mig saa meget, som det er dem mulig, ia, den hele telgivelse, at menskene giver mig, er livet, di skeller mig af med; ia, det takker ieg dem for, da ieg soe er fri for at blive bagtalt og forfulgt meer.

Da den anden dag nu kom, da blev ieg afhent tel B[!]aae Taaren; men ieg maatte først drikke mig ful, eenden ieg kunde sige ia tel noget. Men da kom ieg ing i retten for dommeren, og nu bekende ieg alt, vad dommeren forlangde af mig. Saaledes bleve ieg ved at telstaae alt det, som ieg havde forbryt mig med. Men da ieg havde verre bekendt med ma[n]ge mennesker, som der kende mine handlinger, saa lagd ieg ma[n]ge af dem ud; men dog var di fleest af dem noget ragerpak, som ieg lagde ud. Og da ieg blev i Blaae Taaren, og den første galle var gaae over med mig, da fortrøe ieg, at ieg havd lagt saa mange mennesker ud. Men derfor holt ieg ogsaa op med at legge flere ud, da ieg meende, at dommeren snart maatte have faae stelle sin blodtørst. Men deri feile ieg, da hand inu var lige saa

blodtørstig som den først dag, ieg begynde at skaffe ham offer.

Men da hand nu ikke kunde faae meer af mig, da kom der in af hans gamle jagthunde, som nu var fulmægtig hos birkdommeren paa Amage, og denne havde den gamle, halde, listige dievl – eller om forladelse: det var io den gamle, halde her Næregaar, som der blev halt den gang, som hand vilde dronne sin gemahlinde ved Langebroe – dise to herrer eller retter sagt dievler, ia, det var sandelig dievlsle hanlinger af dem, at di vilde komme in søndag og tage mig ned i retten, som nu havde bekendt mine egne forbrydelser og var envie tel døden, og dog vilde have mig tel at førre andre mennesker i ulykke, og at ieg skulde sige dem, vad andre mennesker havde forretaget dem. »Da skal du nok faae betaling derfor,« sagde denne satans givtige klabberslange (enskønt hans navn er Bruun; men mig synes, at det navn: slange er det rette tel ham, da hand saaledes vild freste mig tel at giørre folk ulykkelig). Men da tængde ieg: nu, satan, skal du faae in god deel løgn at løbe med, som hand ogsaa fik; og ieg fik det betalt for ægte varre. // Saaledes blev ieg ved at narre dise to skurke to gange. Men da saae di nok, at det gik dem, som det gik birkedommeren fra Fredriksværg. Altsaa blev ieg nu fri for derres besøg.

Da der nu var gaae saa meget som 14den dage efter, at di mange forhør havde eende, da kalde dommeren mig ned i retten og sagde tel mig, at hand ikke havde meer med mig at bestelle; »og,« sagd hand, »der er sat en commision ned i din sag, og der har du to mark tel dinne smaae fornødheder. Og er der noget, som du vil talle med mig om siden, da kand du mælde di ned tel mig«. Og da ba ieg dommeren om noget blaat klæde, som der var i mit tøie, som var sgaaren tel en væst, om ieg maatte faae det; og da sagde hand ia, at det maatte ieg gierne faae. Og da ieg nu kom i aresten, da syede

ieg den ferdi, og det er den samme, som ieg gaar med inu.

Men nu fik ieg arbeid nok fra forvalderen og hans karl og fra di andre arestander, – det vil sige skræderarbeide. I denne tid da sat der in mand fra Virøm, som havde brent sin gaarde af, og hans navn er Jørgensen og er min fætter. See, denne vilde io ikke bekende sin forbrydelse; men fordet hand var in rig mand, saa blev der ingen ting nægte ham. Det forstaaer sig selv, at det var io baade syn og skam, at saadanne in mand skulde telstaae noget, vor hand kunde blive straffe for. Ia, det saa ieg gierne, at hand blev fri, og da hand var saa god at besøge mig i min arest juleaften og forærde mig en flaske af den campantviin [ɔ: *champagne*], saa er det mig io kiert, at hand blev frie. Men det er kuns bevis paa, vorledes at retten forfølger den fattige mand og skiuller den rigge mans forbrydelser under en falsk maske. Men nok derom.

Ved siden af min areste sat der in arestant, som hedde Ole Ubberup. Denne spurg mig en dag, om ieg forstod tysk, og om ieg kunde talle det. Da sagde ieg ia, at ieg forstaae og kand tale det. Da sagde denne spistbu [ɔ: *spitzbube*], at det var syn, at ieg skulde lad mit liv nu. Da sagde ieg, at der ikke var andet for mig at vende nu, da ieg har bekendt alt. Da sagde hand: »Nu bliver ieg snart frie. Da skal ieg nok see, at ieg kand faae di ud herfra. Og da ieg har ind søster, som er gaarkonne ude i landet, hvor du kand verre uden farre, entel at ieg faar giort veie tel di, at du kand komme sikkert af steed.« Da sagde ieg: »Ia, meener du barre med, vad du siger, da er det io meget got af di betængt, og ieg kunde io aldrig faae den geil [ɔ: *gæld*] betalt tel di, naar du kunde redde mit liv. Men det tviller ieg paa, at du vergen tør eller enlade di med.« Men nu bande denne skurk og forsvoer sig fra Gud og tel satan, at det var hans hiertens meening. See, alt dette blev talt i det tyske sprok, fordet at di andre arestander ikke skulde forstaae, vad vi talde om.

Men nu kommer tiden, at hand kommer ud. Men den først nat efter, at hand er bleve fri, og ieg og min kamrat, som der sat hos mig, og vi lagde i sængen i vorres søde søvn, da bliver der kalt paa os, at vi skulde staae op, og da seer ieg forvaldrens karl og in fulmægtig og to betiender. Da tængde ieg strags paa den hiertensgod Ole Ubberup, at hand nu havde giort sinne oer tel mine, og nu maatte vi ned i retten, hvor vi nu blev klæt nøgne af. Men der fantes io ikke noget hos os. Men da sagde fulmægten, hvor di knive var, som ieg havde? Da sagde ieg, at ieg ikke havde nogen af den slags, enskønt ieg dog havde tre, som ikke var saa meget daarlig, og saa dog en sags [ɔ: saks] tel. Ia, nu fesenteerde [ɔ: visiterede] di aresten, men der fant di heller ikke noget. Altsaa maatte di gaae med uforrette sag igen uden at finde noget hos mig; og da kom ieg i min arest igen. Men ieg miste min kamrat. See, det havde denne spistbu [ɔ: spitzbube] fortalt tel dommeren, at ieg havde knive, og at ieg vilde unvige saa snart, som ieg saae leilighed dertel. See, det var i steden for, at hand skulde hielpe mig ud. Ia, det var paa en løerlig maade, at hand vilde hielpe mig ud, – ia, det var in regtig gaftiv.

Men da der nu er gaae in dags tid, da bliver ieg sat i en anden areste, som var meget mindre og er ud tel grynmøllen, og dens N^o er 10, men den, som ieg nu var i, er tel gaden [g har?] N° 14. // Da ieg nu kom ing i N° 10, da kom der in arestant tel at sitte hos mig, som hedde Paul Svensen. Denne sagde tel mig: »Her kand vi gaae ned tel din kierst og tel di andre fruentimmer, dersom du kand lukke laasne op derne- de.« Da sagde ieg: »Laasne kand ieg nok lukke op; men vorle- des meener du, at vi skal komme igennem gulve her? Da det er tre-tommers planger, som her er tel gulv, saa er det nok ikke saa meget let at faae dem over. Men imillertid skal ieg seee, vad ieg kand giørre;« og dermed tager ieg mine knive frem og lader ham slive dem, eftersom di blev stumme, imens ieg sgar

med dem. Saaledes blev ieg ved at arbeide paa een plange i 4 timer; men da var den ogsaa over, saa at ieg kunde tage den op af sit sted og gaae ned i den underst arest. Men der var ikke nogen arestander. Altsaa maatte ieg nu see tel at lukke dørren op, da den var lukke ie. Men da der var aabning oven over dørren, saa at man kand faae armen derigennem og med in stok lukke laassen op, – det vel sige, maar [ɔ: når] man har sat det paa stokken, som man skal lukke op med. Og nu lukke ieg op, saa at vi nu kunde gaae ud paa gangen tel fruentimmer- aresterne, og da lukke ieg derres dørre op med, saa at vi nu kunde gaa tel den [ɔ: dem] uden vidre. Men ieg gik ing tel min kierst og blev hos hende det mest af natten, og min kamrat var inge hos en anden pige.

Men der var ind ung pige tel, som vel vannes tænder over, at hun ikke havde sig in elsker. Saa gjorde det mig ont, at der ikke var nogen trøst for den stagels pige, men ieg kunde ikke andet en som at forbarmme mig over hend med, da hun skulde livstid i Tugthuuse og var kuns 26 aar gamel. Altsaa, da ieg havde forsørge min kierst med saa megen smaaefornødenhed, som hun trængde tel, da gik ieg ud fra hendes arest og lukke hendes dør i laas, og da gik ieg ing tel min kamrat, som var alene hos to unge piger, og det var io en piinlig stelling for ham at verre alene med to unge piger, som moske trænge meget haart begge to tel en liden trøst. Da ieg nu saae, at hand var i den slemme forlegenhed, da tager ieg den eene pige med mig ing i den anden arest, som var ledig, og der opholt vi os, tel det blev dag, enskønt den unseeelig pige sagde, at det paa ingen maade kunde gaa an, da hun aldrig fik mig at see meer. Men ieg meende, at det got kunde gaa an, da ieg skulde miste hove, og hun skulde livstid paa Tugthuuse. Og da ieg sagd hende det, da sagde hun, at det var ganske sant, vad ieg der sagde, saa at vi da blev meget fortrolige venner i den tid, som vi var sammen.

Men det fik ogsaa snart eende, da tiden altid er forbandet kort, naar man taller om kierlighed og elskov. Men der sat ind pige tel i een anden arest, som vi ikke kende noget tel. Altsaa vilde vi ikke gaae dering tel hende. Men hun blev ogsaa saa vred paa os, at hun mælde os og fortald in god deel løgn om os tel forvalderen og sagde, at ieg havde verret henne ved hendes dør og vilde lukke den op; men da gik ieg derfra igen – som vel var, sagde hun; men det var derfor, at tasken mælde mig.

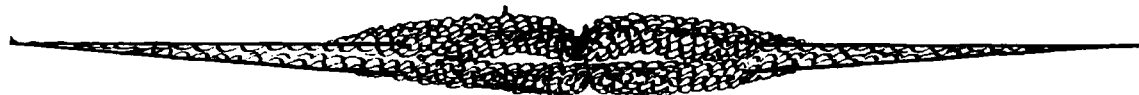
Men da det nu var dag, da lukke ieg alle dørne i, som di var før, og da gik ieg og min kamrat op i vorres arest igen og lagde plangen i igen, saa det ikke kunde sees. Enskønt forvalderen og hans karl fesenteert [ɔ: *visiterede*] aresten, saa kunde di dog ikke finde nogen beskadening i den, saa got havde ieg lagt plangen ned paa sit sted igen. Men der bleve sat to stoere laase for den arest under os, saa at ieg nu ikke kunde lukke dørren op meer; men derfor tapt ieg ikke modet.

Da der nu er gaae nogle dage, og ieg bad om at komme i aresten N° 14den igen, og det blev mig nægte, da tængde ieg, at der enden skulde vanke pryl, eller ogsaa ieg skulde komme i min arest igen; og da gaar vi ned igen tel pigerne. Men nu var det ikke saa maglig at komme igennem dørren, som det var den først gang, da den nu skulde bræges op. Men da vi havde

den plange, saa bregt vi dørren op, enskønt det tog nogen tid bort, – ia, det varde tre timmer, enden vi fik den op; men da sprang dørren op, saa at den ner havd slaget min kamrat ihiel med det samme. // Men dog blev det ikke saa galt med ham, da hand blaat fik et slag paa panden, saa at hand styrt, men reiste sig strags; og det var vest kierlighed, som der holt livet i ham.

CLXLIII

Nu gaar vi tel di samme piger igen og blev nu hos dem den hele nat, da ieg vest, at det blev den siste gang, at ieg kom tel at tale fortrolig med fruentimmer, da di nu kunde see, at vi havd verre dernede, da laassen var bragt i styger. Da det nu er dag, da gaar vi op i vorres arest igen og lagde os i sængen, tel vi skulde i gaarden. Da karlen nu kommer og skal lukke os ned, da siger hand tel os: »I bliver ulykkelige af forvaldeern, fordet at I har bræge dørren op der nedenunder ier.« Da sagde ieg: »Det har vel ingen nød med det.« Altsaa kom vi i gaarden, og da vi nu kom op igen, da blev vi lukke ing i aresten N° 14, som ieg ønskede mig; da det nu var frostvier, saa at man kund gaae, hvorhen man vilde, og da min kamrat, Paul Svensen, som sat hos mig, vilde gaa med mig, saa var det nu snart paa den høie tid at tænge derpaa, enden det gik saa eller saa, da ieg ikke havde andet at sette tel en som livet, og det havde ieg io forspilt aligevel.

[Kapitel 13: Var ved Undvigelsen iført grøn klædes Frakke, blaae Vest, rødt Halsnet, lyseblaae Buxer og hvide Uldstrømper men uden Hovedbedækning eller Skoetøi. 20.–26. februar 1838]

Altsaa, da vi har sat der en 14den dage, og vi er komme ing i aare 1838 den 22. [ɔ: 20.] februari, da havde ieg faae sgaaren en jerenstang ud af vindue i den arest, som ieg nu sat i, efter at ieg havde arbeide derpaa i tre dage; og tepperne havde ieg syet sammen, saa at man kunde gaae ned i gaarden i dem. Og da den dør stod aaben den nat, som ieg var ferdig med arbeide, saa kunde der io aldri verre bedre leilighed, en som der nu var. Da sagde ieg tel min kamrat: »Det er den best tid, som vi kand faae tel at unvige i, som der kand tænges.« Da sagde hand: »Naar vi først er ude, da skal ieg nok sørge for resten; det kand du sikkert stoele paa. Og kommer ieg barre lykkelig ned med di, da er der ikke noget meer, som skal forstørre os. Det kan ieg sige di.« Da sagde ieg tel ham: »Naar kloken den er to i nat, da er det paa den rette tid at gaae herfra, og førren den tid kan vi ikke kom ner for forvalderen, da hand ikke gaar tel sængs, enden kloken er it.«

Altsaa gjør vi alting ferdig tel at gaae ned paa den bestemte tid, og da legger vi os tel at sove, men sover over os, tel kloken den er tre om morgnen; og da kunde vi ikke komme ned for afløsningen fra vagten. Altsaa maa vi inu blive, tel kloken den er halv 4. Men da gior vi tæpnern fast i vindue, og der binder ieg mine skoe i for eenden af tæpne, og da skal ieg først ned af

tæpne. Men da ieg nu er komme ud af vindue og skal tel at gaa ned af tæpne, da faar ieg krampen i begge mine arme, og da falder ieg fra tre etasie ned i gaarden; men ieg kom tel at staae paa det eene been, saa at ieg ikke slog mig det minste. Men da der gaar en klokesnoer runt omkring Blaae Taaren udvendig paa muurne og ing tel en kloke, som hænger ved forvalderens sæng, og denne kom ieg tel at berøre, den gang ieg falt ned. Altsaa maatte ieg strags løbe baade fra skoe og kamrat, da ieg hørde, at den kloke, vis snoer ieg berørde, den ringer, saa det var gefertilg. Og da min kamrat heller ikke kom ned men blev op i aresten, altsaa fatte ieg mig strags og løber ing i den lille gaar, og der springer ieg over muuren ud tel gaden, og nu gaar det ned over vollen og over Stadsgraven og imellem tømmerplasen og Vesterports vagt og hen tel veien, som gaar fra tommerplasen og tel Vesterbroe. Og nu gaar ieg over Trømmesahlen og hen af Gamle Kongeveie og om af Kierlighedsstien og over Soerde Søe [ɔ: *Sortedamssøen*] og imellem Fræskes Mølle og Ladegaarden. Da ieg kom der, da slog kloken 4 paa Fredriksberg Slot.

Nu gik ieg forbi Besberg [ɔ: *Bispebjerg*] [M]ølle og af Søpperhuus [ɔ: *Søborghus*] tel; men der forlod ieg landeveien og gik [ove]r marken af Gentoftel tel. Men da ieg vil gaae over

CLXLIV den aae, som der // gaar fra Gentoft Søe og ing i landet tel, denne vil ieg gaae over, da ieg troer, at jsen kand berre mig. Men deri tog ieg feil; da ieg kom mit derud paa, da gaar jsen itue, og ieg falder ned i vandet lige tel min hals. Da tængde ieg: nu er det nok forbi med mig. Men dog kom ieg snart op igen; men vilken en forfatning var ieg nu i, da ieg var igen-nembløt lige tel min hals, og barre føder i snee og frost. Ia, ieg havde vel strømper paa; men di kunde ikke længe staae imod sneen og is. Men dog tængde ieg at staae paa mig nu; men da det nu var dag, da kunde ieg ikke følge landeveien meer, men markerne maatte ieg nu blive ved at holde. Saaledes bliver ieg nu ved, entel ieg kom tel Bagsverre bye. Men da gaar ieg in i den skov, som der er; og som ieg skal gaae dering, da sgær ieg min den eene fod paa in flindensteen, som ieg ikke kunde see for sneen. Ia, der fik ieg en farlig smeerte; men det hialp ikke, da ieg ikke torde staae stelle formedels kulden. Altsaa maa ieg blive ved at gaae. Men her er ikke saa let at gaae, da der er meer snee i skoven, en som der er paa marken.

Men da ieg nu har gaae in halv timme, da bliver ieg saa træt og mat, saa at ieg ikke kunde gaae længer af bar mathed. Men da tog ieg let snee at spiise, og det hialp mig; nu kunde ieg gaae igen. Altsaa gaar ieg af Fuersøe tel, som gaar imellem Kiøbenhavns Amt og Fredriksborg Amt. Denne gaar ieg over lige af Breinnerød tel, hvor min broder boer. Men da ieg kom dertel, da torde ieg ikke gaae dering, men bliver ved at gaae, tel ieg kom tel Lynge Overdrev. Der gaar ieg ing i et huus og for noget at spiise, som ieg gav den konne, som der bode, di 8 skinling, som ieg havde med mig fra aresten, for det ieg spiiet hos hende. Og der sagde ieg tel hende, at ieg var skorsteens-feire, thi det maatte ieg sege, fordet at ieg havde barre føder.

Og nu gaar ieg fra hende og hen tel in mand, som hedde Lars Jørgensen, som hun sagde mig, hvor hand boede; thi dertel skulde ieg verre tel aligevel, dersom Paul Svensen hav-

de komme med mig ud. Og da ieg kende denne og vest, at det var in gamel gaftyv, da trode ieg, at ieg nok kunde betroe ham mine hemligheder. Da ieg nu kom der tel hans huus, da var hand ikke hiemme; men der var børen, som sagde mig, at hand snart kom hiem. Altsaa blev ieg, tel hand og konnen kom hiem; og da sagde ieg tel ham, hvorledes ieg var farren. Men det hørde hans konne ikke. Da sagde hand: »Ieg skal skaffe di et sikkert sted, hvor du kand faae kamratter, som ikke lever af andet en som af det, di stielter, og di er to mand; men di vil gierne have in mand tel, som der ikke er bange, og det kand du io ikke verre, da du er nød tel at stiele.« Altsaa faar ieg et par gamle træskoer af ham paa mine føder. Ia, di gjorde mine føder saa got, som ieg havde faae di beste skoe paa.

Men nu gaar vi tel det omtalde sted, og det var paa Lillerøds Mark, som er tet op tel Lynge Overdræv, hvor dise to spist-buer [ɔ: *spitzbuben*] boede. Da vi kom dering, da saa ieg strags, at ieg genkende den eene fra Blaa Taaren af, da hand sat der i aare 1835, og hans navn er Niel[s] Larsen; altsaa var der io strags got bekendskab imellem os. Nu fortalde ieg dem, vorledes det var med mig. Da sag[de] di alle, at det gjorde ingenting; og nu blev der sat brenviin og mad paa bordet, og nu begyndes der at sbyses og drikkes og talles om, hvor det best tyverie var at forøve. Da sagde Niels Larsen, at der boede in skoemager henne paa Ølste Mark henne ved Fredriksværg, »og denne skal vi besøge i nat.« Da sagde ieg, at ieg ikke kunde grae [ɔ: *gå*] saa langt, da der nesten er 4 miille herfra og dertel. Da sagde hand: »Troer du, at vi *gaar* ud at stiele? Nei, det maa du ikke troe, – nei, vi skal kiørre, da vi selv har heste og vogn.« »Ia,« sagde ieg, »det var en anden sag; men troer du, a[t *vi*] kand komme der uden at vende modstand?« Da sagd hand: »Dem, der vil g[øre] os modstand, dem slaar vi uden vidre ned. Det maa du vide, min v[er]n.« //

Morderen Ole Pedersen Kollerød
 undvogen fra Blaactaarn i Sjæbenhavn den 21 Febr.
 1835, er født paa Frederiksborg Amt, 34 Aar, gl. middel
 af Væxt, proportionert af Bygning, har blondt Haar, lys
 blaae Øine, frisk, Ansigtfarve, Kaller i Ørene, taler kundsk.
 jundom lidt slammende, skriver maadeligt og var ved Unde
 gelsen iført grøn blaaes Frakke, blaae Vest, rødt Halsnet,
 lysblaae Buxer og hvide Uldstrømper men uden Hoved
 bedækning eller Skoer.

Sjællands Stiftamtmandskab tilsiger den, der berører den
 Undtagne Andholdelse St. Peder Solv og den, der meddeeler
 noget, som kan lede paa sikkert Spor efter ham indtil
 25 Pder Solv i Forhold til Omstændighederne. —

Trykt og forlaget ved H. Høst og Søn, Bredgade, København.

[Ill. 44. Politiplakat, trykt umiddelbart efter Ole Kollerøds flugt. Gengivet efter original i Kriminalmuseet, 203 × 270 mm.]

CLXLV Altsaa, da vi har spiiist og droken, da gaar Lars Jørgensen hjem, da hand ikke torde følge med for sin konne og børen. Men hand blevt lovt, at hand nok skulde faae noget af bytte, dersom vi fik noget. Altsaa bliver der spent for in slede, og nu gaar det af Hillerød tel. Men nu var det alt aften, saa at ieg kunde sikkert sitte paa vognen uden at blive kent, da ieg og Niels sat bag i sleden, og den anden kiørde hestene. Da sagde ieg tel Niels: »Er det din vert, eller du tienner ham?« Da sagde hand: »Vi er kamratter, og di kalder ham ellers for Peltse-skrædderen. Men hans navn er Søren Jversen.« Da sagde ieg: »Er hand mig barre troe, ellers vil ieg forlade ier strags.« Men da sagde Larsen: »Hand har du aldrig nødig at frygte for. Hand er troe som guld, og det svar ieg for,« sagde hand; »og saa snart vi faar penge, da skal vi snart faa di bort, saa at du ikke har nødig at frygte meer for nogen eftersøgelse.« Altsaa berole ieg mig.

Da vi nu kom tel Fredriksborg, da kiørre hand der igennem byen, og her kiøber di en flaske brendeviin, som vi skulde have, naar vi kom derud tel Ølstee, da ieg aldri har kunde gjort nogen forbrydelse eller fornerme noget menneske, førren ieg er bleven ful af brendeviin. Men da er mit mod osse frygtelig. Ia, da bliver ieg ikke bange for vem det saa er, der kommer tel mig. Ia, det forbandet brendeviin skulde ganske forbydes, og dem, der brender det, skulde piskes ud af landet som lansforædere, da det styrder mang[e] tusende ynlinger i ulykken. Ia, vor mange en moder og børen er der ikke, som maa græde baade nat og dag blaat for det satans giftige brendeviins skyl, som forstør huuslykken imellem ægtefolk og gjør mange in ærlig mand tel in bedrager og tyv og skurk, og telsist bliver hand enden slave eller rasphuuslem og udstødt af det menneskelig samfun, som telsvære er ramt mig for mange aar siden. Ia, ieg har siden aare 1823 ønske mig døden saa tiet, som der er haar paa mit hove. Men den tid er ikke

komme inu, og ieg længes dog lige saa meget efter den sist dag, som bruden længes efter sin brudgom, – ia, meget meer, da ieg har forspilt alt got her i livet. Vad kan der da verre mig kierrer en som døden? Nei, der kand ingen ting verre, som der er mig bedre en som døden. Ia, Gud give, at det var den siste dag, at ieg liver, imens ieg skriver dise oer.

Nu kiørr vi vidre fort, entel vi kom derud tel det omtalde sted. Men vi satte heste og vogn noget fra huuse af og giver hestene foder, og vi drikker brendeviin, tel ieg følde mig stærk nok tel at gaae paa med gevalt. Altsaa gaar vi nu tel huuse og vil bræge dørne op; men da di er temlig stærke, saa gaar vi tel vinduerne for at tage et af dem af. Men da hører folkene det og spørger, vem det er, der er ved derres vinduer, og i det selvsamme slaar vi det eene vindue ing, og nu kommer manden tel modværg, og konnen raabt, at hand skulde skyde os. Men det bryder vi os ikke om. Men da vi nu ikke vilde gaae vorres vei, da kommer manden hen tel vinduerne, da ieg staae der og vilde bræge en jerenstang los, saa man kunde krybe derigennem. Men [da] Peltse-skrædderen seer, at mande nermer sig tel mig, da slaar [han]d manden med in pryl, saa at ieg tængde, at hand slog ham [ihj]el, men hand falt dog ikke aligevel. Nu kunde ieg nok see, at [v]i ikke kunde komme dering, uden vi skulde slaae manden ihiel. Altsaa sagde ieg tel mine kamratter, at vi ikke kunde komme dering, uden vi [s]kulde slaae manden ihiel, »og det vil ieg ikke have noget med at [be]stelle.« Da sagde Peltse-skrædderen: »Ia, det er lige meget; ieg skal nok slaae [ham] ihiel.« Da sagde ieg: »Nei, saa lenge ieg er her, da skal her ingen [mo]r ske, det kand ieg lade ier vide; og nu gaar ieg min veie, og det // strags;« og dermed gaar ieg. Da di seer det, da kom di bag efter mig. Nu vild di, at vi skulde gaa paa igen; men ieg sagde, at det ikke var umagen vert at komme der meer, da der gierne kunde komme folk og tage os fat; »da seer det io galt ud med

CLXLVI

os. Men lad os blive tel en anden nat og saa gaae paa in rig mand, og ikke tel saadanne fattige folk at berøve dem derres smule fra. Og vad havde vi cel faae der? Og vilken en syn havde det ikke verre at tage det fra den fattig mand, som hand skal have at leve af.«

Da vi nu skal kiørre hiem, da tager vi igennem byen Ølstee, og der boede ind konne, vis mand sat i Blaae Taaren. Denne gik ieg ing tel og helste hende fra hendes mand, at der ikke var noget i veien med hans sag, og at hand snart kom fri, og dermed kiørde vi tel Sgævning, – in by, som ligger in miill fra Fredriksborg. Der gik Peltseskrædderen og Larsen hen tel in bondegaar, hvor di tog 4 knæbber halm og kast op i vognen, som di sagde tel foder tel hestene, naar vi kom hiem. Og nu kiørde vi lige hiem for den nat. Da vi kom hiem, da var det alt dag igen, og nu lagde vi os tel at sove, tel det var aften igen. Men i den tid, som vi sov, da var mandens søn, som var in dreng paa 12 aar, gaae tel Blosterøds Kroe for at hen[te] brød og brenviin tel den nestkomne nat. Der hørde hand, at Ole Kollerød var unvige fra Blaae Taaren; men hand vest io ikke, at det var mig. Men da hand nu kom hiem, da hørde ieg, at hand fortalde det tel sin moder. Da tængde ieg: det gaar nok ikke got at blive her læng.

Men da det nu var aften, da kom Lars Jørgensen derhen tel os for at see, om vi havde faae noget bytte. Men da vi nu sagde ham, vorledes det var gaae os, da saa ieg nok, at hand blev noget mørg i sit ansigt. Da tængde ieg: du er nok falsk imod mig. Da hand nu gaae sin vei, da sagde ieg tel di andre to: »Barre hand ikke forraader mig og ier.« Men dertil svarde di mig, at det torde hand ikke for dem. Altsaa berol[igede] ieg mig igen; men den mistange vilde ikke forlade mig aligvel. Ia, ieg blev meget syg den aften; men da ieg kom tel at kaste op saa gik det over igen. Men nu siger ieg tel Larsen: »Det er best, at du og ieg i morgen gaar bort, da ieg ikke got tør verre her om

dagen, og saa kand io din kamrat møde os i aften med vognen paa et bestemt sted, som du maa bestemme, og da kand du og ieg imillertid søge et got sted op. For det kand ikke hielpe, at vi saaledes gaar bliin paa ved nattetider, naar man ikke veed, vorledes der er.« Ia, det beia [ɔ: bejaede] di begge to.

Nu blev tiden bestemt, at vi to skulde gaae, naar det begynde at dages, og Peltseskrædderen skulde møde os i Grib Skov, naar klokken den var 8de samme aften, med hest og vogn. Altsaa gaar vi nu tel sængs med det overleg; men ieg kand ikke falde i søvn, da det bestandi var, ligesom at politi kom og skulde tage mig fat, ver gang ieg skulde tel at sove. Da ieg saaledes havde lagt, tel klok[en] den er tre, da sagd ieg tel Larsen: »Det er best, at vi staar op og g[år], da ieg er bange, at Lars Jørgensen forraader mig og fører ier i ulykke med. Men du maa lade mig faa in af dinne trøier paa og s[å] et par beenklæder og in hat. Da kand du beholde min frakke og [. . .] i steden, dersom ieg skulde blive taget fat, enden ieg veed af [det].« Og da sagde hand ia, at det kunde ieg gierne faae. Og nu staar v[i op] og klæder os paa in trøer begge to, – ieg i en grøn og hand i en rød, [og] mørge beenklæder begge to; og min frakke bliver telbage der.

Ia, nu gaar vi igennem Fredriksborg Dyrhauge ud tel Karlebo Ove[r]dræv og derfra og igennem Grib Skov ud tel Kavrup [ɔ: Kagerups] Over[drev] tel in mand, som Larsen kende, og som ogsaa var in gaftyv [og?] nylig komme ud fra aresten, og hand bliver kalt Kristen Kusk [eller] Kristen Jyde. // Da vi nu kom dertel, da saa ieg nok, at hand var got bekend med denne mand; og da hand spurgt ham om, vem ieg var, da sagde Larsen tel ham, om hand kende Ole Tarelsen. Da hand dertel sagde nei, men hand havde nok hørt meget om ham at talle, da sagd Larsen: »Det er ham, som du der seer. Og kand du sige os et got sted, hvor der er penge, da skal du faae di [ɔ: dig] andenpart med, fordet du siger os det. Og du veed io nok,

CLXVII

at Ole Tarelsen ikke gaar feil af sit bytte; derfor maa du nu sige mig, hvor der er in rig gaftiv, som vi kand faae fat i.« Da sagde Kristen Kusk, at der boede in gammel mand paa Allinge [ɔ: *Alme*] Mark i et nyt huus; »og hans navn er Ole Jbsen, og hand har nyelig solgt gaer og faae tre tusen daller udbetalt for den strags, og pengene har hand hiem. Og hand var in rig mand i fortiden, da hand ikke har flere børen en som en ensti datter, som er gift med in meget rig mand, og som boer der strags ved. Og I har en god miill dertel, og den kand I snart gaae.« Ia, tængde ieg, det vil nok ikke blive saa meget snart, da ieg alt havde hul i min føder, og det, saa at blodet gik igenem minne træskoer, da ieg ikke var vand tel at gaae med dem.

Men nu gaaer ieg og Larsen derned tel Allinge [ɔ: *Alme*] for at see, vorledes der saa ud. Da vi nu kom dertel, da gaar ieg ing tel denne mand for at se leiligheden an, og da var det in meget gammel mand og konne. Da kunde ieg nok see, at der traf vi ikke nogen modstand. Der gav ieg mig ud for in tømmermand og spurgte vei tel Græste Overdræv, og saa fik ieg et krus øl, som ieg gav dem 4 skinling for. Og da gaar ieg igen af det omspurgte overdræv tel, og nu kom Larsen tel mig igen, og da sagde ieg ham, at der ikke var noget i vein. »Men det forrekommer mig, som at din kamrat ikke kommer tel os med vognen efter aftalle. Ia, ieg har en slem ahnelse, at hand ikke kommer; derfor er det best, at vi ikke gaar telbage igen, men lad os opholde os her, tel det bliver nat; da kand vi io got gaae derned at tage mandens penge, og da gaar ieg min vei, og du din«. Men det uforføielig menneske var ikke fornoie med at stiele mandens penge; men hand vilde have alt, vad den stags mand havde, baade klæder og fødevarre med sig. Derfor skulde hans kamrat komme med vognen, og da skuld vi kiørre dertel og da tage alt med os, som der var noget ved at giørre. Men saaledes gaar det, naar man vil have alt, – da for man engenting. Saaledes gik det os.

Altsaa gaa vi nu telbage tel Kristen Kusk, enskønt ieg nu sn[*art*] var ferdig at styrde af mathed. Da vi nu kom dertel, da var det aften; og da saa ieg in halt mand, som ieg kom tel at spøge med, og hans navn er Lars Græste. Men da det nu snart var paa den tid, som vi skulde møde Peltseskrædderen i skoven efter aftalle, derfor søger vi nu skoven i det haab, at hand nu snart maatte verre [*der*]. Men da vi nu har gaae paa veien saa meget som in halv [*ti*]me, da sagde ieg: »Lad os sitte ned inge imellem træerne, da man [*ikke*] kand vide, vad der kand løbe ing her paa veien. Og ieg er bange, [*at*] hand slet ikke kommer her i nat. Men naar vi sitter imellem træerne, da kand vi see alt, vad der paseer paa veien; men di kand ikke see os.« Altsaa gaar vi dering og sitter. Som vi nu der sitter, da [*ko*]mmer der in vogn kiørnes der forbi, som kom fra samme kant, som [*vi er*] komme fra, og di talde temlig høit, saa at ieg kunde kende deres stemme[*r*]. Men vem det var, det var ikke saa meget let for mig, enskønt det forrekom // mig, som det

CLXLVIII

var in af politibetienderne fra Fredriksborg. Men det var ieg dog ikke ves paa. »Men,« sagde ieg tel Larsen, »vi maa gaae forsigtig her igennem skoven, dersom din kamrat skulde komme. Men ieg tviler paa, at hand slet ikke kommer; det kand ieg sige di. Men imillertid er det best, at vi tager os ver in god stol i haanden, og saa tager ieg min kniv op. I fal der skulde komme nogen, som vilde tage mig fat, ia da forsvar ieg mig, tel ieg styrder, inden ieg lader mig tage, – det vil sige, naar di ikke kommer bag paa mig, for da er det ikke tel nogen nytte at stride imod, naar di først har mig fat.« Altsaa tager vi os ver in god stok, og nu gaar vi af Fredriksborg tel.

Men da vi kommer forbi Tyskehuuse, som er et vangehuus der i skoven, da møder vi en frygtelig stoer karl. Men ieg sagde temlig høit, saa at hand kunde hørre det: »Dersom hand byder sig tel at tag os fat, da skal ieg slaa ham, saa at hand skal styrde.« See, det sagde ieg for at advarre ham, at hand ikke

skulde komme tel for kort med mig; og hand var virkelig sent ud for at tage mig, som ieg nermer kommer tel at tale om. Men hand helst god aften paa os, og vi det samme igen paa ham, og dermed blev vi ved at gaae vidre fort. Da vi nu nesten var komme ned tel Fredriksborg Slott, da sagde ieg tel min kamrat, at det nu ikke var raadelig at gaae længer, »men lad os gaa ing i skoven her, da det er lige ved Kongens Hauge, og der kand vi see og hørre alt, vad der paseer her paa veien.« Altsaa gaar vi dering og setter os under in busk, saa at vi kand see alt. Som vi nu der sitter, da kommer der in vogn kiørens; og ieg troer, at det er Peltseskrædderen, der kommer, og i det samme reiser ieg mig op for at springe ud tel ham. Men i det samme tager Larsen fat i mig og siger: »Seer du ikke, at der kommer tre mand nede paa veien med fraker paa og stok i haanden?« Og som hand det siger, da seer ieg, at di kommer hen tel vognen og spørger manden, om hand ikke havde møt to personer; men dertel svar manden nei. Og nu kunde ieg hørre, at det ikke var Peltseskrædderen. Men vor forskræike blev ieg, da ieg hørde, at det var politi fra Hillerød. Da sagd ieg tel Larsen: »See, nu kand du see, at ieg er forraat, og din kamrat er nok sat fast, og hand har sagt dem, hvor vi er gaae hen. Og det var politie, som der kiørde forbi os før i aften, da vi sat ned først gang. Og nu er klokken 12, – altsaa patroleer di hele nat efter os. Derfor er det nu ude med mig, da mine føder sitter i det blodige bøid [ɔ: kød], og træt er ieg. Men ieg skal saamen blive ved at gaae, tel ieg styrder. Derfor beder ieg di, at du ikke forlader mig, da du nu gaar lige i polities klør, dersom du gaar derhiem igen.«

Men det kunde ikke hielpe, vad ieg sagde tel ham, men da hand saae, at politie var borde, da løb hand sin veie fra mig. See, nu gaar ieg den selsamme veie telbage igen, som vi kom fra. Men da ieg nu kom tel et huus inge [i] skoven, da liger ieg mig dering i noget høe, saaledes at ieg kunde see ud paa veien.

Da ieg nu har lagt der en kort tid, da kommer politie kiørnes der forbi lige saa stærk, som hestene kunde løbe. Da tængde ieg: Det bliver nok vanskelig for mig at ungaee, førren ieg seer mig omringe fra alle sider af. Men da ieg ikke kunde holde det længe ud for kulden, saa maatte ieg nu forlade mit skiul. Men da ieg kom ud paa veien, da mødte ieg in karl der, som sprang langt til siden for mig. Da kund ieg nok see, at hand vest, vem ieg var. Altsaa forlader ieg landeveien og gaar ing i skoven i den tange, at ieg vild gaae tel Kristen Kusk igen; men ieg bliver vilfarrende i skoven og kand telsist vergen komme frem eller telbage, men maa nu søge den samme veie igen, som ieg havde forlat; og nu var det snart dag. Da ieg gaar lige forbi Kaurups [ɔ: Kagerups] skovfogdehuus og op over marken tel Kristen Kuskes huus, paa veien dertel møder ieg den halde Lars Græsted; men hand ku[n]de ikke kende mig inu, da det ikke var lyst. Men ieg gaar lige tel huuse [for] // at faae mig nogen forfræskning. Men da ieg kom dering og hels godmorgen og spurgt om manden, da sagde hans konne, at hand var gaae ned tel in mand for at laanne et par hest og vogn tel at kiørre brende tel Hillerød med. Men det var løgn, som hun sagde mig. »Men,« sagde hun, »hand kommer strags.« Da bad ieg hende om en koppe kaffe for betaling. »Det,« sagde denne falske slange, »det kand Di nok faae; og versgod, set Dem ned; imillertid kommer nok min mand.«

Og som ieg nu sitter, da kommer hand ogsaa; men hand havde ingen heste eller vogn med sig. Men nu gaar ieg med ham udenfor og sige tel ham, at Larsen var gaae fra mig, og at politi havde verre efter mig den hele nat; »og har di ikke verre her hos di [ɔ: dig]?« Da sagde denne skurk: »Nei, her har ingen verre.« Da tængde ieg, at ieg var sikker nok her, og nu gaar vi ing og skal drikke kaffe. Og som ieg nu sitter og har faae fat paa koppen, da kommer denne halde skurk, Lars

CLXLIX

Græsted, ing og lukker dørren efter sig og kommer hen tel mig og lader, som hand vil spøge med mig; og da ieg var bange, at hand skulde slaae koppen fra mig, saa holt ieg fast paa den, og nu faar hand fat paa begge mine hænder og vælder mig bag over stoelen, som ieg sat paa, og siger tel mig: »Vad er du for in person? Og kom nu, folk! Nu har ieg ham fast.« Nu kom der 4 mand ing af dørren med gevær og dragne sable[r] og kast sig over mig med og raabt, at ieg skulde sige dem, hvor min kniv var. Da saa ieg nu, at der ikke var nogen redening meer for mig. Nu skræik di, at di vilde skyde mig, naar ieg ikke vilde sige dem, hvor kniven var. Da sagde ieg tel dem: »Skyd I tel hede helvede, saa meget I vil; vad bryder ieg mig derom, enden I skyder mig eller ikke. Det er en ting, som ieg tager mig meget let.« Men ieg tængde: det skulde ieg vest den gang, at den halde gaftiv kom ing af dørren, – da skulde hand vest faae andet at bestelle en som at holde mine hænder. Det skulde ieg vis di [ɔ: *dig*], din skurk, da du lige saa got er in gaftiv, som ieg er det. Ia, dit blod skulde farve min kniv, havd ieg tængt, at du usling skulde tage mig fat her. //

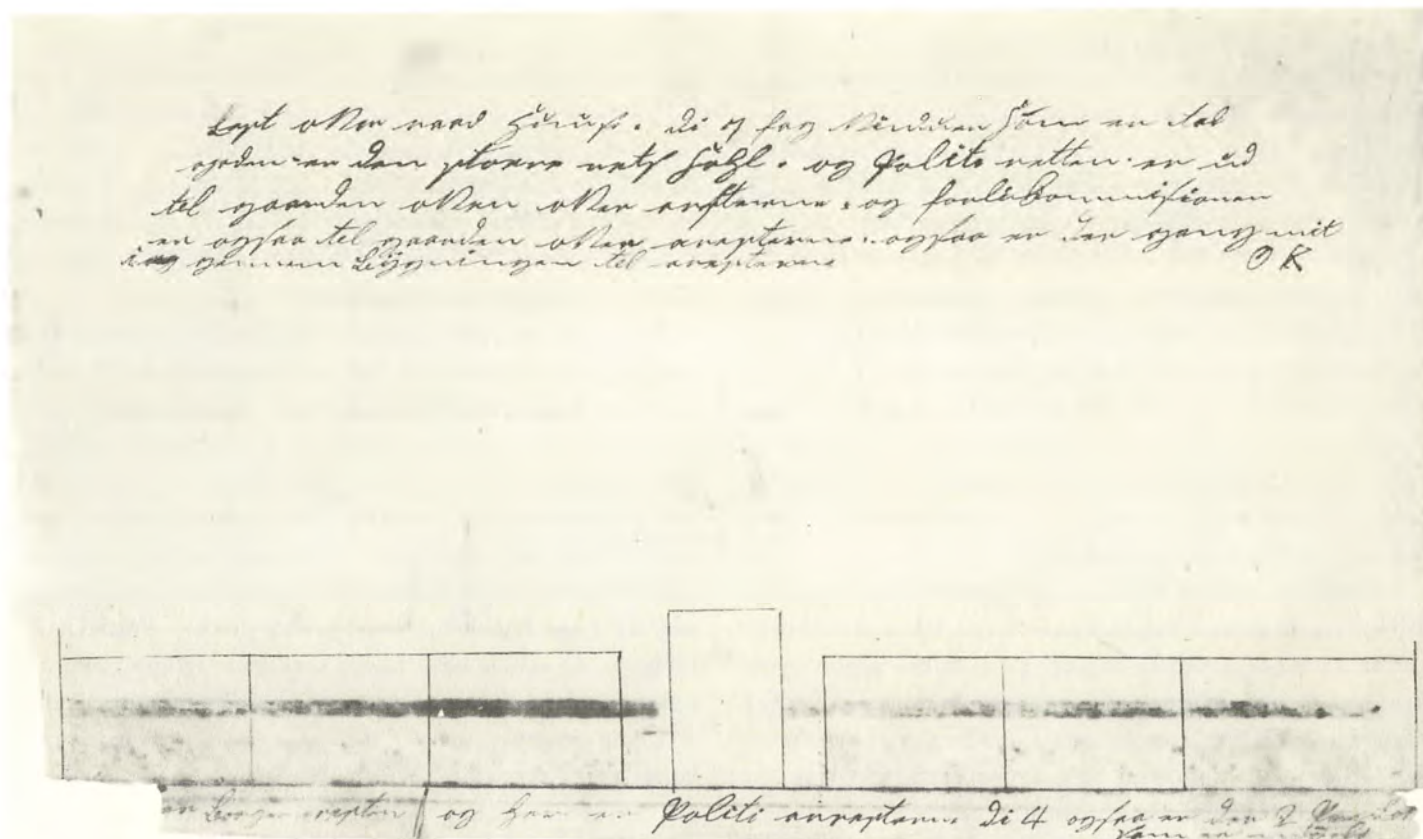
cc Men da ieg nu saae, at det ikke konde hielpe mig at nægte dem kniven længer, da sagde ieg dem, hvor den var, og da tog di den fra mig. Og nu bant di mine hænder paa rygen, og da maatte ieg gaae med dem ned tel skovfogdehuuse, som ieg før var gaae forbi; thi det var skovfogden Eegaar, som der tog mig. Og det maa ieg sige om denne mand, at det var in meget god man imod mig; da ieg kom ing i hans stue, da løste hand mine hænder, og nu satte hand mig hen paa en sofae og satte bordet hen tel mig med spiise og drikke. Ia, ieg var alt mæt nok af den tuer; men brendeviin drak ieg saa meget, som hand

vilde give mig, da det dog forslog noget af sorgen for mig, da ieg nu meget got vest, at ieg var fortabt. Og nu gav Eegaar mig en mark tel in snaps, naar ieg kom i aresten; »og saa betaller ieg in halv peege brendeviin tel di ver dag, saa længe du sitte i Hillerød,« sagde hand tel mig. Ia, det takke ieg ham for.

Og nu kom ieg paa in vogn og da kjørt tel Hillerød uden noget ieren eller baan paa mig. Ia, hand var ikke saa bange som den usling, som der siden kom tel at følge mig i forhør, som ikke kunde gaae med mig, uden ieg fik to feltkæder paa og tre mans vagt med mig. See, det var io herlig at gaa saaledes igennem byen. Men det er io ogsaa meget bedre at lade andre giørre det arbeide, som man selv skal giørre, da kand man io gaae som in lille herre paa gaden.

Da vi nu kom tel Hillerød tel von Hahlens bopeel, da holt vognen; og nu skulde man barre see for alle di jagthunde, som der kom for at lugtte tel mig. Men derimellem var in, som har verre vagtmester ved hussarne, og hans navn er Faber. Denne skuld nu verre vigtig og vise, at hand kunde slaae mig. Ia, det er io ogsaa en heldegierning at slaae paa dem, som ikke tør slaae igen; men derig havde hand giort sig en ganske falsk bereining. Da hand kommer og giør ninne [ɔ: *mine*] tel at slaae, da sagde ieg: »Det første slag, som Di slaaer, maa Di vide, at ieg slaaer igen; og det er nu ikke som den tid, da Di drak tel peels med mig.« Nu gik hand sin vei, og ieg kom i aresten. Ia, det kunde moske ikke verre læsseren ubehagelig at see Fredriksborg Raadhuus, vorledes det er, derfor er det undernein at see.

[Ill. 45. Over bygningsplanen:] Lest [o: læst] over Raadhuse. Di 7 fag vinduer, som er tel gaden, er den stoere retssahl, og politiretten er ud tel gaarden oven over arsterne, og forlikommissionen er ogsaa tel gaarden over arestene. Og saa er der gang mit igennem bygningen tel arestene. O. K. [Under planen:] [. . .] er borgeraresten, og her er politiarrestene, di 4, og saa er der 2 paa lo[ftet?], som er mørke. [Foto: Det kgl. Bibl.]

CCI // Da ieg nu havde verre i aresten saa meget som in timme, da kom ieg over tel domren for at give forklaring for di dage, som ieg [havde] verre unviige, og vem seer ieg der, da ieg kom ing i retten? Det var io Peltseskrædderen og Niels Larsen og Lars Jørgensen og den førstes konne. Nu fortalde domren mig, at dise alle havde sagt ham, vor jeg var gaae hen; men dog ikke, førren di blev lovt 20 daller for derres umage. Da

sagde ieg: »Ia, det bliver nok en tre eller 4 aar i Rapshuusse, da di har verre med mig i onstas nat i Ølsted for at gjøre natteenbryd hos in mand der. Men da hand satte sig tel modværg, saa blev der ikke fulbyrde noget tyverie, da ieg var bange, at manden skulde blive myrde. Men det, sagde de to førstnenfte, gjorde ikke noget tel sagen. Men da ieg ikke vilde have med det at bestelle, saa maatte di io forlade derres forre-

havende. Men da vi nu kørde hiem, og vi tog igennem byen Skævning, da stial di der 4 knipper halllem. Og Niels Larsen har verre med mig i Allinge [ɔ: *Alme*] for at see lejlighed an der.« Men det sagde hand var løgn, alt vad ieg sagde om ham. Men derimod peltseskrædderen sagde ia tel alt, vad ieg sagde, udentagen at hand ikke veste, at mit navn var Ole Kollerød, og at ieg havde sagt ham, at ieg var unviige fra Blaa Taarren. Det sagde di alle var løgn, vad ieg der sagde. Men det tog ieg mig meget let, vad di sagde, da ieg fulgde sanheden; enden di nu var mine forældre eller ikke, saa var det min pligt at sige det, som var sandt, – ikke af had eller fienskab men af ædel kierlighed tel min frelser og forløser og Gud i himmelen, som ieg snar[t] skal møde hos og gjørre reinskab for, for vad ieg har sagt for den jordiske dommere.

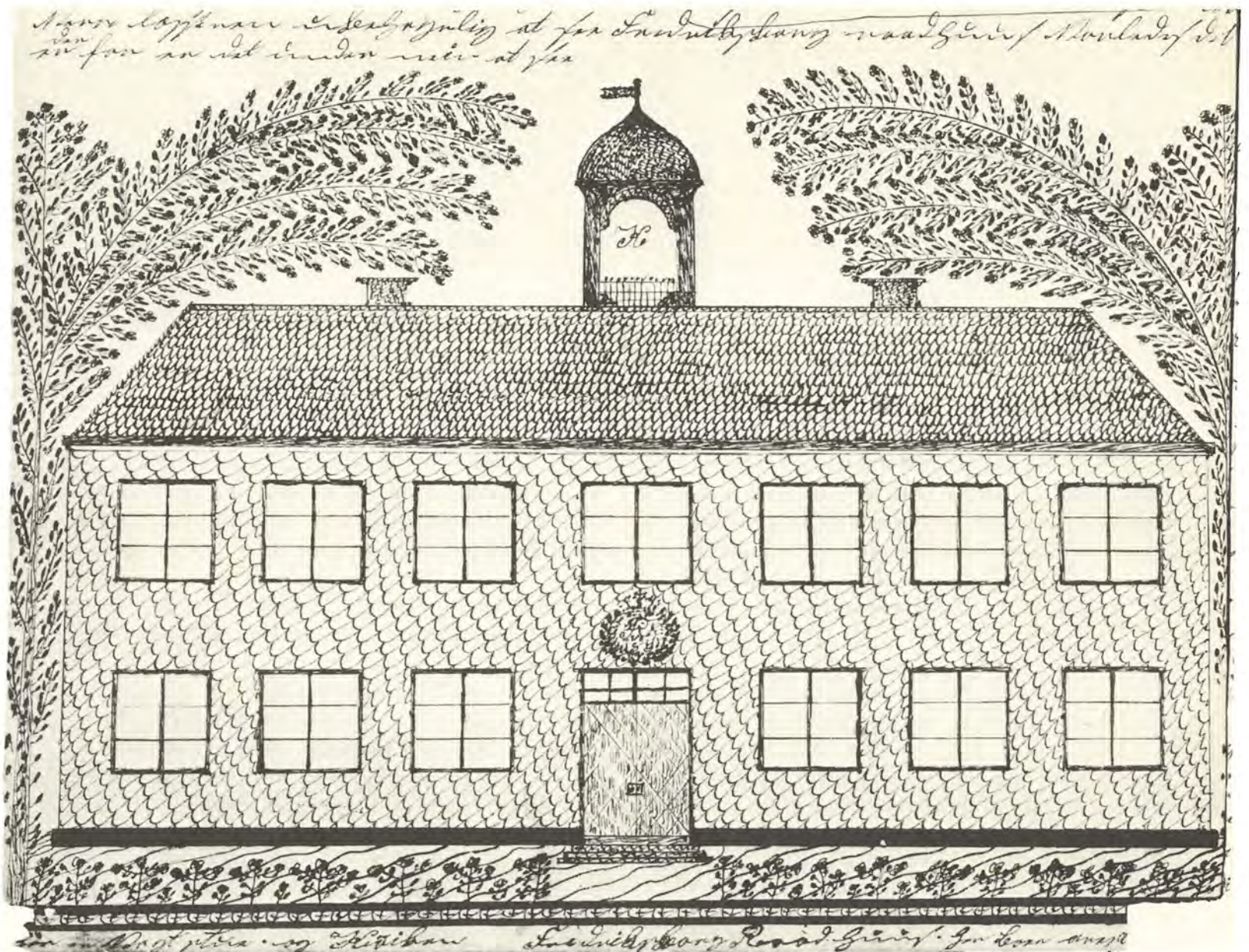
Da forhørre nu var forbi, da gav domren mig spiisse og drikke, saa meget som ieg vilde have, og da ieg nu skulde over i aresten, da gav hand mig en mark tel at drikke mig in snaps for. See, det var den første gang, at von Hahlen har verr[e] saa god at lindre min hunger og nød. Ia, det skulde hand giort den siste gang, som ieg blev sent derud tel ham fra Blaa Taarren; da havde ieg ikke sat her som en morder, – nei, det havde ieg sandelig aldrig blevet. Men naar et menske bliver sat i den stelning, at hand ei kand telfredsstyrre sin hunger, og alt er ham frataget, som der skulde forskaffe ham det fornødenne, da maa hand io blive tel in menneskefiende, og menneskerne igen hans fiend. Ia, forstanden gaar bort, og onskab og rasende galhed treder i dens sted, som det er blevet telfelde med mig. Derfor beder ieg nu retten, at di træger mig ud, saa snart som det er mulig, og skaffe mig af med dette forbandet og forhade liv, som ieg er belæsse med. Og forhal mig ikke tiden længer, naar ieg nu er ferdi med mit levnesløb, at ieg ikke selv skal gjørre bodelens arbeide paa mig selv, da ieg nu er saa kid af det liv, ieg frester, saa at ieg vergen kand

lide mig selv eller noget andet. Ia, ieg misunder mig selv inver bid brød, som ieg putter i min mund, ia, etvert aandedrag, ieg har, forbander [jeg]. Ia, Gud give, ieg kunde grave mig levende ned i jorden, hvor ieg sitter, saaledes at aresten maatte knusse mig i smader og stomper, saa ieg ikke kunde samles sammen igen. Ia, da var ieg dog dette forbandet liv qvit. Ia, det er mit hiertens ønske baade nu [. . .]. //

CCII

Da ieg nu kom over i aresten, da fik ieg ieren paa og kom ing i en anden arest, hvor der sat to mand, som vel skulde passe paa mig, at ieg ikke skulde gaae min vei igen. Ia, den umage kund di godt spart dem, da ieg nu havde faae min frakke paa igen og min casket uden skyge. See, det var nok ikke tel at lade sig see med eller komme nogen sted med uden at blive taget fat strags igen. Ia, den gode fulmægtig var saa god imod mig, at hand kom over i aresten om aftnen og gav mig saa meget brendevin, som ieg vilde drikke, – formodenlig fordet at ieg skulde blive ful og sove trykt tel om morgnen, som ogsaa var telfelde, da ieg drak lige saa længe, som di vilde give mig noget; og da var ieg ogsaa saa ful, at ieg vergen kunde [gå] eller staae, men maatte legge mig strags og sov ing, tel di kalte paa mig om morgnen, da ieg skulde i gaarden.

Og da ieg nu havde spiist frokost, da kom di og kalte mig over tel dem [ɔ: *den*] gode domre, hvor ieg nu fik in frokost, som 4 mand kunde got spiist dem mætte paa. Men ieg tog det og gemte det, da ieg hørde, at ieg alt skulde her tel byen samme dag, som var Fastelavns Søndag. Altsaa kom der in fulmægtig Fisker fra justidsraad Knudsen, og saa in betient, Kristian Knudsen, som modtog mig. Og nu kom ieg paa in hyrdevogn [ɔ: *hyrevogn*], som var her fra byen af, og da blev hænder og føder bundet paa mig, og nu gik det her af byen tel, det best som hestene knude [ɔ: *kunne*] løbe. Ia, ieg var ferdi at krapeerre af kulde; og da vi kom tel Ruderstals Kroe for at give foder, da bad ieg fulmægten, om ieg ikke maatte

[Ill. 46.] [H]er er vagtstue og køiken – Frederiksborg Raadhus – her bor arest[...]. [Foto: Det kgl. Bibl.]

faae in snaps, da ieg var ferdi at døe af kulde. Men det hialp mig ikke noget; der var ingen barmhertighed meer i ham. Altsaa kunde ieg slude mig tel resten, naar ieg kom hering tel byen, vorledes det da vilde gaae med mig, som ieg nok skal sige, naar ieg nu først er komme ing tel justidsraaden.

Da hestene nu var ferdi med derres foder, da gik det af byen tel igen, som vi nu snart kom tel, da kloken var to og en halv om eftermedagene. Ia, da var ieg ganske stiv af kulde, da ieg skulde af vognen, – ia, di maatte bærre mig af den, i fal di vilde have mig levende. Og nu kom ieg ing i forhør om, vorledes ieg var komme ud, og vorledes ieg havde faae den kniv, som der var taget hos mig. Da sagde ieg tel domren, at kniven havde ieg faae af Peder, og foruden havde ieg et par andre, som ieg havde ladet blive i aresten. Og Paul Svensen skulde io verre med mig; men da ieg falt ned, saa kom hand ikke med mig. Men ellers var aftalen imellem os, at vi skulde gaae begge to tel Hamborg. Og udbræggge havde vart i tre dage, fra om søndagen tel om tirsdagen; men da var der heller ikke andet i veien en som at gaae ned i gaarden; og da dørring tel den lille gaar var aaben den nat, saa var det io den best tid at gaae paa.

Men nu sagde dommeren tel mig, at Paul Svensen havde sagt, at ieg vilde stikke ham ihiel, dersom hand forstørre mig i min unvigelse, og at min forklaring ikke stemme med di andres usang. »Ia, det troer ieg nok, at ieg ikke stemmer med dem, da det er løgn, vad [*de*] har sagt, men derimod er det sant, vad ieg har sagt Dem,« // svarde ieg domren. Nu sagde dommeren tel mig, om det da var sant, at ieg havde verre nede hos fruentimmerne. Da sagde ieg: »Ia, det er sant, at ieg har verre dernede, men ikke for at unvige, men for at moer mig med pigerne, da ieg var først hos min kierst og siden hos Johanne Marie Hansdatter, som begge to længe havde bedet mig om at komme ned tel dem, naar tid og leilighed var

dertel, som ieg ogsaa lovte dem, og opfylde ogsaa mit løvte og pligter efter derres ønsker, som enver vel nok kand tænge,« – at ieg maatte io have et steenhierte, naar det ikke skulde føle for di stakels piger, som var berøve alle naturlige glæder, som Gud i himmelen lige saa got har nedlagt di naturlige drevter i som i den fiinneste dame.

Men det glemmer tyrannerne heller ikke at forbyde di ulykkelige, saa meget som det er dem mulig. Ia, der er mange in ynling og pige, som bliver tural fordærve blaaf for dens skyl. Ia, mange maa krapeerre under frygtelige lidelser, som ieg selv har seet; derfor kand ieg sige det. Ia, saadanne deelle skulde di stoerre herrer, som kalder dem for landets støtte og den ulykkeliges forsørger, paasee og anskaffe. Men det verre langt fra, at di gjør det, – nei, di lader dem ikke nøies med at forbyde den fangene mand sinne naturlige drefter men forbyder den fri mand det ogsaa. Men derimod er der io ikke noget at tale om, om ogsaa saadanne stoerre mænd har dem et par ludre i byen foruden derres ægtekonne. Ia, det var io ogsaa baade skam og syn af mig at tale derom, at in af saadanne herrer stial den hele pengekasse, som var ham betroet, og føde sinne ludre med, som han holt i byen. Men nu kom den tid, at min gode tyran skulde gjørre rignskab for pengene, og det giord han io snart op, da [*han*] skar halsen over paa sig; men ieg maa ellers sige, at det var meget dumt af ham, da den eene ravn sielden stikker øine ud paa den anden. Ia, in herre kinde ieg ogsaa, som maatte forlade byen, fordet at hand hoerre ind pige i retten og dermed giorde retten tel et hoerhuus. Formodentlig har pigen vundet sin sag med det samme. Ia, den mand, der saa det, havde in meget smok datter. Hende vilde den ærlige her K. ogsaa have tel sin luder; men da jomfruen afslog det ædle telbud, da blev den gode herre saa forbittere paa den stakels fader, at hand svoer ham hævn, som hand ogsaa holt, da faderen giord en liden forseelse. Men da glemte

jomfruens fader heller ikke at sige, at herren havde gjort retten tel et hoerhuus.

Men see nu den slemme pen! Den vil da heller ikke agte mig, da ieg dog saa tiet har sagt den, at den ikke maa sige alt, vad den veed. Derfor siger ieg det nu in gang for alle tel di, min gode pen, at du ikke siger saadanne stoerre sanheder, da du veed nok, at [sa]nheden ikke maa hørres om saadanne stoerre gaftyve og skurk. [...] ieg siger di det: faar di fat paa di [ɔ: dig], da bræger di halsen over paa [dig]. Derfor maa ieg

CCIV

lade di reise tel maanes ugang, // naar du ikke vil hørre, vad ieg siger di [dig], da du dog har det meget fredelig hos mig, som boer under jorden. Ia, her kand enver snyldegæst ikke komme tel at besnuusse i, vad du skriver. Derfor synes mig, at du aldrig kand faae bedre herre at tienne en som mig.

Da forhørne nu var forbi, da sagde dommeren tel mig: »Nu faar du en anden arest.« Da sagde ieg: »Ia, ieg skal vel sitte i

Politiaresten nu, det kand ieg nok tænge.« Da svarde dommeren mig: »Nei, det skal du ikke; men du skal sitte i Stokhuusse.« Da tængde [jeg]: naa, da kommer ieg i det rigtig helvede. Men der skal ieg snart blive ferdi, da ieg kand tænge, at ieg faar jeren paa, naar ieg kommer derud at sitte. Nu bliver mine hænder spent fast igen, og da faar ieg en stoer slengekappe uden over mig, fordet at der ikke nogen skulde see mig, vem ieg var. Og da følger den betient med mig herud uden vagt eller nogen anden unyttig bevaagtning. Saaledes gaar vi alene to herud, og der var ikke et menneske, der kunde see, vem ieg var, og heller ikke var der nogen, som gav agt paa mig. See, saaledes skulde di lade mig gaae i forhør i steden for, at di klæde mig ud som in nar. Men det kand ieg vel tænge, at di gjorde for at gjørre mig tort og skam – og saa at give sladerhangene noget at bruge derres forbandet og givtig tunge og pen tel, som ieg nok nermer skal sige.

[Ill. 47. Østervoldgade, set mod Stokhusgade med Stokhuset på højre side. Foto: Det kgl. Bibl.]

[Kapitel 14: Opholdet i Stokhuset.
De sidste forhør, de sidste selvmordsforsøg. Opgør med forfølgerne.
26. februar 1838 – 18. august 1840]

Da ieg nu kom hering i Stokhuuse, da gaar betienden hen tel stokmesteren. Der kom strags to mand, den eene cevilt klædt og den anden var i justidsmonduer [ɔ: *mundering*] over slaverne. Da betienden nu sagde tel dem: »Her er in arestant tel Dem fra justidsraad Knudsen,« da sagde disse to, at hand skulde bringe mig hen tel capitain, og da gaar hand derhen med mig, og di to omtalde bag efter mig. Men nu begynde disse to herrer at poffe mig i ryggen og give mig ridbeensstød, ligesom man pleier at bære sig ad med in dulherde [ɔ: *dolhærdet*] tyr eller styd, naar man leder den tel slagterbængen, naar den kand lugte det raae. Ia, ieg fik sommetider nogle pof, saa at ieg var ferdi at styrde, da ieg ikke kunde tage for mig med hænderne. Men da sagde betienden tel dem, at di ikke saaledes maatte poffe mig, da ieg ikke kunde tage for mig med hænderne, og di havde io i grunden ikke noget med mig at bestele, saa længe betienden ikke havde afleverre mig tel capitain. Og da ieg gik saa villig som et slagterlam, naar det gaar tel slagterbængen, da synnes mig, at di ikke havde lov tel at give mig ridbeensstød, Men moske det var af kierlighed og medyng for mig, – det vil sige af den slags kierlighed og medyng, som tyrannerne har for den [ɔ: *dem*], som er ulykkelige. Og, tængde ieg, naar dise smaa herrer saaledes be-

hanler mig, vorledes vil det da gaae mig, naar ieg kommer tel den stoerre herre? Da faar ieg nok af tampen, naar ieg kommer tel ham. Men deri tog ieg meget feil.

Da ieg kom ing tel capitain, da talde hand meget godt tel mig. »Men,« sagde hand tel mig, »naar du opfører di got, da skal du blive behanle som et menneskee. Men dersom [*du*] ikke gjør det, da maa ieg lægge sværre jeren paa di [ɔ: *dig*]. Det siger ieg [*dig*].« // Da sagde ieg tel capitain, at ieg vest ikke skulde fornerme nogen, naar der ikke var nogen, som gjorde mig noget ont. Og nu spurgte capitain mig om, vor gamel ieg var og vad ieg var. Da sagde ieg, at ieg var 35 aar, og at ieg var født i Kollerød og døpt i Lynge kirke og konfirmeerre i Hiør-lunde kirke, og at ieg var in mistængelig peerson. »Men ellers har ieg verre møllersvenn.« Nu blev der spurgt mig, om ieg havde penge hos mig. Dertel sagde ieg ia, at ieg havde to mark og 8 skinling. Altsaa [*blev*] di to mark taget fra mig, som ieg daglig skulde have 4 skinling af; og mine klæder fik ieg lov tel at have. Men det fik ogsaa snart ende.

Nu modtog stokmesteren mig, og da tager hand mig over tel sig i fruentimmeraresten, og den anden lange gaftiv var io med. Det forstaaer sig selv, at hand var med, da ieg nok kunde see, at det var in karl, som var ud af første skuffe. Nu giver

CCV

[Ill. 48. Stokhuset, set fra gården. Sammenlign med Ole Kollerøds gengivelse af det samme motiv s. 253. Foto: Det kgl. Bibl.]

denne siste befaling, at der skulde komme in barbeer. Da troede ieg, at ieg skulde barbeerres; men deri tog [jeg] feil. Da barbeerren nu kom, da befaler denne forbandet slaveplagere og tyran, at hand skulde skærre mit haar af. Da vilde barber[en] skaaren det regti af. Men da sagde den nederdrægtig skalk, at det behøvedes ikke, »blaat tag det alt af, saa er det lige meget, vordan det bliver; og,« sagde denne kieldring, »hand skal ingen stas i.« Altsaa blev mit haar raget af mig, ligesom ieg var ful af skoer [ɔ: skurv] og luus. Ia, i de øieblig tængt ieg: du maa saamen gierne tage mit hove med, dersom du har forbrug for det, da ieg nok seer, at dit er raaden for det meste; og du faaer knapt lov tel at see paa, at mit hove bliver hogge af mig.

Da det var nu forbi, da blev ieg fesenteert [ɔ: visiteret] ganske nøgen. Da kunde ieg nok see, at stokmesteren ikke var saa ont et menneske, som denne sergeant Tohren var. Ia, hand tog hele kommandoen fra den stagels stokmester. Da di nu var ferdi med mig, da bleve ieg sat ned i kælderen i aresten N° 3 ganske alene. Nu tængde ieg: her skal satan ikke blive længe; saa er det lige miget, enden ieg skal hænge mig, eller ieg skal suulde mig ihiel, saa skal ieg snart faa ende paa livet, dersom det skal saaledes gaae tel med mig ver dag, som det er gaae i dag. Og dermed lagde ieg mig tel at sove tel om morgenen.

Da ieg nu vaagner, og ieg tager min kam for at rede mit haar, da har ieg ikke noget paa hoved. Da husker ieg først paa, at der var in røver, som ranne det af mig igaar; og da ieg havde lovt min kierst, at ieg vil lade det vogse, tel ieg skulde rettes, og da give hende det, da var det mig et smeertelig tab. Ia, nu forbande ieg denne sergeant saa langt ing i helvedes piinne, som in harre kand løbe i 1500 aar, – ia, ieg ønskede ham alle di ulykker paa halsen, som der kand tænges op, og at hand, imens ieg sat her i kælderen, maatte blive anseet for

CCVI i[n] tyv og skielm og skurk og b[. .]d[. .]rag og kiældring af sinne forresatte og af sinn[e] kammerader, og at satan og beelsebue maatte afhende ham, imens ieg sitter her, og putte ham i den stoerre kædel, vor alle // saadanne større gaftyve kommer hen, som er udvendi klæt i faarreskin, men i envendi klæt i ræve- og ulveskin, da ieg nok kunde vide, at her capitain aldrig havde befale, at ieg saaledes skulde skam-skændes. Nei, det havde den ædle herre aldrig befale, – det kand ieg sandelig sige med sanhed, da hand vest aldrig tilføier noget menneske noget ont, uden di tvenger hand [ɔ: ham] dertil, eller ogsaa det er noget afskum, som selv er skyl dertel, at di faar straf, og som ikke kand leve, uden di faar bange rygen in gang imellem.

Men havde ieg nu sagt noget tel sergeant Tohren, fordet at hand saaledes behandle mig, da havde hand sagt tel her capitain, at ieg var in stoersnyde edsel [ɔ: æsel], og da havde segeantens oer blevet troet, og ieg havde uden vidre blevet anseet for in strigs krabat. Derfor tæng ieg min deel om denne her Tohren, da ieg veed, at tanger er tolfri. Men her skal ieg nu sige Dem mine tang om denne spistbu [ɔ: spitzbube]. Ia, hand blev mig lige saa stoer in fiende efter den dag som von Hahlen og justidsraad Fredriksen, – ia, ieg kand med sandhed sige, at di alle tre var ganske eens, og at di samtelig er af den slags, som der anseer den semle mand for tiggerbengler, naar hand ikke er af modens folk. Men derimod alle smaa damer anseer di for engler, som telbringe sit liv for speilet og under deres boeler, og ikke taller om nogen anden ting en som om baand og flor, og kneiser høit og slaar krøller paa næsen over alt, vad vi seer, og vad der ikke behager dem er dumt tõi. Ia, det gyser endnu i mig, saa ofte ieg erindrer mig dise tre uhyre af denne classe, som ieg undertiden har maatte see under øine. Dise rædsomme menneskefiender kogte stedse pandektgift[?], – ia, det forekom mig stedse, at ieg saa slanger snoe

sig ud fra derres forbandet giftige tunge og slangeøine og judasskæg. Rød og blaa spedalskhed bedækkede derres ansigt, det venligste glimt fra derres buskede øienbryn var et glimt ud af det sande helvede. Ved et vert ord kastede di mig en proces paa halsen, di gottede dem ved alt ont, ligesom et esel ved et figentræt eller en høsttyv ved viinstokken. Ia, derres største glæde er alle spektakelmagere, – i [ɔ: jo] større ulykke, io kierrer har di det. Di karreserede med alle stoerbedragere og spistbuer [ɔ: spitzbuber], beværter enver æreskiender, registrede alle bagvaskelser, protocollerte alle løgne, advokatiserede for satan og alle hans aposteler. Ia, naar ieg ret skal sige min hiertens mening, saa er dise tre Judasser dievlens sønner og satans livegne og trælle, og hør fande tel med samt baade hyd og haar og med siel og lægme, og er en furies fader. See, det er den beste karreteer, ieg kand give dem, og saa kand di sige om mig, vad di vil, – lige saa got som andre løgnhalse, der lægger mig den eene løgn paa bedre en som den anden. Ia, ieg tænger, at di tel sist siger, at ieg har slaae alle di folk ihiel, som der bliver slaget ihiel efter min død. Ia, det kand di lige saa got sige, som di siger andre frege løgner om mig. //

CCVII Som ieg nu sitter nede i aresten den anden dag, efter at ieg var komme hertel, da kommer stokmesteren og Tohren ned tel mig med en narredragt, som ieg skulde tage paa, og da blev mine egne klæder taget fra mig. Ia, det var io ogsaa mig lige meget, vad ieg havde paa i aresten. Men da den 4de dag kom, da kommer di ned tel mig med to feltkider, og di blev lagt paa mig. Da tængde ieg: nu kand ieg see, vad ieg har for min telstaaelse; inden den tid fik ieg dog kuns een kide paa, men nu skal ieg piinnes med to. Altsaa er di ikke fornøie med, at di faar mit hove, men di skal først piinne mig med derres dievelske længer [ɔ: lænker]. Men nu maa ieg følge med op i porten og saa hen tel capitainnen, for at hand kunde see, vor smok ieg var, og derfra og hen tel porten igen, og der var tre

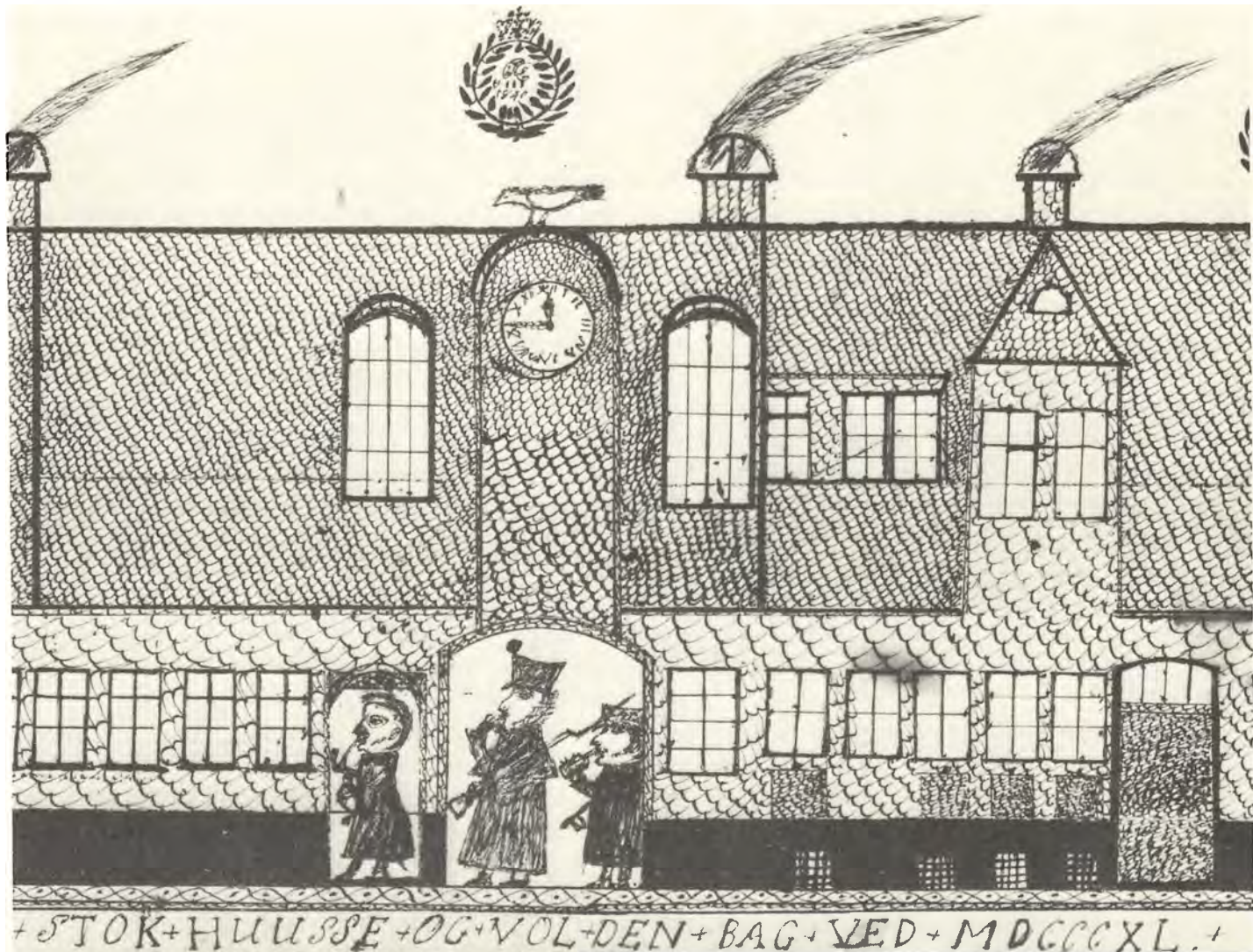
mans vagt og en betient, som modtog mig der. Og nu holt Tohren en hel lovtale tel soldaterne, at di skulde pase paa, at ieg ikke løb fra dem. Ia, da kunde ieg ikke lade ver at lee af den nar, som vilde tale om, at ieg kunde løbe fra dem med med to sværre længer paa; ia, ieg havde læs nok med at gaa, at sige løbe. Ia, havde ieg haft et par ørnevinger, da havde det verre en anden sag. Men det er io ogsaa en stoer fordeel, naar man kand gjørre en flue tel en elhfant.

Da vi nu kom ud paa gaden, da var der megen snee og jis at gaa i, og da ieg havde faae et par flade tøfler paa, som ieg knapt kunde holde paa føderne, mindre gaae med dem, saa var det nok ikke got for mig at staae fast, og iser hvor der lagde snee oven paa jisen. Da ieg nu kom hen tel Sølvgaden, da falder ieg der og slaer mig, saa det sordne for mine øine, og reisse mig kunde ieg ikke. Nu kom betienden hen tel mig og begynde at tordene og lynne og to sin stokke i veirre og sagde: »Vil du op igen, din hund, ellers ieg skal høvle di, det kand du troe. Og vi kender di nok, vad du er for in gaftiv.« Ia, det sagde denne usling saa freg, som det var in stoer herre, der skriver sig for *vii*. Men nu havde ieg tabt tolmodigheden; nu kunde ieg ikke tie længer for saadanne smaa tyranner; »men,« sagde ieg tel ham, »befal Di soldaterne tel, at di stikker mig igennem med derres vaaben. See, det kand bedre hielpe, en som at Di slaar og skielder paa mig, for det hielper Dem ikke meget, det kand ieg fortælle Dem. Med det onde skal værgen Di eller nogen menneskelig komme nogen sted med mig, det lader ieg Dem vide. Men med det gode kand Di faae med mig, som Di vil have det.« Nu hielper soldaterne mig op, og nu gaar vi da vidre fort. Men hvor forbause blev ieg, da di blev ved at gaae langs med Nørre Vold med mig, hvor di kende mig hele veien. Men det hialp nu ikke; ieg var i længerne og skuld gaae tel spot og [s]kam, det saae ieg nok, at det var hensigten med denne dragt. //

Da ieg nu kom hen ved Nørregade, da falder ieg igen og slaar mig meget meer en som første gang. Ia, det slag forvin- der ieg aldri, saa længe der er liv i mig, – nei, det gaar sandelig ikke bort [ɔ: *bort*], førren ieg ikke meer er tel. Nu gaar di ned tel Hoffestadsaresten med mig, og der bliver ieg lukke ing i strafaresten, hvor der er saa mørk som den mørkesde nat, og det med di to længer paa. Og der fik ieg da over 500 lopper paa mig. Det skulde vel formodenlig verre i steden for en forfræskning; da ieg maatte sitte der det meste af dagen, saa meende vel den gode forvalder, at ieg nok kunde leve af lopper. Da ieg nu har sat der et par timer, da kom ieg over i retten. See, da kunde ieg see, vad det skulde betyde med di to jærenlænger paa og saa med denne narrepaaklædning, og at ieg nu saaledes skulde gaae tel spot og skam hele tiden, entel at forhørne var tel ende, enskønt aseser Tedis vel sagde, at ieg nok skulde blive frie for at gaae derop meer. Men det løvte glemte hand snart, da ieg maatte gaae den vei bestandi veranden dag i 5 maander, og siden to gange om ugen i tre maander, enden forhørne fik ende, og det bestandi med to længer paa og tre mans vagt, – ia, ieg maatte saagar paavise steder i byen. See, det gjorde ikke noget; men da ieg bad aseseren om at faae lov tel at gaae tel Herrens boer, da var der io meget at envende imod, – ia, det varde nesten et helt aar, enden ieg kom tel alders; og dog saa gjør di stoerre lovtaler over relionnen for in forbrydre, naar hand ikke vil bekænde sinne synder, og fortæller for ham, at da faar hand telgivelse. Ia, det kand ieg see, at ieg faar telgivelse. Nei, det har ikke verret meeningen, da retten har gjort mig al den skam og tort, som di har kundet opfinde, i steden for at telgive mig.

Ia, alle di fregest løgner, som der kand tænges op, beskyl- der di mig for inu. Ia, dersom di kunde legge mig di forbry- delser paa med, som der sker i den tid, ieg sitter her, saa gjorde di det gierne. Men naar man først har bekænt alt, vad

CCVIII

[Ill. 49. Stokhuset set fra gården. De tre personer på billedet er muligvis de i levnedsskildringen omtalte, kaptajn Agerholm, stokmesteren og sergeant Thoren. Udsnit af ill. 35; jfr. ill. 48. Foto. Det kgl. Bibl.]

som der kand smigre derres frygtelig ærgirighed, og vad der kand forskaffe dem et stort navn og stoer karreteer og skaffe dem mange mennesker i ulykke med tellige, da tales der ikke et oer meer om synner eller om telgivelse eller om religionen eller om præsten meer. Men da treder di derres egne oer under foderne lige saa got, som dem [ɔ: *den*] størst skurk og forbryderre gaar fra sinne oer, som hand siger i dag for sandhed, og i morgen gjør det tel løgn. Ia, naar ieg ikke havde verret saa lykkelig at sitte unde[r] her velbaaren capitian Agerholms varetægt her, da havde ieg fa[*aet*] lov tel at sat her ligesom in hedning, og vergen komme tel at tale med præsten eller hørre Guds oer at forkyndes. Nei, det havde ieg sandelig ikke faae lov tel, da ieg er nu overbevist om, at det ikke var for min siels salighed skyl, at di holt di stoere lovtaler for mig, men det var for mit hove og blod, som di vilde have fat i – ikke tel forsoningsoffer for den myrde karl skyl, men for der[*es*] egen ærgeirigheds skyl.

Ia, om der blev saa slaae in mand ihiel v[*er*] dag, det loe retten af, – det vil di [ɔ: *dog?*] sige, naar det barre ikke var in af di stoerre verdensmænd, saa kand det io verre lige meget, da d[*e*] ikke agter den semle mand ner saa meget som derres hund og fr[. . .]. //

CCIX Men da ieg havde sat her tel august maane i aare 1839, da bad ieg her velbaaren capitian om at faae lov tel at gaae i kirke i Hoffestads- og Raad- og Domhuuskapælle og hørre her pastor Visby at præke. Men det varde io ikke længe, at ieg fik lov tel at nyde den glæde; da ieg den tredie gang var i kirke og skulde gaae herhiem igen, da kom der vel mange folk for at see mig, og strags blev det mig forbytt af retten, at ieg ikke meer maatte faae lov tel at komme i kirke meer. See, det vilde di tale om; men naar der samles folk efter mig, naar ieg kom fra forhør med di to fæltkider paa, da blev der ikke talt et oer derom; saa derpaa kand man io see, vad retten agter religion-

nen. Ia, di ønsked saamen gierne, at di havde alle di kirker, som her er i Kiøbenhavn, tel aresthuse med i steden for at hørre Guds oer der at forkyndes.

Men da ieg den gang nylig havde faae min dom fra Overretten, som lyder paa, at ieg skulde halshugges og legges paa steile og hiul, saa tog ieg imod min dom i den tange, at ieg fik nok lov tel at beholde den; men det blev mig ogsaa forbudt. Altsaa var der nu ikke nogen trøst telbage for mig; kuns havde ieg da det gode, at ieg var fri for at sulde her, da her velbaaren capitian gav mig frit medagsspiise ver dag, saa længe ieg skulde sitte her, og foruden ellers vad ieg trængde tel. Ia, ieg kand med sandhed sige, at den edle herre har verre mig in sant fader i steden for min varretægstherre og bevaagter i den tid, som ieg har sat her i kælderens. Ia, den edle herre har mange gange spurgt mig, om der ellers var noget, som ieg trængde tel, da kunde ieg friet sige det; men hvor kunde ieg verre saa paatrængende imod saa megen godhed og forlange meer hielp, en som den gode herre selv gav mig? Nei, det var mig umugelig.

Men da ieg nu saaledes blev skuffe i min forvendening med dommen og kirken, da beslutte ieg at sulde mig ihiel, eller ogsaa at forgive mig selv med en slags givt, som man meget godt selv kand tellave. Men da ieg ikke vilde give det tid nok tel at tæmberere sig, tel det blev stærk nok, saa var det uden nytte, enskønt ieg tog det paa fastens hierte. Men som ieg nu havde taget det ing, da jsne alt mit blod i mine aarer, – ia, nu fik ieg saa ont, saa det var skrækkelig; og som ieg nu sat i sængen i denne piinlig stelling med helvedes qvaller i mine tarme, da kommer her velbaaren capitian ned tel mig. Og da ieg nu var i dise frygtelige smeerter, da saa ieg daarlig ud af ansigtesfarve. Da spurgt min edle velgiørrer mig, om ieg var syg, og vad ieg feilde. Men dertel svarde ieg, at ieg ikke veste, vad der feilde mig. »Vil du da have lægen tel di?« spurgde den

gode herre mig om. Men dertel sagd ieg nei, da ieg inu trode, at det nok vilde gjørre mig det gavn, som ieg ønskede mig, og ieg tængde: naar det har umatte mig saaledes, at ieg falder i søvn, da vaagner ieg aldri meer op af dette forbandet og forhade liv, men er det qvit for bestandi. Men ak, ieg var for stærk invendi; mine nerver vilde ikke tellade mig at beholde givten i mig længer en som in halv timme, men da maatte ieg kaste alt op af mig; ia, det piinde mig, som alle mine [e]nvolde skulde vælde mig ud af livet, – ia, ieg maatte blive ved at [ka]ste op tel medag; men da var der heller ikke meer i mig [at] kast op af. Og da det var in tirsdag, saa var ieg sikker paa, at [sto]kmesteren ikke kom hiem førren aften, og da kunde

CCX

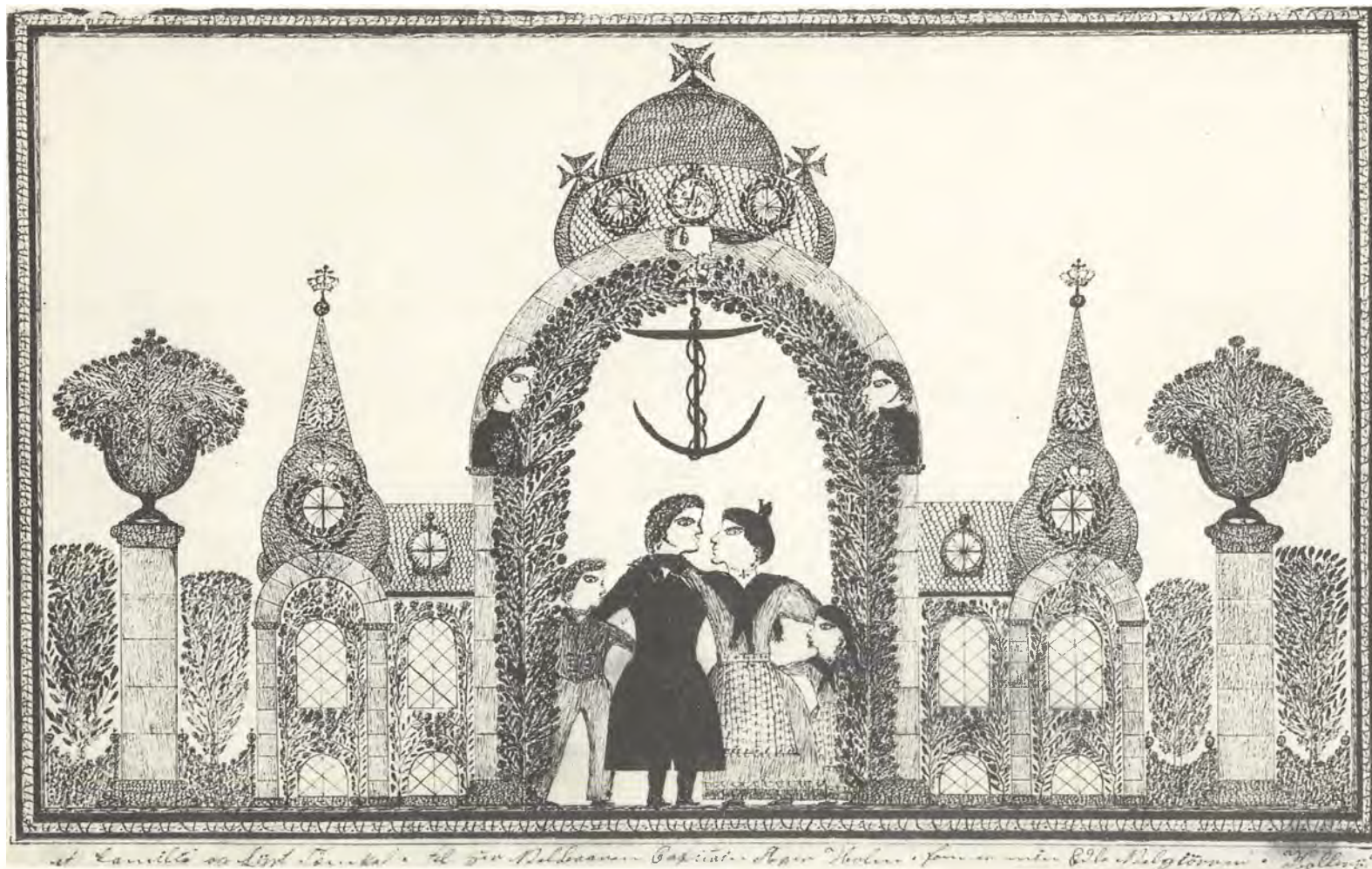
hand io ikke // see, vad der var forregaae med mig, da det saa var mørk hos mig. Ia, den sikkerhed havde ieg for det meste torsdag og lørdag med.

Men da ieg nu saae, at det anslag slog mig feil, og ieg nu var lige saa ked af livet som i den første tid, ieg maatte gaae i forhør – og ver gang ieg kom herhiem, maatte ieg klæde mig nøgen af for denne sergeant Thoren. Men dermed var det ikke nok, men ieg skulde blaatte mig saavel fortel som bagtel, og hand trode vel, at der ikke var meer skam i mig, en som der er i fæe; men deri tog hand virkelig feil. Men ieg tængde min deel om ham; og, tængde ieg, du kand vel tænge, at ieg ikke kand gæme noget i livet paa mig, da ieg har jerne paa hele tiden, fra det ieg gaar herfra, og tel ieg kommer igen, udentagen den tid ieg er inge i retten; thi der bliver jernet taget af mig, og det bliver lagt paa igen. Altsaa kunde ieg io ikke faae nogen [ɔ: *noget*] tel mig, som kunde verre tel skade, vergen for mig eller andre. Men det hele uviser kuns, at du er in floeu person, og satan tager di [ɔ: *dig*] nok i det samme. Men imillertid skal ieg nok pønse paa, vorledes ieg skal bliv di [ɔ: *dig*] qvit med dit oversnaverie.

Altsaa, da ieg in dag var i forhør, da købt ieg 6 grønne

kranse, som ieg lagd i min trøielomme; og da ieg nu kom herhiem, da var stokmesteren ikke telstede, men Thoren modtog mig, og da maatte ieg klæde mig nogen [ɔ: *nøgen*] af som sevanlig, det forstaar sig selv. Men di grønne kranse saae hand ikke, og nu blev ieg sat i min arest. Men den dag lod ieg ikke di grønne kranse sees; men den anden lagde ieg dem, saa stokmesteren kunde see dem. Da spurgt denne, hvorfra ieg havde dem. Da sagde [jeg]: »Fra i gaar, da ieg var i forhør.« Da sagde denne: »Har Thoren da seet dem?« »Det veed ieg ikke, enden hand har seet dem eller ikke.« Da kalde hand paa Thoren og viste hamd genstanden, som hand ikke havde seet, og nu spurgt hand mig, hvor ieg havde dem i gaar, da hand fesenteert [ɔ: *visiterede*] mig. Da sagde ieg: »I trøien,« og dermed var hand ferdig, og siden var ieg dog fri for at blive oversnusse af ham meer. Men naar hand ikke kunde see di genstande, saa var det barre tel udnytte at blaatte mig saaledes ver gang, da der kunde verret mange deelle, hvor de kranse var.

Men lige saa got som ieg var blevet ferdig med ham den gang, lige saa got havde ieg nu beslutte at blive ferdig med livet, naar ieg inu skulde sitte her it aars tid, uden præst og Guds ord blive mig forkynt. Og da ieg ikke maatte faae di deelle, som skulde vederqvæge min siel, da ieg var vis paa at lade mit liv for bodelens haand, vad er det da nytte tel, at ieg pleir mit dødelige lægme meer? Nei, tængde ieg nu, da givten ikke vilde puste mig livet bort: ingen forpleini[ng] skal det forbandet dødelig lægme have meer, som blaat holder min siel fængsle tel denne forbandet og syndi verden, som barr[e] bagtaler og bespotter mig med di fregeste løgner, som di kand optænge. Og vad min forbrydelse angaar, – det er io ikke sant, at det er alt; »nei,« siger di forbandet dievelske løgnhalse, »14 mennesker ha[r] hand slaee ihiel.« Ia, saadanne løgner løber alle dagdrivre og løgnhalse og sladerhange med omkring i landet, ligesom di vil gjørre mig tel in viid jsbiøren,

[Ill. 50.] Et familie- og lysttæmpel tel her velbaaren capitain Agerholm, som er min edle velgiørrer. Kollerød. [Foto: Det kgl. Bibl.]

[Ill. 51. Udsnit af billedet på modstående side. antagelig forestillende familien Agerholm, jfr. s. 226–27 og 265. Foto: Det kgl. Bibl.]

der gaar omkring og myrder alt, vad der vover at antasde ham, entel hand endelig faar døsensstød. //

Altsaa beslutte ieg nu at suuld mig ihiel, da ieg ikke havde lyst tel at myrde mig paa anden maade. Men paa denne maade veste ieg, at det ikke var saa farlig, naar man først har overvundet di første tre eller 4de dage. Altsaa i tre dage narre ieg stokmesteren. Men den 4de dag kom hand efter mig, da ieg ikke vilde have brødet, som hand kom med. Altsaa mælder hand mig tel capitainen, at ieg ikke spiiste meer. Nu kommer den edle herre ned tel mig og talde alene med mig om det, at ieg ikke spiiste, og hand talde meget blid tel mig. Da fortryder ieg, vad ieg havde begynt paa, men dog vilde ieg ikke sige ia dertel tel min edle velgiørrer; men, tængde ieg, siger du det tel den gode herre, da kand hand ansee mig for in utaknemlig slyngel, som ikke vil paaskønne den godhed, som hand i saa lang en tid har bevist imod mig ulykkelig. Ia, ieg er det ulykkeligst menneske, som der er nogen tid født paa iorden, – ia, ieg kunde komme tel at sat under in anden mans bevogtning, som der ikke havde give mig saa meget som in drik vand meer, om [3: end] ieg skulde havt. Altsaa sagde ieg tel den gode herre, at det var barre i dag, at ieg ikke havde spiist noget, »og det er saa tiet, at ieg ikke spiiser, føren det er medag.« Altsaa trode vel den edle herre, vad ieg der bilde ham ing, og dermed gik hand.

Men nu havde ieg in frygtelig kamp med mig selv, inden ieg kunde bevæge mig tel at spiise, da ieg alt havde stoer modbydelighed for maden. Men da ieg havde gaee og betængt mig tel medag, da begynde ieg vel at spiise; men det var mig dog inu umugelig, at ieg kunde tage nering tel mig, men maatte saaledes blive ved den dag at tage in mundful imellem entel den anden dag.

Men nu tængde ieg paa en anden plan, nemlig at tage nyt forhør, og da giørre alt tel løgn igen, vad ieg in gang havde

CCXI

sagt; og dertel forlangt ieg nyt forhør, og saa forlangt ieg at skrive enlæg i sagen selv. Det blev mig tellat altsammen, og her velbaaren capitain Agerhoolm gav mig 6 ark papir, som ieg brugde dertel, og da det nu var ferdig, og capitainen besørge det selv tel min defenser. Men da tiden nu kom, at ieg skulde have det nye forhør, da betængt ieg mig, at det ikke kunde gavne mig noget at gaa fra det, ieg in gang havde sagt, naar ieg barre maatte faae telladelse at gaae i kirke.

Altsaa, da ieg kom i retten, da sagde ieg tel domren: »Ieg seer, at religionen bliver mig ganske forbudt, og Di har dog in gang sagt, at ieg maatte komme i kirke, ver gang at Visby præker. Men nu er det et halvt aar siden, ieg var i kirke – blaaf for det, at der samles folk paa gaden; og det kand ieg io ikke giørre noget for. Og det er underlig nok, at retten derfor forbyder mig at gaae i kirke; men i den tid, som ieg gik i forhør, da blev der aldri talt om, at der samles folk efter mig, om hele gaden saa var ful efter mig. Derfor vil ieg nu lade Dem vide, dersom ieg ikke maa gaae i kirke, ver gang at Visby præker, da gaar ieg fra hele mit forhør.« Men da sagde domren: »Io, du skal have lov tel at gaae i kirke, ver gang at Visby præker.« Og nu blev det ingført i protecolen, at ieg skulde gaae i kirke, ver gang Visby præker, naar stokmesteren havde tid tel at følge mig dertel. Og da det nu var skriven, da blev ieg ved mit gamle forhør, da ieg meende, at døden var mig meget

CCXII

// bedre en som et kumerfult liv i fængsler, hvor der ikke er andet en som ulykker og qvaler ver dag over ins hove.

Nu faar ieg da lov tel at gaae i kirke. Da ieg nu har verre der tre eller fire gang i kirke, da kommer ieg igen i kirke den 8. august. Da ieg nu var komme ud af kirken, da forlangde her pastor Visby mig i tale, og det vilde ieg gierne tale med den gode herre. Da ieg nu kommer ing tel ham, da tager hand mig i haanden, og nu siger hand tel mig: »Har du ikke hørt noget om mig og di [ɔ: dig], vad det er for fræge løgner, som di siger

om os begge to?« Da sagd ieg: »Nei, det har ieg ikke hørt, da ieg taler ikke med nogen udentagen stokmesteren, og hand siger mig ikke noget.« »Da skal ieg sige di [ɔ: dig], vad di frege løgnner skriver om os begge to. Di siger saaledes, at ieg gaar tel di ude i Stokhuusse, og der er et lile kammer ved siden af stokmesterens stue, som du der er [i], naar ieg taler med di; og da havde du beet mig om at blive fri for jerne, imens du talde med mig, og det havde ieg ogsaa skaffe di af med. Og da ieg nu in dag kommer og taler med di, og vi nu er alene to, da griber du mig fast om halsen og foer mig ned i gulve og nesten har qvalt mig, inden der kom mig nogen tel hielp; men da kom stokmesteren og frelste mig. Og da du nu blev spurgt, hvorfor du gjorde det ved mig, da sagde du, at du ikke vilde myrde præsten, men du vilde blaaf have hans kiole eller klæder at unvige i. Og,« sagde her pastor, »har du jeren paa i aresten?« Da sagde ieg: »Nei, det har ieg ikke, og det vilde ogsaa verre mig meer tel gavn en som tel skade, da ieg selv kand tage det af mig. Og da havde ieg io strags vaaben tel at bræge ud med, naar ieg havde lyst dertel; men det har ieg nu in gang for alle ganske slaget af mit hove. Og Gud bevarre mig fra, at ieg skulde nogen tider blive saa forhærde og fordærve, at ieg skulde overfalde min sieleforsørger. Men det er kuns bevis paa, hvor ont at verden har af mig, og vorledes di bagtaler mig.« Og da sagde præsten: »Ieg har talt med aseser Normann om, at ieg giernne vilde gaae derud tel di [ɔ: dig] in gang om ugen, men da det er saa lang in vei, saa kand ieg det ikke. Men da sagde aseser Normann, at du maatte komme herop i kirke ver gang, ieg præker. Og vorfor var du her ikke siste gang, ieg præke?« Da sagde ieg, at det nok var min egen forseelse, da ieg ikke bad capitain derom. »Ia, det maa verre,« sagde præsten, »for det bliver di [ɔ: dig] ikke nægte, naar du beder her capitain Agerholm derom.« Og dermed sagde den gode pastor mig farvel.

Og nu skal ieg io tel at gaae hiem. Men nu kunde ieg see, vad denne frygtelig løgner og skurke og bedrager og kieldring havde uvirke med sin løgnskrift om mig, at ieg vild myrde præsten; ia, her havde den efame skurk faae samle alle di gadedreng og dagdrivre og kieldringe og ragerpak, som der er i hele Kiøbenhavn, for at see mig. Ia, det kunde ieg i grunden ikke fortænge di enfoldige mennesker i, at di vilde see mig, som tord driste mig tel at overfalde saa edelmodig in mand som her pastor Visby, og som telligemed er min siele-forsørger. Men, tængde ieg, lad di narre kuns løbe apriilsnar længe nok; ieg bliver værgen værre eller bedre deraf. Men di gode folk skulde betænge, at di løber nar efter det, som den efame skurk og løgnhals har skriven om mig, og at di var hans nar, og ieg ikke derres nar. Men dog beder ieg det opmærksom piblecom [ɔ: publikum] eller retter sagt pøblen, at di telgiver den freg[e] løgner, da hand maa verre in af di største gaftyve, skurke og bedrag[ere] og kieldringe, som der er her i byen. Ia, moskee at hand har nu ikk[e] kundet faae meer tel borgen hos brendeviinsmanden og hos brækker og viintapperne, og heller ikke havde hand sæve tel at vaske luus og skit af sit forbandet skoerre [ɔ: skurvede] hove med; og heller ikke havde hand noget tel frokost, og dog havde hand tre ludere at forsørge. Vad skulde da denne løgnhals // forretage sig, når hand ikke havde noget i den eene haand og heller ikke i den anden haand?

CCXIII

Altsaa, da hand er dievlens reskab, saa kond hand io heller ikke gjørre andet en som satans handlinger, naar hand kand fende paa saa frege løgnne. Ia, naar ieg ret betænger, vad det kand verre for ing løgnposse, som har skrivet den skamlig

løgn om mig, da enseer ieg, at det ikke kand verre nogen ærlig mand, men det maae sikkert nok verre oldermanden for alle staden[s] gaftyve og skielmer og skurke og bedragre og kieldringe. Ia, ieg beder di, Mosemikel, at du tager di i agt, at ikke din rumpe ikke bliver hogge af di [ɔ: dig] for dinne forbandet opdigte løgner. Og betæng, at det ser io skamlig ud, at ræven ingen hale har, og da maa hand io verre et uskuud for alle di andre ræve og løbe omkring i skoven som in nar for alle sinne kamrader. Og du, som er alle gaftyves og løgner[es] mester, skulde saaledes komme afsted, – det var io dog ærgelig. Men derfor skal ieg give di et got raad, som bestemt kand føde baade di og dinne, naar du ikke er doven, – ia, ieg forsikker di for, at du der kand faae saa meget vilt køid, som di [ɔ: dig] lyster. Du kand vel knabt tænge, hvor got ieg under di, du stoere løgnhals. Du veed io nok, at her er mange rotter i Kiøbenhavn, og der kand io aldrig findes bedre rottekat eller rottehund, en som du er. Derfor er det io det best levebrød, som ieg kand anbefale di. Og synnes du ikke, at det kand verre nok for di [ɔ: dig], saa kand du io see, om du ikke ogsaa kunde faae et hederstægn, nemlig to beenjeren og in halsring; og dermed anbefaler ieg di tel Beelsebue og satan og alle hans dievle og apostler, at di ikke lader di [ɔ: dig] gaae al for længe her at bilde folk halsen ful af løgen, for da bliver du al for mager tel at steeges. Men imillertid naar du bider alle di rotte, som der er i Kiøbenhavn, da bliver du fee nok tel in steeg tel her Beelsebue og satan selv. Farvel med di, her Løgnhals. Nu har ieg ikke tid at sige di meer denne gang.

Stokhuuskældereren den 18. august 1840. Ole Kollerød.

[Kapitel 15: Manuskriptets afslutning;
afsked med læseren, tak og takkebøn til kaptajn Agerholm,
bøn til Gud. 18. og 19. august 1840]

Da ieg nu har sagt Dem alt, vad der er pasert mig i den tid, som ieg har sat her, og vad der er paseert mig i helle min levetid, for saa viit som ieg kand huske det, saa veed ieg nu ikke meer at fortælle Dem, kierre læser, udentagen, at den tid, som ieg nu har sat her at skrive, har verre mig den best tid, som ieg har havt i mit liv, da ieg aldri har keint tel nogen glæde eller faae lov tel at verre tel nogen nytte, siden ieg var saa dum at forbryde mig den første gang, som ieg blev straffe for. Ia, da saae ieg tel fulde, at alt var tabt for mig. Men dog havde ieg aldrig trodt, at der skulde komme saa gode dage tel mig i mit siste fængsel, som ieg har havt her. Ia, vor mangan smok bog har ieg ikke læst her, – ia, 200 bøger forslaar nok ikke, foruden den hele hellige skrivt, som ieg har læst igenem. O Gud, vor mange in fornøielig in timme og dag har ieg ikke havt med at tægnne, vad ieg selv har kundet utængt. Ia, di dage er gaee, som det var timmer. Og vor god har Di, her velbaaren capitain, ikke verre imod mig i den tid, som ieg har sat her. Ia, ieg kand aldrig sige Dem saa megen tak, som ieg er Dem skyldig. Nei, aldrig kand ieg vise saa megen ærbødighed, som ieg skylder Dem, edle herre. Nei, det kand ieg ikke. Ia, ieg kand aldri glemme Dem, saa længe der er liv i mig, – nei, det kand ieg ikke.

Ia, det havde ikke verret saa vel, at min sag havde verre af den beskaffenhed, at ieg havde blevet her hos Dem, da skulde Di veest seet, at ieg ikke er saa fordærve, som verden siger det. // Ia, da kunde ieg først vise, vor høit ieg agter min edle velgiørrer, for her kand ieg io ikke vise Dem den tak, som ieg er Dem skyldig. Nei, det kand ieg sandlig ikke. Men derfor vil ieg nu takke Dem saa got, som ieg kand her paa papire; ia, ieg takker Dem tusende gange for ver in gang og dag, som Di, edle her capitain, har lendre min hunger, og det nu i 2 og et halvt aar. Ia, Di er ikke bleve træt af at hielpe mig forhade og ulykkelige, nei, det er Di sandelig ikke. Men Di lod det ikke blive derved, men gav mig saa meget tobak, som ieg bruger med, og dertel gav Di mig snusedaase med tel at have det i. Og siden, da det var fastelavn, gav Di mig penge tel fastelavnsbaaller med. Og da mine underbeenklæder ikke længer var tel at gaee med, da maatte ieg kaste dem bort; og da bad ieg Dem, om det ikke var mulig, at ieg kunde faae et par fra Hoffestadsaresten af di lærresbeenklæder, som di har der, da ieg ikke got kund unverre underbeenklæder; men dertel havde den stoerre her Buerskov vergen sind eller hierte tel at lade mig faae nogen af dem. Men da gav Di, edle her velbaaren capitain, mig et par af

CCXIV

Derres egne beenklæder, som var ti gange bedre en som dem, ieg kunde faae fra Buerskov. Og siden efter gav Di mig nok et par, som inu var bedre. Da tænge ieg: det havde ieg aldre trod at faae saa megen godhed i mit fængsel af den herre, ves varretægt ieg var sat under; og, tængde ieg, vorledes skal ieg dog komme tel at bevise min taknemlighed saa meget, som ieg kunde, imod denne gode herre?

Da der nu er gaee en liden tid, da sagd ieg tel stokmesteren, at ieg maatte nok see at kiøbe mig noget tel mit hove, for ellers kom ieg tel at gaee barhove tel retterstedet; »for capitain tør ieg ikke verre saa uforskamme at forlange meer af.« Men nu gaar stokmesteren op tel her capitain og siger det; og da kommer hand med in meget god hat tel mig fra capitain af og sagde tel mig: »Ieg skal helse di fra capitain. Her har ieg in hat tel di fra ham af, som hand forær di.« Ia, da blev ieg nesten ganske stum. Ia, ieg var snart ferdi at kunde blive vred paa stokmesteren, fordet hand havde sagt det, da her capitain snart kunde trod, at ieg var et uforføielig bæst, som aldrig fik nok.

Men da min dom nu er komme i Høisterette og skal stafes-tes der, da kom her capitain ned tel mig og sagde: »Nu kommer du nok snart herfra. Derfor vil ieg nu give stokmesteren tre mark tel di, som du kand have tel dinne smaaefornødenheder.« Ia, det takke ieg den edle herre for. Men det var ennu meer, en som ieg nogen tid havde tængt. Nei, tængde ieg, saa megen godhed havde ieg aldrig vendet, som er anseet for saa slemt et menneske. Ia, det anseer ieg mig selv for. Men nu tængd ieg, at ieg vilde have stokmesteren tel at kiøbe mig et par gamle skoe; men det vilde hand ikke, førren ieg spurg[t] capitain derom. Og da den gode mand kom ned tel mig, da sagde ieg det tel ham. Men da sagde her capitain: »Nei, det maa du ikke. Men du har io et par paa, naar du gaar i kirke.« Da sagde ieg: »Ia, men det er io Derres, her capitain.« »Ia,«

sagde hand, »dem skal du beholde; naar du skal herfra, da faar du dem med di.« Ia, det var knapt nok, at ieg kunde sige tak for skamfulhed, da ieg mins[t] havde tængt det, at den edle herre vilde give mig skoe. Men derfor er ieg ogsaa megen meer tak skyldig tel her velbaaren capitain, en som ieg kand bevise mig med i den tid, ieg sitte her i Stokhuusse. //

Tel her velbaaren capitain Agerholm.

CCXV

Min takkebøn.

Ieg takker Dem, edle her capitain, mange gange for Derres megen stoerre godhed imod mig i dise to og et halvt aar, som ieg nu har sat her under Derres varretægt; ia, det er den 26. i denne maane. Ia, ieg takker Dem mange tusende gange for alt got, som Di har bevist imod mig forhade og forskutte, ia som all mennesker hader uden Di, edle dyrbarre her velbaaren capitain, som ikke saaledes forskyder den ulykkelige, men gjør ham alt det gode, som der stoer i Derres magt. Ia, det kand ieg med sanhed sige, og det vil inver sige, som der er fornuftig; men telsværrer [ɔ: *desværrer*] bliver mange gange det gode belønne med ont, og med en giftig tunge bliver mange edle velgiørrer belønne med for sin godhed tel sist. Men Gud bevarre mig derfra. Ia, ieg skal og vil blive ved at ære Dem, her capitain, for in edel og god heere entel mit siste aandedrag, og da vil ieg dog takke Den [ɔ: *Dem*] hos min Gud i himlen efter min døde. Ia, Gud give, at det alletider maa gaee baade Dem og Derres elskende gemalinde og Derres elskende børen lykkelig og vel i alle Derres dage, og at Di maa verre fri for fortræd og modgang i Derres kal og forretagende, og at den gode og almægtig Gud vil holde sin mægtig haand over Dem og Derres elskende familie og bevaagte Dem for alt fienskab, i vad som kond nevnes. Det ønsker ieg af mit ganske

hierte, og at Di maa verre fri for smeertelige sygdomme entel Derres døde, samt Derres elskende mage og børnen. Det ønsker ieg af mit ganske hierte og sind; og at Di telsist maa samles med alle Dem, som Di har kier, hos Gud i himlen iblant di hellige engle i evighedens blide egne tel evig fryd og glæde og fred, hvor der aldrig gives sorig eller kumme[r] eller sygdom eller nogen slags modgang, i vad som nevnes kand, men evig fryd og glæde for dem, som er verdig til at komme der; og det er ieg vis paa, at alle gode mennesker komme[r] der, som er saaledes tængende som Di, edle her capitain. Io, det er ieg meget vis paa. Derfor beder ieg tel Di [o: Dig], min Gud i

himlen, som er herre over alle mennesker har paa denne syndige jord: Herre, Du som alle vegne giver alle liv og aande og udafladelig bevidner Din kierlighed imod alle gode mennesker, som seer tel den elendige i sin nød og ulykke: gør dem Dit billede liig, og at ieg for din skyl maa utrette elske min næste, som er Dit ædelste billede og skabning, og bevise ham alt, vad kierligheds pligt udkræver, ved Jesum Christum, vor Herre. Amen.

Stokhuuskældereren den 18. august 1840 N° 3 Ole Kollerød. //

[Ill. 52. Blomsterranker og vaser, tegnet d. 18. august 1840. Foto: Det kgl. Bibl.]

CCXVI Kierre læser, Di vil moskee synnes, at ieg har talt temlige horde ord mange steder imod askelige personer i min skreft; men jeg kand forsikker Dem, at ieg har fulgt den reinne sanhed bestandi i min skreft; og vad ieg har sagt om justitsraad Fredriksen og om von Hahlen, det er sandt ver ord. Ia, ieg har sagt meget for lit om di to herrer, da di er alene skyl deri, at ieg er blevet tel in morder. Ia, di er baad Lars Pedersens og min morder, det kand ieg med sanhed sige. Og birkedommer Hiort er min foræder; ia, hand har saamen give mig 7 daller for mit liv, den blodtørstige dievel, som er bekent nok, da hand har selv overlovere [*o: overleveret*] Dem, her capitain, di 5 daller tel mig. Og vad min siels salighed angaar, som der blev sagt tel mig af dommeren, enden ieg bekende, at hand vilde sørge for min siels salighed, – det var ikke andet en som hykilske ord. Ia, det var bedre, at den gode mand sørge for sin egen siels salighed ensom for min; men det var io heller ikke hans meening, da hand bryder sig kuns lit om, vem der tager min siel; naar barre hand faar mit hove, saa er det retten lige meget, enden Gud tager min siel, eller satan tager den. Ia, om ieg saa lod mig slaae ihiel ti gange, saa blev ieg ikke salig derfor; naar ieg ikke vil bede min frelser og Herre om forladelse, saa hjælper det mig ikke, at ieg bekender mine synder for menneskene; nei, det hjælper sandlig ikke noget.

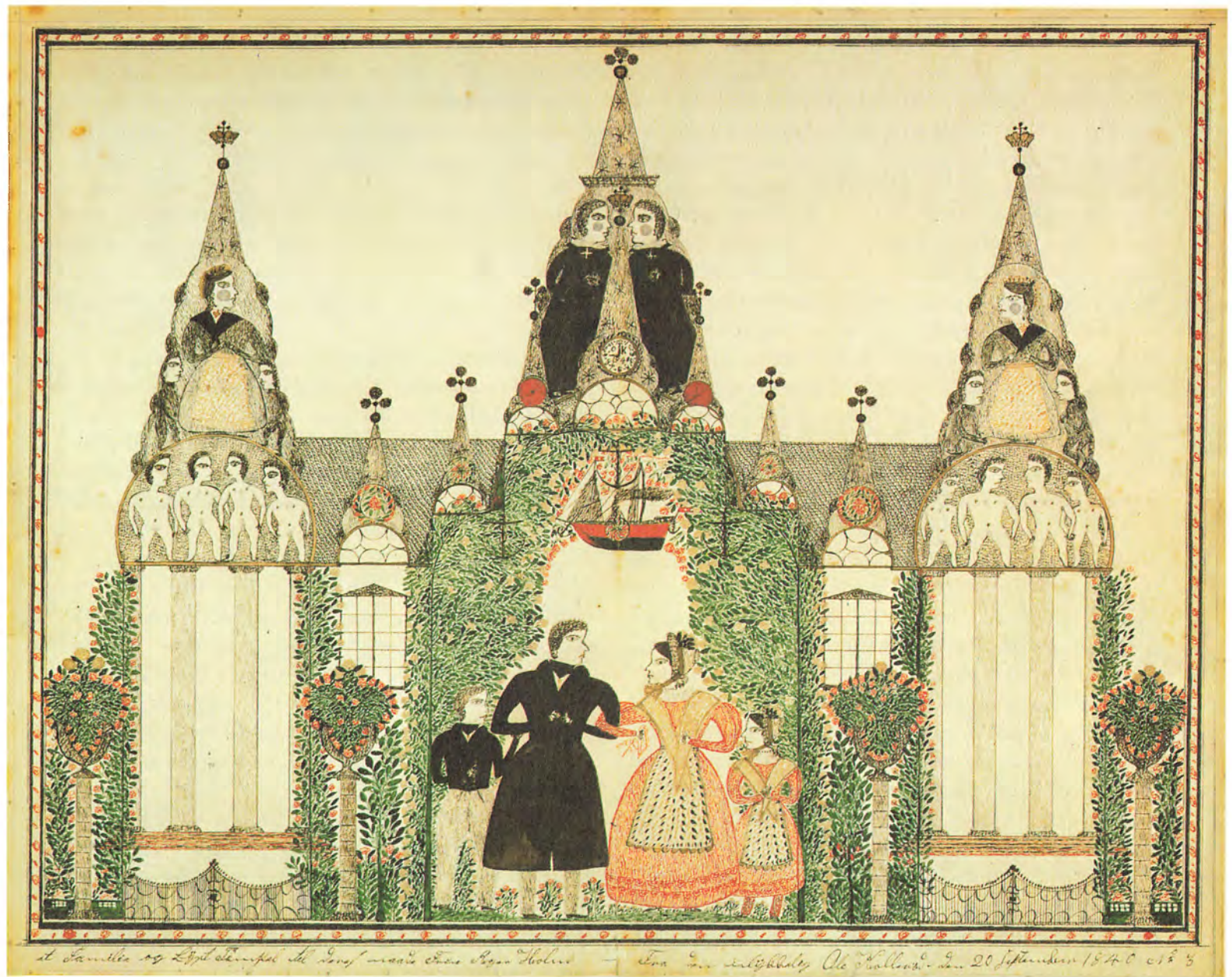
Ia, havde ieg verre saa tængend som min siste dommer, nemlig aseser Tedis, da havde ieg verre i helvede for længe siden; det har ieg selv hørt af hans egen mund. Og derfor er det nok, at ieg skal blive ved at sitte her alen og selv tage livet af mig. Men di skal ikke troe, at ieg er taasse; nei, di skal nok faa lov tel at verre min morder, og derres dom leer ieg kuns af, om den var saa slem tel, som den er. Og ieg veed meget got, vad den lyder paa, og her er den; den blev afsagt i Høisteret den 14. juni: I sagen justitsraad Blekingberg som befalet actor imod arrestanterne Ole Pedersen Kollerød og Ole

Hansen og Peder Kristian Knudsen og Niels Andersen Biøren; arrestantinden Sidse Marie Christiansdatter; tiltald Sidse Nielsdatter, Jens Bukkeballes hustru; arrestantinden Helene Amalie Biegler; arrestanterne Johan Diderik Jensen, Christ[o]pher Frederiksen, Truels Jørgensen, Søren Jversen eller Peltseskrædderen og Niels Larsen, samt teltalte Ane Marie Olsdatter, aftægtsmand Niels Jensens kone, blev afsagt følgende dom i Høisteret:

Helene Amalie Biegler bør hensættes til arbeide i Kiøbenhavns Forbedringshuus i 4 aar. I øvrigt bør commissariernes dom, for saa vidt paaanket er, ved magt at stande, dog saaledes at straffestedet for Søren Jversen og Niels Larsen bestemmes til Kiøbenhavns Forbedringshuus. Justitsraad Blekingberg tellægges i salarium for Høisteret 30 daller sølv, der udredes af Ole Pedersen Kollerød med en tr[e]diedeel, af Peder Knudsen, Niels Biøren og Ole Hansen ver med en niende-deel, og de øvrige teltalde hver med en syvogtyvende deel.

Ved den nævnte commissions dom ere Ole Pedersen Kollerød, Ole Hansen og Peder Christian Knudsen tilfundet at have deres liv forbrudt; de to førstnævnte derefter lægges paa steile og hiul, og den sidstnævntes hoved sættes paa stage. Niels Biøren var anseet med 6 gange 5 dages fængsel paa vand og brød; Sidse Marie Christiansdatter med eet aars forbedringshuusarbeide; Helene Amalie Biegler eller Tømmer-Lene med tugthuusarbeid for livstid; Niels Larsen med 5 og Søren Jversen med 4 aars rasphuusarbeide; Truels Jørgensen tel arbeide i Forbedringshuuset i to aar; Sidse Nielsdatter og Ane Marie Olsdatter i simpelt fængsel, den først i 80 dage, og den sidste i 40 dage; hvorimod Johan Diderik Jensen og Christ[o]pher Frederiksen vare frifundne for actors videre tiltale.

See der, kierre læser, der har Di dommen i sagen, som ieg sætter for, og der er langt fra di mang hundre mennesker, som ieg skal have fort i ulykke. Ole Kollerød. //

[Ill. 53] Et familie- og lysttæmpel tel Deres Naade, frue Agerholm. Fra den ulykkelige Ole Kollerød. Den 20. september 1840 – N° 3. [Foto: Det kgl. Bibl.]

CCXVII Da ieg nu ved min dom, da vil ieg tel sluttning bede tel min Gud og frelser, som ieg nu snart skal møde hos med min arme syndefulde siel, som er saa syndeful imod sin herre og skaber. Derfor raaber ieg tel Di [ɔ: *Dig*], min Jesu og frelser, af mit ganske sorigfuld hierde her i mit skumle fængsel, at Du vil vere mig arm synder naadig, naar ieg skal forlade dette forbandet, syndige lægene [ɔ: *legeme*], som saa mange gang har syndet imod Dit hellige bud. Da beder ieg Di, kiers[t] Jesu, at Du ikke støder min arme siel telbage, naar den kommer og banger paa hos Di og søger vile og roe hos Din Fader i himlen, vor der er evig fryd og fred. Ia, da troer ieg, at min Jesu og frelser, som er min siels frelser, kommer og motager min forvildet og bedrøve siel, som nu kaster sig for Dinne hellige føder og beder Di om naad og barmhiertighed.

Ia, Herre, hos Di er megen barmhiertighed og naade, naar ieg ret anger mine synder af ganske hierte og sind. Ak, Du barmhiertige, naadige, langmodige og taalmodige Gud og Fader. Ieg bekiender og klager for Di min elendighed, at ieg ved mine mangfoldige synder har selv afvendt mig fra Dig, Din naade og kierlighed, og ofte foragtet og forsømmet Din barmhiertighed og naade. Ak, tilgiv mig denne svare og store synd. Vend Din straf fra mig, som Du truer med, at Du vil forhærde og forblinde saadanne mennesker, som ieg er, der har afvige fra Dinne bud saa mange gange, og at saadanne foragtere aldrig skal komme ing tel Din hvile eller smage Din hellige nadvere. Ak, Herre, ver mig naadig; thi ieg erkiender, at ieg er saa aldeles intet andet uden Dig end mørkhed og vildfarelse, intet andet end et stinkende aadsel og ormespise, et ureent, et vredes og fordømmelsens barn.

Ieg erkiende og bekiender, at dersom Du ikke oplyste mig med Din naade, saa maatte ieg blive udi evig mørkhed. Dersom Du ikke lærde mig, saa blev ieg vankundig i alle ting. Dersom Du ikke ledsagede mig, saa foer ieg evendelig vild.

Dersom Du ikke rensede mig, saa blev ieg tel evig tiid et ureent og stenkende kar. Dersom Du ei levendegiorde mig ved Din aand og naade, saa blev ieg evig i døden. Dersom Du ei gjorde mig salig, saa blev ieg evig fordømt.

Ak, ieg græder og beder om Din naade, kierre Jesus og frelser, som gjør alting got, som den onde natur har gjort ont udi mig. Lad Din naade alene virke alting udi mig, og ikke min onde villie, ei hiller mit kiød og blod, mit onde hierte og sinds bevægelser, men Din aand og naade. Lad Din naade styrke min troe, opvække min kierlighed, opholde mit haab. Lad Din naade være min fryd, min roes, min trøst og liv. Lad Din naade virke i mig stelhed og ydmyghed, taalmodighed, gudfrygtighed, andagt og bønner. Din naade gjør og virker alt godt. Uden Din naade kand og vil ieg ikke leve eller blive salig. Ak, giv mig et saadant hierte, at ieg alene henger ved Din naade, at ieg alene lader mig nøies med Din naade, om ieg ellers i verden hverken har gods eller ære; thi Din naade er den høieste og dyreste skat. Din naade riiggjøre mig ud i alle himmelske gode ting. Din naade lære og oplyse mig. Den opholder og frelser mig fra helvedes afgrun. Din naade glæder mig og være mit hiertes lys, regier mine tanker, raadføre mine anslag. Den være min trøst i min bedrøvelse i mit fængsel og min samvittigheds fryd og fred, en tugtemester for mine tanker og begieringer og min munds beskiermelse, min siels telsynsmand, mit livs vogtere, mine øienes og mit sinds bevarere.

Lad Din naade lyse for mig i alle mine gierninger. Thi vad er ieg uden Din naade? Et tørt træ, vori der er ingen saft er, hvoraf der ingen // frugt kand komme, og som hører kuns hen til ilden. Lad Din naade stedse vogte og opholde mig, at ieg ei farer vild. Lad Din naade tage imod mig, naar ieg kommer til Dig. Lad Din naade lede mig, at ieg ei skal snuble, og lad den igien lede mig paa den rette veie, naar ieg har gaae af veien.

CCXVIII

Lad Din naade tæmme og regiere mig, naar ieg af utaalmodighed enten taler eller gjør for meget. Lad Din naad[e] bære megen frugt i mig. Lad den igien oprette mig. Lad den hef[le] min samvittighed igen, da den er sønderknust. Lad Din naade tage venlig imod mig, naar ieg paakalder Dig. Lad mig finde naade, naar ieg søger Dit ansigt. Lad Din naade lukke op for mig, naar ieg banker paa hos Dig. Lad Din naade lede og føre mig, hvor ieg gaaer eller staaer, ligger eller sidder, voger eller sover, lever eller dør. Lad Din godhed og barmhiertighed følge mig baade her og i det evige liv.

Ia, kiere Herre, hav nu barmhiertighed med mig elendige, som nu kommer og kaster sig ned for Din almægtige dom. Herre, min læge, Du rette mester til at hielpe: her kommer en iammerfuld synder, der ligger nedtraadt i sit eget blod og legger sig for Dinne fødder. Den er vel uværdig til al Din naade; men den længes dog hiertelig efter den samme. Den er ikke værd og har heller ingen kraft til at opløfte sinne øine til Dig, men maatte uden Dig være uden alt haab. Kand Du nu noget, saa forbarm Dig over mig og hielp mig dog, Herre, om Du vil. Da kand Du vel rense mig, og Du vil io ikke, saa vist som Du lever, nogen armme synders død. Din barmhiertighed er io saa brændende, at Du maa forbarme Di. Kand Du da, o Herre, og vil Du hielpe mig? Vad er det da, som opholder Din hielp saa længe? Vor længe skal ieg sørge i min siel og ængste mig daglig i mit hierte? Du udslætter misgierninger som en skye og synder som en taage. Ak, forbarm Dig og over

mig. Skiul mine misgierninger og kast alle mine synder bag Din ryg i havets dybhed. Ophol mig, min Gud og frelser, i Di[n] naade, at ieg ikke, efter at ieg er toet, skal igien velte mig i skarnet eller opæde det igien, som ieg har opkastet. Frie mig fra syndens magt, at den ikke maae herske i mit dødelige legeme. Er den blevet mægtig i mig, saa lad Din naade være mægtigere tel at døde og udrydde den.

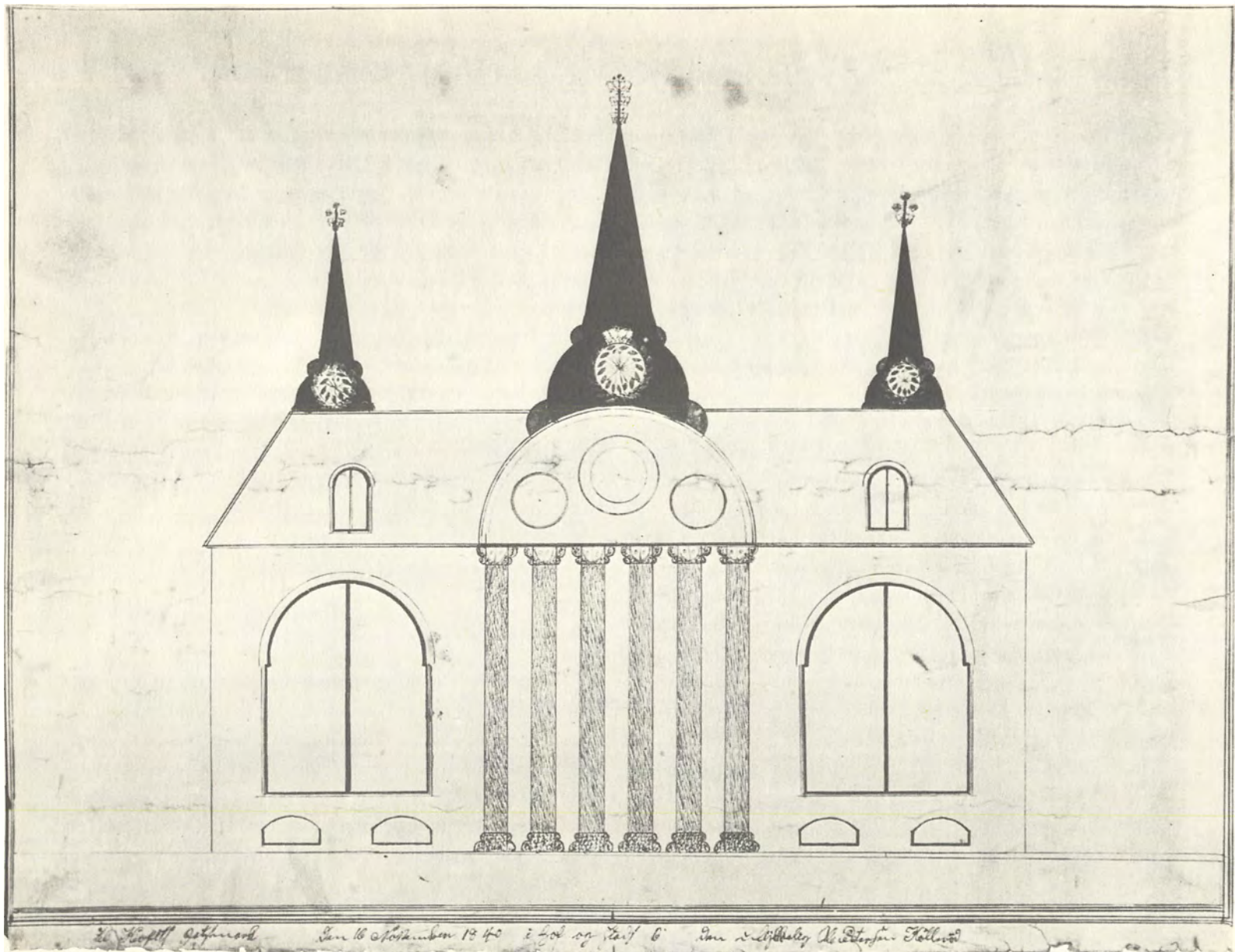
Min læge, ieg overgiver mig i Dine hænder. Du er troens begyndere og fuldendere. Forlad mig ei, min frelser, og drag ikke Din haand fra mig, førren min siel er fuldkommen bleven hiulpen og helbredet og befriet fra syndens nød og død, ia, ført tel Din samfundforening. Saa vil ieg forkynde Dine dyder og prise Din udforskyldte naade til evig tiid ved Jesum Cristum, vor Herre. Amen.

Stokhuuskælderen den 19. august 1840.

Deeleqvænten Ole Kollerød.

See, nu er min fortæling tel ende, og vad er nu alt dette tel, naar døden nu kommer? Fra sin dunkle throne strækker nat-ten ud sit tunge scepter. Verden sover. Velket mørke. Velken gravens taushed. Blikket stirrer. Øret lytter alt forgiæves. Det skabte sover. Livets pulsslag stanser. Verdenshiulet rædsomt stille staaer og forkynder almeen undergang. O, la[d] dæklet falde, haarde skiæbning. Lad det falde. Meer kan ieg ei tale.

[Ill. 54.] Til kopist Jetsmark. Den 16 november 1840 i Hof- og Stads[arresten, celle N° 6. Den ulykkelige Ole Pedersen Kollerød. [Denne tegning er antagelig den sidste, som Ole Kollerød har lavet. Den kendes kun i en lystrykkopi i Kriminalmuseet. Foto. Foto-C.]

[Miscellanea]

[Notat i Ole Kollerøds salmebog, 14. juni 1837.]

Den 14. juni ble ieg ar[es]tere og blev beskylt for moer, som ieg er ganske uskyldi i. Men Gud i himmelen kender vest alle teng, tig mensker di siger saa meget om den senble [ɔ: simple] man, men dig glemmer at tage dem selv med, fordi di ikke kan røre i saa store poter men i de smaa poter, der er let at røre i, for der skal di kort skee til, men til de store [skal der] sløve [ɔ: sleve] til, og di er saa dyre.

Ole Pedersen Kollerød,
1837, den 14. juni.

[Digt, 24. januar 1840.]

Tel her velbaaren capitain Agerhaallem.

1. O Gud, velsinne den edle mand,
som haver seet tel mig uverdige synderre
og lendret mine trang kaar
her i dette lange fængsel.
2. O Gud, hel [ɔ: held] den mand,
som naadeli haver lendret mine qvaller og nød
i dett langsom fængsel
som ieg ulykkens synder haver her.
3. O Gud, – Di er ikke den mand,
som forfølger den ulykkeli synder,
som hælle verden har forlat og forfulgt
og omstyrtet i gravens mørke.
4. For Deres uafladelige velgierninger
bør ieg vis Dem allerunderdanig taksigelse
og taknemlighed; Gud give, ieg beviser dette
saa lenge som ieg lever.
5. Men med it frivilligt hierte ønsker ieg,
at Gud i himlen alletider ville holte sin kraftige arm
over Dem og Deres kiere venner her i denne verden,
ivaar [ɔ: hvor] Di omvandre hen, entel Deres siste dag;
og da hos Gud i himlen samles der tel evi fryd og glæde.

[Bøn, 24 januar 1840.]

O Hellig Gud Fader, som i det høie boer:

see ned tel den, som tendre [ɔ: *lendre*] mine qvaller og nød her i mine ulykkelige dage; og hielp mig, at ieg snart maae forlade denne syndige verden fra alle qvaller, og komme hiem tel Di [ɔ: *Dig*] i himlen, min Gud og Fader, som telgiver mig mine synder, naar ikke menskene di vil, di haarhiertede.

O Gud, Du er alletider vær at paakaldes;

o forunderlig evighed, som er eret fra evighed;

o ubegribelig maiestet;

o uindskrenket guddom;

o uadskillelig Trefoldighed;

o uopløselig enighed;

o uudsigelig godhed;

o ubedragelig sandhed;

o væsen, høit og uskatteerligt;

o magt, som ikke har sat noget naal [ɔ: *maal*];

o klarhed, som er foruden mørkhed;

o lys, som er uudslukkelig:

forbarm Di [ɔ: *Dig*], naadens Fader, over mig uværdige synder,

og lad mig fænde naade hos Di [ɔ: *Dig*], min Gud,

og det for Din Søns Jesu Christus skyld, som med Di [ɔ: *Dig*]

lever og regere, – in sand Gud, fra evighed og tel evighed.

Amen.

Stokhuskælderen

den 24. ianuar 1840

[Udateret brev.]

Til Capitain Agerhaallem

Ædle Her Capitain!

Tak for ver in dag som ieg haver sat under Deres bevaatning; tag for ver in gaang at Di har læsket min hunger og lendre mit lange fængsel, som ieg har hos Dem.

Hav mange tusende tak for al den umage, som De haver haft for min skyl, som er saa grov in forbryder, og tak for ver en bog, som jeg har læst. Tak for det papir, som Di var saa ædel at skenke mig, da jeg ellers maat selv købe det. Tak for snusdaassen, som Di var saa ædel at skenke mig.

Tilgiv mig, Her velbaarne Capitain, at saa grov in forbryder drister sig tel at skrive Dem til. Men da de er min plegt og skyldighed at verre taknemli imod Dem, som har gort mig saa meget got i den lange tid at ieg har sat her i kælderren, da kan ieg aldri sige Dem tak nok, men er Dem megen meer skyldi. Haft ieg blot komme tel saadanne in mand som Her Capitain er paa [ɔ: *under*] min frihed, da haft ieg aldri kommet tel at sat her som en morder.

Gud give at Her velbaaren Capitain alletider maa have lykke og hel og Guds velsinnelse i Deres kal[d] og forretagende, og vere fri for sydom og kumer, og at Gud vil holde sin haan over over Dem entel Deres siste dag.

Kollerød

[Indskrift i cellevæggen, Stokhuset, antagelig 1840.]

Her har ieg dog mit rette Sorgenfri.

Ole Kollerød.

[Afskedsbrev, 15. november 1840.]

Tel her velbaarren capitaen Agerholm.

Ædle her capitain: nu siger ieg Dem farvel, da ieg nu skal reisse tel mit rette hiem, hvor ieg der hos Gud i himlen skal møde for Den Almægtiges domstol; og der modtager min syndige og lastefulde siel sin siste dom. Ia, da kommer det an paa, vad dom Den Almægtige Gud og Fader, som er alles dommerre, vil give mig. O Gud Fader: forbarm Di [ɔ: dig] over min arme syndige siel og tag imod den, naar den banker paa Din dør; og sig ikke tel mig: »Gaae bort, du forbandtede; ieg kiender di ikke.«

Nu takker ieg Dem, ædle her capitain, mange tusende gange for derres meget store godhed imod mig ulykkelig i den lange tid, som ieg har sat under Deres varretægt; ia, om ieg dog ikke kunde faae det bedre, en som ieg havde det hos Dem i de to aar og 8 maander. Ia, Di var den den ædle herre, som har mange gange lindre mine qvaller i mit tunge fængsel; derfor ønsker ieg nu, at Gud i himlen vil belønne Dem her paa jorden, saaledes] at Di alletider maae vandre trykt og sikkert paa Deres veie, og at Di med Deres elskende familie maa leve her paa iorden i fred og glæde, og hiset samles hos Gud Fader tel evig salighed.

Kier her velbaaren capitain, – det gjør mig hiertelig ont, at ieg erfar, at mine semble skrifter er komme i her Neergaars hænder, hvor ieg er vis paa, at sandheden bliver omdreit tel løgn, da ieg nu selv har læst den bog, som her Neergaar har ugive om mine forhør, hvor der findes meer løgn om [ɔ: end] sandhed. Derfor beder ieg Dem: vis Di ikke selv vil udgive mit levnetsløb, om Di da vil have den godhed at overloverre [ɔ: –levere] det tel den mand, som kiender mig best, som Di nermer skal faae underretning im.

Og det er mit siste ønske, at det, der bliver tel overskud fra mit levnetsløb, overgiver ieg tel min keirst det halv, og det andet halv tel mine søskende og moder. Nu beder ier [ɔ: jeg] om svar telbage, eller Di vilde have den godhed selv at tale med mig, da ieg den 17. skal forlade denne verden.

Kiøbenhavn

den 15. november 1840

Ole Kollerød.

[På brevets yderside, skrevet med en anden hånd:]

Til

Herrn Capt.

Agerholm – R. af Dm.

afleveres i Stokhuuset.

Personlig.

[Ill. 55. Ole Kollerød belagt med jern, således som københavnerne så ham på vej til retterstedet på Amager fællod d. 17. nov. 1840. Tuschtegning af ukendt kunstner. Foto: Det kgl. Bibl.]

Noter

- Ill. 1: Ole Kollerøds manuskript har to titler: denne udgaves titel og den s. 1 citerede, idet det ikke er muligt at afgøre, hvilken af det første arks sider der er side I recto og side I verso. Udgivelsen har imidlertid valgt at kalde titelbladet for side I recto, skønt forfatteren selv refererer til værket under benævnelsen »Mit levnedsløb«, jfr. s. 1 og s. 271.
- side 1 Vedrørende første sides paginering, se note til ill. 1.
velhavne ret velstillede.
muskuc [ɔ: *musik*us] musikanter; spillemand.
- 2 *geferlig* farlig; vældig.
mistrøe [ɔ: *mistro*] mistillid.
en priis tobak en snus.
- Ill. 3: Portrættet af Ole Kollerød tryktes på indklæbet foldeark i Veibel Neergaards bog sammen med portrættet af sagens øvrige hovedpersoner, se s. 157, 168, 202 og 203. Dette portræt fungerede iøvrigt som forlæg for det på politiplakaten anvendte billede, se s. 237.
- 4 *læger* (sjæll.) læge; jfr. sjæll. *en dyrlæjer* = en dyrlæge.
2 *potter brendevien* 1 pot = 0,966 liter.
flenten flintebøssen; »flinten«.
ind halv quartmiill 1 kvartmil = 0,941 km (1 mil = 7,532 km).
Nu skuld ieg kørre . . . meningen uvis.
den store dreng stordreng; konfirmeret tjenestedreng.
beskengt (beskænket) beruset; drukken.
- 5 *skollærson* (skolelærersøn) søn af skolelæreren H. Chr. Brøns, se personregister.
tellige med hans fader sammen med sin far.
skalkagtig nederdrægtige, slyngelagtige.
fornam fornemmede; mærkede.
nankin gulligt bomuldsstof.
skudet skodden; slåen; riglen.
toftporten porten, som fører ud til toften (mods.: gadeport).
- 6 Ill. 4, billedteksten: jfr. brev af 15. november 1840, s. 271.
gort konds gjorde kun.
stendød helt afmægtig; livløs; bevidstløs.
Polletispiionner politispioner; politistikker.
visle fløjte (forfærlig).
- 7 *assistenten* politiassistenten.
Nu kør ieg natyrlegvis med ham bort (dial.) . . . med ham i byen.
breliant pragtfuld; flot.
skælmsk slamberagtig.
skeleng skilling (= 1/16 mark = 1/96 rigsbankdaler).
kongereisse ægtkørsel (pligtkørsel) for kgl. embedsmænd og andre, der rejste i kongens (statens) tjeneste.
mellemsreise ægtkørsel (pligtkørsel) mellem to steder.
stakreisse stakketrejse, ɔ: pligtkørsel efter omgang med syge, tiggere, krøblinge osv.; stakkelægt.
sig orden tel tilsige et påbud; overbringe en befaling.
- vem reissen stod for* hvis tur det var at køre ægt.
8 *smok* (smuk) anset; agtet.
opfødt opfostret; opdraget.
sige tel ɔ: til pligtkørsel.
forretning forehavende; opgave.
manden, der hør hesten tel (sjæll.) den mand, hvem hesten tilhører.
i sæden i kornet.
tænge op hitte på; udtænke.
drage børen op opdrage børn.
- 9 *brendeviinsmanden* brændevinsbrænderen; værtshusholderen.
mark 1/6 rigsbankdaler; jfr. *skeleng* s. 7.
vit sokker hvidt sukker, ɔ: melis (mods. brunt sukker, ɔ: kandis).
haalde her undgælde.
færði at styrde på nippet til, lige ved at styrte.
dumdristighed dristighed; frækhed; »frihed«.
mugleposse mulepose; foderpose til heste.
der staað nogle styde tøgred der stod nogle stude tøjret.
- 10 *pryl* (her:) prygl, ɔ: svær stok; knippel.
dvalle afmagt.
krøb bedre ing i krøb længere ind i.
bøller blåbær eller mosebøller.
i forlegenhed i vanskeligheder.
- 11 Ill. 5. Kort over Nordsjælland er gengivet efter »Kort over Sjælland og Møen . . . 1777, tegnet af C. Wessel og H. Skanke for det Kongelige Videnskaberne Societet«. 26% formindsket.

- side 12 *bælken* bjælken.
stellepeenden stillepinden; aftrækkeren.
skrift håndskrift.
David blev den anden dag vær og værre (formodentlig:) blev værre og værre dag for dag.
paseert passerede; skete.
- 13 *telforladelig* minsandten; rigtignok.
hælle gaarde hele gården.
4 tønder land 1 tønde land = 0,55162 ha.
9 allen 1 alen = 0,628 m.
20 favne 1 favn = 1,883 m.
 Vignetten er Ole Kollerøds egen og forekommer i manuskriptet s. LXIII
- 15 *mored* (morede) underholdt.
den merkverdige dag den mest betydningsfulde dag.
fæggaarde fæggården; indhegningen til kvæget.
møngpølen møddingpølen.
- 16 *give os faa 20 daller* (formodentlig fejl for:) lade os få 20 daler. 1 (rigsbank)daler = 6 mark à 16 (rigsbank)skilling, jfr. s. 7 og s. 9.
Ia, der kunde ieg Ja, det kunne jeg
- 17 Ill. 6. Billedtekst og billede findes på manuskriptets s. CXXXa og CXXXb og er for en gangs skyld dateret. Deraf kan man slutte, at de sidste 88 manuskriptsider er skrevet på højst 67 dage, nemlig fra den 14. juni til den 19. august 1840.
- 18 *den ulykkelige stad* den ulyksalige by.
Historieskriver forfatter af løgnehistorier; denne »historieskriver« er J. Veibel Neergaard, hvis bog om mordsagen udkom allerede i 1838. Se personregisteret og litteraturfortegnelsen.
visdigter (visedigter) antagelig Jakob Behrend, se litteraturlisten.
beskaatning (formodentlig fejl for:) beskaatning; udgift.
- smavse* (smovse) gøre sig til gode med; svælge i.
snusehank snushane.
come ing, vor de leer af folk (formodentlig:) komme i fængsel.
staa it tag klare sig i brydekamp eller slagsmål.
- 19 *vorner* hvornår.
lader os tage fat imperativ pluralis.
men ieg er ikke før come i mit kamer, før en knapt er jeg kommet ind i mit kammer, før.
harm sorg, græmmelse.
klasse (klodse) prygle; mule; banke.
- 20 *byder karlen an* udfordrer karlen.
- 21 *den forbandet norsk skalkagtig skurk* ♂: dommeren i Hillerød, Knud von Hadeln; se personregisteret.
karreteer (karakter) titel; hæderstitel (iron.).
- 23 *junger* junker.
- 24 *tienne for dreng* tjene som (tjeneste)dreng.
- 25 *ieg tviller paa* (tvivler på) det aner mig; jeg frygter for.
halvstarri halsstarrig; stædig; stivsinde.
for nedladen for hende for nedværdigende for hende.
forlade opgive; lade gå; slå hånden af.
- 28 *rygelsepotte* røgelseskar.
- 29 Ill. 9. Kort over Sjælland 1813. Selektivt optrukket for nærværende værk af cand. polyt. Anders Jørgensen efter P. H. Baagøes kort over Sjælland og Möen, genoptrykt af Geodætisk Institut. 86% formindsket.
- 31 *traas* (trods) i modsætning til.
Ia, Di vil forbause[s] Ole Kollerøds gennemgående deponente eller passive *forbause* = forbavses = blive forbavset er ikke fundet i de gængse ordbøger.
rettet henrettet.
pryl (her:) prygl; kleppert; velvoksen mandsperson.
- reasonable* (formodentlig ironisk:) rundhåndede med deres løgne.
kondision tjeneste(plads); arbejde; stilling. Vignet fra manuskriptets s. CVI.
- 32 Vignet fra manuskriptets s. LXXI.
- 33 *uskame* (uskammet) uden at skamme sig.
frakke nærmest af facon som en jakke med skøder.
fiin af fint vævet klæde (mods. *graaft klæde*, jfr. ovenfor).
ældste dreng ældste møllerlærling.
hasendanser [♫: *hasedanser*] springfyr; vindbøjt.
- 34 *dansk Holsteen* Sønderjylland
vi billee den ene quærm billede den ene kværm; huggede riller i møllestenen, kværnstenen.
loft etage.
omgangen mølleomgangen; den udvendige balkon omkring møllen.
rettholt vaterpas.
gaa i byen (her:) nøjes med at gå byærinde.
naar quarllen [♫: *kvartalet*] *falt ud* ved kvartalets udløb.
- 35 *elskværdig* værdt at elske.
venskablig venlig; kærlighedsfuld.
for alt især; fremfor alt.
dosmer dumrian; fæhoved.
gilding kastrat; pjok.
koblersk rufferske; Kirsten Giftkniv.
- 37 Billedet (s. 36) er i manuskriptet indlagt efter s. CXXXII med tilhørende tekst på s. CXXXIII øverst.
da det ikke var betængt af mig da jeg ikke havde troet; da jeg ikke havde tænkt mig.
- 38 *mayo* (major) (her formodentlig:) storcharmør (jfr. udtrykket klodsmajor).
paa Hansen med en pige (formodentlig:) Hansen »med pige på«.
rybe (rippe) kælling; ludder.

- side 39 *med al[le]* aldeles.
fornemste vigtigste.
dandsebo[d] dansebeværtning; danseknejpe.
dandsekasser = *dandsebod*.
bis bides; slås.
siisebetienden accisebetjenten; den toldbetjent, der opkrævede afgift (accise) ved visse varers indførsel til byen.
stikpenge bestikkelse.
komplement (komplimenter) narrestreger.
 40 *batalie* slagsmål.
 41 *spradebaser* pyntet og opblæst ung modegæk; laps.
 42 *voldkortte* voldkortet; voldtagnet; mølles passérseddelt til voldterrænet, som var militært område.
vii skiult gaa nede bag torene meningen uvis.
 43 Ill. 12. Kort over København 1839. Selektivt optrukket for nærværende værk af cand. polyt. Anders Jørgensen efter Sterns »Topographie over Danmark«, genoptrykt af Geodætisk Institut 1974. 38 % formindsket.
 44 *om in hals* i knibe.
 45 *gavty[v]* kæltring; bandit.
 46 *lynneslag* (lynslag) lyn; lynnedslag.
toppe[de] ruskede (venskabeligt) i håret.
ponk op (punge op) punge ud; betale.
 47 *tombagsuhr* lommeur af tombak, en guldignende messinglegering.
 Vignet fra manuskriptets s. CVI.
 47–48 Jomfru B.'s digt »In liden sang« er her (mod manuskriptet) gengivet i en strofisk, rimet opsætning.
 49 *skinken* skænken; disken.
saagar endog; til og med.
inggravet indgraveret.
stambæs [ɔ: stabejs] gammel, sær person.
carreseer kæle for; give kærtegn.
- 50 *kunde tvild om* (kunne (have) tvivlet om) kunne have fået mistanke om.
 51 *ieg ærgre mig* jeg blev forarget.
brudeseng indfødte christianshavner har meddelt, at visse små sænkninger på Christianshavns Vold kaldes »brudesenge«. K. B.
tiden [ɔ: tidende] efterretning; meddelelse.
nøgn (nøgen) uden medgift.
 52 Ill. 13: D 5 Foruden paginering er manuskriptet på hver anden side forsynet med en kode med Ole Kollerøds hånd, tilsyneladende af hensyn til en evt. indbinding.
 53 *Komærs* (kommers) løjer og lystighed; skæg og ballade; sjov.
helsen helbredet; sundheden.
bod butik.
hand har it sviind paa skoven (... et svin på skoven) han er forstyret i hovedet; han er ikke rigtig klog.
rask kvik; frisk.
 54 *bofinge* (bogfinke) grønskolling.
utolmodig fortvivlet.
gøgleri pjat; pjank.
 55 *fnæsse* fnise.
slig [ɔ: slik] *under næssen* kys.
dumt tøie tøjeri; sludder; pjat; vås.
slader (sladrer) sludrer.
havde flyt (... flyet) havde givet, rakt.
singnætte (signet) vedhæng (til pynt).
bag sit svenske øre ordspil: *svensk* havde også betydningen 'troløs', 'lumsk'.
saa de knabt see så de knapt kunne se ud af øjnene.
ful som en mær jfr. udtrykket 'fuld som et bæst'.
galanderi kurmageri; flirt.
da hun ikke var ... af den slags, som spitter i kaallen (... som spytter i kålen) *ɔ:* hun tog de fornøjelser, som bød sig; jfr. udtrykket 'søbe den kål, man selv har spyttet i' og 'spytte i glasset'.
- dæggelam* lam, der dægges, får mælk af en patteflaske; deraf: forkælet person.
omgangsmaåden elskovskunsten; den seksuelle praktik.
fornøie (fornøjer) imperativ pluralis.
 56 *lenden* (linden) lindring.
tale let gamelt tale fortroligt; tale et alvorligt ord.
12 tønder 1 tønde = 139,1 liter
12 pund 1 pund = 0,5 kg.
Sluder og slader sludder og vrøvl.
hvor troer du hvordan tror du.
klid kærneskaller; *klid* er i fagsprog og folkelig tale pluralis.
palleer palæer.
pronger (prunker) pranger; stadsr.
 57 *pialdetyve* (pjaltetyve) = det følgende *smaatyve*.
politiken politiet.
kassen kachotten; fængslet.
da skal man see for alle dig [ɔ: de] da skal man se, hvor mange.
forhadt lagt for had.
tager dig [ɔ: de] *fattige op* indfanger de fattige.
 58 *dig [ɔ: de]* *er dertel saa gode* de er oven i købet så venlige (iron.).
klinde klinte; ukrudt i kornet (bibelcit.).
men da di ikke kunde lukke mig ude, uden at ieg kom ing (formodentlig:) men da de ikke kunde afskedige mig, med mindre jeg kom for sent ind (på vagt).
beslaa seilene møllevingerne var forsynet med sejl, for at man bedre kunne udnytte svag vind. I kraftig vind måtte sejlene imidlertid beslås, dvs. rulles sammen og bindes fast; jfr. ill. 6 s. 17.
hekværkke hækværket; tremmeværket på en møllevinge; hækkeriet.
da gaar møllen omkring da drejer møllevingerne rundt.
dandse (her:) dreje; svinge.

- side 59 *kom snart efter* kom snart under vejr med; opdagede snart.
teltængt mistænkt.
har det telsammen er i maskepi med hinanden; har rottet jer sammen.
heed i panden ophidset; vred; jfr. udtrykket 'hed i kammen'.
- 60 *lenge nok* så meget du vil.
lisk slesk; indsmigrende.
spiessevert (spisevært) værtshus- eller restaurationsholder.
boller boler; elsker.
bured buret.
ødeleger forøder; sætter over styr.
komme ud af det med di penge få de penge til at slå til.
kommer efter di overrasker eller afslører dig.
denne syndig omgangsmåde dette syndige forhold.
- 62 *frituer* frivagt; fri.
labs (laps) (her:) laban; flab.
kanalie (canaille) (skældsord, her:) liderligt fruentimmer.
- 63 *galan* elsker.
it godt drag paa panden et kraftigt slag i hovedet.
rett uvist, om Ole Kollerød henviser til tabet af de borgerlige rettigheder eller sin arveret til faderen. Jfr. *uærlig* s. 78.
harne, der spitter deres unger i øiene jfr. litteraturlisten, Jens Kamp s. 59.
- 64 *lab* lav; håndværkerlav.
- 65 *gæster* uvedkommende personer; slubberter.
reiser vandrer.
forlanger anmoder om lov til.
drik den, men den er varm (sjæll.) ... mens den er varm.
kullen gaar med 4 høi linner meningen uvis.
- 67 *vinbøideler* vindbøjtel; upålidelig og vigtig person; pralhals.
da tager hun kort og leger det op i ældre sprog var 1 kort = 1 spil kort.
- 68 *Vignet fra manuskriptet* s. LXXI.
- 69 *af overlagde raad* planlagt; målbevidst.
linvæver linnedvæver.
reissekabber rejsekapper.
it lagner (sjæll.) et lagen.
dandsevert vært i en dansebod.
- 70 *ieg fik snart troen i hænderne* jeg fik snart syn for sagn.
vægterne fangevogterne.
frukaast morgenmad.
aseser assessor.
in gamel slavelem en forhenværende slave; et tidligere slavelem. jfr. *livsslave* s. 120 og *uærlig* s. 78.
giøre sig saa nedladen tel nedlade sig til; nedværdige sig til.
- 71 *staden* (her og i det følgende antagelig:) staten.
hands [ɔ: tyvens] *rette hiem* hans rette element.
flou sulten; jfr. udtrykket brødflov.
niding (nidding) skurk; usling.
- 72 *katte* straffe med slag af en »kat«, dvs. en pisk af tovværk med flere ender, f. eks. »den nihalede kat«.
- 73 *feltkede* (feltkæde) se nedenfor: *feltjerne*.
springer fangelænker med store metallodder på.
tyermie tyreemige; pisk fremstillet af en tyrepike.
feltjerne feltjernene; et feltjern var en fangelænke, bestående af to forbundne bøjler, der spændtes om hånd og fod.
hiemedommen (hjemmedommen) underrettsdommen.
abeleerde appellerede.
kalkovnen (kalkovnen) ovn til at brænde kalk i.
- 74 *enførre* indføre i retsprotokollen.
 Ill. 15. Billedteksten er ulæselig på grund af den nedbrudte papirkant.
- 76 *skottrokken* skotrokken; en i spinde- og tugthuse tidligere almindeligt anvendt rok, der drives med hånden.
5 pegle 1 pægl (= 1/4 pot) = 0,241 liter.
sit træ! (her antagelig:) sit tyende.
gangkonnen gangkonen; sygeplejersken.
it godt pulver et kraftigt virkende giftpulver. Jfr. Ole Kollerøds selvmordsforsøg, se s. 254–55 og 255–57.
- 77 *tel natten* (her:) i løbet af natten.
smurde (smurte) bankede; pryglede.
nøgleknæbbe nøgleknippet.
rasphuusfange fange indsat i Rasphuset, se stedregisteret.
- 78 *garden tel fods* fodgarden (mods. hestegarden).
naadefange jfr. 'at sidde på kongens nåde', dvs. at være arrestant på ubestemt tid, indtil kongen eftergav straffen. – Oplysning fra Dansk Sprognævn.
hagelskniv hakkelseskniv.
kalder paa hands navn tilkalder ham ved at nævne hans navn.
dume deelle (dumme dele) dumheder.
uærlig 'uærlig' var en fange, der var dømt efter de siden ophævede strengere lovgivninger for tyverier, eller enten var kagestrøgen eller brændemærket. En sådan fange måtte, et halvt år inden han blev indstillet til løsladelse, ved en kongelig resolution gøres ærlig, og derefter forflyttedes fra de uærlige slaver. En uærlig sag vedrører en forbrydelse, som efter ældre dansk ret medførte vanære; mord og mened medførte altid ærens tab, men tyveri var ikke altid vanærende. En uærlig slave var en straffefange, som for sin forbrydelse havde mistet sin ære (krav på almindelig respekt fra andre medborgere), mens den

- ærlige slave havde sin ære i behold. – Oplysn. fra dommer V. Ravnholt Rasmusen, Sorø og Juridisk Ordbog.
- side 79 *agtør* (aktor) sagsøger; evt. beskikket anklager.
- tossede* fjollede.
- en føi tid* (en føje tid) en kort tid.
- creaturer* (kreaturer) skældsord om personer, der var helt afhængige af og derfor villige redskaber for andre.
- haand* (her:) håndskrift.
- kenlig* (kendelig) let genkendelig.
- aive* [ɔ: give] ful drikke fuld; gøre beruset.
- 81 *da det staae dem haart nok i da* (da det stod dem hårdt nok i da [ɔ: endda]; da de allerede havde svært nok ved; da det endda kneb meget for dem.
- i steden for en quart skepe kartofler fik di in 4. deel* meningen uvis; enten: i stedet for en kvart fik de en ottendedel, eller: i stedet for en halv fik de en kvart.
- skepe* skæppe = 1/8 af en tønde (korn); 17,39 liter.
- der lyste ieg tørklædet op* der fremlyste jeg tørklædet.
- 82 *skuesmaal* skudsmål; vidnesbyrd om tjenesteforhold; som regel den af et herskab eller en husbond ved et tjenesteforholds ophør afgivne skriftlige udtalelse angående den udførte tjeneste (tjenestekarlens eller -pigens opførsel, arbejde el. lign.).
- kiøle* = frakke, se s. 33.
- Vignet fra manuskriptets s. LXXI.
- 83 *tænge mig tel* (tænke mig til) gøre mig håb om.
- forloerren* fortabte.
- 84 *da vilde ieg gerne tale med Ole Olsen* da ville jer gerne træffe . . .
- komme dem væg* slippe (væk) fra dem.
- 86 *at ieg blev ulykkelig* at jeg havde gjort mig fortjent til straf.
- 90 *halstarrighed* stivind; trods.
- 92 *at dægge borde tel* at dække bord.
- 94 *i vad hun da sagde* hvad hun end sagde.
- saa hende hand mig* (så hentede . . .) så indhentede han mig.
- en som ieg bruger* end jeg har brug for.
- 96 *det et bleved sagt mig* det er blevet mig spået; det er blevet mig forudsagt.
- det siger ieg di inu* (. . . dig endnu) jeg kan yderligere sige dig.
- ellers det var Tømmer-Leennes søn* eller også var det . . .
- tale vidre med hende* træffe hende igen.
- noget at leve af* noget at spise.
- kælderpigen* (oprindeligt:) pigen i et kælderværtshus; opvarningsjomfruen; servitricen.
- 97 *forfulde* (forfyldte) overfyldte (af spiritus).
- i rede tid* i rette tid.
- in og veranden* næsten alle som en.
- 98 *snefle* snøvlede.
- skalkagtig* (skalkagtigt) på skrømt; i modstrid med sandheden.
- nu kan du blive saa længe* nu kan du bide (ɔ: vente) til dommedag.
- 99 *kallekusk* kalvekusk; kusk, der kører et læs kalve eller fødevarer (specielt fra en herregård) til torvs i København.
- kom ieg tel at verre hos* (. . . være hos) kom jeg i tjeneste hos.
- 100 *gavehals* gavhals, gabhals; rapkæftet, fremfusende person.
- killer* (kiler) (ironisk:) sparker.
- 101 *Kan du gøre det ud* kan du ordne el. arrangere det.
- bedere* bedre; nærmere.
- formedels* formedelst; på grund af; fordi.
- støde et godt or tel imellem* af og til indskyde et godt ord, dvs. lægge et godt ord ind for.
- 102 *op i en anden stue* ind i . . .
- kaskee* (ka(n)ske) måske; muligvis.
- forandre mig* (her:) indgå ægteskab.
- om ieg staa Deres datter an* om jeg anstår el. behager Deres datter.
- munder* (munter) opstemt, lystig (på grund af beruselse); jfr. udtrykket 'et muntert lag'.
- sølvsnørrekeider* (sølvsnørkæder) sølvkæder, hvormed snøreliv o. lign. sammensnøredes.
- pralle* (pralede) prangede; imponerede.
- 105 Billedteksten er delvis ulæselig på grund af den nedbrudte papirkant.
- D[ee]ll[equ]inten* delinkventen; forbryder, som underkastes retsforfølgelse og straf, specielt henrettelse.
- min skønsomhed* mit skøn; min opfattelse.
- 106 *drikke pigen tel* skåle med pigen.
- krunde mine fiender* (fejl for:) kunne . . .
- og nu tager een venlig farvel* og nu tage . . .
- undertægt* aftægt.
- 107 *spyt giot* spyet gift.
- naar ieg kom i in vei* hvis jeg fandt mig en levevej; hvis jeg fik ordnede forhold.
- pibbetøie* pibetøj; lang pibe sammensat af flere dele: pibehoved, rør og mundstykke.
- 108 *vest vist*; forskende.
- senble* simple.
- min gød pige* (muligvis:) sammensmeltning af 'gode' og 'søde'.
- men inden hun tænger* (formodentlig fejl for:) men inden jeg . . .
- 109 *ustaalig* udståelig; uudholdelig.
- hun sorger* [ɔ: sørger] *saa meget for di* [ɔ: dig] hun sørger så meget på grund af dig.
- 101 *slaa ierres næsse ned* (slå jeres næse ned) skamme jer. Jfr. udtrykkene 'slå øjnene ned' og (med modsat betydning) 'stikke næsen i vejret el. i sky'.
- saa skal hun aldrig* . . . *gaa nogen skam over* så skal der aldrig overgå hende nogen skam.
- pinne ham tel at tigge* presse el. tvinge ham til . . .

- side 111 *hand skal nok blive [hos] mig* han skal nok bie (dvs. forblive) . . .
Dem er ieg io nød tel at beholde jfr. udtrykket 'prygl er en holden vare'.
er læse paa er læsset på.
- 112 *galhed* vrede; raseri.
lagde mig paa tillagde mig; beskyldte mig for.
slaae dem i sin hals drukket dem op.
uraabe (udråbe) bringe i dårligt ry; ned-sætte i folks omdømme.
 Vignet fra manuskriptets s. LXIII.
- 113 *hoervertinden* ruffersken; bordelværtinden.
- 114 *fik ieg dog hevnt min harm* fik jeg dog hævnnet den mig tilføjede æreskrænkelse.
vandgrøfter (fagterm:) gravede render på marken til afledning af vand.
forasse (forasede) udasede; udmattede.
see min glæde paa godte mig over.
- 115 *forlangde* bestilte; bad om.
havde talt for hende havde snakket godt for hende; havde besnakkethende.
krøb [o: krøb] mig saaledes tel livs krøb mig så tæt ind på livet.
hun var belagt med hun led af; hun var plaget af.
tel ende med os til ende for os.
- 116 *feile* (fejler) fiasko; streg i regningen.
sette den laante frakke ud pantsætte . . .
siorde (sjæll.) skjorte.
- 117 *da fik ieg it aar telbag i Forbedringshuuse* da fik jeg et års fængsel og kom tilbage i Forbedringshuset.
gik i føieten gik fløjten; gik tabt.
giørre uveie (gøre udveje) klare sagen; finde ud af det.
- 118 *inden omkomme af hunger, eller . . .* enten dø af sult, eller . . .
huus over hovedet tag over hovedet; husly.
- 120 *kældermannd* værtshusholder eller anden næringsdrivende, der har sin butik i en kælder.
livsslave person, der er dømt til slaveri (i Tugthuset) på livstid.
min ryk maatte ogsaa troe derpaa min ryg måtte også undgælde derfor; jeg fik det også at føle på min ryg.
lide paa stole på
dersom der kommer noget paa med det hvis det går galt, o: hvis politiet bliver indblandet.
- 121 *nu kaster vinden sig* nu vender vinden (pludselig).
ude af vind i en forkert position i forhold til vindretningen.
spellet møllespillet; det spil, hvormed møllen drejes.
skrodt rygstykkerne; jfr. 'skrutrygget'.
haandsparre håndspage; rundstok, som bl. a. anvendes til at dreje et spil med.
den bænner en ed, som ellers ikke synes kendt, men som muligvis kommer af et 'den bande mig' el. 'så bande mig'.
saa ner som på nær; undtagen.
- 123 *pass* løbepas.
- 124 *paa min hals* på halsen; på nakken af mig.
den opmærksom politik (ironisk:) det hensynsfulde, forstående el. venlige politi.
- 125 *bekom* fik.
leiede ieg huus lejede jeg en lejlighed.
- 126 *dermed døde hun* derefter døde hun.
- 127 *stadstve* (statstve) (her formodentlig:) øvrighedspersoner, som bedrager staten eller i ly af deres embede undertrykker og mishandler »den fattige mand«.
- 128 *justids* justits; retsvæsen.
slæng kompagniskab; makkerskab; selskab.
8 lispond 1 lispond = 16 pund (= 8 kg).
dertel viste di mig i det øjemed . . .
det bedragelig forhold det bedrageriske, ulovlige forhold.
- 129 *havde sit eget sted* havde eget hus med tilhørende jordlod (jordbrug).
næssevisse næsvisse; frække.
efter min huusbonds orde efter min husbonds ordre.
plaget generet groft; forulempet.
komme ig komme i; komme ind på.
- 130 *fik ind tyran igen* fik en tyran i stedet.
den anden dag dagen efter.
uslet udslet; (her muligvis:) fnat.
syeverderen [o: sygevarteren] sygepasseren.
for bedre kiøb billigere.
pensionist paa Fredrigsborg Slot Madam Olsen oppebar enkepension efter sin afdøde mand, som havde været ansat på slottet.
- 131 *da skal ieg vest aldrig* så vil jeg bestemt aldrig.
erfarrer det af di [o: dig] hører det om dig.
malle af [o: afmalet] beskrevet; skildret.
gode venner med kæreste med.
paseerre (passere) gå; få løbepas.
tyvehullerne kachotten; fængslet; »hullet«.
- 132 *ensti* (sjæll. enstig(e)) eneste.
syestuen sygestuen; hospitalet.
fik kurven blev afvist; fik afslag (på mit frieri).
da troer Di io mig tel det da tiltror De jo mig det; da mistænker De jo mig for det.
- 134 *hvad ieg havde fortiende* (. . . fortjent) hvad jeg havde til gode.
- 136 *ieg staar livstid for* jeg står til (en dom på) livstid.
opride indhente til hest.
den uhøflig mave (ironisk:) den ufor-skammede mave.
- 137 *drabander* (drabanter) slubberter.
smosse smovse; delikatere.
- 138 *et andet landskab* en anden landsdel; en anden egn af landet.
som politie holder tel som politiet har ansat som; som politiet lønner for at være.

- tvetydig* mislig; tvivlsom.
hersfogde herredsfoged; dommer og politimester i et herred.
overenstemlig overensstemmende; enige.
havde taget igen der havde taget i bytte el. i stedet der.
- side 139 *et andet land = et andet landskab*, se s. 138.
gestrigskomsarren (distriktskommisæreren) (formodentlig:) en slags fattigforstander.
bie in dag for mad vente en dag på (at få) mad; gå sulten en dag.
- 140 *møllerpæls* (møllerpels) en »pels« betød også en kappe el. jakke forarbejdet af andet end dyreskind.
et hungrig bæst en sulten hest.
niske nidske; hadefulde.
- 141 *ud i landet* ud på landet.
- 142 *i etasraaes Brestrup soel* i etatsråd Bræstrups sold (o: tjeneste).
da ieg ikke tog videre i betængsomhed da jeg ikke tænkte videre over.
anholder standser og holder tolbage.
Rabbe Rabbi; titel for jødisk skriftlærd.
liisge (sjæll.) lumske; listige.
blodpenge penge erhvervet ved udsugning, grusomhed, stikkervirksomhed el. lign.
haandpenge forskud (som bekræftelse på en overenskomst el. aftale af handelsmæssig art).
- 143 *belonger* belønninger.
folkeklasse samfundsklasse.
semple folkeklasse almue; fattige.
labbet labet; forlegenhed.
træde paa halsbeenne (træde på halsbenet) knuse; dræbe brutalt.
huus husly (nemlig i fængslet).
sieleverkoffer (plattysk Seelenverkooper, o: sjælesælger) samvittighedsløs hverver.
døsen stød (dødsens stød) dødsstødet.
stelle min sag indrettet mine forhold; bestemt min skæbne.
hornage hårdnakket; stædig.
- 144 *i fortiden* tidligere, før.
bondeby landsby.
løbe paa gå på.
løber den op slår den (døren) ind.
- 145 *naar du barre meener med, hvad du siger* hvis du bare mener det, som du siger.
- 146 *dig folk, som er dog meget fattige, uden at vi skulde gjøre dem meer fattige* de folk, som er fattige nok i forvejen, uden at vi behøver at gøre dem fattigere.
- 148 *et sprog, som de ikke kende tel* (formodentlig:) »tyvesprog«, »kæltringelatin«.
- 150 *fulder i disse folk* fylder, hælder i disse folk.
ødelægge se s. 60.
lader os (imperativ pluralis) lad os.
snydedrag (snudedrag) slag over snuden el. næsen; næsestyver.
slagteroffer (slagtoffer) dyr el. menneske, som slagtes til ære for en gud.
vende sig en god arest tel vente sig et længere arrestophold i tilgift.
Vignet fra manuskriptets s. LXIII.
- 151 *driver* dagdrivere, driverter.
spiserier specier; kolonialvarer.
kaffekædeler kedler til at koge kaffe i.
spiiion stikker.
assestenden politiassistenten.
- 152 *kende mig ved* vedkende mig; indrømme mit ejerskab til.
komme frem i verden skaffe mig mit udkomme; klare mig.
- 153 *endelig* til sidst.
da ieg dog havde klæder hos ham skønt jeg havde. . . .
lagt nogen ud angivet nogen.
halsnet halsklud; halstørklæde.
- 154 *Vignet fra manuskriptets s. CVI.*
- 155 *afær* affærer; anliggender.
i vordan det saa gaar med os hvordan det så end går med os
- 156 *med fred* i fred; uden at lide overlast.
- saa gik det ikke saa tel at faa mig tel at reise* så var det ikke så lige en sag at . . . ; så var det ikke så let at . . .
- 157 *anholde* tilbageholde; standse.
naar vi har in reen fod at staa paa når vi har en god (eller ren) samvittighed.
- Ill. 30: Portrættet af Sidse Marie Christiansdatter tryktes på indklæbet foldeark i Veibel Neergaards bog sammen med portrætter af sagens øvrige hovedpersoner, se s. 2, 168, 202 og 203.
- 158 *dragt* byrde; læs.
herefter tel dags herefter; fra nu af.
forholde holde tilbage.
søge retten med derom også gå til retten derom.
Hersholms Amt Hørsholm birk (?)
- 159 *fornerme* (måske:) forulempe.
da skulde ieg vist dem vinderveien så skulle jeg have gjort kort proces med dem; . . . afvist dem; sat dem på porten.
kraper kreperer; dør.
- 161 *gestrigt* distrikt.
var der alt jild i tre steder var der allerede ild i tre huse.
gik tel von Hahlen og beklage mig indgav klage over mig; førte klage over mig.
i hvor ieg var hvor jeg end var.
- 162 *bytte falske riksbanksedler* veksle; omsætte. . . .
det halve af, vad de gik for det halve af deres pålydende.
byde falske penge se ovenfor.
det er ingen sag at sgærre en bred rem af in anden mans ryk man kan sagtens være flot på en andens bekostning.
nor spædbarn.
- 163 *Den på manuskriptets s. CXXXIII værende billedtekst til billedet s. CXXXIIa* er sammen med billedet flyttet til nærværende udgaves s. 36–37.

- uient* været i pladsen (tjenesten) fæstetiden ud
tage imod overtage.
comodie kommode.
galhed galskab; ubesindighed.
 side 164 *guldtøie* genstande af guld.
kamme væveredskaber.
meer, en som ieg brugde mere, end jeg havde brug for.
bedre piinteers lide yderligere ondt.
 165 *maglig* (sjæll.) nemme; lette.
faa betroet få kredit.
 166 *fu[ld]førre* manuskriptets *fuførre*: evt. fejlskrivning for *uførre* o: *udføre*.
disseteerrr deserterer.
arste arresten.
gik ieg ned i sænggetæbnerne firede jeg mig ned ved hjælp af sengetæpperne.
 167 *hævngærig* ivrig; nidkær.
ønskalkke øjentjenere; skinhellige hyklere.
vis mand paa sikker på.
 168 *disteerre* se s. 166.
 ill. 32. Portrættet af Tømmer-Lene tryktes på indklæbet foldeark i Veibel Neergaards bog sammen med portrætter af sagens øvrige hovedpersoner, se s. 2, 157, 202, 203.
 169 *maglig* se s. 165.
levemaade føde; kost.
tog fruentimmernes arestens dørre op brød dørene op til de kvindelige arrestanters celler.
 Vignet fra manuskriptets s. LXXI.
 171 *kiørde hand hende paa døren* jog han hende på porten.
trend tre (ældre juridisk sprog: *trende*).
 172 *kierlingsag* (formodentlig:) bagatelsag.
søge dørren finde døren; forlade stuen.
 173 *basseslagter* griseslagter.
som alletider er var som altid er årvågen eller vagtsom.
 174 *skylder* (sjæll.) skyld.
bryks bryggers.
- pase paa* holde øje med.
grænser områder; egne.
vorteldags det var (hvor til dags . . .) hvordan jeg var faren; hvad klokken var slået.
 176 *sølvhefter* sølvhægter.
lade hende fast anholde hende (?)
 177 *guldhuu* kvindehue med guldbroderet nakkestykke.
bulden bylten.
 178 *pinge* [o: piger] muligvis sammenskrivning af piger *inge* [o: inde].
passe paa sørge for.
 179 *berøvede mig min ære fra* berøvede eller frarøvede mig min ære.
 182 *jldebran* brændsel.
den anden side af stranden (formodentlig:) i Hornsherred.
 185 *disentæasion* desertation; desertion; flugt; rømning.
10020 daller muligvis fejlskrivning for 120 daler.
forlange ønske; have lyst til.
 187 *at det var godt, at ieg nu var død* at det havde været det bedste, hvis jeg havde været død nu.
ingquisit [o: *inkvisit*] anklaget; person, om hvis skyldighed i en forbrydelse der anstilles undersøgelse for retten.
kommer tel skade at kommer for skade at; kommer til at
 188 *kaberoffeseer* kaper-officer.
Det aslatinsk Hav tolkningen uvis.
førem (formodentlig:) før om; førend.
benenvne (benævne) omtale.
daglønner daglejer.
 189 *seiepiin* seipine; pine ihærdigt og længe.
politidomrene dommerne i politiretten.
ikke bryder dem om at ikke tager i betænkning at; ikke betænker sig på at.
kareteer (karakterer) titler.
heren herind i fængslet.
helsen helbred; sundhed.
- Naar ieg var paa lokkomme* engang, da jeg var . . .
det vilde ikke træge snart nok ad det ville ikke strammes hurtigt nok.
 190 *uførsk* udforske.
 191 *opsundet* opdigtet.
 193 *parenblymager* paraplymager.
 194 *politieukodant* [o: *politiajudant?*] politimesterens stedfortræder og nærmeste underordnede.
galant flink.
Men nu gav hand gode oer Men nu bad han for sig.
ieg nok skulde lærre ham tel at skaffe at jeg nok skulle lære ham (tage ham under behandling), så han skaffede.
telgaa foregået.
 195 *fortryde* blive vred over.
krave løst kravetøjet (til pynt); halsklud.
taskerne lommerne.
 196 *forvende* forfalske; misrøgte.
 197 *den nøgne krop lige efter hendes bryster* hendes krop, der var nøgen lige op til brysterne.
blussel kónsdele.
blaate blottet.
fisk (slang om menneske, her:) kælling.
giørde ved reparerede.
ferrepeen fyrrrepind.
troskyldig godtroende; spag.
 198 *tel Huuse* til Forbedrings- eller Tugthuset.
 Vignet fra manuskriptet s. LXXI.
 199 *alt rede* allerede klar.
aaldermanden (oldermanden) sognefogdens repræsentant.
 200 *drikke tel ligkøib* drikke lidkøb; skåle på en aftale om en handel.
træge den fattige mand op tage den fattige mand ved næsen.
da er ieg om at da bestræber jeg mig på at.
sat hinanden i stenvne sat hinanden stævne; aftalt at mødes.

- den beskeden domre (ironisk:) den forstandige dommer.
 langsnyde langsnuget.
 Rarddomhuus (formodentlig:) Råd- og Domhus.
- side 201 da kom raden tel nu kom turen til.
 stoer den rige mand farre for er den rige mand i fare for; risikerer den rige mand at.
 skiulle sig tildække sig.
 spørger du vest snart en frygtelig ulykke erfarer du vist snart en frygtelig ulykke.
 gaa for sig gå i opfyldelse.
- 202 sviinnekaal skvalderkål.
 Ill. 36. Portrættet af Peder Christian Knudsen tryktes på foldeark til Veibel Neergaards bog sammen med portrætter af mordsagens øvrige hovedpersoner, se s. 2, 157, 168 og 203.
- 203 kældersvenden tjeneren.
 Ill. 37. Jfr. note til Ill. 36, ovenfor.
- 204 utidet (utidigt) upassende.
 kønryg kønrøg; sod, meget fint fordelt kulstof; bruges bl.a. til oliefarver, tusch og bogtryksværte.
 navning navnefælle; navnebroder.
- 206 afhender afhenter.
 dunner rus; kæfert.
- 208 giørre partie med gå i kompagniskab med.
- 209 fiande fjantet; fjollet; ikke rigtig klog.
 dronne (sjæll.) drukne.
 dulig duelige; (iron.:) kyndige; dygtige.
- 210 papiirmsagermessvenden papirmagersvendenes.
 som hand vest godt beskeden i hvor han var godt stedkendt.
- 211 Vedr. koden nederst i billedet, se note til s. 52.
- 212 Da slog sindet sig i mig da blev jeg blødgjort eller formidlet.
- 213 rouvsygen rovgriskheden.
- 214 tel i morgen i morgen.
- 215 saa forrestelde vi os sådan forstille vi os.
 det mange drikke, som der skulle drikkes de mange lidkøbsskåler, der skulle drikkes.
- 216 den galne sedel den falske seddel.
- 217 i den sted i stedet.
 Vignet fra manuskriptets s. CVI.
- 219 imellem med mellemrum; fra tid til anden.
 karteer karakter; position (jfr. s. 189).
- 221 tænge dem til tænke på.
 hoerekængt horeknægt.
- 222 skreft skrivelse.
- 223 adferre (formodentlig:) affærer.
- 224 havde drokke det alsammen af havde drukket det hele op.
 kirde mig om kerede mig om; brød mig om.
- 225 kriskomisar krigskommissær; embedsmand, der forestod udskrivningsvæsenet.
- 228 knordestok svær, knudret stok.
 saa lenge, der var helt af den så længe den var hel; indtil den var slidt op.
 rettighed beføjelse.
- 229 bie for undvære.
 saa er det io snart bestelt så er det jo hurtigt ordnet.
 presidenten retspræsidenten.
 faar betalt sin umage tel får betalt sin ulejlighed oven i købet.
 mask affaldsprodukt ved ølbrygning, udkogt malt.
- 230 bekomme mig dyrt tel at staa kommet mig dyrt at stå; blevet en dyr spøg for mig.
 svige til di svie til dig.
- 231 gamel viien hedvin, muligvis noget i retning af madsherry.
 lagd ieg ma[n]ge af dem ud angav jeg mange af dem.
- 232 dievlsle hanlinger djævelske handlinger.
 som der var i mit tøie som var blandt mine ejendele.
 meener du barre med, vad du siger mener du blot det du siger.
- 233 at du vergen tør eller enlade di med at du hverken tør eller vil indlade dig med.
 eftersom di blev stumme efterhånden som de blev søve.
- som vel vannes tænder over hvis tænder vel løb i vand fordi (?)
- 234 med det samme i det samme.
 »I bliver ulykkelige af forvaldeern...« »I bliver straffet af forvalteren...« eller »I gør jer fortjent til straf af forvalteren...«
 da det nu var frostvier, saa at man kund gaae, hvorhen man vilde ∴ fordi alle ferske vande var dækket af is.
 Vignet fra manuskriptets s. LXXI.
- 235 22. [∴: 20.] febuvari 22. februar er en fejlskrivning, jfr. kronologien i det følgende og datoen på politiplakaten s. 237.
 da den dør stod aaben ∴: da en af dørene i fængselsgården stod åben.
- 236 staae paa mig ikke at give op; klare mig.
 markerne maatte ieg nu blive ved at holde nu måtte jeg holde mig på markerne.
- 238 Peltseskrædderen Pelseskrædderen;
 Bundtmageren.
 fornerme skade.
 der kommer tel mig der angriber mig.
- 239 lad os blive tel en anden nat lad os vente (bie)...
 andenpart anpart.
- 240 i fortiden i forvejen; allerede.
 at der ikke var noget i vein at sagen var klar.
 uformøielig fordringsfuld; krævende gnavpot.
 som der var noget ved at giørre som der var noget ved at have med at gøre; som der var værd at stjæle.
 spøge med tale muntert med; pjatte med.
 løbe ing indtræffe.
 at ieg kunde kende deres stemmer at jeg kunne skelne...
 vangehuus hus på eller ved en vang; et lille jordbrug.
 byder sig tel drister sig til; prøver.
- 241 komme tel for kort komme til kort, trække det korteste strå.
 patroleer patruljerer.

- side 242 *forslog noget af sorgen* fordrev noget af sorgen.
lille herre modeherre; laps.
vagtmester underofficer i rytteriet.
drak tel peels (drak til pægls) drak stærkt; drak om kap.
undernein underneden; nedenfor.
- 243 Ill. 45. Denne illustration afslutter manuskriptets s. CLXLIX, mens illustration 46 afslutter s. CC, (bagsiden af s. CLXLIX). Teksten over bygningsplanen må være skrevet efter at tegningen s. CC er lavet, da de »afskårne« marginer følger tagets form.
Lest [ɔ: Læst] plan.
forlikommisionen forligskommissionen.
arsterne arresterne; cellerne.
forlade derres forrehavende opgive deres plan.
- 244 *telfredsstyrre* tilfredsstille; styre.
havde faae min frake paa igen og min casket uden skygge ɔ: havde fået min fangedragt på igen.
hyrevogn [hyrevogn] lejet hestevogn; droske.
- 245 *køiken køkken*
- 246 *udbræge* udbruddet; rømningen.
paasee og anskaffe være opmærksom på og ordne.
med det samme derved.
- 247 *agte* adlyde.
snyldegæst nysgerrig snylter; snushane.
 Her er antagelig hentydning til Veibel Neergaard og Behrend, jfr. litteraturlisten.
slengekappe vid, ærmeløs kappe, der dækker hele kroppen.
tort hån; spot.
 Vignet fra manuskriptet s. LXXI.
- 249 *stokmesteren* overordnet fangevogter i Stokhuset.
justidsmonduer [ɔ: -mundering] (formodentlig): fangevogteruniform.
dulherde [ɔ: dolhærdet] sløv.
smaa herrer se s. 242.
- ud af første skuffe* (iron:) førsteklases; i topklasse.
- 250 *skaaren det regti af* klippet det fagligt rigtigt (i overensstemmelse med Ole Kollerøds frisure).
 »hand skal ingen stas i« »han skal ikke i stadstøjet«.
skoer [ɔ: skurv] ɔ: sygdom, der viser sig ved skorpedannelser i hårbunden.
- 251 *stoersnyde* storsnudet.
samtelig alle som en (?)
tiggerbengler tiggerlømler; tiggerslyngler.
smaa damer (formodentlig:) modedamer; pyntedukker.
boeler bolere; elskere.
dumt tøj unyttigt stads; pjat.
se under øine (se under øjnene) møde ansigt til ansigt; se i øjnene.
pandektgift (muligvis:) patentgift, ɔ: probat, kraftigt virkende gift. K.B.; (muligvis anvendt metaforisk – *kogte* ... *pandektgift* –) bryggede uhyrlige løgne sammen; anlagde svigefulde rænker. (*Pandekt* er et eksisterende græsk ord, der betyder en samling af love, lig *corpus juris*.)
judasskæg ɔ: rødt skæg.
æreskiender ærekrænkende person.
protocollerte nedskrev (i en protokol); optegnede.
advokatiserede førte sag for.
livegne (her:) slave.
en furies fader fader til (ophav til) en ond ånd i kvindeskikkelse, hjemmehørende i dødsriget.
- 252 *at sige løbe* end sige løbe.
saagar endog; til og med.
- 254 *da treder di derres egne oer under foderne* da fornægter de deres egne løfter.
legges paa steile og hiul ɔ: en vanærende straf i tilgift til henrettelse: det afhuggede hoved blev sat på en høj stage, og det parterede legeme blev anbragt på et vandret liggende hjul, ligeledes øverst på en høj stage.
tæmberere temperere; blande.
- 255 *flou* flov; dum; usmagelig.
grønne kranse ɔ: små kranse af skovmærke, som solgtes om foråret.
udnytte unytte; ingen verdens nytte.
- 257 *imellem* nu og da.
- 258 *defenser* defensor; forsvarer.
gaa fra det, ieg in gang havde sagt tilbagekalde min tilståelse.
sieleforsørger sjælesørger.
hvor ont at verden har af mig hvor ond(sindet) verden er mod mig.
- 259 *tel borgen* på borg; på kredit.
løgnposse løgner; storløgner.
Mosemikkel (moseræv) lumsk, listig person.
vilt køid (vildtkød) rådt kød.
beenjeren benlænker.
- 261 *la, det havde ikke verret saa vel, at* (formodentlig:) Ja, det havde ikke været så ilde, hvis ...
men gav mig saa meget tobak, som ieg bruger med men gav mig også så meget tobak, som jeg havde brug for.
- 262 *uforskammet* skamløs.
ufornøielig fordringsfuldt; grådig.
bevise mig med give udtryk for; lægge for dagen.
- 264 *om den var saa slem tel, som den er* om den så var dobbelt så slem, som den er.
commisariernes dom kommissionsmedlemernes dom; kommissionens dom.
paaanket er det er påanket; det er appelleret.
salarium salær; honorar.
var anseet med idømtes.
- 266 *har ... afvendt mig* har vendt mig bort.
at Du vil forhærde ... meningen uklår.
kar (bibelsk:) svagt, syndetuldt menneske.
raadføre råde; hjælpe med råd.
bedrøvelse heftige sorg.

- side 267 *døde* dræbe.
Vignetten er fra manuskriptets sidste side, s. CCXVIII.
- 269 Notatet fra Ole Kollerøds salmebog kendes kun i en trykt gengivelse i J. Veibel Neergaards bog s. 206. Det er her gengivet med enkelte rettelser i overensstemmelse med denne udgaves udgivelsesprincipper.
Digtet og bønningen af 24. januar og afskedsbrevet af 15. november udgør tilsammen læg nr. 1 i Ny kgl. Samling 1972 fol., Det kgl. Biblioteks håndskriftsamling; til denne samling hører også de tre flerfarvede tegninger.
dett langsom fængsel dette langtrukne fængselsophold.
- 270 *uskatteerligt* uskatteligt; uvurderligt.
Udateret brev til *capitain Agerhaallem* kendes kun i en trykt gengivelse i W. Schorn: *Da Voldene stod*, s. 24–25. Det er her gengivet i overensstemmelse med denne udgaves udgivelsesprincipper.
Indskrift i cellevæggen kendes kun i en trykt gengivelse i Axel Pontoppidan: *Fra Københavns gamle Volde og Stokhuse*, s. 98.
- 271 *om ieg dog ikke kunde faae det bedre* jeg kunne ikke have fået det bedre (noget andet sted)
den mand, som kiender mig bedst (formodentlig:) fængselspræst Carl Holger Visby.

Personregister

Sidetal med fremhævet skrift henviser til illustration af vedkommende person. Forkortelsen f betyder og følgende side, ff betyder og følgende sider. Ft. står for folketælling.

- Agerholm*, Abraham, kaptajn, inspektør, Stokhuset, København.
S. II, 6 37 152 226 249 251 254ff 256–57 261ff 264 265 269ff.
Født 18.11.1790; 19.4.1808 fændrik i Prins Christian Frederiks Regiment; 2.6.1809 (23.8.1810) sekondløjtnant; 26.10.1813 premierløjtnant; 1.2.1816 à la suite; 28.11.1818 afsked; 19.12.1821 forsat til 2. Livregiment; 23.11.1822 stokhusforvalter ved Københavns Fæstning; 11.12.1822 karakter. kaptajn; 2.8.1835 R. af Dbg.; bor 1840 Østervold 487, Stokhuset; er da gift med Christiane Agerholm (født 20.11.1804, født Holst; død 22.8.1889 i København.) (se denne) og har børnene: Edvard Agerholm (født 10.7.1824) (se denne) og Adelaide Agerholm (født 20.3.1829) (se denne); 21.6.1844 afsk. som major fra 1.7.1844; 1.11.1844 kommandant i Korsør Fæstning; 27.12.1848 afsk.; 6.1.1849 karakter.oberstløjtnant; død 1.7.1865 i København. – Ft. for København 1840; litt.: Richter: Den danske Landmilitæretat 1801–94, I s. 5. København 1896; V. Richter: 100 Aars Dødsfald 1791–1890 I s. 11. Kbhvn. 1901.
- Agerholm*, Adelaide Stellavina, datter af Abraham og Christiane Agerholm (se disse).
S. 226 256–57 262f 265 271
Født 20.3.1829 i Kbhvn.; gift 26.10.1853 med politikeren og præsten Peter Christian Zahle (f. 15.11.1825, d. 30.4.1898); død 12.5.1861 i Kbhvn. – Opl. fra fru Bodil Theis; litt.: Dansk biografisk Leksikon XXVI s. 414.
- Agerholm*, Christiane, født Holst, gift med kaptajn Abraham Agerholm (se denne).
S. 226 256–57 262f 265 271
Født 20.11.1804; gift 26.6.1823 med Abraham Agerholm; død i Kbhvn. 22.8.1889. – Opl. fra hendes tipoldebarn, fru Bodil Theis; litt.: V. Richter: 100 Aars Dødsfald 1790–1890 I s. 11. Kbhvn. 1901.
- Agerholm*, Edvard Valdemar, kaptajn, søn af Abraham og Christiane Agerholm (se disse).
S. 23 226 256–57 262f 265 271
Født 10.7.1824; student; korporal; 10.3.1849 (30.4.48) sekondløjtnant i 3. reservebat.; 10.9.1850 premierløjtnants karakter og anciennitet; 15.9.1852 premierløjtnant i 14. bat.; 2.6.1858 gift med Vilhelmine Topp; 1.10.1863 ansat i 16. bat.; 23.5.1864 kaptajn II; 19.12.1864 afsk.; lærer ved Kbhvns kommunale skolevæsen; 13.1.1887 død. – Opl. fra hans oldebarn, fru Bodil Theis; litt.: V. Richter: Den danske Landmilitæretat I s. 5. Kbhvn. 1896; V. Richter: 100 Aars Dødsfald 1791–1890 I s. 11. Kbhvn. 1901.
- Anders*, forbedringshusfange; se Jensen, Anders.
S. 78
- Anders*, Ole Kollerøds bror, se Pedersen, Anders.
S. 166f 214
- Andersdatter*, Elisebætt (o: Elisabeth), Ole Kollerøds mor, Kollerød, Lyngsø s., Lyngsø-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 1f 16 18 28 62 64 67f 81 112 161 166f 200 271
Født omkring 1780 i Kollerød; gift med Peder Olsen (se denne); død uvist når. – Ft. for Lyngsø s. 1801.
- Andersdatter*, Margrethe (datter af bonde Anders Kjeldsen (se denne) Hvidovre Mark.)
S. 88ff
- Andris*, boende »ved kalkovnen« (ved Allerød?)
omkr. 1824.
S. 73
Ikke identificeret.
- Anonym pige* (Ole Kollerøds rejsekammerat fra Tre Flasker til Hillerød).
S. 115f 178ff
Ikke identificeret.
- Anonym smuk ung kone* (bosat mellem Frederikssund og St. Lyngby).
S. 182f 184
Ikke identificeret.
- Arnsberg*, Christian, husmand, Sundby-Øster, Tårnby s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 125ff
Født omkr. 1771; gift med Maria Schmith (født omkr. 1785); død uvist når. – Ft. for Tårnby s. 1834.
- Arreensberrig*, se Arnsberg, Christian.
S. 125ff
- Avisskrivere*
S. 126
Ikke identificerede.
- B., B(. . .)g*, jomfru, København, datter af brændevinsmand, søster til hattemageren. Født omkr. 1805.
S. 41ff 53 54 60
Ikke identificeret.
- Bahneberg*, Christian, kancelliråd, bor 1834 Frederiksberg Smallegade 46, Frederiksberg.
S. 163
Født omkr. 1783; fuldmægtig ved 11te sjællandske nat. District; gift med Hedeveg Benner (født omkr. 1802); død uvist når. – Vejviser 1834, Ft. for København 1834.
- Bannbærre*, se Bahneberg, Christian.
S. 163
- Becker*, Andreas Peter, vestindisk soldat, grovsmed, ærlig slave, arrestant i Blåtårn, København 1837.
S. 222f

- Født i Køge omkr. 1804; ugift; dømt til livstid for insubordination og hæleri (efter Garnisons Krigsret af 28.7.1828 og Kgl. Resolution 18.12.1828), indkommen 9.10.1830; løsladt (efter Kgl. Resolution af 16.1.1835) 7.5.1835; indkommen (efter Højesteretsdom 15.11.1842) 24.11.1842; død uvist når. – Københavns Stokhus' slaverulle 1824–43 nr. 1515.
- Beiker, Peder*, se Becker, Andreas Peter.
S. 222f
- Berendsen, Andreas*, vognmand, Amagerbro, Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 128f
Fødsels- og dødsdag ukendt; Amagerbro 3; Vejviser for København 1828.
- Bergmann*[?], Marie, muligvis på Ladegården, København 1840.
S. 69f
Muligvis = M. Bergmann, skomagerenke, Adelgade 299; fødsels- og dødsdag ukendt. – Vejviser for København 1836.
- Bigler, Helene Amalie*, kaldet Tømmerlene, Lyngby, Kongens Lyngby s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 96 97 113 155 163 164 168 168f 174 175 183 185f 203ff 220 264
Født før 16.7.1775; datter af Johan Gabriel Glad af 36. Comp. Skolenborg, og Engel Maria Hansdatter; døbt 16.7.1775 i Holmens Kirke; faddere: Rasmus Nielsen, Rasmus Jensen, Johan Martin Madsen, Lene Marie, borgerkone på Bryggerens Længe, Inger Andreasdatter; g. m. tømmerensvend Johan Biegler; 26.4.1840 kommun. af fængselspræst C. H. Visby; død uvist når. – Kirkebog for Holmens Kirke, Kbh. 1775; Kirkebog for det civile Arresthus 1840; litt.: J. Veibel Neergaard s. 238–39.
- Birkedommeren fra Frederiksværk*, se Hjort, S. Chr. F.
S. 223 232
- Bjærren, Niels*, se Bjørn, Niels Andersen.
S. 176f 184 264
- Bjørn, Niels Andersen*, ungkarl, Karlebo Overdrev, Karlebo s., Lyngbe-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 176f 184 264
Født omkr. 1796, indsidder på Karlebo Overdrev; »agtede 13.11.1829 at indlede sig i ægteskab« med Anne Hansdatter (født omkr. 1775), enke efter afbygger Jørgen Enevoldsen i Kollerød; vidner: Jens Larsen, Johan Nielsen, husmænd på Karlebo Overdrev; død uvist når. – Kirkebog for Karlebo s. 13.11.1829.
- Blechingberg, Otto Carl*, Justitsråd, generalfiskal og kammeradvokat, København.
S. 222–23.
Født 26.1.1800 i København; 1823 højesteretsadvokat; 1833 justitsråd; død 4.1.1863 i København. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon III s. 222–23.
- Blekingberg*, se Blechingberg, Otto Carl.
S. 264
- Blom, Aage*, marskandiser, København.
S. 181
Ikke identificeret.
- Brandt, Hans*, mestersvend, Lille Mølle, Christianshavn.
S. 79 82
Ikke identificeret.
- Brant, Hans*, se Brandt, Hans,
S. 79 82
- Bregnerød, Christen*, slave, København.
S. 73f
Muligvis = Kristen Hansen, Farum s. 1822; født i Bregnerød uvist når, søn af Hans Pedersen; tilført København; død uvist når. – Lægdsrulle for Farum s. 1822, lægd 26.
- Bræstrup*, se Bræstrup, Christian Jacob Cosmos.
S. 142
- Brun, Peter Munthe*, politifuldmægtig, København.
S. 222f 232
Født 24.9.1813 i København; søn af vandinspektør, kaptajn Johan M. B.; 1831 student; 30.10.1835 cand. jur.; 1836 på Nordre Birks kontor; 1837 fuldmægtig ved Amager Birk; 1.7.1839 fuldmægtig i Kbh.'s amts Nordre Birk; 1845 titulær politiretssassessor; 1854 justitsråd; 1856–84 ejer af Christianslund i V.-Egede; 27.3.1884 afsked og udnævnelse til virkelig etatsråd; død 2.2.1904 i København. – Litt.: A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati og examinati juris 1736–1936 I s. 211 Kbh. 1954.
- Brunn*, (fuldmægtig), se Brun, Peter Munthe.
S. 222f
- Brunn*, (hestetyv), se Bruun, Peter Christian.
S. 169.
- Bruun*, (fuldmægtig), se Brun, Peter Munthe.
S. 232
- Bruun, Peter Christian*, hestetyv, Blåtårn, København.
S. 169
Født uvist når; arresteret 22.1.1835; sidder i 4 G. Ltr. C på vand og brød i 1835; død uvist når. – Liste over de Arresteranter og Arrestantinder som i april 1835 befandt under Bevogtning i Stadens civile Arresthus. No. 13.
- Brænnere, Chresten*, se Bregnerød, Christen.
S. 74
- Brænnerød, Chresten*, se Bregnerød, Christen.
S. 73f
- Bræstrup, Christian Jacob Cosmos*, etatsråd, politidirektør, overpræsident i København.
S. 142ff 150 167 231
Født 26.12.1789 i København; 1834 politidirektør og justitiarius i Politiretten; død 11.7.1870 i København. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon IV s. 284–86; sml. Kampen mod Forbrydelsen (Kbh. 1951) s. 363 med hans lede.
- Brøns, Hans Christian*, skolelærer i Jørlunde, Jørlunde s., Lyngbe-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 5 97
Født 2.6.1777; 1801 lærer i Meløse; i 1801 er han gift 1. g. med Johanne Fransdatter (f. omkr. 1781); 29.8.1802 lærer og kirkesanger i Jørlunde; før 29.5.1813 gift 2. g. med Johanne Margrethe; 29.5.1813 blev deres datter Lovise Augusta født og hjemmedøbt og 5. søndag efter Trinitatis s. a. fremstillet i Jørlunde Kirke; blandt fadderne var David Skindler, se denne; 1830 stadig lærer i Jørlunde; død 29.1.1857; 29.1.1857 anmeldt af skolelærer Brøns [hans søn?], at H.C.B. efterlader sig myndige arvinger, men at han intet efterlader sig. – Ft. for L. Lyngby s., Meløse 1801; Kirkebog for Jørlunde s. 18.7.1813; Kirkebog for Jørlunde s. 1830; Skifteprotokol for Frederiksborg Birk 1842–63 s. 308; litt.: Anders Petersen: Den jonstrupske Stat, Kbhvn. 1884 s. 58/161.

- Brøns**, Marie, kælderpige, Hørsholm Kro, Hørsholm s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 96f
Født uvist når; datter af skolelæreren i Jørlunde dvs.: Hans Christian Brøns (se denne) (og antagelig Johanne Fransdatter); omkr. 1826 på Hørsholm Kro; død uvist når.
- Buerskov**, arrestforvarer, se Buurskou, Christian Christensen.
S. 262
- Bukkeballe**, Jens' hustru, se Nielsdatter, Sidse.
S. 264
- Buurskou** (Buurskow), Christian Christensen, arrestforvarer, Hof- og Stadsretten, København.
S. 262
Født omkr. 1792; gift med Karen Andersen (f. omkr. 1794); bor 1840 Hestemøllestræde, Stads civile Arresthus, som arrestforvarer ved Arresthuset; død uvist når. – Ft. for Kbh. 1840; Vejviser for Kbhvn. 1838 og 1840.
- Bærrensen**, Andrias, se Berendsen, Andreas.
S. 128
- Bærrimand**, Marie, se Bergmann, Marie.
S. 70
- Bøie**, Ælies, se Bøie, Elias.
S. 198
- Bøie**, (Boye, Bøye), Elias Christensen, Hustømmersvend, arrestant, Stokhuset, København.
S. 194 198
Født i København uvist når; comun. i Domhuskapellet 7.10.1838 og 9.10.1840; dømt ved Højesteretsdom 16.12.1840 til 6 år i Rasphuset for 3. gang tyveri, 2. gang lediggænger; 23.12.1840 fange i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, hvor han nævnes som fhv. snedker på Ladegården, er 65 tommer høj, har blå øjne og »brune hår«; har på venstre hånd spor af økseslag, er middel af bygning, tunghør, enkemand, kan læse, er brystsvag; død 25.4.1841. – Kirkebog for Domhuskapellet 7.10.1838 og 9.10.1840; Protokol over Fanger i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 1840–44 s. 21; Mandtal over Rasphusets Aarsfanger 1832–46 s. 31 nr. 963.
- Caroline**, kronprinsesse, København.
S. 86
Født 28.10.1793 på Christiansborg; datter af Frederik VI og dronning Marie (se disse); gift 1.8.1829 med arveprins Frederik Ferdinand; død 31.3.1881 i København. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon IV s. 535–36.
- Chresten**, slagter, se Nielsen, Christen.
S. 138
- Chrestsen**, se Christensen, brændevinsmand.
S. 63f
- Christensdatter**, Mette, gårdmandsdatter, Herstedvester s., Smørum hrd., Københavns amt.
S. 188 203
Født omkr. 1813, datter af Christen Pedersen (se denne) (f. omkr. 1767), jordbruger og Pernille Christensdatter (f. omkr. 1775); død uvist når. – Ft. for Herstedvester s. 1834.
- Christensen**, brændevinsmand ved Nørreport.
S. 63f
Kan være Jens Christensen, brændevinsbrænder, St. Pederstræde 140, eller O. Christensen, brændevinsbrænder, Springgade 30. – Vejviser for København 1823.
- Christian**, prins, kronprins, København.
S. 221
= Christian VIII; født 18.9.1786 på Christiansborg Slot; 3.12.1839 konge; død 20.1.1848 på Amalienborg. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon V s. 137–47.
- Christiansdatter**, Karen, Sidses søster, Marcus Hansens kone, Birkerød, Birkerød s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 214
Født omkr. 1803; gift med husmand og bomuldsvæver Marcus Hansen (f. omkr. 1796); har børnene Hans Marcussen (f. omkr. 1825); Christian (f. omkr. 1827) og Ane Marie Marcusdatter (f. omkr. 1833); død uvist når. – Ft. for Birkerød s. 1834; litt.: J. Veibel Neergaard.
- Christiansdatter**, Sidse Marie, Ole Kollerøds kæreste, 1833 på Frydenlund, Vedbæk s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 155ff 157 171 173 174 176 181 183ff 188f 190f 194ff 199ff 203ff 212ff 221 228 233 246 264 271
Født før 9.3.1806 i Birkerød s.; datter af slagter Christian Gotfred og Marie Nielsdatter; hjemmedøbt; »confirmeret« [o: fremstillet] 9.3.1806; båret af madame Bocher på Skovrød; vidner: Peder Madsen, Jens Bucheballe, Lars Nielsen, Peder Munch og jomfru Bocher, alle af Birkerød; død uvist når. – Kirkebog for Birkerød s. 1806: Døbte; litt.: J. Veibel Neergaard.
- Christiansen**, Gotfred, Sidses bror, Birkerød, Birkerød s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 164
Født 1802 i Birkerød; Onsdagen d. 11. august lod Christian Gotfred Slagter og Marie Nielsdatter deres søn, som var hjemmedøbt og kaldet Gotfred, føre til kirken, dåben at stadfæste, båren af madam Rosted på Eskemose og jmf. Caroline Meskvitz[?] Svendsen. Bid.: Hr. Povlsen, Borgesens og Westphalens, alle af Birkerød; død uvist når. – Kirkebog for Birkerød s. 1802.
- Conradt-Eberlin**, Peter Johan Alexei, aktor, assessor, København.
S. 70ff
Født 25.5.1789; cand. jur. 1810; 1828 assessor i Højesteret; bor 1829 Vestergade 4.1; død 15.5.1847. – Vejviser for København 1829; litt.: J. C. L. Lengnick: Stamtavler II s. 4 og III s. 44 under Kofoed; A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati og examinati juris 1736–1936 I s. 294. Kbh. 1954.
- Creutzberg**, Christiane Margrethe, pige hos forvalteren, Hof- og Stadsarresten, København 1828; O. K. oplyser, hun dør i Borgergade i juli 1829.
S. 123ff
Født omkr. 1798; død 16.8.1831 af vattersot, fra Frederiks Hospital; begravet i fri jord. – Kirkebog for Trinitatis Kirke, København 1831.
- David**, se Schindler, David Christian.
S. 3ff 19 25
- Dorhta**, pige i Jørlunde, se Dorthea.
S. 21ff 35 108ff
- Dorthea**, pige i Jørlunde, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt; datter af husmand, 15 år i 1819.
S. 21ff 35 108ff
Sandsynligvis født 8.2.1805 i Skænkelsø; datter

- af husmand Peder Knudsen [?] og Cathrine Louise af Skænkelsø, hjemmedøbt 8.2.1805; døbt 24.3.1805 i Jørlunde Kirke; død uvist når. – Kirkebog for Jørlunde s. 1805: Døbte.
- Dronningen*, se Marie Sophie Frederikke. S. 86
- Eberlin*, se Conradt-Eberlin, P. J. A. S. 79
- Eberlinn*, aktor, København, se Conradt-Eberlin, Peter Johan Alexei. S. 70ff 79
- Eegaar*, skovfoged, se Eigaard, Carl Peter. S. 242
- Eigaard*, Carl Peter, kgl. skovfoged, Kagerup, Alsønderup s., Strø hrd., Frederiksborg amt. S. 242
Født omkr. 1794 i Fortunen ved København, gift med Charlotte Bekker (f. omkr. 1798 i København) omkr. 1817; død 23.10.1858 i Kagerup; begravet 29.10.1858 fra Nødebo Kirke. – Ft. for Alsønderup s. 1845; Kirkebog for Nødebo sogn 1858; Berlingske Tidende 27.10.1858; litt.: C. S. de Roepstorff: Meddelelser om danske Forstkandidater 1798–1897 s. 63 nr. 377. Kbh. 1898; V. Richter: 100 Aars Dødsfald 1791–1890 I s. 271, Kbh. 1901.
- Eskelsen*, Didrik, slave, se Eskildsen, Johan Didrik. S. 71
- Eskildsen*, Johan Didrik, ærlig slave, politispion, København. S. 70ff
Født omkr. 1800 i København; ugift; kommun. i Råd- og Domhuskapellet Trinitatis søndag 1824; løsladt før 1831; indkommen i Stokhuset 5.11.1831; dømt til livstid for tyveri efter Landsover-, Hof- og Stadsretten; død 26.11.1832. – Domhuskapellets kirkebog 1824: kommunikation; Københavns Stokhus' slave-rulle 1824–43 nr. 784: ærlig slave.
- Faber*, Carl Jørgen, politibetjent [?], Hillerød, Frederiksborg amt, tidl. vagtmester ved Husarerne. S. 242
Født omkr. 1801; gift med Andrea Møller (f. omkr. 1799); fhv. vagtmester ved V. Husar-Ekadron; bor 1834 Københavngade 98–99, Hillerød; død uvist når. – Ft. for Hillerød s. 1834.
- Ewersen*, Johan Henrik Adolph, dr., bataillonskirurg, distriktslæge, Hillerød, Frederiksborg amt. S. 161.
Født 10.5.1795 i Lyngby; søn af gæstgiver Peter E. og Karen Müller; stud. 1813; kirur. exam. 1818; gift 10.5.1824 med Johanne Louise Dorthea Muxoll (f. 24.3.1803; d. 25.12.1879); datter af købmand Anton M. og Sophie Frederikke Søegaard); karakter bataillonskirurg 13.3.1827; distriktslæge i Hillerød 22.10.1830 til 7.2.1861; kammerråd 1845; bor 1834 Slots-gade 32 a, Hillerød; død 6.6.1861 i Hillerød. – Ft. for Hillerød 1834; litt.: Kr. Carøe: Den danske Lægestand 1479–1900, III s. 48 (1909).
- Fangel*, Susanne Marie, enkefrue, datter af provst Jensen, Jørlunde Præstegård, Jørlunde s., Lynge-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt. S. 16 25 70 73
Født omkr. 1783, datter af provst, sognepræst Johannes Jensen (se denne), og Abigael Marie Ussing; gift med dr. med. Fangel (død før 1817); bor 1834 i Slangerup; død uvist når. – Ft. for Slangerup s. 1834.
- Felthausen*, Hans Adeler, politibetjent, Skælskør, Sorø amt. S. 138 139(?)
Født omkr. 1797; gift med Martha Sophia Hansen (f. omkr. 1803); død uvist når. – Ft. for Skælskør 1834.
- Felthaassen*, politibetjent, se Felthausen, Hans Adeler. S. 138
- Fischer*, Christian, fuldmægtig, København. S. 244
Født 13.7.1816 i Olsker; søn af sognepræst Peter E. F.; student 1833; cand. jur. og byfoged-fuldmægtig i Helsingør 1839; 1859 kst. stiftamtmand over Fyns Stift; 1860 stiftamtmand over Frederiksborg amt; 1860 justitsråd; 1861 borgmester og auktionsdirektør i Randers; 1864 etatsråd; død 29.6.1885 i Randers. – Litt.: A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati juris m.m. 1736–1936 I s. 399, Kbh. 1954.
- Fisker*, fuldmægtig, se Fischer, Christian. S. 244
- Fløistrup*, Christiane, pige, København omkr. 1834, = Fløistrup, Nikoline, se denne. S. 163
- Fløistrup*, Nekeline, se Fløistrup, Nikoline. S. 186.
- Fløistrup*, Nikoline, pige i København omkr. 1834, = Fløistrup, Christiane S. 163 186
Ikke identificeret.
- Fos*, Kancelliråd, dommer, se Foss, Lauritz. S. 138
- Foss*, Lauritz, herredsfoged, Skælskør. S. 138 139
Født 15.12.1787 på Nybøllegård, N.-Kirkeby s., søn af Holger F.; 1806 student; 1810 cand. jur.; 1824 byfoged og byskriver i Skælskør, herredsfoged og skriver i V.-Flakkebjerg hrd.; 1837 borgmester og byfoged i Roskilde; 1857 afsked, etatsråd; død 13.9.1875 i København. – Litt.: H. Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer 1660–1869 s. 103–04, Kbh. 1935.
- Frederik VI*, konge. S. 86 197
Født 28.1.1768 på Christiansborg; gift 31.7.1790 med Marie Sophie Frederikke af Hessen-Kassel (se denne); 13.3.1808 konge; død 3.12.1839 på Amalienborg. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon VII s. 256–64.
- Frederiksen*, Christopher, parcellist, jordbruger, Karlebo Overdrev, Karlebo s., Lynge-Kronborg hrd., Frederiksborg amt. S. 176f 181 183 184 186 264
Født omkr. 1797; gift med Dorthe Lovise Pedersen (født omkr. 1803); død uvist når. – Ft. for Karlebo s. 1834, Karlebo Overdrev.
- Frederiksen*, Niels, arrestant, Blåtårn, København. S. 190ff 194ff
Født uvist når; 5.6.1837 inddømt til sygehuset (efter justitsråd Knudsens rekvisition af 5.6.1837) til kur og pleje fra Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset; nævnt som syg; nævnt som fange 10.5.1838; død uvist når. – protokol over Tugt-, Rasp- og Forbedringshusfanger 1837 s. 61; do. 1838 s. 86.

Fredriksen, justitsråd, se *Friderichsen*, Matthias.

S. 175 183 186 188 195f 199 202 205f 251 264

Fredriksen, Kristohfer, se *Frederiksen*, Christopher.

S. 176f 181 183 184 186

Fredriksen, Neils, se *Frederiksen*, Niels.

S. 190ff 194ff

Friderichsen, Matthias, justitsråd, Vesterbro, København.

S. 175 183 186 188f 195f 198 202 205f 251

Født 14.9.1790 i Stege; 1809 student; 1813 cand. jur.; 1829 justitsråd; 1833 birkedommer, skriver og politimester i Kbh.'s amts Rytterdistrikts søndre Birk; bor 1836 Vesterbro 52; 1851 afsked; død 12.6.1858. – Vejviser for København 1836; litt.: S. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: *Candidati juris m.m.* 1736–1936 s. 423. Kbh. 1954.

Fugt, se *Voigt*, Jacob Henrich.

S. 114f

Gerner, Laurits Christian, fange i Krudttårnet, ærlig slave stam. nr. 1214, København.

S. 114f

Født i København omkr. 1806; indkom i Slaveriet 24.1.1828; sendt til Stokhuset fra Kronborg Fæstning 27.3.1839; beskrives som høj af vækst, proportioneret af bygning, med mørkt kruset hår, brune øjne, har på højre arm indstukket L.C.G.; død uvist når. – *Stokhus-protokol* 1832 – 25.7.1849.

Gersing, Ludvig = Svovlstikkerdrengen, politispion, København.

S. 141ff

Muligvis = Giesing, bud, suppl. Fødsels- og dødsdag ukendt. – Register til journaler for Hof- og Stadsretten fra 2. spt. 1831 til 11. dec. 1843 (under G. 14. sept. 1832 – 29. dec. 1833).

Gersing, Luvig, se *Gersing*, Ludvig.

S. 141 142ff

Glad, Amund Paulus Carolius, politibetjent, København.

S. 69f

Født omkr. 1793 i Norge; gift med Ane Cathrine Becher (født omkr. 1801 i København); bor 1840 Hydskenstræde 147, København, som politibetjent; bor 1845 Nytorv 1, Råd- og Domhuset, som politibetjent og fyrbøder ved Politi-

ammeret; død uvist når. – *Vejviser for København* 1840 og 1845; Ft. for København 1845.

Gladh, politibetjent, se *Glad*, Amund Paulus Carolius.

S. 70

Grave, Christian Nicolay, urtekræmmer, Frederiksberg og Læderstræde, København.

S. 163

Født omkr. 1807 i København; gift med Ida Blom (født omkr. 1806 i Hjørring); nævnes 1834 som urtekræmmer N. J. Grave, Læderstræde 21; bor 1845 samme sted; død uvist når. – *Vejviser for København* 1834; Ft. for København 1845.

Graver, urtekræmmer, se *Grave*, Christian Nicolay.

S. 163

Græste, Lars, se *Græsted*, Lars.

S. 240

Græsted, Lars, Kagerup Overdrev, Mårum s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.

S. 240ff

Muligvis = Jensen, Lars; født i St. Almue omkr. 1801; søn af Jens Svendsen; bor i St. Almue 1819; har ved sessionen samme år »ar og benknode på højre fod og sættes under kur«; gift med Karen Pedersdatter (født omkr. 1792); bor 1840 i Kagerup som husmand og skræder; død uvist når. – *Lægdsrulle for Græsted* s. 1819 nr. 37; Ft. for Mårum s. 1840.

Gudmandsen, Mads, tyv, København.

S. 128f

Født uvist når; arresteret 20.2.1832 for tyveri og stævnnet; var fængslet 10.3.1832; død uvist når. – *Landsøver- samt Hof- og Stadsretten. Kongens Foged. Arrestantlister 1830–32. Liste over de Arrestanter og Arrestantinder, som d. 10. Marts 1832 befandtes under Bevogtning i Stadens civile Arresthuus. Nr. 31.*

Gudmundsen, Mass, se *Gudmandsen*, Mads.

S. 128

Gærner, se *Gerner*, Lauritz Christian.

S. 114f

H., Ole, se *Hansen*, Ole.

S. 210ff

Hadeln, Knud von, dommer, politimester, Hille-rød, Frederiksborg amt.

S. 21 58 64 73f 99 110 127 130 137 139ff 143 152f 156 159ff 161ff 166 167 200f 216f 221 242ff 251 264

Født før 16.4.1775 i Norge; søn af kaptajn Jens Henrik v. H.; døbt 16.4.1775 i Veøy, Norge; 1795 student, huslærer; 1804 cand. jur.; 1809 byfoged og byskriver, samt vejer, måler og vrager i Frederikssund og birkedommer i Jægerspris Birk; 1824 kancelliråd; 1831 byfoged i Hillerød og birkedommer i Frederiksborg Distrikt; 1840 rådmand, by- og rådstueskriver i Helsingør; 1851 justitsråd; 1856 afsked; død 24.4.1858 i Asminderød. – Litt.: A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: *Candidati juris m.m.* 1736–1936 II s. 69–70. Kbhvn. 1955.

Hahlen, von, se *Hadeln*, Knud von.

S. 58 64 139 143 152f 156 161ff 166 167 200 216f 221 242 244 264

Halvers kone, se *Halversens* kone.

S. 114 164

Halversens kone, Ole Kollerøds kusine, Christianshavn, København.

S. 113f 164f

Muligvis = P. Halvorsen, øltappers kone; født uvist når; bor 1834 og 1836 Christianshavns lille Torvegade 132, Christianshavn; død uvist når. – *Vejviser for København* 1834 og 1836.

Hansdatter, Johanne Marie, tjenestetyende, fange i Blåtårn, København.

S. 233f 246

Født omkr. 1813 i Oppe-Sundby s; dømt til Tugthuset efter højesteretsdom 30.4.1838 til 8 måneder for tyveri; ugift, kan læse, er frisk, beskrives som 60 1/2 tomme høj, har lyseblå øjne, brunt hår og er proportioneret; død uvist når. – *Protokol over Fanger i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset* 1835–40.

Hansdatter, Maren = P. Chr. Knudsens kone, Øverød, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt.

S. 204 206 209 212f

Født omkr. 1797; gift med Christian Knudsen (se denne) (født omkr. 1796), inderste og dag-lejer; bor 1834 i Øverød og har børnene: Nicoline Joh. Christiansdatter (født omkr. 1827), Bodil Marg. Christiansdatter (født omkr. 1830), Ole Peder Christiansen (født omkr. 1833) og

- Dorthe Christiansdatter (født omkr. 1833); død uvist når. – Ft. for Søllerød s. 1834; litt.: J. Veibel-Neergaard.
- Hansen, Jens*, se Nejede, Jens Hansen.
S. 173
- Hansen, John*, parcellist, jordbruger, Karlebo Overdrev, Karlebo s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 176f
Født omkr. 1805; er i 1834 enkemand og har husholdersken Kirsten Pedersen (født omkr. 1805, ugift); bor på Karlebo Overdrev 1834; død uvist når. – Ft. for Karlebo s. 1834.
- Hansen, Mads*, Freerslev Overdrev, N.-Herlev s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 176f 188 230
Født omkr. 1792 i Værløse; søn af Hans Madsen; bor 1834 i Freerslev; afsked som soldat 1837; død uvist når. – Lægdsrulle 1834 for N.-Herlev s.
- Hansen, Mas*, se Hansen, Mads.
S. 176 230
- Hansen, Marcus's kone*, se Christiansdatter, Karen.
S. 214
- Hansen, Niels*, møllersvend, Skælskør, Sorø amt.
S. 134f 138
Født omkr. 1799; i 1834 ugift; 1834 maltgører hos grosserer og brændevinsbrænder Gunder Harboe (født omkr. 1788, ugift), Adelgade 43, Skælskør; død uvist når. – Ft. for Skælskør 1834.
- Hansen, Ole*, tidl. vægter, Holte, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 203 204ff 211 219f 264
Født omkr. 1789; gift med Kirsten Mortensdatter (født omkr. 1797); 1834 bor han som vægter i Ørholm; død uvist når. – Ft. for Kongens Lyngby s. 1834.
- Hansen, Peter*, møllersvend, Gothers Mølle, København.
S. 38f
Ikke identificeret.
- Hans Skomager*, oldermand, Øverød, se Nielsen, Hans.
S. 199
- Harbo*, se Harboe, Peder.
S. 133
- Harboe, Peder*, møller, Skælskør, Sorø amt.
S. 133f
Født omkr. 1795; i 1834 ugift; bor 1834 som bagermester Adelgade 42, Skælskør; død uvist når. – Ft. for Skælskør 1834.
- Hattemageren*, jomfru B's broder, København.
S. 41ff 49ff 60
Ikke identificeret.
- Hendreksen*, Morten, se Hinrichsen, Morten.
S. 9ff
- Hendriksen, Jens*, se Henriksen, Jens.
S. 164 175
- Henriksen, Jens*, arbejdsmand, Hørsholm, Hørsholm s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 164 175
Født omkr. 1790; er i 1834 gift med Ane Andersdatter (født omkr. 1806); bor 1834 som husmand og daglejer i Blovstrød; død uvist når. – Ft. for Blovstrød s. 1834.
- Hinrichsen, Morten*, husmand, Jørlunde by, Jørlunde s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 9ff
Født omkr. 1779; tjener 1801 som ugift hos Niels Schindler, Jørlunde (se denne); død uvist når. – Ft. for Jørlunde s. 1801.
- Hiort*, (birkedommer), se Hjort, Siegfried Christian Frederik.
S. 223 228 230 264
- Hiort*, (skrædermester), se Hiorth, Niels Iversen (Iwersen).
S. 128f
- Hiorth, Niels Iversen* (Iwersen), skrædermester, København.
S. 128f
Født omkr. 1781 i Giver s.; søn af Andreas [?] H., degn; 26.8.1816 indtagen som mester-skræder; står 1816 ved Borger-Infanteriet; bor 1829 St. Grønnegade 291, København; død 6.5.1836. af brok, boede da Christen Bernikowstræde 291, København. – Borgerskab-sprotokol 2.1.1805 – 28.12.1819; Vejviser for København 1829; Begravelsesprotokol for København 1836 nr. 6549.
- Historieskriver*, se Neergaard, Jens Veibel.
S. 18 31 72 78 126(?)
- Hjort, Siegfried Christian Frederik*, birkedommer i Frederiksværk, Frederiksborg amt.
S. 223 228 230 232
Født 30.11.1800 i København; søn af kapellan senere biskop Victor C. H.; 1820 student; 1821 birkedommer og skriver i Halsnæs-Frederiksværk birker; 1827 cand. jur.; gift med Frederikke Elise Armgarte Budde (født 1806, død 1895); 1851 kancelliråd; død 14.9.1866 i Roskilde. – Litt.: Biografisk Leksikon X s. 261; A. Falk Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati og examinati juris 1736 – 1936 II s. 188. Kbh. 1955.
- Holmgreen, Jonas Gustav*, se Sverrig, Jonas Gustav Holmgreen.
S. 116
- Holstein, Frederik Adolph*, greve, Holsteinborg, Holsteinborg s., Flakkebjerg hrd., Sorø amt.
S. 98
Født 18.10.1784 på Waterneverstorf; 1808 – 36 på Holsteinborg; gift med Wilhelmine Juliane Reventlow; død 21.5.1836 på Holsteinborg. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon X s. 509–14; Traps Danmark (5. udg.) III, 3 s. 883.
- Holsteinborg, greve*, se Holstein, Frederik Adolph.
S. 98
- Hoppe, Børge Anton*, professor, København.
S. 225
Født 1796; stadsfysikus i København, professor, dr. med.; død 1865. – Litt.: Salmonsens Konversationsleksikon XI s. 721.
- Høegh-Guldberg, Ole Kollerøds* defensor ved Højesteret, Ove Emmerich, højesteretsadvokat, København.
S. 258
Født 25.9.1798 i København; søn af lektor, professor Frederik H-G.; 1816 student; 1819 cand. jur.; 1821 prøvekurator ved Landsover-samt Hof- og Stadsretten; 1822 prokurator ved alle Over- og Underretter i Danmark, Højesteret undtagen; 1823 højesteretsadvokat; 24.1.1824 gift med Johanne F. Terch-Borch; 1833 virkelig justitsråd; 1838–43 bankrepræsentant; 1842 formand for bankrepræsentantskabet; 8.2.1843 død. – Oplysning fra Højesteret (Justitskontoret); litt.: H.

- Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer med kongelig Bevilling 1660–1869 s. 159. Kbhvn. 1935.
- Jakobsen, Ole*, se *Jakobsen, Ole.*
S. 33ff
- Ibsen, Ole*, husmand, fhv. gårdejer, Alme Mark, Græsted s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 240
Født omkr. 1762 i Helsing; gift med Inger Dideriksdatter (født omkr. 1784 i Valby s.); bor 1845 i Græsted, lever af jordlodden og nyder aftægt; død uvist når. – Ft. for Græsted s. 1845.
- Jensen, Jakob*, se *Jensen, Jakob.*
S. 115
- Jonas*, se *Jonas*
S. 56
- Julianne*, se *Jensen, Juliane Marie.*
S. 20
- Iversen, Søren* = Pelseskræderen, Lillerød Mark, Lillerød s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 238ff, 243f 264
Født omkr. 1800 i Børstingerød; søn af Jens Iversen; 1822 og 1830 soldat; bor 1831 i Børstingerød; død uvist når. – Lægdsrulle for Lillerød s. 1831.
- Jakobsen, Niels[?]*, marskandiser, København.
S. 62
Muligvis = Jacobsen, Niels, uærlig slave; født omkr. 1794 i Kløversted; gift før 1822 og har 2 drenge og 2 piger; indkommen i Stokhuset 26.7.1830 (som frigiven slave) efter højesteretsdom til livstid for tyveri, fritagen for brændemærkning ved kgl. resolution, dømt til kagstrygning; død uvist når. – Københavns Stokhus Slaverulle 1824–43 nr. 170, uærlig slave; Ft. for København, Stokhuset 1840.
- Jakobsen, Niels*, marskandiser, se *Jacobsen, Niels.*
S. 62
- Jakobsen, Ole*, møllersvend, Gothersmølle, København.
S. 33ff 62f
Ikke identificeret.
- Jakob*, arrestant, se *Petersen, Jacob.*
S. 196
- Jansen, Andreas*, fange i Kvæsthuset.
S. 78ff
Ikke identificeret.
- Jansen, Andrias*, se *Jansen, Andreas.*
S. 78ff
- Jensen, Anders*, forbedringshusfange.
S. 78
Født 22.6.1806 i Påstrup; søn af gårdmand Jens Hansen; konfirmeret i Jørlunde Kirke 1821 med vidnesbyrd: Opførelse og kundskaber meget gode; indkommet 7.8.1823 i Rasphuser (efter højesteretsdom 2.8.1823) for ottende indbrud og tyveri til 3 år; løsladt 3.8.1826; død uvist når. – Kirkebog for Jørlunde s. 1821: Konfirmerede; liste over Aarsfanger i Rasphuset 1806–31 nr. 589.
- Jensen, Christen*, købmand, Slangstrup s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 130
Født omkr. 1771; i 1834 enkemand; bor 1834 i Slangstrup; død uvist når. – Ft. for Slangstrup s. 1834.
- Jensen, D.*, se *Jensen, Johan Diderik.*
S. 164 173 175ff 181ff 205f 223
- Jensen, Diderik*, se *Jensen, Johan Diderik.*
S. 216f 223 228 230
- Jensen, Jakob*, Nørrebro, København.
S. 115
Ikke identificeret.
- Jensen, Jakob*, gårdejer, Sundbyvester, Tårnby s., Sockelund hrd., Københavns amt.
S. 141 151
Født omkr. 1786; er i 1834 gift med Karen Petersdatter (født omkr. 1776); død uvist når. – Ft. for Tårnby s. 1834.
- Jensen, Johan Diderik*, husmand og hønsekræmmer, St. Lyngby, Lille Lyngby s., Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 162 164 168 173 175ff 181ff 205f 216f 223 230 264
Født omkr. 1789; er i 1834 gift med Ane Nielsdatter (født omkr. 1794); død uvist når. – Ft. for Lille Lyngby s. 1834.
- Jensen, Johan Didrik*, se *Jensen, Johan Diderik.*
S. 162 173
- Jensen, Johannes*, sognepræst, Jørlunde by, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 15ff 24ff 69 97 108 109
Født 27.8.1751 i Asminderød; 28.1.1791 til Frederiksborg som slots- og sognepræst; 17.12.1779 gift med Abigael Marie Ussing (født 3.10.1755, død 26.1.1815; er 1801 nævnt som præpos, honor.; 17.12.1817 til Jørlunde; død 17.5.1823. – Ft. for Hillerød by 1801; Litt.: Wibergs Præstehistorie I s. 393/30; do. s. 644/17.
- Jensen, Juliane Marie*, frk., præstedatter, Jørlunde Præstegård, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 16ff 20ff 25 70 73
Født omkr. 1785; er i 1834 ugift og bor i Slangstrup sammen med søsteren, fru Susanne Marie Fangel (se denne); død uvist når. – Ft. 1801 for Hillerød by; Ft. for Slangstrup s. 1834.
- Jensen, købmand*, se *Jensen, Christen.*
S. 130
- Jensen, Lars Christian*, hjulmagersvend, Hof- og Stadsarresten, København.
S. 31
Født uvist når; arresteret 8.10.1836; sidder 1837 i 4 G.B., Stadens civile Arresthus på vand og brød; død uvist når. – Liste over de Arrestanter og Arrestantinder, som i Januar Maaned 1837 bliver bevogtede i Stadens civile Arresthuus, No. 25.
- Jensen, Niels*, gårdmand, Sundbylille, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 132f
Født omkr. 1795; er i 1834 gift med Kirsten Olsdatter (født omkr. 1796) og har børnene Ole Nielsen (født omkr. 1824) og Maren Nielsdatter (født omkr. 1822); død uvist når. – Ft. for Jørlunde s. 1834.
- Jensen, Niels' kone*, St. Lyngby, se *Olesdatter (Olsdatter), Ane Marie.*
S. 264
- Jensen, politispion*, Blåtårn, København.
S. 221ff
Muligvis = Hans Jensen; født uvist når; kommun. i Domhuskapellet 2.4.1837; død uvist når. – Kirkebog for Domhuskapellet 1837.
- Jetsmark, Jens*, var i 1840 kopist, cand. jur., København. Ole Kollerød har givet ham en teg-

- ning 16.11.1840. Fotokopi af den på Kriminalmusæet.
S. 268
Født 17.6.1813 i Kovsted; 1833 exam. jur. og volontør på Københavns amts Nordre Birks kontor; 1835 student; 1840 cand. jur.; bor 1845 Hauserplads 221 C og er cancellist i Generalkommissions Kollegiet og premierløjtnant ved Livkorpset; 9.2.1846 gift i København med Jacobine Marie Munch (født 4.5.1819 i Hammelev, død 27.3.1908 på Frederiksberg); 1871 generaldecisør for de militære Ministeriers Revision og Decision, konferensråd; død 10.6.1897 i København. – Ft. for København, Hauserplads, 1845; Vejviser for København 1845; Københavns Skifte-kom.s hvidebog 1896, 19.6. – 1897, 30.6. s. 682 No. 246; A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati juris m.m. III s. 307. Kbh. 1957.
- Job*, mester, Kvæsthuset, København.
S. 76 77 78ff
Muligvis = Anton Job, dugmagermester; født uvist når; bor 1827 Christianshavns Prinsensgade 284; død uvist når. – Vejviser for København 1827.
- Johan*, den lille, hestepranger, Frederiksberg.
S. 184
Ikke identificeret.
- Johansen*, Jens, møllersvend, Gothers Mølle, København.
S. 39ff 46 53
Født omkr. 1800; i 1827 møllebyggervend, bor Mariendal Mølle, Slagelse; skudt af løjtnant Morthorst i Mariendals Mølle og død 18.10.1827; begravet 24.10.1827 i Slagelse. – Kirkebog for Slagelse 1827.
- Johansen*, Lars, se Myg, Lars Johansen.
S. 73f
- Johansen*, Peder, se Johansen, Peter.
S. 200
- Johansen*, Peter, gadevægter, Ole Kollerøds svoger, Hillerød, Frederiksberg amt.
S. 72 159 200
Født omkr. 1795; er i 1837 gift med Inger Margrethe Petersdatter (se Pedersdatter, J. M.) (født 3.9.1810); bor 1840 i Helsingørgade 45, forhuset, Hillerød; død uvist når. – Ft. for Hillerød by 1840.
- Johansen*, Christoffer, politibetjent, Politiarresten, København.
S. 191
Født omkr. 1782; i 1834 gift med Chatrine Fien (født omkr. 1774); bor 1834, 1836 og 1840 Toldbodgade 50, 1. sal, København; død uvist når. – Ft. for København 1834; Vejviser for København 1834, 1836 og 1840.
- Johnsen*, Ellen Kirstine, vognmandsenke, Blegdamsvej, København.
S. 113f 116
Født omkr. 1768; er i 1826 enke og bor 25de Blegdam 95, København; bor 1834 og 1840 sammesteds; død 9.5.1844 i København. – Vejviser for København 1826, 1834 og 1840; Begravelsesprotokol 1844 for København.
- Jonas*, arbejder i Næstved, Præstø amt.
S. 56
Ikke identificeret.
- Jonsen*, madam, se Johnsen, Ellen Kirstine.
S. 113f 116
- Julianne Marie*, præstedatter, se Jensen, Juliane Marie.
S. 16ff 25
- Jørgensdatter*, Margrethe, gårdmandsdatter, Ammendrup, Helsing s., Holbro hrd., Frederiksberg amt.
S. 100ff 141
Født før søndag sept. 1805; datter af gårdmand Jørgen Pedersen, Ammendrup (se denne); døbt søndag sept. 1805; konfirmeret i Helsing kirke 1819, med vidnesbyrdet: Kundskaber og opførsel mådeligt; opholder sig 1819 hos gårdmand Morten Poulsen, Kjæderup; død uvist når. – Kirkebog for Helsing s. 1819: Konfirmation.
- Jørgensen*, gårdejer, O. K.'s fætter, se Jørgensen, Niels, gårdejer, Virum.
S. 232
- Jørgensen*, Lars, daglejer, Lyng Overdrev, Lyng s., Lyng-Frederiksberg hrd., Frederiksberg amt.
S. 236ff 243f
Født omkr. 1800; i 1834 gift med Maren Poulsdatter (født omkr. 1800); død uvist når. – Ft. for Lyng s. 1834.
- Jørgensen*, Lars, fange i Krudttårnet, København.
S. 73
Født uvist når; muligvis = Lars Jørgensen, incamineret 24.1.1820; pådømt 27.3.1820; død 29.2.1824 iflg. O.K. – Hof- og Stadsretten. Justitskontoret. Register til Justits- og Domprotokol i civile og kriminelle Sager. A.–K. 1820–24. 1820. As. 89. I Fol. 375 ö.
- Jørgensen*, Niels, dreng i Jørlunde by, Jørlunde s., Lyng-Frederiksberg hrd., Frederiksberg amt.
S. 19f
Muligvis født omkr. 1804 i Hagerup; søn af Jørgen Mortensen; bor 1816 i Hagerup; tjener 1834 hos gårdmand Jørgen Nielsen, Jørlunde; død uvist når. – Lægdsrulle for Jørlunde s. 1816 nr. 14; Ft. for Jørlunde s. 1834.
- Jørgensen*, Niels, gårdejer, Ole Kollerøds fætter, Virum, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 232
Født omkr. 1796; i 1840 gift med Marie Grandander (født omkr. 1798); død uvist når. – Ft. for Søllerød s. 1840.
- Jørgensen*, Truels, arrestant, København.
S. 264
Født uvist når; arresteret 27.8.1838; i Blåtårns arrest 22.8.1840; død uvist når. – Liste over de Arresterter og Arrestinder, som den 22.8.1840 befandtes at være hensiddende under Bevogtning i Stadens civile Arresthuus, No. 68.
- Jørreensen*, Lars, se Jørgensen, Lars, fange.
S. 73
- K., her [o: hr.], antagelig justitsråd Knudsen, se denne.
S. 246*
- Kalberg*, Andreas J., skræddermester, Hillerød, Frederiksberg amt.
S. 99f
Født omkr. 1795; er i 1827 gift med Kirstine Jørgensdatter og bor Nyhuse; har 26.2.1827 fået sønnen Carl Christian; er i 1834 gift med Pernille Kristine Poulsdatter (født omkr. 1796) og bor Nørregade, Hillerød; død uvist når. – Kirkebog for Hillerød 1827: Fødte; Ft. for Hillerød 1834.
- Kalbærre*, se Kalberg, Andreas J.
S. 99f

- Kierulff*, Christian Hansen, rasphusfange, København. S. 77
Født omkr. 1790; indkommen i Rasphuset 26.12.1830; (efter højesteretsdom af 7.10.1830); dømt til 3 år for tyveri; død 18.4.1832. – Mandtal over Aarsfanger i Rasphuset 1806–31. Nr. 1, nr. 864.
- Kjær*, arrestant, se *Kjær*, Niels Christian. S. 172.
- Kjeldsen*, Anders, gårdmand, Hvidovre Mark, Hvidovre s., Sokkelund hrd., Københavns amt. S. 83 88ff 114(?)
Født omkr. 1765; i 1801 gift med Kirsten Christensdatter og har børnene: Christen Andersen (født omkr. 1795), Niels Andersen (født omkr. 1796), Maren Andersdatter (født omkring 1794), Anne Andersdatter (født omkr. 1797) og Margrethe Andersdatter (født omkr. 1800); død uvist når. – Ft. for Hvidovre s. 1801.
- Kjær*, Niels Christian, arrestant i Blåtårn, København, bagersvend. S. 172
Født i Lemvig, uvist når; comun. i Domhuskapellet 11.10.1835, sidder da i Blå Tårn; dømt ved højesteretsdom 20.10.1835 for betleri til 18 md.; beskrives som 66 tommer høj, med brune øjne, brunt hår, ar på næsen, ar på læben, er proportioneret, har stående overkæbe, er ugift, læser og skriver, er frisk; død uvist når. – Domhuskapellets kirkebog, København 1835: Commun.; Fængselsprotokol 1835–40.
- Kloge kone i Kollerød*, den, Lynges s., Lynge-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt. S. 28f
Ikke identificeret.
- Knudsen*, Christian, inderste, daglejer, Øverød, se *Knudsen*, Peder Kristian. S. 199f
- Knudsen*, Christian, politibetjent, København. S. 244
Muligvis født omkr. 1797; er i 1840 gift med Lovise Chatrine Mathisen (født omkr. 1803); bor 1840 St. Fiolstræde 212–13, 1. sal; død uvist når. – Ft. for København 1840.
- Knudsen*, Kristian, politibetjent, se *Knudsen*, Christian, politibetjent. S. 244
- Knudsen*, Peder, Dortheas far, Jørlunde, Jørlunde s., Lynges-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt. S. 21f 26ff 109f
Ikke nærmere identificeret.
- Knudsen*, Peder Kristian, inderste, daglejer, Øverød, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt. S. 199f 202 204ff 211 219f 264
Født omkr. 1795 i Øverød; søn af Knud Kristensen; er 1834 gift med Maren Hansdatter (se denne); har fået mulkt på 8 sk. for udeblivelse som soldat 1837, 1838 og 1839; 1839 nævnt som reserve i lægdsrullen; udslettet efter højesteretsdom 16.6.1840; formildet ved Kgl. Resolution 14.10.1840; indsat i Københavns Rasphus 17.10.1840 på livstid; død uvist når. – Ft. for Søllerød s. 1834; Lægdsrulle for Søllerød s. 1837.
- Knudsen*, Philip Julius, justitsråd, landsoverrettsamt og hof- og stadsprokurator, København. S. 196f 199 218 219ff 222f 228 230ff 244ff 249
Født i februar 1792 i Snoldelev; søn af sognepræst Peter Adolph K.; 1812 student; 1816 cand. jur.; 24.1.1818 prøveprokurator for Landsøver samt Hof- og Stadsretten; 4.2.1820 prokurator ved alle Over- og Underretter i Danmark; 1821–28 redaktør af »Den danske Statstidende«; 11.1.1822 g. m. Julie Zuschlag (født 14.1.1791; død 19.11.1860); 26.10.1826 revisor i Københavns Brandforsikring; 4.12.1829 idømt bøde på 48 rd. sølv for at have drevet ulovligt brænderi og brændevinshandel; 13.10.1850 død i Kbhvn. – Litt.: H. Hjorth-Nielsen: Danske Prokuratorer med kgl. Bevilling 1660–1869, s. 189. Kbh. 1935.
- Knudsens kone*, Øverød, se *Hansdatter*, Maren. S. 204 206 209 212f
- Knusen*, se *Knudsen*, Peder Kristian. S. 204f
- Kollerød*, Ole Pedersen. S. 2 211 237 272 323
Født 11.9.1802, død 17.11.1840 ved henrettelse på Amager fællod. Møllersvend og skrædder, naivistisk tegner, forfatter. Kendt som en berygtet tyv i Nordsjælland i 1820'erne og -30'erne. Dømt til halshugning for mord ved Højesteret 14.6.1840.
- Ældste søn af Peder Olsen, skrædder og musikus, og Elisabeth Andersdatter, begge boende i Kollerød, Lynges sogn. Søkende: Ingeborg, født 9.6.1805, Anders, født i 1808, Inger Margethe, født 3.9.1810, Peder, født i 1813, Trine (Bente Catrine), født 1816, se disse. Samliv 1833–37 med Sidse Marie Christiansdatter, med hvem han fik datteren Anne Lisbeth Olsen, født 25.5.1834, død i august 1835.
Litterær produktion: Min historie om den ulykkelige skæbning som har forfulgt mig siden mit 6. aar og entil mit 38. aar som ieg nu er i mens ieg skriver dette. Til her velbaaren capitain Agerholm i Kiøbenhavn 1840; udgivet af Else Margrethe Ransy, Foreningen Danmarks Folkeminder, København 1978. Jfr. litteraturlisten s. 315.
- Kollerøds bror Anders*, se *Pedersen*, Anders. S. 69 124 166f 202f 206 214 236 271
- Kollerøds bror Peder*, se *Pedersen*, Peder. S. 214 236 271
- Kollerøds datter*, se *Olsen*, Anne Lisbeth. S. 161ff 165ff 171 173
- Kollerøds defensor* ved Højesteret, se *Høegh-Guldberg*, Ove Emmerich. S. 258
- Kollerøds far*, se *Olsen*, Peder. S. 1f 12f 18 21 24 27 30 62ff 66f 69 72 81 96 99ff 117 136
- Kollerøds mor*, se *Andersdatter*, Elisabeth. S. 1f 16 18 28 62 64 67f 81 112 161 166f 200f 271
- Kollerøds søster* i Hillerød, Inger Margrethe, se *Pedersdatter*, Inger Margrethe. S. 157ff 200 271
- Kollerøds søster* i København, Ingeborg, se *Pedersdatter*, Ingeborg. S. 117 130 183 186 271
- Kollerøds søster* Trine, se *Pedersdatter*, Bente Catrine. S. 67 201 271
- Kongen*, se *Frederik VI*. S. 86 200f
- Kristen Jyde*, se *Kristen Kusk*. S. 239
- Kristen Kusk*, Kagerup Overdrev, Mårums s., Holbo hrd., Frederiksborg amt. S. 239ff

- Muligvis = Jensen, Kristen; født omkr. 1799 i Esbønderup s.; søn af urmager Jens Jacobsen; nævnes 1834 som trainkusk, boende i Mårum; død uvist når. – Lægdsrulle for Mårum s. 1834.
- Kronprinsen*, se Christian, prins.
S. 221
- Kunsen*, Krestian, fejl for Knudsen, (Peder Kristian), se denne.
S. 204
- Krøistbærrig*, Kristianne Margrethe, se Creutzberg, Christiane Margrethe.
S. 125
- Kælsen*, Anders, se Kjeldsen, Anders.
S. 88
- Kærrolf*, se Kierulff, Christian Hansen.
S. 77
- König*, Carl F., hestehandler og traktør, Frederiksberg.
S. 163 186
Født omkr. 1800 i København; bor 1834 Frederiksberg Bredgade 16; er i 1845 gift med Elise Mathiesen (født omkr. 1804 i København); bor 1845 Frederiksberg Allégade 16; død uvist når. – Vejviser for København 1834 og 1845; Ft. for Frederiksberg 1845.
- Larsen*, assistent, Tugthussygehuset, København.
S. 224
Ikke identificeret.
- Larsen*, Lars, skomager og husmand, Ammenstrup, Helsing s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 100ff 140 151 153
Født omkr. 1794; er i 1834 gift med Maren Svendsdatter (født omkr. 1796) og har børnene Peder Larsen (født omkr. 1821), Niels Larsen (født omkr. 1824), og Jens Larsen (født omkr. 1824); død uvist når. – Ft. for Helsing s. 1834.
- Larsen*, Niels, husmand og arbejdsmand, Lillerød s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 236ff 243ff 264
Født omkr. 1780; er i 1834 gift med Marie Christensdatter (født omkr. 1796); 3.2.1836 inddømt til sygehuset (efter justitsråd, birke-dommer R. Knudsens skrivelse af 3.2.1836) til kur og pleje fra Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset; 10.3.1836 igen inddømt til sygehuset (efter skrivelse af 9.3.1836); død uvist når. – Ft. for Lillerød s. 1834; Protokol over Fanger i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 1835–40 s. 17 og 21.
- Larsen*, politibetjent, København.
S. 186
Ikke identificeret.
- Leerbech*, John Erik, politiadjutant, København, S. 194 222 229 231
Født 7.10.1805 i København; søn af kapellan i Stenmagle Rasmus L. og Birgitte Marie Svendsen; 1824 student; 1830 cand. jur.; 25.4.1832 kopist ved Københavns Politiret og Politiets øverste Forretninger, fungerende politiadjutant; 1841 vægterløjtnant; 1845 svensk medalje for berømlige Gärningar; 11.3.1851 inspektør ved det i Hertugdømmet Slesvig oprettede gendarmeri; 14.8.1858 afsked; død 28.3.1860 i Slesvig. – Litt.: A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati juris m.m. 1736–1936 III s. 45–46. Kbhvn. 1957.
- Leerbeik*, se Leerbech, John Erik.
S. 222
- Leerbæg*, se Leerbech, John Erik.
S. 229 231
- Leerbæk*, se Leerbech, John Erik.
S. 194 222
- Lendbærre*, Karl, se Lindberg, Carl Frederik.
S. 188
- Lene*, se Biegler, Amalie Helene.
S. 204ff 208
- Lile Johan*, hestehandler, Frederiksberg.
S. 184
Ikke identificeret.
- Lindberg*, Carl Frederik, ærlig slave, bødker, Stokhuset, København.
S. 188
Født i København omkr. 1801; er i 1839 gift; indkommen i Stokhuset 20.3.1839, dømt på livstid for tyveri (efter højesteretsdom af 13.3.1839); er da hjemmehørende i og har som sidste opholdssted København; beskrives som knapt 64½ tomme høj, er proportioneret af legemsbygning, har blå øjne, mørkt hår, har huller til ringe i begge ørene; 3.5.1839 til Kronborg; død uvist når. – Københavns Stokhus' slaverulle 1824–43 nr. 1212; Signalements Protocol for Københavns Fæstnings Stokhuus Aaret 1832–25.7.1849, stammr. ærlig slave 1212.
- Lise*, pige i Jørlunde Præstegård, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 16 25
Ikke identificeret.
- Lisse*, se Lise.
S. 16 25
- Louise*, stuepige hos justitsråd Rothe (se denne), hjørnet af Filosofgangen og Ny Vestergade (O. K. skriver Ny Kongensgade), København.
S. 35ff
Ikke identificeret.
- Lovig*, se Gersing, Ludvig.
S. 142 148
- Lund*, Christen, højesteretsassessor, kancelliråd, København.
S. 77ff
Født 18.3.1789 i Ribe; søn af rådmand og byfoged Jacob J. Lund; 1806 student; 1810 cand. jur.; 1812 chef for generalauditørens sekretariat; 20.9.1815 kancelliråd; 1826 etatsråd; 1840 deputeret i Rentekammeret og chef for kollegiets 2. sektion; 1841 konferensråd; 1844 ekstraord. assessor i Højesteret; død 25.6.1845 i København. – Litt.: A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati juris m.m. 1736–1936 III s. 86–87. Kbhvn. 1957.
- Lund*, Jøren, se Lund, Jørgen.
S. 154
- Lund*, Jørgen, København.
S. 154
Ikke identificeret.
- Lund*, kancelliråd, se Lund, Christen.
S. 78
- Lunvadt*, Peter, se Lundvald, Johan Peter.
S. 188
- Lundvald*, Johan Peter, fange i Rasphuset, København.
S. 188
Født omkr. 1816 i København; er 24.11.1837 fange i Københavns Rasphus, dømt (efter den kgl. Landsover- samt Københavns Stadsrets dom af 18.11.1837) til forbedringshuset for tyveri og hæleri til 4 år; er da ugift; kan læse og skrive, er frisk; beskrives som 62 tommer høj,

- har blå øjne, brunt hår, en del ledeskred på venstre ben, er middel af bygning; har levet ved stadens forsørgelse; død uvist når. – Protokol over Tugt-, Rasp- og Forbedringshusets Aarsfanger 1837 s. 73: 24.11.1837.
- Luveig*, se Gersing, Ludvig.
S. 145
- Luvig*, se Gersing, Ludvig.
S. 142 143ff 148
- Lynge*, Ole, Ole Kollerøds fætter, Lyngby, Kongens Lyngby s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 215
Muligvis = Kristensen, Ole, født omkr. 1795 i Lyngby; søn af Kristen Olsen; bor 1831 i København; er da i Kongens Stalde; død uvist når. – Lægdsrulle for Kongens Lyngby 1831 nr. 10.
- Margrehte*, se Jørgensdatter, Margrethe.
S. 106
- Margrethe*, se Jørgensdatter, Margrethe.
S. 101
- Maria*, kokkepige hos justitsråd Rothe (se denne), hjørnet af Filosofgangen og Ny Vestergade (O. K. skriver Ny Kongensgade), København.
S. 35
Ikke identificeret.
- Marie*, se Christiansdatter, Sidse Marie.
S. 167 174
- Marie*, gift med spisevært Strues; se Strues, Marie.
S. 60
- Marie Sophie Frederikke*, dronning.
S. 86
Født 28.10.1767 i Hanau; gift 31.7.1790 på Gottorp med kronprins Frederik (= Frederik VI, se denne); 13.3.1808 dronning; død 21.3.1852 på Amalienborg. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon XV s. 325–28.
- Mathiesen*, Anders, politibetjent, København.
S. 186
Født omkr. 1792; bor 1834 Lille Kongensgade 70, København; bor 1840 Holmensgade 183, 3. sal og er da gift med Ane Sophie Strøm (født omkr. 1794); død uvist når. – Vejviser for København 1834, 1840; Ft. for København 1840.
- Matissen*, se Mathiesen, Anders.
S. 186
- Michelsen*, Ferdinand, brændevinsbrænder, Frederikssund, Frederiksborg amt.
S. 184
Født omkr. 1793; er i 1834 gift med Bodil Oelsdatter (født omkr. 1793); død uvist når. – Ft. for Frederikssund 1834.
- Miiland*, se Miland, Christian.
S. 72ff
- Mikkelsen*, Wilhelm, gårdmand, Jørlunde by, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 19
Født omkr. 1788; i 1834 gift med Birte Nielsdatter (født omkr. 1799); død uvist når. – Ft. for Jørlunde s. 1834.
- Miland*, Christian, arrestforvarer, Hillerød, Frederiksborg amt.
S. 72ff 106(?) 131 132(?) 200(?)
Født omkr. 1782; er i 1834 gift med Jacobine Marie Jacobsen (født omkr. 1803) og bor da på Rådstuen, Hillerød; død uvist når. – Ft. for Hillerød 1834.
- Milans*, se Miland, Christian.
S. 131
- Monk*, Hans, se Munk, Hans.
S. 133 138
- Muldbierre*, Lars, se Muldbjerg, Lars Hansen.
S. 172
- Muldbjerg*, (Moenberg, Monberg), Lars, (Laurits), arrestant, skræder, Blåtårn, København.
S. 172.
Født omkr. 1805 i Monbjerg, Skanderborg amt; commun. i Blå Tårn 6.4.1834; 9.10.1835 dømt ved højesteretsdom til Forbedringshuset for betrageligt forhold og løsgængeri til 8 måneder og er da kommen fra stadens civile arrest; er da ugift, kan læse, er frisk, er katolsk; beskrives som 52½ tommer høj, har blå øjne, brunt hår, er bleg [?] og middelmådig af bygning; 11.10.1835 commun. i Domhuskapellet; 15.10.1836 dømt (ved politidirektørens skrivelse) til sygehuset til kur og pleje, er syg; død uvist når. – Domhuskapellets kirkebog 1834: communion; do. 1835: communion; Protokol over Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 1835–40 s. 6, s. 40.
- Munk*, Hans, Skælskør, Sorø amt.
S. 133f, 138
Ikke identificeret.
- Myg*, Lars Johansen, slave, arbejdskarl, bondekarl, Stokkhuset, København.
S. 73f
Født omkr. 1794 i Bodilsker s.; indkommen 1.8.1819 i Stokkhuset; dømt efter højesteretsdom til livstid for indbrud og tyveri; kagstrøgen; 2.8.1828 ærliggjort til nr. 590 fra uærlig nr. 59 (efter kgl. resolution af 23.7.1828); død 10.9.1835. – Københavns Stokhus' slaverulle 1824–43 nr. 59 uærlig slave; do. nr. 590, ærlig slave.
- Mækeilsen*, se Michelsen, Ferdinand.
S. 184
- Mætte*, se Christensdatter, Mette.
S. 188
- Møller*, August Paulsen, marskandiser, Gothersgade 334, København.
S. 53ff
Sandsynligvis = Møller, Bendt Paulsen; født omkr. 1773 i Sverige; død 30.3.1823 af krampeplag; boende da Gothersgade no. 334; begravet 3.4.1823; der er betalt 5 rd. for ligvogn, 5 rd. 1 sk. for jorden og til præsten. – Kirkebog for Trinitatis s., København 1823.
- Møller*, Bidof, se Møller, Christian Bidorf.
S. 194
- Møller*, Bidoff, se Møller, Christian Bidorf.
S. 198
- Møller*, Chrestine, (Christine), kaldet Pauline, datter af marskandiser, Gothersgade, København.
S. 53ff
Født før 17.3.1805; datter af marskandiser Bent Poulsen Møller (se Møller, Aug. Paulsen) og Ellen Jensdatter; døbt i Nicolaj Kirke 17.3.1805; konfirmeret i Trinitatis Kirke 1819; bor da i Laxegade; død uvist når. – Kirkebog for Trinitatis Kirke, København 1819: konfirmerede.
- Møller*, Christian Bidorf, arrestant, Blåtårn, København.
S. 194 198
Født omkr. 1796; indkommen i Rasphuset 1.7.1815; dømt til 3 år for tyveri (efter den kgl.

- Landsover- samt Hof- og Stadsretsdom af 27.6.1815); løsladt 16.7.1818; 7.2.1837 dømt til sygehuset til kur og pleje (politidirektørens skrivelse af 8.2.1837); er da syg; død uvist når. – Mandtal over Rasphusets Aarsfanger 1806–31 s. 30 nr. 971; Protokol over Fanger i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 1835–40 s. 49.
- Møller, Marie Dorothea**, enke efter marskandiser Bendt Paulsen Møller, Gothersgade, København. S. 54f 59f
Født uvist når; født Wilde; gift efter 1805 med marskandiser Bendt Paulsen Møller (se Møller, Aug. Paulsen); har 1823 stedbørnene: Jens Peter Møller, postskriver (født omkr. 1799), Christine (født omkr. 1804) (se denne) og Hanne Johanne (født omkr. 1810); agter 31.3.1823 at ansøge om bevilling til at hensidde i uskiftet bo med sine forannævnte stedbørn og ønsker boets effekter registrerede, vil være ansvarlig for boet; død uvist når. – Forsegings-Protocol 1822–23. Prot. 5 C. No. 1089. 1823, 31.3.
- Møsting, Johan Sigismund von**, gehejmestatsminister, Smallegade, Frederiksberg. S. 164
Født 2.11.1759 på Nygård, Damsholte s.; 1813 finansminister og chef for Rentekammeret; 1814 medlem af Gehejmestatsrådet; død 16.9.1843 på Frederiksberg. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon XVI s. 494–98.
- Neergaard**, se Neergaard, Jens Veibel. S. 271
- Neergaard, Jens Veibel**, krigskommissær, København. S. 18 31 72 78 126(?) 224f 232 271
Veterinær; født 3.7.1776 i Hårlev; 1809 overkrigskommissær; 1822 generalkrigskommissær; forfatter af en bog om retssagen mod Ole Kollerød, se litteraturlisten; død 23.1.1864 i Roskilde. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon XVI s. 550–53.
- Neiede, Jens Hansen**, (kaldet »Omgangs-Jens«), arrestant, Blåtårn, København. S. 172f
Født uvist når; 11.10.1835 communic. i Domhuskapellet Jens Hansen Neiede, Blåtårn; 19.3.1839 i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, dømt til sygehuset (efter justitsråd birkedommer ridder Knudsens requisition af 19.3.1839) til kur og pleje. Syg; 23.6.1839 dømt til sygehuset til kur og pleje, syg (efter Københavns amtsmand og Birks requisition af 22.6.1839); død uvist når. – Kirkebog for Domhuskapellet, København: Commun. 11.10.1835; Protokol over Fanger i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 1835–40 s. 107; do. s. 117.
- Nerrega[ard]**, se Nørregaard. S. 130
- Nessen**, se Nissen, Erich. S. 163
- Nick, Johan Martin**, fange, Kvæsthuset, København. S. 78ff
Født i København omkr. 1785; indkommet som løsgænger i Stokhuset 7.11.1805; dømt til livstid for tyveri; undvejet 19.5.1806; indbragt 13.6.1806; afleveret til Rasphuset 19.7.1806; død uvist når. – Slave-Protocol for Kiøbenhavn's Fæstning begyndt 1791–1826 nr. 1760.
- Niels, se Larsen, Niels. S. 238**
- Nielsdatter, Sidse**, Sidses tante, Birkerød s., Lynge-Kronborg hrd., Frederiksborg amt. S. 213f 221 264
Født omkr. 1778; er i 1834 gift med husmand og daglejer Jens Nielsen Bukkeballe (født omkr. 1763); død uvist når. – Ft. for Birkerød s. 1834.
- Nielsen, Andreas Christian**, skrædermester, Vognmagergade, København. S. 133
Født på Sjælland, uvist når; vandt 2.9.1823 borgerskab som skrædermester i lauet; ansat ved det borgerlige Infanteri; bor 1831 Vognmagergade 64, København; død uvist når. – Laugsprotokol for København 1820–24, 2.9.1823; Vejviser for København 1831.
- Nielsen, Chresten**, se Nielsen, Christen. S. 133
- Nielsen, Christen**, husmand, slagter, Sø-Torup, Bråby s., Ringsted hrd., Sorø amt. S. 133 138
Født omkr. 1790; er i 1834 gift med Maren Hansdatter (født omkr. 1797); død uvist når. – Ft. for Bråby s., Sø-Torup 1834.
- Nielsen, Christian**, i Slaveriet, København. S. 185
Født i København omkr. 1787; dømt ved Højesteret 5.11.1833 på livstid til streng bevogtning for tyveri; fritagen for kagstrygning, brændemærkning ved kgl. resolution af 13.12.1833; indkommen 24.12.1833 til Københavns Stokhus som frigiven ugift slave nr. 53; er i 1840 i Stokhuset som ugift slave; død uvist når. – Københavns Stokhus' slaverulle 1824–43 nr. 912; Ft. for København, Stokhuset 1840.
- Nielsen, Hans**, (Johan), skomager, inderste, oldermand, Øverød, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt. S. 199
Født omkr. 1790; er i 1834 og 1840 gift med Maren Jørgensdatter (født omkr. 1796); død uvist når. – Ft. for Søllerød s. 1834, 1840; litt.: J. Veibel Neergaard.
- Nielsen, Kristen**, se Nielsen, Christian. S. 185
- Nielsen, Lars**, bonde, Høveltsvang, Uggeløse s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt. S. 24f 27
Født omkr. 1765; nævnes 1801 som væver og »tørvesalg«; død uvist når. – Ft. for Uggeløse s. 1801.
- Nielsen, Lars**, skræder, Vassingerød, Uggeløse s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt. S. 73
Født omkr. 1802 i Slagslunde; er i 1845 gift med Inger Nielsdatter (født omkr. 1811 i Uggeløse s.); død uvist når. – Ft. for Uggeløse s. 1845.
- Nielsen, Peder**, Helsing by, Helsing s., Holbo hrd., Frederiksborg amt. S. 107
Muligvis født omkr. 1777; søn af Dorthe Gerstendatter (født omkr. 1750, gift 2. gang med Peder Hansen (født omkr. 1761) bonde og gårdbeoer); er i 1801 gewerben soldat; død uvist når. – Ft. for Helsing s. 1801.
- Nielsen, Peter**, arrestant, Blåtårn, København. S. 196
Født omkr. 1811 i København; inddømt til Forbedringshuset for lediggang til 2 år (ved højesteretsdom af 17.4.1837); nævnes 28.4.1837

- som 63½ tomme høj, har brune øjne. blondt hår, er middel af bygning, er ugift, kan læse, er frisk; commun. i Domhuskapellet 8.10.1837; død uvist når. – Protokol over Fanger i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 1835–40 s. 57; Kirkebog for Domhuskapellet 8.10.1837: commun.
- Nielsen*, politibetjent, Politikammeret, København. S. 69f
Muligvis = P. Nielsen; født uvist når; bor 1834 Christianshavns lille Torvegade 127; død uvist når. – Vejviser for København 1834.
- Nielssen*, skrædermester, se Nielsen, Andreas Christian. S. 133.
- Nik*, Johan, se Nick, Johan Martin. S. 78ff
- Nissen*, Erich, urtekræmmer, Nyhavn, København. S. 163
Født omkr. 1802; er i 1834 gift med Maren Nissen (født omkr. 1803) og har børnene: Marie Louise Nissen (født omkr. 1829), Regine Magdalene Nissen (født omkr. 1831) og Nicolai Carl Nissen (født omkr. 1833); bor da Nyhavn 27, 2. sal; bor 1845 samme sted under adressen Nissen & Co. Handelshus; død uvist når. – Ft. for København 1834; Vejviser for København 1834 og 1845.
- Normand*, se Normann, Carl Frederik. S. 258
- Normann*, Carl Frederik, assessor, retslærd, København. S. 258
Født 24.6.1798 i København; 1830 assessor i Landsover- samt Hof- og Stadsretten; død 27.4.1856 i København. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon XVII s. 254–55.
- Nyerup*, Jens Jensen, forbedringshusfange, København. S. 78f
Født omkr. 1797; indkommen 4.8.1825 i Rasp-huset, dømt for tyveri til 3 år (efter overretsdøm af 2.8.1825); løsladt 4.8.1828; død uvist når. – Mandtal over Rasphusets Aarsfanger 1806–31 nr. 1 nr. 730.
- Næe*, Jens Hansen, se Neiede, Jens Hansen. S. 172f
- Næregaar*, se Neergaard, Jens Veibel. S. 232
- Nærgaar*, se Neergaard, Jens Veibel. S. 225
- Nørregaar*, se Nørregaard. S. 81
- Nørregaard*, mester, Kvæsthuset, København. S. 81 117 129f
Muligvis = N. P. Nørregaard, dugmager; født uvist når; bor 1834 Norgesgade 203; død uvist når. – Vejviser for København 1834.
- Oldermanden i Øverød*, se Nielsen, Hans, (også kaldet Hans Skomager). S. 199
- Ole Tyv* = Ole Kollerød. S. 21 99f 107 139 200
- Ole Sciansky*, madam, se Ollschansky, madam. S. 65
- Ollschansky*, Friderich, møller, Nybroes Mølle, Vesterbro, København. S. 40 64f 83 88 94 118ff 125
Født omkr. 1766 i Mähren; 6.2.1807 vundet borgerskab som farvemester og boede da Anthonistræde 328, Købmager Kvarter; 28.12.1808 er »her udi Raadstuen fremkommen . . . borgerskab som Farvemester . . . hvilket sit vundne Borgerskab han nu forandrede for Møller, i Følge Rescript af 21.de Oct. d.A. blev indtegnet, saa at han sin Næring og Biering med lige Privilegier og Friheder, som andre hans Medborgere Møllere i Lauget her i staden kan søge og nyde«; bor 1823 Vesterbro 47; bor 1845 L. Kannikestræde 35 kælderens, som fhv. farver- og møllermester, lever af at udleje fruentimmerklæder, er katolsk, gift med Inger Olsen (født omkr. 1796) og har børnene: Carl (født omkr. 1833), Josephine Sara (født omkr. 1836) og Frantz Valdemar (født omkr. 1839); død 11.4.1845 af alderdom; begravet 17.4.1845 fra katolsk Kirke, gravsted no. 11. – Bilag til Borgerskabsbrev som farver; bilag til Borgerskabsbrev som møller; Vejviser for København 1823; Ft. for København 1845; Begravelsesprotokol 1845 no. 594.
- Ollschansky*, madam, gift med Friderich Ollschansky, se denne. S. 40 64f 83 88 118f 122
Ikke identificeret.
- Olsdatter*, Ane Marie, gift med aftægtsmand Niels Jensen, St. Lyngby, Lille Lyngby s., Strø hrd., Frederiksborg amt. S. 264
Født omkr. 1772; er i 1834 gift med husmand og daglejer Niels Jensen; død uvist når. – Ft. for Lille Lyngby s., St. Lyngby 1834.
- Olsen*, Anna eller Anne, jomfru, København. S. 96ff 113ff 122f 125
Ikke identificeret.
- Olsen*, Anne Lisbeth, Ole Kollerøds og Sidse Marie Christiansdatters (se disse) datter, Karlebo s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt. S. 161ff 165ff 171 173
Født 26.4.1834 i Karlebo s., hjemmedøbt 1.5.1834; dåben stadfæstet i kirken 25.5.1834; forældre: Sidse Marie Christiansen, tjenende på Karlebo Overdrev; faddere: Indsiddet på Hillerød Overdrev Anders Peder Johansens hustru, pige Anne Lisbeth Nielsen, sadelmager Nehr[?], husmand Niels Bjørn (se denne) og Lars Mortensen fra Hillerød og Karlebo Overdrev; som barnefader anmeldt Ole Pedersen, indsiddet på Karlebo Overdrev; død omkr. 1835 i København. – Kirkebog for Karlebo s. 1834: fødte.
- Olsen*, madam, pensionist, Frederiksborg Slot, Frederiksborg Slotsogn, Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt. S. 130ff
Født uvist når; antagelig gift med husgerådskarl på Frederiksborg Slot Lars Olsen E(d)swold (født omkr. 1760, død 3.7.1822 i Hillerød, begravet 8.7.1822 i Hillerød); hun har i april 1830 ansøgt om »et lidet gratiale til sin pension« og er anbefalet af slotspræst Sølling (se denne); død uvist når. – Kirkebog for Hillerød 1822: døde; brev fra 1815, 1822 og april 1830 i Frederiksborg Slots Slotsforvalterarkiv iflg. oplysning fra slotsforvalter K. H. Lindhardt 1978.
- Olsen*, madams datter, kømandspige, Hillerød, Frederiksborg amt. S. 130ff
Sandsynligvis = Mariane Lovise Esvald; født omkr. 1805; er i 1834 ugift, tjenestepige hos

- cancellirådsenke Georgine Dorthe Rattenburg, Badstuen, Hillerød (født omkr. 1782); død uvist når. – Ft. for Frederiksborg Slotss. 1834.
- Olsen, Ole*, fange, Kvæsthuset, København.
S. 78 81 83ff 98
Ikke identificeret.
- Olsen, Oles far*, gårdmand ved Ringsted.
S. 83f 98
Ikke identificeret.
- Olsen, Peder, Ole Kollerøds far*, skræder og musiker, Kollerød, Lyngø s., Lyngø-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 1f 12f 18 21 24 27 30 62ff 66f 69 72 81 96 99ff 117 136
Født omkr. 1779; i 1801 landsoldat, skræder, gift med Lisbeth Andersdatter (se denne); død uvist når. – Ft. for Lyngø s. 1801.
- Olsen, Peter Andreas*, fange, København.
S. 114f
Født omkr. 1800; 30.9.1823 dømt til 3 år for tyveri efter kgl. Lands-Overretts-, Hof- og Stadsretsdom; indkommet i Rasphuset 2.10.1823; udbrød fra tugthuset 30.6.1825 i forening dessaml. årsfange Henrich Tobias Andersen »og blev førstnævnte pågreben og dagen efter igjen indbragt«; commun. i Blå Tårn 23.3.1826; løsladt 2.20.1826; sød uvist når. – Mandtal over Rasphusets Aarsfanger 1806–31, nr. 1, s. 44 nr. 625; Kirkebog for Domhuskappellet 23.3.1826 (Skærtorsdag); Commun.
- Olsen*, vagtmester, Politiarresten, København.
S. 189ff 194 229f
Muligvis = Jørgen Olsen; født omkr. 1781 i Køge; er i 1834 og 1836 opsigtsbetjent og bor Compagnistræde 57; er i 1845 gift med Jørgine Henrichsen (født omkr. 1782 i Norge), bor Compagnistræde 57 stuen og kaldes gadekommissær; død uvist når. – Vejviser for København 1834, 1836; Ft. for København 1845.
- Omgangsjens*, se Neiede, Jens Hansen.
S. 172f
- Osten*, fon, se Osten, Jan David von.
S. 154
- Osten, Jan David von*, assessor, København.
S. 154 166 194 229ff
Født 10.11.1793 i København; søn af premierløjtnant, senere kaptajn i Sætetaten Jan David v. O.; 1811 student; 1818 cand. jur.; 1820 kopist i Københavns Politiret; 1828 4. assessor i Københavns Politiret; 1836 3. assessor do.; 1840 justitsråd; 1845 vicepolitidirektør i København; 1847 etatsråd; 1864 afsked; 1868 konferensråd; død 1.12.1869. – Litt.: A. Falk-Jensen og H. Hjort-Nielsen: Candidati juris m.m. 1736–1936 III s. 298, Kbhvn. 1957.
- Peder, Ole Kollerøds tilnavn på Gothers Mølle*.
S. 34 42
- Peder, karl*, Blåtårn, København.
S. 196f 199 224f 233f 246
Ikke nærmere identificeret. Jfr. Hans Ellekilde: Mordet på Nymølle (i Søllerød Bogen 1959 s. 290); Karlen hos arrestforvarer J. H. Marqvart i Blå Tårn Peder Nielsen af Herringløse, Hvedstrup s., Sømme hrd., Københavns amt.
- Pedersdatter, Bente* Catrine, Ole Kollerøds søster, Hillerød, Frederiksborg amt.
S. 67 201 271
Født 8.4.1816 i Lyngø s.; datter af husmand og skræder Peder Olsen og Lisbeth Andersdatter af Lyngø Mark (se disse); hjemmedøbt 9.4.1816; i kirken 1. søndag efter Trinit. 16.6.1816; frembåren af enkemadame Cecilie Maria Reich[?] på Vassingørød ved Lyngø; faddere: gårdmænd Jacob Nielsen, Andreas Mathisen, Bertel Andersen af Lyngø, Hans Jensen af Lyngø Overdrev; død uvist når. – Kirkebog for Lyngø s. 1816: fødte.
- Pedersdatter, Ingeborg*, Ole Kollerøds ældste søster, gift med vægter, København.
S. 117 130 183 186 271
Født 9.6.1805; d. 24–8 førtes til kirke skræder Peder Olsen af Lyngøes datter og hustru Lisbeth Andersdatters datter Ingeborg, født og hjemmedøbt 9. juni, båren af lægdsmand Frits Nielsens kone i Lyngø. Faddere vare samme Niels Nielsen, Andreas Matthiesens og Lars Nielsens koner i Lyngø. Død uvist når. – Kirkebog for Lyngø s. 1805.
- Pedersdatter, Inger Margrethe*, Ole Kollerøds søster, gift med vægter i Hillerød, Peter Johansen.
S. 157ff 163 200 271
Født 3.9.1810; Den 10. oktbr. dom. XVII p. Trin. ført til kirke hmd. på Lyngø Overdrev Peder Olsens og hustru Lisbeth Andersdatters d. 3. sept., født, 5. ejusd. hjemmedøbt datter, nemlig Inger Margrethe, frembåren af gmd. Andreas Mathiasens hustru. Fadderne: gårdmændene Andreas Mathiasen, Jacob Nielsen, Henrich Hansen og hmd. Anders Nielsen, alle af Lyngø; død uvist når. – Kirkebog for Lyngø s. 1810.
- Pedersen, Anders*, væver, Ole Kollerøds bror, Nyboder, København og Bregnerød, Farum s., Ølstykke hrd., Frederiksborg amt.
S. 69 124 166f 202f 206 214 236 271
Født omkr. 1808; er i 1840 gift med Inger Hansdatter (født omkr. 1809) og har datteren Christiane Andersdatter (født omkr. 1835); hos dem bor Jens Pedersen, inderste, almisselem (født omkr. 1775) og dennes kone, Birthe Pedersdatter (født omkr. 1775); død uvist når. – Ft. for Farum s. 1840.
- Pedersen, Jakob*, se Petersen, Jacob.
S. 194
- Pedersen, Jørgen*, gårdmand, Annisse s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 100f 141
Født omkr. 1767; er 1801 fæste-selvejer, bonde og gift med Karen Nielsdatter (født omkr. 1772); død uvist når. – Ft. for Annisse s. 1801.
- Pedersen, Kresten*, se Pedersen, Kristen.
S. 203
- Pedersen, Kristen*, gårdmand, Herstedvester s., Smørum hrd., Københavns amt.
S. 174 176 181 183 185 188 200 203
Født ca. 1767; jordbruger, g. m. Pernille Christensdatter (født omkr. 1775). Børn: Mette Christensdatter (se denne) (født omkr. 1813), Lars Christensen (født omkr. 1816), Peder Christensen (født omkr. 1819). – Ft. for Herstedvester s. 1834.
- Pedersen, Lars*, kusk, Nymølle, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 203ff 208ff 211 215 219f 264
Født omkr. 1792; er i 1834 ugift; myrdet 12.6.1837 på Nymølle. – Ft. for Søllerød s. 1834.
- Pedersen, Ole*, se Kollerød, Ole Pedersen. Jfr. litteraturlisten.
- Pedersen, Peder*, Ole Kollerøds bror, karl på Bregnerød Kro, Farum s., Ølstykke hrd., Frederiksborg amt.
S. 214 236 271

- Født omkr. 1813; er i 1834 ugift og tjener på Bregnerød Kro hos kromand og gæstgiver Johannes Lind (født omkr. 1782); død uvist når. – Ft. for Farum s. 1834.
- Pedersen, Toorpen*, se *Pedersen, Torben*.
S. 215
- Pedersen, Torben*, arbejdsmand, Slangerup s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 206 215
Født omkr. 1789; er i 1834 gift med Ane Margrete Jensdatter (født omkr. 1785); død uvist når. – Ft. for Slangerup s. 1834.
- Peer*, se *Per*.
S. 19f
- Peer*, se *Peter*.
S. 4ff 12
- Peltseskrædderen*, se *Iversen, Søren*.
S. 238ff 245f 264
- Per*, karl i Jørlunde by, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 191f
Ikke identificeret.
- Peter*, dreng hos Niels Schindler, Jørlunde by, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 4ff 12
Muligvis = Peder Christensen; født 16.12.1798 i Jørlunde; søn af husmand Christen Pedersen, Jørlunde; konfirmeret i Jørlunde 1814, med vidnesbyrd: Kundskaber og opførsel god; død uvist når. – Kirkebog for Jørlunde s. 1814: konfirmerede.
eller:
= Peder Rasmussen; født i Lystrup 23.6.1798; Søn af husmand Rasmus Pedersen, Lystrup; konfirmeret i Jørlunde 1814, med vidnesbyrd: Opførsel og kundskaber temmelig god; død uvist når. – Kirkebog for Jørlunde s. 1814: konfirmerede.
- Petersen, Jacob*, arrestant, Blåtårn, København.
S. 194 196
Født omkr. 1817 i Allerslev, Roskilde amt; er 8.8.1836 tjenestedreng, dømt til Forbedringshuset (ved Ledreborg Birke-Extraretsdom af 1.8.1836) for tyveri til 2 år; er ugift, kan læse, er frisk, 62½ tomme høj, har blå øjne, blondt hår, er middel af bygning; død uvist når. –
- Protokol over fanger i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 1835–40; s. 36.
- Petersen*, opsynsmand, Kvæsthuset, København.
S. 79
Muligvis = Mads Pedersen (R. Petersen); født omkr. 1797 i Gørløse s.; bor 1834 Hummergade 236 og er da opsigtsbetjent; bor 1845 Åbenrå 236 1. sal, er da vægter og gift med Marie Nielsdatter (født omkr. 1796 i Slagslunde); død uvist når. – Vejviser for København 1834, 1845; Ft. for København 1845.
- Piper*, Dan Ludvig August, bagermester, Klareboderne, København.
S. 122
Født omkr. 1785 i Bergen; bor 1829 og 1845 Klareboderne 9, stuen.; er gift med Anna Dorthea Widscens (født omkr. 1802 i København); død uvist når. – Vejviser for København 1829; Ft. for København 1845.
- Pipper*, se *Piper*, Dan Ludvig August.
S. 122
- Poellinne*, se *Møller, Chrestine*.
S. 55
- Præsten i Jørlunde*, se hhv. *Sølling, P.*, og *Jensen, Johs*.
S. 12ff 15ff 24ff 69 82 97 108 109 117 141
- Raben*, Hanne, se *Raben, Johanne Elisabeth*.
S. 187
- Raben, Johanne Elisabeth*, fange i Blåtårn, København.
S. 187
Født omkr. 1804 i København; 13.1.1836 fange i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, idømt til sygehuset (efter justitsråd, birkedommer, ridder Knudsens requisition af 12.1.1836) til kur og pleje, er syg; beskrives som temmelig høj; 21.1.1837 også i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, idømt Tugthuset (af Højesteretsdom af 6.1.1837) for tyveri, til livstid, er ugift, kan læse, er syg; beskrives som 59½ tomme høj med blå øjne, blondt hår og er middel af bygning; død 9.10.1858, boede da Nørrebro 16. – Protokol over Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 1835–40 s. 5, s. 15; Begravelsesprotokol for København 1858 nr. 2161.
- Ramløse, Jens Frederiksen*, ærlig slave, Stokhuset, København.
S. 120ff
Født omkr. 1804 i Ramløse, Frederiksborg amt; 19.11.1830 indkommen i Stokhuset som løsladt ugift rasphusfange; dømt på livstid for tyveri (efter Cronborgs Distrikts Extraretsdom); i 1840 i Stokhuset som ugift slave; løsladt 4.8.1843; død uvist når. – Københavns Stokhus' slaverulle 1824–43 nr. 730, ærlig slave; Ft. for København, Stokhuset 1840.
- Ramløse, Jens Frederiksen*, se *Ramløse, Jens Frederiksen*.
S. 120ff
- Rasmussen*, se *Rasmussen*.
S. 190
- Rasmussen*, marketender, Politiarresten, København.
S. 190 229f
Muligvis = A. Rasmussen; marketender; født uvist når; bor 1831 Christianshavns St. Kongensgade 83; bor 1837 Christianshavns St. Strandgade 42; død uvist når. – Vejviser for København 1831, 1837.
- Rode*, se *Rothe, Andreas Bjørn*.
S. 35
- Rost, Johan Frederik*, politilæge, København.
S. 188ff 230
Født omkr. 1782; bor 1834 Studiestræde 95; bor 1836 og 1840 Badstuestræde 126; død 13.11.1843 i Frue s. fra Frederiks Hospital. – Vejviser for København 1834, 1836, 1840; begravelsesprotokol for København 1843 nr. 1441; litt.: 100 Aars Dødsfald III s. 929.
- Rothe, Andreas Bjørn*, justitsråd, assessor, Ny Vestergade 213, København.
S. 35
Født 2.11.1762; 1782 cand. jur.; 1788 assessor i Hof- og Stadsretten; gift med Georgia Hinchelly; 1803 justitsråd; 1809 deputeret i Slesv.-Holst. Kancelli; 1809 etatsråd; bor 1820 Nye Vestergade 213 som konferentsråd og deputeret i det Slesvig-holstenske-lauenborgske Cancelli, R. af Dbg.; død 22.8.1840. – Vejviser for København 1820; litt.: Dansk biografisk Leksikon XX s. 214–15.
- Røst*, læge, se *Rost, Johan Frederik*.
S. 188ff 230
- Schindler, David Christian*, Jørlunde by, Jørlunde

- s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 3ff 19 25
Født omkr. 1788; søn af Niels Schindler (se denne), bonde og gårdbeoer, og Elsebeth Larsdatter; død april 1821. – Ft. for Jørlunde s. 1801.
- Schindler*, mutter, jfr. Schindler, Niels.
S. 4ff 8f
- Schindler*, Niels, gårdbeoer, Jørlunde by, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 3ff 8f 12 97
Født omkr. 1745; er i 1801 gift med Elsebeth Larsdatter (født omkr. 1763); død uvist når. – Ft. for Jørlunde s. 1801.
- Schmidt*, C. E., møllerenke, Gothersmølle, København.
S. 24 33 63 82
Født uvist når; bor 1829 og 1834 på Gothersmøllen, Nørrevold 253; død uvist når. – Vejviser for København 1829, 1834.
- Schumacher*, Cicilia Maria Elisabeth, etatsrådinde, Frydenlund, Vedbæk s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 155ff
Født 27.5.1765 i København; født Bagge; gift 19.2.1813 med læge og botaniker Heinrich Christian Friedrich Schumacher; 1813 til Frydenlund; død 5.5.1848 i København. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon XXI s. 432–33.
- Sciasky*, Ole, se Ollschansky.
S. 64
- Sgerris*, Jens Larsen, se Skierris, Jens Larsen.
S. 196ff 199
- Shmit*, se Schmidt, C. E.
S. 24 33 82
- Siasky*, Ole (von), se Ollschansky.
S. 88 118 125
- Sidse*, se Christiansdatter, Sidse Marie.
S. 176 181 183ff 194ff 197f 199f 203ff 212ff 221 228
- Sidse* broder, se Christiansen, Gotfred.
S. 164
- Sidse* søster, se Christiansdatter, Karen.
S. 214
- Sidse* tante, se Nielsdatter, Sidse.
S. 213f 221
- Sidse Marie*, se Christiansdatter, Sidse Marie.
S. 174 188 190f
- Siomager*, se Schumacher, Cicilia Maria Elisabeth.
S. 155
- Sise*, se Christiansdatter, Sidse Marie
S. 156ff
- Sise Maria*, se Christiansdatter, Sidse Marie.
S. 155
- Sisse*, se Christiansdatter, Sidse Marie.
S. 156
- Skendler*, Neils, se Schindler, Niels.
S. 3
- Skentler*, David, se Schindler, David.
S. 3ff
- Skierris*, (Skjerrild); Jens Larsen, arrestant, Blå-tårn, København.
S. 196ff 199
Født på Falster uvist når; 24.9.1834 arresteret; 31.10.1835 sidder han i 4 d. C.B. i stadens civile arresthus; 9.10.1836 kommunikeret i Domhuskappellet; død uvist når. – Liste over de Arrestanter og Arrestantinder, som den 31te October 1835 befandtes under Bevogtning i Stadens civile Arresthuus, No. 25; Kirkebog for Domhuskappellet 1836: Commun. [her kaldet Skjerrild].
- Skindlers*, se Schindler, Niels.
S. 97
- Skiollager*, Niels Hansen, se Skjoldager, Niels Hansen.
S. 33f 39 62
- Skjoldager*, Niels Hansen, ældstedreng på Gothersmølle 1821, senere skolelærer, Tårnbæk s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 33f 39 62
Født i Vesterlinnet 19.11.1803; søn af lærer i Gram Hans Christian Nielsen S. og Karen Nicolaisen; 1825 lærer i Tårnbæk; privat 1830; 5.8.1839 i Kongens Lyngby; udgivet »Praktisk Regnebog for Almueskolen«; død 17.10.1870. – Litt.: Anders Petersen: Den jonstrupske Stat. København 1884 s. 303/1285.
- Skolelærersøn*, Jørlunde by, Jørlunde s. Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 5
Sandsynligvis søn af Hans Christian Brøns, (se denne). Ikke nærmere identificeret.
- Skollærersøn*, se skolelærersøn.
S. 5
- Skools*, Ole, se Skols, Ole.
S. 112
- Skols*, Ole, karl i Tulstrup[?], Græsted s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 110ff
Muligvis = Ole Sørensen; født omkr. 1806 i Tulstrup; søn af Niels Sørensen, Tulstrup; er 1828 ved Kystmilitsen; død uvist når. – Lægdsrulle for Græsted s. 1828, nr. 37.
- Slagter*, Chresten, se Nielsen, Christen.
S. 138
- Smidt*, Peter, tyv, København.
S. 128f
Ikke identificeret.
- Soelberg*, Boel Kirstine, gift med brændevinsmand, København.
S. 83f
Født omkr. 1767; bor 1825, 1834, 1840 og 1841 Vestergade 56 som brændevinsbrænderenke; død 12.5.1841 af alderdom. – Vejviser for København 1825, 1834 og 1840; Begravelsesprotokol for København 1841 nr. 689.
- Solbære*, se Soelberg, Boel Kirstine.
S. 84
- Spandet*, Niels Møller, dommer og politiker, København.
S. 122
Født 11.2.1799 på Alrø; 1811 cand. jur.; 1820–22 tjeneste i Københavns Politiret; 1820–58 assessor i Landsoverretten; død 9.11.1858 i København. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon XXII s. 326–28.
- Stine*, pige på Gothersmølle, København.
S. 35f 62f
Ikke identificeret.
- Stinne*, se Stine.
S. 35f 62f
- Stokmesteren*, Stokhuset, København.
S. 249ff 255ff 262
Muligvis = Anders Lystrup; født omkr. 1800 i Lystrup, Vejle amt; bor 1840 på Stokhuset og er gift med Christiane Lystrup; er 1845 const.

- stokmester på Stokkhuset og enkemand; død uvist når. – Ft. for København, Stokkhuset 1840, 1845.
- Struds*, se *Strues*, Christen Hendrichsen.
S. 60
- Strues*, ChristenHendricsen, spisevært, staldkarl i de kgl. stalde, København.
S. 51 60
Født 1794 i Jylland; før 10.3.1823 tjent advokat Treschow; antaget i den kgl. Staldetat 10.3.1823; er i 1825 gift, har tjent 1 år og har i løn 80 + tillæg 20 [rd. ?]; er »til opvartning med skoleheste«; er 1828 værtshusholder og bor Farvergade 142; død uvist når. – Vejviser for København 1828; litt.: Den Kgl. Staldetat 1753–1825. Personalet og Hestene. Designation over Hans Kgl. Majestæts Staldofficerer og Betjente. Anno 1825 nr. 16, i det lange Livree. Til Opsyn med Skoleheste.
- Strues*, Marie, gift med spisevært Christen Hendrichsen *Strues*, se denne.
S. 51 60
Ikke nærmere identificeret.
- Strøe*, Niels, slave, København.
S. 73f
Ikke identificeret.
- Svendsen*, Paul, arrestant, Blåtårn, København.
S. 233ff 246
Født omkr. 1807 i Jonstrupvang, Københavns amt; dømt 3.2.1842 ved Højesteret for uhjernet besiddelse af stjålne koster til 2 år i Forbedringshuset; er 9.2.1842 tjenestekarl, hjemhørende i Glostrup s., afgivet fra Roskilde Arrest; er ugift, kan læse, er frisk, er 60½ tomme høj, har blå øjne, blondt hår, er middel af bygning; død uvist når. – Protokol over Fanger i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset 1840–44 s. 58.
- Svensen*, Paul, se *Svendsen*, Paul.
S. 233ff
- Sverig*, Peder, Bregnerød[?], Farum s., Ølstykke hrd., Frederiksberg amt.
S. 214
Ikke identificeret; se J. Veibel Neergaard s. 37.
- Sverrig*, Jonas Gustav Holmgreen, smedsvend, København.
S. 116
- Født omkr. 1787 i Sverige; 29.5.1820 dømt for tyveri til 2 år til forbedringshusarbejde, er da smedsvend; 1824 inddømt for atterteret tyveri hos Kapt. Kaas på Kongens Nytorv til Rasphuset i 4 år (og var da i sag med Anders Aug., der fik 18 mdr.); havde da tilforn erholdt 4 måneders forbedringshusarbejde; løsladt 14.8.1826; død uvist når. – Københavns Politi. Protokol over straffede personer 1820–28 A–K: No. 175.
- Svoovstikkerdrengen*, se *Gersing*, Ludvig.
S. 141
- Sværie*, Peder, se *Sverig*, Peder.
S. 214
- Svøborre*, se *Søeborg*.
S. 130
- Søeborg*, har »Solens« i Borgergade, København.
S. 130
Sandsynligvis = Peter Søeborg; født omkr. 1774 på Frederiksberg; 29.3.1816 vundet borgerskab som billardholder (efter Uhrh. af 26. marts); død uvist når. – Borgerskabsprotokol for København 2.1.1805 – 28.12.1819.
- Sølleng*, se *Sølling*, Peter.
S. 15.
- Sølling*, Peter, sognepræst i Jørlunde sogn, Lynge – Frederiksberg hrd., Frederiksberg amt.
S. 12ff
Født 7.9. (eller 14.9.) 1766 i Thorstrup; 14.11.1800 til Jørlunde; 7.12.1817 til Frederiksberg; død 26.3.1839. – Ft. for Jørlunde s. 1801; litt.: S. V. Wiberg: Personalhistoriske, statistiske og genealogiske Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie I s. 393/31, s. 644/16. Kbhvn. 1959.
- Sørensen*, Christian, tyv, København.
S. 114f
Ikke identificeret.
- Sørsen*, se *Sørensen*, Christian.
S. 115
- Taralsen*, Ole, se *Tharaldsen*, Ole.
S. 53
- Tarelsen*, Ole, se *Tharaldsen*, Ole.
S. 188 239f
- Tedis*, se *Tetens*, Peter Jacobsen.
S. 252 264
- Tetens*, Peter Jacobsen, assessor, København.
S. 252 264
- Født 12.8.1797 i Viborg; søn af konrektor, ejer af Asmind Kloster, landvæsenkommisær Jacob T.; 1814 student; 1817 cand. jur.; 1828 surnumerær assessor i Landsøver- samt Hof- og Stadsretten; 1829 virkelig assessor; 1831–42 præses i inkvisitionskomm.; 1840 justitsråd; 1845 assessor i Højesteret; 1845 amtmand over Københavns amt; 1850 stiftamtmand over Sjællands Stift; 1854 kammerherre; død 9.10.1859 i København. – Litt.: A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: Candidati juris m.m. 1736–1936, IV s. 202. Kbhvn. 1958.
- Tharaldsen*, Ole, lommetyv, kaldet Mestertyven, København.
S. 53 188 239f
Født i Kbhvn. omkr. 1795; dømt for betleri 15.12.1820; er politiet bekendt nok; 27.3.1823 kommun. i Domhuskapellet; 10.12.1835 i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset; inddømt til sygehuset (efter politidirektørens skrivelse af 11.12.1835) til kur og pleje; død uvist når. – Kirkebog for Domhuskapellet 1823: kommun.; Protokol over fanger i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset, 1835–40 s. 13; Københavns Politi: Protokol over straffede Personer 1820–28 nr. 206.
- Thorn*, John, justitssergeant, Stokkhuset, København.
S. 249ff 255
Født omkr. 1798 i Århus; 1825 justitssergeant, Lutheraner, ugift, har ingen børn; 11.8.1831 tilgået Stokkhuset; død 4.8.1838. – Hærens Arkiv, Stokhus-Stamliste fra 1/1, 1825.
- Tohren*, se *Thorn*, John.
S. 250ff 255
- Torpen*, se *Pedersen*, Torben.
S. 206
- Trinne*, se *Pedersdatter*, Bente Catrine.
S. 201
- Tømmer-Leene*, se *Biegler*, Helene Amalie.
S. 168
- Tømmer-Leenne*, se *Biegler*, Helene Amalie.
S. 96f 113 155 164 169
- Tømmer-Leennes søn*, Kongens Lyngby, Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 96
Ikke identificeret; se J. Veibel Neergaard, s. 238.

Tømmer-Lene, se Bigler, Helene Amalie.

S. 96 97 113 155 164 168 168f 174 175 183 185f 203ff 220 264

Ubberud, Ole, se Ubberup, Ole Hansen.

S. 232f

Ubberup, Ole Hansen, arrestant, Blåtårn.

S. 232f

Født uvist når; arresteret 31.1.1835; sidder i 4 G No. 5 i Stadens civile Arresthus 9.5.1835; commun. 8.10.1837 i Frederiksholms Arresthus; død uvist når. – Liste over de Arresteranter og Arrestantinder, som d. 9^e May 1835 befandt under Bevogtning i Stadens civile Arresthus No. 12; Kirkebog for Domhuskapellet 1837; commun.

Valhgreenn, August, svensk baron.

S. 188

Kan ikke identificeres. Sml. C. P. Rothe: Den saa kaldede svenske Robinson eller Gustav Landkrons, en Svensk Herremands forunderlige Livs- og selsomme Levnets-Beskrivelse i Danskten overdragen. København 1743.

Vilhelm, se Mikkelsen, Wilhelm.

S. 19

Vilhelmine Maria, se Vilhelmine Marie.

S. 86

Vilhelmine Marie, prinsesse, København.

S. 86

Født 18.1.1808 i Kiel; datter af Frederik VI (se denne) og Marie af Hessen (se Marie Sophie Frederikke); gift 1. g. 1.11.1828 i København med prins Frederik (VII); ægteskabet opløst 1827; gift 2. g. 19.5.1838 med hertug Carl af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg; død 30.5.1891 på Glücksborg. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon XXV s. 594–95.

Visby, Carl Holger, præst, København.

S. 218 229 254 258f 271(?)

Født 30.3.1801 i Helsingør; 1826 præst ved Domhuskapellet på Christianshavn og Fangetårnet i Citadellet; 1830 resid. kapellan ved Vor Frelsers Kirke; død 10.3.1871 i St. Heddinge. – Litt.: Dansk biografisk Leksikon XXVI s. 155–57.

Visedigter, se Behrendt; litteraturlisten.

S. 18 31 72 78 126(?)

Voigt, Jacob Henrich, tyv, København.

S. 114f

Født omkr. 1801 i Tyskland; 13.10.1827 indkommen i Rasphuset; dømt ved den kgl. Lands-over-, Hof- og Stadsret for tyveri til 3 år;

løsladt 13.10.1830; død uvist når. – Protokol over Aarsfanger i Rasphuset 1827.

Volv, »en jøde i Hillerød«, Frederiksborg amt.

S. 161 201

Ikke identificeret.

Vorm, se Worm, Peter.

S. 31 228

Worm, (Peter), Petri Claudi Ferdinand Emil, fange, Hof- og Stadsarresten, København.

S. 31 228

Født uvist når; 8.10.1837 commun. i Københavns civile Arresthus; henrettet november 1838. – Kirkebog for Københavns civile Arresthus, commun., 1837; litt.: W. Schorn: Da Voldene stod. København 1905, s. 23; C. H. Visby: Fald og Frelse. København 1867, s. 11.

Ørsted, fange i Forbedringshuset, København.

S. 96

Sandsynligvis = Frederik Christian Ørsted; født omkr. 1770; er 1834 arrestant på Rådstuen i Hillerød, ugift; død uvist når. – Ft. for Hillerød 1834.

Æversen, se Ewersen, Johan Henrik Adolph.

S. 161

Stedregister

- Adelgade*, København.
S. 69 164 169
- Adelgaden*, se *Adelgade*.
S. 69 164 169
- Allinge*, se *Alme*.
S. 240 244
- Alme*, landsby, Græsted s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 240 244
- Alme Mark*, Græsted s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 240
- Amage*, se *Amager*.
S. 125 141 151 152
- Amager*, Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 125 128 141 151 152
- Amagerbro*, Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 128
- Amagerbroe*, se *Amagerbro*.
S. 128
- Ammendrup*, landsby, Helsing s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. (100ff) 107 (141) 151 153
- Amtens sygehuus*, se *Amtets Sygehus*.
S. 154
- Amtets Sygehus*, Hillerød, Frederiksborg amt.
S. 154
Oprettet 1770; lå på Lille Jægergårds Plads (nuv. Helsingørsgade); nedlagt 1839–1840. – Oplysning fra Nordsjællands Museum, Hillerød.
- Amtrup*, se *Ammendrup*.
S. 151 153
- Aslatinsk Hav*, tolkning usikker.
S. 188
- Bagsverre*, se *Bagsværd*.
S. 236
- Bagsværd*, landsby, Bagsværd s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 169 174 205
- Bagsværd Skov*, Bagsværd s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 169 205
Sandsynligvis = Hareskoven.
- Bagsværg*, se *Bagsværd*.
S. 174
- Bagsværre Skov*, sa *Bagsværd Skov*.
S. 205
- Bahlrup*, se *Ballerup*.
S. 184
- Balhrup*, se *Ballerup*.
S. 203
- Ballerup*, landsby, Ballerup s., Smørum hrd., Københavns amt.
S. 144 150 184 203
- Balrup*, se *Ballerup*.
S. 144 150
- Beirkrød*, se *Birkerød*.
S. 200
- Besberg Mølle*, se *Bispebjerg Mølle*.
S. 235
- Birkerød*, landsby, Birkerød s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 155 164 200 213 214
- Birkkerød*, se *Birkerød*.
S. 164 213
- Birkrød*, se *Birkerød*.
S. 214
- Bispebjerg Mølle*, København.
S. 235
Bygget uvist når; lå ved Frederiksborgvej, matr. 1247 Utterslev, øst for vejen, skrås for Bispebjerg Kirkegård, hvor nu skulpturen af sneuglen står; nedlagt ca. 1940. – Oplysning fra København Stadsarkiv; litt.: Før og nu 1921 s. 232–35.
- Blegdamsvej*, København.
S. 113
- Bleidamsvein*, se *Blegdamsvej*.
S. 113
- Blosterøds kro*, se *Blovstrød Kro*.
S. 239
- Blostre*, se *Blovstrød*.
S. 151
- Blovstrød*, landsby, Blovstrød s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 151 239
- Blovstrød Kro*, Blovstrød s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 239
Oprettet 1771; eksisterer endnu. – Oplysning fra Blovstrød Kro.
- Blaae Taaren*, se *Blåtårn*.
S. 225 230 231 235 239
- Blaa Taaren*, se *Blåtårn*.
S. 167 187 190 194 195 220 236
- Blaa Taar[n]*, se *Blåtårn*.
S. 166
- Blåtårn*, København.
S. 155 166 167 168 169 186 187 190 191 192 194 195 198 200 220 225 226 230 231 235 236 239 244
Arresthus ved Langebro, der fra Chr. V's tid brugtes til Københavns amts »udenbys misædere«, der hørte under Hof- og Borgerretten. Nedrevet 1848. – Litt.: Salmonsens Konversationsleksikon III s. 360. Kbh. 1915.
- Blaa Taarren*, se *Blåtårn*.
S. 155 186 190 191 192 198 244
- Borgegaden*, se *Borgergade*.
S. 125 130

- Borgergade*, København.
S. 125 130
- Borgelig Skudebanne*, *Den* se *Borgerlig Skydebane*.
S. 128
- Borgerlig Skydebane*, København.
S. 128
Lå omtrent på Colbjørnsens grund ved Vesterbrogade. Skydeselskabets pavillon var fælles for Det borgerlige Skydeselskab og Pelikanselskabet. – Litt.: J. P. Larsen (udg.): *Korporationens Historie i korte Træk fra 1818 til 1918* (Kbh. 1918) s. 44.
- Brede*, landsby, Lundtofte s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 185
- Bregnerød*, landsby, Farum s., Ølstykke hrd., Frederiksborg amt.
S. 202 205 214 236
- Breinrød*, se *Bregnerød*.
S. 205
- Breinnerød*, se *Bregnerød*.
S. 214 236
- Brøndbyøster*, se *Brøndbyøster*.
S. 205
- Bræde*, se *Brede*.
S. 185
- Brænnerød*, se *Bregnerød*.
S. 202
- Brøndbyøster*, landsby, *Brøndbyøster s.*, Smørum hrd., Københavns amt.
S. 205
- Børnehuset*, fængsel, Christianshavn.
S. 110
Oprettet som straffeanstalt for børn 1662; lå på Christianshavns Toev og langs kanalen til Sankt Annæ Gade; 15.1.1790 ophørte det at eksistere som straffeanstalt for børn og omdøbtes til Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset; blev senere til Christianshavns Straffeanstalt; nedrevet 1928. – Litt.: *Traps Danmark 1920 I* s. 120; *Raunkjærs Konversationsleksikon II* s. 1102; *Salmonsens Konversationsleksikon IV* s. 446–47.
- Børnehusse*, se *Børnehuset*.
S. 110
- Christianshavn*.
S. 79 113 128 164 165
- Danmark*.
S. 122 131
- Dannemark*, se *Danmark*
S. 131
- De tre Ruller*, Nørregade, København.
S. 120 121
Ikke identificeret.
- Di tre Ruller*, se *De tre Ruller*.
S. 120 121
- Dyrehaugen*, se *Dyrehaven*. Her antagelig i betydningen *Dyrehavsbakken*.
S. 208
- Dyrehaven*, Tårnbæk s., Sokkelund hrd., Københavns amt. Her antagelig betydningen *Dyrehavsbakken*. Jfr. *Jægersborg Dyrehave*.
S. 162 208 215
- Dyrhaugen*, se *Dyrehaven*. Her antagelig i betydningen *Dyrehavsbakken*.
S. 215
- Dyrhaven*, se *Dyrehaven*. Her antagelig i betydningen *Dyrehavsbakken*.
S. 162
- Esbønderup*, landsby, *Esbønderup s.*, Lynge-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 151
- Espinrup*, se *Esbønderup*.
S. 151
- Falster*.
S. 198
- Farrem*, se *Farum*.
S. 124
- Farum*, landsby, *Farum s.*, Ølstykke hrd., Frederiksborg amt.
S. 124
- Fillesofgangen*, se *Filosofgangen*.
S. 35
- Fillesufgangen*, se *Filosofgangen*.
S. 222
- Filosofgangen*, København.
S. 35 222
Gik fra Ny Kongensgade til Vesterport ud for nuværende Frederiksberggade; sløjfet 1885. – Litt.: Før og nu nr. 13 (1.7.1915); do. 1919 s. 179.
- Fiskbægs Skov*, se *Fiskebæks Skov*.
S. 205
- Fiskebæks Skov* = *Nørreskov(?)*, *Værløse s.*, *Smørum hrd.*, Københavns amt.
S. 205
– Litt.: *Traps Danmark II*, 3 s. 1009.
- Forbedringshuused*, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 57
- Forbedringshus*, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 88
- Forbedringshusse*, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 92
- Forbedringshuus*, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 264
- Forbedringshuuse*, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 76 79 127 185 209 215
- Forbedringshuuset*, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 264
- Forbedringshuusse*, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 73 88 94 96 106 107 117 129 151 164
- Forbedringshuuset*, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 100
- Forgylt Nøgle*, se *Forgylt Nøgle*.
S. 138
- Forgylt Nøgle*, Nørregade, København.
S. 138
Ikke identificeret.
- Fredensborg*, landsby, *Asminderød s.*, Lynge-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 15 96 97
- Frederiksberg*, bydel, København.
S. 163 164 174 175 186 235
- Frederiksberg Have*, København.
S. 175
Planlagt omkring 1697; omlagt 1797. – Litt.: *Traps Danmark II*, 2 s. 804–5.
- Frederiksberg Runddel*, plads, København.
S. 175
- Frederiksberg Slot*, København.
S. 235

- Påbegyndt 1699; færdigbygget 1711. – Litt.: Traps Danmark II, 2 s. 701–2.
- Frederiksborg* = Hillerød, Frederiksborg amt.
S. 124 156 158 161 172 214 216 230 238 239 240 241 242 243 245
- Frederiksborg amt.*
S. 3 161
- Frederiksborg arrest*, Hillerød, Frederiksborg amt, jfr. Frederiksborg Rådhus.
S. (124) 161 (162) (217)
- Frederiksborg Dyrehave* antagelig = Store Dyrehave, Frederiksborg Slotss., Lynge-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 239
– Litt.: Traps Danmark III, 1 s. 228.
- Frederiksborg Rådhus*, Hillerød, Frederiksborg amt.
S. 200 217 242 243 245
Bygget 1831; nedlagt 1884. – Oplysning fra Nordsjællands Museum, Hillerød.
- Frederiksborg Slot*, Frederiksborg slotss., Lynge-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 130 241
Fuldendt 1623–25; nedbrændt 1859; genopført 1875. – Litt.: Salmonsens Konversationsleksikon VIII s. 874–75.
- Frederiksdal Skov*, Lyngby s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 205
- Frederikssund*, Frederiksborg amt.
S. 133 178 181 182 184
- Frederiksværk*, Frederiksborg amt.
S. 182 228 232 236
- Frederiksborg Slot*, se Frederiksborg Slot.
S. 130
- Frederiksberg*, se Frederiksberg.
S. 164 186
- Frederiksborg Slot*, se Frederiksborg Slot.
S. 235
- Frederiksberigg*, se Frederiksberg
S. 163
- Frederiksborg*, se Frederiksberg.
S. 156 158 214 216 230 238 239 240
- Frederiksborg amt*, se Frederiksborg amt.
S. 161 236
- Frederiksborg arest*, se Frederiksborg arrest.
S. 161.
- Frederiksborg Dyrhauge*, se Frederiksborg Dyrehave.
S. 239
- Frederiksborg Raadhuus*, se Frederiksborg Rådhus.
S. 242 243 245
- Frederiksborg Slott*, se Frederiksborg Slot.
S. 241
- Frederiksbærg*, se Frederiksberg.
S. 163 174
- Frederiksbærrig Hauge*, se Frederiksberg Have.
S. 175
- Frederiksbærre*, se Frederiksberg.
S. 184
- Frederiksbærrig*, se Frederiksberg.
S. 175
- Frederikstal Skov*, se Frederiksdal Skov.
S. 205
- Frederiksun*, se Frederikssund.
S. 162 168 181 182 184
- Frederikssund*, se Frederikssund.
S. 178
- Frederikssundt*, se Frederikssund.
S. 133
- Frederiksværk*, se Frederiksværk.
S. 182 228 232 236
- Freerslev*, landsby, N.-Herlev s., Lynge-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 176 181 184 185 188 230 231
- Freerslev Mark*, N.-Herlev s., Lynge-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 176 230
- Freerslev Overdrev*, huse, N.-Herlev s., Lynge-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 176
- Fresløv*, se Freerslev.
S. 231
- Fresløv Mark*, se Freerslev Mark.
S. 230
- Frydenlund*, se Frydenlund.
S. 157.
- Frydenlund*, landsted, Vedbæk s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 155 157 195 221
Bygget 1793–95. – Litt.: Traps Danmark II, 2.
- Fræskes Mølle*, København.
S. 235
Antagelig = Frisch's Mølle; lå på Vodroffgårds grund, matr. 20 a Frederiksberg; direktør Hartvig Frisch købte møllen 1794 og indrettede en vindmølle der, som senere blev en melmølle; 1830 købt af Jens A. Borum; 1833 solgt til Rasmus Lund. – Oplysning fra Københavns Stadsarkiv; litt.: E. Nystrøm: Frederiksberg III s. 65 flg.
- Fræsløv*, se Freerslev.
S. 176 181 184 185 188
- Fræsløv Mark*, se Freerslev Mark.
S. 176
- Fræsløv Overdræv*, se Freerslev Overdrev.
S. 176
- Fuersøe*, se Furesø.
S. 236
- Furesø*, Nordsjælland.
S. 236
- Fyrsløv*, se Førslev.
S. 138
- Færøerne*.
S. 117
- Førslev*, landsby, Førslev s., Ø.-Flakkebjerg hrd., Sorø amt.
S. 138
- Gammel Taarv*, se Gammel Torv.
S. 122
- Gamet taarv*, se Gammel Torv.
S. 121
- Gammel Kongeveie*, se Gammel Kongevej.
S. 235
- Gammel Kongevej*, København.
S. 235
- Gammel Torv*, København.
S. 121 122
- Gentofte*, Gentofte s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 175 235 236
- Gentofte Mark*, Gentofte s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 175
- Gentofte Sø*, Gentofte s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 236

- Gentoft Sø*, se *Gentofte Sø*.
S. 236
- Gisselfelt*, se *Gisselfeld*.
S. 146
- Gisselfeld*, herregård, Bråby s., Ringsted hrd., Sorø amt.
S. 133 139 146
Bygget 1547. – Litt.: Traps Danmark III, 3. s. 803–5.
- Gissenfelt*, se *Gisselfeld*.
S. 133
- Gothersgade*, København.
S. 35 53
- Gothers Mølle*, København.
S. 17 24 33 61 82
Lå på Stadsoberstens Bastion mellem Rosenborg og Reformert Kirke, lige ud for Gothersgade, nr. 253 i Klædebo Kvarter. – Oplysning fra Københavns Stadsarkiv; litt.: Før og nu nr. 22 (15.11.1915) s. 213–14.
- Gottersgaden*, se *Gothersgade*.
S. 35 53
- Gottersmøllen*, se *Gothers Mølle*.
S. 24 33 82
- Gottes Mølle*, se *Gothers Mølle*.
S. 17
- Gram*, Gram s., Frøs og Kalvslund hrd., Haderslev Vesteramt.
S. 34
- Gribskov*, Frederiksborg amt.
S. 239
- Gribs Skov*, se *Gribskov*.
S. 239
- Grynmøllen*, København.
S. 233
Lå omtrent på hjørnet af Christians Brygge og Vester Voldgade; nedrevet omkring 1903. – Litt.: Før og nu, nr. 9 (1.5.1915).
- Græsted Overdrev*, Græsted og Mårum s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 240
- Græste Overdræv*, se *Græsted Overdrev*.
S. 240
- Guldhuset*, København.
S. 130
Lå i Rigensgade lige ud for Balsamgade; hvor den kgl. militære klædefabrik var; oprindeligt laboratorium for guldmageren Burrhi 1669; taget i brug som militært sygehus 1818; navnet Guldhuset bruges endnu 1918 for en af Garnisons Hospitals bygninger. – Litt.: Før og nu 1918 s. 188.
- Guldhuusse*, se *Guldhuset*.
S. 130
- Hamborg*, by i Tyskland.
S. 246
- Helsingø*, landsby, Helsingø s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 100 107
- Helsingør*, se *Helsingør*.
S. 140
- Helsingør*, Frederiksborg amt.
S. 140
- Helsing*, se *Helsingø*.
S. 107
- Helsingning*, se *Helsingø*.
S. 100
- Hersholm*, se *Hørsholm*.
S. 96 161 164 175 200
- Hersholms amt*, se *Hørsholm amt*.
S. 158
- Hersholm arest*, se *Hørsholm arrest*.
S. 162
- Hersholms kirke*, se *Hørsholm kirke*.
S. 219
- Hestetorve*, se *Hestetorvet*.
S. 216
- Hestetorvet*, Slangerup, Slangerup s., Lyngge-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 216
- Herstedvester*, landsby, Herstedvester s., Smørum hrd., Københavns amt.
S. 145
- Hestuvester*, se *Herstedvester*.
S. 145
- Hillerød*, Frederiksborg amt.
S. 58 70 72 97 99 100 103 106 107 112 115 116 117 124 127 130 132 137 138 139 143 150 152 153 154 156 157 158 159 161 166 167 172 177 179 200 202 216 217 238 241 242
- Hillerød arrest*.
S. 124 161 162
- Hillerøds arest*, se *Hillerød arrest*.
S. 162
- Hingsterhus*, skovfogedbolig, Frederiksborg slotss., Lyngge-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 172
– Litt.: Traps Danmark III, 1 s. 210.
- Hingsterhuuse*, se *Hingsterhus*.
S. 172
- Hiørlunde*, se *Jørlunde*.
S. 3 15 69 82 97 108 109 117 141 215
- Hiørlunde kirke*, se *Jørlunde kirke*.
S. 249
- Hofestadsaresten*, se *Hof- og Stadsarresten*.
S. 228 230
- Hoffestadsaresten*, se *Hof- og Stadsarresten*.
S. 31 116 122 125 252 261
- Hoffestadskapelle*, o: *Hof- og Stadskapellet*, se *Råd- og Domhuskapellet*.
S. 254
- Hoffistadsaresterne*, se *Hof- og Stadsarresten*.
S. 116
- Hof- og Stads . . .*, se *Hof- og Stadsarresten*.
S. 268
- Hof- og Stadsarresten*. Arrest i *Hof- og Stadsretten*.
S. 31 116 122 125 228 230 252 261 268
Hof- og Stadsretten oprettet 15.6.1771; 25.1.1805 slået sammen med *Landsoverretten* for Østifterne; 1916 afløst af *Københavns Byret*; indtil 1.10.1919 den almindelige ret i første instans for København. – Litt.: Salmonsens *Konservationsleksikon XI* s. 605.
- Holbæg*, se *Holbæk*.
S. 184
- Holbæk*, *Holbæk amt*.
S. 184
- Holde*, se *Holte*.
S. 158 199 200 204 205 210 220
- Holdes Enghauge*, se *Holtes Enghave*.
S. 200
- Holdes Skov*, se *Holtes Skov*.
S. 220
- Hollandskroen*, Kongens Lyngby, Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 186
Nævnt i panteobligation 11.6.1741; eksisterede til omkring 1950; rester af den på *Lyngby Hovedgade* nr. 40. – Oplysning fra *Lyngby*

- Stadsarkiv; litt.: Fra Arkiv og Museum 1912–15 s. 67–70; Johan Lemche: Gæstgivergården »Holland« i Lyngby.
- Hollans Kroen*, se *Hollandskroen*.
S. 186
- Holløse Mølle*, Skelby s., Tybjerg hrd., Præstø amt.
S. 134 138
Nævnes 1350 som *Holløsæ Mølle*; kroen derved nedlagt 1918; møllen kaldes 1918 *Holløse Vejr- og Vandmølle*; indtil 1947 under *Gunderslevholm*. – Litt.: *Traps Danmark* 4. udg. bind III s. 232, 422; do. 5. udg. *bing IV*, 1 s. 247.
- Holsten, dansk* = *Sønderjylland*.
S. 34
- Holte*, landsby, Søllerød s., Sokkelund hrd., København amt.
S. 158 199 200 204 205 210 220
- Holtes Enghave*, Søllerød s., Sokkelund hrd., København amt.
S. 200
- Holtes Skov*.
S. 220
Muligvis = *Geelskov*, Søllerød s., Sokkelund hrd., København amt.
- Huuse*, ♂: »Huset«, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 198
- Huusse*, ♂: »Huset«, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 129 144
- Hvidovre Mark*, Hvidovre s., Sokkelund hrd., København amt.
S. 88
- Hyllested Mølle*, Hyllested s., Vester-Flakkebjerg hrd., Sorø amt.
S. 98
Møllen brændt 1944. – Oplysning fra fru gårdejer Johansen, fhv. *Møllehøjgård*, Hyllested.
- Høbierre*, se *Højbjerg*.
S. 107
- Højbjerg*, landsby, Helsing s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 107
- Hørsholm*, landsby, Hørsholm s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 96 161 162 164 175 200 219
- Hørsholm amt*.
S. 158
Antagelig = *Hørsholm Birk*.
- Hørsholm arrest*, Hørsholm, Frederiksborg, Frederiksborg amt.
S. 162
Det gamle arresthus lå *Hovedgaden 41*, opført 1828. Nyt arresthus opført 1848. – Opl. fra *Hørsholm Egnsmuseum*; litt.: *Traps Danmark III*¹, s. 140.
- Hørsholm Kirke*, Hørsholm s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 219
- Høsterkøb*, landsby, Birkerød s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 205
- Høsterkøf*, se *Høsterkøb*.
S. 205
- Høvelsvaang*, se *Høveltsvang*.
S. 24
- Høveltsvang*, huse, Uggeløse s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 24
- Haalløse Mølle*, se *Holløse Mølle*.
S. 134
- Jægersborg Dyrhave*, se *Jægersborg Dyrhave*.
S. 133
- Jylland*, se *Jylland*.
S. 41
- Jylland*.
S. 41
- Jægersborg Dyrhave*, Tårnbæk s., Sokkelund hrd., København amt.
S. 133 162 208 215
- Jørlunde*, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 3 15 28 69 82 97 108 109 110 117 141 215 249
- Jørlunde kirke*, Jørlunde s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 249
- Kagerup Overdrev*, Mårum s., Holbo hrd., Frederiksborg amt.
S. 239
- Kagerup skovfogedhus*, Alsønderup s., Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 241
- Kalebo Overdrev*, se *Karlebo Overdrev*.
S. 158
- Kallebo*, se *Karlebo*.
S. 15
- Kallebo Overdrev*, se *Karlebo Overdrev*.
S. 161
- Kamre*, ♂: »Kammeret«, se *Politikammeret*.
S. 70 116 122 169 187 194 198
- Karlebo*, landsby, Karlebo s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 15 158 161 176
- Karlebo Overdrev*, Karlebo s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 158 161 175
- Karlebo Ove[r]dræv*, se *Karlebo Overdrev*.
S. 239
- Kaurups skovfogedehus*, se *Kagerup skovfogedehus*.
S. 241
- Kaurups Over[drev]*, se *Kagerup Overdrev*.
S. 239
- Kierlighedsstien*, se *Kærlighedsstien*.
S. 235
- Kirsebærgangen*, se *Kirsebærgangen*.
S. 42 45 46 49 51
- Kirsebærgangen*, København.
S. 42 45 46 49 50 51
Kirsebærgangene udgik fra begge sider af *Vesterport*. – Litt.: *Før og nu* 1919 s. 166 168–69.
- Kiøbenhavn*, se *København*.
S. II 16 18 21 23 24 25 26 27 28 30 34 35 65 66 74 97 98 108 110 134 136 138 141 145 148 150 153 167 179 184 185 228 254 259 264
- Kiøbenhavns Amt*, se *Københavns amt*.
S. 145 236
- Kiøbenhavns Forbedringshuus*, se *Københavns Forbedringshus*.
S. 264
- Kjøge*, se *Køge*.
S. 145
- Klareboderne*, gade, København.
S. 122
- Klarreboderne*, se *Klareboderne*.
S. 122

- Kollerød*, landsby, Lyngø s., Lyngø-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 1 28 124 125 130 153 200 201 202 249
- Kongens Enghave*, København.
S. 84
- Kongens Hauge*, se Kongens Have, Hillerød.
S. 202 241
- Kongens Have*, Hillerød = Slotsparken.
S. 202 241
- Kongens Have*, København = Rosenborg Have.
S. 45 50 175
- Kongens Lynby*, se Kongens Lyngby.
S. 155 164 199 203
- Kongens Lyngby*, landsby, Kongens Lyngby s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 96 97 113 117 155 163 164 168 174 175 183 185 186 199 203 204 205 206 208 215
- Kongens Skov*, Karlebo s. Lyngø-Kronborg hrd. Frederiksborg amt.
S. 159
– Litt.: Traps Danmark III s. 15.
- Korsøer*, se Korsør.
- Korsør*, Sorø amt.
S. 148
- Krudttårnet*, København.
S. 114
Krudttårnene lå i Grevens Bastion, opført 1741, og i Dronningens Bastion, opført 1666; 1817 slavefængsler; Dronningens Bastion eksisterer endnu ved Kastellet. – Litt.: Før og nu 1921 s. 277, do. suppl. I. s. 225–228
- Kruttaarne*, se Krudttårnet.
S. 114
- Kvæsthuset*, København.
S. 78 79
Navnet giver ved kgl. resolution af 16.8.1658; fik senere lokaler i Børnehuset (se dette) på Christianshavn; efter Børnehusets brand blev i 1817 hovedbygningen indrettet til straffeanstalt for kvinder og sidefløjen til mænd. – Litt.: Traps Danmark 4. udg. I s. 576.
- Kærlighedsstien*, København.
S. 235
= Svineryggen; gik langs Sankt Jørgens Sø på Farimagsvvejens side. – Litt.: Før og nu 1919 s. 216–17; so. 1921 s. 121
- København*. Jfr. de enkelte københavnske stednavne.
S. II 16 18 21 23 24 25 26 27 28 30 34 35 43 65 66 74 97 98 108 110 134 136 138 141 145 148 150 153 167 179 184 185 228 254 259 264
- Københavns amt*.
S. 145
- Københavns Forbedringshus*, København.
S. 57 73 76 78 79 88 94 96 100 106 107 117 127 129 144 151 164 198 209 215 264
Forbedringshusarbejde indført 1790 i Børnehuset (se dette) på Christianshavn. – Litt.: Salmonsens Konversationsleksikon IX s. 230.
- Køge*, Københavns amt.
S. 145
- Ladegården*, København.
S. 70 196 230 235
Lå på Aboulevarden på Frederiksberg grund; 1710 skænket af kongen til Land-Etaten til kvæsthus; 1822 arbejdsanstalt for fattige og husvilde; Københavns Tvangs- og Arbejdsanstalt havde lokaler her indtil 1.4.1908 overflyttet til Sundholm; nedrevet omkring omkring 1930. – Litt.: Før og nu 1921 s. 48, 51; Harald Jørgensen: Fra Arbejdsanstalt til Forsorgshjem, Kbhvn. 1972, spec. s. 5–7 23–58 83 165; Traps Danmark II, 1 s. 413, do. II, 2 s. 926
- Lagsgaden*, se Laksegade.
S. 172
- Laksegade*, København.
S. 172
- Lampevejen*, København = Howitsvej.
S. 174
- Langebro*, København.
S. 225 232
Anlagt 1686 som Kalvebod Bro; afløst af anden bro 1903. – Litt.: Før og nu nr. 8 (15.4.1915).
- Langebroe*, se Langebro.
S. 225 232
- Lanpeveien*, se Lampevejen.
S. 174
- Larsbjørnsstræde*, se Larsbjørnsstræde.
S. 181 183
- Larsbjørrenstredet*, se Larsbjørnsstræde.
S. 185
- Larsbjørnsstræde*, København.
S. 181 183 185
- Lille Kongesgade*, se Lille Kongesgade.
S. 181 183 185 186
- Lille Kongesgade*, København.
S. 181 183 185 186
- Lille Mølle*, Christianshavns Vold, København.
S. 79.
Ophørt at fungere som mølle 1916. – Oplysning fra Nationalmuseets mølleudvalg 1978.
- Lillerøds Mark*, Lillerød s., Lyngø-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 236
- Lomfelund*, se Lundforlund.
S. 66 69
- Ludserød*, = Høvelte, landsby, Blovstrød s., Lyngø-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 206
Indtil 1922 kaldet Ludserød. – Oplysning fra Institut for Navneforskning; litt.: Traps Danmark III, 1 s. 130.
- Lundehuset*, København.
S. 185
Lå på Lyngbyvej, skrås for Lundehussøen opført 1703; kro til 1938, derpå menighedsbørnehavn i Lundehus s.; nedrevet 1970. – Oplysning fra Lundehuskirkens kordegnkontor; litt.: Før og nu 1922 s. 192, 228, 244.
- Lundforlund*, landsby, Lundforlund s., Slagelse hrd., Sorø amt.
S. 66 69
- Lundhuuse*, se Lundehuset.
S. 185
- Lusserød*, se Ludserød.
S. 206
- Lynby*, se Kongens Lyngby.
S. 97 113 168 169 175 185 186 204 205 208
- Lyngby*, se Kongens Lyngby.
S. 117 185 205
- Lyngø*, landsby, Lyngø s., Lyngø-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 1 202 205 236 249
- Lyngø kirke*, Lyngø s., Lyngø-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 1 249

- Lyng Overdrev*, huse, Lyng s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 236
- Lyng Overdræv*, se Lyng Overdrev.
S. 236
- Læderstræde*, København.
S. 163
- Meløse*, landsby, L.-Lyngby s., Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 161 201
- Mærløs*, se Meløse
S. 161
- Mærløse*, se Meløse.
S. 161 201
- Mærløse*, se Meløse.
S. 161
- Mærløse*, se Meløse.
S. 161 201
- Møn*.
S. 16
- Måløv*, landsby, Måløv s., Smørum hrd., Københavns amt.
S. 185
- Nejede*, landsby, Alsønderup s., Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 173
- Nerm*, se Nærum.
S. 156
- Nerrøm*, se Nærum.
S. 212
- Nordsjælland*.
S. 11
- Nyboder*, kvarter, København.
S. 166 169
- Nyboders vagt*, København.
S. 169
- Nyboers vagt*, se Nyboders vagt.
S. 169
- Nybros Mølle*, se Nybros Mølle.
S. 40 64 83
- Nybros Mølle*, Vesterbro, København.
S. 40 64 83 118
- Lå på Vesterbrogade omtrent ved hjørnet af Oehlenschlägersgade, matr. 47, udenbys venstre kvarter; eksisterede til 1850-erne. – Oplysning fra Københavns Stadsarkiv.
- Nyerup*, se Nyrup.
S. 139
- Nyhavn*, gader, København.
S. 163
- Ny Kongensgade*, København.
S. 35
- Ny Mølle*, Lyngby s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 128 204 207 208 210 211 219 223
- Filialværk (papirfabrik) under Ørholm fra slutningen af 1700-tallet. – Litt.: Traps Danmark II, 3 s. 970.
- Nyrup*, Nyrupgård, Tikøb s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 139 140
- Næe*, se Nejede.
S. 173
- Nærrøm*, se Nærum.
S. 210
- Nærum*, landsby, Nærum s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 156 174 209 210 212
- Nærumgård*, lystgård, Nærum s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 209
- Opført i sidste halvdel af 1700-tallet. – Litt.: Traps Danmark II, 2 s. 777–78.
- Nærum*, se Nærum.
S. 209
- Nærumgaard*, se Nærumgård.
S. 209
- Næstved*, Præstø amt.
S. 56 138 145 146
- Nørreport*, se Nørreport.
S. 42
- Nørre Alee*, se Nørre Allé.
S. 116
- Nørre Allé*, København.
S. 116 153
- Nørre Allee*, se Nørre Allé.
S. 153
- Nørrebro*, bydel, København.
S. 115 151 164
- Nørrebroe*, se Nørrebro.
S. 115 151 164
- Nørregade*, København.
S. 120 121 138 252
- Nørreprodt*, se Nørreport.
S. 17
- Nørreport*, København.
S. 17 39 42 50 61 63 114
- Bygget 1671; nedrevet 1856; lå ved enden af Nørregade. – Litt.: Før og nu 1921 s. 90–97.
- Nørrevold*, se Nørrevold.
S. 142
- Nørrevold*, København.
S. 142 199 252
- Sløjfet 1872. – Litt.: Traps Danmark 4. udg. bind 1 s. 800.
- Omterup*, se Ammendrup.
S. 107
- Oppesonby*, se Oppe-Sundby.
S. 107
- Oppe-Sundby*, landsby, Oppe-Sundby s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 1 107
- Oppesøndby*, se Oppe-Sundby.
S. 1 107
- Orrups Kroen*, antagelig Overdrevskroen, se denne.
S. 150
- Ossers Værk*, se Usserød Værk.
S. 164
- Otersløv*, se Utterslev.
S. 164 175
- Overdrevskroen*, Ortved, Vigersted s., Ringsted hrd., Sorø amt.
S. 150
- Ved hovedvej 1; oprettet ca. 1776. – Opl. fra kroen og Dansk Sprognævn; litt.: Traps Danmark III, 3 s. 803–805.
- Overretten*, København.
S. 73 75 254
- = Landsoverretten, der også virkede som såkaldt »Hof- og Stadsret« (se Hof- og Stadsarresten). – Litt.: Salmønsens Konversationsleksikon XVIII s. 704.
- Pillestræde*, se Pilestræde.
S. 83
- Pilestræde*, gade, København.
S. 83 128
- Pillestræde*, se Pilestræde.
S. 128

- Politiaresten -erne*, se Politiarresten.
S. 188 222 228 230 247
- Politiarresten*, København.
S. 186 188 222 228 230 247
Hed tidligere Nytorvs Arrest; 1815 opførtes et mandsfængsel, kaldet det civile arresthus med facade mod Slutterigade og Hestemøllestræde; indgangen var i det nuværende Domhus-annex i Slutterigade; nedlagt som fængsel 1895. – Opl. fra Københavns Politigård og Vestre Fængsels overvagtimester; litt.: Traps Danmark II 2 s. 591–92.
- Politicaersten*, se Politiarresten.
S. 186
- Politiek[ammeret]*, se Politikammeret.
S. 187
- Politiekamre*, se Politikammeret.
S. 70 117 121 130 186 187
- Politikammer, det; stadens*; se Politikammeret.
S. 222 229
- Politikammeret*, København.
S. 70 117 121 130 145 152 153 154 165 166 186 187 188 191 193 222 229 230
Lå i Domhuset på Nytorv (jfr. Råd- og Domhuset); annexet rummede også en politistation; blev til Undersøgelseskommeret; 1924 rykkede politiet ud fra Domhuset. – Oplysninger fra Københavns Politigård; litt.: Traps Danmark II 2 s. 591–92.
- Politikamre*, se Politikammeret.
S. 145 152 153 154 165 166 188 193 222 229 230
- Politikammeres*, o: -kammerets, se Politikammeret.
S. 191
- Postgaarden*, Hillerød, gæstgiveri.
S. 115
Ligger på Torvet 7, Hillerød; den tidligere bygning brændt. – Oplysning fra ejeren, Gaston Nouard.
- Postgården*, Slagelse, gæstgiveri.
S. 98
Lå 1774 på Gammeltorv 1, Slagelse; nedbrudt 1870; den nuværende Postgården ligger samme sted. – Oplysning fra Lokalhistorisk Arkiv for Slagelse og Omegn.
- Preussen*, se Prinsen.
S. 69
- Prinsen*, Vestergade, København.
S. 69
- Gæstgivergård i Vestergade 30. – Litt.: Før og nu 1918 s. 14.
- Prinsensgade*, Christianshavn.
S. 128
Nuværende Prinsessegade.
- Quisthuusse*, se Kvæsthuset.
S. 78 79
- Rapshuuse*, se Rasphuset.
s. 116
- Rapshuusse*, se Rasphuset.
S. 243
- Rarddomhuus*, o: Råd- og Domhuus, se Frederiksberg Rådhus.
S. 200
- Rasphuset*, København, fængsel.
S. 6 116 120 137 142 144 145 188 195 204 205 221 243 (264)
Anvendt for særlig farlige mandlige forbrydere, der beskæftigedes med at raspe farvetræ, i en del af Børnehuset på Christianshavn (se dette); oprettet 1742; ophørte 29.12.1850. – Litt.: Salmonsens Konversationsleksikon XIX s. 944.
- Rasphuuse*, se Rasphuset.
S. 120 137 142 144 145 195 204 205
- Rasp- og Tugthuus*, se Rasphuset.
S. 6
- Ravnsholt skov*, Uggerløse og Farum s., Lynge-Frederiksborg og Ølstykke hrd., Frederiksborg amt.
S. 214
- Ravnsolde Skov*, se Ravnsholt skov.
S. 214
- Ringsted*, Sorø amt.
S. 81 99 150
- Ringsteed*, se Ringsted.
S. 81
- Roeskilde*, se Roskilde.
S. 26 65 99 136 150 181
- Roeskilde Kroe*, se Roskilde Kro.
S. 167 174
- Roeskilde Viille*, se Roskilde Hvile.
S. 99
- Rosengade*, København.
S. 167
- Roskilde*, Københavns amt.
S. 26 65 99 136 150 181
- Roskilde Hvile*, kro, Roskilde doms., Sømme hrd., Københavns amt.
S. 99
Ejedes 1834 af Lauritz Rugaard, født omkring 1809, jordbruger; nu skolehjem. – Oplysning fra Roskilde Bibliotek; Ft. for Roskilde 1834; litt.: S. Stern: Uddrag af Statistisk-Topografisk Beskrivelse over Kjøbenhavns Amt I, Kbhn. 1834 s. 50
- Roskilde Kro*, Tåstrup, Herstedvester s., Smørum hrd., Københavns amt.
S. 167 174 200
1772 flyttet til Kongevejen (dvs.: Roskildevvej) fra Snubbekorset. – Litt.: Traps Danmark II, 3 s. 991.
- Roskilde Viille*, se Roskilde Hvile.
S. 99
- Rossensgade*, se Rosengade.
S. 167
- Rudegård*, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 205
- Rudersdal*, landsby, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 154 213 244
- Rudersdal Kro*, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 154
Ved kgl. resolution 23.9.1735 fik Jens Povlsen privilegium til at drive krohold i Rudersdal. – Litt.: L. P. Petersen: Fra Amtets Nordøstgrænse i Historisk Aarvog for Københavns Amt 1914 s. 5–16.
- Ruderstal*, se Rudersdal.
S. 213
- Ruderstals Kroe*, se Rudersdal Kro.
S. 154 244
- Runddeellen*, se Frederiksberg Runddel.
S. 175
- Rygels Bom*, se Røjels Bom
S. 219
- Rygels Kroe*, se Røjels Kro
S. 213
- Røde Mølle*, se Røde Vejrmølle.
S. 203
- Rødergaar*, se Rudegård.
S. 205

- Røde Vejmølle*, Herstedvester s., Smørum hrd., Københavns amt.
S. 203 205
Oprettet i begyndelsen af 1700-tallet. – Litt.: Traps Danmark II, 3 s. 990–91.
- Røde Vejmølle Kro*, Herstedvester s., Smørum hrd., Københavns amt.
S. 205
Oprettet i begyndelsen af 1700-tallet. – Litt.: Traps Danmark II, 3 s. 990–91.
- Røde Værmølle Kroe*, se *Røde Vejmølle Kro*.
S. 205
- Røjels Bom*, Søllerød sogn, Sokkelund herred, Københavns amt.
S. 219
Lå neden for Geels Bakke (mod nord); opsat i foråret 1786; af folk kaldet Røjels bom; nedrevet 1915. – Oplysning fra Søllerød lokalhistoriske Arkiv; litt.: Eiler Nystrøm: Søllerød Sogn i Fortid og Nutid, København 1911, s. 173 176–77.
- Røjels Kro*, Søllerød sogn, Sokkelund herred, Københavns amt.
S. 213
I marts 1788 blev kroen bygget ved den nye Kongevej ved Røjels bom (se denne); kroen tog navn efter bommen og kaldtes populært Røjels Kro; den fik senere navnet Ny Holte Kro; nu nedrevet. – Litt.: Eiler Nystrøm: Søllerød Sogn i Fortid og Nutid, København 1911, s. 173 ff.
- Råd- og Domhuset*, København.
S. 119
Bygget 1815 med facade mod Nytorv; indeholdt foruden rådhus tillige Lands- over- samt Hof- og Stadsretten, Politiarresten og Politikammeret (se disse); i 1903–05 flyttede rådhusfunktionerne til det nuv. rådhus, og fra 1928 indeholdt bygningen kun Københavns byret. – Litt.: Traps Danmark bd. II 2 s. 591–92.
- Råd- og Domhuskapellet*, København.
S. 254
Lå i Domhus-annekset i Slutterigade; indviet 2.7.1815; nu nedlagt. – Oplysning fra Københavns Byret; litt.: Traps Danmark 4. udg. bind 1 s. 398.
- Raad- og Domhuuse*, se *Råd- og Domhuset*.
S. 119
- Raad- og Domhuuskapellet*, se *Råd- og Domhuskapellet*.
S. 254
- Sanbierre*, se *Sandbjerg*.
S. 206
- Sandbjerg*, landsby, Birkerød s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 206
- Sgævning*, se *Skævinge*.
S. 177 239
- Sjælland*
S. 29 jfr. 11
- Skelskør*, se *Skælskør*.
S. 98 148
- Skilskør*, se *Skælskør*.
S. 138
- Skomagerkroen*, V.-Såby, Kirke-Såby s., Voldborg hrd., Københavns amt.
S. 184
Kgl. bevilling 7.9.1737 til at holde herberg og væretshus. – Oplysning fra Museet for Holbæk og Omegn.
- Skælskør*, Sorø amt.
S. 98 133 136 138 148
- Skævinge*, landsby, Skævinge s., Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 173 174 177 239 243
- Skævinge Mark*, Skævinge s. Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 173 174
- Skævning*, se *Skævinge*.
S. 243
- Skævning Mark*, se *Skævinge Mark*.
S. 173 174
- Slagels*, se *Slagelse*.
S. 40 98
- Slagelse*, Sorø amt.
S. 40 65 66 98 133 136 150
- Slagslunde*, landsby, Slagslunde s., Ølstykke hrd., Frederiksborg amt.
S. 136 168
- Slangerup*, landsby, Slangerup s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 4 9 12 66 130 136 138 139 206 214 215 221
- Slangrup*, se *Slangerup*.
S. 215
- Slaverie*, se *Slaveriet*.
S. 57 73 77 83 120 195 201 215 219 221 222
- Slaveriet*, København.
S. 6 57 73 77 83 120 142 195 201 215 219 221 222
Fæstningsstraf i Stokhuset, København. – Litt.: Ordbog over det danske Sprog 20 s. 393–394; Salmonsens Konversationsleksikon IX s. 229–30, 262.
- Slaverige*, se *Slaveriet*.
S. 142
- Slaveriget*, se *Slaveriet*.
S. 6
- Slippen*, gade, København.
S. 50
Lå mellem Landemærket og Gothersgade ud for Kavalergangen i Rosenborg Have. – Litt.: Før og nu nr. 22 (15.11.1915) s. 213.
- Smørmaaurre*, se *Smørumovre*.
S. 142
- Smørumovre*, landsby, Smørum s., Smørum hrd., Københavns amt.
S. 142
- Soerde Søe*, antagelig = *Sortedamssøen*, se *denne*.
S. 235
- Soetorup*, se *Sø-Torup*.
S. 138
- Solen*, i Borgergade, København.
S. 130
Ejedes af Peter Søbørg (se denne)- kan ikke identificeres; der har været en »Solen« i Gam. Asylgade mellem Pustervig og Landemærket eller i selve Pustervig. – Litt.: Før og nu nr. 22 (15.11.1915) s. 213; Einer Møllerup: Det gamle København paa Vrangens (1964) s. 18.
- Sorgenfri*, slot, Kongens Lyngby, Kongens Lyngby s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 175 270
Opført 1705. Litt.: Salmonsens Konversationsleksikon XXI s. 958.
- Sorgenfryd*, se *Sorgenfri*.
S. 175
- Sortedamssøen*, København.
S. 235

- Stadsgraven*, København.
S. 46 50 51 235
Før og nu nr. 22 (15.11.1915) s. 213.
- Steenløse Mark*, se *Stenløse Mark*.
S. 176 188
- Stenløse Mark*, huse, *Stenløse s.*, Ølstykke hrd., Frederiksborg amt.
S. 176 188
- Stoer Lynby*, se *Store Lyngby*.
S. 173 223
- Stoer Lyngby*, se *Store Lyngby*.
S. 223
- Stokhuset*, København. Jfr. *Slaveriet*.
S. 17 31 62 72 116 122 125 127 131 156 192–93 247 248 250 253 258 259 262 263 267 271
Flyttedes 1670 til hjørnet af Øster Voldgade og Stokhusgade; 1741–1851 straffeanstalt; nedrevet 1937. – Oplysning fra Københavns Bymuseum; litt.: *Ordbog over det danske Sprog* 22 s. 66–67; *Salmonsens Konversationsleksikon* 22 s. 365
- Stokhuskælderen*, København, se *Stokhuset*.
S. 17 62 116 122 270
- Stokhuskældern*, se *Stokhuskælderen*.
S. 17
- Stokhusretten*, København.
S. 125 127 131 (154) 156
Var skarp eksamination ved Stokhuskommissionens forhør (Stokhuskommissionen = undersøgelsesret for tyverisager; residerede 1686–1845 i Stokhuset). – Litt.: *Ordbog over det danske Sprog* 22 s. 67.
- Stokhuuse*, se *Stokhuset*.
S. 31 72 122
- Stokhuuskælderen*, se *Stokhuskælderen*.
S. 62 259 263 267
- Stokhusretten*, se *Stokhusretten*.
S. 125 127 131 156
- Stokhuuse*, se *Stokhuset*.
S. 247 258 262
- Store Kongensgade*, København
S. 183
- Store Lynby*, se *Store Lyngby*.
S. 173
- Store Lyngby*, landsby, *Lille-Lyngby s.*, Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 173
- Store Lyngby Mark*, *Lille Lyngby s.*, Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 217
- Storre Kongesgaden*, se *Store Kongensgade*.
S. 183 193
- Storre Lyngby Mark*, se *Store Lyngby Mark*.
S. 217
- Studiegården*, København.
S. 160 jfr. s. 36–37 135
Københavns Universitet; den nuværende bygning opført 1831–36. – Litt.: *Traps Danmark* II, 1 s. 250.
- Studiengaarden*, se *Studiegården*.
S. 160
- Sundbylille*, landsby, *Jørlunde s.*, Lyngre-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 107 133
- Sundbyvester*, bydel, *Sundby s.*, Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 141 151
- Sundbyøster*, bydel, *Sundby s.*, Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 125
- Sverige*.
S. 216
- Sværri*, se *Sverige*.
S. 216
- Søborghus*, Gladsaxe s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 235
Lå hvor Frederiksborgvej, Vangedevej og Søborg Hovedgade løber sammen; oprettet 1587; nedrevet 1939. – Oplysning fra nuværende Søborghus Kro; litt.: *Traps Danmark* 4. udg. bind II s. 275.
- Søtorup*, se *Sø Torup*.
S. 138
- Søeturup*, se *Sø Torup*.
S. 133
- Søllerød*, landsby, *Søllerød s.*, Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 199 210
- Søllerøds Krat*.
S. 210
Muligvis = *Brede Krat*, *Kongens Lyngby s.*, Sokkelund hrd., Københavns amt.
- Sølvgade*, København.
S. 117 252
- Sølvgaden*, se *Sølvgade*.
S. 117 252
- Sønbylille*, se *Sundbylille*.
S. 107 133
- Søndbyøster*, se *Sundbyøster*.
S. 125
- Søndbyvester*, se *Sundbyvester*.
S. 141 151
- Søpperhuus*, se *Søborghus*.
S. 235
- Sø Torup*, huse, *Bråby s.*, Ringsted hrd., Sorø amt.
S. 133 138
- Thornebuskegaden*, se *Tornebuskegade*.
S. 142
- Tohrnebuskegaden*, se *Tornebuskegade*.
S. 142
- Tornebuskegade*, København.
S. 142
- Tre Flasker*, kro, *Lyngbyvej*, København.
S. 115 179
Lå *Lyngbyvej* 54; opført 1776; nedrevet før 1926; en nuværende »*Tre Flasker*« ligger *Lyngbyvej* 70. – Oplysning fra nuværende »*Tre Flasker*«; litt.: Før og nu 1922 s. 229.
- Trommesalen*, København.
S. 235
Lå omtrent over for hjørnet af *Colbjørnsensgade* og *Vesterbrogade*; var Københavns kvægtorv indtil 28.11.1879; nedrevet 1879. – Litt.: Før og nu 1919 s. 148, 164, 178, 179.
- Trømmesahlen*, se *Trommesalen*.
S. 235
- Trørøds Skov*.
S. 205
= *Trørød Hegn*, *Søllerød s.*, Sokkelund hrd., Københavns amt. – Litt.: *Traps Danmark* II, 3 s. 983–84.
- Tugthuuse*, ♂: *Tugthuset*, se *Rasphuset*.
S. 40 (187) 215 (224) 233 (264)
- Tugt-* [og] *Rasphuus*, se *Rasphuset*.
S. 57 221
- Tulstreip*, se *Tulstrup*.
S. 100

- Tulstrup*, landsby, Alsønderup s., Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 100
- Tyske Huse*, vangehus, Gribskov, antagelig Frederiksborg Slotss., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 240
Lå et par km nord for Frederiksborg Slot; navnet genfindes nu i skovnavnet Tyskeplantage. – Oplysning fra Institut for Navneforskning.
- Tyskehuuse*, se Tyske Huse.
S. 240
- Tæglistræde*, København.
S. 186
Antagelig = Teglårdstræde.
- Tømmerpladsen*, København.
S. 235
Lå mellem Kalvebod Strand og Dronningens Enghave, omtrent hvor Tietgensgade nu ligger. – Litt.: Før og nu nr. 13 (1.7.1915).
- Tømmerpladsen*, se Tømmerpladsen.
S. 235
- Taarbæg*, se Tårnbæk.
S. 34
- Tårnbæk*, fiskerleje, Tårnbæk s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 34
- Uggeløse Mark*, se Uggeløse Mark.
S. 28
- Uggeløse Mark*, Uggeløse s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 28
- Ullerød*, landsby, Tjæreby s. (?), Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 110
- Usserød Værk*, Hørsholm s., Lyng-Kronborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 164
= Usserød Klædefabrik; grundlagt 1791. – Litt.: Traps Danmark III. 1 s. 146.
- Østerport*, se Østerport.
S. 114
- Utterslev*, bydel, København.
S. 164 175
- Vassingørød*, se Vassingørød.
S. 215
- Vassingørød Mark*, se Vassingørød Mark.
S. 73
- Vassingørød*, landsby Uggeløse s. Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 73 215
- Vassingørød Mark*, Uggeløse s., Lyng-Frederiksborg hrd., Frederiksborg amt.
S. 73
- Vedbæk Kro*, Vedbæk s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 204 205
Ejeren af Rungsted Kro fik 1688 privilegium på alt krohold ved Helsingørsvejen; kroen eksisterede 1768; brændte i 1840-erne; genopført, men brændte atter 1898; eksisterede endnu 1920. – Oplysning fra Søllerød kommunes Museum; litt.: Eiler Nystrom: Søllerød Sogn i Fortid og Nutid (1911) s. 135–36; Traps Danmark 4. udg. bind II s. 299.
- Verrebroe*, se Værebro.
S. 66
- Vesterbro*, bydel, København.
S. 40 64 65 83 114 118 144 175
- Vesterbroe*, se Vesterbro.
S. 114 144 215 235
- Vestergade*, København.
S. 69 153
- Vesterport*, København.
S. 42 114 235
1668 flyttet til et sted ud for Sankt Clemensstræde (omtrent ud for nuværende Frederiksborggade ved Rådhuspladsen); nedrevet juni 1857. – Litt.: Før og nu nr. 22 (15.11.1915) s. 214; Traps Danmark I, 2 s. 403; do. II, 2 s. 858.
- Vidovre Mark*, se Hvidovre Mark.
S. 88
- Vingaardstræde*, se Vingårdstræde.
S. 116
- Viintappergaarden*, se Vintappergården.
S. 185
- Vingårdstræde*, gade, København.
S. 116
- Vintappergården*, Vangede s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 185
- Oprindelig = Nørregård; erhvervet 1758 af sognepræst i Kongens Lyngby, Jochum Gregersen. – Litt.: Traps Danmark II, 3 s. 958 960.
- Virum*, landsby, Virum s., Sokkelund hrd., Københavns amt.
S. 232
- Virøm*, se Virum.
S. 232
- Vognmagergade*, København.
S. 133
- Vognmagergaden*, se Vognmagergade.
S. 133
- Volden*, København.
S. 44 235
= Vestervold; nedrevet 1885–88. – Litt.: Før og nu nr. 22 (15.11.1915).
- Vollen*, se Volden.
S. 44 235
- Vor Frue Kirke*, København.
S. 104–05 105
Ødelagt ved branden 1728; genopført 1738; ødelagt under bombardementet 1807; genindviet 7.6.1829. – Litt.: Traps Danmark ii, 1 s. 4–8.
- Væbægs kro*, se Vedbæk Kro.
S. 204 205
- Værebro*, kro, Øvre Værebro, Gundsømagle s., Søomme hrd., Københavns amt.
S. 66
Slangerup havde i slutningen af det 17. årh. haft forsyningen til 19 kroer, blandt andre Værebro; Øvre Værebro Mølle fik 1736 ret til at brygge og brænde brændevin. – Oplysning fra Frederikssund Bibliotek 1978; litt.: Arne Sundbo: Frederikssunds og Købstaden Slangerups Historie I (Hillerød 1931) s. 226.
- Øllerød*, se Ullerød.
S. 110
- Ølsted*, landsby, Ølsted s., Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 236 238 239 243
- Ølsted Mark*, Ølsted s., Strø hrd., Frederiksborg amt.
S. 236
- Ølstee*, se Ølsted.
S. 236 238 239

Ølste Mark, se *Ølsted Mark*.

S. 236

Østergade, København.

S. 191

Øster Por dt; se *Østerport*.

S. 167

Østerport, København.

S. 42 114 167 172

Opført 1708; lå omtrent ved nuværende Østerport Station; nedrevet 1858. – Litt.: Før og nu nr. 22 (15.11.1915) s. 214; do. 1921 s. 278;–82; Traps Danmark II, 2 s. 858.

Øverød, landsby, Søllerød s., Sokkelund hrd., Københavns amt.

S. 199

Litteraturliste

A. Litteratur om Ole Kollerød

Behrend, Jacob: Ole Kollerød's Nattetanker i hans underjordiske Fængsel. Kbhvn. 1839.

- Beretning om Ole Pedersen Kollerød's Henrettelse Tirsdagen den 17de November 1840. Tilføjet en ny Vise. Kjøbenhavn.
- Ny Vise om Morderen Ole Kollerød, samt et Grundrids af denne rygges-løse Forbryders onde Levnet. Til Ad-varsel for den letsindige Ungdom. Kbhvn. 1840.
- Ole Kollerød's Svanesang i sit underjordiske Fængsel. Kbhvn. 1840.

Berlingske Tidende 27.10.1858.

Bergsøe, Vilhelm: Ved Justitsraad og Birkedommer Christian Frederik Bech's 50 Aars Embedsjubilæum den 23. September 1897. (4. vers) Slagelse 1897.

Bojsen-Møller, Jutta og *Rosenlund, Annette*: Ole Kollerød. Forbrydelse og oprør. Et studie i underklassens liv og bevidsthedsformer i overgangen mellem feudalisme og kapitalisme, belyst ud fra tekstproduktion af og omkring morderen Ole Kollerød. Speciale i dansk, Københavns Universitet 1978. 265 s. + noter og litt. (Stencil).

Bom, Kaj: Nordsjællandsk for hundrede år siden. (Fra Ole Kollerøds selvbiografi.) i Danske Folkemål, Bind 14. Kbhvn. 1943, s. 59–80.

C., Steen: Ole Pedersen Kollerød, en nordsjællandsk Røver. Politikens Magasin, 28.2.1937.

Dagen Nr. 257. 1840. Onsdagen 4. November.

- Nr. 267. 1840. Mandagen 16. November.
- Nr. 268. 1840. Tirsdagen 17. November.
- Nr. 269. 1840. Onsdagen 18. November.

Dagligliv i Danmark i det nittende og tyvende århundrede, I. Kbhvn. 1963, s. 320–22.

Danmark. Gyldendals Egnbeskrivelse. Bind 9. Nordsjælland med omliggende øer, s. 211–13.

Ellekilde, Hans: Mordet på Nymølle (i Søllerød Bogen 1959, s. 271–316).

Hoeck, E.: Den politimæssige bekæmpelse af forbrydelser i Danmark med træk af kriminalpolitiets historie, 1. del. (Tiden indtil den 1. oktober 1919) i »Kampen mod forbrydelsen«. Kbhvn. 1951, s. 361–67.

Høieste-Rets-Domme afsagte i Høieste-Rests-Aaret 1840. Kjøbenhavn, s. 84–86.

Jørgensen, Harald: Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm. Kbhvn. 1966, s. 98–110.

Kamp, Jens: Dansk Folketro, samlet af Jens Kamp, udgivet af Inger M. Boberg. DFm. nr. 51.

Kløvedal, Mogens: Historier om Historieløse (i »Fælleden« 1975, s. 58–61).

Kongelige Resolutioner og danske Cancellis Forestillinger 1840. Sidste Halvaar, s. 30 flg.

Lange, F. M.: Udvalg af danske og udenlandske Criminalsager og af mærkelige Forhandlinger om sådanne. 6te Bind, Kjøbenhavn 1841, s. 203–15 (Defension for Ole Kollerød); s. 216–58 (Commissionsdom over Ole Kollerød); s. 495–550 (Ole Kollerød. Brudstykker af hans egenhændige Levnetshistorie).

Lau, Mathias: En ny vise i Anledning af den Mængde Men-

- nesker, som bleve narrede April den 12te November for at skulle see Ole Kollerøds Henrettelse. Kjøbenhavn 1840.
- Morgentidenden*. No. 41 42 43 44 45 46 54. 1840.
- Mortensen, H.*: Ole Kollerød, i »Hver 8. Dag«, 12. November 1916, s. 200–203.
- Neergaard, Jens Veibel*: Morderne Ole P. Kollerød's, Ole Hansen's, Peter Christian Knudsen's og flere andre Forbryderes Criminalsag, historisk-psychologisk bearbejdet. Kbhvn. 1838.
- Pedersen, Axel H.*: Birketing i gl. Københavns Amt 1521–1965. Kbhvn. 1968, s. 207–9.
- Petersen, N.*: Mærkelige danske Forbryderes Levnet. Kbhvn. 1856, s. 146–236.
- Pontoppidan, Axel*: Omkring Københavns gamle Volde og Stokhuse. Kbhvn. 1936, s. 98–99.
- Rosenlund, Annette*, se: Bojsen-Møller, Jutta og Rosenlund, Annette.
- Schorn, W.*: Da Voldene stod. Erindringer. Kbhvn. 1905, s. 23–25.
- Tage-Jensen, S.*: Danske Kriminalsager 1838–1938. Odense 1942, s. 5.
- Visby, C. H.*: For huuslig Andagt. Tredie Aargang. Kbhvn. 1840, s. 748–52 (Nogle Ord i Anledning af Morderen Ole Kollerøds Endeligt).
- Engelstoft, Poul*: Dansk biografisk Leksikon III, IV, V, VII, X, XI, XII, XV, XVI, XVII, XX, XXI, XXII, XXV, XXVI. Kbhvn. 1934, 1934–39, 1941–44.
- Falk-Jensen, A. og Hjorth-Nielsen, H.* (se denne): Candidati og examinati juris 1736–1936, I, II, III, IV. Kbhvn. 1954–58.
- Fogtman, Laurids*: Kgl. Rescripter, Resolutioner og Collegialbreve for Danmark og Norge. VI. Del. 13. Bind. 1805–1806. Kbhvn. 1814, s. 435 (1806, 21. Febr.).
- Hammerich, E.*: Dansk Lovleksikon, 2 udgave, III Bind. Kbhvn. 1902, s. 972.
- Hjorth-Nielsen, H.*: Danske Prokuratorer 1660–1869. Kbhvn. 1835.
– og Falk-Jensen, A. (se denne): Candidati og examinati juris 1736–1936, I, II, III, IV. Kbhvn. 1954–58.
- Lengnick, J. C. L.*: Stamtavler II, s. 4; III, s. 44 flg.
- Møller, Jan*: Mølleåen. 1971.
- Petersen, Anders*: Den jonstrupske Stat. Kbhvn. 1884.
- Richter, V.*: Den danske Landmilitæretat 1801–94, I. Kbhvn. 1896, s. 5.
– 100 Aars Dødsfald (1791–1890) I. Kbhvn. 1901, s. 11; III. Odense 1905, s. 929.
- Roepstorff, C. S. de*: Meddelelser om danske Forstkandidater 1798–1897. Kbhvn. 1898.
- Rothe, C. P.*: Den saa kaldede svenske Robinson eller Gustav Landkrons, en svensk Herremands forunderlige Livs- og selsomme Levnets Beskrivelse i dansken overdragen. Kbhvn. 1743.
- Salmonsens Konversations Leksikon*, anden Udgave. Bind XI. Kbhvn. 1921, s. 721.
- Trap, J. P.*: Danmark. Fjerde Udgave. Kbhvn. 1929–32; Femte Udgave. Kbhvn. 1958–72.
- Vejviser for København* 1820, 1823, 1825, 1826, 1827, 1828, 1829, 1831, 1834, 1836, 1837, 1838, 1840, 1845.

B. Litteratur i øvrigt

- Algreen-Ussing, T.*: Kortfattet Repertorium over samtlige Rescripter, Resolutioner og Kollegial-Breve. I. Kbhvn. 1837 (1738, 19/12).
- Carøe, Kristian*: Den danske Lægestand 1479–1900, III. 1786–1838, s. 48.

- Visby, C. H.:* Dagbog over mine Besøg hos Petri Claudi Ferdinand Emil Worm. Kbhvn. 1838.
– Fald og Frelse. Kbhvn. 1867, s. 11–15.
- Wiberg, S. V.:* Personalhistoriske, statistiske og genealogiske Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie. Odense 1870, s. 393/30–31; s. 644/16–17.
- Zacharie, F.:* Før og nu. Historisk, topografisk Tidsskrift. Kbv. 1915–27.

Arkivalieliste

- Additamenta* 199, fol., Det kgl. Bibliotek, Håndskriftsamlingen.
- Begravelsesprotokol* for Kbhvn. 1836, 1841, 1843, 1844, 1845, 1858. Københavns Stadsarkiv.
- Borgerskabsprotokol* 2/1, 1805–28/12, 1819 + bilag til borgerskabsbrev som farver; bilag til borgerskabsbrev som møller. Københavns Stadsarkiv.
- Den Kgl. Staldetat* 1753–1825. Personalet og Hestene. Designation over Hans Kgl. Majestæts Staldofficerer og Betjente. Anno 1825 nr. 16, i det lange Livree. Rigsarkivet.
- DFS. 1906/23:64* (H. Ellekilde). Dansk Folkemindesamling.
- DFS. opt. 1978* (C. Bregenhøj). Dansk Folkemindesamling.
- DFS. opt. 1978* (E. M. Ransy). Dansk Folkemindesamling.
- Folketællingslister*. Rigsarkivet.
- Forseglings-Protocol* 1822–23. Prot. 5 C no. 1089. 1823, 31.3. Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Fortegnelse over de udi Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset inddømte Søe-Inroulerede samt derfra løsladte og Døde, begyndt d. 1 Januar 1820. 1820–35.* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Frederiksborg Slots Slotsforvalterarkivs breve.* Frederiksborg Slotsforvaltning.
- Hillerød Byfoged og Frederiksborg Birk. G. Fortegnelse over kriminelle Fanger, der have udstaaet Straf, og hvis Domme ere indsendte til Amtet.* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Hof- og Stadsretten. Justitskontoret. Register til Justits- og Domprotokol i civile og kriminelle Sager. A–K. 1820–24.* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Hærens Arkiv, Stokhus-Stamliste fra 1.1.1825.* Hærens Arkiv.
- Kirkebøger.* Rigsarkivet.
- Kommissionsdomstole udskilt af retsbetjentarkiverne. Københavns amts nordre Birk nr. 3. 1838–40 (7 bind, 4 pakker).* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Københavns Politi. Protokol over straffede personer 1820–28.* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Københavns skifte-kommissions Hvidebog 1896, 19.6. – 1897, 30.6.* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Københavns Stokhus' slaverulle 1824–43.* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Landsover- samt Hof- og Stadsretten. Kongens Foged. Arrestantlister 1830–33.* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Laugsprøtokol for København 1820–24.* Det kgl. Bibliotek.
- Liste over Aarsfanger i Rasphuset 1806–31.* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Lister over de Arrestanter og Arrestantinder som ... befandtes under Bevogtning i Stadens civile Arresthuus.* Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.
- Lægdsruller.* Rigsarkivet.

Mandtal over Rasphusets Aarsfanger 1806–31, nr. 1. 1832–46. Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.

Ny kgl. Samling 1972, fol. Det kgl. Bibliotek. Håndskriftsamlingen.

Protokol over Fanger i Tugt- Rasp- og Forbedringshuset 1835–40; 1840–44. Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.

Protokol over Tugt-, Rasp- og Forbedringshusfanger 1837. Landsarkiver for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.

Protokol over Aarsfanger i Rasphuset 1827. Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.

Register til journaler for Hof- og Stadsretten fra 2. sept. 1831 til 11. dec. 1843. Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.

Signalementsprotocol for Københavns Fæstnings Stokhus Aaret 1832 – 25.7.1847. Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.

Skifteprotokol for Frederiksborg Birk 1842–63. Rigsarkivet.

Slave-Protocol for Kiøbenhavns Fæstning begyndt 1791–1826. Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm.

Illustrationsregister

Motiv	Side	Motiv	Side
(1) Vejrmølle på manuskriptets titelblad. Add 199 fol. side I'. Original 334 × 205 mm.		(24) Vor Frue Kirke. Add 199 fol., upagineret indlagt efter side CLII. Original 334 × 205 mm.	105
(2) Snit af vejrmølle. Add. 199 fol. side I'. Original 160 × 205 mm.	II	(25) Råd- og domhuset. Add 199 fol. [side CCXIX], upagineret. Original 334 × 205 mm.	119
(3) Ole Pedersen Kollerød, tegnet af P. Gemzøe 1837.	1	(26) Gravmæle. Add 199 fol. s. XCV nederst. Original 66 × 205 mm.	126
(4) Kaptajn Abraham Agerholm; (uden kunstner og år); Det kgl. Bibliotek, Billedsamlingen.	3	(27) Pavens Palæ. Add 199 fol. upagineret indlagt efter side CXLVI. Original 334 × 205 mm.	135
(5) Kort over Nordsjælland 1777.	6	(28) Facimilegengivelse af tekst. Add. 199 fol. side CXIX, udsnit visende arkets øverste halvdel	147
(6) Nørreport og Gothersmølle. Add 199 fol. uden paginering, men indlagt efter side CXXX. Original. 334 × 205 mm.	11	(29) Facimilegengivelse af tekst, Add 199 fol. side CXIX, udsnit visende arkets nederste halvdel	149
(7) Skildvagt, udsnit af illustration nr. 8.	17	(30) Sidse Marie Christiansdatter tegnet af P. Gemzøe 1837.	157
(8) Byportens befæstning, møller og skildvagt. Ny kgl. Samling 1972, fol. læg 4. Original 445 × 356 mm.	22	(31) Studiegården. Add 199 fol. upagineret indlagt efter side CL. Original 334 × 205 mm.	160
(9) Kort over Sjælland 1813.	23	(32) Helene Amalie Biegler, 1837, tegnet af P. Gemzøe.	168
(10) Bygning, ikke identificeret. Add 199 fol., upagineret indlagt efter side CXXXII. Original 334 × 205 mm.	29	(33) Jagtslot. Add 199 fol. [side CCXX], upagineret. Original 334 × 205 mm.	180
(11) Bygning, ikke identificeret. Udsnit af illustration nr. 10	36	(34) Jagtslot. Udsnit af illustration nr. 33.	181
(12) Kort over København 1839.	37	(35) Forbygningen af Stokhuset og volden bagved. Add. 199 fol. upagineret indlagt efter side CXIV. Original 334 × 205 mm.	192
(13) Fuglesymbolik for jomfru B. og Ole Kollerød. Add 199 fol. side XL nederst. Original 55 × 205 mm.	43	(36) Peter Christian Knudsen, 1837, tegnet af P. Gemzøe.	202
(14) Nørreport med to møller. Add 199 fol. side CVI b. Original 334 × 205 mm.	52	(37) Ole Hansen, 1837, tegnet af P. Gemzøe.	203
(15) Slot, ikke identificeret. Add 100 fol. side CXII verso. Original 334 × 205 mm.	61	(38) Nymølle, 1823, tegnet af H. G. F. holm, graveret af W. H. Lizars, udgivet i London.	207
(16) Det bristede håbs anker. Add 199 fol. side LXIII nederst. Original 76 × 205 mm.	74	(39) Mordscenen i Ole Kollerøds gengivelse. Add. 199 fol. side CLXXIII nederst. Original 79 × 205 mm.	211
(17) Facimilegengivelse af tekst, Add 199 fol. side LXV, udsnit visende arkets øverste halvdel	80	(40) Fængselspræst Carl Holger Visby; E. M. Bærentzen, litografi (1844?); Det kgl. Bibliotek, Billedsamlingen.	218
(18) Facimilegengivelse af tekst, Add 199 fol. side LXV, udsnit visende arkets nederste halvdel.	85	(41) Justitsråd Philip Julius Knudsen; I. W. Tegners og Kittendorffs litografiske institut, uden år; Det kgl. Bibliotek, Billedsamlingen.	218
(19) Facimilegengivelse af tekst, Add 199 fol. side LXVI, udsnit visende arkets øverste halvdel.	87	(42) Familien Agerholm iflg. Kollerød. Udsnit af illustration nr. 43.	226
(20) Facimilegengivelse af tekst, Add 199 fol. side LXVI, udsnit visende arkets nederste halvdel.	89	(43) En hellig fæstning til fru Agerholm. Ny kgl. Samling 1972 fol., læg 3. Original 356 × 445 mm.	227
(21) Facimilegengivelse af tekst, Add 199 fol. side LXVII, udsnit visende arkets øverste halvdel.	91	(44) Politiplakat, efterlysende morderen Ole Pedersen Kollerød, undvegen fra Blaataarn. Original i Kriminalmuseet, 203 × 270 mm.	237
(22) Facimilegengivelse af tekst, Add 199 fol. side LXVII, udsnit visende arkets nederste halvdel.	93	(45) Bygningsplan over Rådhuset i Hillerød iflg. Ole Kollerød. Add. 199 fol. side CLXLIX nederst. Original 34 × 205 mm.	243
(23) Vor Frue Kirke. Udsnit af illustration nr. 24.	95		
	104		

Motiv	Side	Motiv	Side
(46) Frederiksborg (d.v.s. Hillerød) rådhus. Add. 199 fol. side CC nederst. Original 144 × 205 mm.	245	(54) Tegning til kopist Jetsmark, den 16. november 1840. Kriminalmuseet. Originalen har antagelig været 362 × 476 mm.	268
(47) Stokhuset, set udefra. Det kgl. Bibliotek, Billedsamlingen.	248	(55) Ole Kollerød i lænker. Tuschtegning af ukendt kunstner, 1840. Det kgl. Bibliotek, Billedsamlingen.	272
(48) Stokhuset, set fra gården. Det kgl. Bibliotek, Billedsamlingen.	250	(56–58) Elfenbensfigur forestiller Ole Kollerød. Privateje.	323
(49) Stokhuset. Udsnit af illustration nr. 35.	253		
(50) Et familie- og lysttempel til Kaptain Agerholm. Add. 199 fol. [side CCXXI], upagineret. Original 334 × 205 mm.	256	Vignet (side 13) gengivet efter manuskriptet side LXIII. Original 99 × 11 mm. Anvendt side 13, 112, 150, 242.	
(51) Familien Agerholm i deres familie- og lysttempel. Udsnit af illustration nr. 50.	257	Vignet (side 32) gengivet efter manuskriptet side LXXI. Original 115 × 9 mm. Anvendt side 32, 68, 82, 169, 198, 234, 247, 259.	
(52) Blomsterranker og vaser, tegnet den 18. august 1840. Add. 199 fol. side CCXV, nederst. Original 63 × 205 mm.	263	Vignet (side 31) gengivet efter manuskriptet side CVI. Original 60 × 5 mm. Anvendt side 31, 154, 217.	
(53) Et familie- og lysttempel til fru Agerholm. Ny kgl. Samling 1972 fol., læg 2. Original 356 × 445 mm.	265		

Indholdsfortegnelse til

Ole Pedersen Kollerød

Min historie om den ulykkelige skæbning
som har forfulgt mig siden mit 6. aar og entil mit 38. aar som ieg nu er i
mens ieg skriver dette.
Til Her velbaaren Capitain Agerholm i Kiøbenhavn 1840.

	side		side
Manuskriptets titelblad	II	4. kapitel: Den svenske skælm og hans yppige datter. I forførerens garn. Som svend på Nybro og Lundforlund møller. Onde varsler. September 1822 – oktober 1823	53
Forord af Iørn Piø, formand for Foreningen Danmarks Folkeminder	III		
Indledning af Carsten Bregenhøj, under medvirken af Jutta Bojsen-Møller og Annette Rosenlund, Chr. Lisse og Michael Larsen	V	5. kapitel: Indbrud i Jørlunde. Pågribelse. To år i Forbedringshuset. Efteråret 1823 – først i juni 1826	69
Om udgaven	V	6. kapitel: Stemplet som tyv. Ægteskabskomedie. Smertelige møder. Juni 1826 – marts 1827	83
Om samtiden, levnedsskildringens livssyn og gennemgående temaer, og om tegningerne	VII	7. kapitel: Ømme elskerinder og gavtyve. Andet fængselsophold. Løsladt, mistænkt; frikendt og forelsket. Marts 1827 – midt i juli 1828	113
Om dialektpræget	X		
Om ortografien og sproget	XII	8. kapitel: Men ræven sover aldrig... Tredie fængselsophold. Med Lars Larsen, politispionen Ludvig Gersing og andre på tyvestreger. 1. august 1829 – 21. maj 1833	127
Ole Pedersen Kollerød: Mit levnets løb.		9. kapitel: Sidse Marie. Hjemlig lykke på Karlebo Overdrev. Forfølgelse, fortvivelse, forbrydelse, Blåtårn. 21. maj 1833 – september 1835	155
1. kapitel: Om opvæksten og den første plads i Jørlunde. 11. november 1802 – 30. oktober 1817	1	10. kapitel: Datterens død. På flugt. Hils og sig, du har talt med Ole Kollerød! 17 måneder i Politiarresten. September 1835 – 31. maj 1837	171
2. kapitel: Tre år hos præsten i Jørlunde; forførelse og kærlighed. Dorthea. To måneder som tørvekusk i Høvæltsvang; opbrud. 1. november 1817–30. april 1821	15		
3. kapitel: I København på Gothers Mølle; nye oplevelser og erfaringer; kærlighed til jomfru B. 1. maj 1821 – efteråret 1822	33		

	side		side
11. kapitel: Som duer forjaget af høgen . . . Hos Kristian Knudsen i Holte. Ole Hansen véd et godt tyveri. Mordet på Nymølle. Til marked i Slangstrup. 31. maj – 14. juni 1837	199	Miscellanea	269
		Notat i Ole Kollerøds salmebog, 14. juni 1837	269
12. kapitel: Påvisning på Nymølle. Styrkeprøve med justitsråd Knudsen. Begivenheder i en fanges tilværelse. 15. juni. 1837 – 20. februar 1838	219	Digt, 24. januar 1840	269
		Bøn, 24. januar 1840	270
13. kapitel: Var ved Undvigelsen iført grøn klædes Frakke, blaae Vest, rødt Halsnet, lyseblaae Buxer og hvide Uldstrømper, men uden Hovedbedækning eller Skoetøi. 20. – 26. februar 1838	235	Udateret brev til Capitain Agerhaallem	270
		Indskrift i cellevæggen, Stokhuset, antagelig 1840	270
14. kapitel: Opholdet i Stokhuset. De sidste forhør, de sidste selvmordsforsøg. Opgør med forfølgerne. 26. februar 1838 – 18. august 1840	249	Afskedsbrev, 15. november 1840	271
		Noter	273
15. kapitel: Manuskriptets afslutning; afsked med læseren, tak og takkebøn til kaptajn Agerholm, bøn til Gud. 18. og 19. august 1840	261	Personregister	285
		Stedregister	303
		Litteraturliste	315
		A. Litteratur om Ole Kollerød	315
		B. Litteratur i øvrigt	316
		Arkivalieliste	317
		Illustrationsregister	319

[Ill. 56–58. Elfenbensfigur med bemalet træhoved, tilhørende fru Bodil Theis, et tipoldebarn af kaptain Abraham Agerholm. Ifølge familietraditionen er figuren lavet af Ole Kollerød, og den er et selvportræt. Hovedet kan tages af og figuren fungere som nålehus. Højde: 85 mm. Foto: Foto-C]

Ole Pedersen Kollerød: *Min Historie*,
udgivet af Else Margrethe Ransy.

• Foreningen Danmarks Folkeminder
Danmarks Folkeminder nr. 83.

Redaktion: Carsten Bregenhøj,
Trykt på tonet offset 202–62 hos
Andelsbogtrykkeriet i Odense.

Skrift: Linotype VIP Aldus.

Grafisk tilrettelæggelse: John Back

